

מאיר העין ח"א

	שער א' עגו"י
3	ב' חקירות: למה ברא שי"ת את העולם, ומ"ט נברא דווקא באותו העת
6	ב' היות הספירות בצורת עיגולים ויושר, צמצום אור א"ס, והמשכת הקו, וממנו עיגולים
15	מ"ת ¹ חלל צמצום עיגולים ויושר, וכלים באים מהצמצום
18	עגו"י הם נפש ורוח, ובעיגולים היותר נעלה יותר חיצוני, וביושר להיפך. הצמצום הוא לצורך הכלים
21	ד' עולמות שקדמו לאצילות, א"ק, והיות א"ק כולל עיגולים ויושר דיליה, ומקומם של כל העולמות ביחס לא"ק באו"מ או"פ וכלים, והתלבשותם א' בשני
28	ה' י' ספירות, ה' פרצופים, עד היכן מותר לחקור ותירוץ סתירה בזה, כל הי"ס נכללים בשם הוי"ה, הכינויים בזה צ"ע על איזה בחינה ידברו
	שער ב' עיגולים
32	עגו"י הם נפש ורוח, ויש או"מ ואו"פ ופנימיות הכלי וחיצוניותו
32	עגו"י הם נפש ורוח, ויש או"מ ואו"פ ופנימיות הכלי וחיצוניותו
33	א"ק והוא כולל עיגולים ויושר
	אורות וכלים, או"מ ואו"פ, וחיצוניות ופנימיות הכלי
	שער ג' סדר אצי" בקיצור
36	א' התלבשות כל העולמות זה על זה כולל א"ק
38	ב' כל בחינה מתחברת עם כל בחינה אחרת, ומלכות דא"ק שורש לאצילות
41	ג' גוף ולבוש של א"ק, וב' מיני כלים פנימי וחיצון, וצריכים עבור יניקה ומוחין
	שער ד' אח"ף
45	א' שורש אצילות בד' יסודות, והם ראייה שמיעה ריחא דיבור, והם ד' אותיות הוי"ה סוד נשמה לנשמה ונר"ן, ויש מכל א' מאח"ף ב' הכלים ואין מהעניינים הכלים אלא הסתכלות לבד
49	ה' דרוש הר' כל הבלי אח"ף מתחברים למטה, ושם נעשה להם כלים על ידי הסתכלות העיניים
53	ב' עיקר ההבל יורד למטה ביושר ומתפשט לצדדים, וכל כמה שיורד הוא מתעבה
54	ג' עשיית כלים ע"י הראיה, וענין בינה ותבונה שבאוזן
58	ד' עוד בענין בינה ותבונה שבאוזן
63	ה' המשך הנ"ל
	שער ה' טנת"א
66	א' בכל מקום יש טנת"א, והם עסמ"ב, אורות אוזן הם ס"ג
70	ב' עסמ"ב דא"ק בפנים גוף א"ק ומחוצה לו, מ"ה וב"ן דא"ק הם עולם הנקודות
79	ב' אורות החוטם
82	ג' כל העולם נברא על ידי כ"ב אותיות ושרשם בה' אותיות מנצפ"ך

מאיר העין ח"א

85	כתר דאבא הם טעמים וט"ס אחרות הם נקודות, כתר דאמא הם תגין וט"ס אחרות הם אותיות	פרק ד'	
91	ל"ב נתיבות חכמה	פרק ה'	
100	אמ"ש בג"ד כפר"ת	פרק ו'	
104	כת"י האר"י על אמ"ש בג"ד כפר"ת	פרק ז'	
			שער ו עקודים
109	אורות הפה הם מטעמים התחתונים ובהם נתגלה כלי א'. האורות הפנימיים והמקיפים מבטשים זה בזה	פרק א'	
113	אור פנימי ואור מקיף באים יחד לזכך את הכלי	פרק ב'	
114	בעקודים יש ה' פנימיים וב' מקיפים ומקיף חיה הוא כדי להזדווג	מ"ב	
118	יציאת עקודים בבחי' נפש כדי לעשות כלים. כאשר יצא רוח, נתוסף בנפש ו"ק, וכאשר יצא נשמה נתוסף ברוח ו"ק ובנפש בינה וכו', ואחר שעלה הכתר כולם עלו עוד דרגה, וכן חכמה וכו'	פרק ג'	
128	בשעת עליית האורות היה חסר גילוי אורו למטה ממנו	פרק ד'	
129	על ידי חזרת האורות למעלה האור העב נשאר למטה וממנו נעשה כלים, ואיך יש רשימו לכל אור חוץ ממלכות, עניין ד' מיני אורות: אור התפשטות הראשון, אור הרשימו, אור אחוריים, וניצוצי אור היוצאים על ידי זיווג רשימו ואחוריים, וכאשר חזרו למקומם כולם חזרו חוץ מהכתר.	פרק ה'	
138	חזרה על פרקים ב' וג' ⁷	מ"ק	
139	חזרה על פרקים ד' וה' ⁸	פרק ו'	
142	חזרה על פרק ד'	פרק ז'	
143	ביאור עניין פנים ואחור ופנימיות וחיצוניות, וביאור התפשטות והסתלקות בז"א כדי להקיש ולהבין ענינם בעקודים	פרק ח'	
			שער ז' מטי ולא מטי
146	העקודים הוא בבחי' כתר לגבי הנקודים, והוא כולו כלי אחד ע"י התפשטות והסתלקות הראשון ואז כל האור נכנס ויצא לגמרי, בהתסלקות האור יש ג' בח' אב"א, פב"א, ואב"פ, והתפשטות השני	פרק א'	
152	סדר התפשטות השני של העקודים במטי ולא מטי	פרק ב'	
160	כח"ב שבהתפשטות השני: האורות שבתוך הפה דא"ק, אין כלי נעשה מהם אלא בהתרחקו ממנו ג' מרחקים, הפיכתם מזכר לנקבה ולהיפך (י"ה שבכח"ב)	פרק ג'	
166	בו"ק שבהתפשטות השני אין התהפכות מזכר לנקבה. מה נגרם בסילוק אור הכתר למעלה במאציל	פרק ד'	
173	ב'לא מטי בחו"ב' כמה דרגות מאורותיהם שנכנס בכלי הכתר	פרק ה'	

מאיר העין ח"א

היכל א מן שבעה היכלות, והוא היכל אדם קדמון, ובהיכל זה יש שבעה שערים.
השער הראשון
דרוש עגולים ויושר וכו' חמשה ענפים
שער א ענף א⁹

{ יא ע"א } בענין תכלית הכוונה של בריאת העולמות, נבאר עתה ב' חקירות שנתעסקו בהם המקובלים. החקירה הראשונה הוא מה שחקרו חכמים ראשונים ואחרונים לדעת סיבת בריאת העולמות לאיזה סיבה היתה, ונמנו וגמרו וגזרו אומר כי סיבת הדבר היה, לפי שהנה הוא יתברך מוכרח שיהיה שלם בכל פעולותיו וכוחותיו¹⁰ ובכל שמותיו¹¹ של גדולה ומעלה וכבוד, ואם לא היה מוציא פעולותיו וכוחותיו לידי פועל ומעשה לא היה כביכול נקרא שלם, לא בפעולותיו ולא בשמותיו וכינויו. כי הנה השם הגדול שהוא בן ד' אותיות הוי"ה נקרא כן על הוראת הווייתו הנצחית וקיומו לעד היה הוה ויהיה², טרם הבריאה ובזמן קיום הבריאה ואחרי התהפכות¹² אל מה שהיה³, ואם לא נבראו העולמות וכל אשר בהם לא יוכל ליראות¹³ אמיתת הוראת הווייתו יתברך הנצחית בעבר והוה ועתיד, ולא יהיה נקרא בשם הוי"ה כנ"ל. וכן שם אדנו"ת נקרא כן על הוראת אדנות היות לו עבדים והוא אדון עליהם, ואם לא היה לו נבראים¹⁴ לא יוכל ליקרא בשם אדון, ועד"ז בשאר שמות כולם.

וכן בענין הכנויים כגון רחום וחנון ארך אפים⁴, לא יקרא על שמם זולת בהיות נבראים בעולם שיקראו לו ארך אפים וכיוצא בזה¹⁵ בשאר הכינויים כולם. אמנם בהיות העולמות נבראים¹⁶, אז יצאו פעולותיו וכוחותיו יתברך לידי פועל ויהיה נקרא שלם בכל מיני פעולותיו וכוחותיו, וגם יהיה שלם בכל השמות וכינויים בלתי שום חסרון כלל ח"ו. וענין טעם זה נתבאר

¹ אין לומר שנתוסף שלמות בעצמותו ית' ע"י גילוי שמותיו ח"ו וח"ו, שכן כל שם הוא הגבלת כחות של הנקרא בשם. וזה בוודאי אינו שייך אצלו ית' ח"ו, אלא רק בפעולותיו ית' (פת"ש צמצום ב'). והוא למעשה גילוי י' הספירות (פת"ש צמצום ג'). והיא תוספת ההשלמה המתבארת כאן, וממילא פשוט שאינה אלא לצורך הנבראים, ולא ואינה מתהווה אלא על ידי מעשי הנבראים כדי שיהיה להם שכר (ביאורים ח"א א ע"ד).

השמות הנזכרים כאן הם הם עצם הספירות המובאים בדברי המקובלים שיש י"ס כמוסים בא"ס (עי' ויקהל משה), ולא על י"ס דאצילות, שכן לפני הצמצום לא היו פעולות וכוחות ושמות, אלא הכל היה כלול בא"ס והם היו שרשים ל"ס דאצילות, ועי' לקמן הערה 21 (פת"ש צמצום ב'). וכל השמות אשר באצילות אף הם אינם אלא לשם הארתם והתגלותם בעולמות ב"ע (ביאורים ח"א ב ע"א). ועי' בבהגר"א על תיקו"ז א ע"ב ד"ה דאיהו ז"ל, כל המדות נקראו על שמה (של המלכות), ע"כ, כלומר שכל המידות והספירות שאנו קוראים בשם הם במלכות דאצילות ולא בכל האצילות, שכן אין בידינו להשיג אלא במלכות [עי' עוד הקדו"ש מה ע"ב], והוא מדויק בלשון הרע"מ פנחס דלקמן שהשמות שבמלכות דאצילות הן "ע"ש בריין דהוה עתידין להבראות" דהיינו עולמות ב"ע (הקדו"ש ה ע"ג). אמנם האצילות עצמה אין סיבת בריאתה עבור גילוי השמות, אלא תכליתה שלעתיד לבא יתאחד הכל דרכה באור א"ס (שם ב ע"ב).

ונהנה ראייה לזה שהשמות הם הם הספירות שכן איתא בתיקו"ז א ע"א: כד אתכנשו למעבד האי חבורא רשותא אתיהיב לון, ולאליהו עמהון, וכו' יהיב רשו לכל שמהן קדישין, ולכל הויין, ולכל כנויין, ע"כ, וביאר שם הגר"א בד"ה לכל שמהן קדישין ז"ל, הן עשרה שמות של הספירות, ע"כ. ועי' בליקוטים שבסוף ספר ביאורי אגדות להגר"א, שם איתא דעשרת השמות של הספירות הם הגוף, ועשרת מיני הכינויים הם הלבוש. ועי' בתיקו"ז הנ"ל שמבאר עוד בחי' הרי היא 'הויין' שהם ההוי"ת בשינוי ניקודין (הרי הם בבחינת הנפש – ועי' לקמן טנת"א פרק ה' שהם בחי' הרוח), ואינו נזכר כאן, וצ"ע מ"ט.

² בשלמא היה הוה רמוז באותיות הו"ה, אבל היכן רמיזא יהיה ותרצו (דברי שלום ואמת ליעקב) דרמז לעתיד לבא שיהיה זר"ן במדרגת אר"א שהם י"ה כך יקראו זר"נ א"כ הרי רמוז היה הוה ויהיה ע"ש (ולפמ"ש הגר"א על ספד"צ כ ע"ב שעיקר שם הו"ה הוא יהיה ע"ש אין כאן קושיא) אמנם העיקר בזה כמש"כ הגר"א בפ"י ס"י פ"א מ"א אופן ג' דף ג ע"ד, ובכ"מ כי אותיות הוה והיה ויהיה הם אותיות ג' הויות והם הג' הויות דמלך מלך ימלוך [דהיינו ג' הויות שבמור"ס שהם השורש לכל הגילויים – עי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ד בהגה"ה] שהוא סוד שם י"ב (עי' בבהגר"א על ספד"צ ב ע"א ד"ה הספירות) (לש"ו). ועי' הקדו"ש ה ע"א שמביא את שני המשמעויות, הא' על עצמותו, והשני על פעולותיו.

³ דהיינו שלעתיד כל הגופים יחזרו לבחינת א"ס (ביאורים ח"א ב ע"ג).

⁴ עי' לש"ו דע"ה ח"א נו ע"ג שכל כינוי הוא לבוש חיצוני, ואפילו השמות (חוץ משם הו"ה ב"ה) הינם כינוי ביחס אליו ית'.

מאיר העין ח"א

היטב בס"ה פ' פנחס (דף רנז ע"ב) וז"ל, פקודא תליסר וכו' דא ק"ש ואית למנדע דאיהו אקרי חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וכו' אלא קודם דברא עלמא אתקרי בכל אילין דרגין ע"ש בריין דהוו עתידין להבראות⁵ דאי לאו הויין בריין בעלמא אמאי אתקרי רחום דייין אלא ע"ש בריין דעתידין וכו', ובפ' בא (דף מב ע"ב) וז"ל⁷, דאי לא אתפשט נהוריה על כל בריין איך ישתמודעון ליה ואיך יתקיים מלא כל הארץ כבודו⁸.

החקירה ב, היא קרובה אל שאלת מה למעלה ומה למטה מה לפניים ומה לאחור במס' חגיגה פ' אין דורשין (יא ע"ב), והנה להיות השאלה זו עמוקה מאד אשר כמעט מסתכן האדם

⁵ בריאה דייקא. ועי' לעיל הערה 1.

⁶ ז"ל בשלימות: פקודא תליסר ק"ש ואית למנדע דאיהו אתקרי חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וחסיד בכל מיני חסדים וגבור בכל מיני גבורות ויועץ בכל מיני עצות וצדיק בכל מיני צדקות ומלך בכל מיני מלכות עד אין סוף עד (ס"א כתר) אין חקר ובכל אילין דרגין בחד אקרי רחמן ובחד אקרי דייין והכי בכמה דרגין עד אין סוף אי הכי שנוי אית בין רחמן לדיין אלא קודם דברא עלמא אתקרי הוא בכל אילין דרגין על שם בריין דהוו עתידין להבראות דאי לאו בריין דעלמא אמאי אתקרי רחום דייין אלא על שם בריין דעתידין ובג"ד כל שמהן אינון כנויין דיליה על שם עובדין דיליה.

תרגום: המצוה השלש עשרה, קריאת שמע. ויש לידע שהוא נקרא חכם בכל מיני חכמות, ומבין בכל מיני תבונות, וחסיד בכל מיני חסדים, וגבור בכל מיני גבורות, ויועץ בכל מיני עצות, וצדיק בכל מיני צדקות, ומלך בכל מיני מלכות עד אין סוף עד (כתר) אין חקר, ובכל אלו הדרגות. באחת נקרא רחמן, ובאחת נקרא דין, וכך בכמה דרגות עד אין סוף. אם כך, שנוי יש בין רחמן לדין, אלא קודם שברא את העולם נקרא הוא בכל אלו הדרגות על שם בריות שהיו עתידין ליבראות שכן לולא הבריות של העולם מדוע נקרא (הש"ת) רחום, דייין? אלא על שם הבריות העתידות. ומפני זה כל השמות הם כינויים שלו על שם המעשים שלו.

⁷ ז"ל בשלימות: ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו, ואפילו האי תמונה לית ליה באתריה, אלא כד נחית לאמלכא על בריין ויתפשט עלייהו, יתחזי לון לכל חד כפום מראה וחזיון ודמיון דלהון, והאי איהו (הושע יב יא) וביד הנביאים אדמה, ובגין דא יימא איהו, אף על גב דאנא אדמה לכו בדיוקניכו, אל מי תדמיוני ואשוה. דהא קדם דברא קודשא בריך הוא דיוקנא בעלמא וצייר צורה [פי' עקודים - דע"ה ח"ב ג ע"ב, ואילו בדע"ה ח"א נז ע"ד מפרשו באצילות, ועי' הערה 39], הוה הוא יחידאי בלא צורה ודמיון [פי' א"ק - דע"ה שם], ומאן (נ"א ואית) דאשתמודע ליה קדם בריאה דאיהו לבר מדיוקנא, אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא בעלמא, לא באות ה' ולא באות י', ואפילו בשמא קדישא, ולא בשום אות ונקודה בעלמא, והאי איהו כי לא ראיתם כל תמונה, מכל דבר דאית ביה תמונה ודמיון לא ראיתם. אבל בתר דעבד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה, נחית תמן ואתקרי בהווא דיוקנא יה"ה, בגין דישתמודעון ליה במדות דיליה בכל מדה ומדה. וקרא אל אלהים שדי צבאות אה"ה, בגין דישתמודעון ליה בכל מדה ומדה, איך יתנהג עלמא בחס"ד ובדינא, כפום עובדיהון דבני נשא, דאי לא יתפשט נהוריה על כל בריין איך ישתמודעון ליה, ואיך יתקיים (ישעיה ו ג) מלא כל הארץ כבודו, ע"כ.

תרגום: ולכן אמר "ואל מי תדמיוני ואשוה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו" ואפילו תמונה זו אין לו במקומו, אלא כשיורד למלוך על הבריות ומתפשט עליהם, ייראה להם, לכל אחד כפי המראה והחזיון והדמיון שלהם, וזהו "וביד הנביאים אדמה". ולכן הוא יאמר אף על פי שאני אדמה לכם בדיוקנכם, "אל מי תדמיוני ואשוה", שהרי קודם שברא הקדוש, ברוך הוא, דיוקן בעולם, וצייר צורה, היה הוא יחיד בלי צורה ודמיון, ומי (ויש) שנודע לו קודם הבריאה שהוא מחוץ לדיוקן, אסור לעשות לו צורה ודמות או דיוקן בעולם לא באות ה' ולא באות י' ואפילו בשם הקדוש, ולא בשום אות ונקודה בעולם. וזהו "כי לא ראיתם כל תמונה" מכל דבר שיש בו תמונה ודמיון לא ראיתם, אבל אחר שעשה דיוקן זה של המרכבה של האדם העליון ירד לשם ונקרא באותו דיוקן יה"ה, כדי שידעו אותו במדות שלו בכל מדה ומדה, וקרא אל-א-להים ש-די צב-אות א-ה"ה, כדי שידעו אותו בכל מדה ומדה איך יתנהג העולם בחס"ד ובדין כפי מעשי בני האדם, שאם לא יתפשט אורו על כל הבריות איך ידעו אותו ואיך יתקיים (ישעיה ז) "מלא כל הארץ כבודו".

⁸ יש להדגיש שכתוב בפרשת פנחס שם וז"ל ובאלין שמהן מארי עלמא איהו אתפשט ואמליך בהון ואתקרי בהון ואתכסי בהון ודר בהון כנשמתא לגבי אברים דגופא, ע"כ. אם כן האצילות עמו הוא שמו והוא ושמו חד הוא, וכשמתפללים אל השם על ידי כל השמות הנזכרים הולכת התפילה אל המאציל בעצמו הנקרא בזה השם שהוא האצילות (דע"ה ח"א נה ע"ד). פי', שאמנם כלול בגילוי השמות שרואים את הנהגתו הבאה לידי ביטוי על ידי שמות אלו, אמנם יש להדגיש שהשם הוא אינו רק שם של הנהגה מסויימת שלו ית', אלא הוא שם שלו עצמו ית', המתפשט בזה העולם להתגלות בגוון מיוחד זה של אותו השם.

מאיר העין ח"א

בהעמיק הסתכלותו בחקירה זו וענינו כאשר הזכירו חז"ל במשנה הנ"ל, כל המסתכל בד' דברים אלו ראוי לו שלא בא לעולם [מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור, וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם], וע"כ לא נוכל להרחיב ולהעמיק בחקירתם, אמנם נבאר בע"ה ראשי פרקים כמציין מן החרכים בלתי הסתכלות בדברים העמוקים⁹, והמשכיל על דברינו אלה ימצא טוב טעם ודעת אם { יא ע"ב } יבינהו.

¹⁷ והנה ענין החקירה הזאת אשר שואלים למה בריאת עוה"ז היה בזמן שהיה ולא קודם או אח"כ ולכן צריך שתדע את אשר נבאר בחיבורינו. והוא כי הנה נודע כי האור¹⁰ העליון למעלה למעלה עד אין קץ הנקרא א"ס¹¹, שמו מוכיח עליו שאין בו שום תפיסה לא במחשבה ולא בהרהור כלל ועיקר, והוא מופשט ומובדל מכל מחשבות והוא קודם אל כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים, ולא היה בו זמן התחלה וראשית, כי תמיד הוא נמצא וקיים לעד, ואין בו ראש וסוף כלל, והנה¹⁸ מן הא"ס נשתלשל אח"כ מציאות המאור הגדול הנקרא א"ק לכל הקדומים כמ"ש בענף ג'. ואח"כ נשתלשלו ממנו האורות הנתלין בא"ק הנה הם אורות רבים היוצאים מתוכו ומאירין חוצה לו, מהם תלויין ממוחו ומהם מגולגלתא ומהם מעיניו ומהם מאזניו ומהם מחוטמו ומהם מפיו ומהם ממצחו חוצה לו ומהם סביבות גופו, שהוא בחי' ז' תחתונים שלו, ובסביבותיהם אורות רבים מאירים ונתלים בהם הנקרא עולם הנקודים. ואח"כ נשתלשלו ממנו ד' עולמות אבי"ע הידועים ומפורסמים כנזכר בזוהר ובתיקונים. ואמנם אצילות¹² א"ק הזה ומכ"ש שאר עולמות שתחתיו כנ"ל היה להם ראש וסוף והיה להם זמן התחלת הויותן ואצילותן, משא"כ בא"ס הנ"ל. והנה מן העת וזמן אשר התחיל התפשטות והשתלשלות האורות והעולמות הנ"ל מאז התחיל הויות הנבראים כולם זה אח"ז, עד שבא הדבר אל המציאות אשר הוא עתה, וכפי סדר ההתפשטות והשתלשלות כסדר הזמנים זה אח"ז כך נעשה ולא היה אפשר להקדים או לאחור¹⁹ בריאת עוה"ז, כי כל עולם ועולם נברא אחר בריאת עולם שלמעלה ממנו, וכל העולמות היו נבראים ומתפשטים ומשתלשלים והולכים זה תחת זה בזמנים שונים ומאוחרים זא"ז, עד שהגיע זמן בריאת עוה"ז ואז נברא בזמן הראוי לו אחר בריאת העולמות העליונים אשר עליו. ודי בזה כי לא נוכל להרחיב ולהעמיק ביאור זה הענין ככל הצורך ואיך וכמה ומתי¹³.

⁹ ועי' ביאורים ח"א ב ע"ג דכ' (ע"פ דברי הרמב"ם במורה נבוכים) שהמתבונן בחקירה זו כמתבונן במהות הא"ס כמתבונן במחשבת ורצון הא"ס עצמו, אמנם יעויין בס"י פ"א מ"ח וז"ל, עשר ספירות בלימה, בלום פיק מלדבר ולבן מלהרהר, ואם רץ פיק לדבר ולבן להרהר שוב למקום, שלכך נאמר רצוא ושוב, ועל דבר זה נכרת ברית ע"כ, ועי' בבהגר"א על ספד"צ כב ע"ג ד"ה וז"ש כאן לא, דכל האיסור היא רק בהסתכלות ולא ברצוא ושוב, ועי' ליקוטים בסוף בבהגר"א על ספד"צ לז ע"ד וז"ל למעלה מזה (מהקו) אינו נגלה לנו ואסור להרהר שם אבל יש בחי' למעלה ע"כ, ונראה לענ"ד לדייק דכוונתו דהרהור הוא דאסור אבל ברצוא ושוב שאינו התבוננות מותר, ולכן כאן הרב מסביר 'מה לפנים' דכאשר הוא ב'ראשי פרקים כמציין מן החרכים בלתי הסתכלות בדברים העמוקים' כוונתו כנ"ל שהוא ברצוא ושוב, ולא בהסתכלות והרהור [והנה יש להתבונן בזה דכאן איסור הסתכלות קאי על א"ס עצמו, ובס"י מבאר דהאיסור הוא ב"ס דאצילות, ואילו בספד"צ מבארו לענין רדל"א. ועי' בבהגר"א על ספד"צ כב ע"ג ד"ה וז"ש כאן ז"ל, אע"ג שבתז"ח נ ע"ג אמר על החכמה [איסור ההסתכלות], ובס"י אמר על כל הע"ס, הכל כפי הבחינה של המשכיל, כאן על ז"א אמר ברדל"א והחיות כו', עכ"ל] ועי' הקדו"ש שער ד' פרק ו' שמותר להתבונן בא"ס המקיף וקו וצמצום ולמטה.

¹⁰ הוא נקרא אור על שם שהוא דבר שיש בו השגה, והוא לאפוקי מחושך שהוא דבר שאינו מושג כלל לפי שאי אפשר לננות אותו באופן אחר, שכן האדם הגשמי אינו משיג את מהות המצוי במדריגה עליונה ממנו שאינו לפי ערכו, אלא רק את עצם עובדת היותו, וכן משום שאור הוא הגשם הדק והזך ביותר שקיים במציאות (פת"ש צמצום ג').

¹¹ עי' לקמן הערה 17 מש"כ בשם הנפה"ח, וצ"ע.

¹² כוונתו לפועל ההאצלה ולא לשם העצם דעולם האצילות.

¹³ אחרי כל הנ"ל אכתי צ"ע היכן מרומזת כאן שאילה הקרובה לשאלת 'מה לפנים וכו'. ולכאורה נראה שמתוך השתלשלות הדברים מא"ס עד עולמינו זה, שרואים בו שכל עלול יש לו עילה, צצה ועולה מאליה השאלה מה היה לפני הא"ס ג"כ, ועל זה קאי האיסור לשאול 'מה לפנים', ועי' לקמן הערה 19. והנה לדבר על הא"ס ולמטה ממנו מותר, וכל האיסור הנ"ל הוא רק לפני גילוי האור א"ס הממלא את החלל המובא לקמן ענף ב', ועי' דרושים נו ע"א שמותר לדבר מן הא"ס ולמטה בדרך משל ודמיון.

מאיר העין ח"א

שער א ענף ב²⁰

בענין א"ס ב"ה. איך היה התחלת אצילות העולמות הנאצלים ממנו, וגם²¹ חקירה גדולה ומחלוקת עצום נחלקו בו כל המקובלים כולם. כי יש מי שכתב כי הי"ס הם כסדר י' מדריגות זו אח"ז וזו למטה מזו, ויש מי שכתב כי סדר עמידתן דרך קוים ימין ושמאל ואמצע, והם ג"ס חח"ן זו ע"ג זו בקו ימין, וג"ס בג"ה זו ע"ג זו בקו שמאל, וד"ס כתי"ם זו ע"ג זו בקו האמצעי. ורבים יחכמו ויאמרו כי הם בצורת גלגלים, עגולים זה תוך זה, וזה מקיף וסובב לזה. והנה מי שיסתכל בדברי רשב"י בס' הזוהר והתיקונים, וכן בספר הבהיר (לר' נחוניא בן הקנה), ימצא בדבריהם מאמרים שונים ומחולפים נוטים לכאן ולכאן. והמקובלים האחרונים (נבוכו בזה)²² נלאו יותר לחקור ולא יכלו, כי קושיא גדולה וחזקה הולכת {יא ע"ג} ומסערת עליהם באמרם מאחר שהא"ס שוה בכל בחי' השוואה גמורה לא יצדק בו מעלה ומטה פנים ואחור, כי כל הכינויים²³ האלו מורים הם היות קצבה וגבול ותחום ומדה באור א"ס העליון ח"ו. וכן נודע שאור א"ס נוקב ועובר בעובי כל ספי' וספי', ומלגאו כל ספי' וספי' ואסחר לון מלבר לכל ספי' וספי' כנזכר בספר הזוהר פ' בהר (ברע"מ דף קט ע"ב) וז"ל¹⁴, אנת נשמה לנשמה כו', ובפ' פנחס (דף¹⁵ רכ"ה ורכ"ו), וכן בהקדמת התיקונים (דף ד ו ע"א) וז"ל, ולעילא על כלא עלת על כל העלות¹⁶ לית אלהא עליה ולא תחותיה ולא לד' סטרי עלמא, והוא ממלא כל עלמין ואסחר לון מכל סטרא כו'. וא"כ מאחר שכל הי"ס קרובות בהשוואה¹⁷ אל הא"ס, וכולם מקבלים ממנו אור

עי' לש"ו דע"ה ח"א עו ע"א שאין היתר לשאול כי אם על השגות שהם בבחינת צורת אדם, והרי א"ס אינו בבחינת צורת אדם כלל, ואם כן קשה כיצד מותר לדבר בא"ס, ובע"כ צ"ל שיש בי"ס הכמוסים בא"ס שורש לצורת האדם המשתלשלת מהם. ועי' לקמן הערה 23.

¹⁴ וז"ל בשלימות: אנת לית עלך נשמתא דתהוי אנת כגופא לגבה דאנת הוא נשמה לנשמות ולית נשמה עלך ולא אלהא עלך אנת לבר מכלא ולגו מכלא ולכל סטרא ולעילא מכלא ולתתא מכלא ולית אלהא אחרא עילא ותתא ומכל סטרא ומלגו דעשר ספירן דמנהון כלא ובהון כלא תליא ואנת בכל ספירה בארכה ורחבה עילא ותתא ובין כל ספירה וספירה ובעובי דכל ספירה וספירה, ע"כ. וכן עי' תיקו"ז ד ע"ב: דעשר ספירות דאצילות מלכא בהון איהו וגרמיהון חד בהון אינון וחייהו חד בהון מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריאה דלאו אינון וחייהון חד לאו אינון וגרמיהון חד ועלת על כלא הוא נהיר בעשר ספירות דאצילות ובעשר ספירות דבריאה ונהיר בעשר כתות דמלאכיא ובעשר גלגלי דרקיע ולא אשתני בכל אתר, פי' הגר"א בכל ד' עולמות אבי"ע חייהון אלקות ולא אשתני כלל ואין פגימה שולט, ע"כ. ועי' הקדו"ש יב ע"ד שכאן מבאר את ענין אורו ית' ממש השוכן בפנימיות העולמות בבחי' נשמה לנשמה, ולכן בחי' חיה הוא בחי' אלקות גם בב"ע (שם יז ע"ג), והוא בחי' הרשימו שבו (הקדו"ש סא ע"ד).

¹⁵ וז"ל רע"מ רכה ע"א: איהו סובב על כל עלמין ולית סובב לון לכל סטרא עילא ותתא ולא רבע סטריין בר מניה ולית מאן דנפיק מרשותיה לבר איהו ממלא כל עלמין ולית (ס"א אלהא כו' לון בר מניה) אוחרא ממלא לון. איהו מחיה לון ולית עליה אלהא אחרא למיהב ליה חייין הה"ד ואתה מחיה את כלם, ע"כ. בדף רכו לא מצאתי.

¹⁶ עי' תיקו"ז קלח ע"א שלשון זו עניינה א"ק: עלת העלות קדמון לכל קדומים בגין האי אדם קדמון אתמר בעלת העלות.

והנה עי' דע"ה ח"א יג ע"ד ש"עילת העילות" הוא כינוי לאוירא, ו"עילת על כל העילות" הוא כינוי למאציל עצמו ית"ש. אמנם עי' לקמן שער אנ"כ פרק ט' בהגהות המהרח"ו שב' כינויים אלה המה דר"נ דעתיק.

¹⁷ עי' מבר"ש א ע"ב שקרבה זו של הא"ס לכל י"ס בשוה היא בבחינת אור מקיף (וכן הוא בפת"ש צמצום ח'). וקשה, היאך יתכן שהוא עניין לאור מקיף, הרי ברור הדבר שאור מקיף קרוב יותר ומאיר יותר לעיגול של כתר מאשר לעיגול של מלכות, ועוד עי' פת"ש צמצום ו', שזוהי הבחי' של "ממלא כל עלמין" (מזהר פנחס רכה ע"א) וכן הבחינה "דלית אתר פנוי מיניה" (תיקו"ז קה ע"ב), והיינו הבחינה אותה ביאר בנפה"ח שער ג' פרק ד', הרי הוא בחינת מקומו של עולם, אשר מכנהו בחינת "מצידו ית" (לאפוקי מהגילוי אלינו שהוא "מצידונו"), שכן מצידו ית' כל הספירות קרובים לא"ס בהשוואה א' כך שהכתר אינו קרוב יותר מאשר החכמה.

והנה יעויין בלש"ו חלק הביאורים ח"א ח ע"ב, שמביא את דברי שעה"ק דף י ע"ד (וכן הוא במבר"ש ג ע"ב) וז"ל, כי המקום הוא יותר זך וגדול ומעולה מן העולם עצמו, ע"כ, ומבאר הלש"ו את טעם הדבר, והוא מכיוון שהמקום נושא וסובל הכל, ושרשו באור הרשימו [ועי' הקדו"ש סא ע"ד שזוהי בחי' נשמה דנשמה שבעולמות]. ועוד עי' כללים ח"א כו ע"ב שגדלות מקומו של האור והרשימו הוא בגלל שהרשימו והמקום הם מאור דההתפשטות הראשון של אותו העולם. אמנם

מאיר העין ח"א

בעצמו, א"כ מה הפרש בין זה לזה, ובמה תתעלה כל ספי' מחברתה כיון שמדרגות כולם שוים כנ"ל (מבו"ש ש"א ח"א פ"ד)²⁴. והנה האמת הוא שאלו ואלו דברי אלהים חיים, וכולם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת. אמנם ההפרש שבין ב' הסברות הנ"ל אם הם כסדרן י' מדרגות זו למעלה מזו, אם הם בדרך קוים, זה הענין יתבאר לקמן בעז"ה בענין עולם הנקודים¹⁸, איך קודם תיקונם היו כסדרן זה למעלה מזה אבל אחר התיקון היו כסברא האחרת והיו בציור ג' קוים כנ"ל, ואמנם ההפרש שיש בין ב' הסברות אם הם בדרך קוים או בעגולים זה תוך זה נבאר בעז"ה בענף זה. ושים לבך בדברים שיתבארו עתה ומהם תשכיל כל מוצא דבר, כי ב' הסברות נכוחות ואמיתיים, כי ב' בחי' היו בענין הי"ס, א' הוא בחי' היותם עגולים בציור י' עגולים זה תוך זה, וגם היה בהם בחי' אחרת והוא היותם י"ס ביושר דרך ג' קוים כמראה אדם בעל ראש וזרועות ושוקיים וגוף ורגלים, כמו שאכתוב היטב כולו בענפים בעז"ה לקמן וזהו ביאורם.²⁵ דע כי טרם שנאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים, היה אור עליון פשוט ממלא כל המציאות¹⁹, ולא היה שום מקום פנוי בבחי' אור ריקני וחלל אלא הכל היה ממולא מן אור א"ס פשוט ההוא²⁶, ולא היה לו בחי' ראש ולא בחי' סוף אלא הכל היה אור א' פשוט שוה בהשוואה א', והוא הנק' אור א"ס. וכאשר עלה ברצונו הפשוט לברוא העולמות²⁰ ולהאציל הנאצלים,

העולם עצמו בא מהתפשטות השני. ועי' שם מא ע"ג, שהתפשטות הראשון הוא מאור א"ס המתייחד עם המציאות, דהיינו אותו חלק של האור הנשאר במעלת האין סופיות שלו. (ועי' בגר"א תז"ח נ ע"א ד"ה בטהירו וז"ל, [הטהירו הוא] אור העליון שהוא בסוד הצמצום ששם מאיר אור א"ס ותוקף האור אשר אין למעלה ממנו נמשל לצהרים שהוא תרגום טהירו ושם הוא עיקר שורש האור, ע"כ, דהיינו שבצמצום רואים שהארת הרשימו הוא מאור הא"ס. ועי' פת"ש בתחילת ספרו המתאר את הקו הנכנס לצמצום כ"הקו הנכנס ברשימו") ונ"ל מכל זה שכוונת הנפה"ח בבחינה שקראה "מציודו ית" היא לצד אור הא"ס הממלא את החלל קודם הצמצום, ולאחר הצמצום זהו אור א"ס המקיף את החלל, וכן הרשימו שנשאר בתוך החלל. ושניהם אינם כלולים באור הפנימי של העולמות, שכן האור הפנימי הצטמצם ליכנס בכלי, דהוא מההתפשטות השני (ודלא כהרשימו שבא מההתפשטות הראשון) וזהו בחינת "מציודו". [עי' בהגר"א בפי' ס"י ח ע"ד וז"ל אע"פ שהזכיר מדתן היינו לפי המקבלים, אבל בעצם אין מדה ח"ו ואין גוון ולא שם ידע ולא חדר, עכ"ל]. אמנם מהקדר"ש לעיל הערה 14 נראה כי דרך אחרת היתה עמו, והוא שאור הא"ס נמצא בפנימיות כולם בבחי' נשמה לנשמה. [עי' ביאורים ח"א ה ע"א שבחינת "ממלא כל עלמין" נעשית על ידי הארת הקו היוצא החוצה, וכן הארת המקיף לבפנים. ואילו בחינת "סובב כל עלמין" נעשית על ידי הא"ס המקיף לבדו, וכן עי' הקדר"ש יז ע"ג].

¹⁸ עי' לקמן שבחי' "קו א" עניינו קו דא"ס, ו"ג קוים" עניינו א"ק. אמנם בעולמות הא"ס וא"ק אין המעבר מקו א' לג' קוין נעשה בדרך של שבירה ותיקון כבעולם הנקודים דלקמן. אמנם יש להעיר כי חילוק זה שבין א"ק לקו אינו מבואר בדברי רבינו כלל, אלא בדברי הלש"ו ביאורים ח"א י ע"ג, ועי' לקמן הערה 58.

¹⁹ עי' לש"ו כללים ח"א יג ע"א, שיש עולם של קו וצמצום והוא העולם שקדם לא"ק עליו לא דיבר רבינו בפירושו, ובע"ה נשתדל להראות רמזים לזה בדבריו כאן. והנה מבאר הלש"ו, דבעולם של הקו והצמצום, הארת האור עליון הממלא את המציאות שקדמה לצמצום ממנה מדבר רבינו כאן, הוא ההתפשטות הראשון של אותו העולם. ולקמן יתבאר בס"ד שלדברי הלש"ו הצמצום הוא גופא ההסתלקות הראשון של אותו העולם, והקו הדק הנמשך מן הא"ס המקיף לתוך הצמצום הוא ההתפשטות השני של אותו עולם [עי' הקדר"ש כ ע"ג שיש צמצום בעולם הקו והצמצום שתכליתו גלות את אורות הא"ק].

ועי' ביאורים ח"א ח ע"ד שהתפשטות האור עליון הזה, הוא עצמו צמצום, שכן הוא יציאה מהמאציל עצמו (ומקורו מדברי הע"ח בסדר אבי"ע א' שכל התפשטות הוא צמצום, ועי' לקמן הערה 980). ואם זוהי התפשטות שלא היתה קודם לכן, הרי שמובנים דברי בעל נפה"ח (שער ב' פרק ב') למה נקראת התפשטות זו 'אין סוף' ולא 'אין ראשית' שכן באמת להתפשטות זו יש התחלה, שהרי יש זמן שהוא עוד לא היה. ועי' דע"ה ח"א מו ע"ד, שא"ס הממלא את הכל הוא עיקר רצונו ית', וכל עבודתו הוא לחזור למדרגה זו. ועי' דעה ח"ב ע"ב ע"ד, שהא"ס הממלא את החלל הוא השורש הראשון לכל החסדים (לאפוקי מהקו) באותה המידה שהצמצום הוא שורש לכל הגבורות.

²⁰ הנה הקדים בריאה לאצילות, שכן דווקא בעולם הבריאה הוא שנמצאים נפרדים וממילא דווקא תיקון עולם זה הוא עיקר גילוי היחוד (ביאורים ח"א ו ע"א), עי' שומר אמונים כ ע"ב [ויכוח ב' אותיות כא - כג] (לש"ו).

מאיר העין ח"א

להוציא לאור שלימות פעולותיו ושמותיו וכנוייו²¹ אשר זאת היה סיבה בריאת העולמות כמבואר אצלנו בענף הא' בחקירה הראשונה, והנה אז צמצם את עצמו א"ס²²²⁷ בנקודה האמצעית²³ אשר בו, באמצע אורו ממש²⁴ (אמר מאיר בערכינו אמר הרב זה וק"ל)²⁸. וצמצם האור ההוא ונתרחק אל צדדי סביבות הנקודה האמצעית²⁵, ואז נשאר מקום פנוי ואויר וחלל רקני²⁶ מנקודה²⁹ האמצעית ממש כזה²⁷ . והנה הצמצום הזה היה בהשוואה א' בסביבות

²¹ דהיינו שלעתיד לבא יתגלו יחדיו הן השמות שבאצילות והן הכינויים שבב"ע. ועי' הערה 1 שתכלית השמות שבאצילות הוא עבור קליטתם בב"ע. ועי' ביאורים ח"א ו ע"א שמקשה כאן כיצד יתכן לומר שהתכלית כאן הוא גילוי השמות, הרי אין שמות במקום גבוה זה, שכן כל השמות אינם מתחילים אלא באצילות (עי' זהר בא מב ע"ב), ומתרץ על פי הספר ויקהל משה שיש י"ס הנעלמים באור א"ס (וכדלעיל הערה 1).

²² עי' לש"ו כללים ח"א מא ע"א שזהו ההסתלקות הראשון דעולם דקו וצמצום (עי' לעיל הערה 19). ועי' לש"ו כללים ח"ב קכז ע"ד, שזהו דוגמת מיעוט הירח, כדרך שמלכות דאצילות צמצמה את עצמה לרדת לבריאה, ונשתנתה מהיותה בבחינת ה' אחרונה של שם הוי"ה ב"ה, להיות בבחינת שם אלקים.

²³ עי' פת"ש נתיב הצמצום פרק ז' שה"נקודה האמצעית" היא בחי' המלכות. והנה כן נמצא בביאורים ח"א א ע"ג, אמנם הוא מביא ראיה לדבר מלקמן שער השבירה פרק ח שם מצינו ש"נקודה" היא כינוי למידת המלכות. ועי' בבהגר"א על תיקו"ז ה ע"א ד"ה נקודה אמצעיתא, שהנקודה האמצעית היא המלכות, וכן איתא בליקוטים בסוף ספד"צ בהגר"א על ספד"צ לח ע"ב, שהצמצום היה במרכז. ור"ל, כי השי"ת מנהיג את העולם ברצונו על ידי ז' מדות, הרי הן ו"ק והיכל הקדש הרי הוא הנקודה האמצעית המכוונת באמצע (וכידוע בס"י (פ"ד מ"ד) שהיכל הקודש הוא מלכות), שכן עיקר בריאת העולם לא היה כי אם בעבור מלכותו ית'. וביותר עומק, עי' דרושי אבי"ע פ"א, שמלכות דא"ס נעשה שורש לכל מה שתחתיו, ועי' בבהגר"א על תז"ח נ ע"א וז"ל, כתר הוא מלכות של עולם שלמעלה בכל עולם, וכאן הוא שורש [הערת המהדיר: נלע"ד שמילה "שורש" הוא טעות, שכן כאן איירינן במלכות דא"ס עצמה ולא בשרשה] המלכות של א"ס, שבה נוצרו הכל כידוע, ע"כ. ואם באומרו "מלכות" כוונתו למלכות דא"ס, צ"ל שטעם הדבר הוא מכיוון שי"ס כמוסים אצלו כנ"ל הערה 1 בשם ספר ויקהל משה (ביאורים ח"א ו ע"ב). ועי' ביאורים ח"א ו ע"ד שהי"ס הכמוסות הם רק עיגולים ולא יושר [עי' דבריו בשער הפונה קדים צא ע"ב שבחינה זו מכונה אדם קדמאה סתימאה], ואם כן בע"כ שהאמצעי שבכולם הוא מלכות.

והנה ביותר דקדוק אפשר לומר, שיעויין עוד ביאורים ח"א ו ע"ב, שהנקודה האמצעית היא יסוד דמלכות, ומצינו שנקודה היא כינוי ליסוד כמ"ש לקמן בשער הארת המוחין פ"ה. ועי' עוד שער מאמרי רשב"י כד ע"ד, דכ' ד"נקודה האמצעית" הוא יסוד דנוק', דהיינו מקורה הרי הוא מקום ההולדה (ועי' כללים ח"א מא ע"ג), ועי' בבהגר"א על ספד"צ כז ע"א ד"ה בעטפוי, שמקור האשה נוצר על ידי הגבורות. וכן הוא כאן בצמצום הראשון הרי הוא היסוד דנוק' הראשון שנתגלה. עי' הקדו"ש סג ע"א שכותב ש"נקודה האמצעית" הוא כללות של כל המקום ולא רק הצמצום. ועי' לש"ו כללים ח"א יג ע"ג שנראה שמדייק בדברי רבינו שכל העולמות נובעים מבחי' מלכות דא"ס, שכן הם יוצאים מ'הנקודה הזאת (וכגרת הע"ח לקמן, ודלא כגירסת שאר ספרים שם הגירסא בנקודה הזאת).

²⁴ עי' ביאורים ח"א ו ע"ב, שהוא נקרא באמצע אורו ממש מכיוון שהוא שייך לקו האמצעי (כת"ס) ולא לקצוות (חח"ן בג"ה). ועל אף שאין כאן בפועל ג' קוים שניתן לייחסם לקו האמצעי, אבל עכ"פ כאן מיירי בשרשה של האמצעי ת. עוד טעם לכך שהנקודה הזו נקראת 'אמצעית' שכן היא ממוצעת בין אר"י לאר"ח.

עי' מבו"ש א ע"ב וז"ל, ונלענ"ד כי הנקודה האמצעית של הא"ס שם היה כח שורש הדין שנתגלה אח"כ למטה וממנה נעשה המקום שהוא דוגמת הכלי, וממה ששובב על הנקו' היא נמשכו חיצוניות העולמות, ומהיותר טובב נמשך פנימיות ודי בזה שלא נחטא, והזהר, שאל תחשב כי שם בנקו' ההיא היה גילוי דין ח"ו, עכ"ל.

²⁵ העולם הזה נחשב כאפס ביחס לאור א"ס, דוגמת האמצע של עיגול ביחס לעיגול עצמו, שהאמצע של העיגול היא נקודה אחת שאינה תופסת מקום, ואינה ממשית אלא 'מחשביית' בלבד (פת"ש צמצום ה').

²⁶ עי' כללים ח"א כו ע"ד שהצמצום נקרא "פנוי" ו"ריקני", שכן אין ניכרת מעלתו או מציאותו אלא בגילוי עיקר העולם שמתגלה אח"כ [דהיינו הקו הנמשך לתוכו]. טעם הדבר, שכן הצמצום הוא לעולם בבחינת ההתפשטות הראשון, וידוע שההתפשטות הראשון הוא נעלם. והנה ע"ש מא ע"ב, שכל זמן שלא נמשך ההתפשטות השני, אין מקום החלל אלא בבחי' מקום וכח בלבד, ועי' עוד לעיל הערה 17.

ועי' הקדו"ש יח ע"א שהביא בשם הספה"ק גינת אגוז (לר"י גיטקילא) ואלוימה (לרמ"ק) שאין ריקות והעדר בעולם ח"ו, ומה שמכנה אותו רבינו "מקום" הוא מכיוון שכאן הוא שורש לשפעת

מאיר העין ח"א

הנקודה האמצעית ריקנית ההוא²⁸, באופן שמקום החלל ההוא היה עגול מכל סביבותיו בהשוואה גמורה, ולא היה בתמונת מרובע בעל זוויות נצבת, לפי שגם²⁹ א"ס צמצם עצמו בבחי' עגול בהשוואה א' מכל צדדים³¹. והסיבה היתה לפי שכיון שאור הא"ס שוה בהשוואה גמורה, הוכרח גם כן שיצמצם עצמו בהשוואה א' מכל הצדדים, ולא שיצמצם עצמו מצד א' יותר משאר הצדדים. ונודע בחכמת השיעור שאין תמונה כ"כ שוה כמו תמונת העיגול, משא"כ בתמונת מרובע בעל {יא ע"ד} זוויות נצבת בולטות, וכן תמונת המשולש וכיוצא בשאר התמונות. וע"כ מוכרח הוא להיות צמצום הא"ס בבחי' עיגול, והסיבה הוא בעבור שהוא שוה בכל מידותיו כנ"ל. גם בפ' בא (דף מב ע"ב³⁰)³² איתא מנא בעיגולא דאיהו י', ועיין בפ' פקודי (דף רנח³¹)³³ דקאמר כי היכלות ומה שבהם הם עיגולים. עוד יש סיבה אחרת והוא בעבור הנאצלים אשר עתיד להאצילים אחר כך בתוך המקום החלל ההוא הריק ופנוי כנ"ל. והענין הוא כי בהיות הנאצלים בתמונת העגולים הנה אזי יהיו כולם קרובים ודבוקים בא"ס הסובב אותם בהשוואה א' גמורה, והאור והשפע הצריך להם יקבלום מן א"ס מכל צדדיהם בשיקול א', משא"כ אם היו הנאצלים בבחי'³⁴ מרובע או משולש וכיוצא בשאר תמונות, כי אז היה בהם זוויות בולטות

כחו ית' הנושאת את כל המציאות כולה (וכן הוא בנפש החיים שער ג' פרק ז'). ועי' שעה"ק י ע"ד וז"ל, ודע כי המקום בעצמו הוא יותר זך וגדול ומעולה מן העולם עצמו, ולכן נקרא הקב"ה מקומו של עולם [ועי' הקדו"ש סא ע"ד שכל צמצום האמור כאן הוא של גילוי דא"ס, ומה שנוותר אחרי אותו הצמצום אינו אלא תמצית מהאור שהיה שם, ועי' בגרסא שהבאנו בשם השמן ששון לקמן הערה 35].

²⁷ עי' ביאורים ח"א ו ע"ג שהנקודה המצויירת במרכז העיגול אין בה מובן כי אם ע"פ קבלת מהר"י סרוג כמבואר באריכות בהקדו"ש שער הפונה קדים פ"ה. עי' כללים ח"א יג ע"ב שא"ס המקיף זהו החוט הסובב את החלל, ומה שמחוץ לעיגול הסובב אינו בכלל א"ס המקיף אלא עליונה ממנה, ואין לה תואר ומשל הניתן לצייר כלל. עי' לקמן הערה 87.

²⁹ עי' לש"ו ביאורים ח"א ו ע"ד, שאפילו בא"ס עצמו כמוסים י"ס (עי' לעיל הערה 1) והם בצורת עיגולים ולא בצורת פרצופים ויושר כלל. והטעם ש"ס הכמוסים המה עיגולים, שכן אור א"ס הממלא את החלל הוא תכלית הכל, ובחינת עיגולים מעולה יותר מבחינת קו א'. ועי' דבריו כללים ח"א עד ע"ב שמעלת עיגולים גדולה ממעלת קו א' ומעלת קו א' גדולה יותר ממעלת ג' קוים.

³⁰ וז"ל: המקור דימא הא חד, נפיק מיניה מעין, כפום אתפשטותא דיליה בההוא מאנא כעגולא (כן הוא הגירסא ברוב דפוסי הזהר שבידינו ודלא כלשון רבינו כאן שגרס "בעיגולא") דאיהו י', הא מקור חד, ומעין דנפיק מיניה הא תרין. תרגום: המקור של הים הוא אחד, ויוצא ממנו מעיין. כפי התפשטותו באותו כלי (העשוי) כעיגול שהיא י' הוא מקור אחד, והמעיין היוצא ממנו - הרי שנים.

³¹ רנא ע"א: רוחא דא דנטיל כלא, דאקרי זכותא"ל דקאמרן, כלא כליל ביה, מניה נפקו שבעין נהורין נציצין, וכלהו בעגולא קיימי, בגין לאחזאה דא בדא, דלא אתכסי דא מן דא, כל זכין, וכל עונשין, וכל דינין, קמי כלהו נהורין אלין קיימיין. תרגום: רוח זה שלוקח הכל שנקרא זכותא"ל שאמרנו, הכל נכלל בו, ממנו יצאו שבעים אורות נוצצים וכולם עומדים בעיגול כדי שיראו זה בזה שלא מתכסה זה בזה, כל הזכויות וכל העונישם וכל הדינים, לפני כל האורות אלה עומדים.

מאיר העין ח"א

קרובות אל הא"ס יותר משאר צדדיהם ולא היה מקבלים אור א"ס בהשוואה אחת³², ובסוף ענף ג' יתבאר טעם למה הוצרך ענין הצמצום הזה ומה ענינו³³.
(מ"ב ענין הצמצום הזה הוא לגלות שורש הדינין³⁴, כדי לתת מדת הדין אח"כ בעולמות, וכח ההוא נקרא בוצינא דקרדינותא כמו חטי קרדינותא)³⁵.
³⁶ והנה אחר הצמצום הנ"ל אשר אז נשאר מקום החלל ואויר פנוי וריקני באמצע אור הא"ס ממש כנ"ל, הנה כבר היה³⁷ מקום שיוכלו להיות שם הנאצלים והנבראים ויצורים והנעשים, ואז המשיך מן אור א"ס קו א' ישר³⁵ מן האור העגול שלו מלמעלה למטה, ומשתלשל ויורד תוך החלל ההוא כזה ⊕, וראש העליון של הקו נמשך מן הא"ס עצמו ונוגע בו, אמנם סיום הקו הזה למטה בסופו אינו נוגע באור א"ס³⁶, ודרך הקו הזה נמשך ונתפשט אור א"ס למטה³⁷. ובמקום³⁸ החלל ההוא האציל³⁹ וברא ויצר ועשה כל העולמות כולם. וקו זה כעין⁴⁰ צנור דק א' ו

³² והנה עי' ביאורים ח"א ז ע"ב שמקשה על דברי רבינו כאן שהרי עיקר הגילוי הוא היושר ומדוע שלא יהיו בו זויות קרבה וריחוק, אלא ע"כ צ"ל שכאן מדובר על בחינת העיגולים בלבד, הרי הם העולמות הכלליים אשר בתוכם מתקיים היושר, שכן הגילויים של היושר הם הגילויים הפרטיים כנ"ל. ובזה יתבארו היטב דברי הרב כאן, שכן לעולם העיגולים המה בהשוואה אחת כדי ששפתם מהא"ס ליושר תהיה בהשוואה אחת.

והנה עי' פת"ש שער עג"י פתח ג', שעג"י המה ההנהגה הכללית והפרטית [עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ לח ע"ב]. בהנהגה הכללית אין מקום להבחנה בין טוב ורע, אלא הכל רצונו ית' בהשוואה אחת, ואילו ביושר יש הבחנה בין טוב לרע וכמו כן שייכים אצלו מושגי עלייה וירידה. ועי' ביאורים ח"ב פו ע"א שתכלית תכונתם של העיגולים אינה כי אם לסבב את היושר ולשמשו. ויש להקשות על דברי רבינו, שהרי עיגול של כתר דא"ק קרובה יותר לא"ס מאשר עיגול דחכמה דא"ק, וכיצד ניתן לומר כי הכל "בהשוואה אחת" וצ"ע. ועי' הערה 17, ולפי מש"כ שם א"ש.

³³ עי"ש שמבאר שהצמצום הוא לצורך הכלים. ועי' ביאורים ח"א ז ע"ג שהקשה דהרי רבינו כבר ביאר לעיל כי כל הצמצום אינו אלא אויר פנוי וריק, וכיצד יתכן שיהיה בו בחי' עביות. ותיירץ בב' אופנים: א) מש"כ שם שהוא ריק אינו אלא צורת גילוי לתחתונים, אבל בעצם האמת לאמיתה היא שכל מהותו היא בחי' כח המסתיר ומגביל לכל אור, ולבחינה זו של הצמצום אין שום גילוי אליו אלא רק על ידי גילוי הקו [עי' כללים ח"א מא ע"ב שזה כמו כל התפשטות ראשון שאין לו גילוי בלא ההתפשטות השני - ועי' לעיל הערה 26 מש"כ לענין היות הצמצום ההתפשטות הראשון, והקו הוא ההתפשטות השני]. ב) בצמצום נותר עכ"פ רשימו, ועי' לעיל הערה 26. וביאר הלש"ו דלכן נקרא הצמצום "טהירו" בגלל הארת אור א"ס אליו (עי' בבהגר"א על תז"ח נ ע"א ד"ה בטהירו, ה"ד לעיל הערה 17).

³⁴ עי' בבהגר"א על ספד"צ כו ע"א ד"ה וענין הפרסא וז"ל, וז"ש שנצמצם א"ס בשביל מלכותו, ובצמצום שהוא סוד הדין ועביות הכלים של מלכות, שע"כ תוכל להתגלה, ע"כ.

³⁵ עי' ביאורים ח"א ח ע"ד שהקו הישר הוא הצמצום השני הבא אחרי צמצום האור לתוך הא"ס המקיף, וזהו באמת אותו האור שהיה למטה לפני כן, דוגמת פרצוף ז"א שהוא ענף של החכמה (עי' לקמן טנת"א פרק ה'), כלומר שהוא המשכה של החכמה העליונה ממנה, כמו כן הקו הוא ענף של אור א"ס שהיה ממלא החלל. והנה ראייתו של הלש"ו לכך שזהו אותו האור, ממה שכתב רבינו בהמשך שהקו נמשך מן האור העגול שלו, משמע אותו האור ממש. ועי' כללים ח"א לד ע"א (וכן מז ע"ב) שקודם שנתפשט בקו, היה נקרא אור א"ס בשם "אויר קדמון", ואחר שנתפשט נקרא "אור קדמון" ו"טהירו עלאה" (עי' בבהגר"א על תז"ח נ ע"א לעיל הערה 17). והנה יעויין לש"ו כללים ח"א מז ע"ג שכאן מתבאר שכביכול הא"ס עצמו נתגלה בגבול ומדה על ידי הקו וצמצום, ולא עוד אלא שאין לגבול ומידה שורש ומקור בפני עצמו כלל אלא הכל מיוסד על שרשים משוללי גבול.

עי' לש"ו כללים ח"א עד ע"ב, שג' קוים הינם בדרגה פחותה מדרגת קו א', ועיקר הטוב זה קו א'. שכן בג' קוים יש נטיה לקצוות, ואילו בקו א' יש אחדות גמורה, וכן עי' ביאורים ח"ב נח ע"ב. עי' לקמן הערה 423 שעל אף שעיקר אור אח"ף הוא ביושר, הארתם מאירה לכל הצדדים, וכנראה שהוא הדין לענין קו דא"ס.

³⁶ עי' לש"ו כללים ח"א א ע"ד שלעתיד לבא הוא אכן יגיע למטה. אמנם עי' לקמן הערה 46, ואם כן רק הארתו היא הנמשכת עד תחתיתו של העיגול (ולא עד בכלל).

³⁷ עי' ביאורים ח"א ט ע"א, שיש בלשון הרב כאן משמעות שיש כאן בחינה של אור וכלי, שכן האור מצד עצמו הוא א"ס, וכל גבולו הוא מחמת הקו, כלומר שהקו מגביל את האור לירד דווקא באופן מצומצם זה (ועי' כללים ח"א עט ע"ב שהיות ואור א"ס אינו יורד אלא בקו דק, הרי שהוא בבחי' "סירס את הזכר" (הנזכר בגמ' ב"ב עד ע"ב), ועי' עניינו בבהגר"א על ספד"צ יב ע"ב ד"ה והן זרין. וע"ש עוד פב ע"א, ופב ע"ג, שלעתיד לבא יתוקן סירוס זה), ועי' לקמן הערה 689 שנתבאר באריכות שזוהי בחינה של זיווג פנים באחור.

מאיר העין ח"א

אשר בו מתפשט⁴¹ ונמשך מימי³⁸ אור העליון של א"ס אל⁴² העולמות אשר במקום האויר והחלל ההוא.

ונבאר עתה קצת ענין חקירת המקובלים לדעת איך יש ראש תוך סוף⁴³ בספירות הנ"ל³⁹. אמנם בהיות כי הקו ההוא ראשו נוגע באור א"ס מצד העליון, וסופו אינו נמשך למטה עד מקום אור הא"ס הסובב תחת העולמות ואינו דבוק בו, לכן אז יצדק בו ראש וסוף⁴⁴, כי אם דרך ב' הקצוות היה מקבל שפע הא"ס היו ב' הקצוות בחי' ראשים שוים זה לזה, ולא היה אז בחי' מעלה ומטה, וכן אם היה הא"ס נמשך מכל סביבות צדדי המקום החלל ההוא לא היה לא מעלה ולא מטה לא פנים ולא אחור לא מזרח ולא מערב וצפון ודרום, אך בהיות אור א"ס נמשך דרך קו א' וצינור דק⁴⁵ בלבד⁴⁰, יצדק בו מעלה ומטה⁴¹ פנים ואחור⁴² מזרח ומערב⁴³ וכמ"ש בע"ה בענף זה בכלל דברינו⁴⁶⁴⁴.

והנה בהיות אור הא"ס נמשך בבחי' קו ישר תוך החלל הנ"ל, לא נמשך ונתפשט תכף עד למטה, אמנם היה מתפשט לאט לאט⁴⁷, ר"ל כי בתחלה התחיל קו האור להתפשט שם⁴⁵, ותכף בתחלת התפשטותו⁴⁶ בסוד קו נתפשט ונמשך ונעשה כעין גלגל א' עגול מסביב⁴⁸⁴⁷, והעגול הזה היה בלתי דבוק עם אור הא"ס הסובב עליו מכל צדדיו, שאם יתדבק בו יחזור הדבר לכמות שהיה, ויהיה מתבטל באור א"ס ולא יתראה כחו כלל, ויהיה הכל אור א"ס לבד כבראשונה, לכן העיגול הזה {יב ע"א} סמוך אל עיגול הא"ס ובלתי מתדבק בו, וכל עיקר התקשרות ודביקות העגול הנאצל ההוא עם א"ס המאציל הוא ע"י הקו ההוא הנ"ל, אשר דרך בו יורד ונמשך אור מן א"ס ומשפיע בעיגול ההוא, והא"ס סובב ומקיף עליו מכל צדדיו, כי גם הוא בבחי' עגול סביב

³⁸ דהיינו בסדר אמ"ר (פי' אור מים רוח) עי' לקמן שער מ"ן ומ"ד פרק ה', שיציאת שפע תחילתו אור ובהמשכתו נהיה למים.

³⁹ עי' ביאורים ח"ב נח ע"ג שרק באצילות הספירות המה בעצם, ואילו כל הגילויים הנקראים ספירות למעלה מהאצילות אליבא דאמת המה שורשי ספירות בלבד, ועי' הערה 44.

⁴⁰ דוגמת יסוד דדכורא שהוא אינו אלא קו דק היוצא מתוך כל הקומה והוא כלי לתמצית הארת כל אותה הקומה. עי' לעיל הערה 37, ועי' מבו"ש א ע"ג שעל ידי זה שהוא לא נתגלה כי אם דרך קו א' לבד לכן נתגלה רק מקצת מן האור.

⁴¹ עי' ביאורים ח"א ט ע"ג (וכן ח"ב צו ע"ג), שכל הרוחות הללו נמצאים בקו עצמו (עי' הערה 44), והיינו ו' הקצוות אשר הינם כנגד ו' מידות חג"ת נה"י [עי' בגר"א בליקוטיו בסוף ספד"צ לח ע"ג], ולגביהם א"ס המקיף הוא שורש לג"ר שכן הוא נסתר (עי' ביאורים ח"ב סו ע"ד שעיקרו של כל עולם הוא הו"ק שלו, ואילו הג"ר אינו מעיקר העולם שכן אין עניינו אלא לקשר כל עולם לעולם שמעליו), ועי' ויקהל משה שער א פרק יח (יח ע"ב בתחילתו).

⁴² בחי' פנים ואחור כאן אינו מתייחס למיקום הידוע בכינוי "פנים ואחור", אלא הפירוש הוא שבחי' 'פנים' היא פנייתו, שכביכול פנה המאציל להתגלות דרך שם לתחתונים על ידי הארת אור הקו (ביאורים ח"א ט ע"ב), ואילו 'אחור' הוא השפה והפרגוד המגביל את אור הא"ס שלא להתגלות למטה והוא שורש הכלי של הקו (ביאורים ח"א ט ע"ג), עי' לעיל הערה 37.

⁴³ דהיינו ימין ושמאל, והם כל משך צדדי הצינור. והנה החילוק לימין ושמאל בא מסיבת האור עצמו שמצד אחד יש בתכונתו להתפשט עד אין סוף, והיינו בחי' הימין שבו, אמנם מצד שני גם התפשטות זו יש לה גבול והיינו בחי' שמאל שבו (ביאורים ח"א ט ע"ג).

⁴⁴ עי' לש"ו דע"ה ח"א עו ע"א שמש"כ לקמן ענף ה' על הפסוק "כי שאל נא" (דברים ד), פי' שאין לשאול אלא על גילוי ית' שהם בבחי' צורת אדם לכן מותר לשאול על הקו, שכן מבואר כאן שיש לו שורש לבחי' ו"ק. משא"כ למעלה הימנו שם אין קו וצורת אדם כלל אלא רק עיגולים, ועי' לעיל הערה 23.

⁴⁵ עי' דע"ה ח"א מה ע"ד אות יט (לש"ו). הו"ד לקמן הערה 55.

⁴⁶ דהיינו תחילת התפשטות קו דא"ס שנכנס אל תוך פנימיות א"ק, ורק בקצה התחתון דהקו (ביאורים ח"א י ע"ד), שכן עיקר הקו מלבד אותו קצה תחתון הוא החלק שבין א"ס המקיף לבין עיגול כתר דא"ק. וכן עי' כללים ח"א עג ע"ג, ועי' לקמן הערה 58, [עי' הקדו"ש כ ע"ג שיש צמצום בעולם הקו והצמצום אשר תכליתו היא גילוי אורות הא"ק. אמנם במקום אחר (ביאורים ח"ב צה ע"ג) כתב שכל העולמות מא"ס המקיף עד הנקודות נקראים א"ק על אף שיש הבחנות ביניהם.

⁴⁷ עי' ביאורים ח"א י ע"א שהקשה שהקו הרי הוא יושר והיאך ישפיעו ממנו העיגולים. ותי' שאמנם הקו עצמו הוא יושר, אמנם שורשו של הקו הוא בא"ס המקיף והוא הרי עיגול, ומכחו יש מקום לקו להוציא עיגולים. והנה יש לדעת כי לכאורה דבריו כאן בנויים על שיטתו בכללים ח"א יג ע"ב שא"ס המקיף הוא העיגול הסובב את החלל ולא כל אור הא"ס שמעליו.

מאיר העין ח"א

עליו ורחוק ממנו כנ"ל, כי הוא⁴⁹ מוכרח שהארה⁵⁰ א"ס בנאצלים תהיה דרך קו ההוא לבד, כי אם היה האור נמשך להם דרך⁵¹ גם מכל סביבותיהם⁴⁸, היו הנאצלים בבחינת המאציל⁴⁹ עצמו בלתי גבול וקצבה, ולא עוד אלא אפילו גם הקו ההוא דק מאד ולא בהתרחבות גדול, כדי שיהיה האור הנמשך אל הנאצלים במדה וקצבה אשר לסיבה זו נקרא הנאצלים "י" מדות ו"י ספירות"⁵⁰, להורות שיש להם מדה וקצבה ומספר קצוב, משא"כ בא"ס, וכמ"ש בס"ה פ' פנחס (רנז ע"ב⁵¹) פקודא תליסר דא ק"ש כו' אבל דלא אית ליה מדה ולא שם ידיע כגוונא דספירין כו' דכל ספ"י אית לה שם ידיע ומדה וגבול ותחום⁵², ובהיות הקו דק ימשיך להם שפע כדי צרכם בלבד בערך היותם נאצלים ולא יותר מדאי בערך היותם מאצילים⁵². והנה העגול הזה הראשון היותר דבוק עם הא"ס הוא הנקרא כתר דא"ק⁵³, ואחר כך נתפשט עוד⁵⁴ הקו הזה ונמשך מעט⁵⁵ וחזר להתעגל ונעשה עגול ב' תוך עיגול הא' וזה נק' עיגול החכמה דא"ק⁵⁴, עוד מתפשט יותר למטה וחזר להתעגל ונעשה עיגול ג' תוך העיגול הב' ונק' עיגול בינה דא"ק⁵⁵, ועד"ז היה הולך ומתפשט ומתעגל עד עגול י' הנק' עיגול מלכות דא"ק⁵⁶, הרי נתבאר ענין הי"ס שנאצלו בסוד י' עיגולים זה תוך זה.

וכ"ז הוא בחי' עשר ספירות הכוללות דרך סתם כל בחי' העולמות כולם, אמנם מבואר ופשוט הוא שכמה מיני עולמות נאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו אלף אלפים ורבו רבואות וכולם

⁴⁸ עי' ביאורים ח"א י ע"א שמה שנמשך להם היא הארה בלבד ולא אור ממש (דהיינו לא גילוי דק וזך כהשורש עצמו, אלא הארה מצומצמת ומעובה של השורש). והוא מכיוון שאור א"ס המקיף הוא רק בבחי' הנהגתו הנעלמה, שמנהיג עתה את העולמות כולם להכוונה התכליתית להחזיר את הכל אליו. והנה עי' כללים ח"א פב ע"ב שהארה זו היא בבחי' 'הרג את הנקבה' הנזכרת בגמ' ב"ב עד ע"ב, ועי' עניינו בבהגר"א על ספד"צ יב ע"ב ד"ה והן ז"ן), ולכן היא הארה בעלמא ולא אור ממש.

⁴⁹ באומרו "המאציל" כוונתו לאור א"ס המקיף.

⁵⁰ עי' יהל אור ח"א ו' ע"ד, ז"ל, והענין שנקרא ספירות ע"ש המספר, לא על שם הדברים הנספרים כי ע"ס הן במחשבה לבד שלכן נק' עשר חכמות (תז"ח ב ע"ב), ונק' בלי מה (ס"י פ"א מ"ב), ואין דבר בעולם שיהיה במחשבה לבד רק המספר שאין ניכר בדברים עצמן, וידוע שדבר א' אינו נופל במספר שלכן א' אינו מספר ומתחיל מב', וא' הוא כלל המספר, וכשיהיו שני דברים, מוניה ג"כ א' וכו', הספירות הוא לשון מספר וכוון אותם בלשון מספר כי כל דבר שבעולם מובדל א' מחבירו בגבול ותכלית, אך המספר אין הבדל ניכר אלא במחשבה כן הם (דהיינו הספירות) בעלי תכלית בשכל ובמחשבה, אבל לא בגבול ותכלית, ועוד שכל דבר שבעולם יש לו גבול ותכלית, אבל המספר אין לו קץ ותכלית לעולם, נמצא המספר אין הבדל ניכר אלא במחשבה, שלזה קרא א' ולזה קרא ב'. המהות נבדל א' מחבירו דהיינו אותו דבר הנספר נבדל אחד מחבירו וז"ש עשר ספירות בלי מה פי' הם עשר מספרים אבל הם בלי מהות, כי המהות נבדל א' מחבירו אבל הם אינם נבדלים בעצם אלא הם מספרים בלבד שהבדלתן במחשבה ובשכל וכו', ספירות ע"ש שהמספר וכו' רק במחשבה, כי אף אם תספור אנשים וכו' כשיתפרדו אינו ניכר מי הוא א' ומי הוא ב' כי הוא אינו דבוק בעצם וכו', וא"כ כשיתפרדו איה המספר כי איננו.

⁵¹ ה"ד לעיל ענף א'.

⁵² עי' לעיל הערה 49.

⁵³ עי' לש"ו דע"ה ח"א מז ע"א, שמאחר וכל העולמות נתלים בא"ק ויוצאים ממנו, לכן טובים עיגולי א"ק את כל העולמות כולם כדי להפסיק בינם לבין אור א"ס העיקרי, כדי ליתן מקום ומציאות לכח הגבול והטבע, שאם לא היה מפסיק בינם לבין א"ס המקיף היו מתבטלים מחמת גודל אור א"ס המקיף.

⁵⁴ לפי דברי הלש"ו (ה"ד בהערה 46) כוונתו כאן היא לקו דא"ק המתפשט בקו א' [אמנם אין דבריו נהירים לענ"ד, שהרי הא"ק הוא בצורת אדם ואדם יש לו ג' קוים ולא קו א', אא"כ נימא שבאמת יש כאן ג' קוים כמש"כ לקמן הערה 58 עי"ש. ואפילו שהא"ק עצמו בכללותו הוא בעל ג' קוים אמנם כל פרצוף פרטי שבא"ק עומדים ספירותיו בבחינת קו א' זה למטה מזה. ועי' לש"ו כללים ח"א עח ע"ג שהטעם שיש לו ג' קוים רק בכללותו ולא בפרטותו, הוא מכיון שא"ק הוא בכלל עולמות היחוד, שם אין קצוות כלל, ובו מתייחד אור א"ס, לכן פרטי י' הספירות שבא"ק המה בקו א' שכן הוא תכונת היחוד שלא להתחלק לקצוות ועומדים כל הפרטים כנגד מקורם, ומקבל כל א' שפעו ממקורו ביושר ובמכוון. אמנם בכללות עומדים גם הם בבחי' ג' קוים מכח היותו שורש לג' הקוים דאצילות.

⁵⁵ עי' דע"ה ח"א מה ע"ד שמקשה מהך שמבואר בענף ג' שעיגולים קודמים ליושר, ואילו כאן רואים אותם באים כאחד, ועי' דברינו לקמן הערה 141 שביארנו דבריו באריכות.

מאיר העין ח"א

כא' הם תוך המקום החלל הנ"ל, ואין דבר חוצה לו, והנה כל עולם ועולם יש בו י"ס פרטית, וכל ספי' וספי' פרטית שבכל עולם ועולם כלול מי' ספי' פרטי פרטית, וכולם הם בצורת עיגולים זה תוך זה וזה לפניו מזה עד אין קץ ומספר, וכולם כגלדי בצלים זה תוך זה⁵⁶ ע"ד תמונת הגלגלים כנזכר בספרי תוכניים.

והנה הבחי' המחברת כל העיגולים יחד הוא ענין קו הדק הזה המתפשט מן הא"ס ועובר ויורד ונמשך מעיגול אל עיגול עד סיום תכלית כולם כנ"ל, ודרך הקו הזה נמשך האור והשפע הצריך לכל א' וא' מהם, והרי נתבאר בחי' העיגולים של הי"ס.

ועתה נבאר בחי' הב' שיש בי"ס הלא הוא בחי' אור היושר כדמיון ג' קוים כצורת אדם העליון, והנה דרך הקו הנ"ל המתפשט מלמעלה למטה אשר ממנו מתפשטים העיגולים הנ"ל, גם הקו ההוא מתפשט ביושר מלמעלה למטה מראש גג העליון של עיגול העליון מכולם עד למטה מתחתית סיום כל העיגולים ממש מלמעלה למטה כלול מי"ס, בסוד⁵⁷ צלם אדם ישר בעל קומה זקופה כלול מרמ"ח אברים⁵⁷, מצטיירים בציר ג' קוים⁵⁸ ימין ושמאל ואמצע כלול מי"ס בכללות, וכל ספי' וספי' מהם נפרטת לי"ס עד אין קץ ע"ד הנ"ל בענין הי"ס שהם בדרך העיגולים, והנה בחי' זאת הב' נקרא צלם אלהים, ועליה רמז הכתוב באומרו (בראשית א' כו) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים, וכמעט כל ס' הזוהר והתיקונים רוב דבריהם כולם מתעסקים בבחי' ב' הזאת בלבד⁵⁹ כמ"ש היטב במ"א.

והרי בזה יתקיימו ב' הסברות הנ"ל, כי יש ב' בחי', דרך עיגולים ודרך קוים ושתייהם כא' טובים דברי אלהים חיים, וכזה יתישבו לך כמה מאמרים הנראים כחלוקים זה עם זה בענין סדר ומצב הי"ס, גם יתבאר לך החקירה הנ"ל איך יהיה ראש וסוף מעלה ומטה בענין הי"ס, והנה הוא מבואר בכל ב' בחי' אלו, הא' בחי' הי"ס בציר עגולים זה תוך זה, { יב ע"ב } וזו פשוט הוא

⁵⁶ כלשון הזהר בראשית כד ע"ב וויקרא ט ע"ב.

⁵⁷ עי' בבהגר"א על תיקו"ז קטו ע"ד שרמ"ח הוא כינוי לרוח וש"ה כינוי לנפש. והדברים נפלאים, שבאמת יעויין לקמן דכותב הרב שיושר הוא בסוד רוח.

⁵⁸ צ"ע דפתח בקו א' וממשיך בג' קוים.

ובהקדם, עי' ביאורים ח"א יא ע"א שיש בקו דא"ס תכונת ו"ק בכח ולא בפועל כנ"ל הערה 41, והו"ק האלה הינם שורש לג' קוים דצורת אדם דא"ק שם יצאו לפועל. וכן הרמ"ח איברים שכביכול נמצאים בקו דא"ס, אינם מצויים שם אלא בבחינת רצון ומחשבה ולא בפועל ממש, שכן הרצון הוא הדבר היחיד שיש לנו השגה בו מקו דא"ס.

והנה עי' הערה 46 שכל מה שאנו מדברים מכך שהקו מתלבש בפנימיות א"ק באמת אינו כי אם הקצה התחתון דהקו, ועיקר הקו נמצא בחלל שלמעלה מא"ק ואינו מתלבש בתוכו. ויעויין לש"ו ביאורים ח"א י ע"ג שמביא ד' ראיות לדבר:

(א) ממש"כ לקמן בשער השבירה פרק ו' שהא"ק שאנו מדברים בו הוא רק מבחי' א"א ולמטה, אמנם לעילא מהגלגלתא של א"ק הוא בבחי' עתיק דאצילות, וממנו אסור לדבר, שכן אין לנו בו השגה [וא"א לומר שמציאות העתיק היא רק נקודה קטנה בפתח הקו בעיגול דא"ס, שהרי כל התלבשות של עתיק בא"א אינו אלא בז"ת שבו, ואין הכוונה לז"ת עצמם אלא רק להארת הז"ת וניצוצי אורם. אם כן, צ"ל שיש י"ס שלימות דעתיק דא"ק המצויים למעלה מא"ק עצמו]. אם כן רואים שיש מציאות שנתגלתה בתוך החלל למעלה מא"ק. (ב) ממש"כ הרב לקמן ענף ד' בשם התיקו"ז שא"ק נקרא אדם דבריאה (ולא אדם דאצילות), אם כן בע"כ צ"ל שיש מציאות של עולם בחלל שלמעלה מא"ק, הרי הוא הקו שבין א"ס המקיף לבין א"ק. (ג) אי אפשר לומר שהקו מתלבש בכל הא"ק, שהרי הקו חייב להיות במדרגה עליונה יותר מא"ק. (ד) משעה"ק יב ע"ב, ז"ל, כי כל שם אדם אינו נקרא אלא רק הזו"ן שהם מ"ה וב"ן וכן א"ק הוא ג"כ רק בחי' ז"א ונוק' שהוא מ"ה וב"ן בערך הקודם אליו, עכ"ל. עלה בידן שיש אורות למעלה מא"ק המעולים ממנו (אלא שאינם נקראים בשם אדם שכן למעלה מא"ק אין שום גילוי של פרצוף אדם).

ועתה יתבאר, שכן הקו הוא עולם העליון מעולם א"ק לגמרי. וממילא לא קשה ולא מידי, שכן בתחלה הוא דיבר בשורש א"ק הרי הוא עולם הקו שאינו אלא בעל קו אחד בלבד, ואילו עתה מדבר בא"ק עצמו, והוא הרי בעל ג' קוין גמורים.

⁵⁹ אורות העיגולים הם בחי' ד' יסודות ארמ"ע, שהם עצם מציאות העולם עצמו (עי' לקמן שער נ פרק י) ולא צורת האדם הקיימת בתוך העולם. שכן צורת האדם הוא בחי' אורות היושר, ולכן בעיגולים הכל הוא בהעלם גדול ובכללות, ואילו כל הפרטים הניכרים הם ביושר (ביאורים ח"א יא ע"ג). עוד אפשר לומר, שאין מקום תיקון כל כך בעיגולים, והלא כל תכלית חיינו אינו אלא לתקן את צורת האדם, ממילא מובן מאד שכל ספר הזהר מדבר בעיקר על צורת האדם וי"ס הנמצאים שבצורה זו.

מאיר העין ח"א

שעיגול הסובב על כולם שהוא גלגל הכתר הנה הוא דבוק עם הא"ס יותר מכולם, ולכן משובח⁵⁸, אמנם גלגל הב' הנקרא חכמה יש הפסק בינו ובין הא"ס, והוא גלגל הכתר לכן מעלתו למטה ממעלת הכתר, וכן גלגל הבינה הוא רחוק מן הא"ס שיעור ב' עיגולים ומעלתו למטה ממעלת החכמה, ועד"ז כל עיגול ועיגול מכל העולמות כולם אשר בתוך החלל כל הקרוב אל אור א"ס יותר מחבירו הוא עליון מאד ומשובח מחבירו, עד שנמצא כי העוה"ז הארצי החומרי הוא נקודה האמצעי תיכונה תוך כל העיגולים כולם בתוך כל המקום החלל ואויר הפנוי הנ"ל, וגם הוא מרוחק מן הא"ס הרחקה גמורה יותר מכל העולמות כולם, וע"כ הוא כ"כ גשמי וחומרי בתכלית הגשמיות עם היותו נקודה אמצעית בתוך כל העיגולים והבן זה היטב.

ועוד יש סיבה ב' היא קרובה אל הנ"ל כי הנה נתבאר איך הקו הנמשך מן הא"ס היה מתפשט ואח"כ מתעגל ומתפשט יותר למטה ומתעגל עד סיום תכלית כל העיגולים ועיגול המתהווה ראשון במקום ראשית הקו, הנה הוא מעולה ומשובח מכל העיגולים אשר תחתיו, כי הנה הוא נמשך מראש הקו, ועוד כי הנה הוא מקבל הארה בהיותו במקום גבוה יותר מכולם, וזה העיגול העליון שבכולם יהיה נק' מעלה, והעיגול היותר פנימי הוא אמצעי ותיכון שבכולם אשר הוא תחתון שבכולם אשר הוא מקבל האור מתחתית הקו ההוא יהיה נק' מטה.

ובענף ג'⁶⁰ בענין יו"ד עיגולים דעולם הנקודים יתבאר איך גם בחי' י"ס של העיגולים יש בהם בחי' קוים ממש עם היותם עיגולים⁶¹, מלבד בחי' הי"ס של היושר הנעשה בציוור מראה אדם ע"ש, ושם תכלית דרוש העיגולים, ושם יתבאר לך איך גם ב"ס העיגולים יצדק בהם ימין ושמאל ואמצע עם היותן כדמיון עיגולים זה תוך זה.

והנה גם בבחי' ב' של יושר שהוא בציוור אדם יצדק שם מעלה ומטה⁵⁹ פנים ואחור, כי פשוט הוא שהקרוב אל ראשית הקו יהיה ראש, ושלמטה ממנו יהיה גוף, ושלמטה ממנו יהיה רגלים, וכיוצא בשאר פרטי פרטות, ובענף ג' יתבאר ג"כ בענין יו"ד עיגולים דא"ק ע"ש, והנה ענין זה שנתבאר בענף זה איך כל העולמות הם בבחי' עיגולים זה תוך זה כגלדי בצלים, והוא בחי' א' נרמז בזוהר בהרבה מקומות, ובפרט בפרשת ויקרא (דף ט ע"ב ודף י ע"א), איך אפילו הרקיעים והארצות כגלדי בצלים זה תוך זה ע"ש, וכן בפרשת בראשית (דף יט ע"ב) וז"ל⁶²,

⁶⁰ עי' שער ב ענף ג'.

⁶¹ והנה יעויין לקמן ענף ג', דלכאורה אין שם ביאור בענין זה כלל. ובאמת עי' לש"ו ביאורים ח"א יא ע"ג שענין זה אינו מבואר בע"ח, אמנם הוא מבואר במב"ש שע"ב ח"ג פ"ד (דף יג ע"ב) וז"ל, והנה בעיגולי א"א מצד ימין יש חלון ונקב א' נוקב ויורד עד עיגולי אבא ומאיר בו, וכן בשמאל עיגולי אריך יש חלון ונקב א' יורד ונוקב בכל עיגולי אבא ויורד עד עיגולי אמא וכו', וכן עד"ז בכל הי' עיגולים יש קוים נמשכים דרך ימין שמאל ואמצע להמשיך הארתם ואינם משמשים העיגולים שבאמצעתם רק למעבר בעלמא, עכ"ל.

עי' ביאורים ח"א עח ע"ד, שד' הרוחות מזרח מערב צפון דרום המה החומר הראשון (עי' ס"י פ"א מ"ב), ומהם באים ד' היסודות ארמ"ע. ולפי מ"ש לעיל הערה 59 שמהעיגולים יוצאים בחי' ד' היסודות, מובן אפוא כי אף בעיגולים ישנם בחי' ימין ושמאל ואמצע (עי' לקמן הערה 692).

והנה אפשר להבין באופן אחר את היות בחי' קוים גם באורות העיגולים: עי' פת"ש עגו"י ד' שמבאר שיסוד האש הוא כנגד דין, ואילו יסוד המים הוא כנגד רחמים וכו', אמנם פעולתם אינה תלויה בעבודת כלל ישראל, אלא משפיעה בשוה לכולם, והוא פעולת העיגולים כנ"ל. אמנם אורות היושר יכולים להשפיע בו לשנות את הטבע מכח מעשי התחתונים.

⁶² [להלן לשונו בשלמות:]: שלמה מלכא, כד נחית לעמקא דאגוזא דכתיב (שיר ו יא) אל גנת אגוז ירדתי, נטל קליפה דאגוזא ואסתכל בכל אינון קליפין, וידע (נ"א ואסתכל, דכל אינון לא נבראו אלא מעינוגא) דכל אינון ענוגין דהנהו רוחין קליפין דאגוזא, לאו איהו אלא לאתדבקא בבני נשא, (נ"א ולאסטאה) ולאסתאב לון, דכתיב (קהלת ב ח) ותענוגות בני האדם שדה ושדות, תו תענוגי בני אדם דמתענגי בשינתא דליליא, נפקא מנייהו שדה ושדות, וכלא אצטריך קב"ה למברי בעלמא ולא תקנא עלמא בהו, וכלא מוחא לגו, וכמה קליפין חפאן למוחא, וכל עלמא כהאי גוונא עילא ותתא, מריש רזא דנקודה עלאה עד סופא דכל דרגין, כלא איהו דא לבושא לדא ודא לדא, דא מוחא לגו מוחא, וקליפה (ס"א מוחא) רוחא דא לגו מן דא, ודא לגו מן דא, עד דאשתכח דהאי קליפה להאי והאי להאי, ע"כ.

תרגום: כאשר שלמה המלך ירד לעומק האגוז, שכתוב "אל גנת אגוז ירדתי", לקח קליפת אגוז והסתכל בכל אותן קליפות, וידע (והסתכל שכל אותם לא נבראו אלא מתענוג) שכל אותם תענוגים של אותם רוחות קליפות האגוז אינו אלא רק להדבק בבני אדם (ולהסיתם) ולטמא אותם, שכתוב "ותענוגות בני האדם שדה ושדות". עוד, תענוגי בני אדם שמתענגים בשינת הלילה, יוצא מהם שידה ושידות, והקדוש ברוך הוא היה צריך לברוא הכל בעולם, ולהתקין בהם

מאיר העין ח"א

כולא אצטריך קוב"ה למברי עלמא בהו ולא תתקנא עלמא בהו, וכלא מוחא לגאו וכמה קליפין חפיין למוחא וכל עלמא כגוונא כו' כולא איהו דא לגו מן דא ודא לגו מן דא כו', והרי מוכרח איך כל העולמות זה סובב לזה וזה סובב לזה, ואע"פ שמשם נראה להיפך שהיותר פנימית הוא מוח והחופף עליו הוא הקליפה הגרועה ממנו, עכ"ז אם תפקח עיני שכלך תבין ותראה כי מאמר זה מדבר בערכנו אנחנו שוכני ארץ התחתונה, אשר היותר קרוב אלינו הוא הנק' קליפה הסובבת בערכינו אל המוח אשר לפנינו ממנו, והוא גלגל הסובב עליו, ואח"כ עוד גלגל אחר היותר פנימי ממנו בערכנו והוא המוח אל הגלגל האחר, וכן עד"ז עד אשר נמצא כי הא"ס לפניו מכל הנמצאים והוא מוח פנימי לכולם וכל הנמצאים קליפין ולבושין אליו, והגלגל היותר קרוב⁶⁰ אלינו הוא החיצון שבכולם ונק' קליפה על כולם. האמנם בבחי' העולמות בעצמם אינו כך אלא הפנימי שבכולם הוא הקליפה, והסובב על כולם הוא המוח. גם במאמר זה יובן הבחי' הב' הנק' ציור אדם ביורש שכולל כמה עולמות כנז' בס"ה (פ' תולדות דף קלד ע"ב⁶³), וכמה דב"נ איהו אתפלג לכמה שייפין וכולהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנין אילין על אילין וכולהו חד גופא ה"נ עלמא, {יב ע"ג} ובענף ד' נבאר איך כל הבחי' מצטיירין בציור אדם והם דא לגו מן דא ודא לגו מן דא עתיק לגו מן א"א, וא"א לגו מן אבא ואמא, ואו"א לגו וכו' ע"ס כל המדרגות, ושם יובן היטב כפי [נ"א בחי']⁶¹ היותן דא לגו מן דא מוחא ודא קליפה⁶⁴ ע"ש היטב הרי נתבאר ענין ב' בחי' שיש בי"ס א' בחי' עיגולים וא' בחי' יורש כמראה אדם.

⁶²מהדורא תנינא הקדמה אחת כוללת מן הא"ס עד הזעיר אנפין, דע כי תחלת הכל היה כל המציאות אור פשוט ונקרא אור א"ס ב"ה ולא היה שום חלל ושום אויר פנוי אלא הכל היה אור א"ס, וכשעלה ברצונו⁶³ להאציל הנמצאים ולברוא הנבראים לסיבה נודעת והוא ליקרא רחום וחנון וכיוצא, ואם אין בעולם מי שיקבל רחמיו ממנו איך יקרא רחום, וכן עד"ז שאר הכנויים הנה צמצם עצמו באמצע האור שלו בנקודת המרכז האמצעי אל הסביבות והצדדים, ונשאר חלל בנתיים וזה היה צמצום הראשון של המאציל העליון⁶⁵, וזה המקום חלל עגול בשוה מכל צדדין עד שנמצא עולם האצילות וכל העולמות נתונים תוך עגול זה ואור א"ס מקיפו בשוה, והנה כאשר צמצם עצמו אז דרך צד א' מן החלל המשיך דרך קו א' ישר דק כעין צנור אור א' הנמשך מן הא"ס אל תוך החלל וממלא אותו⁶⁶, אבל נשאר מקום פנוי בין האור שבתוך החלל ובין אור הא"ס המקיף את החלל, שאל"כ יחזור הדבר לכמות שהיה ותחזור ותתחבר האור הזה שבתוך החלל עם הא"ס כבראשונה יחד, וע"כ לא נתפשט ונמשך האור רחב⁶⁴ אל תוך החלל רק דרך קו א' דק לבד, ודרך קו הזה נמשך ויורד אור א"ס אל תוך החלל העגול שהוא הנמצא ועי"כ מתדבק

את העולם, והכל מח מבפנים וכמה קליפות חופות על המח. וכל עולם כדוגמת זה, מעלה ומטה, מראש סוד הנקודה העליונה עד סוף כל הדרגות, כולם, הם זה לבוש לזה וזה לזה. זה מח לתוך מח וקליפה (מוח) רוח, זה לפניו מזה וזה לפניו מזה, עד שנמצא שזה קליפה לזה וזה לזה. ויש להעיר שהמדובר כאן הוא בקלי', וכנראה שכוונת הרב היא לחדש שכמו שיש עיגולים בקדושה, כן הוא בקלי'.

⁶³ תא חזי כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא, וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה כדקא יאות, ולית לך כל שייפא ושייפא דקיימא ביה בבר נש דלא הוי לקבליה בריה בעלמא, דהא כמה דבר נש איהו מתפלג שייפין, וכלהו קיימין דרגין על דרגין, מתתקנין אלין על אלין, וכלהו חד גופא, הכי נמי עלמא, כל אינון בריין כלהו שייפין שייפין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנין כלהו, הא (חד) גופא ממש, ע"כ.

תרגום: בא וראה כל מי שעוסק בתורה מקיים העולם, ומקיים כל מעשה ומעשה על תיקונו כראוי, ואין לך כל אבר ואבר באדם שאין כנגדו בריה בעולם, שהרי כמו שאדם נחלק לאיברים וכולם עומדים דרגות על דרגות מתוקנים אלו על אלו וכולם גוף אחד, כך גם העולם, כל אותם בריות כולם אברים ועומדים אלו על אלו. וכאשר כולם מתוקנים הנה גוף [אחד] ממש. כאן מתבאר שכל הבחינות כאחד מהווים צורת אדם א'.

⁶⁴ עי' לקמן שער יא פרק ה' ד"ה הקדמה כוללת, בהערתינו על מש"כ "וג' אלו נתלבשו זה תוך זה".

⁶⁵ כל עולם חייב שיהא בו צמצום לצורך יצירת עולם תחתון הימנו, עי' לקמן שער הנקודות פרק ב' שיש צמצום בא"ק לצורך עולם האצילות (ביאורים ח"א יא ע"ד).

⁶⁶ עי' לש"ו דע"ה ח"א מא ע"א שכוונתו שגם עיגולים וגם יורש דא"ק ממלאים את כל החלל (כדלקמן ענף ד'). ועי' פת"ש אח"ף ה' שמביא מס' קל"ח פתחי חכמה אות לב, ז"ל, שכל החלל הזה, אינו אלא מציאות א"ק שלם בכל ענייניו, פירוש, בנשמתו וגופו וזוהר שלו, והוא כלל הנהגתו ית' הנכלל בשם הוי"ה, ותחת זה לא יש עניינים אחרים, עכ"ל.

מאיר העין ח"א

המאציל בנאצל יחד, ולא עוד אלא אע"פ שכל האצילות עגול והא"ס מקיפו מכל צדדיו בשוה, עכ"ז אותו המקום הנשאר דבוק בו ממש ונמשך ממנו ראש הקו הזה נק' ראש האצילות העליונה, וכל מה שנמשך ונתפשט למטה נקרא תחתית האצילות, ועי"כ נמצא שיש בחי' מעלה ומטה באצילות, דאל"כ לא היה בחי' ראש ורגלים מעלה ומטה באצילות, והנה האור הזה המתפשט תוך החלל הזה הנה הוא נחלק לב' בחי', הא' הוא שכל האורות שבתוך החלל הזה מוכרח הוא שיהיה בבחי' עגולים אלו תוך אלו, והמשל בזה אור ספירת הכתר עיגול א' ובתוך עיגול זה עגול חכמה וכיוצא בזה עד תשלום י' עגולים שהם י"ס דא"ק, ואח"כ י' עגולים אחרים והם י"ס דעתיק, ואח"כ בתוכם י' עגולים אחרים⁶⁵ והם י"ס דא"א, ואח"כ בתוכם י' עגולים אחרים והם י"ס דאבא אלו תוך אלו עד סיום כל פרטי אצילות, וכל עגול מאלו יש אור מקיף אליו⁶⁷ כמוהו ג"כ עגול אחר כמוהו, נמצא שיש אור פנימי ואור מקיף וכולם בבחי' עגולים, והבחי' הב' הוא כי הנה באמצע כל האצילות העגול הזה מתפשט דרך קו ישר בחי' אור דוגמת העגול ממש רק שהוא ביושר, ויש בו בחי' א"א ואו"א וזו"ן וכולם ביושר⁶⁸, ולבחי' זו קראו בתורה את האדם בצלמו בצלם אלהים כמ"ש (בראשית א כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו', כי הוא קו ישר ומתפשט בדרך קוים⁶⁹ וכמעט כל ס"ה והתיקונים אינם מדברים אלא בזה היושר כמ"ש בע"ה.

ודע כי יש בזה האצילות מיני עולמות לאין קץ ואין עתה ביאורם, אבל נתחיל עתה לבאר עוד⁶⁶ פרט אחד הכולל כל מציאות החלל הזה וממנו מתפשטים כל העולמות כמ"ש בע"ה, והוא בחי' מציאות א"ק לכל הקדומים הנז' בס' הזוהר ותיקונים, ואחריו נמשך סדר כל המדרגות כולם. דע כי בזה החלל נאצל א"ק לכל הקדומים ויש בו מציאות י"ס והם ממלאין כל החלל הזה⁷⁰, אמנם בתחלה יצאו י"ס דרך עגול אלו תוך אלו⁷¹, ואח"כ בתוך העיגולים נמשך

⁶⁷ דהיינו שהמקיף עומד בינו לבין העיגול שמעליו. עי' פת"ש שער עגו"י פתחים ה' ו', שזהו חלק האור שאינו יכול ליכנס לכלי. והאורות הפרטיים של כל אור כללי נחלקים כך: נר"ג המה אורות פנימיים, וחייה ויחידה המה אורות מקיפים.

ועוד עי' כאן בפתחי שערים, שאור מקיף מעלה כלים למדרגה יותר עליונה.

⁶⁸ על אף שבפשטות כוונתו לא"ק, אמנם נראה יותר לומר שכוונתו לאצילות, שכן הרב לעולם אינו מזכיר את פרטי הפרצופים שבא"ק (ביאורים ח"א יא ע"ד).

⁶⁹ אף כאן מצינו שהרב נראה כאילו פותח בקו א' וממשיך בג' קוים וכדביארנו לעיל הערה 58.

⁷⁰ עי' לעיל הערה 66.

⁷¹ עי' ביאורים ח"א יב ע"א שהקשה על מש"כ כאן שהעיגולים קדמו ליושר ממש"כ הרב לקמן (דרושי אבי"ע פרק ד') שהעיגולים יצאו מהאור"מ דיושר. אם כן בע"כ שהיושר קדם לעיגולים, ואילו כאן מבואר שהעיגולים קדמו ליושר. ותיירץ לפי מש"כ הרב לקמן (ריש ענף ג') שבשרשם של דברים יושר הוא בבחי' רוח, והעיגולים בבחינת נפש, והרי הרוח נברא לפני הנפש, שכן כל הנרנח"י נמשכים מלמעלה למטה, אבל בסדר כניסתם בעולם ובפרצוף שלהם הנפש קודם לרוח, שכן סדר גדילתו של כל עולם ועולם הוא מלמטה למעלה. וממילא יתבאר, שבדואי בבחינת ההתפשטות העיגולים קדמו ליושר וכמ"ש כאן, אמנם מש"כ בדרושי אבי"ע שהעיגולים נמשכים מהארת היושר, כוונתו לתחילת אצילותם.

ע"ש עוד בביאורים שמקשה מהך דלקמן סוף ענף ד' שכ' שהעיגולים נמשכים מג"ר דיושר, והוא נגד דבריו כאן. ועי"ש שמקדים בביאור שבכל א' מהאורות יש בחינות פרטיות וכלליות, וכן הוא כאן שיש נפש כללי ונפש פרטי וכן רוח כללי ורוח פרטי. והנה הרוח הפרטי הוא היושר דכל פרצוף ופרצוף, והנפש הפרטי הוא העיגולים שבכל פרצוף ופרצוף, והרוח הכללי הוא היושר שבכל עולם, והנפש הכללי הוא העיגולים שבכל עולם. אם כן, הרוח הכללי שהוא היושר הכללי דכל עולם א"ק, עומד כולו למעלה מא"ק, ומקומו באמת היא בעולם שמעל א"ק (ה"ה הקו), ורק הקצה התחתון דיושר הכללי יורד ונמשך בתוך העולם דא"ק, ואותו הקצה התחתון דהרוח הכללי שם עומדים הג"ר דרוח הפרטי. ומאותן הג"ר דהרוח הפרטי שבכל פרצוף ומהאור המקיף שבו נמשך ויוצא כל הנפש הכללי, הרי הוא כלל העיגולים הכלליים דהעולם התחתון, ובאופן שביאר הרב לעיל. וממילא יתבאר שמש"כ הרב לקמן סוף ענף ד' כוונתו לעיגולים הכלליים הנמשכים מהיושרים הפרטיים.

וזהו עומק מש"כ בדרושי אבי"ע ד' כי מהאור המקיף דיושר (הרי הוא בחי' הלבושים) יוצאים כל בחי' העיגולים. שכוונתו היא לג"ר דהיושר הפרטי, העומדים בקצה התחתון דהיושר הכללי כנ"ל. ועי' לקמן הערה 141. ועי' לקמן שער י פרק ג במש"כ בליקוטי נוסחאות בהערתינו האחרונה. **Error! Bookmark not defined.** וצ"ע אם אפשר לומר שמשמע מדברי הרב שהובאו

מאיר העין ח"א

דרך יושר כציור אדם { יב ע"ד } א' באורך כל העגולים הנ"ל בציור הזה⁷², ואין אנו עסוקים כלל בבחי' עגולים רק בבחי' יושר לבד, ולקמן אבאר בע"ה עוד מציאות העגולים והיושר מה ענינם, והנה ע"י הצמצום הזה הנ"ל אשר⁶⁷ נעשה האדם הנ"ל היה בו בחי' עצמות וכלים⁷³, כי צמצום האור⁶⁸ גורם מציאות הוויות הכלים⁷⁴ כמ"ש לקמן בע"ה, ואין לנו רשות לדבר יותר במקום גבוה כזה והמשכיל יבין ראשית דבר מאחריתו כמ"ש בע"ה בדרושים אחרים הבאים לפנינו, ואמנם אינו כלי ממש אלא שבערך האור שבתוכו נק' כלי אמנם הוא זך ובהיר בתכלית הזכוכ והדקות והבהירות.

והנה הא"ק הזה מברית מן הקצה אל הקצה מן קצה העליון עד קצה התחתון⁷⁵ (פי' ולא עד בכלל)⁶⁹ בכל חלל האצילות הנ"ל⁷⁶, ובזה האדם נכלל⁷⁰ כל העולמות כמ"ש בע"ה, אבל

שם שיש לחלק בין העיגולים שיצאו לאחר תיקון האצילות לבין העיגולים שיצאו כאן, שהם כללות העולם.

אמנם עי' דע"ה ח"א לז ע"ג, שמסביר שעגו"י עומדים בסוד יסוד ומלכות, ולכן בעולמות שבהם הזיווג הוא תמידי המה מתאחדים למציאות א' תמידית, ובמקום שאין זיווג תמידי אזי מתאחדים הם רק לפרקים.

⁷² עי' לקמן בליקוטי נוסחאות הערה □□□.

⁷³ עי' ביאורים ח"א כט ע"ב וכן ח"ב מח ע"ד שכל האורות מהצמצום ולמטה המה כולם בעלי גבול, שכן יש בכל א' מהם כח המגביל אותו, וכח זה הוא בחי' כלי לגבי אותו האור דאל"כ היה מתפשט כל אור עד א"ס. כך, שכל תחתון ביחס לעליון שעליו הם כולם בבחי' כלים, ומאידך כל עליון חשוב בבחינת אין סוף ביחס אל התחתון ממנו, שכן אין התחתון משיג בחי' גבולי העליון שאין לו ערך עם העליון שעליו (והוא כעין יחס החומר אל הצורה - עי' הקדו"ש ז ע"ד) ועכ"ז אין נזכר שיש כלי כי אם מעקודים ואילך, ועי' לקמן הערה 929.

⁷⁴ מהעקודים ולמטה ממנו נעשו הכלי והאור לשני מציאויות חלוקים, משא"כ למעלה מהעקודים, שם הכלי והאור נמשכו כאחד (ביאורים ח"א יב ע"ד).

⁷⁵ יש להקשות כאן ב' קושיות: עי' לקמן ענף ד' שהא"ק נמשך רק עד עיגולי עתיק יומין ולא יותר למטה, ואילו כאן כותב בפירוש שא"ק מברית עד הקצה התחתון של החלל. ואפילו את"ל כדבריו בענף ד', אכתי תקשי לך קושיא ב', דהנה יעויין מש"כ הרב במב"ש ג ע"ב וכן בשעה"ק יד ע"א שעולמות ב"ע הם כולם למטה לגמרי מרגלי א"ק, ובאמת המהרח"ו שם ושם נשאר בצ"ע מכח הסתירה מדבריו כאן.

והנה עי' ביאורים ח"א יד ע"ד שמבאר את הענין, ומקדים דשיעור המשכת יושר דא"ק יש בו ד' הבחנות: א) בעיקר א"ק עצמו, ב) בהשתתפו באצילות, ג) בהארתו הנמשכת בעולמות ב"ע ד) בתיקון דלעתיד כאשר העולמות יעלו ויוכללו זה בזה.

עיקר א"ק (בתוקף הגילוי דאור הקו דא"ס שבו) שהוא מדריגת א"ק בלבד, מסתיים ונשלם במקום הטבור שבו דהיינו עד הפרסא (וכן הוא בכללים ח"א כה ע"א), ומשם ולמטה אין עוד המשכה של אור הקו דא"ס, וממילא הוא הדין להמשכת יושר הא"ק העיקרי המלבישו. וכל הארת א"ק אשר משם ואילך אינו אלא המתגלה בבחינת הארה דרך הפרסא הרי הוא בחי' מסך וכמ"ש הרב במבוא שערים ושער ההקדמות. אמנם בכח הארה זו משתתף נה"י דא"ק בכל האצילות כולו ומתייחד עמו ביחוד עצום, ומצד הארה זו נחשבת האצילות עם הא"ק לבחי' פרצוף א', זה מטבורו ולמעלה ולזה מטבורו ולמטה. כ"ז באצילות עצמו.

[ואם תקשה שהרי האצילות מקומו מחוץ לגוף דא"ק והיכן מקום לשיתוף א"ק בו, עי' ביאורים ח"ב טז ע"ג שכל זמן שלא נפרסה הפרסא הרי שלא האירו המ"ה וב"ן הכלליים דא"ק [עי' ביאורים ח"א יז ע"ב אות כ'], שכן בלי הפרסא החלק שמתחת לטיבור א"ק הוא כערך א"ק עצמו, הרי הוא הארת מ"ה וב"ן הפרטיים דע"ב וס"ג דא"ק. ועי' ביאורים ח"א מח ע"א, שמביא מקור לדבריו שמה"ה וב"ן דא"ק הם עצם עולם האצילות מלקמן שער עתיק פרק א' [עי' עוד שבירה ז' ז"ל, כל האצילות הוא ז"א דא"ק, ע"כ], ועי' ביאורים ח"ב פג ע"ב, שעיקר הא"ק הוא הבחי' ע"ב וס"ג הכלליים שבו, והם מסתיימים במקום הטבור שהוא למעלה מן הפרסא, ומשם ולמטה נמצאים בחי' מ"ה וב"ן הכלליים שבו הרי הם עולם האצילות. וכל א' עומד בפני עצמו, כי הפרסא מפסיקה ביניהם, וכל מה שהתפשט מהס"ג עד לסוף רגליו הוא רק לצורך ההתפשטות הראשונה לאצילות. אמנם עומק כוונת מש"כ כאן שהאצילות הוא למטה מהטבור דא"ק הוא, כי התהוות כל תחתון מעליון הוא בב' בחי': א' מהמלכות דעליון, והשני ע"י השתתפות אור תנה"י דהעליון עצמו בתחתון (אע"ג שאור זה באמת שרשו הוא מכל הקומה, אמנם החג"ת וכו"ש החב"ד המה נעלמים), וזהו בבחי' אר"א שהנה"י שלהם משתתפים בזו"ן, אמנם עיקר התחתון נעשה מהמלכות דעליון, וכל האצילות הוא רק מהמלכות דא"ק [ליתר דיוק במלכות דמלכות דא"ק - ביאורים ח"ב צ ע"ד]. ועכ"ז הע"ב וס"ג עם המ"ה וב"ן המה כולם כללות קומת פרצוף א': הע"ב וס"ג בבחי' צורת חצי הפרצוף העליון, ומ"ה וב"ן בבחי' צורת חצי פרצוף תחתון. וכל מה שמשתתף מהנה"י דהעליון הוא

מאיר העין ח"א

בבחי' פנימית ועצמותו של אדם זה אין אנו רשות לדבר בו ולהתעסק כלל⁷¹, אמנם נתעסק ונדבר במה שנאצל ממנו, והוא כי הנה להיות אור א"ס גדול מאד לכן לא היו יכולין לקבל⁷² אם לא באמצעות הא"ק הזה⁷⁷, ואפי' מזה הא"ק לא היו יכולין לקבלו⁷³ אם לא אחר יציאת האור חוצה לו דרך הנקבים והחלונות שבו שהם אוזן חוטם פה עינים כמ"ש בע"ה.

שער א ענף ג' מ"ק

עוד צריכים אנו להודיעך בענין אלו הב' בחי' שהם עגולים והיושר בציור אדם, כי הנה יש באדם התחתון ה' בחי' אורות (שהם הנרנח"י) והם (ה' מעלות) זו למעלה מזו⁷⁵, והם סוד ה"פ ברכי נפשי את וכו' כנז' במסכת ברכות פ"ק (י' ע"א), שהם כנגד ה' בחי' שיש לנשמה, והם נרנח"י שהם ה' מדרגות זו למעלה מזו כמ"ש במ"א בענין אורות הפה דא"ק הנק' עקודים ע"ש⁷⁶.

והנה בחי' הי"ס דעגולים כולם יש בהם כל הבחי' הנ"ל שהם אורות וכלים, והאור נחלק לאו"פ ואו"מ, והכלי נחלק לחיצוניות ופנימיות, וכן בחי' י"ס דיושר בציור אדם יש בו כל הבחי' האלו בעצמם ג"כ, אמנם החילוק שיש בין העגולים להיושר הוא כי י"ס דעגולים הם בחי' האור הנק' נפש⁷⁸, ויש בהם אור פנימי ואו"מ, פנימי וחיצון, שיש⁷⁷ לה בחי' י"ס של כלים ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצוניות וגם יש י"ס של אורות, לכל אור יש בו או"פ ואו"מ⁷⁸. אבל הי"ס דיושר הם בחי' האור הנק' רוח⁷⁹, שהוא מדרגה גבוה על מדרגת הנפש כנודע, גם הם כלולים מאו"פ ואו"מ, גם יש להם י"ס דכלים, ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצוניות⁷⁹, ופשיטא הוא שבחי' הנפש נאצלה תחלה ואח"כ נאצל הרוח⁸⁰ שהוא מדרגה יותר עליונה, כנודע באדם התחתון שבתחלה קונה נפש ואח"כ זכה יתיר יהבין ליה רוח כנז' בזהר משפטים (דף צד ע"ב) וז"ל ת"ח ב"נ כד איתליד יהבין ליה נפשא⁸¹ וכו', וכן היה באדם העליון שבתחלה נאצלו ונתגלו בחינת העגולים שהם בחי' מדרגות הנפש והכלים שלהם, ואח"כ נאצלו בחי' ב' דיושר

רק בבחי' ההתפשטות הראשון, אבל עיקר האור הוא מהמלכות דהיינו ההתפשטות השני ועי' ביאורים ח"ב צ ע"ג שמש"כ "נה"י דא"ק" עיקר עניינו באמת הוא רק עביות דנה"י דא"ק הנשאר למטה מהטבור, שעיקר א"ק הוא רק עד הטבור.]

[עי' שעה"ק כא ע"א שע"ב דא"ק הוא מראשו ועד רגליו, וס"ג הוא מאזניו ועד רגליו, ובכל א' וא' יש לו עסמ"ב פרטי. אמנם המ"ה וב"ן הכללים דא"ק נתחדשו רק בתיקון האצילות.] אמנם למטה מהאצילות אינו ניכר מאומה מאור הא"ק, וזהו סוד עולמות ב"ע שהם מתחת לרגלי א"ק. אמנם כל המציאות דכל עולם תחתון אין שרשה כי אם בהארת העליונים, ולכן פשוט הדבר שהארת א"ק מתפשטת גם בב"ע, כי כל נמצא הוא רק מכח הא"ק. ואם כן, בע"כ דנוקבים ויורדים רגלי א"ק בעולמות ב"ע, וירידה זו באה על ידי התלבשות הא"ק באצילות, ואז מתפשט כחו והארתו בכל עולמות ב"ע, ולעתיד יעלו ב"ע למדרגת האצילות ולמעלה מזה. ומבחינה זו יושר דא"ק מתפשט עד לעיגולי עתיק כדי לכלול בו את כל העולמות לבסוף, שכן באותה מידה שיציאת כל העולמות והשתלשלותם היה על ידי התפשטות רגלי א"ק בעתיק דאצילות להוציא את כל עולמות אב"ע, כמו כן מגיע אור א"ק עד תחתית עיגולי עתיק דאצילות להעלות את הכל חזרה למעלה. וזוהי כוונת הרב לקמן ענף ד'.

ואכן בבחינה זו האמורה גופא, לאחר תיקון האצילות יבוא תיקון א"ק, ואז א"ק יגיע עד תכלית תיקונו הרי הוא עד סוף עיגוליו. מבחינה זו אכן מבריש יושר דא"ק מן הקצה אל הקצה, וזהו ענין דברי הרב כאן.

⁷⁶ כוונתו לחלל הצמצום (ביאורים ח"א יג ע"א).

⁷⁷ כאן רואים לראשונה שמיעוט האור הוא בעצם תיקונו לצורך התחתונים [ועי' בבהגר"א על ספד"צ ב ע"ג ד"ה ולזה] (ביאורים ח"ב כג ע"א). ועי' הערה 53.

⁷⁸ עי' לש"ו ביאורים ח"ב טו ע"ד שמבאר שרואים דוגמת ד"ז בעקודים ונקודות שאף הם מתחילים רק בבחי' נפש בלבד.

⁷⁹ עי' פת"ש עג"י ג', שמבחי' העיגולים והיא בחי' נפש יצאו הבהמות והגויים, ובאופן זה הוא ההשגחה עליהם [בהנהגה הקרויה בלשון הראשונים 'השגחה כללית'], שההשגחה היא על הכל בהשוואה אחת כדוגמת העיגול, ואילו בחי' הרוח והיושר שייך רק לכלל ישראל [שההשגחה העליונה עליהם היא מיוחדת ופרטית].

⁸⁰ עי' סוף ענף ד' ובהערה 71 בשם הדעה ח"א מו ע"א שהיושר כאן הוא הז"ת דיושר שכן הג"ר דיושר קדמו לעיגולים.

⁸¹ עי' ספר הגלגולים פרק ח' (לש"ו). שם מפרט באיזה שנים מקבלים כל חלק וחלק.

מאיר העין ח"א

בציור אדם שהם מדרגות אורות רוח והכלים שלהם⁸², כנודע כי הרוח נק' אדם⁸³ והבן זה מאד. ודבר זה היה בכל העולמות כולם, כי בכל בחי' ובחי' מהם בתחילה נאצל הי"ס שלהם בבחי' העגולים של הבחי' ההוא, ואח"כ נאצלו הי"ס דיושר של הבחי' ההיא. אמנם ההפרש בין הכלים של הנפש והכלים של הרוח כבר נודע⁸⁴, כי אבר הכבד הוא משכן להאור הנק' נפש⁸⁵, וסימן לדבר כי הדם שהוא כבד שמלא דם הוא הנפש⁸⁶, ואבר הלב { יג ע"א } משכן לרוח, ואבר המוח משכן להאור הנקרא נשמה⁸⁷, ואין זה מקום ביאור לדברים אלו⁸⁸, והנה עם הקדמה שהקדמנו לך בענף זה יתבאר כל א' וא' במקומו הראוי לו באורך ובפרטות.

הכלל עולה כי התחלת האצילות בזה האופן הנז', כי תחלה נאצלו י"ס בבחי' עגולים והם י' כלים, ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצון, ובתוך הי' כלים אלו נתלבשו י"ס עצמות האורות הנק' נפש, ועוד יש י' אורות מקיפים⁸⁹ על הכלים מבחוץ, וגם הם בחינת נפש אלא שנקרא אורות מקיפים מבחוץ, והאחרים נקראים אורות פנימית⁸¹, והכל הוא בבחי' עגולים, כי אור פנימי הוא כעין גלגל והוא מתלבש תוך כלי א' מעוגל גם הוא, ועל הכלי הזה יש אור מקיף עליו בעיגול כדמיון הגלגל סביב לו, וכל הי"ס דעגולים הם עד"ז כתמונת הגלגלים והרקיעים הנק' אופנים, והם הרקיעים שעלינו בעוה"ז השפל.

ואח"כ נאצלו י"ס בבחינת יושר כמראה אדם⁹⁰, והם יותר מעולים במעלה מן העגולים, כי הם בחי' רוח והם י' כלים בציור אדם א' כולל כל י' כלים, ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצוניות, ובתוך הכלים האלה מתלבשים י"ס בבחי' העצמות אורות הנק' רוח, ועוד יש י'

⁸² עי' פת"ש עגו"י ג', שזהו אופן הגידול של העולמות, שמתחילים בדרגת טבע (עיגולים), ועולים לתיקון שהוא למעלה מהטבע (יושר). ועי' ביאורים ח"א ז ע"ב שהעיגולים הם העולמות הכלליים בהם קיימים בחינות היושר, הרי המה העולמות הפרטיים, ומהם שורש סדר גידולם הנ"ל (עיקר מציאותם של העיגולים הוא בהשוואה אחת כדי שתהא כל קבלתם את השפע מהא"ס - וממילא כל השפעתם ליושר - בהשוואה אחת). וכן עי' ביאורים ח"ב פו ע"א שביאר שכל תכונתם של העיגולים הוא רק לסבב את האור הפנימי ולשמשו. וכן עי' מש"כ בספר הדע"ה ח"א מו ע"ב שהעיגולים הם היסודות הכלליים ועל ידי אותן העיגולים נעשה כל הי"ס דיושר (בעיקר הז"ת עי' סוף ענף ד' בהערה 141) ומכאן סדרן המוכרח כנ"ל.

⁸³ אד"ם בגימ' מ"ה, ומאחר שאור המ"ה עליון מהב"ן לכן הב"ן נכלל במ"ה. עי' שעה"ק יא ע"א (הובא לעיל הערה 58) שכל הא"ק בו אנו מדברים (והוא עצמותו העיקרי) הוא רק ז"ן, כלומר מ"ה וב"ן בערך לקודם אליו, והקודם אליו הרי הם בחי' ע"ב וס"ג שלו, והם נקראים מוחין ובחי' גדלות והינם למעלה מעצמות א"ק העיקרית, ואינם אלא בבחינת תוספת על העיקר (ביאורים ח"א יג ע"ד ע"פ הדברי שלום).

⁸⁴ עי' תיקו"ז יד ע"ב.

⁸⁵ עי' הקדו"ש שער ג פרק א' שעיקר משכנה ומקומה של הנפש אשר משם היא מתפשטת ומחיה את כל הגוף הוא בכבד, הרי הוא תחילת המעיים. שכן עיקר עצמות אור הנפש אף הוא באמת בלב, אך גילויו הוא בכבד, ועי' טנת"א פ"ה אות ס"ג ושם פ"ו אות ב'.

⁸⁶ עי' רש"י חולין קט ע"ב וז"ל ד"ה הכבד - כולו דם הוא קרוש טעם דם לו ע"כ, וכן עי' תנחומא שמיני אות ח'.

⁸⁷ עיקר הפרצוף הוא הרוח והנפש [מ"ה וב"ן], והנשמה היא למעלה מהם, ואינה נכנסת לגוף כלל (ביאורים ח"א לא ע"ב). אם כן כשמזכיר הרב את "הנשמה השורה במוח" כוונתו לבחי' הנשמה הפרטית דרוח (ודהיינו החב"ד דנשמה דרוח - הערת המהדיר: לכאורה נראה שכוונתו לחב"ד דרוח שהוא הנשמה דרוח, שכן לא מצאנו בדברי הרב חב"ד דנשמה דרוח, והי"ע) (ביאורים ח"א לב ע"א). ועי' יהל אור ח"א יא ע"ד וז"ל, ג"ר אין מושגין כלל בכל עולם ועולם והתחלת העולם אינו אלא מזו"נ והן נקראין עולם.

⁸⁸ עי' לקמן שער המוחין פ"ה (ביאורים ח"א יג ע"ד).

⁸⁹ אפילו שבכללות יש רק ב' מקיפים, אינם כי אם מקיפים הכוללים, והם חלוקים מהמקיפים הפרטיים הנזכרים כאן (ביאורים ח"א נב ע"ג). ועי' ביאורים ח"ב ח ע"א שיש ב' האורות מהאור המקיף: א) אור שמבטל את הטבע והמה המקיפים דחיה ויחידה, וההארה הזאת היא בדרגתם של המקיפים ולא כפי המקבלים שהוא אור היושר, ב) יש מקיפים דנר"נ הנכנסים לטבע ומאירים לא בדרגתם של המקיפים עצמם אלא בערכו של האור הישר, והוא מזכך את החמריות ולא מבטל אותן, והמקיפים הכוללים מבטלים את האור הישר, והמקיפים הפרטיים מזככים את החמריות ולא מבטלים אותן.

⁹⁰ הרי כאן מיירי בקו א' וצ"ע איך יתכן לומר בזה 'כמראה אדם' שהוא בעל ג' קוין, ועי' מש"כ לעיל הערה 54.

מאיר העין ח"א

אורות אחרים המקיפים על הכלים מבחוץ, וגם הם מבחי⁸³ רוח, והכל הוא בדרך יושר עשוי כמראה אדם הנ"ל.

ועד"ז בכל העולמות הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים אשר נתקנו תוך המקום החלל והאוויר הפנוי כנ"ל, כי במקום הזה נתהוו כל העולמות כולם אין דבר חוצה לו, ואור א"ס מקיף וסובב עליהם ומאיר לכל העולמות אשר בתוך המקום הזה מכל צדדיהם בהשוואה א', מלבד מה שמאיר בהם עיקר הארה האמיתית גדולה וממשית¹⁸⁴ דרך קו המתפשט ממנו ונמשך בתוך כל העולמות האלו כנ"ל, וכל עולם ועולם מהם וכל פרט ופרט שבכל עולם ועולם יש בו ב' בחי' הנ"ל שהם העגולים והיושר. והעגולים הם בבחי' א', כי המעולה מחבירו סובב ומקיף על חבירו והעגולים היותר פנימים תוכניים⁸⁵ מכולם הם היותר גרועים מכולם, הלא המה⁹² הרקיעים והגלגלים הסובבים על עולם השפל, שהם נתונים תוך כל העגולים באמצע כולם, אבל היושר הוא להפך כי היותר פנימי הוא עליון ומעולה מכולם וחיצון שבכולם הוא יותר גרוע מכולם, ויושר זה מלביש לזה וזה לזה עד שהגרוע שבכולם הוא מלביש לכולם והבן כל זה היטב.

⁸⁶ והנה אחר שהצגנו לך הקדמות הנ"ל תוכל להבין עתה ענין סיבת צורך הצמצום אשר צמצם הא"ס א"ע באמצעות האור שלו להניח מקום חלל וריק כנ"ל בענף ב', והענין הוא כדי לעשות בחי' כלים, כי ע"י צמצום האור ומעוטו יש אפשרות אל הכלי להתהוות ולהתגלות⁹³, ובהתרבות האור יתבטל הכלי ממעוטו כחו לקבל האור הרב והגדול כמ"ש בענין ז' מלכי אדום, והם הנקרא עולם הנקודים, איך מלכו ומתו ע"ש היטב, איך היה בחי' בריאת והיות הכלים, כי בתחלה צריך צמצום האור ומעוטו ועי"כ יתגלה היות הכלי, ואחר שכבר נתגלה ונתהווה אז חזר האור להמשך בו ויכול הכלי להתקיים ולא ליבטל, וכן היה כאן כי צמצם בראשונה את האור ונתהוו הכלים ואח"כ חזר והמשיך הקו ההוא להאיר בהם, ובזה יתבאר טעם למה א"ס צמצם עצמו וסילק האור הרב ההוא מן המקום ההוא לגמרי, ואח"כ החזירו במדה ובמשקל דרך הקו ההוא, והיה יכול להניח אותו בחי' הקו ההוא במקומו ויסלק שאר האור הגדול בלבד כיון שהוא עתיד להחזירו⁹⁴, אבל הטעם היה לסיבה הנ"ל, כי לא יכלו להתהוות הכלים עד שיסתלק האור

⁹¹ עי' לש"ו ביאורים ח"א יג ע"ד שמכאן מתבאר שכל מה שנסדר מענין אור פנימי, מקיף וכלים מושרש למעלה באור א"ס המקיף וקו דא"ס. שכן אור מקיף לעולם גדול מאור פנימי, שהרי א"מ אינו יכול ליכנס לכלי מחמת גודלו (והוא שורש לביטול הטבע שיהיה בכלי בעתיד, שאז יחזור הכל להיות במדרגה שהיא למעלה מן הטבע).

⁹² כוונתו לומר שהעגולים המה כעין הרקיעים בתורת דוגמא ומשל, ולא למימרא שהרקיעים הם עיגולים.

⁹³ במבר'ש פ' א' ב' אמר הכלים של א"ק ע"ש וכ"ה הוא כאן לעיל [מ"ת ד"ה ודע] סוף ענף ב' (לש"ו).

ועי' דע"ה ח"א יח ע"ב, שעיקר המציאות דכלים הוא רק מהעביות אשר היה כלול באור גופה כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה (ע"פ ב"ר פכ"א פ"ה – ועי' ע"ח מלכים פרק ד'), שכן כל אור שנתפשט ממקורו ויורד למטה, על ידי התפשטותו וירידתו נתעבה קצת, וממנו נעשה הגוף והכלי האור. עי' כללים ח"א מא ע"ב דכתב דעיקר הצמצום אינו העדר ח"ו אלא הוא גילוי כח המסתיר ומגביל לאור, שכן האור נסתלק מבחי' היותו בלתי בעל גבול להיותו מוגבל, ועומד אותו הכח המצמצם בכל שיעור התפשטותו של האור שהוא כל המקום דהצמצום, ובכך הוא שורש לכל הכלים.

ויעויין עוד בלש"ו דע"ה ח"א סד ע"ב, דמבאר דסוד שורש העביות הנעשה בכל אור על ידי ירידתו הוא מהצמצום הראשון, כי הצמצום גופא הוא עצמו כח הכלים, שכן הוא סוד הדין ועביות הכלים (עי' כללים ח"א יג ע"ב שגילוי הדין הוא שורש לכל הסתלקות, ועי' מבו"ש א ע"ב ה"ד לעיל הערה 35). וזאת, מאחר ועצם הצמצום הוא כח בפני עצמו אשר עניינו להסתיר ולהגביל את האור. כח זה התחדש ונאצל בהסתלקות הראשון דאור א"ס, ומאז והלאה כל אור שמתפשט ויורד בחלל הצמצום, נפעל בו כח העביות להסתיר ולהגביל את אורו ע"י התפשטותו גופא.

⁹⁴ עי' לש"ו ביאורים ח"א יד ע"ב שמקשה, הרי כאן משמע שלולא הצורך בהתהוות הכלים יכול היה אור הא"ס להניח בחלל הצמצום את אור הקו ולהעלות לשם את כל יתר האור, ואז לא היה צורך להעלות כל האור ולהוריד אח"כ את הקו אל תוך חלל הצמצום ולעבות את האור. ואם כן הרי קשה על שיטתו (המובאת בספריו בל"מ) שכל מה שנתגלה מאמיתתו הנעלמה היא לעולם רק בצורה של הסתלקות והתפשטות ראשון ושני, ואם כן קו האור מעיקרא נמצא במדרגה שונה לגמרי מהא"ס הממלא את החלל. ותיקן, דבעולמות א"ס לא ניכרת חלוקת מדרגות כלל. ועוד י"ל,

מאיר העין ח"א

לגמרי, ואחר שנתהוו הכלים חזר והמשיך האור (דרך הקו)⁸⁸ במדה ובמשקל כפי שיעור המספיק להם להאירם להחיותן, באופן שיוכלו לסבול ויתקיימו ולא יתבטלו ודי בזה. { יג ע"ב }

שער א ענף ד'⁸⁹

אחר שכתבנו בענפים הקודמים לזה בדרך קצרה ודרך כלל ענין הי"ס בכל מקום שהם, איך יש בהם כמה וכמה בחי', נדבר בענף זה בקיצור ג"כ בחי' מדרגות העולמות אשר נבראו תוך מקום החלל הריקני הנ"ל, שאין דבר חוצה לו מן המקום הזה, וכל העולמות כולם הם תוך המקום הזה. ואל יעלה בדעתך כי הי"ס הנקרא אצלנו בספר הזהר י"ס דאצילות אל תטעה לחשוב שהם יותר ראשונים וגבוהים מכל מה שנאצלו, כי כמה עולמות קדמו עליהם ולרוב העלמים לא שלחו בהם יד להזכירם בספר הזהר, אלא ברמז נפלא כאשר עיניך לנוכח יביטו ג' מאמרים מס' התיקונים בענין א"ק לכל הקדומים כמ"ש בע"ה בענף זה⁹⁵, וכאשר כתוב בספר הזהר פ' בראשית (דף כג ע"א⁹⁶), וגם בתיקונים דף קלד (קנט ע"ב) וז"ל ת"ח כמה עולמות⁹⁰ אינון סתימין דאינון מתלבשין ומתרכבין⁹⁷ בספיראן כו', וגם מאמר א' הובא בפ' נח (דף סה ע"א⁹⁸), גם בפ' פקודי (דף רכו ע"א ודף רס"ח ע"ב) וז"ל אר"ש ארימת ידי בצלו לעילא כו' ומרזא

שכל זמן שאין פרסא אזי אין שינוי מדרגות בין ההתפשטות הראשון לשני (עי' דבריו בכללים ח"א כא ע"ג והלאה).

⁹⁵ עי' הערה 102.

⁹⁶ [ז"ל:] תא חזי כמה עלות אינון סתימין, דאינון מתלבשין ואינון מורכבין בספירן, וספירן מרכבה לגבייהו, דאינון טמירין ממחשבתא דבני נשא, ועלייהו אתמר (קהלת ה ז) כי גבוה מעל גבוה שומר וגו', נהורין מצוחצחין אלין על אלין, ואלין דמקבלין אינון חשוכין מאחרנין דעלייהו דמקבלין מנייהו, ועלת העלות לית נהורא קיימא קמיה, דכל נהורין מתחשכן קמיה.

⁹⁷ עי' פת"ש עגו"י ב' ש"מתלבשים" פי' מתחת לטבור, ואילו "מתרכבים" פי' מעל הטבור, דהיינו שהם מעל לספירות.

⁹⁸ [ז"ל:] אמר רבי שמעון, ארימת ידאי בצלותין לעילא, דכד רעותא עלאה לעילא לעילא, קיימא על ההוא רעותא דלא אתידע, ולא אתפס כלל לעלמין, רישא דסתים יתיר לעילא, וההוא רישא אפיק מאי דאפיק ולא ידע, ונהיר מאי דנהיר כלא בסתימו. רעו דמחשבה עלאה למרדף אבתריה ולאנתנהרא מניה, חד פריסו אתפריס, ומגו ההוא פריסא ברדיפו דההיא מחשבה עלאה, מטי ולא מטי עד ההוא פריסא, נהיר מאי דנהיר, וכדין (ס"א ההוא) איהו מחשבה עלאה, נהיר בנהירו (בסתימו), סתים דלא ידע, וההוא מחשבה לא ידע. כדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע בנהירו דפרסא דקיימא, דנהיר ממה דלא ידע ולא אתיידע ולא אתגליא, וכדין (נ"א האי) דא נהירו דמחשבה דלא אתיידע, בטש בנהירו דפריסא ונהרין כחדא. ואתעבידו תשע היכלין, והיכלין לאו אינון נהורין, ולא אינון רוחין, ולא אינון נשמתין, ולא אית (איהו) מאן דקיימא בהו, רעותא דכל תשע נהורין, דקיימי כלהו במחשבה, דאיהו חד מנייהו בחושבנא, כלהו למרדף בתרייהו. בשעתא דקיימי במחשבה ולא מתדבקן ולא אתיידעו, ואלין לא קיימי לא ברעותא, ולא במחשבה עלאה (נ"א עלאין), תפסין בה ולא תפסין, באלין קיימי כל רזי דמהימנותא, וכל אינון נהורין מרזא דמחשבה עלאה (דלתתא ד"א ולתתא), כולהו אקרין אין סוף.

תרגום: אמר רבי שמעון הרימותי ידי בתפלות למעלה, שכשרצון העליון למעלה למעלה עומד על אותו רצון שלא נודע ולא נתפס כלל לעולמים, הראש היותר סתום שלמעלה, ואותו הראש מוציא מה שמוציא ולא ידוע ומאיר מה שמאיר הכל בסיתום, רצון המחשבה העליונה לרדוף אחריו ולהיות מואר ממנו, מסך אחד נפרס, ומתוך אותו מסך ברדיפת אותה מחשבה עליונה מגיעה ולא מגיעה, עד אותו מסך מאירה מה שמאירה, ואז (אותה) הוא מחשבה עליונה מאירה באור [בסיתום] סיתום שלא ידוע, ואותה מחשבה לא ידוע, ואז מכה אור המחשבה הזה שלא נודע באור של המסך שעומד שמאיר ממה שלא ידוע ולא נודע ולא התגלה, ואז [נ"א זה] זה אור המחשבה שלא נודע מכה באור של המסך ומאירים כאחד, ונעשים תשעה היכלות, וההיכלות אינם אורות ולא רוחות ולא נשמות, ואין (הוא) מי שעומד בהם הרצון של כל תשעה האורות, שעומדים כולם במחשבה שהוא אחד מהם בחשבון, כולם לרדוף אחריהם בשעה שעומדים במחשבה ולא נדבקים ולא נודעים, ואלה לא עומדים לא ברצון ולא במחשבה, עליונה [עליונות] תופסים בה ולא תופסים, באלה עומדים כל סודות האמונה, וכל אותם האורות מסוד המחשבה העליונה [שלמטה, ולמטה] כולם נקראים אין סוף.

ועיי"ש בלש"ו וכן בספר הכללים כלל טו ענף ח' באריכות.

מאיר העין ח"א

דמחשבה עלילה ולתתא⁹⁹ כולהו איקרו א"ס כו', ואם תשים עיני שכלך לדייק היטב כל המלות המיותרות והכפולים והרמזים הנרמזים אל המבין במאמרים הנ"ל, תפליא ותשתומם בראותך כמה מדרגות על מדרגות לאין קץ ומספר קדמו להי"ס הנקרא אצלינו בשם י"ס האצילות, והמעייין בחיבורינו זה אם יזכה ידע ויבין ויעמוד על מתכונתם וכמ"ש בענף זה בסוף.

והנה הגאונים הסתירום במתק לשונם וקראום עשר צחצחות על⁹² [גבין⁹³ כתר עליון¹⁰⁰ וכיוצא בדברים אלו, ועם היות כי אין קצבה אל העולמות שבמקום הזה כי הם אלפים ורבות, עכ"ז נבאר קצת מה שיש בידינו יכולת לבאר במקום הזה דרך קצרה.

ובראשונה נתחיל לבאר פרט א' אשר הוא כולל ותופס כל מקום החלל הזה אשר מן פרט זה מתפשטים כל העולמות כולם ובו נתלים ונאחזים¹⁰¹, וממנו הם יוצאים ונתגלים בחוץ כמ"ש בע"ה, אמנם הפרט הזה הוא נק' בשם א"ק לכל הקדומים אשר הוא קודם לכל הנמצאים כמ"ש בע"ה, ולרוב מעלות הא"ק לרוב גודל מעלתו והעלמו לא שלחו בו יד להתעסק בספר הזוהר כי אם בקצת מקומות מועטים, ואף גם זה היה בדרך העלם גדול ואזכיר קצתם, בתיקונים¹⁰² סוף תיקון י"ט (דף מא ע"ב¹⁰³) וז"ל א"ל אי הכי אשתמודע דאית א"ק לכל הקדומים ואית אדם אחר כו', גם ריש תיקון ע' (דף קי"ט קל"ח ע"א) וז"ל¹⁰⁴ אמון מופלא רקם וצייר ציורא בהיכליה דא"ק לכל הקדומים דאית אדם כו', גם בתיקונים הנ"ל (דף קל"ב קנו ע"א¹⁰⁵) וז"ל אשכחנא ברזא דמתניתין בסתרא דסתרין טמירא דטמירין דאדם דבריאה¹⁰⁶ דאיהו קדמון לכל הקדומים.

ונתחיל לבאר הענין, דע כי האורות הראשונים אשר נאצלו תוך המקום ההוא דרך¹⁰⁷ הקו הישר המתפשט מן הא"ס הסובב את הכל כנז' בענף ב', הם בחי' הי"ס אשר חיבור כללותם נק' א"ק לכל הקדומים הנ"ל¹⁰⁸, והנה י"ס דאדם קדמון הכוללים כל בחי' הנז' בענף ב' ג' הלא הם אלו, כי בתחילה יצאו ונתגלו י"ס אלו בבחי' עיגולים שהם בחי' נפש דא"ק הזה, ויש להם בחי' י' כלים בצורת עיגולים, ובכל כלי מהם יש פנימיות וחיצוניות, והכל הוא בחי' כלים, ובתוך כל כלי מהם יש בתוכו עצמות או"פ הנקרא נפש מתלבש בתוכו ממש, ועוד יש בחי'

⁹⁹ עי' ליקוטי נוסחאות, אמנם בזהר דפוס מנטובא הגי' דלתתא, ועיי"ש בדרך אמת שהאר"י הגיה "ולתתא". אמנם עי' לש"ו כללים ח"א סב ע"ד (וכן הוא בביאורים ח"א יד ע"ג) שמבאר את דברי הזהר על פי גרסתינו.

¹⁰⁰ דהיינו י"ס דא"ק, שא"ק נקרא כתר עליון, שהוא הכתר הכללי לכל העולמות כולם (ביאורים ח"א יד ע"ג). אמנם עי' נוסחאות (הערה 93) דכ"ז לשיטתו שאין גורסים תיבת "גבי", דאל"כ בע"כ צ"ל שכוונתו ל"ס דא"ק המצויים למעלה מכתר עליון דאצילות, ואין כאן רמז להיות א"ק הכתר הכללי לכל העולמות.

¹⁰¹ לשון 'נתלים' קאי על בי"ע, שכן אין נראה בהם אור א"ק אלא שהם תלויים בו, ואילו לשון 'נאחזים' קאי על אצילות, שכן אורו אחוז בא"ק מכיוון שהוא מלביש על רגליו (ביאורים ח"א טו ע"ג בשם הדב"ש).

¹⁰² יתכן כי אלו ג' המקורות בתיקו"ז אליהם נתכווין הרב לעיל. והנה יש להעיר שלא נזכר ענין אדם בתיקונים שמזכיר כאן אלא רק היות ספירות לפני אצילות. ויתכן שבאמת שם מדובר בענפי א"ק ולא בא"ק עצמו [עי' חילוק בין פנימיות א"ק לענפיו לקמן שבירה ו'] וצ"ע אם יש מקום לחלק כהאי גוונא.

¹⁰³ לפנינו הוא קלג [קלד] ע"א, עוד שם קלח ע"א קנה ע"ב (לש"ו).

¹⁰⁴ וז"ל, א' אמון מופלא רקם וצייר ציורא בהיכלא דאדם קדמא דכל קדומים דאית אדם ואית אדם אית אדם דלית ספירה דלא אתקריאת אדם אבל אדם קדמא עלאה דכלהו כתר עליון סתים וטמיר סתים דכל סתימין עלת העלות קדמון לכל קדומים בגין האי אדם קדמון אתמר בעלת העלות ואהיה אצלו אמון ולהווא קדמון אמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

תרגום: א' אמון מפלא רקם וצייר ציור בהיכל של אדם הראשון של כל הקדומים שיש אדם ויש אדם יש אדם שאין ספירה שלא נקראת אדם אבל אדם הראשון העליון של כלם כתר עליון סתום וגנוז נסתר כל הנסתרים עלת העלות קדמון לכל קדומים בשביל האדם הקדמון הזה נאמר בעלת העלות ואהיה אצלו אמון ולאותו קדמון אמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

¹⁰⁵ ועי' שם שלגר"א יש דרך אחרת בסוגיא.

¹⁰⁶ עי' לקמן שער האצילות פרק א' שבחינה זו נקראת "אדם דבריאה" מאחר שהוא שני לא"ס, ושכן לעולם הבחי' הראשונה מכונה אצילות, והשניה לה נקראת בריאה.

¹⁰⁷ לכאורה מדויק בלשונו שאורות א"ק נאצלו "דרך" הקו, כלומר שרומז שאורות אלו אינם הקו בעצמו.

¹⁰⁸ לענין א"ק וקו עי' מש"כ לעיל הערה 58.

מאיר העין ח"א

או"מ סביבו, וגם הוא בחי' נפש, והכל בבחי' עיגולים, והעיגול החיצון שבכולם אשר כל שאר העיגולים בתוכו הוא דבוק וקרוב אל הא"ס, וא"ס סובב עליו ומקיף סביבו, והעיגול הזה החיצון מכולם הוא המעולה והגדול שבכולם כנו' { יג ע"ג } בענף ג', והוא בחי' עיגול כתר דא"ק, ותוך עיגול זה מתעגל עיגול ב' הנקרא עיגול חכמה דא"ק, וכן עד"ז י' עיגולים זה תוך זה עד עיגול הי' הפנימי שבתוך כולם, והוא נקרא עיגול דמלכות דא"ק, נמצא כי אלו הי' עיגולים דא"ק הם מקיפים כל החלל הזה בתוך הא"ס קרובים אליו, והא"ס מקיף עליהם סביב, ואמנם באמצע י' עגולים אלו נשאר מקום חלל אויר פנוי לצורך שאר הנאצלים ושאר העולמות, אשר גם הם בחי' עיגולים זה תוך זה כנ"ל בענף ג', וכבר נתבאר ג"כ שם מציאות הויות הכלים איך היתה, כי ע"י צמצום שצמצם הא"ס עצמו⁹⁴ נתמעט האור ונתגלו הכלים, ואח"כ חזר האור להתפשט תוך הכלים ההם דא"ק, ובזה אל תטעה חלילה כי בא"ק יש בחי' כלים ממש ח"ו, כי הנה בחי' כלים לא נתגלו רק מן עולם הנקודים ואילך כמ"ש בע"ה¹⁰⁹, ומה שאנו מכנים אותם בשם כלים הוא בערך האור והעצמות אשר בתוכם, ואמנם הכלים בעצמן הם אור זך בתכלית הזכות ודקות והזהר ואל תטעה עוד בענין זה.

והנה* אחר שנתגלו ויצאו בראשונה אלו הי"ס דא"ק בחי' נפש [בתמונת עגולים], עוד יצאו י"ס אחרות בבחי' רוח דא"ק הזה בבחי' יושר כמראה אדם בעל קומה זקופה כלול מרמ"ח אברים בציוור קומה ראש וזרועות וכפות ידיים⁹⁵ גוף ורגלים, והוא מתחיל להמשך מן הא"ס המקיף דרך קו הנ"ל¹¹⁰, ומשם ולמטה בציוור אדם כנ"ל כולל ג' קוים ימין ושמאל ואמצע, ובהם נכללים י"ס יושר שבו כנ"ל בענף ב'.

*מהרה"ר⁹⁶ ז"ל צ"ע בדרוש העולמות אם יוצאין העיגולים ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן בין בכללות ובין בפרטות כ"א מהם או אם הוא בקצתן לבד שהו' בב"ן דכללות וכן בב"ן דפרטות כ"א מהם או אם הוא גם בס"ג דכללות וגם בס"ג דפרטות יען כי ס"ג וב"ן הם נקבות בסוד (ירמיה לא כא) נקבה תסובב גבר¹¹¹.

והנה אע"פ שראשית קו הזה שהוא צורת יושר דא"ק, מתחיל להתפשט מן הא"ס ובוקע ונכנס בין כל העגולים מצד גגותיהם העליונים, אל תחשוב כי כן הקו הזה נמשך ונתפשט למטה עד סיום כל העגולים מצד תחתיהם המתעגלים מתחת רגלי א"ק דיושר, אמנם שעור התפשטותו אינו רק עד התחלת קרקעית העיגולים דעתיק יומין¹¹², שהוא בחי' פרצוף כתר דעולם האצילות כמ"ש במקומו אשר העיגולים הנ"ל דעתיק יומין מתעגלים תחת רגלי היושר א"ק⁹⁷ עצמו בלבד כמ"ש⁹⁸, והנה נתבאר איך א"ק הזה ממלא בעיגול ויושר שלו את כל מקום החלל והאוויר הפנוי שבתוך הא"ס כנ"ל, אמנם נשאר מקום פנוי בין או"מ של אור יושר¹¹³ שבו אל הכלים ואו"פ דיושר שבו¹¹⁴, ושם נתהוו ונאצלו כל העולמות אשר כולם נתלים ונאחזים¹¹⁵ בזה הא"ק וממנו יצאו כנ"ל.

¹⁰⁹ עי' לקמן הערה 927.

¹¹⁰ דהיינו יושר דא"ק הנמשך מקו דא"ס. ומש"כ 'ומשם', דהיינו שמהקו, שהוא א', התחילו ג' קוים, ועי' הערה 54. ועי' לש"ו ביאורים ח"א י ע"ד, שרק הקצה התחתון דהקו הוא שמתלבש בא"ק.

¹¹¹ עי' אריכות בעניין זה בדע"ה ח"ב קנט ס' א'.

¹¹² צ"ע, עי' לעיל ענף ב' שהוא מבריח מן הקצה אל הקצה, ואילו כאן מבואר שהקו יורד רק עד עיגולי ע"י, וע"ש מש"כ (הערה 75) ליישב את הסתירה. וכן שער י פרק ג במש"כ בליקוטי

נוסחאות בהערתינו האחרונה. **Error! Bookmark not defined.**

¹¹³ בנקטו בלשון "אור יושר" כוונתו לומר שאור זה הוא בתוך העיגולים.

¹¹⁴ דהיינו דלמטה מהפרסא הרי הוא מקום הנה"י שבו, שם מתחיל להתהוות מקום פנוי בין אור מקיף לכלים ואור פנימי. והנה נה"י חשיב לבר מגופא (זהו בראשית כא ע"ב) שכן הוא לצורך התחתונים, וכדי שאותו התחתון יתהווה במדריגה הראויה לאצילות ולא במדריגת א"ק צריך שלא יהיה לו שפע מהאור המקיף מקרוב ולכן התרחק ממנו. איברא, מאותו ריחוק מקום גופא משפיע אותו או"מ דא"ק על כל העולמות שנתלים ונאחזים בנה"י שבו להעלותם לעתיד לדרגת א"ק עצמו. אמנם למעלה מהפרסא דא"ק אין עולמות מלבדו, ולכן אין מקום פנוי בין או"מ לכלים ואור פנימי (ביאורים ח"א טו ע"ג).

¹¹⁵ עי' לעיל הערה 101.

מאיר העין ח"א

והנה אבאר לך עתה דרך קיצור מופלג כללות כל העולמות אשר במקום החלל הזה שבין או"מ דיושר של א"ק ובין הכלים שלו דיושר כנ"ל, והנה ענין זה נתבאר במ"א { יג ע"ד } באריכות גדול כל דבר ודבר בפ"ע, ושם במקומו יתבאר לך איך מבחי' היושר דא"ק יצאו ונתגלו אורות רבים אשר כללותיהם הם האורות הבוקעים ויוצאים מן האזנים שבו ולחוף, אח"כ יוצאים אורות החוטם ואח"כ אורות הפה הנק' עקודים, וכל אלו האורות הם בדרך יושר לבד ואין להם בחי' עיגול כלל¹¹⁶, ואח"כ יצאו אורות עינים דא"ק הזה¹¹⁷ ואלו נקרא עולם הנקודים¹¹⁸, ויש בהם ב' בחי' עיגולים ויושר, ומקום מצבן ומעמדן הן מהטיבור דא"ק¹¹⁹ הזה עד סיום רגליו, שהמקום הזה נקרא⁹⁹ כללות נה"י דא"ק, וזהו סדרן, כי בתחלה יצאו י' עגולים דנקודות ונתעגלו סביב הכלים דנה"י דא"ק בבחי' היושר שלו, ובתוך הכלים מתלבש או"פ שלהם כנ"ל, ואלו העיגולים דנקודות שהם בחי' נפש הם סובבים על הכלים ואו"פ של נה"י דיושר דא"ק, ואלו העיגולים של הנקודים כבר נתבאר לעיל שהם כוללים או"פ דנפש וכלים¹⁰⁰ ואו"מ על הכלים, וכללות זה נקרא עגולים דנקודים, ועל אלו הנקודים [נ"א העיגולים] עוד או"מ¹⁰¹ מבחי' דיושר דא"ק, ועל או"מ דיושר דא"ק סובבים הי' עיגולים דא"ק עצמו הכוללים או"פ וכלים ואו"מ שלהם כנודע¹⁰², וזה היה בתחלה אמנם כאשר נאצלו אח"כ גם הי"ס דיושר דעולם הנקודים¹²⁰ שהוא בחי' רוח אז רוח שלהם הלבישו¹⁰³ הי"ס דיושר דנקודים הכוללים או"פ וכלים ואו"מ דיושר ע"ג הכלים ואו"פ דיושר דנה"י דא"ק¹²¹, ועל היושר דנקודים הלבישו¹⁰⁴ אותם העיגולים עצמן שלהם, ועל העיגולים דנקודים¹⁰⁵ או"מ דיושר דא"ק ועליהם היו העיגולים דא"ק עצמו, והנה יתבאר למטה בחיבורינו זה בענין עולם הנקודים איך ז' מלכי¹⁰⁶ אדום שמלכו ומתו ואח"כ נתקנו, וכאשר נתקנו נעשו מהם בחי' ד' עולמות אבי"ע, וכל עולם מהם כולל ו' פרצופים כוללים, לבד מפרצופים אחרים פרטים שהם נעשים ענפים היוצאים מאלו הו' פרצופים, ואלו הם עתיק וא"א ואו"א וזו"ן.

¹⁰⁷ונבאר עתה בקיצור מצבן ומעמדן ונתחיל מלמעלה למטה, הנה הא"ס הוא סובב ומקיף ע"ג י' עגולים דא"ק בכל ג' מיני בחי' או"פ דנפש וכלים דנפש ואו"מ דנפש וכולם בצורת עיגולים כנ"ל, וכיוצא בזה בשאר כל העיגולים שבשאר הפרטים, ולא נצטרך להזכיר ענין זה בכל המקומות. וי' עיגולים דא"ק הם מקיפין וסובבין על או"מ דיושר דא"ק עצמו, ואו"מ דיושר דא"ק ע"ג י' עיגולים דעתיק, וי' עיגולים דעתיק סובבים על אור מקיף דיושר דעתיק עצמו¹²²,

¹¹⁶ אין עיגולים באורות אח"ף, שכן הם כלולים בעולמות א"ק, וממילא עיגולי א"ק נחשבים כעיגולי אח"ף ג"כ (ביאורים ח"א טו ע"ד).

¹¹⁷ לשון זה נותן מקום לטעות ולהבין כאילו שנקודות אלו שיצאו מהם עולם הנקודות הם אורות העינים, ועי' שער אח"ף פרק א' מש"כ דאליבא דאמת אורות העיניים גבוהים מאורות אח"ף, ואילו הנקודות דכאן אינם הארה כדרך אורות אח"ף אלא בבחינת פליטה בעלמא שיצאו דרך העיניים (ועי' לקמן הערה 463 באורך).

¹¹⁸ עי' בהגר"א בפי' ס"י ח ע"ג שעקודים ונקודות עומדים בסוד זכר ונוק'.

¹¹⁹ תחילת היסוד היא בטיבור. וכמ"ש הגר"א בביאורו על תיקו"ז נ ע"ד מהאד"ר קמא ע"ב (ביאורים ח"א טז ע"א).

עי' טנת"א א' שזה מ"ה וב"ן. ואם כן לכאורה צ"ע, שכן צריך היה שיהיו שם כל הז"ת ולא רק נה"י, ועי' הערה 441.

¹²⁰ עי' שער השבירה פרק ח שם משמע שכל הנקודות היו עיגולים ורק תיקון דאור מ"ה היה יושר ודלא כמ"ש כאן וצ"ע, ועי' יישובו לקמן הערה 463 (עי' ביאורים ח"א טו ע"ד וטז ע"א).

¹²¹ אין כוונתו שנה"י דא"ק גופיה הוא שמתלבש באצילות, ענין התלבשות הוא רק בטפה הזרעית הנמשכת מהנה"י דעליון [עי' לקמן שער כג סוף פרק ד'] הרי הם חלקי הפרצוף העליון הכלולים בטיפה הזרעית ונעשית בתחתון לעצם מעצמיו (אע"ג שטיפה נמשכת מכל הקומה, אמנם עיקר גילויה והתהוותה נגמרת בנה"י). והנה באמת לאמיתה אין התלבשות של ספירות עצמות א"ק בתוך ספירות האצילות כלל (וכן הוא בכל התלבשות של כל עליון בתחתון) וכל עולם ועולם עומד בפני עצמו הן בעיגוליו והן ביושר שלו (חוץ מעיגולי א"ק הסובבים את כל העולמות) (ביאורים ח"א טז ע"ב וע"ג).

¹²² עי' הקדו"ש יט ע"ג שהאור מקיף והעיגולים גדולים מכדי שיוכלו ליכנס לכלים. ועוד עי' שם שהם עומדים בסוד גוף ונשמה, כלומר שהם מחוברים יחד, והמקיף בתוך העיגולים. ועי' ביאורים ח"א כג ע"ב שעצמות העגולים נמשכת מאור המקיף לכן הם סמוכים זה לזה. והנה על אף שבפשטות העיגולים הם נמוכים מאור היושר אמנם מאחר ששרשם באור המקיף ממילא יובן מ"ט אור העיגולים הוא גדול מכדי שיוכל ליכנס לכלי.

מאיר העין ח"א

ואו"מ דיושר דע"י מקיפים על י' עיגולים דא"א, וי' עיגולים דא"א מקיפים על או"מ דיושר דא"א עצמו, ואו"מ דיושר דא"א מקיף על י' עיגולים דאבא, וי' עיגולים דאבא מקיף על או"מ דיושר דאבא עצמו, ואו"מ דיושר דאבא מקיף על י' עיגולים דאימא, וי' עיגולים דאימא סובבים על או"מ דיושר דאימא עצמה, ואור מקיף דיושר דאימא מקיף על י' עיגולים דז"א, וי' עיגולים דז"א מקיפים על או"מ דיושר דז"א עצמו, ואו"מ דיושר דז"א מקיף על י' עיגולים דנוקבא, וי' עיגולים דנוקבא מקיפין על או"מ דיושר דנוקבא עצמה, ואו"מ דיושר דנוקבא דז"א דאצילות מקיף על י' עיגולים דבריאה¹²³, וגם היא נחלקת לכל הפרטים הנ"ל וי' עיגולים דבריאה סובבים על או"מ דיושר דבריאה עצמה, ואו"מ דיושר דבריאה מקיף על י' עיגולים דיצירה הנחלק גם הוא לכל הפרטים הנ"ל, וי' עיגולים דיצירה על או"מ דיושר דיצירה עצמה, ואו"מ דיושר דיצירה על עיגולי העשיה הנחלקת גם היא לכל הפרטים הנ"ל, ועיגולי עשיה על או"מ דיושר דעשיה עצמה.

והנה נשלמו דרך כללות כל בחי' העיגולים והאורות המקיפים דיושר של כל העולמות אלו כולם מלמעלה למטה, ומכאן ולהלאה¹⁰⁸ (נבאר) יצאו בחי' הכלים ואו"פ שלהם דיושר של כל העולמות אשר בחי' אלו הם הפוכים מן הנ"ל, לפי שאלו כל מי שהוא {יד ע"א} גרוע במעלה מחבירו מלביש את חבירו המעולה ממנו ומקיף אותו כנ"ל בענף ג', וזה סדרן, או"מ דיושר דעשיה מקיף על הכלים ואו"פ דיושר דעשיה עצמה, ולא יצטרך לכפול זה בכ"מ לפי שנתבאר לעיל כי או"פ דיושר לעולם קשור ודבוק עם הכלים דיושר שלהם עצמם והוא בתוכם ממש, וכלים ואו"פ דיושר דעשיה על כלים ואו"פ דיושר דיצירה, וכלים ואור פנימי דיושר דיצירה על כלים ואו"פ דיושר דבריאה¹²⁴, וכלים ואו"פ דיושר דבריאה על כלים ואו"פ דיושר דנוקבא דז"א דאצילות¹²⁵, וכלים ואו"פ דיושר דנוקבא על כלים ואו"פ דיושר דז"א, וכלים ואו"פ דיושר דז"א על כלים ואו"פ דיושר דאימא, וכלים ואו"פ דיושר דאימא על כלים ואו"פ דיושר דאבא, וכלים ואו"פ דיושר דאבא¹⁰⁹ על כלים ואו"פ דיושר דא"א, וכלים ואו"פ דיושר דא"א על כלים ואו"פ דיושר דעתיק, וכלים ואו"פ דיושר דעתיק על כלים ואו"פ דיושר דנה¹²⁶.

¹²³ כוונת הרב במש"כ שהאו"מ דיושר דנוק' דאצילות מקיף על הי' עיגולים דבריאה, היא שהארת הנה"י דעיגולים ואו"מ דכל פרצופי האצילות מקיפים וסובבים את י' העיגולים דבריאה. ועי' דע"ה ח"א מה ע"ד מש"כ שיציאה זו היא הטיפת זיווג דאו"מ הישר והעיגולים דעליון (עי' לעיל הערה 121) (ואין הכוונה שכל או"מ ישר ועיגולים נולדים בהדיא מזיווג דהדר"ן דעיגולים דעליון, כי זה אי אפשר, שכן עיגולים אינם כי אם בחינות כלליות, והרי לא יתכן שהתחתון יצא מהבחי' הכללית שבעליון אלא רק מהבחי' הפרטית שבו דהיינו בע"כ הבחי' האחרונה דיושר דעליון דווקא). וממילא מכיוון שהעולם התחתון יוצא מטיפת זיווג העולמות שמעליו י"ל בהכרח דכל התחתון כלול מכל חלקי העליונים (הרי הם היושרים דעליון בפנימיותם, המקיפים דעליון והעיגולים דעליון בחיצוניותם). והנה מכיוון שכל עולם תחתון, הן עיגוליו והן אורות היושר שלו, נובעים מהבחי' האחרונה דהיושר דהבחינה שמעליו, ויוצאים דרך חלונות שבעיגולי אותה הבחינה, הרי נמצא שגג דעולם הבריאה הוא למטה מתחתית עולם האצילות, וכל הנ"ל שייך גם כן בעולם היצירה והעשיה שכן כל א' נובע מהעולם שמעליו (ביאורים ח"א טז ע"ד).

¹²⁴ מבואר שכל הארת אורות העליונים כולם כאחד מתלבשים בבחינה התחתונה מהם בנשמתו. דהיינו, שהאורות הפנימיים דיושר דכל האצילות בריאה ויצירה מתלבשים בתוך הכלים ואו"פ דיושר דעשיה. וקשה, דלקמן כותב הרב (שער המוחין פרקים ה' ו"ב) שכל מה שמתלבש מהעליון בתחתון ועומד בו העליון מבפנים והתחתון מבחוץ הוא רק בכלים דתחתון, שהכלים דתחתון עומדים מחוץ לאורות והכלים דעליון המתלבשים בו, אבל האור והנשמה דהתחתון הוא מבפנים לכולם.

ובביאור העניין יש להקדים, שישנם ב' מיני הארות המתפשטים מכל העליונים בתחתון: (א) ההארה השייכת לעיקר עצמות התחתון, שכן הוא נעשה לעצם מעצמיו, (ב) תוספת מוחין של התחתון אשר על ידה עולה התחתון מעליו לעילוי למעלה ממדרגתו. ועתה מבואר שפיר, שכן מה שכתוב בשער המוחין דהאורות העליונים נכנסים בין הכלים שבעשיה העומדים חוצה לו בין האור הפנימי דהתחתון העומד פנימה לכולם קאי על הבחי' הראשונה, אמנם כאן שכ' דאורות העליונים מתלבשים בתוך הנשמה דהתחתון והוא עומד מחוצה להם אינו מדבר כי אם על תוספת המוחין והגדלות (ביאורים ח"א יז ע"א).

¹²⁵ עי' הקדו"ש יז ע"ג שהוכיח מכאן שמה שמבואר שבי"ע הם עולמות נפרדים, אינו נוגע אלא למציאותם גופה, אבל פנימיותם אינה נבדלת מאור א"ס.

¹²⁶ אורות עתיק דאצילות מלבישים את נה"י דא"ק ולא למעלה מזה, שכן במקום ההוא היה הצמצום, ולכן רק שם יש מקום להתגלות של עולמות אחרים (עי' לעיל הערה 114). אמנם זאת יש

מאיר העין ח"א

דא"ק, וכלים ואו"פ דיושר דנה"י דא"ק על או"פ היוצא מאור א"ס המתלבש בתוכו דרך קו הישר¹²⁷ המתפשט מן הא"ס להאיר ולהחיות כל העולמות כולם כנ"ל¹¹⁰.

והרי נתבאר היטב סדר התלבשות העולמות וראית בעיניך איך א"ס מתעלה בתוך כל העולמות¹¹¹, והמקבל ממנו תחילה הוא א"ק, ואחר כך עתיק¹¹², עד שנמצא כי כלים דיושר דעשיה הם יותר חיצונים ורחוקים מאוד מן אור א"ס הפנימי בתכלית הריחוק, שאין ריחוק גדול ממנו, וכן בערך א"ס הסובב מבחוץ על כל העולמות נמצאו כלים דעשיה רחוק ממנו בתכלית הריחוק שאין רחוק ממנו, לכן הכלים דיושר דעשיה הם היותר גרועים במעלה יותר מכל העולמות כולם, ושם בעולם העשיה נתהווה עולם השפל החומרי בתכלית הגסות והעביות שאין כמוהו, נמצא כי כדור הארץ שאנו עומדים בו הנה הוא הנקודה האמצעית שבכל העולמות כולם¹¹³, כעין גרעין התמרה שהוא באמצע האוכל והאוכל מקיפו מכל צדדיו, וזהו בערכנו אנחנו בני אדם היושבים בו, אבל בערך א"ס הסובב הכל, אדרבה עולם העשיה הוא הקליפה החופפת על כולם, וכל מה שנתקרב אל הא"ס¹¹⁴ הוא יותר פנימי, עד שנמצא י' עגולים דא"ק קרובים אל הא"ס יותר מכל העולמות, וכן בבחי' אור א"ס הפנימי, נמצא כי עולם העשיה הוא קליפה לכל העולמות, וכל מה שמתקרב אל הא"ס הפנימי הוא היותר פנימי, עד שנמצא י"ס דיושר דא"ק הם פנימים מכולם הם מקבלים אור א"ס הפנימי ממש תחילת הכל.

והנה אחר שביארנו דרושי העגולים והיושר בקצרה בסדר התלבשות כל העולמות, צריכים אנו לבאר עתה עד {יד ע"ב} היכן הגיע התפשטות רגלי א"ק (נ"א האדם) הישר¹¹⁵ שבכל עולם ועולם כאשר התחלנו לבאר ענין זה בתחילת ענף זה, והנה מוכרח הוא כי קו הישר יהיה דבוק ממש בא"ס הסובב, וממנו מתפשט ויורד ומתלבש תוך פנימיות א"ק¹²⁸ כנ"ל, ונמשך ומתפשט עד סיום רגלי א"ק הישר¹²⁹ כנ"ל, שהוא ממש עד חצאי עיגולי עתיק יומין הסובבים תחת רגליו¹³⁰, עד שם מסתיימין רגלי היושר דא"ק, כי אם נאמר שרגלי א"ק הם מגיעים ומתפשטים עד למטה בתוך עיגולי עצמו עד סיומם וסופם, נמצא שחוזר ומתדבק עם עיגול הא"ס¹³¹ בחצי התחתון אשר תחת רגלי א"ק¹³², ואם כך הוא נמצא כי הא"ס יאיר בו ממש

לדעת, נה"י דא"ק נחלקת לב' חלקים: א) הארת נה"י דא"א דא"ק העומדת במדריגת א"ק ומתפשטת באצילות לבחי' לבוש אור א"ס שבו, ב) הארת נה"י דאו"א דא"ק, שמהם נשפע עיקר האצילות (ביאורים ח"א יז ע"ב. וכן עי' כל העניין באריכות בספר הכללים ח"א דף כ עד כד). ועי' ביאורים ח"ב צ ע"ג שנה"י דא"ק אינם באמת כי אם עביות דנה"י דא"ק הנשאר למטה מהטבור, שכן עיקר א"ק הוא רק עד הטבור.

¹²⁷ לכאורה מוכח מכאן שהקו אינו הא"ק כנ"ל הערה 19.

¹²⁸ גם מכאן אפשר לדייק שהקו חלוק מהא"ק, שכן מתבאר מכאן שהקו אינו אלא נשמת הא"ק, ומש"כ 'מתפשט' מבואר דהיינו שמתפשט ממקומו דהקו (כללים ח"א עג ע"ג).

¹²⁹ עי' לש"ו כללים ח"ב נו ע"א שגם האורות שהיו בתוך רגלי א"ק עלו בצמצום שהיה בתוך נה"י דא"ק הנזכרים לעיל הערה 114.

¹³⁰ עי' לעיל הערה 75 שם הערנו על כך שקיימת סתירה בעניין זה בדברי רבינו, ועיי"ש מש"כ ליישב את הסתירה.

¹³¹ כלומר, אם הא"ק היה נדבק בעיגולי עצמו, לא היה בא"ק בחינות מעלה ומטה וממילא היה חוזר לא"ס. נמצינו למדים שא"ק הוא ממש דוגמת קו הא"ס שאף הוא אינו מגיע עד סוף העיגולים שלו, ומהאי טעמא (ביאורים ח"א יח ע"ב, וכן הוא בדע"ה ח"א מ ע"ב).

¹³² עי' פת"ש עגו"י יב שביאר, שהחצי התחתון דעיגולים ביחס ליושר הוא חשוב לחלק נסתר (בחי' לילה), לאפוקי מהחצי העליון שהוא החלק הנגלה (בחי' יום) שבו. והנה על אף שבעיגולים מצד עצם מציאותם אין בהם בחינות עליון ותחתון, אמנם מתחדשת בהם בחינה כזו מצד פנימיותם שהם מתקשרים ליושר. ע"כ תורף הדברים.

והנה נביא כאן את לשונו הזהב בהמשך דבריו שם הנחוצים מאד למעיין ביסוד זה, ז"ל, נמצא שא"ק היושר שבו שכולל כל הנבראים בכל פרטיהם בכל חילוקי ד' עולמות אבי"ע, הוא פנימי לכולם, וסיבה לכולם, ופועל על ידם, ולכן הוא מתפשט בהם למטה, גם בחצי עיגולים התחתונים שהם נקראים בחינה אחרת לנגד בחינת חציו שלמעלה, אבל אין זה רק עד סוף אצילות דעיגולים דלצד מטה, שמאצילות ולמטה הוא בבחינת גבולים שנתנו למאורות להנהיגה כפי מדת התחתונים שיכולים לקבלו ולהתנהג ע"י שהוא בחינת הזמן שמשית אלפי שנין דהוה עלמא (סנהדרין צ"ז ע"א) אבל מה שלמעלה מזה שהוא בחינת א"ק עצמו אינו לפי הנהגת הזמן כלל, אלא לפי שלימות העליון שיהיה לע"ל, ובחינת יושר הוא רק לפי השלימות העליון המגיע לעבודה, ולכן אין נכנסים שם בחינת התלבשות יושר דא"ק, ולא נקראו עיגולים דא"ק רק מצד שהם נותנים שורש לנבראים בהנהגת הזמן, ולכן אין רגלי א"ק מסתיימים רק עד חצי עיגולי עתיק דאצילות של צד מטה לבד,

מאיר העין ח"א

ולמטה דרך קו הישר ולא יהיה בחי' מעלה ומטה משפיעים ומקבלים, וע"כ לא נמשך ראש¹¹⁶ הקו למטה כנ"ל בענף ב', והנה הכלל העולה בקיצור הוא זה, כי רגלי א"ק דיושר הנה הם מתפשטים ונמשכים עד חציים התחתונים של עיגולים דע"י מצד מטה¹³³, באופן כי עיגולי ע"י מקיפים סביב¹¹⁷ רגלי יושר דא"ק, אמנם כל שאר הרגלים דיושר כגון רגלי עתיק ורגלי א"א ורגלי ז"א ורגלי נוקבא¹³⁴ כולם מסתיימים בהשוואה א'¹³⁵, והוא עד חצאי התחתונים של עיגולי א"א מצד מטה¹³⁶, באופן כי עיגולי א"א הם מקיפים וסוכבים מתחת כל רגלי הנ"ל כולם, אמנם יש בחי' פרצופים שאינם גבוהים קומתם, כגון או"א ששיעור קומתם מהגרונ דא"א¹³⁷ עד הטיבור של א"א בלבד, וכן פרצוף לאה שהיא מתחלת מהדעת דז"א עד החזה שלו כמ"ש במקומו, ואלו הפרצופים אין רגליהם נוטים עד רגלי א"א כי הם קצרי קומה¹³⁸ וכל אחד יתבאר במקומו בפרטות.

(ודברים אלו עמוקים מאוד ואין להרחיב הדיבור בהם ולא ניתנו לגלות בכתב, אך כדי להבין עומק דברי האריז"ל, הוצרכתי לדבר בו ברמז מעט, והוא רחום יכפר עון וגו' ודי בזה) שמה שהוא במדרגה יותר מאצילות, אין שייך בו חילוק בין מעלה ומטה כלל, שהוא לפי השלמות העליון שאינו לפי הנהגת הזמן ולפי העבודה, רק בבחינת קיבול שכר ואין הנהגת היושר למטה נוגע שם, כי אם היה נוגע למטה בחי' זו, היה מתבטל הנהגת הזמן והבחירה והיה חוזר הכל לאור א"ס העליון, כמו קודם הצמצום, שלכך נתעלם האור למטה כמ"ש בנתיב הצמצום (פתח יג) מזה, ולכן עד עיגולי עתיק שיש בזה שייכות להנהגת הזמן להיות נמשך אחריו, עד שם מתלבש בו יושר דא"ק שהוא הכוונה התכליתית בזה לפי העבודה ולא יותר, והבן מאד מאד, עכ"ל.

ועי' ליקוטים בסוף בהגר"א לח ע"ד וז"ל והקו ההוא לא המשיכו כו', הענין שהשגחה פרטית אינו אלא בעם סגולתו, שהוא אדם הפרטי בעולם, וכן בכל עולם, והוא אדם הישר שבעולם, אבל ממנו נמשך ההשגחה כללית לכל העולם, והוא בחי' העגולים, ערום שאול נגדו כו', אבל באור פניו השגחה פרטית נקרא אבדון, שנאבד מנגד פניו שנאמר ומפניך אסתר, והוא בחי' חצי העגול למטה מארץ ששם אינן סובבים את הקו, וכן בכל עולם חצי עליון מהעגול מאיר יותר והבן.

¹³³ זה סותר למש"כ בתחילת שער אצילות שהא"ק דבק רק באצילות ולא בב"ע, ועי' דברינו הערה 75 (לש"ו ביאורים ח"א כד ע"ב).

¹³⁴ עי' מבר"ש שער ב' ח"ג פ"ד (לש"ו).

¹³⁵ עי' מבר"ש יג ע"א, ועי' דע"ה ח"א מו מז אות כ וכא (לש"ו). המבואר בס' הדע"ה הוא שקשה מדברי המבר"ש שכל עולם עליון הוא למעלה לגמרי מהעולם התחתון ממנו, ודבר זה הוא הן במקיף והן בעיגולים והן ביושר, ואילו כאן מבאר שהם זה בתוך זה. ומתרץ הלש"ו שכאן מדובר בהארתם ולא בעצם מציאותם, שכן מצד עצם מציאותם הם באמת זה למעלה מזה.

עי' דע"ה ח"א מ ע"ג שכל עניין שנוקט בו בלשון 'מסתיימים כא"', כוונתו שנגמרה המציאות דכל העולמות ב"ע של כל שית אלפי שנין. שכן באלף השביעי הם יהיו נתקנים בתיקון האחרון וחוזרים למעלת האצילות, ומשם ולמטה מתקרבים כל הפנימים במקיפים ומידבקים זב"ז.

¹³⁶ עי' במבר"ש י"ג ע"א (וכן הוא בשעה"ק י ע"ב) וז"ל, ולסיבת הפסק הזמן שבין יציאת עגולי העתיק אל היושר שלו על ידי יציאת עגולי הא"א קודם יציאת יושר העתיק עצמו, לכן נתמעט אור הישר דעתיק ולא נמשך עד עגולי עתיק עצמו רק עמדו רגלי היושר שלו עד עגולי הא"א, עכ"ל.

ויש לבאר טעם הדבר. הנה יש להקדים, העיגולים של הפרצופים העליונים הם בחי' ד' היסודות של אותה המדרגה, דוגמת ד' היסודות ארמ"ע של העולם התחתון, ואילו היושר הוא פרטי המציאות דוגמת הדצח"ם היוצאים ונמשכים מהד' יסודות.

והנה עתיק וא"א שניהם כאחד הינם כללות הכתר והם ב' בחי' דכתר. ממילא אין כל אחד מב' הבחינות האלו נחלקים לעיגולים ויושר, אלא העיגולים ויושר של שניהם יצאו כאחד. ומאחר שיצא היושר דעתיק אחר עיגולים דא"א, נמצאת יציאתו לפי כח היסודות דא"א, שכן אין יושר אלא פרטי העיגולים הרי הם היסודות וכמו שהקדמנו. לכן הוכרח כח יושר דעתיק להצטמצם ולצאת רק כפי כח הא"א, וממילא נתפשט רק עד חציים התחתון דעיגולי א"א. וטעם הדבר מדוע הוכרח להיות כן, שכן צמצום זה של אור העתיק העיקרי תכליתו להוציא את העולמות במדרגתם הראויה להם, ולכן הוכרח להתעלם בהם (ביאורים ח"א יח ע"ב).

¹³⁷ עי' שעה"ק י ע"ג (לש"ו)

¹³⁸ על אף שמציאותם של או"א הם מהגרונ עד הטבור, אמנם עי' לש"ו (כללים ח"ב קכה ע"ב) שאורם מתפשט למטה מהטבור (וכן הוא בפירוש בדברי הרב בשער אנ"כ פרק י'), וכן עי' כללים ח"ב סח ע"ג שם נתבאר שנה"י דא"א [נדצ"ל שם שהארת נה"י דא"א] מתפשטים בכל קומת ז"ן, וכל התלבשות ז"א על נה"י דא"א הוא דרך נה"י דא"א (עי' שעה"כ לג ע"ב), ועי' לעיל הערה 126. ועי' לקמן שער טו פרק ב' ד"ה גם נתבאר שם, בהערתנו על מש"כ "ואז הם קצרי הקומה", שם משמע שדבר זה הוא רק בשעת קלקול.

מאיר העין ח"א

והנה פעם אחרת¹³⁹ שמעתי ממו"ר זלה"ה בענין דרוש תיקון אריך אנפין, איך נולד ויצא וינק מב' פרקין תתאין דרגלי עתיק יומין, ושם ביארנו איך ב' פרקין תתאין הנקרא עקביים דע"י הם מתפשטים יותר למטה מרגלי א"א, והם נכנסים בגבול עולם הבריאה כנזכר שם, ואפשר לומר כי לא היה כך אלא קודם תיקון אצילות, ואחר התיקון לא הוצרך לזה, שחזר העתיק לאסוף רגליו למעלה בהשוואה אחת עם רגלי א"א וצ"ע¹⁴⁰.

עוד דבר א' לא נתבאר לנו בעניני עיגולי א"ק וביושר שלו איך הם מתחברים יחד, אמנם בענין ע"י נתבאר במקומו כי אלו י' עיגולים שלו כולם נמשכים ומתפשטים סביב¹¹⁸ ג' ראשונות לבד דיושר שלו ע"ש¹¹⁹, ואולי כך יהיה בעניני עיגולי אדם קדמון וצ"ע¹⁴¹. { יד ע"ג }

¹⁴²וז"ל שער הקדמות דף ה' ע"א¹²⁰

ואמנם דבר גלוי הוא כי אין למעלה גוף ולא כח גוף חלילה, וכל הדמיונות והציורים אלו לא מפני שהם כך חס ושלוש, אמנם לשכך את האוזן לכשיוכל האדם להבין הדברים העליונים הרוחניים בלתי נתפסים ונרשמים בשכל האנושי, לכך ניתן רשות לדבר בבחי' ציורים ודמיונים כאשר הוא פשוט בכל ספרי הזוהר, וגם בפסוקי התורה עצמה כולם כאחד עונים ואומרים בדבר הזה, כמו שאמר הכתוב עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ, עיני ה' אל צדיקים, וישמע ה', וירח ה', וידבר ה', וכאלה רבות, וגדולה מכולם מ"ש הכתוב (בראשית א כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו זכר ונקבה וגו', ואם התורה עצמה דברה כך גם אנחנו נוכל לדבר כלשון הזה, עם היות שפשוט הוא שאין שם למעלה אלא אורות דקים בתכלית הרוחניות בלתי נתפשים שם כלל¹⁴³, וכמו שאמר הכתוב (דברים ד טו) כי לא ראיתם כל תמונה, וכאלה רבות, ואמנם יש עוד דרך אחרת כדי להמשיל ולצייר בה הדברים העליונים, והם בחינת כתיבת צורת אותיות, כי כל אות ואות מורה על אור פרטי עליון, וגם תמונ' זו דבר פשוט הוא כי אין למעלה לא אות ולא נקודה, וגם זה דרך משל וציור לשכך את האוזן כנזכר, ולכן נבאר עתה הקדמה הנזכר על דרך ציור האותיות גם כן, ובבחי' ציורים אלו הן ציור האדם והן ציור אותיות שתיהן מוכרחים להבין ענין האורות העליונים כאשר תראה ספרי הזוהר בנוים על שתי בחי' הציורים האלה¹²¹ עכ"ל.

שער א ענף ה¹²²

רצוני בענף זה להקדים קצת הקדמות אל כל הבא למלאות את ידו ולהתעסק בחכמה זאת, והוא כי כבר ביארנו לעיל כי פרצוף¹⁴⁴ אדם כלול מרמ"ח אברים¹²³ ביי"ס פרטיות שבו

¹³⁹ ריש שער א"א וריש שער ז"א (הגוב"י).

¹⁴⁰ עי' שעה"ק י ע"ג סמוך לסופו (לש"ו). שם איתא דמהרח"ו חזר בו מסברא זו ומסיק שהב' פרקין תתאין דנר"ה דעתיק עומדים בראש עולם הבריאה בסוד דדי בהמה (כללים ח"א נח ע"ד), ועי' לעיל הערה 136, וצ"ע. ועי' לקמן שער יג פרק א' ד"ה ונבאר תיקון, בהערתינו על מש"כ "דדי בהמה שעומדין שם אצל הרגלים".

¹⁴¹ עי' דע"ה ח"א מה ע"ד (וכן ביאורים ח"א יב ע"א) שביאר דאינו ספק, והוכיח הדבר ממש"כ הרב עצמו במבר"ש שע"ב ח"ג פ"ד [יג ע"ג, ז"ל, ופי' כי עשרה עגולים שלו עביים באורך ג' ראשונות דיושר ומתעגלים עשרה עגולים סביבות ג"ר שבו] ושער ציור עולמות בהקדמת הרח"ו שהעגולים אכן יוצאים מהג"ר דיושר עי"ש, ועי' לעיל הערה 71.

עי' דע"ה ח"א לז ע"ג אות ג' שעיקר היושר הוא מיסוד דעולם העליון ממנו, ועיקר העיגולים הם מבחי' מלכות שלו. וממילא כל היות היושר בתוך העיגולים היא רק בעת הזיווג. מכאן נלמד בכל מקום שמדבר הרב על מדריגות ועולמות שבהם היושר נמצא בתוך העיגולים 'בתמידות', פירושו שיש מדרגות בהן הם מצויים בזיווג תמידי.

¹⁴² וז"ל הגוב"י: הקדמה זאת היא יקרת הערך ואנחנו מצאנו עצמנו מחויבים להציגה כאן.

¹⁴³ עי' לש"ו דע"ה ח"א נז ע"א וז"ל, כל מה שהרכיב הרמח"ל ז"ל את דברי הזוה"ק והאריז"ל בחזון הנבואה וע"ד שכתוב וביד הנביאים אדמה והעמיס עליהם מראות ודמיונות הנה אין דעתי נוחה מזה כלל וכו' ולך נא וראה את דברי האריז"ל בשעה"ק [כאן] ואמר מפורש שם שהם אורות דקים בתכלית הרוחניות בלתי נתפסים כלל, עכ"ל.

¹⁴⁴ עי' לקמן שער הפרצופים פרק ה' שגדר פרצוף הוא איחוד של ג' ספירות.

מאיר העין ח"א

באופן זה, כי כתר הוא גולגלתא¹⁴⁵ וחב"ד הם ג' מוחין, וחג"ת הם ב' דרועין וגופא, ונה"י ב' שוקין ואמה ומלכות היא נקבה שלו. אמנם אם תרצה לחלק ולפרט אלו הי"ס הכלליות בפרטים רבים הנה אינם נחלקות רק לה' בחי' לבד, אשר כל בחי' מהם הוא פרצוף א' שלם כמראה אדם. וזה סדרן הנה הכתר הוא פרצוף א' שלם מ"ס ונקרא א"א, וחכמה הוא ג"כ פרצוף א' מ"ס ונקרא אבא, ובינה היא ג"כ פרצוף א' מ"ס ונקרא אמא, והו"ק מחסד עד היסוד הוא פרצוף א' מ"ס ונקרא ז"א¹⁴⁶, וספירה עשירית שהיא מלכות היא פרצוף א' מ"ס ונקרא נוקבא דז"א. עוד צ"ל כי בחי' המלכות שבכל פרצוף ופרצוף מאלו הה' פרצופים הוא באופן זה, כי מלכות אשר בפרצוף זכר כגון אבא וז"א הנה המלכות שבו הוא בחי' עטרה שעל הצדיק¹²⁴ הנקרא יסוד, בסוד (משלי י) ברכות לראש צדיק הנזכר בס"ה פ' ויצא (דף קסב ע"א) וז"ל, ר' ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דר"ש א"ל מהו דכתיב ברכות לראש צדיק לצדיק מבעי ליה וכו'¹⁴⁷. ואם הוא מלכות בפרצוף נוקבא, כגון אימא ונוקבא דז"א הנה המלכות שבה הוא ג"כ בחי' עטרת היסוד שבה, כי היסוד שבה הוא הרחם והעטרה שבה הוא בחי' בשר התפוח שעליה, הנקרא בדברי הז"ל שפולי מעיים בענייני סימני איילונית כנודע. ואמנם ספירת המלכות הכוללת¹²⁵ שהוא פרצוף אחרון שבחמשה פרצופים הנקרא נוקבא דז"א, הנה היא (נקבה גמורה)¹²⁶ בפרצוף גמור כשאר כל הפרצופים וזכור זה.

ונתרץ קושיא חזקה וגדולה שנתקשו בה חכמים גדולים ולא ירדו לסוף עמקה, כי בהקדמת הזוהר (דף א ע"ב¹⁴⁸) אמרו שם על פ' (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו' כי בכתר {יד ע"ד} ובחכמה לית תמן שאלה כלל, ומבינה ואילך קיימא לשאלה אבל איהו בארץ סתים ולא אתגלייא כלל, כיון דמטי עד מלכות הנקרא מ"ה מה פשפשת ומה ידעת, הא כולא סתים כדבקדמיתא. ובמקומות אחרים ע"פ (דברים ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים¹⁴⁹, אמר¹²⁷ שהם מחסד ואילך, אבל למעלה משם אין שאלה בג"ר. גם אמרו בתיקונים תיקון כ"ב דף ס"ב (עו ע"ב) כתר עליון דא איהו שלימו דנ' שערי בינה ודא איהו דלא אתיהיב למשה, דעליה נאמר נתיב לא ידעו עיט, ועליה אמרו¹⁵⁰ במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור אין לך עסק בנסתרות, במה שהורשית התבונן. ובריש האי תיקון כ"ב (עא ע"א) קאמר הנסתרות דא אינון או"א וכו', הרי כי בג"ר אסור לדרוש ולחקור בהם כאשר תמצא בפסק הגאון ר' יצחק דלטאש בתחלת ספר הזוהר ע"ש בישוב זה המאמר, וכאלה רבים. והרי בכל ס"ה ובפרט בב' האדרות ובתיקונים הפליא לדבר בג"ר ואיך בהקדמת הזוהר אמר בהיפך, שאפי' החקירה במלכות אחרונה עליה אתמר משארז"ל מה פשפשת ומה ידעת וכו'¹⁵⁰, אבל הענין הוא כך ומובן במ"ש בענף ד' ענין א"ק ואיך כל העולמות הם ענפים ומסתעפים ממנו, עד שנמצא כי עולם האצילות אינו רק לבוש אל נה"י דא"ק שהם בחי' רגליו לבד, וכבר ידעת כי עולם העשיה הוא

¹⁴⁵ עי' לקמן שער כג סוף פרק ב' שהכתר בעצם מקיף את ראש האדם ורק חלקו התחתון הוא אשר נעשה לגולגולת.

¹⁴⁶ דעת הוא פנימיות הו"ק ולכן אינו יכול להיות נחשב לספירה בפני עצמה וממילא אינה נכללת כאן (ביאורים ח"א כ ע"א).

¹⁴⁷ [זוהר המשך לשון הזהר:] א"ל ראש צדיק, דא היא עטרה קדישא ואוקמוה. תו ראש צדיק דא יעקב, דאיהו נטיל ברכאן ונגיד לון לצדיק, ומתמן אזדריקו לכל עיבר, ומתברכן כלהו עלמין. אבל הא אוקימנא, ברכות לראש צדיק, (ראש) צדיק אקרי ההוא אתר (ד"א ל"ג רישא) דברית, דמניה נפקין מבועין, לבר נוקבא דקיסטא דחמרא נפיק מניה, איהו רישא, כך ראש צדיק, ההוא אתר כד זריק מבועין לנוקבא אקרי ראש צדיק, צדיק איהו ראש (נ"א רישא לכל ברכאן), בגין דכל ברכאן ביה שריין.

תרגום: רבי ייסא הקטן היה מצוי לפני רבי שמעון, אמר לו זה שכתוב (משלי י) ברכות לראש צדיק, היה צריך לכתוב לצדיק, מה זה לראש צדיק. אמר לו ראש צדיק זו היא העטרה הקדושה. ובארוה עוד, ראש צדיק זה יעקב שנטל את הברכות והשפיע אותם לצדיק, ומשם נזרקו לכל עבר, וכל העולמות מתברכים. אבל הנה בארנו, ברכות לראש צדיק [ראש] צדיק נקרא אותו המקום [ראש] של הברית, שממנו יוצאים מעיינות החוצה. הנקב של המדה שיוצא ממנו היין, הוא הראש. כך ראש צדיק אותו מקום כשזורק מעיינות לנקבה נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש [ראש לכל הברכות], משום שכל הברכות שריות בו.

¹⁴⁸ עי' שער מאמרי רשב"י דף ו ע"א (לש"ו).

¹⁴⁹ זהו ויצא קנח ע"א, שמות כב ע"א יתרו צג ע"א פקודי רלב ע"א.

¹⁵⁰ עי' שעה"ק ה ע"א, ש"מה" הוא כינוי למלכות.

מאיר העין ח"א

נגד המלכות [דא"ק] 128 אשר מקומה היה 129 אב"א עם ז"א, בתנה"י 130 שלו לבד, נמצא כי עולם האצילות אינו [אלא] (אפי') 131 בערך עולם עשיה, שהוא מלכות דא"ק, נמצא כי כל עסקינו בס"ה בעולם האצילות אפי' בג"ר אינו [רק] (אפי') בחי' עולם עשיה דא"ק 132, שהוא מלכות דא"ק, אבל בג"ר דא"ק 133 אסור לעשות כן 134 ואפי' במלכות דא"ק שהוא בחי' עשיה 152.

עוד צריך שנקדים לך הקדמה א', והוא כי כל הי"ס הכוללות כל עולם ועולם הנה בכללות יחד כולם כא' בחי' הוי"ה א', בכל מקום שהוא, בין בכללות בין בפרטות כנ"ל יוצא מכל אות ואות מהם הוי"ה א' 135, והנה קוצו של יו"ד שבאות' הוי"ה הוא ספי' כתר, ויו"ד עצמה הוא בחי' חכמה, וה' ראשונה בינה, והו' הוא הת"ת כולל ו' ספירן אשר כללותם נקרא בשם ז"א כמ"ש במקומו בע"ה, והה' אחרונה מל' הנקרא אצלינו נוק' דו"א, וכ"ז הוא בדרך הוי"ה הכוללת הה' פרצופים יחד כנ"ל. וכן אם נחלק הי"ס בכל פרצוף ופרצוף תהיה גם הוי"ה שבפרצוף ההוא בפרטות ע"ד הכללות, כי קוצו של יו"ד הוא הכתר שהוא גלגלתא שבפרצוף ההוא, וי' חכמה, וה' בינה שבפרצוף, והם ב' מוחין ימין ושמאל, וו' הוא עיקר הגוף ו"ק שבפרצוף ההוא, וה' אחרונה הוא מלכות שבאותו פרצוף.

עוד צריך להקדים בחי' אחרת קרובה אל הנ"ל, והוא כי מכל אות ואות משם הוי"ה 136 יוצא הוי"ה א', ואין חילוק ביניהם רק באופן מלוייהן וזהו עניינם, כי י' שהוא רומז באבא שהוא ספי' הנק' חכמה, יש בו הוי"ה א' במילוי יודי"ן והוא גימ' ע"ב 137, והה' נרמזת באימא שהיא הספי' הנקרא בינה יש בה הוי"ה במילוי יודי"ן ואלף כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"י והוא גימ' ס"ג, והו' שהוא רומזת בז"א שהם ו"ס אשר מחסד עד יסוד יש בה הוי"ה א' במילוי אלפי"ן והוא גי'

151 אם הנוסח הנכון הוא "נמצא כי עולם האצילות אינו אפילו בערך וכו'" הרי שכוונתו שאצילות אינה בבחינת עולם העשיה ומלכות דא"ק, אלא הוא נפרד מא"ק ומתלבש על נה"י דא"ק. ועי' לקמן אצילות פ"א, שהמלכות דא"ק נעשתה לעתיק דאצילות, אמנם שם כוונתו להארת המלכות ולא לעצמותו (ביאורים ח"א כב ע"א). עי' ביאורים ח"ב צ ע"ד שהאצילות עשויה ממלכות דמלכות דא"ק.

152 עי' ביאורים ח"א כא ע"א שהקשה שהרי המעיין בכל המקורות שמביא כאן הרב שאסור לחקור יראה להדיא שמדברים בג"ר דאצילות וצ"ע שכן כאן מעמיד שאפילו עד ג"ר דא"ק מותר לחקור והוא במקום גבוה בהרבה מג"ר דאצילות והיאך אפשר לומר כי הדבר מותר. והנה הלש"ו מדבר בכמה מקומות היכן מותר לדבר במקומות הגבוהים יותר ממה שהרב מדבר כאן:

(א) ביאורים (שם) מקשה שהאר"י בעצמו מדבר באח"פ ועקודים והם הרי בוודאי למעלה מג"ר דאצילות. ותירץ דכל האיסור הוא שלא לדרוש ולחקור בכל ההנהגה הנמשכת משם בעולם הזה, שכן במקומות אלו מצויים שורשי כל ההנהגה שאין לה ביאור אלא שהוא כבשי דרחמנא שאי אפשר לעמוד עליהם.

(ב) עי' נפה"ח שער ג' פרק ח' וז"ל, כתוב כי שאל נא לימים ראשונים למן היום אשר ברא אלהים אדם וכו' ואי אתה שואל וכו' והאר"י ל' אשר הורשה והפליא לגלות סודות עמוקים ורמים כבר פי' הוא ז"ל שפנימיות כוונת הכתוב למן היום אשר ברא אלהים אדם וכו' הוא על עולם אדם קדמאה וגם בענין א"ק כתב שאין אנחנו רשאים לדבר ולחקור בענין עצמות פנימיותו רק באורות היוצאים ממנו לבד, וגם זאת רק מאורות דס"ג שבו ואילך ולא באורות ע"ב שבו, עכ"ל. ומקשה הלש"ו (שם) שלפי דבריו של הגר"ח אין החילוק באיסור לדרוש מצוי בין ג"ר לז"ת דא"ק אלא בין עצמות פנימיותו לבין האורות היוצאים ממנו בלבד, ויותר לדרוש באורות היוצאים אפילו בג"ר ודלא כמ"ש הרב כאן. ומתיר, שדווקא קודם התגלות האדרות [נ"ל שכוונתו דווקא לאד"ז - עי' הק' למאיר האדרא] אסור היה לעסוק בג"ר ומצד השקפה זו הוא שמדבר כאן הרב, אבל לאחר התגלותם מותר, ועי' העסק בלימוד דברים אלו למטה הוא שנתגלו למעלה ג"כ.

(ג) עי' לש"ו דע"ה ח"א עו ע"א שמבאר את עניין 'שאל נא' שמותר לשאול היכן שיש בחינה של צורת אדם, ובגלל שקו דא"ס אף הוא מושרש בו צורת אדם (עי' לעיל הערה 41) הרי שאפילו עליו מותר לשאול.

וכן נלענ"ד שמצאתי מקום נוסף, והוא בבהגר"א על ספד"צ כו ע"א ד"ה וכן וז"ל, וכן תבין למעלה למעלה כמה עולמות קודם הצמצום, רק שאין רשאים להסתכל ולהבחין קודם הצמצום, שסוד הצמצום הוא כאן מז"א ולמטה, שהוא ו"ק, עולם חסד יבנה, שע"כ אסור לשאול, כמ"ש (דברים ד לב) שאל נא לימים ראשונים שהן ששת ימי בראשית ו"ק, ואי אתה שואל מה למעלה כו', שהוא קודם הצמצום, וכל המסתכל כו' (חגיגה יא ע"ב), עכ"ל. ולכאורה אפשר לדייק מדבריו, שניתן לדרוש בכל מקום ומקום בו יש צמצום דהיינו הו"ק דאותה בחינה, אלא דאפשר לעיין רק במקום הצמצום ולא למעלה ממנו, ולכן אפילו בג"ר דמו"ס דא"ק, שיש שם גם התגלות וגם הסתר - אפשר להעמיק בהנגלה שבו ובלבד שלא יעיין בהנסתר.

מאיר העין ח"א

מ"ה¹³⁸, וה' אחרונה שהיא רומזת במל' נוק' דז"א יש בה הוי"ה א' במילוי ההי"ן והוא גי' ב"ן¹³⁹. ועד"ז ג"כ בפרטות כל פרצוף ופרצוף שבה' פרצופים הנ"ל אשר בכל א' מהם יש הוי"ה בפרטות כנ"ל, יש בה שם הוי"ה דע"ב בחכמת פרצוף ההוא¹⁵³, והוי"ה דס"ג בבית פרצוף¹⁴⁰ ההוא, והוי"ה א' דמ"ה בז"א (בו"ק)¹⁴¹ שבפרצוף ההוא, והוי"ה דב"ן בנוקבא דז"א שבפרצוף ההוא, וכמו שכל ספי' וספי' נפרטת לי"ס, ומי"ס לי"ס עד אין קץ ותכלית¹⁵⁴ כנ"ל, כך הוא חילוק מילוי (פרטי)¹⁴² ההוי"ת שהם מתרבים ומתחלקים עד אין {טו ע"א} קץ כפי חילוק פרטיות הספי' עד אין קץ.

והנה אחר שהקדמנו לך כל ההקדמות האלו צריכים אנו לעורר אל המעיין הבא לעיין בס"ה שימצא מאמרים רבים שונים ורחוקים זה מזה בתכלית הריחוק, ואם לא יהיה לו הקדמות אלה יסתר מעינו¹⁴³, כי לא ידע להבחין באיזה מציאות (בחי') הוא מדבר המאמר אשר הוא בו, ולא ידע להבחין באיזה בחי' הוא מדבר המאמר ההוא, אם הוא בא"ק עצמו ואם בכל אותן האורות שיצאו והאירו ממנו, אם בבחי' אורות האוון אם בבחי' אורות החוטם אם בבחי' אורות הפה הנקרא עקודים, ואם בבחי' אורות העין הנקרא עולם הנקודים, שהוא עולם האצילות טרם תקונם, ואם בבחי' אורות המצח שהוא בחי' עולם האצילות אחר שנתקן, ואם בעולם הבריאה ואם בעולם היצירה ואם בעולם העשיה, וכ"ז דרך כללות, והנה יש עוד להבחין בדרך פרטות אם מדבר בפרצוף עתיק שבכל עולם מהם או בפרצוף א"א או באבא או באימא או בז"א או בנוק' או ביש"ס או בתבונה או ביעקב או בלאה.

עוד צריך להבחין פרטי פרטים אם מדבר ביי"ס דעגולים או ביי"ס דיושר ואם במקיף ואם באו"פ ואם בעצמות או בכלים, וגדולה מכולם צריך להבחין כי אופני הי"ס ומצבן ומעמדן חסרונם ומילואם עצמו מספר אם בעת שנאצלו, אם בעת קיטרוג הלבנה, אם בעת בריאת אדה"ר, ואם בעת שחטא שנשתנו כל העולמות, אם בדור המדבר אם בבית ראשון ואם בעת חורבנו, ואם בבית שני ואם בעת חורבנו, גדולה מכולם אם בחול אם בשבת או ביו"ט אם ביום ואם בלילה, ולא עוד אלא שבכל שעה ושעה משתנים העולמות ואין שעה זו דומה לשעה זו, ומי שמתכלל בענין הילוך המזלות וכוכבים ושינוי מצבן ומעמדן ואיך ברגע אחד הם באופן אחר והנולד בו יקרה לו מאורעות שונות מהנולד ברגע שקדם לזה, ומזה יסתכל ויבין בעולמות העליונים שאין להם קץ ומספר, ואם תפקח עיני שכלך תדע ותשכיל זו ממוצא דבר כי אין שכל בלב אדם לעמוד ע"כ פרטים¹⁴⁴, וע"ז אמר דהע"ה (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, ושהע"ה שכתוב בו (מלכים א' ה יא) ויחכם מכל אדם, אמר (קהלת ז כג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, ולך וראה מ"ש בספר התיקונים תיקון כ"ב דף ס"ה (עב ע"ב) במ"ש קם ר"ש ואמר סבא סבא כו' ולבושין דאיהו לביש בצפרא לא לביש ברמשא ולבושא דלביש ביומא דא לא לביש ביומא תניינא, ובזה תבין איך משתנה מעמד ומצב העולמות שהם הלבושין של א"ס לכמה שינויין בכל עת ורגע, וכפי השינויין ההם כך נשתנו בחי' המאמרים של ס"ה, וכולם דברי אלהים חיים. גם תמצא מוזכרים¹⁴⁵ בחי' הוי"ת במילויים שונים, או במלוי ע"ב או במלוי ס"ג או מ"ה או ב"ן כנזכר בהקדמת התיקונים שלא נדפסו, וכן בסוף תיקון י"ג וכן בתיקון ע"ט, וכיוצא בתיקון¹⁴⁶ אלו¹⁴⁷, כי שם נזכר מילוי של אלו הוי"ת וצריך שתדע באיזה בחי' מתעסק מאמר ההוא כדי שתדע אותה הוי"ה באיזה מקום היא רומזת¹⁴⁸, והנה בהיותך מעמיק ומעיין ועומד על בירורים של דברים אלו אז אפשר שתוכל להבין מאמרים אלו אם יהיה אלהים עמך בהיותך תמים לו, כי לא ימנע טוב להולכים בתמים.

עוד ראיתי לעורר על ענין אחד, הלא צריך לדעת כי רוב מאמרי הזוהר וכמעט כולם אינם מדברים מענין הי"ס של העיגולים רק בבחי' יושר כמראה אדם, וענין זה כולל בכל {טו ע"ב} העולמות הן בהיותו מתעסק בא"ק או בעתיק או בא"א או באו"א או בזו"ן דאצילות או בשאר עולמות ביי"ע, ואם יהיו דברים אלו נוכח פניך ואל יליזו מעיניך אם תרוץ לא תכשל ואז תלך לבטח דרכך.

¹⁵³ עי' ביאורים ח"ב מח ע"ב שמשמע מלשון תיקון שחכמה דז"א הוא בסוד שם ע"ב, והוא גופא בחינת החיה הנזכרת כאן. אמנם יעויין לקמן (עקודים ח') שם כתב הרב דחכמה דז"א הוא בסוד שם מ"ה, והחיה אינה אלא הע"ב דיוד"ן דחכמה עלאה.

¹⁵⁴ עי' דע"ה ח"א דרוש ו' ענף ה' אות י' (לש"ו) [לא מצאתי אות כזו וצ"ע].

מאיר העין ח"א

השער השני - השתלשלות הי"ס תוך העיגולים¹⁴⁹ ובו ג' ענפים
שער ב ענף א¹⁵⁰

השתלשלות הי"ס דרך עיגולים עניינם הוא, שכבר נודע שהחלק התחתון שבהם¹⁵¹ מדריגות הנשמה שהיא הנפש כנודע, ממנה נתפשטו הי"ס דעיגולים בראשונה דרך הקו והצנור מפאת הא"ס, כדמיון אדם תחתון החומרי שבתחלה יש לו בחי' נפש ואח"כ זוכה וקונה בחי' רוח אח"כ מדריגת נשמה וכו'¹⁵⁵, והסדר הזה היה למעלה ג"כ כי בראשונה נאצלו י"ס דעיגולים בבחי' כלים ובבחי' עצמות ורוחניות שבתוכם מבחי' מדריגות נפש לבד, ואח"כ חזרו ונאצלו בחי' הי"ס דרך קו היושר כמראה אדם כנ"ל, וגם הם כוללים י"ס בבחי' ¹⁵² כלים ועצמות הרוחניות שבתוכם בבחי' מדרגה יותר עליונה הוא הנקרא מדרגת רוח שהוא למעלה ממדרגת הנפש, ונמצא שבחי' י"ס דעיגולים הם מדרגת נפש עם הכלים המיוחסים להם, ובחי' י"ס דיושר כמראה אדם שנאצלו אח"כ הוא מדרגת הרוח עם הכלים המיוחסים להם, והנה בחי' הכלים הנ"ל כבר נודע שאבר הכבד הוא משכן הנפש, והלב משכן הרוח, והמוח משכן הנשמה, ואין כאן מקום ביאור פרטים אלו.

עוד צריך להודיע כללים אחרים הלא הם אלו, דע כי בחי' עצמות ורוחניות אשר מתלבש תוך הכלים הנ"ל, הלא הוא הנזכר תמיד אצלינו בחיבורינו זה בחי' אורות נעלמים, והנה האורות האלו הם ב' בחי', א' נקרא או"פ המתלבש תוך הכלים, והב' נקרא או"מ וסובב עליו שמרוב גודל הארתו אין הכלי יכול להלבישו ולקבל כחו בתוכו, ונשאר אור ההוא מקיף וסובב עליו מבחוץ. ואין לך שום אור בעולם שאינו כולל ב' בחי' אלו שהוא או"פ ואו"מ, וכמו כן בחי' הכלים אין לך שום כלי בעולם שאין לו ב' בחי' ע"ד הנ"ל, הלא הוא בחי' פנימיות הכלי ששם התדבקות והתלבשות או"פ הזה בתוכו, ועוד יש לו בחי' חיצונית הכלי אשר עליו מבחוץ סובב ומקיף או"מ הנ"ל. נמצא דרך קצרה האור שהוא בחי' עצמות הרוחניות מתחלק לב' מדרגות והם או"פ ומקיף, וע"ז¹⁵³ בחי' הכלים גם הוא מתחלק לב' מדרגות והם פנימיות הכלים וחיצונית הכלים, וכבר נתבאר כללים אלו. הכלל העולה שמתחלת הכל נאצלו הי"ס דרך עיגולים הלא הם מתחלקים וכוללים בחי' י"ס דכלים מעוגלים בציור עיגולים, ובכל כלי מהם יש פנימיות וחיצונית ובתוך הכלים האלו מתלבשים י"ס רוחניות הנקרא אורות של בחי' הנפש, ועוד י' אורות מקיפים עליהם, באופן שכל אור מהם יש בו או"פ ואו"מ, והכל הוא דרך עיגולים, כי או"פ הוא עגול כעין גלגל, והוא מלוכש תוך כלי א' מעוגל גם הוא, ועל כלי זה או"מ עליו וגם הוא עגול כדמיון גלגל סובב, וכך כל י"ס דעגולים עד"ז כדמיון הרקיעים והגלגלים כנודע. אח"כ נאצלו הי"ס דיושר כמראה אדם ישר, והם יותר מעולים מהם, וגם הם כוללים בחי' י"ס דכלים, ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצונית, ובתוך אלו הכלים מתלבשים י"ס רוחניים ונקראים אורות של בחי' רוח, ובכל אור מהם יש בחי' או"מ על הכלי {טו ע"ג} מבחוץ סביבו, ובחי' או"פ מתלבש תוך הכלי הנ"ל והכל בדרך ישר¹⁵⁴, והנה הקדמה שהקדמתי לך בענף הזה הלא היא כוללת לכל הנאצלים והנבראים ונוצרים ונעשים שבכל העולמות.

שער ב ענף ב¹⁵⁵

אחר שנתבאר לך דרך כללות ענין י"ס בכל מקום שהם איך מתחלקים לכמה בחי', נתחיל לבאר בענף זה בחי' מדרגות העולמות אשר בתוך החלל הנ"ל וסדרן איך הם. דע שהנה האורות ראשונים אשר נאצלו דרך קו הדק וצינור הנ"ל, וכל בחי' מה שנאצלו בזה המקום החלל הם כמה אלפים ורבות מיני עולמות, ואין אנו עתה בביאורם, שהזמן לא יספיק לפרט את כולם, אמנם עתה נבאר פרט א' אשר הוא כולל את כל החלל הזה, אשר ממנו מתפשטים כל העולם¹⁵⁶ הנ"ל, האור הא' קודם לכל אשר נתפשט מן הא"ס הסובב את הכל הם י"ס אשר בחינת כללותם נקרא א"ק לכל הקדומים. וענין א"ק זה נרמז ברמזים נעלמים בס"ה ובתקונים, ולרוב העלמתו ולגודל מעלתו לא שלחו בו יד להתעסק בו בגלוי כי אם בהעלם נמרץ, ולא הוזכר אלא בדרך רמז והעלם גדול ברוב מקומות ואנו נזכיר קצתם. הלא אחד מהם הוא בספר התיקונים תי' י"ט (דף מה מא ע"ב) וז"ל אי הכי אשתמודע דאית א"ק לכל הקדומים, ובתיקון ע' (דף קלב קנה ע"ב) אשכחנא במתני' בסתרא דסתרין טמירא דטמירין דאדם דבריא דאיהו א"ק לכל הקדומים דאית

¹⁵⁵ מלשון הזהר משפטים צד ע"ב.

מאיר העין ח"א

אדם וכו', ובתיקון ע' (דף קיט קלח ע"א) וז"ל אמון מופלא רקם וצייר ציורא בהיכלא דא"ק לכל הקדומים דאית אדם ואית אדם וכו', ואל יעלה בדעתך שי"ס הנק' אצלינו י"ס דאצילות הם יותר גבוהים וראשונים במעלה מכל מה שנאצל, כי כמה וכמה עולמות לאין קץ קדמו אליהם ולרוב העלמם לא הוזכרו בס"ה אלא ברמז נפלא כאשר עיניך תחזנה משרים ג' מאמרים הנ"ל, וכאלה רבים כאשר כתבו כמה מאמרים רבים בסוף פ' פקודי (דף רכו ע"א ורסט רסח ע"ב), ופ' נח (דף סג טה ע"א) וז"ל אר"ש ארימת ידי בצלו לעילא דכד רעותא עילאה לעילא כו' ומרזא דמחשבה עילאה ולתתא¹⁵⁶¹⁵⁷ כלהו איקרו א"ס, גם בפ' בראשית (דף כ"ג ע"א), והובא ג"כ בתיקו' (תיקון ע' דף קלד קנט ע"ב) וז"ל ת"ח כמה עלות אינון סתימין דאינון מתלבשין ומתרכבין בספיראן כו', ואם תפקח עיני שכלך לדייק כל מלות ורמזים הנחמדים הנרמזים למבין במאמרים הנ"ל תפלא ותשתומם בראותך כמה מדרגות על מדרגות לאין קץ ומספר קדמו לאלו י"ס הנקרא אצלינו י"ס דאצילות, והמעייין בחבורינו אלה אם יזכה יבחין וידע ויעמוד על תכונתם, גם בפרשת בראשית (דף יט ע"ב) וז"ל וכלא אצטריך קב"ה למברי בעלמא ולתקנא עלמא בהו וכולהו מוחא מלגאו וכמה קליפין כו', ובזה תבין מ"ש למעלה איך כל העולמות זה תוך זה וזה חופף לזה וא"ס סובב על כולם כנ"ל, ולא אוכל להאריך בזה.

ואחזור לבאר ענין הנ"ל. הנה הי"ס הראשונים שנאצלו טרם כל הנאצלים הם י"ס הנקרא א"ק לכל הקדומים, וי"ס אלו יש בהם י"ס¹⁵⁸ כלים בצורת עגולים, ובכל כלי מהם יש פנימיות וחיצוניות, והכל נקרא כלים כנ"ל בענף א', ובתוך כלי¹⁵⁹ הנ"ל יש בו י" אורות פנימיות מתלבשים תוך י" כלים, ועוד י" אורות אחרים מקיפים סביב י" עיגולי הכלים הנ"ל, והכלי העליון הסובב על כל ט' כלים הוא הנקרא כתר דא"ק, וכלי הב' אשר בתוכו, הסובב על הכלים הנשארים נק' חכמה דא"ק, וכן עד"ז עד כלי העשירי הפנימיות¹⁶⁰ שבכולם היא נקרא מלכות דא"ק, וכולם בצורת עגולים זה בתוך זה כנ"ל. והנה אלו הי"ס דעגולים דא"ק הזה הם ממלאים כל {טו עד"ז} מקום החלל הנ"ל שבתוך אמצעות הא"ס כנזכר בענף א', והנה הם מקיפים כל החלל הזה, אמנם נשאר באמצע אלו העיגולים מקום חלל ופנוי לצורך שאר הנאצלים, שהם ג"כ בצורת עיגולים זה בתוך זה, והם בחי' אורות הנמשכים מן העינים דא"ק זה, מבחי' היושר שבו שהוא כמראה אדם כמ"ש בעז"ה, והם הנק' עולם הנקודים אשר גם בהם יש ציור עיגולים זה בתוך זה. וכולם עומדים תוך אלו י" עיגולים דא"ק, באופן שי' עיגולים דא"ק הם מתעגלים ומקיפים וסובבים כל שאר עיגולים אשר בכל העולמות, וכל שאר העיגולים הם מוקפים תוך אלו, כי כל עיגול המשובח מחבירו הוא מקיף את חבירו וסובב אותו, והיותר תחתון במעלה מחבירו הוא יותר פנימי והוא מסובב מחבירו, עד שנמצא היותר פנימי מכולם הוא גרוע מכולם, והם בחי' הרקיעים והגלגלים של עולם העשיה, שהם י" גלגלי הרקיע הנזכר בהקדמת התיקו', והם נקראים אופנים, אשר הם הרקיעים הסובבים עלינו בעולם השפל ובעולם החומרי הזה. ומבואר הוא שמאחר שהם יותר פנימים ותוכניים שבכל העיגולים, א"כ פשוט הוא שיהיו יותר תחתונים מהם כגלדי בצלים זה בזה¹⁶¹, שהגלד החיצון העליון מכולם הוא יותר גדול, ועד"ז הם נכללים ומתלבשים זה בתוך זה. ובענין הי' עיגולים דעולם הנקודים יתבאר בע"ה ענין דרוש העיגולים בפרטות, ובמקום הזה לא נוכל לבאר בפרטות רק בכללות ובקיצור גדול וע"ש. ואחר שיצאו י" עיגולי א"ק הזה שהם בחי' נפש שבו עוד נתגלו ויצאו בא"ק זה י"ס שהם בחי' י"ס אחרות ביושר בציור אדם בעל רמ"ח איברים בראש וזרועות ושוקיים כו', והם בחי' רוח שבו, והוא נמשך ונתפשט ביושר מלמעלה למטה, מראש גג העליון של עיגול עליון שבכל י" עיגולים עד קרוב אל סיום תחתית י" עיגולים אלו שלו.*

* וצ"ע¹⁶² דלעיל אמר רגלי א"ק דיושר מגיעים למטה עד חצי עיגולי עתיק וכאן אמר עד

סיום תחתית י" עיגולים שלו.

שער ב ענף ג¹⁶³

אחר שנתבאר לעיל היות בכל העולם¹⁶⁴ כולם ב' בחי', א' בחי' הי"ס בצורת גלגלים עגולים, וא' בחי' י"ס בצורת אדם ישר בקומה זקופה וישרה, נבאר עתה בקצור קצת פרטים ובחי' אחרות שיש בהם. הנה נתבאר בס"ה פ' בא (דף מ"ב ע"ב ברע"מ) וז"ל, אבל לבתר דעביד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עילאה נחית תמן ואתקרי בהאי דיוקנא כו' נקרא אל אלהים ואי

¹⁵⁶ היינו א"א כך פ' מקדש מלך נח דף סה (לש"ו). ועי' לעיל שער א' הערה 91.

מאיר העין ח"א

איתבר אומנא אלין מאנין דתקיין יהדרון מיא למקוריה כו' ולבתר עביד מאנא רברבא¹⁶⁵ והוא קרי לגרמיה בה מבין כו'¹⁵⁷, וכבר הארכנו בזה בענף ב'¹⁵⁸ ע"ש היטב. הרי מפורש היות י"ס בצורת אדם בעל רמ"ח אברים הנקרא כלים, ובתוכם העצמות של האורות הנקרא נשמת אדם, והכל כדמיון אדם התחתון שיש בו גוף ונשמה, כך אדם העליון כלול מ"ס שהם עצמות וכלים. והנה ענין בחי' העצמות הזה הם בחי' אורות פנימיים המאירים תוך הכלים כדמיון הנשמה אשר תוך הגוף של האדם ומאירה בו, כמ"ש (משלי כ כז) נר ה' נשמת אדם. וזכור כלל זה כי בכל מקום שתמצא בחבורינו זה לשון אורות הכוונה על הנשמה הפנימית שבו¹⁶⁶, ולא על הכלים עצמן, ואל תשכח ענין זה כי לא נוכל להזכירו בכל פעם.

ואחר שביארנו ענין ב' בחי' הנ"ל שהם אורות וכלים, צ"ל עוד פרטים {טז ע"א} אחרים דרך קצרה. והוא* כי בחי' האורות שהם עצמות הנשמה הפנימית שבתוך הכלים כנ"ל, הנה אלו האורות מתחלקים לב' בחי' והם או"פ ואו"מ. והענין הוא כי הנה האור המחיה והמאירה בתוך הי"ס הנקרא כלים, הנה יש בו בחי' המתלבשת תוך הכלים כדמיון נשמה הנכנסת תוך אברי הגוף ומתלבשת תוך איברי האדם ומחיה אותם ומאיר בהם בפנימיותם וזה יקרא או"פ, אמנם אור זה ממועט להיותו יכול להתצמצם ולהתלבש תוך הכלים, ויש בחי' ב' אור גדול ממנו אשר אין כח בכלים לסובלו ולהגבילו תוך פנימיותם, ונשאר בבחי' או"מ עליהם מבחוץ, ומאיר להם בהיותו אור מקיף עליהם, וגם ענין זה הוא באדם התחתון כמ"ש במקומו בע"ה, כי אין לך שום אור שבכל העולמות כולם שאין בו ב' בחי' אלו שהם בחי' או"פ קטן ואו"מ גדול זה בפנימיות הכלי וזה מקיף סביב מבחוץ לכלי. והנה כמו שבחלק האור יש בו ב' בחי' כן בחלק הכלים יש בהם ב' בחי' כיוצא באלו, כי אין לך שום כלי בעולם שאין בו ב' בחי' והם בחי' פנימיות הכלי אשר שם התלבשות והתדבקות האו"פ בו בעצמו בתוכו, ועוד יש בחי' ב' חיצונית הכלי, אשר עליו מבחוץ סובב ומקיף אור הנ"ל.

*מוהר"ח ז"ל צ"ע או"מ דיושר (נ"א ואור ישר) מה עניינו ומה שורשו אם מן הזכר אם מן הנקבה הכללית וכן הפרטית (נ"א הכוללים וכן בפרטים) ויש מקיף יושר ויש מקיף חוזר (נ"א ישר ומקיף חוזר) ומה עניינו וכן ענין או"פ מה עניינו וצ"ע¹⁵⁹.

והנה* כמ"ש שאו"מ גדול מאו"פ, כן חיצון הכלי יותר מעולה מפנימיות הכלי. ואע"פ שבחוש הראות אנו רואין שפנימיות הכלי הוא יותר זך ומעולה מחיצונית הכלי הענין הוא באופן שנבאר עתה. דע כי הנה האור כולו שוה¹⁶⁰, וכאשר נכנס ונתלבש תוך הכלי אין הכלי יכול לסובלו כולו, אז¹⁶⁷ בחי' אור שלא יוכל ליכנס¹⁶⁸ בפנים נשאר בחוץ בבחי' או"מ עליו¹⁶¹, ואז ב' אורות אלו מאירים בכלי כי או"פ מאיר¹⁶⁹ חצי עובי כותל מצד הפנימי, ואו"מ מאיר¹⁷⁰ חצי עובי הכותל מצד החיצון, וע"י ב' אורות אלו מאיר ומזדכך הכותל של הכלי מבית ומחוץ. והנה האו"פ להיותו מצומצם ובדוחק תוך הכלי ומתדבק בו היטב, הנה הוא נכנס¹⁷¹ ובוקע בחצי כותל של הכלי מצד פנימיותו ונבלע בו ועובר בתוכו, ועי"כ מזדכך הכלי ונעשה זך. אבל אור החיצון¹⁷² להיותו רחוק ובלתי דבוק בכלי, ובפרט שאינו מצומצם¹⁷³, אינו בוקע בכותל הכלי מצד חיצוניתו לעבור ונכנס¹⁷⁴ בתוכו ולהאיר בו ולזככו. ולתקן הענין הזה הוצרך להיות חיצונית הכלי יותר מעולה וזך, וגם האור המאיר בו הוא אור המקיף שהוא יותר גדול ומעולה מן או"פ, ועי"כ יוכל לקבל¹⁷⁵ חיצונית {טז ע"ב} הכלי הארה גדולה אעפ"י שאינו דבוק בחוזק באו"מ, ויהיה מקבל כ"כ הארה מן או"מ עם היותו רחוק ממנו כהארת או"פ בפנימיות הכלי בהיותם יחד דבוקים. ועי"ז ישתוו פנימיות הכלי שהוא יותר גרוע עם או"פ הגרוע ויאיר זה בזה

¹⁵⁷ תרגום: אבל אחר שעשה דמות זו של המרכבה של האדם העליון, ירד שם ונקרא בדמות זו וכו' נקרא א"ל אלהים, ואם האומן ישבור את הכלים האלה שעשה, יחזרו המים למקורם וכו'. ואחר שעשה כלי גדול והוא קרא לעצמו בה מבין וכו'.

¹⁵⁸ באדם ישר. אמנם בע"ח זהו שער א' ענף ג'.

¹⁵⁹ יש אריכות בביאורים ח"א כב ע"ב והלאה, ולא הבאתי דבריו כאן, שכן כאן אינו עיקר מקומו של דרוש המקיפים ועי' לקמן שער המקיפים.

¹⁶⁰ או"פ ואו"מ בשרשם הם אור א', שלאחר שירדו ממקורן ונתפשטו הם מתחלקים זה מזה כל אחד לפום מדריגתו אליה ירד (ביאורים ח"ב ב ע"א). ועי' הקדו"ש יט ע"א שמשום שבשרשם הם א' חשקם תמיד הוא לידבק זה בזה ולשלוח הארות א' לשני.

¹⁶¹ עי' לקמן ריש א"א פרק א' וז"ל, הנה ג"ר דעתיק אי אפשר שיתלבשו תוך א"א, וגם אי אפשר לקבל אורם, ולכן נשארו מגולים.

מאיר העין ח"א

היטב מאד להיותם דבוקים אעפ"י שהם גרועים, וכן חיצוניות הכלי שהוא יותר מעולה¹⁶² בהיותו מאיר בו גם¹⁷⁶ אוה"מ המעולה, יאיר בו היטב מאד עם היותם רחוקים זה מזה.

עוד יש סיבה אחרת גדולה, והוא כי הנה או"מ מבחין חשקו ורצונו וחפצו להתדבק ולהתקרב עם האו"פ ולהאיר לו, והנה אם חיצוניות הכלי לא היה זך מאד לא היה יכול או"מ לעבור ולבקוע וליכנס באו"פ להאיר לו, והיה האו"פ בלתי מקבל הארה הזאת הגדולה, לכן הוצרך להיות חצי עובי הכותל מצד חיצון יותר זך מפנימי, ועי"כ יוכל האו"מ עם היותו בלתי מתדבק בו לעבור ולבקוע וליכנס עד חצי עובי של הכותל מצד חוץ, ואו"פ¹⁷⁷ להיותו מצומצם תוך הכלי בכח, יכול לעבור חצי עובי של הכותל מצד הפנימי ולהאיר בו חצי עובי הפנימי אע"פ שאינו זך כ"כ כמו החיצוני, ואז מתדבקים יחד או"פ ואו"מ ומאיר או"מ באו"פ, וגם הכלי עצמו מקבל הארה משניהם ומזדכך מאד. אמנם אם אנו רואים בחוש הראות שהפנימי הוא יותר זך כנ"ל, הטעם הוא כי או"פ אע"פ שהוא קטן מאוד¹⁷⁸ מאו"מ עכ"ז להיותו מצומצם ומוגבל בכח תוך הכלי ההוא, מאיר הארה גדולה ושלימה בפנימיות הכלי. משא"כ באו"מ אע"פ שהוא גדול מאד, כיון שהוא בלתי דבוק בחיצוניות הכלי וגם הוא¹⁷⁹ אינו מצומצם ומוגבל בתוכו בכח, לכן איננו מאיר בו בשלימות הארה שלימה, ועי"כ יראה שפנימיות הכלי יותר זך מחיצוניות ויתבאר זה לקמן בהארת פה דא"ק.

*מוהרח"ו¹⁸⁰ ז"ל ענין חיצוניות ופנימיות (בכ"מ הוא כינוי בספי") כתוב בפ"י כי חיצוניות הוא בשר גוף אדם ועצמות וגולגולת וכו' ופנימיות הוא בחי' המוחין המתפשטים בתוך כל הגוף, כנודע כי גם במוחין יש י"ס כנזכר במ"א שהם הפנימיות. גם נאמר כי בכלים הראשונים שהם אחר ואמצע¹⁸¹ שניהם נקרא חיצוניות והפנימי לבד נקרא פנימיות, כי כן נאמר שבחיצון אין בו דעת כלל ובב' דהיינו אמצעי יש בו דעת אלא שהוא דעת חציו¹⁸², ובפנימי שהוא הג' יש בו דעת הפנימי שלם, וכן נאמר כי מוחין דעיבור וניקה להם¹⁸³ אלהים ונמשכים מב' חצוניות דא"א¹⁸⁴ אך המוחין גדלות הם מפנימיות דאו"א.

¹⁶² וכן הוא בעקודים ב'. והנה יעויין ביאורים ח"א כג ע"ד דהדברים צ"ע, שכן מרוב הדרושים משמע שפנימיות הכלי היא היותר גדולה ומעולה מחיצוניות הכלי, וכן נודע שכל חיצוניות הוא מסוד הצמצום, וכל העביות והדינים והקלי' מקומם באחוריים שאף הם חיצוניות, ועוד הרבה ראיות לזה. אלא בע"כ דאין כוונת הרב על צורת החיצוניות כמו שהיא עתה, אלא שיש בחי' אחת בחיצוניות שבה הוא יותר מעולה מהפנימיות, בכך שהחיצוניות הוא שורשו של בחינת הפנימיות, שהרי גידולו של כל דבר הוא ממטה למעלה, מחיצוניות לפנימיות.

אמנם אם כן עדיין יש לשאול, מדוע כל קיומה של הקומה תלויה בבחינה זו הגרועה, הלא מן הראוי היה שיהא קיומה תלוי בדבר השלם יותר ממנה. אלא עומק הענין הוא, שהאדם הוא תכלית הבריאה כנודע, וסוף כוונתו ית' בבריאה תלוי בהיות האדם בעולם הזה, שאז בידו לתקן את כל העולם עמו. לומר לך שכל התיקון השלם ה"ה תכלית השלימות (והוא כולו פנימיות) תלוי בחיצוניות. לומר לך שעיקר העבודה אינו אלא בנקודת החיצוניות. ובאמת עי' לקמן שער פנימיות וחיצוניות דרוש ד' ז"ל, בערך א' החיצוניות גדול מהפנימיות [שבו תלוי כל העבודה והתיקון] לכן שם ב"ן לעתיד יהיה גדול משם מ"ה (ועי' לקמן הערה 764).

מאיר העין ח"א

שער השלישי - מ"ב סדר אצילות בקיצור מופלג למוהרח"ו
שער ג פרק א¹⁸⁵

ראשונה הוא הא"ס ב"ה מקיף את כל העולמות וגם הוא מוקף מהם¹⁸⁶ ומתלבש בתוכם עד סוף עולם האצילות¹⁶³, ואינו נוגע ודבוק זולתי בעולם אצילות לבד ולא בבי"ע¹⁶⁴, ולכן משם ולמטה ישתנה מהותם ויקראו בי"ע, אך בחי' המקיף דבוק ונוגע בכל הד' אבי"ע¹⁶⁵. ותחלה משתלשל ממנו באמצעתו, א"ק, הנזכר בתיקונים תיקון ע' (דף קל"ב¹⁶⁶), ובכחי' היותו שניות¹⁸⁷ לא"ס נק' אדם דבריאה עם שהוא קודם אצילות. גם נרמז אדם זה בפ' פקודי (דף רסח¹⁶⁷) במאמר אר"ש ארימית ידי בצלותיך לעילא כו' שית¹⁸⁸ היכליך כו' כולוהו איקרון א"ס עכ"ל, כי זה האדם כלול מ"ס וכולן נקרא¹⁸⁹ א"ס בערך עולם האצילות שלמטה הימנו¹⁶⁸. וזה הא"ק נחלק לאלפים ולרבבות עולמות, ותחלת התחלקותו הם ד' עולמות הנקרא ראייה שמיעה ריחא דיבור הנזכר בתיקונים תי' ע' (דף קכא¹⁶⁹), ומהם מתחלקים עולמות לאין קץ, וכל אלו הבחי' נרמזו במאמר פקודי הנז"ל למבין. וזה האדם נרמז בקוצו של יו"ד דשם הוי"ה, כי הוא בחי' הכתר של כללות העולמות, ואור א"ס בכח התלבשותו בחכמה דא"ק זה האציל תחתיו עולם האצילות¹⁷⁰, וז"ס (תהלים קד כד) כולם בחכמה { טז ע"ג } עשית¹⁹⁰, וחכמה הנ"ל נתלבשה במלכות דא"ק¹⁷¹, וזה המלכות ירדה ונתלבשה¹⁷² בסוד ז"ס¹⁹¹ שלה תוך י"ס דעולם האצילות, והיה זה כדי לקשר א"ק בעולם האצילות¹⁷³, ועד"ז בכל עולם ועולם כמ"ש בע"ה. וראש זו המלכות שהם ג"ר שבה נשאר במקומם, וז"ת שהם גופא דילה של¹⁹² ז' ימי בראשית¹⁷⁴ הם נתלבשו בי"ס דאצילות¹⁷⁵,

¹⁶³ מלשונו דהא"ס 'מתלבש בתוכם' מדויק לכאורה כדברי הלש"ו (ראה הערה הקודמת) שענין 'אור שווה' הוא שאור א"ס כולו שוה בשרשו, אלא שיש חלק מהאור היורד 'בפנים' ויש חלק 'שלא יוכל ליכנס בפנים'.

¹⁶⁴ עי' לעיל הערה 75.

¹⁶⁵ דהיינו לצורך ניסים גלויים (ביאורים ח"א לא ע"ג). בהתגלות מקיף זה אין ביטול לגוף והכלי אלא הוא נשאר במדריגתו, ולכן לעתים יתחבר אורו לעולמות ב"ע (דע"ה ח"א מט ע"ג). ועי' לעיל הערה 89 מה שביאר הלש"ו את החילוק בין מקיף כללי לפרטי ועפ"ז יתבאר יותר העניין כאן.

¹⁶⁶ עי' לעיל הערה 105.

¹⁶⁷ עי' לעיל הערה 99.

¹⁶⁸ עי' לש"ו כללים ח"א סב ע"ד שזהו דווקא בחלק א"ק שלמעלה מהפרסא, שכן עיקר א"ק הוא עד הטבור ע"ש ח"א כה ע"א, ועי' מבו"ש יג ע"ד ז"ל, כל האורות שהם עליונים נקראים א"ס לבחי' העולם אשר למטה ממנו.

¹⁶⁹ בדפוס עם בהגר"א מקומו הוא בדף קמא ע"א. והנה על אף ששם מדובר בז"א אבל יש דוגמתו בכ"מ (ביאורים ח"א כד ע"ד), ועי' לקמן הערה 251.

¹⁷⁰ וז"ל בהגר"א על ספד"צ א ע"א ד"ה ספרא, כל האצילות נקרא ע"ש יו"ד שבשם שהיא חכמה, וכמ"ש בע"ח דעל ידי התלבשות א"ס בחכמה האציל כל האצילות ומתלבש בהן, וכן ראשית הגילוי הוא מחכמה כמ"ש בא"ז (רפט ע"ב) אתר דשירותא אשתכח כו' הוא נהירו דחכמתא.

¹⁷¹ מפרש הלש"ו (דע"ה ח"א פז ע"ד בהגה"ה) כוונתו, שהחכמה על כל חלקיה מתלבשת בכל המדרגות התחתונים של האצילות כולם עד המלכות [דהיינו לפי שיטתו (עי' לעיל הערה 121) שכן התלבשות כל עולם עליון בעולם שתחתיו באמת לאמיתה היא רק ע"י הטיפה הזרעית היוצאת מהעולם העליון, אבל בטיפה הזאת נכללות כל המדרגות שבעולם העליון]. אמנם בספר הביאורים (ח"א כה ע"א) איתא שכל הספירות בינה וו"ק דא"ק לא שמשו אלא למעבר לבד להארת החכמה למלכות, ולא שהחכמה עצמה התלבשה בהם. וצ"ע בתרתי, הן מצד המדויק בדברי הרב כאן, והן מצד הסתירה בדברי הלש"ו עצמו.

¹⁷² ז"ס אלו אינן ז"ת דהמלכות, אלא הטיפה הזרעית הנוצרת מאותם ז"ת (ביאורים ח"א טז ע"ב), ועי' לעיל הערה 121.

¹⁷³ והוא הטעם לירידת ז"ת דמלכות דא"ק לעולם האצילות ועמידתם שם לעולם (ביאורים ח"א כה ע"א).

¹⁷⁴ דהיינו ז"ת דמלכות דא"ק הרי המה ז' הספירות הראשונות ומהם נעשה הכל, ולכן נקראו ז' ימי בראשית שכן הם ז' הימים הראשונים אשר בהם עשה ה' את השמים והארץ וכל צבאיהם בכל ד' עולמות אבי"ע. והנה מה שנקראו הז"ת בשם 'ימים' הוא על שם הכתוב 'ויקרא אלקים לאור יום'. לומר לך שאורות מכונים 'ימים'. ועומק הדבר, שכן רק באותם ז' ימים עתיקים נתגלה

מאיר העין ח"א

וזה הבחי' נקרא עתיק יומין, שהם ז' ימים העתיקין¹⁹³, מן מלכות דא"ק. והז"ת נחלקים ליי"ס, כי ראשונה כלולה מג' על דרך היכל ק"ק שכולל ג'. וזה העתיק נעשה נשמה לא"א, שהוא כתר דאצילות, וגם הוא מתפשט בט"ס אחרות דאצילות¹⁷⁶, ואור א"ס תוך (א"ק דא"ק)¹⁹⁴ תוך העתיק, וא"א מלביש לז"ת לזה העתיק¹⁹⁵, וחור"ב דאצילות מלבישים לא"א הז"ת שלו לבדו (בהתפשטותם בז"א)¹⁹⁶ על דרך הנ"ל¹⁷⁷, ונקראו או"א. וז"א, הוא ו"ס דאצילות, מלביש לאו"א את ז"ת שלהן¹⁷⁸ וכל קצה הוא צורת ו' הם ו"ק, ו' פעמים ו' גימ' אל"ה, ובהם מתלבש הבינה הנקרא מ"י ונעשה אלהים, מ"י בר"א אל"ה (ישעיה מ נד). ונוקבא דז"א הוא המלכות דאצילות מלבשת להז"א ז"ת שלו, בסוד (ירמיה לא כא) נקבה תסובב גבר, ובעת הזווג שוה היא אליו פב"פ ודי בזה.

הרי כשנעריך בדיעה יתירה נמצא היות כל קומת מלכות שיעור ספי' א' לבד בערך כללות כל עולם האצילות, וז"א יהיה ו"ק של כללות, עם שהוא בעצמו י"ס, ואו"א גבוהים ממנו, וראש הכתר גבוה מעליהם, האמנם¹⁹⁷ רגלי כולן שוין עד סוף האצילות, רגלי עתיק ורגלי א"א ורגלי או"א¹⁹⁸ ורגלי זו"ן כולן שוין¹⁹⁹, אכן יתפרדו בראשם זה למעלה מזה באופן כי יהיו כולם מלובשים זה מלבוש לזה וזה מלבוש לזה. והעתיק שהוא מל' דא"ק ובתוכו חכמה דא"ק בסוד (משלי ג יט) ה' בחכמה יסד ארץ, ובתוכו הא"ס עצמו, כל ג' אלו מתלבשים תוך האצילות, וזה נרמז באדרא האזינו (דף רפח ע"א) וז"ל כד אתתקן אפיק ט' נהורין דלהטין מיניה מתיקונו, ואינון נהורין מיניה מנהרין ומתלהטין ואזלין ומתפשטים לכל עיבר כבוצינא דמתפשטין מיניה נהורין לכל עיבר, ואינון נהורין דמתפשטין כד יקרבו לנמדע לון לא שכיח אלא בוצינא בלחודוי, כך הוא ע"ק בוצינא עילאה סתימא דכל סתימין, ולא אשתכחא בר אינון נהורין דאתפשטין דמתגליין²⁰⁰ וטמירין, ואינון איקרון שמא קדישא, ובג"ד כלא חד. באופן כי אין ניכר מכל א' מהם כי אם הראשים אכן גופם מתלבשים אלו תוך אלו, ואינם ניכרים רק בחי' ראשיתם¹⁷⁹, לכן יכנום באדרא האזינו¹⁸⁰ בבחי' הראשים וד"ל.

והנה כל הי"ס דאצילות נחלקים לה' פרצופים כח"ב זו"ן, כל א' כלול מרמ"ח אברים¹⁸¹, והם בחי' ד' אותיות הוי"ה הכולל עולם אצילות לבדו, ועם קוצו של י' הרי הם ה' פרצופים.

המאציל להאיר על ידיהם ואין קדמון כקדמוניותם (ביאורים ח"א כה ע"א). ס ע"ג פ"ז עוד דף יב ע"ד (לש"ו).

¹⁷⁵ עי' לקמן באמצע דרוש ב' שביאר הרב שאין המדובר כאן אלא בהארותם.

¹⁷⁶ עיקר עתיק מתלבש ברישא דא"א ועכ"ז הוא מתפשט גם בכל הא"א כולו, והא"א מתלבש בכל האצילות כולו עד סופו ממש, כי הוא הנשמה דאצילות. ולכן העתיק מתפשט גם בט"ס אחרונות דאצילות על ידי הא"א. אמנם יותר נראה דלשון 'הוא מתפשט' קאי על א"א (ביאורים ח"א כה ע"ב).

¹⁷⁷ קשה, הרי או"א מלבישים רק מהגרון עד הטבור דא"א והוא הרבה למעלה מהמלכות דא"א, ולכאורה אין זה כמו שאמר כאן הרב 'על דרך הנ"ל', שכן ב"דרך הנ"ל" מלביש הא"א את כל ז"ת דמלכות דא"ק. ותירץ הלש"ו דא"א הוא הפרצוף התחתון דעתיק ושניהם יחד מהוים את הכתר (דוגמת יש"ס שהוא הפרצוף התחתון דאבא וביחד הם חכמה), ואם כן התלבשות או"א מהגרון עד הטיבור דא"א היא גופא ההתלבשות על כל ז"ת דמלכות דכתר (הכולל את עתיק וא"א כאחד וכדאמרן) הרי הוא חג"ת דא"א (ביאורים ח"א כה ע"ב, ח"ב צ ע"ב) ועי' כללים כלל ח'.

¹⁷⁸ קשה, שהרי זו"ן מלבישים על הנה"י דאו"א ולא על כל ז"ת שלהם. ועוד קשה, שכן כתוב לקמן שההתלבשות של כל תחתון על עליון אינו משאיר בגלוי מהעליון אלא את הראש. אלא בע"כ צ"ל כנ"ל לעיל הערה 121, שכוונת הרב בכל התלבשות היא שהתחתון (במקרה דנן הזו"ן) מלביש על הז"ת דמלכות דהעליון (במקרה דנן או"א). ובעומק, כל התלבשות היא דרך הטיפה הזרעית היוצאת מהבחינה העליונה דרך השתלשלות של אמ"ר וק"ב (עי' לקמן שער מ"ד ומ"ן פרק ה'), וכח הטיפה והאריתה נעשו בנה"י דעליון (הרי הם בחינת השחקים ששוחקים מ"ן לצדיקים - חגיגה י"ב ע"ב), וכחו נמשך לנה"י מכל הז"ת. אמנם ג"ר דהפרצוף העליון אין ניכרת הארתם וכחם בפרצוף התחתון, ולכן ראשם גלוי (ביאורים ח"א כה ע"ג).

¹⁷⁹ כך הוא מאצילות ולמטה דווקא, אמנם העקודים מלבישים עד בינה, ואילו בעולמות גבוהים יותר אפילו יותר מזה מתלבש ונסתר. וזהו עיקר החילוק בין שליטת ס"ג שבעקודים לבין שליטת מ"ה וב"ן שבאצילות. ועי' לקמן הערה 503 (כללים ח"א נב ע"א) ועי' הערה 178.

¹⁸⁰ כוונתו לאד"ז רפט ע"ב: כמה דעתיקא קדישא תלת רישין מתעטרין ביה הכי וכו' (ביאורים ח"א כו ע"ד).

¹⁸¹ עי' שער הצלם פרקים ב', ו' ביאור ענין הרמ"ח (ביאורים ח"א כו ע"ד).

מאיר העין ח"א

אכן¹⁸² בערך ההוי"ה הכולל כל העולמות כנ"ל, נמצא כי א"ק קוצו של י', וי"ס דאצילות הם יו"ד דהוי"ה הנרמזת בחכמה והוא אצילות כנודע¹⁸³, ואח"ז נשלם חוט²⁰¹ הא"ס בבחי' פנימיותו הנ"ל¹⁸⁴, {טז ע"ד} ואז¹⁸⁵ נתעבה האור ונעשה שם מסך¹⁸⁶, ודרך המסך ירדה שם המל' דאצילות ז"ת שבה והיתה ראש לשועלים ליי"ס דבריאה¹⁸⁷, וכ"ז אחר התעבותה והתלבשותה דרך מסך הנ"ל. גם הבינה דאצי' נתלבשה אור ז"ת שלה במל' דאצי'¹⁸⁸ וירדה דרך המסך ונתלבשה ביי"ס דבריאה¹⁸⁹, וז"ס בינה מקננא בכורסייא¹⁹⁰. ואלו הז"ת דמלכות נתהוו לעיי דבריאה, ועיי²⁰² דבריאה בא"א דבריאה וכו' על סדר הנ"ל באצילות, וגם הוא ה' פרצופים דבריאה וכולם בחי' ה' דהוי"ה הכוללת כל העולמות ואח"כ נפרש מסך ב', וירדו ז"ת דמלכות דבריאה ובתוכם מתלבשת אור ו"ק דז"ת דאצילות^{191,203}, ונתהווה בחי' עיי דיצירה, וז"ס ז"א מקנן ביצירה¹⁹², וזה העתיק מתלבש בא"א דיצירה כו' ע"ד הנז' דבריאה כנ"ל, וגם הוא ה' פרצופים דיצירה וכולם בחי' ו' דהוי"ה הכוללת כל העולמות. ואח"כ ירדו ז"ת דמלכות דיצירה ובתוכם מלכות לבדה דאצי' מתלבשת (נ"א היא לבדה מתלבשת)²⁰⁴ תוך א"א דעשיה, וגם זה דרך מסך שבין יצירה לעשיה, וז"ס מלכות מקננא באופן, ונקרא עיי ומתלבשת תוך א"א דעשיה, והכל ע"ד הנ"ל ביצירה, וגם הם ה' פרצופים וכולם בחי' ה' תחתונה דהוי"ה הכוללת כל העולמות.

שער ג פרק ב²⁰⁵

¹⁸² עיי כללים כלל טו ענף ז' אות א', ועיקרו בכלל יח ענף ח' אות ב' ג' (לש"ו).

¹⁸³ שער מב פ"ב (לש"ו).

¹⁸⁴ דהיינו בסוף האצילות שם נשלמה הארת חוט הא"ס, ועיי לקמן הערה 269.

¹⁸⁵ דהיינו למטה מזה.

¹⁸⁶ כל אור העובר דרך מסך, אינו עצמות האור אלא רק תולדתו. ולכן הבי"ע אינם אלקות, שכן אין אור האצילות מתייחד להיעשות חד עמהם אלא רק מחיה אותם ומקיימם (ביאורים ח"א כד ע"ג).

¹⁸⁷ כוונתו לדברי הזה"ק ח"ב קמח ע"א, ועיי ז"ח עא ע"ב: דרעותך למהוי ראש לשועלים, זילי ואזעירי גרמיק, ע"כ. ללמדך שהכוונה כאן היא למיעוט הירח. ועיי מש"כ בהגר"א על ספד"צ כו ע"א ז"ל, את המאור הגדול שמשא, ואת המאור הקטן סיהרא במיעוטה, שנעשית ראש לשועלים ונקראת שם אלקים, דבאצילות נקראת ה"א אחרונה של הו"ה זנב לאריות, ובירדה דבריאה נעשית ראש לשועלים לעולמות בי"ע, ששם שועלים מחבלים כרמים, דבאצילות לא יגורך רע כמ"ש בתיקו"ז ובתז"ח בכמה מקומות.

¹⁸⁸ הנה באמת לאמיתה מתפשט אור הבינה בכל י' הספירות של המלכות, באופן שמאירים ג"ר שלה דבריאה, ו"ק שלה ביצירה ומלכות שלה בעשיה כמש"כ לקמן בסדר אבי"ע ה'. אמנם ההתלבשות היא רק על ידי הז"ת שלה, ובאותם הז"ת כלולות הארות כל י"ס שלהן (דע"ה ח"ב קיט ע"ג). וביתר ביאור בשיטתו של הלש"ו, כבר נתבאר לעיל הערה 121 שכל התלבשות היא דרך טיפה זרעית היוצאת מהבחינה העליונה לבחינה שלמטה הימנה. וממילא הוא הדין לכאן, הבינה מוציאה טיפה זרעית שכלולה מ"ס שלה, באופן שעיקרה בא מהז"ת שלה בתוספת הארה מהג"ר. ואז היא נכנסת בראש מלכות דאצילות ומתלבשת שם, ואז המלכות מוציאה טיפה זרעית משלה הנכנסת לבי"ע. ואותה טיפה הזרעית דמלכות דאצילות המאירה דבריאה קבלה הארה מיוחדת מהג"ר דבינה דאצילות כעין התוספת שקבלה הז"ת דבינה.

¹⁸⁹ עיי בהגר"א בפ"י ס"י פ"א מ"ו ז"ל, א"ס ע"י התלבשו בחכמה דא"ק האציל ע"ס שבאצילות ולכן הן כולן במחשבה לבד ונקראין ע"ש יו"ד שבהו"ה, ועיי התלבשו בבינה דא"ק וחוזר ונתלבש בבינה דאצילות ברא ע"ס דבריאה ולכן נק' ע"ש ה' שבשם, עכ"ל. וכן כוונת הרב כאן (ביאורים ח"א כז ע"א).

¹⁹⁰ תיקו"ז כ"ד ע"ב. ועיי דרושי אבי"ע יג, ועיי ספר יצירה עם ביאור הגר"א פ"א מ"ו (לש"ו). וז"ל הגר"א ולפני כסאו הם משתחים - פי' כסאו הוא בינה דא"ק, שכל כסא הוא בבינה כידוע דאימא מקננת בכורסייא, ע"כ. ונקרא כן על שם שורה עליו אור אלהותו ית', שכן הוא הכסא למדרגת הג"ר (הקדו"ש לח ע"ב).

¹⁹¹ עיי בליקוטי נוסחאות, ועיי ביאורים (ח"א כז ע"א) שמבאר שאם נגרוס "בריאה" בע"כ כוונתו כמש"כ בסדר אבי"ע פ"ב, כי לצורך היצירה מתלבש אור ז"א דאצילות בתוך אור ז"א דבריאה. אמנם נראה יותר מדויק לגרוס "דאצילות".

¹⁹² תיקו"ז כ"ד ע"ב (לש"ו). עיי דרושי אבי"ע יג.

מאיר העין ח"א

אמנם דע כי כל בחי' ה' פרצופים שבכל עולם ועולם הנ"ל, הנה כל א' כלול מרמ"ח אברים ושס"ה גידין, וצריך המעיין לחקור על ניתוח אברים שבכל פרצוף ופרצוף איך יפגשו אבר פרצוף זה באבר פרצוף המלבשת אותו, כי אין עומדים כל הפרצופים בשוה ובקומה א' ¹⁹³, נמצא כי ראש המלכות דעשיה נפגשה בתחתית העקב דא"ק, וכעד"ז בכל שאר הבחי' לא יכילם העין כ"א נגולו כספר השמים. וכפי דבוק זה האבר שבוה הפרצוף באבר הפרצוף שכנגדו לפעמים יפגשו עין בחוטם ואזן בעקב וכיוצא בזה לאין קץ. וזהו ענין חכמת ²⁰⁶ הצירוף כ"ב אותיות ¹⁹⁴ א"ב, אל"ף עם כולם וכולם עם אל"ף, וכיוצא בשאר האותיות, והם הם גורמים השינוי שאין לך יום שדומה לחבירו, ואין צדיק דומה לחבירו, ואין בריה דומה לחבירתה. וכל הנבראים כולם לצורך גבוה ¹⁹⁵, כי אין יניקת כולם שוה, אף לא תיקון כולם שוה ²⁰⁷, ותתקן החלבנה בקטורת מה שלא תתקן הלבונה, לכן היה צריך באלו העולמות טוב ורע ובינוני ובכל א' מינים לאין קץ.

והנה אלו הה' פרצופים של עולם האצילות נתבארו באד"ר ובאד"ז, וז"ס בהבראם בה' בראם (מנחות כט ע"ב ¹⁹⁶), כי כל הנבראים היו ²⁰⁸ בחי' ה' פרצופים, הן באצ"י הן בב"ע, וז"ס ה' זעירא ¹⁹⁷, כי כולם יצאו מה' זעירא דמלכות דא"ק ¹⁹⁸, (אחר שנתמעטה ¹⁹⁹) [אחר שנתפשטה] ²⁰⁹ בסוף ²¹⁰ ז"ת שלה לבר ²¹¹, ואז היתה ראש להם ²¹² כנ"ל, לכן נרמזו בה' זעירא. והנה הי"ס דאצילות, להיותם לבושים למלכות דא"ק, התחילו בהם הסיגים, ונרמזו באלה המלכים הנזכר בראש אד"ר (קכח ע"א), כי כולם בני מלכים הם, בראשית ברא אלהים ²⁰⁰ (בראשית א א), [שהיא מלכות דא"ק הנקראת אלהים, ומכחה נבראו שמים וארץ דאצילות] ²¹³. ומתחלה לא נתקנו עד שיצא הדר מלך הח', (ממ"ה {יז ע"א} סא"א) ²¹⁴ שם הוי"ה ²⁰¹ הוא תולדות היסוד דא"ק ²⁰²,

¹⁹³ דהיינו הנה"י דעליון מתלבש בתחתון ומזה נעשו כל ההתהוות והמציאות דהתחתון, והנה"י דהעליון נעשו פרקי חב"ד דתחתון (ביאורים ח"א כז ע"ב).

¹⁹⁴ היינו הרל"א שערים פנים ואחור כדאיתא בס"י פ"ב, והוא שורש כל השינויים שינסם בבריאה. טעם הדבר, שכן שרש כל הבריאה הוא אותיות התורה (ביאורים ח"א כז ע"ב).

¹⁹⁵ כל האצילות הוא רק אור גילוי ית' לצורך עולם הבריאה, ולולא עולם הבריאה לא היה מתגלה אורו גם באצילות, שכן על ידי הנבראים מתקיים כל גילוי השמות והכינויים (עי' לעיל הערה 1 ראי' מהרע"מ). ועתה יתבאר דלשון הרב 'לצורך גבוה' עניינו לצורך הוצאת מחשבתו ורצונו מהכח אל הפועל (ביאורים ח"א כז ע"ג).

¹⁹⁶ כשהוא אומר "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" אל תקרי "בהבראם" אלא בה"י בראם.

¹⁹⁷ דהיינו ה' זעירא שב"בהבראם". ועי' תיקו"ז קלד ע"א וקנח ע"ב שהאותיות הקטנות שבתורה הם בסוד מלכות.

¹⁹⁸ עיקר א"ק הוא ע"ב וס"ג, ומהחלק התחתון שלו יצאו מ"ה וב"ן, הרי הוא האצילות וכמשי"ת לקמן הערה 441 (ביאורים ח"ב פג ע"ג). ועל אף שהגמ' מנחות עוסק בה' עלאה, עי' בזוה"ק (פ' צו כט ע"א) דהיינו ה' בתראה.

¹⁹⁹ דוגמת מלכות דאצילות שירדה לבריאה בסוד מיעוט הירח כידוע שכל עניני העולמות היתה דוגמתם בשרשם וה"י יכפר (לש"ו).

²⁰⁰ שם אלקים כאן מורה על מידת הדין, הרי הוא מלכות דא"ק הנקרא אלקים, וממנה יצאו כל המלכים דב"ן והם דינים (ביאורים ח"א כז ע"ד).

²⁰¹ בגילוי שם הוי"ה ב"ה נתגלה תיקון הבריאה. ביאור הדבר, שעיקר התיקון הוא העמדת הבריאה בבחינת מתקלא, כלומר באופן שכל מידות החסד ודין והרחמים הממוצע ביניהם עומדים כל אחד במקומו הראוי לו וכפי שביאר הגר"א בריש ביאורו לספד"צ באורך יעו"י"ש. והנה בכל גילוי של מתקלא מתגלה שם הוי"ה ב"ה, עי' בבהגר"א על ספד"צ א ע"ד ד"ה והמתקלא. והנה עי' לעיל (הערה 200) שהמלכים יצאו בשם אלקים הרי הוא אחד מהטעמים לסוד השבירה שכן יצאו רק על צד אחד ולא היה בבחינת מתקלא, וממילא מובן בע"כ ש'מלך הדר' הרי הוא המלך של התיקון יצא בשם הוי"ה.

²⁰² ההארה היוצאת מהיסוד הוא עיקר אור מ"ה. ומש"כ לקמן שער התיקון פרק ב' שאור שם מ"ה יוצא מהמצח, זה אינו מ"ה עצמו אלא גילוי דאור הגנוז והוא בבחי' אור מקיף ושורש מ"ה (כללים ח"א נז ע"ב וכן דף קא ע"ב, הובא ג"כ בלש"ו), עי' לקמן הערה 996, ועי' עוד שער ט' פרק ו' ד"ה א"ק כולל הערה על הכתוב "שם מ"ה בפנים ובחוק" וכן שם ד"ה אח"כ חזרו הערה על הכתוב "המ"ה דרך המצח", וכן משמע בפת"ש נקודות י' שהארת המצח בא אחרי התיקון, והוא פנימיות הארת חו"ב וגילוי הרצון. ועי' כללים ח"ב ס ע"ד, שהשפע שלהם מושרש במר"ס דא"ק ומשם יורד

מאיר העין ח"א

מילה שניתנה בח'²⁰³, והוא הדרת פני [נ"א פנים]²¹⁵ זקן, והוליד טיפת הלובן הנקרא חסדים²⁰⁴, והטיל במ"ן דמל'²⁰⁵ שבו²¹⁶ (נ"א מ"ד במ"ן במל' שבה) שהוא טיפת אודם ארץ אדום²¹⁷. וכדין עלמין אתתקנו²¹⁸ שהם ז' מלכים הכוללים הי"ס דאצילות, כי ראשון כולל ג"ר, וכדין עלמא אתבסם²¹⁹ בזווג יסוד ומל' דא"ק, וזהו (בראשית ב ד) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים, שיתף רחמים בדין²⁰⁶ ואז נתקן האצילות. גם המלכות עצמה²²⁰ דא"ק, שהיא ראשית דאצילות²²¹, והיא עתיק יומין, נתקנה טיפת אודם שלה²⁰⁷ [היינו אור ז"ת שלה המתלבשת ביי"ס דאצילות]²²², ועלי' נאמר באד"ר (דף קלה ע"א) כל רישא דעמא דלא אתתקן איהו בקדמיתא לית עמא מתתקן²⁰⁸. ואין הכוונה ח"ו עליה עצמה²⁰⁹, רק על הארת ז"ת שבה²¹⁰ המתלבשים ביי"ס דאצילות, אך עצמות ממש²²³ ז"ת שבה נשארו למעלה במקומו, רק ניצוצי אורם הם היורדין להתלבש באצילות, ונק' רישא דעמא. ולכן נקרא אנ"י ונק' אי"ן²¹¹, ודא מל' דא"ק וכתר דאצי' והביין²²⁴. וז"ש באד"ר (דף רפ"ח ע"ב) ובג"כ אקרי ע"ק אין דביה תליא אי"ן²¹², בגין דהאי חכמתא סתימאה אקרי אי"ן דביה תליא²²⁶, דביה מתפרשין²²⁷ תלת זמנין כו', שהוא חכמה²¹³ דא"ק המתלבש בעתיקא שהוא כתר דאצילות ואז נקרא אי"ן.

למ"ה וב"ן דמו"ס ומשם לא"א דא"ק, ולבסוף ליסודותיהם, שם היה העיבור והלידה של התיקון. והיינו כוונתו של הרב כאן באמרו שהוא תולדות יסוד דא"ק.

²⁰³ עי' שעה"פ לב ע"ד (לש"ו) ז"ל, טעם היות המילה לשמונה ימים להורות על שבעה מלכין קדמאין דלא אתקיימו עד בא השמיני ואתגלי חסד עילאה בפום אמה ואתבסמת נוק' ולפיכך מילה ופריעה כי היכי דלתגלי חסד עילאה עד היסוד בה ומבסם לה לנוק'.
²⁰⁴ עי' הערה 202.

²⁰⁵ ד"ז שמלכים דעולם התוהו נקראים מ"ן, עיקרו הוא רק על שם העתיד, שכן לא העלו מ"ן אלא לאחר השבירה לשם תיקון (דע"ה ח"א פז ע"ג), ועי' בשער השבירה פרק א' שהם מעלים מ"ן כדי להעמיד את אר"א פב"פ אפילו בעולם התוהו.

²⁰⁶ עי' מבר"ש א ע"ב שמייחס את שיתוף הרחמים גם לקו הא"ס הנכנס לצמצום.

²⁰⁷ דהיינו אור ז"ת שלה המתלבשים ביי"ס דאצילות כ"ה בני"א (לש"ו).

²⁰⁸ כאן מתבאר שאף הג"ר דנקודות היו דינים, אם כי הז"ת היו דינים יותר קשים, ועל כן הג"ר נתקנו תחילה (דע"ה ח"א ו ע"א).

²⁰⁹ לומר לך שדווקא הארת ז"ת דמלכות דא"ק היא שמתלבשת באצילות ולא ז"ת עצמו, והאי 'כל רישא דעמא' דלעיל מתייחס לג"ר דאצילות דווקא ולא למלכות דא"ק.

²¹⁰ עיקר הא"ק הוא שמות ע"ב וס"ג שבו, ומסתיימים במקום הטבור למעלה מן הפרסא [אבל כל זמן שלא היה פרסא, דהיינו כאשר נמשך אור הא"ק מטבורו ולמטה (נקודות פ"א) נחשב הוא עדיין ברמת א"ק (ביאורים ח"ב טז ע"ג)]. וכל בנין האצילות אינו אלא מההארה היורדת דרך הפרסא, הרי הוא המסך המפסיק בין עיקר הא"ק לבין האצילות. והנה ידוע שכל הארה הנמשכת דרך מסך הוא רק תמצית ותולדת האור. לכן אמנם נכון הוא שהאצילות מתלבשת על א"ק מהטבור ולמטה, אבל אעפ"כ מאחר שכל האור אשר שם נסתלק ועלה כולו למעלה ונפרסה פרסה ביניהם, יוצא כי כל האצילות לא נעשתה אלא מתמצית ההארה הנמשכת דרך מסך הפרסה. והוא אינו אלא הארת ז"ת דמלכות דעיקר א"ק, על אף שמלבישו מטבורו ולמטה (ביאורים ח"ב עז ע"א) ועי' לעיל הערה 198.

²¹¹ עי' תיקו"ז ז' ע"א: שכינתא תתאה אדנ"י מתתא לעילא מן אנ"י עד אי"ן עשרה מעילא לתתא, ע"כ. ועי' עוד בבהגר"א על ספד"צ כ"ד ע"א: נעוץ סופן בתחלתן כמ"ש בס"י, שלכן מלכות אנ"י, וכתר אין, באותיות שוות כידוע, וכמ"ש באד"ר דף ק"ל ע"א ות"ח כתיב אני ה' ראשון ואת אחרונים אני הוא כלא הוא.

²¹² עתיקא קדישא' הוא הכתר הכללי דאצילות [לאפוקי מ'עתיק' סתם שהוא ז"ת דרדל"א ומכונה 'עתיק יומין'], ובו מתלבשת הארת מלכות דא"ק הרי הוא רדל"א. אמנם במה שכתב הרב 'אין' עיקר כוונתו להארת האוירא (ביאורים ח"א כח ע"א). ונראה להוסיף כי הנה בבהגר"א על ספד"צ א ע"ג ד"ה ואמר איתא שה"אין' הוא כינוי לרדל"א (ועי' דברינו בבהגר"א על ספד"צ א ע"ב על רעוא דרעיון לגבי אוירא ורדל"א) ולכאורה הוא מקור נאמן לדברי הלש"ו.

²¹³ אין הכוונה כאן לחכמה דא"ק המתלבשת בא"א דאצילות על ידי מלכות דא"ק, כי החכמה סתימאה דא"א הוא רישא תליתאה, והוא המדרגה השלישית ממלכות דא"ק. ובע"כ שכוונת הרב כאן היא שחכמתא סתימאה דא"א היא דוגמת החכמה דא"ק ונמשכת ממנה דרך הארת מלכות דא"ק (ביאורים ח"א כח ע"ב).

מאיר העין ח"א

הרי אם ירצה המעיין להעמיק בדברינו אלה יסתכל היות א"ס פנימי לעולמות ומקיף כל העולמות, ורגלי קומת א"ק המלביש את א"ס מבריש עד סיום כל העולמות אבי"ע²¹⁴, ואצילות לבוש לז"ת דמלכות²²⁸ שבו, וכל בריאה לבוש לז"ת דמל' דאצילות, וכל היצירה לבוש לז"ת דמלכות דבריאה, וכל עשיה לבוש לז"ת דמל' דיצירה. והיה (נ"א כי) עקביים²²⁹ דא"ק מתלבשים בי"ס דעשיה, וכל א' כלולה מק' הרי אלף יומין דחול, כי שם הקלי' כולם²¹⁵. ובהשתלם להזדכך ולהתברר האור מעולם העשיה שהוא יסוד יעקב י' עקב²¹⁶²³⁰, כי²³¹ הם עשר ניצוצי אורה הניתנין בעקב שהוא עולם העשיה²¹⁷, כי אז בעקבא²³² משיחא, היא א"ק, חוצפא יסגא (סוטה מט ע"ב). ואח"כ יעמדו רגליו על הר הזיתים²¹⁸, דכתיב (זכריה יד ד) ועמדו רגליו וגו', וישתלם קומתו, ועליו נאמר²³³ (ישעיה נב יג) הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד²¹⁹, ישכיל מעשיה בסוד (בראשית ג ו) ונחמד העין להשכיל עין הדעת, ירום מיצירה, ונשא מבריאה, וגבה²³⁴ מאצילות, מא"ד אותיות אדם הוא א"ק. אז יבוא משיח בע"ה, ומחת לצלמא על רגלוהי (דניאל ב מה) הם הקלי' שכנגד ג' עולם בי"ע, כי על האצילות נאמר (ישעיה מב ח) אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן. והבריאה היא רישא דדהבא (דניאל ב לח) כי היא בחי' זהב מצפון זהב יאתה (איוב לו כב), שהיא בינה עלמא דאתכסיא (זהר ויצא קנב ע"א) המתלבשת ומקנת בבריאה כנ"ל. וקלי' דיצירה כסף ונחושת, וקלי' דעשיה פרזלא וחספא, והיא אבן²²⁰²³⁵ מלי' האחרונה שבכל העולם הוא עקב א"ק, (בראשית ג טו) ואתה תשופנו עקב, בהאי אבן רציץ מוחא דנחש, ומחת לצלמא על רגלוהי (דניאל ב מה) שבעשיה, ואז שמים דעשיה וארץ דעשיה²²¹ נאמר עליהם (ישעיה נא ו) שמים כעשן כו' והארץ כבגד תבלה. כי {יז ע"ב} בהגלות רגלי א"ק על הר הזיתים אשר בתוכם הא"ס מתלבש כנ"ל ואז יהיה (ישעיה ל כו) אור הלבנה כאור החמה²²² ואור החמה יהיה שבעתים כאור ז' הימים הראשונים, ז"ת דמלכות דא"ק כנ"ל הנקרא ע"י דאצילות.

שער ג פרק ג²³⁶

²¹⁴ עי' לעיל הערה 75.

²¹⁵ עי' זהר פקודי רכז ע"ב, ועי' שער הירח ה בסימן קץ, וקיצור אבי"ע סוף פרק ג', עי' לקמן ח"ב דף נד ע"ג ודף קטו ע"ב (לש"ו). אלף יומין דחול הוא מקום הקלי'. ולא למימרא שהקלי' נוגעים בהם ח"ו, אלא הם נמצאים שם בבחי' "סביב רשעים יהלכו". כל ספירה הוא בחי' יום, ע"ש הכתוב "ויקרא אלקים לאור יום" (ביאורים ח"א כח ע"ב). והנה יעויין מה שהזכיר הלש"ו מקיצור אבי"ע, ותוכן דבריו הוא, שבחטא עין הדעת ירד הדעת למטה בין תרין כתפין, וכאשר חלק הגבורות ירד תחילה ולא נמתק, ועי"ז נתאחזו החיצונים בחסדים ג"כ, ולכן כל האלף הם חול, גם ת"ק דחסדים וגם ת"ק דגבורות (תוספת ביאור מהדע"ה ח"ב כח ע"ג).

²¹⁶ עי' בבהג"א על תיקו"ז קה ע"א וק"ח ע"ב (ביאורים ח"א כח ע"ג).

²¹⁷ הרי הם י' אורות דצפר"ג שנפלו בעולם התהו, כמש"כ בשער הנקודות פ"ג. וממילא אלו העשרה ניצוצין ניתנו לתוך הקלי' והקלי' שלטו עליהם. וזהו סוד הגלות: כמו שי' הניצוצות טמונות בתוך הקלי', כך כלל ישראל טמונים בתוך הגוים בגלות (ביאורים ח"א כח ע"ג).

²¹⁸ 'הר הזיתים' הוא כינוי ליסוד דבינה, כמש"כ בפע"ח סליחות פ"ג. והנה כל עיקר נפילת הניצוצין וסוד עולם התהו היה משום שיצאו בסוד טפ"ק שלא על ידי זיווג, ולעתיד לבא יעלו כולם בסוד מ"ן ביסוד דבינה ליתקן שם ולחזור ולצאת ממנה על ידי זיווג. וז"ס הכתוב 'יעמדו רגליו על הר הזיתים', דהיינו שיתעלו כל אורות העקביים שבעשיה ויעלו ליתקן ביסוד דבינה (ביאורים ח"א כח ע"ג).

²¹⁹ עי' זוהר פקודי רנח ע"א (לש"ו). צ"ע על מה רשם הלש"ו ד"ז, שכן בוודאי שאינו שייך לפסוק זה שבישעיה, ואולי נתכווין לפסוק זכריה או קודם לכן.

²²⁰ ר"ל היא האבן די לא בידין דמחת לצלמא על רגלוהי' הנאמר בפסוק בדניאל שהובא כאן. ומ"ש די לא בידין' דהיינו שביטול הרע הגמור דלע"ל לא יבוא על ידי פעולת התחתונים אלא על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו (ביאורים ח"א כט ע"א).

²²¹ דהיינו דקלי', כמש"כ בתיקו"ז סוף תיקון ח' (ביאורים ח"א כט ע"א).

²²² עי' מבו"ש ס' ע"ג דרוש ברכת הלבנה (לש"ו). 'אור הלבנה' הוא כינוי למלכות דאצילות, והוא 'כאור החמה' שהוא כינוי לבינה, והבינה תהיה כלולה באבא. ויחדיו יאירו שניהם באור י"ג ת"ד והיינו אור ד"שבעתים" (ביאורים ח"א כט ע"א).

מאיר העין ח"א

כלל העולה²²³, כי הא"ס הוא נשמה לנשמה²³⁷, והאציל ממנו אדם אחד הכולל כל העולמות כולם, שבחי' עצמות שבו שהם בחי' נרנח"י נקרא א"ק, ובחי' הגוף שבו²²⁴ הוא עולם האצילות, ובחי' המלבושים הם ג' עולמות ביי"ע, שאינם רק עולם א' לבדו, והוא לבוש האצילות כולו, שבין שלשתם אינם רק י"ס דוגמת י"ס דאצילות הנקרא גוף. וכ"מ בתיקונים דף י"ח (נד ע"ב) אימא בג"ס עילאין מקנא בבריאה²²⁵, וכבר ידעת בר"מ (בזהר) פ' בא (דף מב ע"ב) כי הי"ס דאצילות נקרא מאנין²²⁶, ר"ל אברי הגוף, כי הגוף שהם הכלים שם נגלו באצילות ולא יותר למעלה כנודע²²⁷. וכבר ידעת כי הנרנח"י²³⁸ אינם מתלבשים בגוף זולת ע"י אמצעית מלבוש זך²²⁸ לכל א' מהם והכל נקרא עצמות, כי²³⁹ כן א"ק שהוא בחי' כל העצמות יש לו גוף זך שבו מתלבש עצמותו כדי להתלבש אח"כ בגוף האמיתי שהוא אצילות, לכן אפי' הכלים²²⁹ דא"ק נקרא עצמות. וכמו שהעצמות מלבד היות עקריותו בפנימיות הגוף עכ"ז משלח פארות מאורו בכל איברי הגוף מבית ומחוץ ובתוך עובי'ם להמשיך בו חיות, כן א"ק מאיר עצמותו בכל איברי הגוף דאצילות, ואותו אור נקרא א"ס בערך האצילות²³⁰, ונקרא עילת העילות²³¹ של האצילות, אך במלבושים אין אור עצמות מתגלה, לכן ביי"ע אינם מבחי' אלהות אלא נקרא נבראים נוצרים נעשים²³². וכעד"ז בא"ק שנעשה בחי' גוף אל הא"ס הזה העליון, אור א"ס מתגלה בו²³³, אך לא

²²³ עי' לש"ו דע"ה ח"א ח ע"ג שמפרק זה מוכח שכל הפרטים שיש באצילות יש בא"ק.

²²⁴ דהיינו שעולם האצילות הוא חיצוניות א"ק בבחינת עור וגוף. אמנם עולמות ביי"ע אינם חלק מא"ק עצמו אלא לבושים עליו, ועי' לקמן הערה 232.
²²⁵ להלן לשונו בשלימות: אימא עלאה מקנא בכורסא בתלת ספירן עלאין עמודא דאמצעיתא כליל שית ספירן מקננן במטטרון אימא תתאה מקנא באופן דאתמר ביה והנה אופן אחד בארץ.
עי' שער מ"ח פ"ג (לש"ו). כוונתו לסוף הפרק ד"ה אבל בבריאה וכו'.
²²⁶ פי' כלים.

²²⁷ הכלים דאצילות הם כחות ההגבלה והמדידה אשר מהם יצאו הגבולים והמדות הרי הם המציאות דעולמות ביי"ע, שם נתחדשו מושגי הכלים. ממילא בע"כ צ"ל (וכן הוא לפי האמור כאן) דלמעלה מכלים דאצילות אין כלים באמת אלא הכל הוא רק רצון (ביאורים ח"א כט ע"ב), ועי' הערה 928.

²²⁸ עי' לקמן שער הצלם פ"א ודרושי אבי"ע פ"א (ביאורים ח"א כט ע"ג).
²²⁹ כל בחי' כלי למעלה מהעקודים הוא רק על שם היותם שורש למה שלמטה מהם. והאמת לאמיתה היא, שאפילו בחי' ספירות אין שייך להזכיר למעלה מהעקודים (ביאורים ח"ב יג ע"א).
²³⁰ עי' מבו"ש יג ע"ד ז"ל, כל האורות שהם עליונים נקראים א"ס לבחי' העולם אשר למטה ממנו.

²³¹ עי' זהר בראשית כב ע"ב: פתח עוד רבי שמעון ואמר (דברים לב לט) ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי וגו', אמר חברייא שמעו מלין עתיקין דבעינא לגלאה בתר דאתיהיב רשו עלאה למימר, מאי ניהו דאמר ראו עתה כי אני אני הוא, אלא דא הוא עלת על כל עלאין, הוא דאתקרי עלת העלות, עלת מאלין עלות, ע"כ. כלומר דהלשון "עלת כל העילות" עניינו העילה של עילות המסוימות, וממילא צ"ל דהכל נידון בערכין: כל עולם הוא 'עילת העילות' לגבי העולם שלמטה הימנו (שאף הוא עילה לגבי שלמטה הימנו ולכן הוא עילת "העילות") (מבו"ש ב ע"ג, ושעה"ק כא ע"ד). ועי' לקמן שער אנ"ך פרק ט פיסקא ד"ה מהרח"ו. ועי' דע"ה ח"א יג ע"ד ש"עילת העילות" הוא כינוי לאוירא, משא"כ "עילת על כל העילות" שהוא כינוי למאציל ית' שמו, ועי' לעיל הערה 16.

²³² אין אורו ית' מתייחד עם עולמות ביי"ע להיות חד ע"ד הנשמה המתייחדת עם הגוף, והוא לגביהם אינו אלא בתורת בורא ויוצר ועושה אותם, ולכן נקראים ביי"ע מלבושים (ביאורים ח"א כט ע"ג).

והנה העולמות ביי"ע הם עולמות נפרדים וממילא אינם אלקות, ואסור לכנות שום בחינה בעולמות אלה בשם ותואר אלקות. לכן אין נקרא עליהם בשם אלא שם אדני, שכן בעולמות ביי"ע אין מתגלה השי"ת אלא כאדון על עבדיו. והנה מה שאמרנו שבי"ע אינם אלקות הוא רק מצד עצם מציאותם, אמנם בפנימיות פנימיותם הוא ית' אינו נבדל מהם כלל וכלל, ועומד בהם בבחי' נשמה לנשמה ועל ידו הוא כל קיומם. ומה שמתלבש בהם הוא המכונה אור שכינתו ית' ה"ה מלכות דאצילות. וכל גילוי אלו הוא רק בתורה על ידי ישראל (הקדו"ש יז ע"ב). אמנם עולם האצילות נקרא כולו בשמות בהם אנו מכנים אותו ית' (כינויים אלו הם מכח מה שהמאציל ית' מתייחד שם והם חד עמו, אלא שהאצילות הוא מסך לאור עצמותו), ובאמת עולם האצילות עצמו הוא שמותיו ית'. וכשמתפללים אל הקב"ה ומכנים אותו בשמות שבאצילות, התפילה עולה עד המאציל עצמו הנקרא בזה השם בו הוא מתגלה באצילות (דע"ה ח"א נה ע"ג).

מאיר העין ח"א

במלבוש הא"ס העליון²⁴⁰ שהם י"ס דאצילות, כי הא"ס הנגלה ב"ס דאצילות הוא הנק' א"ק²⁴¹ כנ"ל. אמנם אחרי התלבשות אין סוף עליון בא"ק בחכמה שבו שאז מאיר על ידו ב"ס דאצילות, וזה²⁴² אומרו (תהלים קד כד) כולם בחכמה עשית, וזה אומרו עשית, כי הי"ס דאצילות הם בחי' עשיה אל הא"ס העליון, כי הם מלבושים²⁴³ כנ"ל²⁴⁴. וכעד"ז א"ק כדי להאיר במלבושיו שהם ב"ע מתלבש בבינה דאצילות ועל ידה מאיר בבריאה, כמ"ש (ת"ז כ"ד ע"ב²³⁵) אימא מקננא בכרסיא, וכ"ז שאמרנו תדע מהקדמה ב'²⁴⁴ של מרכבת יחזקאל. וחזן לאלו המלבושים שהם ב"ע הם הקלי', ולכן תראה שאפילו הקליפות שכנגד האצילות אינם שם אלא בבריאה²³⁶ כנודע אצלינו.

נמצא כי אף שנאמר כי אצילות הוא גוף דא"ק, הנה האור שמאיר הא"ק בגוף הזה נקרא נר"ן של אצילות, ובתוך כולם מתלבש האור עצמו דא"ק²³⁷, וכן עד"ז בא"ק נגד א"ס העליון, וכן עד"ז בבי"ע נגד אצילות הנקרא גוף. וז"ש בתיקונים (קמ"ד ע"א) ובס' הזוהר (משפטים צ"ד ע"ב) דכורסיא דאיהו אמה, כגופא לגבי שכינתא דאצילות. נמצא כי הקליפות יהיה לבושים באצילות בכללות עם היות שבפרטות יש גוף באצילות עצמו ובי"ע הם לבושים אליו. והנה כל בחי' הכלים של כל העולמות יש בהם חיצוניות ופנימיות, וכבר הודעתך איך כל העולמות אלו זה נעשה גוף לזה וזה לזה, ונמצא כי כל העולמות כולם כאחד, אפילו א"ק כל הכלים שלהם יש בהם בחי' פנימיות וחיצוניות.

²³³ לכן עולם דא"ק נחשב מעולמות דא"ס, שכן אור א"ס מתגלה בו ומשם נמשכת הארתו בלי גבול. אמנם באצילות אין אור א"ס מתגלה אלא על ידי א"ק, ולכן הוא אינו במדרגת אור א"ס אלא במדרגת 'אלקות' בלבד. שכן המושג 'אלקות' אינו מורה אלא על היות המאציל ב"ה בורא יוצר ועושה את כל העולמות ב"ע (אור א"ס מורה על גילוי שם הוי"ה ב"ה ואילו אלקות הוא גילוי שם אלהי"ם וממילא הוא למטה ממנו ומתלבש עליו). והנה אותה האלקות אינה מתגלית כי אם מצד החיצוניות דאצילות הרי הם הכלים, שכן על ידי הכלים הוא שנבראו ונוצרו ונעשו ב"ע. אמנם פנימיות דאצילות הוא אור א"ס המתגלה שם על ידי הא"ק. נמצא, שא"ס מתגלה על ידי אלקות. וז"ס "הוי"ה הוא האלהי"ם" (ביאורים ח"א כט ע"ג).

²³⁴ והקשה הלש"ו, הרי ידוע הוא שעולם האצילות לגבי א"ס אינו כעולם העשיה לגבי עולם האצילות אלא כעולם בריאה, שכן עולם הבריאה הוא בחינת לבוש לגבי האצילות והוא בבחינת גוף אליו (ואילו עשיה הוא הרבה למטה מזו הבחינה), והאצילות הוא כלבוש לגבי הא"ק, הרי הוא גוף דעולמות דהא"ס. אם כן כיצד יתכנו דברי הרב כאן שאמר שנתקיים באצילות הפס' (תהלים קד כד) 'כלם בחכמה עשית'. ואפילו תימא שכן הוא, הרי אין כאן מקום לדמותם כלל זל"ז, שהרי האצילות נהיה א' עם גילוי הא"ס וחשוב האצילות אלקות מכח התייחדו בו, ואילו העשיה לא נהיה א' עם האצילות אלא חיצוני הוא לו לגמרי ובוודאי אינו אלקות והוא בכלל הנפרדים. אלא בע"כ כוונת הרב כאן בנקטו בלשון 'י"ס דאצילות' היא לערך עולם האצילות מצד עצמו, בלא יחודו של הא"ס בו (ואכן כך היה כאשר היו בבחי' מלכין קדמאין דמיתו) ומצד זה אינו אלקות כלל, שכן נתחדש ונאצל אחרי שלא היה (עי' דע"ה ח"א דרוש ה' סימן ז' שמדבר מכך שהנקודות היו התחלת האצילות, והם היו נפרדים). ומבחינה זו לא היה האצילות אחד עם הא"ס, ממש כמו העשיה לגבי האצילות. ולפ"ז יתבאר נמי מ"ט ביאר הרב כאן שהאצילות לגבי הא"ס הוא בבחינת עשיה אל האצילות ובסוד 'כלם בחכמה עשית', שכן האצילות כאן הוא האצילות שאינו מיוחד עם הא"ס וכדאמרן.

והנה יש להוסיף דעולם האצילות הוא עולם רביעי אם נחשב מא"ס ולמטה, שכן ד' עולמות יש: עולם דקו וצמצום, עולם א"ק, עולם העקודים ועולם האצילות [ובי"ע נחשב בכלל האצילות]. ובאופן זה ג"כ הוה האצילות לגבי הא"ס כעין העשיה לגבי האצילות שאף הוא עולם רביעי כאשר נחשוב מהאצילות ואילך (ביאורים ח"א כט ע"ד).

²³⁵ עי' דרושי אבי"ע יג.

²³⁶ שכן אצילות הוא נעלם מאד וממילא הקלי' שלהם אינם יכולים לשבת כי אם באחורי היכל ק"ק דבריאה [עי' שער הקלי' פרק ב'] (ביאורים ח"א ל ע"א).

²³⁷ יש ב' מיני אורות המתלבשים מכל עליון בתחתון: א' מהכלים דהעליון, ב' מהאור דהעליון. והנה מה שירד מהכלים דהעליון נצטמצם להיות במדרגת התחתון עצמו ונעשה לנר"ן שבו, אבל הבחי' הב' לא נצטמצמה כל כך ליעשות למדרגת התחתון עצמו אלא היא עומדת לעולם במדרגתה הראשונה ונחשבת לבחי' של אור א"ס השרויה בחלק התחתון (ביאורים ח"א ל ע"א).

מאיר העין ח"א

ודע כי כל בחי' זו"ן שיש בעולמות כולם נקרא ז"ק [נ"א ו"ק]²⁴⁵ של גוף של אותו עולם, כי כן יצאו בעת אצילות הראשון, שנאצלו חסרים ג"ר לז"א וט"ר לנוק'²³⁸, ואלו הב' צריכים ג' זמנים שהם עיבור יניקה ומוחין להשלימם. נמצא כי כל²³⁹ עולם ועולם אינם צריכים עיבור יניקה ומוחין רק זו"ן של אותו עולם בערך א"א ואו"א של אותו עולם, שהם²⁴⁰ שלימים כפי אותו עולם. אמנם בבחי' הכלל יהיה כל הה"פ שבאותו עולם נקרא זו"ן אל עולם שלמעלה ממנו²⁴¹, ויהיו {יז ע"ג} חסרי מוחין בבחי' הכלל כנ"ל, והבן זה היטב.

נמצא כיון שיש ב' בחי' בכל מיני כלים שהם חיצוניות ופנימיות, א"כ מוכרח הוא שיהיה עי"מ בכלים חיצוניים ועי"מ בכלים פנימיים. הנה בר"ה בתחילה נעשה כלים פנימיים²⁴², אך בקבלת שבת ובתפלה של שאר ימי החול, תחילה נתקן מוחין כלים חיצוניים ואח"כ כלים ומוחין פנימיים²⁴⁶. ולכן כשתעייך בספרינו אל תתמה אם פעמים יראה שכבר יש מוחין ופעמים נראה שהם עדיין ביניקה וכיוצא בזה, כי זה בפנימיות וזה בחיצוניות, ועייך לעיל איך כל פנימיות נקרא מוחא בערך חיצוניות הנקרא גופא.

²³⁸ וכן אמר גם כן בשבירת הכלים פ"ז אבל שם פ"ו וכן במלכים פרק ה' ו' אמר כי יצא הכתר שלה, ועי' בזה בשער הכוונות ברכת מפלת המינים בסופו ולקמן בשער תיקון נוק' פ"ב כלל ט' ומ"ש בהגה"ה כאן (עי' הגוב"י אות ז') הוא מספר או"ז כ"כ הש"ש (לש"ו). כוונתו, שמה שיצא הוא הכתר שבמלכות. ובשעה"כ הנ"ל מוסיף שזהו המלכות הפרטי די' הכתרים שבי' מלכות דב"ן (ביאורים ח"א ל ע"א, וכן דע"ה ח"א כ ע"א ודף סח ע"ג).

²³⁹ לקמן דף נג ריש ע"ג (לש"ו).

²⁴⁰ דהיינו הג"ר.

²⁴¹ יעויין שעה"ק (יב ע"ב) דכתב דהוא הדין לעניין א"ק לגבי העולם שלמעלה ממנו (ביאורים ח"א ל ע"ב). וביתר ביאור: כל עולם עליון אינו מתגלה אלא דרך בחינות המ"ה וב"ן שבו, ואילו ע"ב וס"ג שבו הם נעלמים ונקראים 'נסתרות' (ביאורים ח"ב ו ע"ג), שכן תמיד תחתון נחשב כחסר מוחין לגבי העליון. לכן אפילו בעקודים, שם כל עליון מתגלה לתחתון מהס"ג שלו ומטה (ודלא כפי שקורה תמיד מהאצילות ואילך שגילויו הם אך ורק ממ"ה וב"ן), עכ"ז נחשב כולו כמ"ה וב"ן לגבי העולם שעליו (כללים ח"א נב ע"א). והנה תכלית ד"ז הוא לצורך הבחירה ושכר ועונש, שכן עי"כ שרק מ"ה וב"ן קיימים באתגליא, יש מקום לחורבן וממילא יש מקום לתיקון ג"כ (ביאורים ח"א לד ע"ד).

²⁴² עי' כללים ח"א כלל ט ענף א' וי' שחוקר אם תחילת המציאות היא בחיצוניות או פנימיות, קחנו משם.

מאיר העין ח"א

השער הרביעי שער און חוטם פה ונחלק לה' פרקים
שער ד פרק א²⁴⁷²⁴³

כבר ידעת כי אין בנו כח²⁴⁸ לעסוק קודם אצילות י"ס²⁴⁴, ולא לדמות שום דמיון וצורה כלל ח"י²⁴⁵, אך לשכך האזן אנו צריכים לדבר דרך משל ודמיון²⁴⁹²⁴⁶, לכן אף אם נדבר במציאות ציור שם למעלה אין הדבר רק לשכך האזן. אמנם דע כי י"ס דאצילות הם ב' עניינים, הא' הוא התפשטות הרוחניות, והב' הוא כלים ואברים אשר העצמות מתפשט בהם²⁴⁷, והנה צריך שיהיה לכל זה שורש למעלה לב' בחי' אלו, ולכן צריכין אנו לדבר בסדר המדרגות מראש עד סוף²⁴⁸. והנה נתחיל ונאמר כי הלא הא"ס ב"ה²⁴⁹ אין בו שום ציור כלל ח"י כמבואר, ואמנם כשעלה

²⁴³ כמה הקדמות לעניין זה של אורות און חוטם פה:

(א) גוף אדם נחלק לב' הרי הם ראש וגוף. כמו כן בשיעור הקומה של ההנהגה הרי היא על דרך צורת האדם, יש חלוקה לב' בחינות הרי הם ג"ר, הרי הם המוחין שמקומם בראש (וכל הקומה כולה מסודרת בג"ר בכח שכן הוא עניין המוחין), וז' ספירות תחתונות, והם כלי המעשה אשר תכליתם הוא להוציא לפועל את המחשבות שבמוחין הנ"ל (פת"ש אח"ף ג').

(ב) סדר גילוי הכחות המאירים בחושים בא על ידי הארת המוחין. הארה זו, כאשר באה ממוחין דא"ק, היא נשמה לפרצופים העליונים ה"ה אח"ף, ובה תלויה גדולתם וקטנותם (שם ד').

(ג) יעויין בפנים השער, שהרב מזכיר שאח"ף מקבילים לנר"ג, וכולל בפרקי שער זה גם את חלקי האצילות לפרטיהם. בביאור הקבלה זו, יש להקדים שכל עולמות אבי"ע אינם השתלשלות של אורות א"ק אלא יוצאים מהארה ממנו בלבד, שכן א"ק אינו מושג כלל ואי אפשר להשיג אלא את הארתו שהיא בחינת תמצית האור בעצמו בזעיר אנפין, דוגמת זרע האב שיש בו בתמצית את כל האב. והנה על אף שפרצופי האצילות מתלבשים על חציו התחתון של א"ק, כלומר על בחינתו התחתונה ביותר, מ"מ שורש מציאותם גופא אינו משם אלא מהזיו המתגלה ב' נים של א"ק דרך אח"ף (שם ה'). ועתה יתבאר מ"ט אח"ף מקביל לנר"ג וכל חלקי האצילות, שכן האח"ף הינם שרשים לכל הנהגת האצילות וכדאמרן (שם ו').

²⁴⁴ דהיינו י"ס של עולם האצילות.

²⁴⁵ כל תואר ושם ספירה מורה על איזה בחי' גבול כמש"כ ברע"מ (פנחס רנז ע"ב). אמנם אינם כעין הגבול של העוה"ז הגשמי שאנו תופסים בחוש ח"ו, כי אין שום השגה בספירות לנבראים כלל, אבל עכ"פ הם שורש לכל הגבול שבבריאה (ביאורים ח"א ל ע"ב).

²⁴⁶ מכאן נראה פשוט וברור שכל ענין הנמשל הוא למעלה מהעולמות בהם שייך הדיבור. וצ"ע כיצד מצינו סברות אחרות בד"ז, שכן לכאורה נראה שהן נוגדות את דעת האריז"ל. ועי' שעה"ק כאן ז"ל: כבר ידעת, כי אין לנו רשות לעסוק קודם האצילות י"ס, ולא לדמות שום צורה ודמיון כלל חלילה וחס. אבל מן הי"ס ולמטה, אפשר לדבר בדרך משל ודמיון, ולכן אף אם נדבר באיזה קצת מציאות, ציור, למעלה מן הי"ס, אינו אלא על צד ההכרח, כדי לשכך את האזן.

²⁴⁷ והם כדמיון נשמה וגוף (ביאורים ח"א ל ע"ג).

²⁴⁸ יש לכאורה ישנו מקום לפרשו בב' דרכים: (א) אם רוצים להבין מה היה לפני האצילות ולדבר בו, אזי צריך לדעת שזה דומה לבנין עולם האצילות, שכל העולמות הם באותה הצורה, (ב) אם רוצים להבין את עולם האצילות בשלימות צריכים להבין את שרשו.

עי' לש"ו ביאורים ח"א ג ע"ג וז"ל, מעלת לימוד הקבלה לדבר הכל באצילות וכו' כי בזה מעורר באותן הדברים למעלה וכו', עכ"ל. והנה דברי הלש"ו פשוטים מדברי האד"ר (ועי' הק' למאיר האדרא) שם נתבאר כי העולם נתקן ע"י לימודם של תלמידי רשב"י שכאו"א מהם גילה חלק אחר מת"ג ות"ד. עכ"פ לכן יש מקום לומר ששיקר התיקון הוא רק באצילות ולא למעלה ממנו, וכל תיקון שלנו למעלה מזה הוא רק בתורת תוצאה של תיקון האצילות. ולכן יותר מסתבר כי דווקא הדרך השניה היא עומק דבריו כאן, שכן תכלית כל לימודינו בעניין העולמות שלמעלה מהאצילות אינה אלא להבין את האצילות. שהרי אפילו אם אפשר לבאר את סוד ת"ג ות"ד ולהוריד אליהם הארה מכח מעשינו, מ"מ אין לומר שיש בידינו לדבר בעולמות אח"ף ולגלות את אורותיהם שם על ידי לימודינו כאן. כ"ז אם אכן נלמד כהאופן השני.

אמנם עי' בשער מטי ולא מטי פרק ה' שיש שינויים בעליות של אורות הפה התלויים במעשה התחתונים. ולכן לכאורה יש מקום להבין אף כפי ההבנה הראשונה, שכן אה"נ יש בידינו לגלות את אח"ף עצמו ולדבר בו, ויתכן שאם נלמד אפילו את סוד קו א"ס אפשר לגלותו.

²⁴⁹ דהיינו האור הממלא את החלל. והנה עי' ליקוטים בסוף בהגר"א על ספד"צ לח ע"ב ז"ל, דע, כי א"ס ב"ה אין לחשוב בו כלל וכלל וכו' ואפילו א"ס אסור לקרותו, עכ"ל. כלומר, אמנם המאציל מכונה א"ס, אבל באמת לאמיתה א"א לתארו אפילו בתואר זה (וכ"כ בביאורים ח"א א ע"ב). עי' לש"ו כללים ח"א יג ע"ב ש"א"ס המקיף" (עי' לעיל שער א' ענף א') הוא כעין חוט הסובב את החלל ואינו כינוי לכל המציאות שמחוץ לחלל, ואילו "א"ס הממלא את החלל" אינו אלא האור

מאיר העין ח"א

במחשבה לברוא העולמות לי' מדרגות ע"י סדר²⁵⁰ האציל²⁵¹ והמשיך ממנו התפשטות אורות רבים להיותם שורשי האצילות²⁵⁰ (נ"א שרשים ומקוריים)²⁵² להתאצל האצילות אח"כ. והנה כאשר נערך ונמשל לענין זה כבר ידעת היות ד' יסודות לכל, והם ראייה שמיעה ריחא דבור, והם ד' אותיות הוי"ה (וחר חדש דף לא ע"ג וכן ת"ז דף קמא ע"א)²⁵¹, והם סוד נשמה לנשמה ונר"ן²⁵². ונתחיל לבאר מסוד הנשמה ואילך ואח"כ נתחיל²⁵³ לקודם אליה. ונאמר כי הלא נמשל ונצייר האזנים כי יש בהם רוח דק בתוכם, והנסיון לזה כאשר יסתום האדם אזניו ישמע בתוכו קול הברה מחמת הרוח הנצרר בתוכו, אח"כ מחוטם יוצא מתוכו הבל יותר נרגש מאזן, ואח"כ מן הפה יוצא הבל יותר נרגש מכולם. וכפי ערך הדברים ובחינתם²⁵⁴ כך יהיה דקותם, כי אוזן להיותו סוד בינה (ת"ז קנב ע"ב)²⁵³ ההבל היוצא ממנו הוא יותר דק מהבל היוצא מחוטם, וכן הבל החוטם הוא יותר דק מהבל הפה שהוא למטה ממנו במעלה אמנם אם נמשל ונאמר דרך משל כי מסוד האוזן נמשך ממנו הבל ורוח מתוכו {יז ע"ד} ולחוץ והוא סוד נשמה, והבל היוצא מחוטם סוד רוח והבל היוצא מהפה הוא סוד נפש²⁵⁴.

ועתה נבאר הענין כי הבל האוזן נחלק לב' אזנים, והענין הוא כי הלא יש בינה ותבונה²⁵⁵ כנודע (אד"ז רצ ע"ב), לכן אוזן ימנית הבל שלו הוא שורש²⁵⁶ נשמת בינה, והבל אוזן שמאלית

שנתגלה אלינו, ובו הרי היה הצמצום. אם כן עולה ברור שהכינוי 'א"ס' אינו מתייחס למאציל ית' אלא להארה היוצאת ממנו.

אמנם לפי דברינו יקשה, שהרי רבינו כאן מדבר על מדרגת "א"ס", ואומר עליו ש"אין בו ציור כלל", ולכן מדבר רק על אורות אח"ף ומטה, וכאילו שאין לדבר על פנימיות א"ק וקו דא"ס כלל, וטעמו שכן אותם מכנה "א"ס". אלא עי' מבר"ש יג ע"ד ז"ל, כל האורות שהם עליונים נקראים א"ס לבחי' העולם אשר למטה ממנו, ע"כ. ולכן, כשמדברים על שרשי האצילות ה"ה האורות שמחוץ לא"ק שהם למעלה מהפרסה, הרי שהאורות שבפנימיות א"ק הם בגדר א"ס לגביהם.

²⁵⁰ והוא על דרך אר"א שהם שורשי זר"ן. אמנם אר"א נכללים במזלין (ה"ה הדיקנא, עי' אד"ז רפט ע"ב ודברינו שם), ולכן יש מקום לומר שהמזלין הם שורש הזר"ן דאצילות, וכן כאן שהעקודים (וכן שאר בחינות אח"פ) הם בחי' מזלין דא"ק, הרי הם שורש זר"ן דא"ק (ה"ה האצילות). ולכן מבאר כאן שדווקא אורות אח"פ (ה"ה המזלין דא"ק עי' הערה 417) הינם השורש לאצילות ולא אר"א דא"ק, שכן ההארה יוצאת מהם מכיוון שאר"א דא"ק כלולין במזלין וכדאמרן (ביאורים ח"א ל ע"ג, וח"ב לד ע"ב).

²⁵¹ כל העולמות מושרשים בא"ק שהוא למעלה ממדרגת הנהגת הזמן דשית אלפי שנין והוא בחי' קיבול השכר דלע"ל. ממילא יובן שאין לנו השגה בעולמות המושרשים בא"ק. ולכן הוא שאין לדבר מהן כלל, שכן אינם שייכים למושגינו כלל. וכל מה שמצינו שמדברים מהם, הוא רק במה שנוגע להיותם שורש לעולמות אבי"ע, הרי הם כחות המאורות שנסדרו לפי ענין הנהגת הזמן. וזו הבחינה האחרונה הנגלית גופא הוא אורות האח"ף, והוא עניין הזיו היוצא מא"ק (עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לב). והוא בכללות סוד גילוי ד' אותיות הוי"ה האמור כאן (פת"ש אח"ף א, ב). יש הוי"ה בפנימיות א"ק וגוף א"ק לבוש אליה, ומד' אותיות אלה יוצאים אורות אח"ף והמצח (ביאורים ח"א נג ע"א).

²⁵² עניין שלשת חלקי הנפש רוח נשמה הוא, שנפש עניינו הנפש הבהמית, בו נשרשים כל עניני הגוף ותאוותיו, למעלה מזה הוא הרוח והוא עיקר מעלת האדם וכל המידות טובות, והנשמה היא למעלה מהכל והיא מאירה בו מרחוק לסייע לרוח להשלים את רצון בוראו (פת"ש אח"ף ז').

²⁵³ בפשטות כוונת הרב לבינה דא"ק. אמנם עי' דע"ה (ח"א ח ע"א וע"ב) שהביא ראיות לכך שד"ז לא יתכן, וממילא בע"כ שכוונתו כאן הוא לבינה דמו"ס דא"ק (דרך כאן הוא ראשית הגילוי שכן כתר וחכמה דמו"ס דא"ק לא נתגלו (דע"ה ח"א ט ע"ב)). ועי' כללים (ח"ב ו ע"ב) שביאר שכוונתו היא לבינה דע"ב דס"ג דמו"ס דא"ק. אמנם עי' בדע"ה ח"א דף ח ע"ד שאר"א שבא"ק נכללים כל א' מהם בשרשו, ה"ה הקד"א ומו"ס, ואינם נראים כבחי' נפרדות ולכן שניהם אמת. וממילא באמרו בחי' ס"ג כוונתו לאמא ומו"ס כא' ובאמרו ע"ב כוונתו לאבא וקד"א כא'.

²⁵⁴ אורות אח"ף הם בבחי' י"ג ת"ד דא"ק [עי' בבהג"א על ספד"צ טו ע"ד ד"ה וכן] והם אורות מקיפים. ויש לך לדעת, שהרב אינו מדבר מהאורות הפנימיים דאח"ף, שכן הללו אינם יוצאים החוצה אלא נשארים בפנימיות א"ק, וכל מה שמדברים כאן הוא באורות דהבלים היוצאים מאח"ף (ביאורים ח"א ל ע"ג).

עי' פת"ש אח"ף טז שאורות אח"ף סובבים ומקיפים את זיו הפנים (עניין "זיו הפנים" הוא הארת הנשמה עצמה ללא כלים).

²⁵⁵ כוונתו שאורות האוזן הם שורש ונשמה לבינה ותבונה, שני חלקי אמא דאצילות. והנה ידוע שכאשר הז"א הוא במדרגה גדולה יותר, מקבל הוא הארה מהחלק העליון של אמא [אם כי בוודאי שאין הארתה זו יכולה לבא אלא דרך מלכותה (דהיינו תבונה וכדלקמן)]. אמנם כאשר ז"א

מאיר העין ח"א

שורש²⁵⁶ נשמת תבונה²⁵⁷. גם הבל החוטם נחלק לב' בחי' בסוד שורש²⁵⁷ יעקב וישראל, הימין ישראל והשמאל יעקב. אך הבל הפה הוא א' כי הוא נגד הנוק' דז"א, ואע"פ שיש לאה ורחל עכ"ז עיקר לאה מבחי' מל' תבונה (נ"א זאת היא ו"ק דב"ן דז"א ממלכות תבונה)²⁵⁸ המתלבשת תוך ז"א כנודע^{258,259}, ולכן אינו נחשב רק לא'²⁵⁹. אך עכ"ז כיון שהם ב' בחי' גם הבל הפה נחלק לב' עם שההבל הוא מקור א', שלא כדמיון האזנים והחוטם, והוא כי בהיות הבל זה בגרון הוא סוד קול²⁶⁰ וכשיוצא מחוץ לפה הוא סוד דבור בחיתוך אותיות, הקול נגד שורש²⁶⁰ לאה והדבור נגד שורש²⁶¹ רחל. אע"פ שקול הוא בת"ת שהוא הז"א²⁶¹ (נ"א בת"ת ז"א)²⁶² עכ"ז שורש של שניהם²⁶² הוא במל' תבונה²⁶³ (נ"א עכ"ז שורשו במל' בינה)^{263,264}, רק שקול נעשה נשמה לז"א (נ"א לו"ק דב"ן דז"א)²⁶⁴ והדיבור נעשה נשמה למל' (שהיא רחל)²⁶⁵, ושניהן מצד הפה שהוא סוד המלכות תבונה²⁶⁶.

והנה העינים שהם סוד ראייה שהיא החכמה הוא סוד נשמה לנשמה²⁶⁵ בסוד חכמה²⁶⁷. ודע כי²⁶⁶ נר"ן מתלבשים תוך פנימיות הכלים שהוא הגוף, אך הנשמה לנשמה אין יכולת בגוף האדם לסובלה ונשאת מבחוץ בסוד או"מ, וכשהוא מקיף את המוח מדור הנשמה

נמצא במדרגה פחותה, אז אין אימא מאירה בו אלא מהבחינה התחתונה שלה הרי היא מלכות דבינה, ואז מלכות זו נעשית לפרצוף בפני עצמו הרי הוא התבונה (פת"ש אח"ף ו'). אין חיבור בין אורות דב' האזניים, ולכן אורות האוזן הם שורש לשני פרצופים נפרדים דהיינו בינה ותבונה דאצילות. ומוכרח שיהיה כן, שכן אם היו מתחברים והיו לאחד, אז לעולם לא היה לאמא דאצילות אלא פרצוף א', וממילא היה אורה גדול מיכולת ז"א לקבלו. ממילא אין חיבור בין אורות האוזן כדי לתת מקום לאור התבונה שתתהווה, וממילא יהיה קיום לתחתונים בדרגתם לפי רצון המאציל (ביאורים ח"א מה ע"ד).

עיין לקמן בדברי הרב דאורות האזן ימין הרי הם בחי' בינה והיא אור מקיף, ואורות אוזן שמאל הם בסוד תבונה והוא אור פנימי. ולכן אור הבינה מקיף את ז"א דאצילות ואילו אור התבונה הוא אור פנימי אליו (ביאורים ח"א מו ע"ב).

²⁵⁶ עי' נוסחאות, ואם גורסים כמו הע"ח עי' הערה הבאה, ואם לא, אז כוונתו לבינה ותבונה שבעולם העקודים, ולא של אצילות.

²⁵⁷ בינה ותבונה מכונים כאן ימין ושמאל, שכן זו גדולה מזו וזו פחותה מזו (פת"ש אח"ף ו'). באצילות בינה ותבונה עומדים זה למעלה מזה ולא זה פנימי לזה, אע"ג דבעקודים הם אכן או"פ ואו"מ כמבואר כאן, וצ"ע מהו החילוק. והעניין הוא, דבעקודים אורות האזניים הם בבחינת שורש לבינה ותבונה דאצילות [כגריסת הע"ח - עי' נוסחאות], ובשורשים כל הבחינות הינם כלולים אלו באלו בייחוד והעלם וממילא שייך בהו שם פנימי ומקיף (ביאורים ח"א ל ע"ד). מש"כ "נשמת בינה" כוונתו לעצם מוח בינה שברישא דהוא מבפנים לאוזניים (ביאורים ח"א ל ע"ג).

²⁵⁸ לקמן בשער יעקב ולא וכן בשער לאה ורחל (ביאורים ח"א ל ע"ד). לאה היא בחי' מלכות דאימא המתלבשת בז"א ונעשית בו בבחי' פרצוף נוק' לעניינים מסויימים שאינם לפי מדרגת עיקר ענין הנוק'. ולכן היא טפלה לרחל, הרי היא עקרת הבית המנהגת התחתונים בפרטי מדרגותיה. ולכן אין הבל הפה נחלק לב' חלקים, אלא הכל נקרא על שם רחל (פת"ש אח"ף ז' - ועי' בזה לקמן שער אנ"כ פרק ז').

²⁵⁹ עי' הקדו"ש שער ז' פרק ה' שמעיקרא לאה ורחל באמת ראויות היו להיות לפרצוף א' ממש, ועל ידי חטא עץ הדעת הוא שנתחלקו לשניים. ולפ"ז ניחא מ"ט אין בא"ק שורש מיוחד לכל א' בפני עצמה (ביאורים ח"א ל ע"ד וכן ח"ב א ע"ב).

²⁶⁰ עי' תז"ח יט ע"ג ד"ה ואתעביד ודף נ ע"ד ד"ה ולא אשתמע ודף נא שזהו קלא פנימאה דלא אתשמע קול גדול ולא יסף (ביאורים ח"א לא ע"א) כלומר נשימה.

²⁶¹ עי' זהר בראשית נ ע"ב ודף רי ע"א (ביאורים ח"א לא ע"א). קול ודיבור (ביאורים ח"א לא ע"א, ולש"ו).

²⁶² שורש הקול הוא בבינה. לכן יש ליחס קול גם ללאה וגם לז"א, כי שניהם באים מהמלכות האחרונה דבינה הרי היא מלכות תבונה, אלא שיש חילוק ביניהם, שלא באה מהארת מלכות תבונה היוצאת לחוץ ואילו ז"א בא מעיקר המלכות תבונה המתלבשת בו. כ"ז אם נגרוס בדברי הרב 'תבונה', אמנם אם לא גרסנו, אז חלל הפה עם הגרון כולו הוא בסוד בינה (ועי' בבהגרא"א על תז"ח כ ע"א) (ביאורים ח"א לא ע"א), ועי' לעיל הערה²⁵⁹.

²⁶³ עי' ליקוטי הנוסחאות ועי' שער לא פרק ה'. הרי הם או"א עלאין. ואם כך, האזנים הינם בסוד ישסו"ת (ביאורים ח"א סא ע"ג). אמנם

קשה מדבריו במק"א (ביאורים ח"א עה ע"ב, וכן ח"ב ה ע"ד) שעניינים הם אבא ויש"ס, ואזניים הם אמא ותבונה.

מאיר העין ח"א

אז הוא בחי' מקיף אל הנשמה, וכשהיא מקפת את הלב²⁶⁸ שהיא מדור הרוח אז הוא בחי' מקיף אל הרוח, וכשהיא מקפת לכבוד מדור הנפש אז הוא מקיף לנפש, כי כמו שיש ג' בחי' אלו שהם נר"ן כך הנשמה לנשמה צריך שיהיה בה בחינת ג' אלו כולם בסוד אור מקיף²⁶⁷.

אמנם הגלגולת שהוא סוד הכתר משם שורש לנשמה עליונה הנקרא יחידה²⁶⁸. וטעם קריאתה יחידה לפי שהיא מקפת כל העולמות בבחי' נשמה לנשמה²⁶⁹ לבדה ולא בחי' נר"ן²⁶⁹.

²⁶⁶ עי' שעה"ק דף צב דרוש יב (לש"ו). וז"ל, דע כי בכל בחי' ובחי' מכל ד' עולמות אבי"ע יש ד' בחי' הא' היא בחי' הכלים הב' בחי' נר"ן פנימים הג' בחי' נשמה לנשמה הנק' חיה והיא אוה"מ הד' בחי' יחידה והיא א"א הנעשה או"מ אל המקיף הנז' הנק' חיה וזהו סוד משארז"ל במס' ברכות כי ה' שמות יש לנשמה והם נר"ן ח"י והם כנגד ה' הפרצופים שבכל עולם והם נפש מן המלכות רוח ת"ת נשמה בינה חיה חכמה בסוד והחכמה תחיה בעליה וכן חיים בגי' חכ"ם והיא המקיף התחתון יחידה מן הכתר בסוד מיד כלב יחידתי והיא המקיף העליון ונק' יחידה לפי שא"א אין לו בת זוג נקבה כמו שיש לשאר פרצופים כי הוא יחיד בלי שני והנה במלכות לבדה יש בה כל אלו הה' בחי' לפי שהיא עצמה נק' נפש והנפש שבז"א מאיר בה ונעשה בה בחי' רוח כי הרי כללות ז"א נק' רוח והנפש מבינה מאיר בה ונעש' בה בחי' נשמה והנפש מחכמה מאיר בה ונעשה בה בחי' חיה והנפש מא"א מאיר בה ונעשה בה בחי' יחידה וכעד"ז יש גם בת"ת כי בחי' המלכות שבו נק' נפש שבו והוא בעצמו נק' רוח והרוח מן בינה מאיר בו ונעשה בו נשמה והרוח מחכמה ונעשה בו חיה והרוח מן א"א ונעשה בו יחידה וכעד"ז יש גם בבינה כי המלכות והת"ת והבינה שבה הם נר"ן שבה והנשמה מאבא נעשה בה חיה והנשמה מאריך נעשה בה יחידה. ונבאר עתה כל אלו הבחי' באדם תחתון וממנו יתבאר לעליון הנה האדם יש בו חיות או"פ שהוא נחלק לג' חלקים והם נר"ן והאור הפנימי הזה איננו מספיק להאיר הגוף החומרי שלו ולכן הוצרך גם לכשיהיה לו האור המקיף מבחוץ וטעם הדבר הוא כי הנה הנשמה הפנימית היא בחי' אימא כנודע וזה האוה"מ מבחוץ הוא הנק' חיה הנק' נשמה לנשמה והיא בחי' אבא ונדע כי או"א שניה לא מתפרשאן לעלמין ולכן בהיות אור אימא בפנים ואור אבא בחוץ והם חושקים להתדבק יחד על כן מרוב חשקם זה מכה מבפנים בכלי הגוף ונוקב ועוב' דרך בו לחוץ להדבק עם אבא שבחוץ ואור אבא שבחוץ מכה בדופני הגוף מבחוץ ונוקבו ונכנס בו בפנים ומתדבק עם אמא באופן שהוא התדבקות כפול ועי"כ עביו של דופני הגוף מקבל הארה ומזדכך מבית ומחוץ והנה זה האור המקיף הנק' חיה מקיף מבחוץ לכל כללות הגוף כולו אמנם הוא מאיר לכל חלק מחלקי הגוף כפי ערכו כי בחלק הנשמה מקיף לה מבחוץ כפי בחי' ערך האור הראוי אליה ומקיף כל חלק הרוח בבחי' ערך אור של הרוח ומקיף על חלק הנפש כפי בחי' הנפש ולכן צריך שנבאר חלקי האור הפנימי הנה מקום הארת הנפש הוא בכבוד ומקום הארת הרוח הוא בלב ומקום הארת הנשמה הוא בראש האדם ובמוח שבתוכו ודע כי אף בחלק ראש האדם בלבד יש שם כל הג' בחי' וכן בלב יש כל הג' בחי' וכן בכבוד יש כל הג' בחי' אמנם כוונתנו היא כי עם היות כי הג' חלקים בראש עכ"ז עיקר הגובר להאיר שם היא הנשמה ועיקר מקומה היא במוח ומקום הרוח הוא בחוטם ומקום הנפש בפה ועד"ז בשאר החלקים כי הגובר הוא הנק' ע"ש החלק ההוא עוד יש אור מקיף הגדול והוא הנק' יחידה והוא מבחי' א"א ואיננו דומה אל החיה אשר עם היותה מאירה בכל הגוף מבחוץ אין חלקי הארת' שוים כי לנשמה מאיר כפי ערכה ולרוח כפי ערכה ולנפש כפי ערכה אמנם היחידה מאירה בכל הגוף חלקים שוים בהשוואה א' ולכלם הוא מאיר בבחי' אור של נשמה והטעם הוא לפי שאין בעצמות האור המקיף הגדול הזה חלוקים כי כולו בחי' נשמה וע"כ נק' הוא יחידה כי אין בו רק בחי' אחת בהשוואה אחת.

²⁶⁷ עניין בחינת חיה הוא דהיא עליונה ממדריגת ענייני הגוף, ומעלתה זו היא לפי ערך כלל המעשים העולים מעבודת האדם בכל חלקי גופו בכדי להעלותו לשלמות העליון. ולכן המקיף הזה נחלק לג': כשמקפת המוח הוא מקיף לנשמה, וכשמקפת הלב שהוא מדור הרוח, היא מקיף לרוח, וכן בכבוד היא המקיף של הנפש (פת"ש אח"ף ח').

²⁶⁸ בחי' היחידה היא במדריגת כתר שהוא מקיף כללי ואינו מתחלק לנר"ן, ובחי' יחידה הוא תכלית הרצון העליון העולה מעבודת הנר"ן של הצדיקים, שבזה מתקשרים ביחודו ית', שכן תכלית הרצון הוא רק לגלות את השלמות, ובכך מקדש הצדיק את כל כחותיו וענייניו שלא יהיו כי אם על מנת לגלות את רצונו ית'. והוא תכלית השלמות, והיא העבודה היותר גדולה שיש לצדיקים, והוא על ידי ביטול מציאותו לרצונו ית' ואז מגלה הוא ית' את רצונו בבריאה בזכותם וזהו גילוי בחינת היחידה (פת"ש אח"ף ח'). ועי' לקמן שער המוחין פרק ה' שם אין משמע כן. עיקר אותה הנשמה העליונה הוא האוירא עלאה שבין הקרקפתא למוח, והוא הנקרא (אד"ר קכח ע"ב) חכמתא עלאה סתימאה. ובחינה זו איננה היחידה הכללית, אלא רק היחידה שבנשמה שברוח [נדצ"ל היחידה שברוח]. שכן הנשמה חיה ויחידה מצויים למעלה מכל פרצוף, ועיקר כל פרצוף הוא הרוח והנפש בלבד (עי' יהל אור ח"א יא ע"ד). ועי' הקדו"ש שער ג' פ"ג ופ"ה (ביאורים ח"א לא ע"ב).

מאיר העין ח"א

כמ"ש בנשמה לנשמה כנ"ל, כי הלא לא יש רק ג' בחינות נר"ן²⁷⁰ וכנגדם יש ג' בחי' אלו בנשמה לנשמה^{271,270} אבל דוגמת הנשמה העליונה הנקרא יחידה אין למטה דוגמתה בחי' ד'²⁷¹ כנ"ל²⁷², וכולה היא מציאות א' וז"ס הנקרא יחידה לפי שאין דוגמתה למטה כנ"ל.

הגה"ה דרוש להר"ר גדליה הלוי²⁷³

דרוש שכתבתי מענין שרשי אצילות של עצמות וכלים²⁷² שנתהוו מאח"פ ועינים בסוד ראייה שמיצה ריחא { יח ע"א } דיבור, זה מצאתי להר"ג הלוי. כאשר האורות נתפשטו מאוזן וחוטם עד נגד הפה ששם התחברות כל ההבלים, ואז במקום שמתחברים יש לכולם בחינת נפש²⁷³, לפי שאין הבל האזן יכול להתחבר להבל פה אלא בריחוק מקום²⁷⁴, וכן הבל החוטם אלא שא"צ ריחוק מקום כ"כ כמו הבל האזן כדי להתחבר להבל הפה, וע"ז באה²⁷⁵ הסתכלות העינים ובהכאה שהכל הזה²⁷⁶ נעשה הכלים²⁷⁴. ובהסתכלות זה יש פנימי וחיצוני²⁷⁵, כי יש

²⁶⁹ יש בא"ס המקיף ג' הארות המאירות לתוך החלל: (א) הקו, (ב) הארה מצומצמת תמידית של המקיף בכל החלל, (ג) כאשר האור המקיף מאיר לכלי בתוקף אורו באופן בלתי מצומצם למעלה ממעלת הכלי לצורך נסים גלויים.

והנה ג' בחי' אלה ישנם בכל א"א שבכל עולם ועולם, וכמו כן בבחינת היחידה שבכל פרצוף פרטי. והנה בביאור עיקר כוונת הרב במש"כ כאן שהנר"ן מתלבשים בתוך פנימיות הכלים (הרי הוא הגוף) אבל אין יכולת בגוף האדם לסבול את הנשמה לנשמה, כי לנר"ן יש בגוף כלים מיוחדים להתלבש בכל א' מהם, הרי הם מוח, לב וכבד. אבל לשני המקיפין חיה ויחידה אין בגוף כלים שיוכלו להתלבש בתוכם, אלא היחידה שורה בתוך החיה והחיה שרויה בתוך הנשמה, והוא דוגמת קו דאור א"ס המתלבש בפנימיות כל העולמות, אבל עיקר אורו הוא למעלה. וכן היחידה: עיקר אורה הוא למעלה, ומה שמתלבש ממנה בכל הפרצוף ומתחלק לנרנח"י הוא רק על דרך הקו דא"ס שמצטמצם בכל עולם ועולם לפי ערכו, ואילו עיקרה נשאר מקיף עליו מבחוץ. ואותו אור מקיף אינו מתחלק כלל, אלא הוא רק מציאות אחת פשוטה. ובהתגלות האור שלו כפעם בפעם בצורת ניסים כנ"ל, אז הוא משפיע בכל העולמות כולם בהשוואה אחת. אבל הארתו התמידית כמקיף, הוא המחיה את העולמות על ידי התחברותו עם האור הפנימי, והוא ראשיתו, ובבחינה זו הוא אינו מציאות פשוט אלא מתחלק לפי המדריגות.

והנה יש לדעת, כי כל הנאמר כאן בדברי הרב וכל הנאמר בהערה זו בביאורם אינו אלא ביחידה הפרטית שברוח הכללי (כלומר בנשמה שברוח כנ"ל הערה 268), הרי הוא עיקר כל הפרצוף. אבל מהיחידה הכללית לא דיבר הרב כלל, והיא עליונה מכל הפרצוף (ביאורים ח"א לא ע"ג - לב ע"ב).

²⁷⁰ עיקר כל פרצוף נתייחד על ג' בחי' בלבד הרי הם נר"ן, שכן אין בגוף אלא ג' כלים פנימיים המכילים בהם את הארת הנשמה והם המוח, הלב והכבד (ביאורים ח"א לב ע"ב).

²⁷¹ והוא ככל שורש הכולל את כל הענפים היוצאים ממנו (ביאורים ח"א לא ע"ב).

²⁷² עי' לעיל הערה 248.

²⁷³ אורות אח"ף הם בקיעת הזיו דרך הנקבים המגלים על רצון דא"ק. ומבשרי אחזה אלו-ה, דכמו כן הנשמה בוקעת דרך אלו המקומות ופועלת ע"י אלו החושים. לומר לך, החושים, הרי הם פעולת אח"פ, המה הממצעים בין הכחות הזכים שבראש ובין כחות המעשה שבאברי הגוף. לכן בהם הוא שמתגלם הרצון לעשות כלים, אבל הם עצמם אינם נעשים כלים, אלא ששורש הכלים נהיה מהם, ואינו מתגלה אלא בתחתיתם, כלומר בפה (פת"ש אח"ף י).

פה הוא בחי' הנפש של האח"ף, וכל האורות היוצאים מהפה הם בבחי' מלכות (ביאורים ח"א לב ע"ג). ועי' ביאורים ח"ב צד ע"א שהמקום בו מתחברים האורות הנ"ל הוא שיבולת הזקן, ועי' לקמן הערה 278.

²⁷⁴ אורות העינים לגבי אורות אח"ף הוא בבחינת החכמה לגבי יתר המידות וכללותם הרי הוא המלכות. ממילא באותה המידה שבה החכמה מאירה למלכות והמלכות מצידה נותנת לחכמה צורה של כלי בסוד ה' בחכמה יסד ארץ' (משלי ג יט, ועי' זהר פנחס רנח ע"א), כמו כן לא יתכן שיהיה כלי (הרי הוא המלכות) אם לא שתאיר בו החכמה. איברא, אם תאיר החכמה במלכות הארה כערכו הוא, הרי שלא תוכל המלכות להכילו ולא ייווצר כלי. לכן בע"כ שאין יוצאת הארה מחכמה אלא בצמצום גדול (והוא בחינת מלכות שבחכמה) וכך יש מקום בכלי המלכות להכילו. ולעניינינו, צמצום זה של אור העין, הרי הוא ההסתכלות, והכאה דהארה מצומצמת זו באורות אח"פ, ובייחוד באורות דפה דא"ק, הוא שיוצר מהם את כלי העקודים (פת"ש אח"ף יב).

שורש בחי' כלי דאח"פ תחילת עשייתו היא על ידי התרחקות האור משרשו ואח"כ ע"י התעבותו הבאה מכח הריחוק ההוא, הרי הוא כח הגבול שיעור ומידה שבו. ואז, על ידי הסתלקות האור מעביותו, נעשית מהעביות הנשארת למטה בלי אור בחי' כלי בעל גבול ומידה והיינו הפה [שכוחו הוא בדיבור הרי הוא הגבלת הברות לאותיות ותיבות] (ומאחר שעיקר העביות אינו אלא בנפש, הרי הוא שותפא דגופא (תיקו"ז יג ע"ב), לכן לא נעשו הכלים אלא כאשר הגיעה ההסתכלות

מאיר העין ח"א

בכל איברים²⁷⁷ פנימיות וחיצוניות, ונעשה כללות כליהם²⁷⁸, ולפי שאין בראית עינים הבל היוצא²⁷⁹ אלא הסתכלות לבד²⁷⁶, אינו נעשה אלא הכלים. והסתכלות ההוא²⁸⁰ גדול מכל הג' הבלים הנ"ל, כי הראייה היא י', שמיעה ה', ריחא ו', דיבור ה', הרי ד' אותיות הוי"ה²⁷⁷, שהם חבת"ם, שהם נר"ן [נ"א נרנ"ח]²⁸¹. הראייה היא חיה י' של השם הנקרא חכמה, כי חכמה עליונה מאירה דרך עינים, אלא שאם היה יוצא הבל ממש דרך העינים לא היה אפשר למטה לקבלה, לכן לא נמשך ממנו אלא הסתכלות לבד. והיה בו כח לעשות²⁸² כלים לג' בחינות אלו, י' דנשמה בהבל און²⁷⁸, י' דרוח בהבל חוטם, י' דנפש בהבל הפה²⁷⁹, וז"ס (ירמיה לא ב) מרחוק ה' נראה

למקום שמתחברים כל ג' ההבלים יחד והוא בפה, שם נמצאת כללות הנפש של האח"ף. והנה הכח שגרם לאור האח"פ להסתלק מהעביות שבו היה הסתכלות העיניים, שכן הוא אור גבוה ומובדל מבחינת כלי, עד אשר המשיך את אור האח"פ ליפרד מעביותו ולעלות לידבק בה. ומאחר שכל כח הבדלה והפרשה אינו אלא בסוד גבורות ודין, וכל עביות גם כן הוא מהגבורות וכמשנ"ת, לכן כתוב להלן בדברי הרב שההסתכלות (הרי הוא שורש ההבדלה של כח העביות ליעשות לכלי) והדיבור (שהוא פעולת הכלי) הם שניהם מצד הגבורות (ביאורים ח"א לב ע"ד).

התהוות בחי' כלי דעקודים הוא ע"ד התהוות חלק עיקרי דעולם האצילות, הרי הוא ו"ק דז"א. והנה התהוותו הוא על ידי ב' בחי', ובשני שלבים: א) על ידי שנכללו בינה ותבונה כא' בנה"י וחג"ת דא"א לצורך עיבור ראשון, ב) על ידי שנכללת התבונה בבינה בלבד לצורך עיבור ב' (עי' שער ז"א סוף פרק ב' ושער הולדת א"א פ"ג ועיבורים פ"ב). וכן הוא בעקודים: אורות העינים המה בחי' פרצוף א"א לגבי עולם העקודים (ביאורים ח"א מז ע"א, וכן ח"ב כח ע"ד), וכלול בא"א גם כן אבא. וכאשר הם מסתכלים באורות האח"ף ומעלים את החלק המובחר אליהם, והאור חוזר המבואר בעקודים ה' הוא בחי' אימא, ואור הפה גופא, הרי הוא התחברות האור המקיף לאור פנימי הוא בחי' אורות ז"א (ביאורים ח"ב כח ע"ד).

עי' לקמן שער עתיק פרק ד' שאין כלי יכול להיווצר אלא על ידי הכאה של אר"מ באור פנימי.²⁷⁵ הכלים נעשו מההסתכלות החיצונית בלבד, שכן הפנימי לא נתגלה כלל (ביאורים ח"א לב ע"ד). ועי' לקמן הערה 294.

הגם שאמר שאור העינים (הרי הוא בחי' חכמה) ירד ונמשך באור האח"ף הרי הוא עולם העקודים, בל נטעה לומר שעולם העקודים יש בו מאור החכמה ג"כ, שכן אור החכמה עצמו (משא"כ הארתו) לא השתתף בעקודים כלל (ביאורים ח"ב צג ע"ד), ועי' הערה 269.

כנ"ל זהר חדש לא ע"ג וכן תיקו"ז קמא ע"א.²⁷⁷ בחי' כלים דאח"ף לא נעשתה אלא כאשר הגיעה הארת ההסתכלות למטה כנגד הפה, כלומר, בסוף אורות הפה והוא בטבור (ביאורים ח"א נד ע"א), והוא בחי' המלכות דמלכות דאח"ף הרי הוא מלכות דפה דא"ק (ביאורים ח"ב מט ע"ג), והוא המקום בו מתחברים כל אורות אח"ף יחד (ביאורים ח"א מז ע"א).

והנה כל ל' הכלים האלה אין חשובים ככלים נפרדים אלא בהתפשטות הראשונה. אמנם בהתפשטות השניה אינם נחשבים אלא לכלי א' (ביאורים ח"ב ב ע"ד). והנה אפילו בכלי א' זה יש בחינה של י' חלקים (ביאורים ח"ב נא ע"ג), שכן יש לחלק בין הכלי החיצון (והוא העיקרי) לכלי הפנימי (והוא בחי' צלם והוא לבוש לנר"ן - עי' שער הצלם פרק א): בכלי החיצון אינו כי אם כלי א' לבד, ואילו בכלי הפנימי יש י' כלים לכל א' וא' מהאח"ף (ביאורים ח"ב מה ע"ב, וכן כללים ח"א צו ע"ג).

ובאופן אחר, אי אפשר לשום אור המתפשט למטה לעמוד באותו מקום שמתפשט שם אלא על ידי בחי' כלי. שכן הכלי הוא הגוף, והגוף גורם שלא יחזור האור למקורו. ואם כן פשוט שיש לכל בחי' פרטית באח"ף איזו הבחנת כלי. זאת ועוד, כל מציאות אותם הכלים הוא לעולם על ידי בחי' זיווג דהאורות העליונים, והוא בחי' זיווג הנמשך על ידי בחי' אמ"ר וק"ב (עי' שער מ"ד ומ"ן פרק ה') שהוא בחי' אור וכלי. אמנם כלי זה אינו נחשב לבחי' כלים בעולם העקודים, שכן כל עולם עליון הוא בבחי' א"ס בערך התחתון (מבו"ש יג ע"ד). אם כן אור האזניים כאשר הוא נמשך מלמעלה מפנימיות א"ק, בערך עולם העקודים הוא אינו אלא בחי' אור לבד בלתי כלי. ומש"כ כאן דנוצרו מהאח"פ י' כלים לכ"א מהם על ידי הסתכלות, הכוונה אינה אלא על ההתפשטות הב' דאח"ף שהוא עולם העקודים העיקרי (ביאורים ח"א מו ע"ד).

אם כי עיקר אורות דאזון וחוטם מסתיימים זה למעלה מזה (אזון מסתיים בשיבולת הזקן, וחוטם בחזה), עכ"ז הם מתלבשים זה בזה, והארת כולם כאחד מתפשטת עד הטבור ושם מתהווים כליהם. אמנם האור וכלי העיקריים במקום הטבור אינם אלא של הפה, לכן הכלים אשר שם נקראים על שמו (כללים ח"א צח ע"א).

כמו שיש בגוף פרצוף שלם של תרי"ג בחי' כך יש בנשמה. וכמו כן רואים באח"ף שיש לו צורת אדם השלם באורותיו (פת"ש אח"ף יא).

מאיר העין ח"א

לי²⁸⁰²⁸³. ומשאר הכלים אם היה יוצא מהם הסתכלות לבד דרך מסך²⁸⁴ כמו העינים לא היה כח בהם לעשות כלים. וכ"ז הוא דין, בין בבחי' התפשטות ההבל בין בהסתכלות הראות²⁸¹. וראיה זו²⁸⁵ גימ' גבור"ה, ודבור"ר גימ' רי"ו עם ד' אותיות²⁸². והסתכלות זה בא ומכה במקום שמתחברים ג' הכלים ביחד שהוא²⁸⁶ בחי' נפש, וזהו (בראשית א ד) וירא אלהים את האור²⁸³, כי האור { יח ע"ב } הוא בחי' הבל און וחוטם, שהוא בחי' נשמה ורוח, את הוא בחי' הפה, שהוא נפש, ואז כשראה את הנפש²⁸⁷, אז (שם) ויבדל אלהים²⁸⁴ שהוא עשיית שרשי הכלים²⁸⁸. והסתכלות זה בדרך ישראל²⁸⁹ עשה רושם²⁸⁵ (נ"א ראשים)²⁹⁰ בכל²⁹¹ בחינה ובחי', כי פגע בכל בחי' ובחי' מן ההסתכלות, לבחי' הבל כתר בכתר, וכעד"ז נעשה כל רושם (נ"א ראשית) הכלים החיצונים באברים חיצונים, ופנימיים באברים פנימיים²⁹². ולא נגמר זה עד שהכה הסתכלות במקום שמתחברים ההבלים, שהוא התפשטות ההבלים, שהוא חיצונות שלהם²⁹³, ומהכא אתה אור ההבל אל אור הסתכלות חזר אור הסתכלות בדרך אור חוזר, ונעשה כלי בכל בחינה ובחינה לשאר (נ"א לזה)²⁹⁴ הגוף, החיצונות לאברים חיצונים, ופנימיים לאברים פנימיים. וכאשר²⁹⁵ שבהסתכלות כל הדבוק יותר אל שורשו הוא יותר עליון, כי כתר (נ"א הכתר) סמוך לעין יצאה אחרונה, והמל' יצאה ראשונה (נ"א הוא יותר סמוך לעין כו' כי המל')²⁹⁶. וכשמכה²⁹⁷ וחוזר אז כל בחינת הכלים שוין²⁸⁶, שאם היסוד²⁸⁷ [נ"א שאף שהיסוד]²⁹⁸ היה מתפשט לפנים²⁹⁹ יותר מן

²⁸⁰ ר"ל שהראיה הוא מרחוק כי העין הוא יותר גבוה מאח"ף מהרא"ז בשם מהר"ל (לש"ו). עי' סתרי תורה וירא צז ע"א: הורמנותא דמלכא אתחזי בתלת גוונים, גוון חד, חיזו דאתחזי לעינא מרחיק, ועינא לא יכיל לקיימא בבריירו דחזי, בגין דאיהו מרחוק, עד דנטיל עינא חיזו זעיר בקמיטו דליה, ועל דא כתיב (ירמיה לא ב) מרחוק יהו"ה נראה, ע"כ. ועי' יהל אור ח"א יב ע"ד וכא ע"ג. ועל אף שהזהר מדבר באצילות, וכאן עניינו למעלה מזה אמנם נראה פשוט שרבינו בא לדמות מלתא למלתא.

"מרחוק" פי' הארת החכמה, הרי הוא אורות העיניים, ועל ידי החכמה נעשה האור לכלים. ועל ידי הכלים נתגלה למטה, והוא מש"כ 'נראה לי', וזהו דווקא "מרחוק" שאל"כ היה נחרב העולם מרוב האור (ביאורים ח"א לב ע"ד).

²⁸¹ ההבל הנזכר כאן הוא בסוד גבורות דפה אשר שרשם במלכות, והסתכלות הוא גבורות דראיה אשר שרשם בחכמה, דהיינו מו"ס שהוא בוצינא דקרדינותא (ביאורים ח"א לג ע"א).
²⁸² עי' לקמן שער אנ"כ פרק א' במ"ק שיש ג' קוצין ביר"ד (עי' זהר בלק רג ע"ב), וזה מתגלה בבטן אמא, ויתכן שלזה מרמז ה' גדליה באומרו שהוא בסוד רי"ו.

²⁸³ עי' בספד"צ יג ע"ג: "והחיות רצוא ושוב" (יחזקאל א יד) כדכתיב "וירא אלקים את האור כי טוב" (בראשית א ד) "אמרו צדיק כי טוב" (ישעיה ג י), ע"כ. ועיי"ש בבהגר"א שמבאר שכוונת הספד"צ היא לאיחוד ג' האורות הרי הוא גילוי המתקלא והתיקון, ועל אף שלקמן מבאר רבינו את הדבר כצמצום וחסרון ע"י עשיית הכלים. אמנם עי' בבהגר"א על ספד"צ ב ע"ג ד"ה ולזה, וז"ל, עיקר התיקון להתמעט האור שיוכלו התחתונים לקבל האור, עכ"ל. וגם כאן צ"ל כנ"ל שעל אף שהספד"צ עצמו מדבר באצילות אעפ"כ יש לדמות מילתא למילתא.

²⁸⁴ פי' מו"ס, לכן הוא לשון "אלקים" שהוא שם של מידת הדין (ביאורים ח"א לג ע"א).

²⁸⁵ עי' לש"ו ביאורים ח"א לג ע"א שמביא את לשון שעה"ק (הובאו דבריו בשינוי נוסחאות הערות 290 292) שם מתבאר שכל הכלים נעשים מהעביות שהיתה כלולה באורות עצמן, והעביות עצמה נעשית על ידי יציאת האורות מהאח"ף ולחוץ וכן על ידי ירידתם והתפשטותם למטה, כי על ידי שנתרחקו ממקורם נתחשכו ונתעבו. אמנם אותה העביות איננה ניכרת כמדריגה בפני עצמה, כי היתה נכללת באור ממש, והעביות שבהם נגמרה למציאות ושם בפני עצמם על ידי ג' בחינות: (א) כאשר ירדה עליהם ההסתכלות דאור העיניים ששרשו הוא באור דנשמה לנשמה, אין שם מקום לעביות כלל לרוב דקותו, אם כי הסתכלות זו קלטה את האור הזך שבהם והתחילה להפריד בין החלק העליון והזך לחלק התחתון והפחות זך בכדי שיתהווה עיבוי בחלק אור התחתון. אמנם כל זמן שלא הגיעה ההסתכלות לסוף ההתפשטות דאח"ף, העביות היא עדיין קלושה מאד, וזהו הנקרא "רושם הכלים". (ב) כאשר הגיעה ההסתכלות לסופם של אורות האח"ף, שם העביות מרובה יותר ולא יתכן שהאור הגדול של ההסתכלות יתחבר עמם כלל. לכן נפרדו בעל כרחם להיות לעצמם, אמנם זה לא נעשה בדרך ישר כי אם בג"ר דעקודים (ה"ה בחי' הראשים הנזכר בשעה"ק) שכן יותר נקל לג"ר להתחבר עם האור הגדול דהסתכלות מפאת היותם עליונים יותר. (ג) כאשר חזר אור ההסתכלות לעלות למעלה, ורק אז היה בז"ת דעקודים כח להפריד את האור שלהם מן העביות (ביאורים ח"א לג ע"ב).

²⁸⁶ כבר נתבאר לעיל (הערה 285) שלא נעשו כלים אלא לאחר שהגיע אור ההסתכלות לסופם ולסיומם דאורות אח"ף. וקשה, שהרי אין אורות שביכלתם להגיע ל"סופם ולסיומם" כי אם אור המלכות בלבד. ועוד, שהרי כל האורות, הן אור ההסתכלות והן אורות אח"ף, עומדים בקו א' זה

מאיר העין ח"א

המל' היה שוה אל המל' אף (שהוא)³⁰⁰ יסוד, שהרי נתפשט יותר, כי היסוד מרוב אורו על³⁰¹ המלכות היה בו כח להתפשט יותר, ואין בו מעלה יותר אל המל' (נ"א כי היסוד למעלה אל המל')³⁰², אלא מפני שזה התפשטות הוא בסוד אור חוזר שהוא חוזר ומתקרב אל מקורו, אבל בבחי' הכלים עצמן הם שוים.³⁰³ וכשחוזר האור ומלביש ההבל²⁸⁸ נמצא כשהוא סמוך לפה³⁰⁴ גדול הבל הפה מהבל האזן, כי הבל הפה הוא עתה סמוך לפה³⁰⁵ { יח ע"ג } בבחי' ראש, והבל האזן עדיין הוא בבחי' שאר הגוף עד שיעלה נגד האזן³⁰⁶.

וע"ש בביאורינו²⁸⁹ ענין היות ב' נקבי האזן וב' נקבי החוטם וב' בחי' פה קול ודבור שהם גרון ופה, והם בחי'³⁰⁷ לאה ורחל. ואע"פ שקול הוא בת"ת, הענין הוא שמכאן נמשך מקיף אל הדבור (נ"א מהקול אל הת"ת)³⁰⁸ ומהדבור אל המל'²⁹⁰, ומה שלפעמים עלה ישראל לחכמה אע"פ שהשורש הוא כאן (הוא של ישראל הוא ת"ת) בחוטם והעינים הוא בחכמה, עכ"ז עולה כמאן דארח שעולה ריח ניחות עד המוח כי שם הוא חכמה²⁹¹ ע"כ³⁰⁹.

למעלה מזה, וזהו מש"כ רבינו ש'כל בחי' הכלים שוין' שכן כאשר חוזר אור המלכות דההסתכלות למעלה, אזי יורד היסוד למקום בו היתה המלכות קודם לכן וחוזר ועולה, ואז יורד ההוד לאותו מקום וכן כולם. אם כן, יוצא שכל י"ס דההסתכלות מגיעים א' אחרי השני למקום הגמר דהעביות (ביאורים ח"א לג ע"ג).

²⁸⁷ כוונת רבינו ליישב קושיא, שעיקר הכלי אינו חל כי אם בספירות היותר תחתונות, כאשר ההסתכלות מבררת את הכלי מהאור שבו, וככל שעולים לספירות גבוהות יותר ההסתכלות מבררת יותר את הכלי מהאור. ואם כן, כלי ההוד בע"כ יהיה עבה יותר מכלי היסוד וכו' וא"כ כיצד אמר שכל בחינת הכלים שוים. ואת זה בא רבינו לתרץ, שכאשר ירדה תחילה מלכות דההסתכלות, ביררה לעצמה את העביות היותר חיצונה והיותר עבה שבכולם, ולקחה אותו להיות כלי למלכות דאח"ף. ואם כן הכלי דמלכות הוא הכלי היותר עבה, והיסוד מברר לעצמו עביות עליונה וזכה עוד יותר, אמנם הכלי העצמי שלה אינו עבה יותר שכן הביורורים שהוא עשה הם דקים וזכים יותר, ומש"כ רבינו שכל הכלים שוין כוונתו שערך הכלי לגבי אורו הוא שוה בכל הספירות (ביאורים ח"א לג ע"ד).

²⁸⁸ כמאן משמע שכלי המלכות נעשה לפני כלי יסוד ויסוד לפני הוד וכו' דהיינו בבחינת אור חוזר. אמנם עי' לעיל (הערה 285) שם משמע שכלים דג"ר נעשו באור ישר לפני הכלים דז"ת, וצ"ע. אלא בע"כ צ"ל שאין הכוונה שם לבאר מהו זמן עשיית הכלים, אלא רק על ידי מה נעשה כל כלי וכלי אך בוודאי שהם נעשו כסדר מלמטה למעלה. אמנם התלבשות האורות בעביות נעשתה רק על ידי אר"ח ואפילו בג"ר, ואם כן בוודאי שהיתה ההתלבשות שוה (כלומר באור חוזר ולא באור ישר). אמנם הכלים ד"ס דפה קדמו לכלים ד"ס דחוטם, וכלים ד"ס דחוטם לפני הכלים ד"ס דאזן. ויתר על כן, אפילו אור המלכות לא יכול היה להתלבש בכלי המלכות עד שעלה הכתר דההסתכלות, שכן אז אין הכלים יכולים לסבול את אור הכתר שהוא גבוה מדי, ולכן התלבש האור ד"ס דאזן בכל הכלי שלהם בירידה אחת של האור הישר העליון, וכן הוא בכלי החוטם ובכלי הפה. ועוד אפשר ליישב, שאורות אח"ף נקראים הבלים, ואור ההסתכלות נקרא אור, שכן הוא אינו אלא הארה בעלמא, ומש"כ 'וכשחוזר', כלומר אחר שירד לסיום אורות אח"ף ואח"כ חוזר ועולה (ביאורים ח"א לד ע"א ע"ב).

²⁸⁹ ע"כ הוא דרוש הר' גדליה, ומעתה הוא חוזר להיות דברי הרח"ו וכוונתו על כל אותן הדברים שאמר הוא לעיל בפרק הזה (ביאורים ח"א לד ע"ג).

²⁹⁰ בחי' קול היוצא מפה דא"ק נעשית נשמה לז"א דאצילות, ובחינת דיבור היא נשמה למלכות דאצילות. אבל בחינה זו איננה הנשמה העיקרית ממש, שכן היא מגיעה מהאמא דאצילות, אלא בע"כ שכוונתו היא על האור דהנשמה העליונה, שהרי העליונים מאירים לתחתונים בבחי' אור מקיף, ומכוונים בשם נשמה, שכן מזה מאירה נשמתן ונתוסף בהן תמיד אור על אור. מש"כ שקול הוא בסוד ת"ת שהוא ז"א אינו סותר את מש"כ כאן שהוא בסוד גרון ושורש לאה, כי שניהם אמת: הגרון הוא אכן בחי' נוק' והוא שורש לאה, אבל משם נמשך אור מקיף אל ז"א ג"כ (ביאורים ח"א לד ע"ג).

²⁹¹ עי' שעה"כ עב ע"ד ותבין העניין היטב (לש"ו).

כוונת הלש"ו להקשות, הרי כאן מבאר שז"א עולה עד חכמה שבמוח, והיאך יתכן שז"א יתעלה יותר משורשו שבחוטם (עי' שינויי נוסחאות). ומתרץ ע"פ מש"כ הרב בשעה"כ שאין עליית ז"א עלייה של ממש, אלא הוא מתייחד ומתעצם עם החכמה, וכדמיון הריח שהוא בחוטם שעולה עד המוח.

אמנם דבריו קשים להולמן, שכן כל העליות של הפרצופים אינן עליות כפשוטו. ולא רק עליית ז"א המבוארת לעיל, אלא כל העליות של הפרצופים אינן כי אם תוספת אור ומוחין מלעילא לאור התחתון [עי' לש"ו כללים ח"א לו ע"ג, שאם היה זה עליו ממש וכפשוטו, הרי שהיה הדבר כעין מיתה שכן בעליה מעין זו חוזרת נשמתו לשורשה], ועל ידי זה נעשה התחתון עצמו להיות מעין

מאיר העין ח"א

שער ד פרק ב³¹⁰

אמנם סוד הקפה זו שביארנו בפ"א²⁹² אינו מתפשט למטה רק ממקומה היא מקפת מלמעלה למטה כמ"ש בסוד או"מ, לכן תראה שלא נזכיר אנחנו רק מסוד הנשמה ולמטה לבד²⁹³.

אמנם תראה איך היותר עליון עתה מן המתפשטים הוא סוד הבל און, כי הוא מתפשט למטה בסוד הנשמה²⁹⁴, לכן אנו אומרים תמיד משל א' כדי לשכך האון לבד, לפי שאין אנו מגיעים אפי' דרך משל רק עד האון לבד ולא יותר למעלה, ואפי' שם אינו רק לשכך האון³¹¹, לכן אין אנו אומרים לשכך את העין וכיוצא בזה.

ודע כי בחי' אלו ג' הבלים כולם נמשכו עד כנגד הפה²⁹⁵ ושם מתקבצים כולם, כי הבל היוצא מהאון הוא מתקבץ נגד הפה, והוא נמשך מלמעלה למטה כנגד הזקן²⁹⁶ מב' צדדיו ונמשך עד כנגד הפה, וכן הבל החוטם נמשך דרך אותו ארחא שיש על הפה³¹² נגד החוטם שהוא תיקון ג' מ"ג תיקוני דיקנא, וכן הבל הפה נמשך דרך³¹³ אותו ארחא ג'³¹⁴ (נ"א ב') הנקרא (מיכה ז יח) ועובר על פשע³¹⁵, וג' הבלים אלו מתחברים למטה נגד הפה והם מתחברים בסוד נר"ן.

מדריגת הפרצוף שעליו, ונקרא על שמו. וכ"ז הוא על ידי שהשורש והעצמות העיקריים של כל הפרצופים והעולמות הם בקו דא"ס הנמשך מאור א"ס המקיף, ולכן יכול כל א' לעלות ממדרגה למדרגה עד אין קץ. ולולא החטא באמת היו עולים כך, והיה אור א"ס המקיף מתפשט בכל חלל הצמצום, וכך יהיה לעתיד לבא.

לכן נסדרו כל הפרצופים שאינם עשויים כי אם מאורות מ"ה וב"ן בלבד וחסרים בהם בחינות ע"ב וס"ג מכח הצורך בבחירה ובשכר ועונש, שכן מצד עצמם הם בסוד קטנות. עכ"ז מסתתר ומתעלם אור א"ס העליון ושורה בהעלם בפנימיות דכל המציאות, אמנם הוא מאיר ומתגלה באיזה מיעוט עכ"פ ע"י התורה וישראל, ועי"ז ישנם עליות תמיד לכל הפרצופים.

עכ"פ לפי הקדמה זו יוצא, שישנה כאן הבנה אחרת ליישב את הדברים, שכן אין שורש החלטי לז"א ולא לשום פרצוף אחר, שכן כל הפרצופים בפנימיותם אינם תלויים כי אם באור א"ס בלבד, וממילא יכולים הם לעלות בנקל למעלה למעלה. ומש"כ ששורש ז"א הוא בחוטם, זהו רק לענין היותו שורש למדרגת ותכונת ז"א עצמו, אמנם אין הדבר נוגע לאור פנימיותו. וכן הוא בפרצוף אבא ששורשו בעינים, שכל זה אינו שייך כי אם בחיצוניותם הרי הוא עצם שורש מציאותם, אמנם מצד אור פנימיותם העצמי הם מושרשים בא"ס. וממילא יתישב, שכן כל דברי רבינו כאן אינם כי אם על בחי' חיצוניותם בלבד, ובא לבאר כיצד תשתווה חיצוניותם עם פנימיותם. שכן הגם שיש מדרגות בחיצוניות עד אין קץ, אמנם הם נסדרו לפי הכוונות הפנימיות שבהם, אע"פ שאין הנשמה מאירה בכל כחותיה, עכ"ז נסדר החיצוניות לפי תכונתה וכחותיה. לכן כאן צריך ז"א להיות שייך באותה המידה גם לחוטם וגם לעיניים בחיצוניותם, והם מיוחדים זה בזה לעולם. והוא מה שאנו רואים שהריח בחוטם עולה עד המוח ה"ה שורש דכח הראיה. כלומר, שהם מיוחדים ולא סותרים זה את זה גם בעת שאינם עולים (ביאורים ח"א לד ע"ד).

ועי' עוד בביאורים ח"א עה ע"ב שעצם הטעם שהוא יכול לעלות עד אין קץ, הוא מאחר שהוא שייך לקו האמצעי שכולו א'. ועי'ש נה ע"ג שמביא ראה לדבריו מבהגר"א על תיקו"ז פא ע"א ד"ה ביה איהו וז"ל, והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח ודעת ויסוד הוא א', עכ"ל.

אמנם עי' נסירה ג' ז"ל, כל עליית מ"נ צריך שתעלה מלמטה למעלה ממדרגה למדרגה, וזה יעורר לזה וזה עד רום המעלות, ע"כ. אם כן אפשר לומר שכוונתו כאן שהז"א מעלה מ"ן למעלה למעלה, וממילא אין צורך בכל דברי הלש"ו הנ"ל, וצ"ע.

²⁹² דהיינו מקיף חיה. ועי' פרק ג' שזה בסוד הסתכלות העיניים.

²⁹³ כלומר מבחינת האון ולמטה ולא מבחינת העיניים וכ"ש שלא למעלה מהעיניים (ביאורים

ח"א לה ע"ב).

²⁹⁴ כוונת רבינו כאן הוא לגלות, שאף על פי שלעיל הערה 269 אמרנו שהנשמה הנזכרת אינה כי אם הנשמה הפרטית שברוח, אמנם בעקודים יש גילוי לנשמה עצמה, ולכן שולטים האורות של ס"ג ומ"ה במקום האורות של מ"ה וב"ן (עי' כללים ח"א נב ע"א וע"ב, ועי' עוד ביאורים ח"ב כז ע"ג, ועי' לקמן הערה 503, והערה 865).

²⁹⁵ הפה הוא מקום שבו נסדרו כל הנבראים וסדרי כחותיהם הרי הם האותיות והתיבות היוצאים מהפה, שכן בפה הם עוד בתורת כללות, ורק אח"כ כשיוצאים הוא שהם מתחלקים לפרטים (פת"ש אח"ף ט), שעה"ק לה ע"ד דרוש בענין א"ק (לש"ו).

²⁹⁶ כאן מתבאר שאורות אח"ף הם בא"ק ממש דוגמת היות י"ג ת"ד בא"א (כללים ח"ב לה ע"א,

וכן הוא בדע"ה ח"א ח ע"ד).

מאיר העין ח"א

אמנם דע כי טבע של הבל היוצא מפה וחוטם וכיוצא דרכו להמשיך באורך לחוץ³¹⁶ בכח, ואחר שהוא יוצא בקילוח אח"כ מתפרש³¹⁷ לצדדין כנודע בחוש הראות. ובודאי (כי)³¹⁸ אע"פ שהכל הוא הבל א' עכ"ז יש (קצת ל"ג)³¹⁹ חילוק בין קצת ההבל אשר הוא נגד הפה עצמו או החוטם אל שאר ההבלים המתפשטים לצדדין³²⁰, וטעם שההבל שהי' נגד הפה³²¹ ממש הנה הוא דבק במקורו קשר אמין (דבוק קשור ואמין ל"ג)³²² ותמיד מגיע השפע אליו, וזהו הנזכר בס"ה (זהר בראשית טו ע"א ועוד) דא"ס { יח ע"ד } מטי ולא מטי²⁹⁷³²³, כי הוא תמיד נדבק בא"ס ע"י אותו קילוח ההבל היוצא מפה³²⁴ בחוזק ומכה תמיד, וזה קצת ההבל³²⁵ נקרא פנימי, ושאר ההבל המתפשט נקרא חיצון. נמצא כי הבל (זה הבל)³²⁶ היותר קרוב למוצא³²⁷ הפה וחוטם נקרא פנימי והיותר רחוק נקרא חיצון. נמצא כי הבל זה הראשון הוא עצמות האור הא"ס ממש³²⁸ המתפשט לחוץ, ואפי' הבל המתפשט לצדדין אשר נקרא חיצון גם הוא מההתפשטות עצמו, רק שאינו דומה לראשון שהוא יותר פנימי²⁹⁸, עם שהכל הוא הבל א', וענין זה הוא כג' הבלים הנ"ל²⁹⁹.

ודע כי מהבל פנימי של האזן נעשה ממנו בחי' ראש לנשמה להיותו עליון קרוב יותר אל מוצא מקור ההבל, והבל החיצון המתפשט הוא בחי' הגוף לנשמה³⁰⁰. כי כמו שיש בגוף עצמו החומרי בחי' גוף וראש גם בנשמה עצמה יש לה בחי' ראש וגוף, כי קצת מהנשמה מתפשט בראש אדם וקצת³²⁹ אחרון היותר עב מתפשט בגוף אדם. גם מהבל החוטם נעשה ב' בחי' אלו, ראש אל הרוח וגוף אל הרוח³³⁰ מפנימית וחיצונית, היותר קרוב אל החוטם הנקרא פנימי נעשה ראש וחיצונית נעשה גוף. גם מהבל פה נעשה עד"ז בחי' נפש של ראש וברי' נפש של גוף, הרי ביארנו ענין נר"ן.

שער ד פרק ג³³¹

הנה³⁰¹ אחר שדברנו בפרק העבר איך נאצל מציאות נר"ן מאח"פ, הנה עתה נבאר מציאות הכלים שלהם שהם בחי' גוף אליהם. אמנם כבר בארנו כי מבחי' הראיה עצמה נעשה נשמה לנשמה, אך אין הראייה סוד הבל הנמשך למטה כמו אח"פ, והטעם כי נר"ן שהם אורות אח"פ הם³³² מתפשטים למטה³⁰², אבל הנשמה לנשמה שהוא הסתכלות העין אינה מתפשטת רק נשאר במקומה בסוד או"מ כנ"ל. ואין בה זולתי הסתכלות דק מאד והוא סוד הראייה והסתכלות, אכן אינה דומה כמו הבל אח"פ אשר עצמותו נמשך למטה, לכן מסוד ראייה זו נעשה ל' כלים שהוא הגוף, י' כלים להבל האזן הנקרא נשמה³⁰³, וי' כלים להבל החוטם הנקרא רוח, וי' כלים להבל הפה הנקרא נפש, אבל ההבל עצמו³⁰⁴ שהוא האור הפנים³³³ אי אפשר להתפשט למטה, לפי שבחי' הראייה נמשך מהענינים שהם יותר עליונים מכולם, לכן בראייה זו לבדה יצאו הכלים³³⁴, משא"כ מאח"פ כי לא היה אפשר להאציל מהם שום { יט ע"א } מציאות אם לא מהבל היוצא מהם ממש³³⁵. ואמנם הסתכלות זו הוא כך, כי נמשכה הראייה זו בנר"ן הנ"ל, ומחמת הסתכלות הזו בהם נעשה שרשי³³⁶ הכלים. וזהו (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל, כי נסתכל המאציל הנקרא 'אלהים' שהוא א"ק באור הנפש הנקרא 'את', כי המלכות³³⁷ נקרא א"ת, וז"ס הנפש הנעשה מהבל הפה [שהוא עקודים]³³⁸, אמנם נקרא ר"ן³³⁹ אור, 'א"ת האור' הוא הנפש עם נשמה ורוח³⁴⁰, וכאשר הסתכל המאציל וראה בנפש הנקרא את

²⁹⁷ עי' לקמן הערה 966.

²⁹⁸ כלומר שהוא התולדה של האור המתפשט מנקבי אח"ף ביושר.

²⁹⁹ שכולם יוצאים ביושר ובתוקף האור, והוא בחי' חסדים, לאפוקי מהנקודות שהם יצאו רק על ידי אורות צדדיים הרי הם בחינת גבורות (ביאורים ח"א לה ע"ג).

³⁰⁰ כי הבל זה הוא גבורה, וכל גבורה היא חיצונית ובבחי' גוף (ביאורים ח"א לה ע"ג).

³⁰¹ מכאן עד ד"ה ונחזור עתה כו' למעשה הוא חזרה על דרוש רב גדליה (ביאורים ח"א לה ע"ג), לכן כל מה שנזכר שם לא שבנו לבארם כאן. עי' שעה"ק טז ע"ג ד"ה עוד נוסף (לש"ו).

³⁰² עי' שער דרושי הצלם פרק ד' לעניין בחי' ה"מ דצלם וז"ל, ונמצא כי ב' בחי' הראשונים שהם ל"מ דצלם לא היה כח בז"א לקבלם, ונשאר מקיף על ראשו דוקא, ולא כשאר אורות המקיפים אף מן הצדדין.

³⁰³ אין כאן כלים אלא צלמים בלבד (ביאורים ח"ב מה ע"ב).

³⁰⁴ אבל עיקר הכלים לא נעשו לכולם רק בבואם בהתפשטותם באורות הפה לבד וכידוע שבעקודים לא נעשה בחי' כלי רק בפה וכמ"ש לעיל פ"א בדרוש הר"ג (לש"ו).

מאיר העין ח"א

(עם האור ל"ג)³⁴¹ אז יצאו שרש³⁴² הכלים, וזהו (שם) ויבדל, כי סוד הגוף (הוא מובדל ועושה הבדלה ל"ג) שהוא הכלי הוא הנותן ועושה הבדלה וגבול וקצבה אל האורות³⁴³. ואמנם בסוד ראייה זו יש אור ישר ואור חוזר, כי מתחלה נמשך הראייה עד סוף בחי' עשירית³⁰⁵ של הנפש, ואח"כ בחזרה למעלה היה מבדיל ונעשה בחי' הכלים³⁴⁴ (ועושה בה ל"ג) ומלביש את הנפש בכל חלקיה. ואמנם זה האור הישר היה בו כח לעשות כלים בסוד הראש שהם ג"ר, עכ"ז לא היה יכול להיות ניכר עד שפגע ראייה זו בנפש עצמו, ובהפגעה שם (היה עושה ל"ג) הנה נגמר עשית הגוף אל הראש שהם ג"ר, אך כלים³⁴⁵ אל הגוף שהם ז"ת עדיין לא היה כח בראייה זו עד שתפגע בנפש הנפש עצמה, וע"י הסתלקות ב³⁰⁶ מלמטה למעלה שהם אור העקודים ואור העין היה האור חוזר ומלביש את ז"ת³⁴⁶.

³⁴⁷³⁰⁷ונחזור עתה לבאר לבחי' נשמה, הנה כבר בארנו כי הנשמה מן האזן שהיא בינה, והנה שמיעה גימטריא תכ"ה, ר"ת (תהלים קנ ו) כ"ל הנשמה ת'הלל י"ה, כי מן האזן סוד הנשמה. והנה אזן גימט' נ"ח, והענין כי כבר בארנו כי יש בינה ותבונה, בינה אהי"ה דיודי"ן אל"ף ה"י יו"ד ה"י, ותבונה היא שם ס"ג, אך עכ"ז ודאי כי גבוה מעל גבוה שומר³⁰⁸, כי יש ס"ג הכולל בינה ותבונה למעלה³⁴⁸ מאהי"ה דיודי"ן³⁰⁹ הנ"ל, אשר משם ס"ג זה ולמטה (נ"א ימשכו למטה)³⁴⁹ בינה אחרת של אהי"ה דיודי"ן ותבונה בשם ס"ג, וכ"ז למטה (נ"א למעלה)³⁵⁰ משם ס"ג העליון כנ"ל. ונדבר עתה במציאות שם ס"ג³¹⁰ זה, אשר עם היותו למטה (נ"א למעלה)³⁵¹ מאהי"ה דיודי"ן³¹¹ הוא כולל בינה ותבונה.

ודע³¹² שיש חילוק בין בינה ותבונה ללאה ורחל³¹³, כי הלא או"א כחדא נפקין ושריי"ן³¹⁴ וא"כ הוא מוכרח כי החו"ב יהיו שוין בקומתן, נמצא כי התבונה אינה מתחלת אחר סיום בינה

³⁰⁵ ר"ל עד הטבור עי' שעה"ק יד ע"ב ד"ה ונחזור (לש"ו). אמנם עי' פת"ש אח"ף פתח יב וז"ל, שעד הפה נתפשט ומשם חזר למעלה, ע"כ, שם משמע דלא כדברי הלש"ו.

³⁰⁶ עי' ביאורים ח"ב צג ע"ד שכוונת הרב כאן היא להסתלקות הראשונה שכן ההסתלקות השניה הוא דמטי ולא מטי. אמנם אפשר לומר שזוהי הסתלקות שניה לגבי ההסתלקות דא"ס, הרי הוא הצמצום הנזכר בעוג"י ענף ב' (וכן הוא בנקודות פ"ב, ועי' בשינוי נוסחאות).

³⁰⁷ מכאן אינו בדרוש של הר' גדליה. עיי"ש דף לא ע"ג דרוש ג', ומבו"ש לו ע"ד (לש"ו).

³⁰⁸ עי' תיקו"ז קנט ע"ב: וכל נהורין דאינון לעילא מנהורין אינון כתרין על רישייהו ורזא דמלא אל"ף ק"א יו"ד ק"א דא רזא דעשרה כתרין דאינון מורכבין על עשר ספירין ודא איהו כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם יו"ד ק"א וא"ו ק"א יו"ד ק"י וא"ו ק"י אל"ן על אל"ן עשר נהורין בעשר הה"ד (במדבר ז') עשרה עשרה הכף בשקל הקדש לעילא על כלהו עלת העלות דרכיב על כלא ושליט על כלא וכלהו שמהן אינון מרכבה דיליה ולית דרכיב עליה דלית לעילא מינה ובגין דא אתקרי עלת על כל עלאין.

³⁰⁹ בינה, הרי היא בסוד שם אהי"ה דיודי"ן, ותבונה, הרי היא בסוד שם ס"ג נכללים באות ה' הראשונה דשם הוי"ה ב"ה. והמה בחי' בינה ותבונה אשר בתבונה הכללית, ומש"כ כאן יש ס"ג הכולל בינה ותבונה דהיינו שם ס"ג שבבינה הכללית, והוא המרומז באות ד' שבמילוי יו"ד, והוא תבונה שבבינה הכללית ועיקר הבינה הכללית הוא הו' שבמילוי יו"ד, והתבונה מתלבשת עליו. ומהס"ג, הרי הוא התבונה, נמשך שם אהי"ה דיודי"ן ושם ס"ג המרומזים באות ה"א (ביאורים ח"א לז ע"ב). עי' שינוי נוסחאות (הערה 348) שם הבאנו שהגי' בשעה"ק, מבו"ש ודרושים "למטה מאהי"ה וכו", ועי' לשון המבו"ש ז"ל, יש שם ס"ג הכולל בינה ותבונה פי' הדברים כי למעלה הבינה האמיתית העליונה היא אהי"ה דיודי"ן ולמטה ממנה יש שם ס"ג וכל בחינותיה נקראים תבונה אחת אך לפעמים מתחלקת תבונה זו שהיא שם ס"ג הנז' לב' ונעשה בינה ותבונה כנז"ל, עכ"ל, ועי' הערה הבאה.

³¹⁰ כוונתו לשם ס"ג שבאות ה' הראשונה של שם הרי הוא בסוד תבונה שבתבונה הכללית, ה"ה המלכות דאות ה' (ביאורים ח"א לז ע"ב).

³¹¹ כלומר ט"ר דתבונה הכללית שבאות ה' (ביאורים ח"א לז ע"ב), ועי' הערה הקודמת לזו.

³¹² מכאן עד סוף הפרק צ"ע אם הוא מש"כ לקמן בשער יד פרק ט. □.

³¹³ וטעם היות חילוק זה הוא, שכן פרצוף רחל אינו מתחיל כי אם לאחר שמסתיים פרצוף לאה וכמ"ש בשער לאה ורחל פ"ג. והנה נבאר יותר, פרצוף תבונה אינו מתחיל כי אם מהחזה דבינה ולמטה, וסיבת הדבר, שכן תבונה נולדת מהבינה ולכן מתלבשת הבינה בתבונה מהחזה ולמטה ע"ד הזר"ן שמלבישים את או"א, שהרי תולדותיהם הם. אמנם בלאה ורחל אין הדבר כן, שכן אין רחל נולדת מלאה אלא המה ב' פרצופים מיוחדים כל אחד לעצמו, ושורש שתיהן הוא

מאיר העין ח"א

רק יוצאת מהחזה של בינה עצמה³¹⁵ כמו רחל היוצאת מהחזה דז"א, גם התבונה יוצאת מחזה דבינה, כי הבינה ארוכה בכלל³⁵² שיעור החכמה³¹⁶ משא"כ למטה, כי לאה מסתיימת בחזה דז"א ומשם מתחלת רחל. נמצא עתה כי כמו שז"א הוא סוד יה"ו שהם חו"ב שלו י"ה והגוף ת"ת שלו הוא ו', הרי כי ז"א הוא יה"ו, ואח"כ המלכות נמשכת מקצה הת"ת שלו שהוא בנה"י שלו³¹⁷, ושם הוא סוד ה' אחרונה שבשם, שהיא הבחי' ד'³⁵³ שלו כנודע³¹⁸, כן התבונה אות ד'³⁵⁴ של הבינה, והיא ה' אחרונה שבשם, כי גם היא אין בה רק כללות נה"י דבינה {יט ע"ב} אשר שם הוא ה' אחרונה, נמצא כי יה"ו הוא ראש והגוף של הבינה, ותבונה היא ה' אחרונה של ס"ג שנאחזת בנה"י דבינה.

באימא והן עומדות במקום פרצוף ז"א [עי' לקמן הערה 316 ששרשן הוא במוחין דאימא שבז"א]. כאשר לאה עומדת מחזה ז"א ולמעלה ואילו רחל עומדת מחזה ז"א ולמטה.

אמנם עי' לקמן שער או"א פרק ב' שתבונה מתחילה רק מעקביים של רגלי בינה, ונכנסים העקביים דבינה בתוך ראש תבונה כדרך רגלי לאה הנכנסים לראש רחל, וצ"ע. וצ"ל, שעומק עניין התלבשות הוא ירידת הטיפה הזרעית לשם זיווג מעליון לתחתון, ולכן באמת למעשה התבונה כולה היא למטה מהבינה לגמרי, וכוונת הרב באמרו שתבונה מתלבשת על החזה דבינה ולמטה, הוא ששם הוא שורש הטיפה זרעית (עי' לעיל הערה 121). ממילא יתיישב, שלכן בינה ותבונה לעולם עומדות כדמיון רחל ולא, אלא שיש חילוק א' בין התלבשות תבונה ובינה לבין כל התלבשות אחרת של ב' הפרצופים זה בזה. והוא, שלפעמים נכנסים רגלי בינה בראש תבונה, כדרך לאה שלפעמים נכנסים עקביים שלה בראש רחל, ולא למימרא שבינה ותבונה דומות ללאה ורחל בעצמותם, אלא רק בפעולה זו שלפעמים נכנסות זו בזו (ביאורים ח"א לז ע"ג).

³¹⁴ זה לשון האד"ז רצ ע"ב. ועי' מש"כ הגר"א (בפי' ספד"צ ה ע"ג ד"ה ועוד נ"ל) שא"א יצאו ממו"ס. אמנם הלש"ו (ביאורים ח"א לז ע"ד) מפרשו ששניהם נמשכים ממקום א' הרי הוא יסוד דעתיק, ונעשתה ונשלמה מציאות שניהם בעת א', ולכן שוים שניהם בקומתן. וכלול בענין זה, שזיווגם של או"א תדיר ולא פסיק לעלמין, והוא בחשאי, שכן זיווג זה הוא נעלם מאד, בסוד חכמה שאינו מושג כלל (בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא).

³¹⁵ והוא מקום הלב. ועי' אהלות פ"א משנה ח' כי החזה הוא מפתח הלב (לש"ו). כוונת רבינו שתבונה היא פרצוף בפני עצמו היוצא מאבא גופיה כדרך רחל היוצאת מז"א, ואעפ"כ היא פרצוף מיוחד בפני עצמו ואינו תולדת לאה (ביאורים ח"א לח ע"ב).

³¹⁶ ומקשה הלש"ו (ביאורים ח"א לז ע"ד) לכאורה צ"ע, איזה הכרח יש שתחילת התבונה היא רק מהחזה דבינה מכך שבינה תופסת כל שיעור אורך החכמה.

אלא בע"כ צ"ל, שכוונתו ללמד שהתבונה היא בסוד הה' האחרונה דהו"ה דס"ג, וזה נודע לנו מכך שתבונה יוצאת רק מחזה דבינה, ולכן הקדים לבאר את החילוק שבין בינה ותבונה ללאה ורחל, שכן תבונה יוצאת מבינה, ולא רחל יוצאת מז"א, כך, שלא רחל יוצאת מהמוחין דאימא שבפנימיות ז"א, באופן שלא יוצאת מאחוריו במקום קשר התפילין עד למקום החזה כי עד לשם מגיע יסוד דאימא, ומשם ולמטה יוצאים האורות מכוסים בלבוש דיסוד דאימא ומתגלים בז"א, ועי"ז יוצא מהם פרצוף רחל מאחוריו, ובוקעים אורותיה דרך נקב החזה. הרי שז"א מתגלה לשניהם בשוה. אמנם באו"א עצמם אין הדבר כן, כל אורות אבא הם רק לאמא, והוא מתכסה כולו בה, ולכן כל האורות היוצאים ומאירים מהם נקראים רק על שם אימא ואורות אלה הם בחי' הצל"ם, והיינו אה"ה דידו"ן. וכן יש"ס, שהוא גילוי דאבא עילאה, יוצא ונמשך רק על ידי האימא, ולכן חו"ב שוים בקומתן, ואורך הבינה הוא ככל שיעור החכמה שהוא מתכסה כולו בה, וכל גילוי אינם כי אם דרך הבינה. ולכן, בגלל שהעליון הוא בבחי' או"א ביחס אליהם, בהכרח הוא שילביש אותו מהחזה ולמטה ככל ז'ו"ן המלביש את או"א. לכן התבונה אינה מתחת לבינה, אלא מלבשת אותו מהחזה ולמטה (כנ"ל הערה 313 שאין הדברים כפשוטם).

³¹⁷ פלג הגוף התחתון מהטבור ולמטה הוא המכונה בספירות נה"י, שכן תחילת היסוד הוא מהטבור, ועי' בהגר"א על תיקו"ז נ ע"ד. ולפעמים גם מהחזה שבו נקרא נה"י, כי שם הוא תחילת הפרסא המפסיק בין חג"ת לנה"י, ושם מתחיל שורש עתיק דמלכות, כי שורש העתיק הוא מהחזה עד הטבור, ושורש הא"א הוא מהטבור עד סוף הגוף (ביאורים ח"א לח ע"ג).

נה"ים עומדים מהחזה ולמטה, והם מתלבשים במלכות ונעשים לעצם מעצמה ובשר מבשרה, ולכן הז"א הוא בסוד שם יה"ו. והנה לפי האמת, שאין הפרצופים מתלבשים זה על גבי זה כלל ובכל מקום שנזכרת התלבשות הכוונה לתמצית הארה וכח הגוף והנפש של העליון שמתגלה בתחתון, אזי פירוש דברי הרב בע"כ הוא שהנה"י דכל פרצוף הינם "לבר מגופא" (זהר בראשית כא ע"ב) שכן כל תכליתם אינה אלא לצורך מה שלמטה מהם (ביאורים ח"א לח ע"ב).

³¹⁸ חבת"ם. ובפרצופים הם או"א וזו"ן (ביאורים ח"א לח ע"ג).

מאיר העין ח"א

והנה נמצא כי שם ס"ג שכולל בינה ותבונה³¹⁹, הנה אותיות יו"ד ה"י וא"ו הם בבינה, ואות ה"י אחרונה היא בתבונה.

וגם דע כלל אחר כי כפי האמת בענין הכמות כ"כ גדול שיעור מהחזה ולמטה כמין החזה ולמעלה, א"כ היה ראוי שתבונה תהיה מחצית הבינה, אבל בענין האיכות³⁵⁵ אינה רק רביעית, שהרי ג' אותיות יה"ו מהחזה ולמעלה ואות ה' אחרונה הוא מהחזה ולמטה. נמצא עתה כי יש ב' בחי', כי בערך האיכות נמצא התבונה היא רביעית של בינה, ובערך הכמות היא מחצית של בינה. גם יש מציאות אחר ג', והוא שכמו שלפעמים עולה רחל להיות בכל פרצוף ז"א³⁵⁶, כך זאת התבונה היא שוה בארכה כמו הבינה עצמה ומתלבשת בינה בתבונה והם שוות. הרי שלשה מציאות, או שוה כמו הבינה, או מחציתה, או רביעית³²⁰.

³⁵⁷ והנה התבונה מתפשטת בז"א שהיא מן האזן אל החוטם, וכבר ביארנו שתבונה היא ה' אחרונה שבס"ג³²¹, ושיעור סוד התבונה שלשה ההי"ן, שהם ה"י אחרונה דס"ג, וה"י גימ' ג' ההי"ן כמנין ה"י, וה' השלישית מהג' ההי"ן אלו מתפשטת בז"א. והענין כי הנה נה"י דתבונה מתפשטת בז"א³²², ונה"י הם שלישי גופא, כי הם ג' חלקים כח"ב חג"ת נה"י, והנה נה"י הוא שלישי של התבונה שהיא ה' שלישיית מג' ההי"ן הנ"ל, נתפשטה בז"א ונשאר למעלה ב' ההי"ן, ומה שהיתה תחלה ה"י במילוי יו"ד עתה נחלק המלוי לב' ההי"ן, ונשאר חצי למעלה וחצי למטה, ונשאר שם של ס"ג למעלה שלם, רק שה' אחרונה מלאה ה"ה כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"ה³²³. אמנם סוד ה' השלישית הם ג' קוים³²⁴ נה"י שצורתה כזה ה' המתפשטים בז"א, וז"ס ה"ה שיש בנוקבא דפרדשקא³²⁵ שירדה מן האזן אל ז"א שהוא החוטם. והנה ענין ה' זו שירדה היה³⁵⁸

³¹⁹ על אף שאמרנו לעיל ששם ס"ג הוא בסוד תבונה, ואה"ה דיוד"ן הוא בסוד בינה, אמנם יש זמנים שבינה ותבונה מתאחדים יחד לפרצוף א'. וכאשר הבינה יורדת ונכללת בתבונה ומתגלית שם אזי עומדים שניהם בגילוי דשם ס"ג (ביאורים ח"א לח ע"ג), ועי' הערה 309, 310, מש"כ שם באריכות.

³²⁰ כאשר התבונה עולה לבינה [כמש"כ בשער הזווגים פרק ד – שהוא מה שקורה בכל עליית מ"ן] אז נוספת בה עוד אור על אור ע"י התנה"י דבינה ועולה למעלה כנגד כל הבינה. ואז היא "כמו הבינה". וכאשר הבינה יורדת למטה ונכללת בתבונה (בשעת נתינת מוחין לז"א וכדלקמן הערה 338), אז נתגלה אף אור הבינה עצמה, וכן נתגלה שהתבונה נלקחת מחזה בינה ולמטה, הרי היא "מחציתה" (וזהו חציה באיכות וכמות כאחד). וכאשר תבונה היא בחי' בפני עצמה הרי שהיא לגבי קומת בינה אינה אלא מלכות, וזהו המכונה בדברי הרב "רביעית" (ע"ש היותה בבחינת ה' אחרונה של שם שהוא רביעית השם).

אמנם אחרי כל הנ"ל לכאורה קשה, שכן כאשר בינה ותבונה הם בבחי' פרצוף א' (כדלעיל הערה 319) אזי התבונה היא רק בסוד ה' אחרונה דס"ג (דהיינו רביעית) וכן בהיותם פרצוף א', הגם שאז נגדלת למחצית הבינה, עיקר עצמותה היא לעולם רק מהמלכות שלה, הרי היא ה"רביעית", ולא נתבטל ממנה לעולם גם בהיותה שוה בשוה עמה ונכיר בה לעולם שעיקר בנין עצמותה היא רק רביעית מהבינה. וזהו לכאורה הפך דברינו כאן שאמרנו שהתבונה בהתאחדה עם הבינה היא או שוה לה או מחציתה ורק בהיותם בב' פרצופים אז היא רביעית מהבינה. וצ"ל שכאשר הם בסוד פרצוף א' נוספת בה בחי' נוספת על עצמותה העיקרית, ועל ידי התוספת הוא שנעשה למחצית או שוה בשוה (ביאורים ח"א לח ע"ד).

³²¹ כלומר ב"ן דס"ג דס"ג דמ"ס (דע"ה ח"א כה ע"ד) [עי' דברינו לעיל הערה 309, 310]. ועי' ביאורים ח"ב טו ע"ד שכאן מתבאר שאף מהאזן והחוטם אין יוצאים כי אם אורות המלכות שלהם בלבד ויתרם נשאר בתוך גוף דא"ק.

³²² התלבשות בינה במוחין דז"א הוא השלמת הנהגת ז"א ע"י שנוספת בו כח והארה, וכאן נראה שרשו שבא"ק. ועיקר הנהגה באח"ף הוא החוטם באותה מידה שעיקר הנהגה שבאצילות הוא ז"א דאצילות, שכן עיקר מדריגת האדם הוא הרוח שבו וכמש"כ בליקוטי הגר"א שבסוף ספד"צ לז ע"ג (פת"ש אח"ף יג).

³²³ זה איננו שם חדש (נ"ח) אלא זה עדיין נחשב כשם ס"ג, שכן התפשטות התבונה בז"א הוא על ידי תוספת אורות ומוחין שנוספו לתבונה מלמעלה. אם כן שם ס"ג שלמעלה נותר שלם לגמרי ולא נשתנה כלל, ומש"כ שה' האחרונה נעשתה רק במילוי ה' ולא במילוי י', הוא מפני שיש כאן ג' ההי"ן, ושיתוף הה' השלישית הוא הבחנת שורש ז"א שבו ה"ה שיתוף שורש התחתון עם העליון, והיינו בחינת לבר מגופא (ביאורים ח"א לט ע"א).

³²⁴ ג' קוי נה"י דתבונה הם שורש הז"א בבחי' ג' הקוין שבו, וג' קוי ז"א מתלבשים במלכות מהחזה דז"א ולמטה (ביאורים ח"א לט ע"ב).

³²⁵ עי' בבהגר"א על ספד"צ ז ע"א שזהו נחירי החוטם.

מאיר העין ח"א

בחינתה ס"ג, לפי שה' זו מתפשטת בו"ק דז"א שהם כחב"ד ח"ג³²⁶ הרי ו' ספי', וצורת ה' זו הוא ד"ו³²⁷ שהם גימטריא י', הרי י' פעמים ו' גימטריא ס', ועוד לוקחת יסוד שלה שליש של הת"ת דז"א עד החזה, ושיעור שליש מן י' הוא ג', הרי בין הכל ס"ג, הרי מבואר ה' זו שהיא מתפשטת בז"א היא מציאות ס"ג עצמו. ולעולם יהא בידך זה הכלל כי לעולם בדבר רוחני כאשר עולה או יורד למטה נשארה הבחי' שלימה במקומה, ואין שום דבר נגרע למעלה וגם למטה יש לה כל הבחי' עצמה וכמ"ש בע"ה³²⁸. והרי כי אות ה' זו שירדה למטה עשתה מציאות התפשטות של ס"ג למטה כנ"ל, לכן יש בז"א דהיינו חוטם, שם של מ"ה, שיש בו ג' אלפי"ן שהם ג' אהי"ה שהם גימ' ס"ג³²⁹. גם דע כי הלא ה' זו צורתה ד"ו כנודע, כי הלא תבונה זו התפשטותה בו"ס דז"א כנ"ל³⁵⁹ וכנגד הד' של ה' יצאה מכח זאת התבונה לאה מאחורי ז"א סוד ד', קשר של תפילין, וכנגד³⁶⁰ ו"ס של הז"א³³⁰, הרי כי ה' זו עשתה סוד ו' וסוד ד' שהיא {יט ע"ג} לאה, שהיא ד' אחורי ו', שהם ו"ס ראשונים דז"א, אמנם בסוף ו' שבתוך הד' יש פסיעה לבר, ואותו הפסיעה הוא כנגד אותו שליש של הת"ת, הרי כי ו' עם הפסיעה לבר הם ס"ג, שהם ו"ס כחב"ד ח"ג, הרי ו' ושליש ת"ת עד החזה הוא הפסיעה לבר (והר בלק רג ע"ב³³¹), הנה כשתסיר ה' זו משם ס"ג³³² ישאר למעלה יו"ד ה"י וא"ו ה"ה גימטריא נ"ח גימ' אז"ן.

שער ד פרק ד³⁶¹

אמנם כל נ"ח³³³ זה הוא בסוד התבונה³³⁴ שהוא סוד און כנ"ל. והענין שכבר ידעת שלעולם יש בחי' פנימיות וחיצוניות, הנה³⁶² ה' זו שירדה מס"ג³⁶³ הוא מהחזה³³⁵ ולמטה דתבונה עצמה, וכאשר נתפשטה וירדה למטה הנה חצי עליון דתבונה, בכמות ולא באיכות³³⁶ כנ"ל, ירדה במקום שהיתה חצי תחתון של תבונה³⁶⁴³³⁷, והחצי³⁶⁵ תחתון של בינה עצמה ירדה

³²⁶ וכן מתפשט עוד עד שליש הת"ת שהוא החזה דעיקר הפרצוף הוא עד החזה כמש"כ בבהגר"א על ספד"צ טז ע"א ד"ה וכן הוא, ומשם ולמטה נקרא על שם המלכות (ביאורים ח"א לט ע"ב).

³²⁷ אמנם עי' לקמן מ"ן ומ"ד פרק ה' שיש ה' שהיא ד' י'. ועי' ביאורים ח"ב עח ע"ד שד"ו מורה על מוח הבינה, ואילו ד"י מורה על מוח החכמה.
³²⁸ עי' כלל זה לקמן בשער הנסירה פרק ז'.

³²⁹ עי' שער יעקב ולא ה' ד' שיש בנה"י דתבונה ג' שמות אהי"ה, ומהם הוא ג' האלפין דשם מ"ה שבז"א, מכאן מתבאר שיש זיקה בין שם ס"ג לשם מ"ה (ביאורים ח"א לט ע"ב).

³³⁰ דהיינו כחב"ד ח"ג, כלומר עד החזה (ביאורים ח"א לט ע"ב).

³³¹ עי' לקמן מלכים א' וא"א ז'.

³³² אותה ה' שהיא שורש ז"א וכדלעיל הערה 323 (ביאורים ח"א לט ע"ב)

³³³ אל יפלא בעיניך על דרשות רחוקות כאלו, ואפילו שאפשר לדרוש כך עד אין קץ, עכ"ז תורתנו הקדושה היא כולה שמו של הקב"ה ולכן אי אפשר שיהיה בה שום כח בהכרח או לבטלה ח"ו, וכל צורת אותיות ומספרם וסידורם וכו' הם ענינים נפלאים, אבל לא ניתן לדרוש דרשות כאלה אלא רק מי שהופיע רוח ה' עליו, וקרוב למדריגת רוח הקודש (ביאורים ח"א מג ע"ג).

³³⁴ כוונתו שעל אף שאמר לעיל שהתבונה היא רק בבחינת ה' תתאה דשם ס"ג (שהה"י אחרונה דשם ס"ג היא ה' במילוי י', אמנם ביחס לתבונה זו מחלקים היו"ד לב' בחי' ה'), ודוגמת הטיפה הזרעית, עכ"ז יש בה את כל הנ"ח וכמו שמפרש והולך (ביאורים ח"א לט ע"ג).

³³⁵ צ"ע מ"ט לא מהטבור. ונראה לענ"ד שבע"כ עומק כוונתו שהוא אכן גם מהטבור שהרי צורת הפרסא היא יורדת באחוריו באלכסון מהחזה לטבור.

³³⁶ שכן איכות התבונה שלמעלה מהפרסה היא כפליים מאשר למטה, שכן למעלה מהפרסא היא בעלת ו' הספירות כח"ב וחג"ת ולמטה ממנו היא בעלת ג' הספירות נה"י בלבד. ויותר מדויק לומר כי למטה מהפרסא היא איננה כי אם בבחינת "רביעית" שכן כל הנה"י הם על שם המלכות (ביאורים ח"א לט ע"ד).

³³⁷ הרי הוא כנגד ה' השלישית מג' ההה"ן שב"שם נ"ח" וכמ"ש לעיל פ"ג שהוא בסוד הנה"י דתבונה, וזהו דווקא בשעת הזיווג עם יש"ס, דהיינו ירדת אור כח"ב וחג"ת לתוך הנה"י, וזוהי ירדת החצי העליון בתחתון (ביאורים ח"א לט ע"ד).

והנה צ"ע מש"כ כאן שתבונה דא"ק יורדת למטה, שכן לעיל פ"ג איתא שהאורות העליונים נשארים לעולם בבחינתם השלימה שבמקומם ואינם יורדים למטה כלל, ואין ענין עלייתם או ירדתם אלא בכך שהארתם ותמצית אורם עומדות במקומן או מתפשטות למטה. אלא העניין הוא שהתפשטות התבונה בז"א שבא"ק היא בסוד ירדת הטיפה הזרעית היוצאת ע"י זיווג דיסוד"ת,

מאיר העין ח"א

במקום אשר היתה³⁶⁶ מתחלת התבונה³³⁸, שהוא³⁶⁷ חצי עליון דתבונה, וחצי עליון דבינה ירדה במקום חצי תחתון של בינה עצמה, הרי כי הכל ירדו למטה. נמצא שכל כללות שם ס"ג³⁶⁸ שהיתה תחלה בבינה ותבונה עתה ימצא הכל במקום שהיתה מתחלת ראש התבונה, שהוא מחצי בינה ולמטה, לפי שעתה בינה ותבונה הכל נמשך במקום הזה, ונמצא שכל זה יקרא תבונה³³⁹, וצריך שימצא בה' זו עתה כל שם ס"ג שהוא נ"ח כמנין אז"ן זה, וה' שירדה בחוטם הרי ס"ג³⁴⁰. אמנם נבאר עתה איך הם³⁴¹ נ"ח במספרם. דע כי כשאנו אומרים שה' נתפשטה³⁶⁹ למטה בחוטם, אינו רק בחי' חיצונית שלה כמבואר אצלנו³⁴² בסוד עליית התפילות³⁷⁰, והנה נשאר למעלה פנימיות ה' זו³⁴³, וחיצונית ופנימיות הב' ההי"ן האחרים שביארנו. כי סוד התבונה הוא ג' ההי"ן שהם ה"י אחרונה דשם ס"ג, וחשבון ה"י זו היא ג' ההי"ן, והנה חיצונית ה' שלישית ירדה בז"א ונעשה פנימיות אליו, ופנימיות ה' זו נשארה למעלה, ונשארה³⁷¹ גם ב' ההי"ן אחרות בסוד חיצונית ופנימיות³⁴⁴. והנה זו הפנימיות שנשאר מן ה' זו שירדה צריך שתחזור להיות חיצונית על חיצונית של ב' ההי"ן העליונות אחרות שנשארו³⁴⁵, ועתה נגדלת ה' זו שיעור ב'

והטיפה הזרעית באה על ידי תוספת אורות ומוחין מלמעלה, ובזיווג זה הוא בא על ידי זיווג א"א עלאין. והם מקבלים מלמעלה מהם [עי' בבהגר"א על ספד"צ ו ע"א ד"ה והכלל הוא], והנה באותה המידה שיש ירידת אור בסוד ירידת טיפה זרעית כנ"ל מפרצוף לפרצוף כן עד"ז יש ירידת אור מהחצי העליון דפרצוף לחצי התחתון שבו. אמנם בחצי העליון הטיפה היא בכח בלבד, ומתמצית ונקרשת במעיים ונעשית לטיפה בסוד אמ"ר, ועי' מ"ן ומ"ד פרק ה' (ביאורים ח"א לט ע"ג).

³³⁸ והוא מקום הלב ועי' אהלות פ"א מ"ח כי החזה הוא מפתח הלב (לש"ו).
צ"ל "אשר מתחלת [התבונה]", כי הלא לעיל בסמוך וכן לעיל פ"ג אמר שהחצי תחתון של בינה הוא לעולם בתוך החצי עליון דתבונה שהרי הוא מתחלת מהחזה דבינה ובע"ח כת"י ליתא שהיתה שבשורה הקודמת שהיתה חצי כו' אבל האמת הוא כי שם הוא ניחא אבל בכאן הוא ט"ס וכ"ה ג"כ בשעה"ק ע"ש לא ע"ד שורה מה מו [לז ע"א] (לש"ו)

לפי הגי' כאן, צ"ע, כיצד יתכן שתדד הבינה למקום התבונה. ואולי כוונתו לומר שאחרי שירד החצי העליון שבתבונה למקום החצי התחתון שלה, שכן החצי התחתון דבינה מתלבש בחצי העליון דתבונה, ולכן נחשב הדבר כאילו ירד עמה. אמנם אפשר היה ליישב שכוונתו בתיבת 'היתה' לכן שכל העמדת בינה ותבונה כפרצוף א' היא בשעת הזיווג לצורך הולדת מוחין דז"א, וכל זמן שאין הדבר לצורך עיבור הם כב' פרצופים נפרדים. וכאשר יורד חצי התחתון דבינה ומתלבש בה, נתבטל ממנה אז שמה הראשון ומעתה לא תיקרא בשם תבונה אלא בינה, כי נתבטל אורה באור הגדול דבינה (ביאורים ח"א מ ע"א).

³³⁹ שכן כל הירידות הנז' היו במקום התבונה כנ"ל (ביאורים ח"א מ ע"ב).
³⁴⁰ כלומר אחר שנאצלו ונולדו מוחין דז"א על ידי שנכללו הבינה והתבונה בפרצוף א' חוזרים הם אח"כ תיכף להיות לב' פרצופים כבתחילה, שכן אין ז"א עצמו יכול לקבל כי אם ממדריגת התבונה כאשר היא פרצוף בפ"ע בלי חיבור עם הבינה, אמנם מכיוון שסוכ"ס הם נכללו קודם לכן לאחד, לעולם נשאר בתבונה רושם אור מכלל שיעור קומת הבינה, ולכן גם בהיותה בבחינת אות ה' אחרונה של שם "נ"ח", הוכרח שתימצאנה בה כל הבחינות דבינה ותבונה יחד, וזוהי הוראת שם ס"ג השלם (ביאורים ח"א מ ע"ב).

³⁴¹ כלומר תבונה לבד שהוא אות ה' (ביאורים ח"א מ ע"ב).

³⁴² פע"ח שער התפילה ושער פנימיות וחיצונית דרוש ה' (ביאורים ח"א מ ע"ב).

³⁴³ עי' לעיל פרק ג', שתמיד העיקר נשאר במקומו.

³⁴⁴ כלומר יש להם חיצונית ופנימיות, והחיצונית ירד למטה מחזה דתבונה.

³⁴⁵ עי' פנימיות וחיצונית דרוש ה', שכאשר לוקח ז"א חיצונית נה"י דבינה, אז אינה יכולה לעמוד ללא חיצוניתה. לכן עולה הפנימיות דנה"י ונעשית חיצונית לחג"ת, שכן החיצונית דחג"ת נעשית פנימיות לנה"י וכו'. אמנם לפי דברינו שכל הארה מתבונה לז"א היא רק דרך הטיפה הזרעית, אזי צ"ל שכל התפשטות הוא על ידי תוספת אור ומוחין שבאים לתבונה מלמעלה, ואז היא מתעלה ונעשית פנימיות דנה"י, הרי הוא פנימיות של הה' השלישי למדריגת החיצונית דחג"ת וכח"ב דהיינו ב' ההי"ן העליונים. ומש"כ שהה' השלישי מתפשט בז"א פי' שהוא נעשה שורש לז"א, וכל העילוי הוא על ידי תוספת המוחין, ועיקרו לפנימיות הפרצוף. לכן פנימיות ה' השלישי עלה בב' בחי': א' שנתעלה להיות במדריגת החיצונית דחג"ת וכח"ב, וכן נתגדל להיות חיצונית לב' ההי"ן. אמנם החיצונית דה' השלישי לא לקח מתוספת האור והמוחין אלא רק כדי עילוי א' שמקודם היה רק לבחי' החיצונית לבד דהנה"י, ועתה נעשה לחיצונית ופנימיות לנה"י. ולפי זה אפשר לתרץ עוד קושיא, שהרי כאן מבואר שז"א לא לקח כי אם מחיצונית הנה"י, וצ"ע לכאורה, שכן כל זה הוא רק בעיבור ראשון, אמנם ביניקה הוא לקח מאמצעות התבונה ובגדלות מפנימיות התבונה. אמנם לפי דברינו, מה שלקח מהפנימיות והחיצונית אין זה באמת כי אם רק

מאיר העין ח"א

ההי"ן כדי להלביש אל ב' ההי"ן העליונים, נמצא כי ההי"ן אלו נעשו ד' ההי"ן³⁴⁶, ב' בתוך ב' הרי עשרים³⁷². נשאר עתה פנימיות ב' ההי"ן העליונה הנ"ל, והם נעשו חיצוניות לחיצוניות אותיות וא"ו העליונה כנ"ל, כי הכל הולך אחר ההתחלה, שכיון שירדה תחלה החיצוניות דאות ה' בז"א³⁴⁷, עתה כל המדרגות צריכין לילך אחריה ולעשות התלבשות אחר חדש. והנה חיצוניות אות³⁷³ וא"ו נעשה פנימיות לפנימיות ב' ההי"ן³⁷⁴, וא"כ צריך שיוגדלו הב' ההי"ן אלו שהם מספרם י' שיהיו במספר י"ג כמנין וא"ו³⁴⁸ להלביש אותם הרי י"ג וי"ג כ"ו, וכ' הראשונים הרי מ"ו.

³⁷⁵נשארו עתה פנימיות וא"ו זו מגולה³⁴⁹ והנה אעפ"י שמן אות ו' ולמעלה נקרא הכל בינה כנ"ל עכ"ז כיון דחיצוניות וא"ו ירדה להתלבש בב' ההי"ן שהם של תבונה, ובסיבה זו נשארה אות וא"ו פנימיות לבדה מגולה (נ"א אותיות פנימיות לבדן מגולין)³⁷⁶, לכן עדיין כ"ז נקרא בסוד תבונה ואז נעשה פנימיות של וא"ו זו חיצוניות למעלה, ויורדין ב' חלקים³⁵⁰ מן י' חלקים של י' דמלוי ה"י ראשונה של בינה, ויורד הפנימיות והחיצוניות³⁷⁷ (נ"א החיצוניות) שלהם ונעשה פנימיות ל"ג אלו. כיצד, הנה ג' מי"ג אלו של הוא"ו, הג' עליונים³⁵¹ מהם עולים ונעשו חיצוניות אל פנימיות ב' חלקי י' היורדין למטה להתלבש, ושאר הי' של הוא"ו הלבשו לחיצוניות בחי' ב' חלקי י' זו היורדין למטה³⁷⁸, כי כך הוא שיעור (ב' העליונות כג' חלקים של וא"ו הפנימיות, ונשאר עתה חיצוניות הב' חלקים של י' ב' חלקים³⁷⁹)³⁸⁰ (ג' עליונים כי' חלקים) של וא"ו הפנימים, וכל הי' נעשו כולו³⁸¹ חיצוניות אל הב' חלקים, הרי {יט ע"ד} הם י"ב ועם המ"ו ראשונים נעשה נ"ח, וכ"ז הוא מכלל התבונה כנ"ל, כי כל הורדת וא"ו הוא לצורך ההי"ן, לכן גם פנימיות וא"ו הנעשה חיצוניות אל ב' חלקים [עליונים]³⁸² גם הם יקראו תבונה ע"ד הנ"ל. הרי מבואר איך כללות זה הוא נ"ח במספר אז"ן, ועם ה' תתאה שנתלבשה בחוטמא³⁵² הרי ס"ג בתבונה לבדה.

והטעם שאלו הב' חלקים עליונים של היו"ד החיצו' היו פנימים אל כל הי' של הוא"ו, והטעם³⁸³ הוא כי הלא כל מה שהיו שיעורם להלביש (נ"א לא)³⁸⁴ היו רק ב' לבד כמותם³⁵³, ונמצא שמה שנתוספו הוא ח' אחרים להשלים מנין י' של הוא"ו הנשארת³⁵⁴, כי כל דבר עליון הוא גדול ככל מה שלמטה ממנו³⁵⁵, והנה מה שנתגדל בתוס' למטה³⁸⁵ ממנו היה ח' חלקים, לכן גם הוא"ו [נ"א היא]³⁸⁶ הוסיפה [נ"א הם הוסיפו]³⁸⁷ כמו כולם יחד ח' חלקים של תוס', שהנה למטה פנימיות ה' תתאה גדלה ונעשה ב' ההי"ן הרי תוס' ה', ואח"כ פנימיות ב' ההי"ן גדלו

מאותה החיצוניות דה' השלישי, אלא שהוא עצמו נתגדל ונשלם על ידי האמצעיות ופנימיות (ביאורים ח"א מ ע"ב).

³⁴⁶ ולא ו' ההי"ן, שכן רק החיצוניות ירדו, ואין עניין ירדת הפנימיות אלא ע"מ להתהפך לחיצוניות.

³⁴⁷ ר"ל אחר שנעשו למדריגת שורש ז"א על ידי תוספת אור ומוחין, ונתגלתה חיצוניות דנה"י שהיא שורש לז"א. אם כן בע"כ שישתלשלו ממנה כל המדרגות כולם מלמעלה, וכנ"ל אלה הירידות אינם ירידות, אלא כולם הם תוספות אור ועילויים. ומה שמכנה אותם בשם "ירידות" הוא רק על שם שמתפשטים ומתגלים למטה על ידי תוספת אור דא"ס (ביאורים ח"א מ ע"ד).

³⁴⁸ וא"ו הוא ממדרגת הבינה, לכן לא היה אפשר לפנימיות דב' ההי"ן לעלות יותר למעלה, שכן הם רק ממדרגת התבונה ודי להם בכך שיעלו להלביש רק על הוא"ו כולו אמנם לא למעלה מכך. אבל בג' ההי"ן, כולם הינם ממדריגת התבונה, ולכן בכחו של ה' הפנימי [נדצ"ל השלישי ולא הפנימי] לעלות ולהלביש על ב' ההי"ן העליונים (ביאורים ח"א מ ע"ד).

³⁴⁹ צ"ע הדגשתו כאן, שהרי באמת כל הפנימיים מגולים.

³⁵⁰ כלומר ב' פרטים מן הי' וכדלקמן.

³⁵¹ אם כן גם החיצוניות וגם הפנימיות ירדו.

³⁵² כלומר חיצוניות דאות ה' הנ"ל (ביאורים ח"א מ ע"ד).

³⁵³ כלומר הלבשת ותוספת לוא"ו העליונה, כעין ג' ההי"ן תתאין.

³⁵⁴ כאן הגידול היה בעליון ולא בתחתון וכמו שהוא בההי"ן.

³⁵⁵ שכל תוספת מוחין הוא כאשר נזדווגו לצורך המוחין דז"א, והרי עיקרם ושורשם נותר כולו למעלה ורק הארתם הוא שמתפשט, וזמ"ש כאן 'כי כל דבר עליון הוא גדול וכו'" כי כל תוספת ח' החלקים שנוספו למטה עיקרם ושורשם נותר למעלה. ולכן ב' חלקי היו"ד היה מתגדל בכל גדלות ח' החלקים כולם שנתפשטו למטה, שכן האות י' נטלה חלק בראש מכל אותו אור וברכה כולו, ובו נשאר השורש של כל הח', ורק הארתן היא שנתפשטה למטה (ביאורים ח"א מ ע"ד).

מאיר העין ח"א

ונעשו י"ג כמו הו' ³⁸⁸ הרי שגדלו ג' חלקים, וה' ראשונים הרי ח', וכנגדם היה כח בכאן להוסיף ח' אחרים ³⁵⁶. ואל תקשה למה גם הוא"ו שהיא למעלה מן ההי"ן למה לא הגדילה והוסיפה בב' ההי"ן ה' חלקים אחרים כמו שהגדילו הב' ההי"ן בה' תתאה, כי התשובה מבוארת ³⁸⁹, כי לא היה צורך רק אלו הג' לבד ³⁵⁷ כדי שיעשו י"ג כמנין וא"ו ולא הוצרכו להגדיל יותר. ואולם אלו הח' חלקים ³⁹⁰ עליונים הם סוד א"ז מאז"ן ³⁵⁸. והענין כי הנה ב' חלקים עליונים של וא"ו ³⁵⁹ המלבישים לב' חלקי יו"ד ³⁶⁰ הנה הם ב' כנגד ב' ³⁶¹ אך התוס' הם ח'. והנה אלו הב' כאשר תמשיך אורם בח' אלו הנה החלק העליון ממשיך עד הז' והחלק הב' ממשיך עד הח' ³⁶², כי להיותו למטה מן הראשון יש לו כח עוד להמשיך חלק א' יותר ³⁶³ ממה

³⁵⁶ כנ"ל שכל הגדלות שלהם היא רק על ידי תוספת אור ומוחין שנוסף בהם כאשר נזווגו לצורך מוחין דז"א (ביאורים ח"א מ ע"ד).

³⁵⁷ הגם שהוא"ו לקח את התוספת והגדלות של הה', אך הוא לא השפיע בהב' ההי"ן אלא את המוחין הראויים להם, והם לא נתגדלו כי אם בג' חלקים בלבד שכן זהו שיעורם הראוי להם. אמנם מכיוון שהוא"ו הוא בסוד בינה והה' בסוד תבונה, ממילא צריך כשיעור ה' חלקים למדרגת התבונה, שכן ככל שהמוחין יורדים הם מצטמצמים יותר ויותר, כך שלמדרגת הבינה די בג' החלקים אך למדרגת התבונה כבר צריך ה' החלקים. ועוד מתבאר שהגדלות שנעשתה בג' ההי"ן נעשתה במלבישים הרי הם חלק החיצוניות, אמנם הגדלות שנעשתה לב' חלקי היר"ד (ה"ה העטרין דחו"ג שבאימא) נעשתה במתלבשים, הרי הם חלק הפנימיות. וכן בוא"ו לא נתגדל חלק החיצוניות שלו כלל אלא בכך שהוא נהפך לפנימיות, (ביאורים ח"א מא ע"א).

³⁵⁸ כלומר, אותה תוספת אור וברכה של כל ח' החלקים אשר לקח את הוא"ו מהחיצוניות דב' חלקי יו"ד, ולכן הם נקראים עליונים שכן אח"כ אף מהם נמשכים למטה ח' חלקים, ג' בפנימיות הב' ההי"ן, וה' בפנימיות הה' השלישי. וזהו הא"ז מאז"ן, שכן האזניים המה שורש ההתפשטות והגילוי של י"ג ת"ד, כמ"ש בספד"צ פ"ב (יח ע"ב) "מקמי פתחא דאדנין". והנה י"ג ת"ד נחלקים לח' וה', דהיינו ח' הראשונים וה' האחרונים. הראשונים הם למטה מה' האחרונים, אלא שבסדר עמידתם עומדים הח' למעלה כמ"ש לקמן שער א"א פ"י, וח' תיקונים אלה הם א"ז מאז"ן והם נעשו מחיצוניות ב' חלקי היר"ד, ואילו ה' העליונים נעשים מפנימיות ב' חלקי היר"ד. ומכיוון שח' החלקים עומדים למעלה, מקומם הוא בתחילת תיבת אז"ן (ביאורים ח"א מא ע"ב).

³⁵⁹ ר"ל של י' התחתונים שבו (ביאורים ח"א מא ע"ג).

³⁶⁰ דהיינו עד שלא נוסף הח'.

³⁶¹ דהיינו ב' החלקים העליונים של הו', כלומר של י' התחתונים, שבהם מלבישים את ב' חלקי היר"ד והיינו ב' כנגד ב". וממילא קשה, מ"ט אין חושב הרב באותיות דאז"ן כי אם את ח' התחתונים של הו', וזו כוונת רבינו לתרץ בדבריו כאן, שכל זמן שלא נוספו ב' החלקים העליונים של י' חלקי הוא"ו הנ"ל המלבישים את ב' חלקי היר"ד, הרי שהם עדיין מעיקר הז"א [ר"ל הז"א שבס"ג, דהיינו הז"א הפרטי הרי הוא חלק מעיקר הגילוי דשם ס"ג ולא תוספת שנוסף על ידי הזיווג העליון שיש בידו להוריד לתבונה ולז"א עצמו], ואינו בכלל הז"א דאז"ן שהוא בכלל הבינה ועדיין לא הועילו להם ב' חלקי היר"ד מאומה. וממילא הוא עדיין אינו בכלל הז"א דאז"ן, שכן האז"ן הוא מבחי' אימא, ולא יתכן שתהיה בכלל חשבון תיבת אז"ן כי אם תוספת האור שנוסף בז"א כתוצאה מהתלבשות האימא בו. שכן רק על ידי זה נתעלה ז"א למדרגת אמא, ונעשה לבחי' אז"ן ורק כך מאיר בו אור י"ג ת"ד. לכן בתחילה היה ו' פשוט (ו"ק), ורק אח"כ נעשה לוא"ו מלא, הרי הוא י"ג (ביאורים ח"א מא ע"ג).

³⁶² ח' התיקונים הנ"ל הם ג"כ בב' בחי', שהם ז"ת ובינה, ועי' א"א פ"י ופ"ח שח' התיקונים הם ח' ספירות דמו"ס דא"א מהבינה שבו ולמטה (לכן הם א' וז' דאז"ן), וה' עליונים הם ה' ספירות דכתר דא"א חג"ת נ"ה, ועכ"ז ה' דכתר עומדים למטה מח' דחכמה, שכן אין התחתונים יכולים לקבל את אורם הגדול, בהיותם למעלה, אלא רק לאחר שירדו למטה מחכמה ונצטמצמו ע"ז. כמו כן בח' התיקונים הראשונים, יצאו ז"ת מהחלק העליון דב' חלקי החיצוניות הנ"ל של היר"ד, אמנם הבינה יצאה רק מהחלק הב' שבהם, שכן אין התחתונים יכולים לקבל מאורה (ביאורים ח"א מא ע"ג).

³⁶³ על ידי שהוא למטה, מצטמצם בו האור, ועל ידו יכולים גם האורות העליונים ביותר לצאת, דהיינו הבינה ה"ה תיקון החלק הא' הנ"ל. ונראה יותר שח' התיקונים הראשונים הם שרשם של ז"א ונוק', שכן שורש ז"ן הוא מו"ס [שהרי כל מה שעליו הוא מעולמות דא"ס], ושורש הז"ן הוא ח' החלקים דהתוספת שנוסף בוא"ו דס"ג מב' חלקי החיצוניות דיר"ד דמילוי ה"י דס"ג, והחלק העליון ממשיך עד הז' הרי הוא שורש ז"א, והחלק הב' ממשיך עד הח' הרי הוא שורש נוק'. לכן כשכתוב "להיותו למטה" (דהיינו שהוא ממשיך עוד חלק א' למטה יותר מהראשון), כוונתו לשורש המלכות נוק' דז"א, שנמשך עוד חלק א' יותר מהז"א. ומ"ש בשער א"א שהם מבינה ולמטה, פי'

מאיר העין ח"א

שמתפשט העליון, נמצא כי ז' חלקים הראשונים של התוס' הם כלולים מאור³⁹² (ראשון של ל"ג)³⁹³ ב' חלקים העליונים³⁹⁴, אך חלק הח'³⁹⁵ אינו נמשך³⁹⁶ רק מן חלק הב' המתפשט עד שם³⁶⁴, לכן אלו הח' נחלקים³⁹⁷ לב' חלקים והם א"ז מאז"ן, והם ממטה למעלה כי א' פחותה מן הז'³⁶⁵, וכן הז' מן הנז"ן בערך (נ"א בבחינת)³⁹⁸ אחר כמ"ש³⁹⁹, כי הנז"ן הוא עיקר³⁶⁶ (עיין תחלת פרק הבא)⁴⁰⁰ שהם כ"ה כ"ה דיחודא דשמע ישראל. והנה כבר כתבנו איך כל זה הוא מכלל התבונה³⁶⁷, ולכן צריך שימצא בה עתה סוד שם ס"ג שהוא נ"ח עם ה' אחרונה⁴⁰¹ ס"ג. אמנם ג' עליונים של וא"ו³⁶⁸ מהפנימיות שלו אשר נעשו חיצו' אל הפנימיות ב' חלקים שירדו למטה בג' של הוא⁴⁰² ו"ו⁴⁰³ כנ"ל אינם מכלל התבונה כיון ששרשם מן וא"ו שאינה מן התבונה, וגם נכנסו⁴⁰³ ביו"ד דמלוי ה"י דבינה עצמה, ולכן אינו מצטרף עם הס"ג⁴⁰⁴, אמנם עכ"ז יש בחי' א'⁴⁰⁵ והוא כי עכ"ז⁴⁰⁶ חיצוניות של וא"ו³⁶⁹ זו נתלכשה בב' ההי"ן של התבונה כנ"ל לכן⁴⁰⁷ הם עדיין בכלל התבונה בבחי' א'⁴⁰⁸, והוא כי ג' חלקים⁴⁰⁹ אלו הנעשה חיצוניות לפנימיות ב' חלקי⁴¹⁰ העליונים של הי' הנה הם במספר ה' חלקים, והם סוד⁴¹¹ ה' אחרת דוגמת ה' תתאה⁴¹² המתלכש בז"א⁴¹³, וה' זו אינה לא מבינה ולא מתבונה ונשאת⁴¹⁴ בסוד מקיף אל כל התבונה³⁷⁰ שהם נ"ח וה' תתאה מכולם הרי ס"ג⁴¹⁵. והרי עתה הם ה' לעילא⁴¹⁶ וה' לתתא נ"ח באמצעותא. ואם תחבר נ"ח עם ה' תתאה יהיה ס"ג, וכן אם תחבר ה' עילאה⁴¹⁷ עם נ"ח יהיו ג"כ ס"ג. וז"ס אלה תולדות נ"ח נ"ח

דהבינה הוא ראשית הגילוי, ולכן היא ג"כ מכלל התיקונים, והיא התיקון הראשון מהח', וז"א הוא ר"ק, סה"כ ז'. והנוק' הוא התיקון הח' (ביאורים ח"א מא ע"ד).
³⁶⁴ ב' חלקי היר"ד הם בחי' ב' העטרין דח"ג דאמא [עי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ג ד"ה ואבא, שהורדת מוחין לז"א הם חר"ב חר"ג (עי' דרושי הצלם פרק א') והחר"ב היוצאים מאו"א לא מתפשטים בז"א אלא נשארים למעלה, אמנם החר"ג מתפשטים בז"א], ונודע כי הז"א לוקח את כל ב' העטרין יחד, אבל הנוק' אינה לוקחת כי אם את עטרא דגבורה בלבד [כלומר שהז"א לוקח ב' עטרין, ומעביר לנוק' את הגבורות - עי' בבהגר"א על ספד"צ א ע"ג ד"ה ואמר, מש"כ ע"פ הרע"מ ח"ב קפז ע"ב], ולכן הוא מתפשט למטה יותר. והיינו כמש"כ למעלה הערה 363 לגבי ז"א ונוק' (ביאורים ח"א מא ע"ד).

³⁶⁵ כלומר שהיא פחותה במדריגתה, שכן היא שורש לנוק', כנ"ל הערה 363 שהז' הוא שורש לז"א. הא' הוא שורש לנוק' דז"א, הרי היא ראשית והתחלה כאשר מונים את הספירות מלמטה למעלה והוא הא' דאדנ"י (ביאורים ח"א מא ע"ד).

³⁶⁶ דהיינו בינה בה נמצאים נ' שערי הבינה (ביאורים ח"א מא ע"ד).
³⁶⁷ כנ"ל, שהחיצוניות דב' חלקי היר"ד המתלבשים ב' החלקים התחתונים דהאות וא"ו הפנימית, הרי הם י"ב, ועם חיצוניות הוא"ו הרי הם י"ג המתלבשים בפנימיות דב' ההה"ן העליונים הנעשים ל"ג כמותם וממילא הם כ"ו. וכאשר נוסף ע"ז את חיצוניות דב' ההה"ן העליונים המתלבשים בפנימיות דהה' השלישי, והה' הג' נעשה לי' כמותם, ויחדיו עולים הם כ', וכ' וי"ב הם סה"כ כמניין נ"ח וכמניין אד"ן. אם כן מתחיל מנין אד"ן מהחיצוניות דב' חלקי היר"ד, וכ"ז נחשב בכלל התבונה, משום שכל הירידות הללו היו בסיבת ההה"ן אשר הם התבונה העיקרית. ומשום שכל תוספת הח' שנוספה בהה"ן היתה מהחיצוניות דב' חלקי היר"ד שהמשיכו בוא"ו, לכן נחשבת חיצוניות ב' חלקי היר"ד ולמטה מכלל התבונה (ביאורים ח"א מב ע"א).

³⁶⁸ י' התחתונים עם ב' חלקי היר"ד החיצוניות אינם נחשבים בכלל התבונה אלא משום התוספת דח' האורות שנוספו מהם בהה"ן הרי הם התבונה העיקרית, אמנם ג' החלקים העליונים דהוא"ו עם ב' חלקי היר"ד הפנימיים לא נצטרפו עם התבונה ונשארו במדרגת בינה (ביאורים ח"א מב ע"א).

³⁶⁹ החיצוניות של ג' החלקים העליונים דהוא"ו נתלכשו בפנימיות דב' ההה"ן העליונים, ולכן יש להם שייכות וייחוס גם לפנימיות דג' החלקים העליונים של הו' כדי לצרפם עם התבונה (ביאורים ח"א מב ע"א).

³⁷⁰ כנ"ל (הערה 357) שב' חלקי היר"ד המתלבשים בוא"ו הם בחי' עטרין דח"ג, וידוע שהמוחין הם חר"ב וחר"ג, והחר"ג המה הדעת המתפשט ומתלבש מבפנים (עי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ג). אמנם החר"ב נשארים למעלה בסוד ל"מ דצל"ם, וב' חלקי היר"ד החיצוניות המתלבשות בתוך י' החלקים התחתונים דהוא"ו המה בבחי' המוחין דח"ג דהיינו הצ' דצלם המתלבש מבפנים, ומהם ח' התיקונים הראשונים שהם מהחכמה מ"ס. אך ב' חלקי היר"ד הפנימיים המתלבשים בג' החלקים העליונים דהוא"ו הם מבחי' המוחין דח"ב, בסוד ל"מ דצל"ם, ומהם ה' התיקונים האחרונים ד"ג ת"ד מהכתר כנ"ל (הערה 362), שכן הכתר אף הוא לעולם בסוד מקיף. וזהו פ' מש"כ הרב 'כי אותן הב' חלקי יו"ד הפנימית עם הג' עליונים דוא"ו עומדים בסוד מקיף על התבונה שהוא הנ"ח והמקיפים הם הה" (ביאורים ח"א מב ע"א).

מאיר העין ח"א

(בראשית ו ט) ודרשו רז"ל (זהר בראשית נח ע"ב) נייחא בעלאין נייחא בתתאין³⁷¹, והוא מ"ש בענין זה כי בהתחברות נ"ח למעלה בה' עלאה יהיה ס"ג, ובה' תתאה ס"ג, והכלל⁴¹⁸ בעצמו שורש ס"ג³⁷² הרי ג' מיני ס"ג ובפ' בתרא נבאר ענינם.

שער ד פרק ה⁴¹⁹

והנה לעיל פירשנו כסדרן והוא ממטה למעלה אז"ן, וכבר ביארנו טעם של א"ז מאז"ן, ועתה נבאר נ' מאז"ן {כ ע"א} איך הוא עיקרית מכלל⁴²⁰. והנה הלא כאשר נמנה עיקר כל אל⁴²¹ אינם רק כ"ה, והוא כי ה' אחרונה כבר ירדה למטה³⁷³ ולא נשאר בה⁴²² רק ב' ההי"ן למעלה ואותיות וא"ו הרי כ"ג, וב' חלקים מן י' דה"י עלאה שירדה תוך וא"ו הרי כ"ה, הוא⁴²³ כ"ה אתוון דק"ש³⁷⁴, לכן שמע הם לשון שמיעה להורות שכולם תלויים באזן, לכן הקורא את שמע צריך להשמיע לאזניו (ברכות טו ע"ב)³⁷⁵ כי משם מציאותה. אמנם כ"ה אלו מוכרח שיהיה בהם פנימיות וחיצוניות⁴²⁴ שהם נ', וז"ס ויפן כ"ה וכ"ה (שמות ב יב)³⁷⁶, והם ב' יחודים שמע ובשכמל"ו של ק"ש⁴²⁵ כנודע³⁷⁷. והנה אלו הם הנו"ן פשוטה של און שהוא עיקרית³⁷⁸, וח' אחרים הם דרך תוס', וגם הם נחלקים לב' שהם א"ז מאזן. ואמנם כבר ידעת כי הבינה היא י"י³⁷⁹ [נ"א היא ד"ו]⁴²⁶ ספירות, וכ"א כלולה מ'י, הרי ק', סוד⁴²⁷ אותיות מ"ס³⁸⁰ שהם בבינה ותבונה, סוד ק' בגימט'³⁸¹. אמנם כאשר תחבר כל החלקים אלו יהיה ק'³⁸², כיצד, ה' לתתא ונ"ח באמצע וה' עלאה הרי ס"ח, ואמנם נשאר למעלה בסוד

³⁷¹ הנ"ח שבתבונה עולה ומקבל את אור הס"ג מהה' עלאה, שהוא בסוד בינה, ומשפיע את אור הס"ג לה' תתאה המתפשטת בז"א, ועי"ז הוא "נייחא" הן לעליונים והן לתחתונים (ביאורים ח"א מב ע"א).

³⁷² דהיינו כאשר נכללו הבינה עם התבונה ונעשו שתיהן לפרצוף א' (ביאורים ח"א מב ע"א).

³⁷³ והיא שורש ז"א ומתייחסת אחריו (ביאורים ח"א מב ע"א).

³⁷⁴ כ"ה האותיות דהפסוק שמע ישראל תלויים בכ"ה הנז', שהם בסוד תבונה דשם ס"ג. ועי' זהר בא מג ע"א שמפרש "שמע ישראל" - "ישראל סבא", שכן ק"ש הוא גילוי אשר שרשו הוא בישסו"ת (ביאורים ח"א מב ע"א).

³⁷⁵ עי' ביאורים שהתקשה על לשון זו שכן ממנו משמע שהוא רק לכתחילה אמנם בדיעבד יצא אפילו לא השמיע לאזנו, וצ"ע, שכן תכלית המצות הוא רק לעורר את שרשם של מעלה, והרי ק"ש תלוי באזן שהוא בחי' בינה כנ"ל, וממילא צריך היה להיות שמי שלא השמיע לאזנו לא יצא ידי חובתו. והנה יש ליישב, שהגם ששורש בינה הוא באזן, עכ"ז היא רק בבחי' קלא פנימאה דלא אשתמע לבר, שכן הקלא דאשתמע הוא רק בזו"ן, אם כן בדיעבד אין חסרון אם לא השמיע לאזנו (ועיי"ש בביאורים שהביא נ"א: לא השמיע לאזניו לא יצא) (ביאורים ח"א מב ע"ב).

³⁷⁶ כמש"כ בזהר שמות יב ע"ב וכן הוא בתיקו"ז נב ע"א וסח ע"ב. ועי' עוד מג ע"א ובבהגר"א שם (ביאורים ח"א מב ע"א).

³⁷⁷ עי' תיקו"ז נב ע"א שם משמע שהפעמיים כ"ה הוא מחמת חיוב ב' פעמים ק"ש, ק"ש של שחרית וק"ש של ערבית, ולא משמע שהם כנגד מניין אותיות שמע ישראל ובשכמל"ו, ועוד לא נהירא שכן בשכמל"ו אינה כי אם כ"ד אותיות בלבד, וצ"ע. ועי' זהר תרומה קלט ע"ב שעיקר החסרון בשלימות תיקון המלכות הוא היות רק כ"ד אותיות ב"ברוך שם", וכוונת הרב כאן היא לתיקון הראוי שכן יהיה לעתיד. עוד אפשר לתרץ שמצרפים למ"ט האותיות של שמע ובשכמל"ו את כוונת היחוד, וביחד הוי נ' (ביאורים ח"א מב ע"ג), ועי' ליקוטי נוסחאות.

³⁷⁸ נו"ן פשוטה היא בינה ובה נ' תרעין, אלא שהם מתפשטים בזו"ן שהם א"ז מאז"ן, וזה על ידי תוספת ח' שנוסף מבינה על תבונה (ביאורים ח"א מג ע"א).

³⁷⁹ כן גורס הביאורים, שכן היא בסוד שם אה"ה דיוד"ן, וכמו כן הוא הו"ד' הרי הוא מילוי הו"ד' שמספרו י', וכן הה' הראשונה של שם צורתו ד' וו' שהם ג"כ עולים י' (ביאורים ח"א מג ע"א).

³⁸⁰ של אפרסמו"ן, הנז' בזהר ריש פר' תרומה. ועי' לקמן שער או"א פ"ט וזיווגים פ"ד ופ"ה (ביאורים ח"א מג ע"א).

³⁸¹ ק' ברכות באות מבינה ותבונה, הרי הן כללות שם ס"ג, ונמשכות ק' הברכות מס"ג לז"א וממנו למלכות אדנ"י והוא סוד ק' האדנים (ביאורים מג ע"א).

³⁸² ק' הברכות שיש בבינה ותבונה נמשכות לז"א, והיינו כל בחי' הנ"ח וה' עלאה וה' תתאה הנ"ל, המתגלים ונעשים ע"י תוספת אור וברכה שנוספה בתבונה מלמעלה כדי להמציא מוחין

מאיר העין ח"א

הבינה חשבון ל"ג, כי הורדנו מן יו"ד של⁴²⁸ ה' עלאה ב' חלקים ממנו לפנימיות ג' הנשארים מן הוא"ו ונעשה ה' עלאה כנ"ל, ונשאר למעלה בבינה⁴²⁹ יו"ד ה"י גימ' ל"ה, וכאשר תסיר ב' חלקים⁴³⁰ מהם נשארו ל"ג, ל"ג וס"ח הרי ק"א, הרי שכל בחי' אלו הם ק' עם הכולל³⁸³. ואמנם כמו שביארנו שיש ס"ג א' למעלה בכללות הבינה ותבונה, וכנגדה הוא בתבונה לבדה לפי שבה נתפשט אח"כ כל מציאות הבינה כנ"ל, הנה גם בתבונה צריך שיהיו כל הק' ברכאן³⁸⁴ כנ"ל עד"ז, והוא שכבר ביארנו סוד הנ"ח⁴³¹ מה עניינם, והנה הה' המתפשטת בז"א הוא מ"ב ונ"ח הרי ק'.

ועתה נבאר איך ה' זו מתפשטת למ"ב, והוא כי כבר הודעתך (פרק ג') כי צורת ה' לפעמים בצורה זו ה' שהם ג' קוים נה"י, וה' בכל א'³⁸⁵ שצורתה ד"י³⁸⁶⁴³² הרי ג"פ י"ד גימטריא מ"ב. וגם סוד הענין הוא מ"ב אתון³⁸⁷ שיש בשם ס"ג, שהוא פשוט ומלא ומלא דמלא כזה, יהו"ה, יו"ד ה"י וא"ו ה"י, יו"ד וא"ו דל"ת, ה"י יו"ד, וא"ו אל"ף וא"ו, ה"י יו"ד, וכל שם ס"ג נרמז בה' זו לבדה, הרי שהוא מ"ב אתון ועם הנ"ח הרי ק'.

גם יש סוד אחר בענין ה' הנעשה צורת ד"י, והוא כי כאן היה סוד שאמר לעולמו די (חגיגה יב ע"א)³⁸⁸, והוא כי הלא שד"י שהוא יסוד דבינה⁴³³ הוא מתפשט בז"א עד החזה שלו לבד, ושם הוא שאמר לעולמו די, לכן ה' זו צורת די. וגם טעם אחר, כי נגד נה"י דבינה⁴³⁴ יצאה לאה⁴³⁵ עד החזה לבדו, וזהו טעם שאמר לעולמו די³⁸⁹, ע"י יסוד דבינה שנפסק שם⁴³⁶.

ונחזור עתה לבאר ל"ג הנשאר⁴³⁷ משם ס"ג דבינה, ודע כי אלף צורתה ל"ב כזה \aleph , י"ו למעלה י"ו למטה כמבואר אצלינו³⁹⁰ בסוד ל"ב שיניים, וכללותם הרי ל"ג, נמצא כי בינה הוא ל"ג והוא אלף, וז"ס משרז"ל (שבת קד ע"א) אלף בינה. והנה אלף במלואה אל"ף למ"ד פ"א גימ' רס"ו, וכשמחלקים לג' חלקים יהיה פ"ט פ"ט פ"ט, והנה פ"ט עולה ס"ג עם השם עצמו העולה כ"ו, גימ' פ"ט, הרי כי ברס"ו שהוא אל"ף במילוי מילואו יש ג' שמות ס"ג וג' שמות הוי"ה, והנה נגד ג' מיני ס"ג אלו הם ג' מיני ס"ג שיש למטה בתבונה בסוד ב"פ נ"ח וה' כנ"ל, וכן בכללות הם ס"ג הרי ג' ס"ג⁴³⁸. והנה ידעת כי ג' שמות הוי"ה הם ג' אלפין, כי אות א' צורתה כ"ו כזה יו"י \aleph , הרי שברס"ו הנ"ל יש ג' ס"ג וג' אלפין. וכבר אמרנו כי כל אלף גימ' ל"ג, וג"פ ל"ג ל"ג ל"ג גימ' ק' (ע"ה), הוא סוד הק' {כ ע"ב} בבינה עליונה כמו הק' שביארנו בתבונה. ואמנם ק' זו עם רס"ו הנ"ל הם שס"ו, וזה שס"ה⁴³⁹ מנין ימות החמה. וכבר הודעתך כי אל"ף הוא בינה, וגם ידעת כי בינה היא אז"ן, גם ידעת מ"ש בספר הבהיר³⁹¹ כי אז"ן צורת אל"ף, והוא

דגדלות לז"א. והיינו בחינת ק' המפתחות היורדים עם כל נשמה (עי' זהר לך לך דף עו ע"ב) והנמצאת בכל חלקי הס"ג (ביאורים ח"א מג ע"ב).

³⁸³ כוונתו לרזא דנקודה עלאה, שכן כל הברכות נובעים ממנו (ביאורים ח"א מג ע"ב).

³⁸⁴ טעם הדבר, שכן כל תוספת אור וברכה שנוספת בבינה ותבונה כשנכללים בפרצוף א' לצורך מוחין דז"א, אותו רושם אור נשאר בהם לעולם אפילו כשחוזרים להיות ב' פרצופים (ביאורים ח"א מג ע"ב).

³⁸⁵ דהיינו ג' הפרקין שבכל א', שאף לכל אחד מהם יש בחינת ג' קוין (ביאורים ח"א מג ע"ב), וממילא יוצא שלכל אחד מהקוים יש צורת ה'.

³⁸⁶ צורת ד"י הוא לצורך עיבור ב', ואילו צורת ד"ו הוא לצורך העיבור הראשון, עי' ע"ח מן ומ"ד דרוש ה' (ביאורים ח"א מג ע"ב).

³⁸⁷ וצ"ב, שכן מ"ב אתון המה לעולם בסוד רישא הרי הוא כח"ב, ואילו כאן אומר שהוא בסוד נה"י, וי"ל שכאן מיירי במוחין והגדלות היותר עליונים, הנמשכים מתבונה לז"א. ולכן על אף שהם מוחין דז"א, עכ"ז שורשם הוא בנה"י דתבונה (ביאורים ח"א מג ע"ב).

³⁸⁸ כלומר שלא יתפשט למטה מהחזה כדי שיתגלה החו"ג שבדעת משם ולמטה, וזהו מציאות הלב. וכ"ז הוא משום שהבינה היא בוצינא דקרדינותא, הרי הוא שורש הגבורות, והיא הנותנת מדה ושיעור לכל (ביאורים ח"א מג ע"ב).

³⁸⁹ בחינת פרצוף לאה המכונה "עולם", והיא יצאה מהמוחין הסתומים שבנה"י. וכדי שלא לא תתפשט למטה מהחזה במקום רחל, נפסקת התפשטות יסוד דבינה בחזה דז"א, ועל ידי זה הוא שנאמר "לעולמו די", וזהו כי לאה היא פרצוף שהוא שורש לדינים קשים למאד, וישנם בה מקום אחיזה ויניקה לקלי', ורק בגלל שהיא עומדת למעלה אינם יכולים ליאחז בה ולינק ממנה, אלא כדי הכרח חיותם עד בא עיתם (ביאורים ח"א מג ע"ג).

³⁹⁰ שעה"כ יוה"כ (ביאורים ח"א מג ע"ג).

³⁹¹ סי' ל"ג [סי' עט בדפוס הגר"ר מרגליות], וכן הוא בתיקו"ז קנב ע"ב (ביאורים ח"א מג ע"ג).

מאיר העין ח"א

מובן עם הנ"ל. ואמרנו איך מן הל"ג הזה נמשכו ג' אלפין שהוא ק', וק' זה הוא שורשו⁴⁴⁰ מאדנ"י העליון אשר בכאן³⁹², והם סוד מאה אדנים³⁹³ אשר ידעת ביאורם, שהוא אדנ"י גי' ס"ה, ועם מילוי המלוי שלו שהן ל"ד אותיות הן צ"ט, כמנין ג' ל"ג הנ"ל, ועם כללותם הרי ק'. והנה ידעת סוד³⁹⁴ אדנ"י שמעה כו', כי השמיעה באז"ן והיא בינה, לכן ר"ת ש'מעה ס'לחה ה'קשיבה שס"ה כמנין הנ"ל שהם ימות החמה³⁹⁵, ששורשם בבינה, לכן מתחילין משמיעה, וגם ביארנו איך שייך שם אדנ"י בכאן, ולכן עיקר אמירה זו ביוה"כ הרומז על הבינה. גם בזה תבין איך כל סוד הבינה הם קולות הנשמעים באז"ן, ואלו הם מ"ש בסוד ה' עיננים דיוה"כ, שאז אין מלכות ות"ת נזונים אלא מסוד קולות, לא מסוד אכילה ושתיה. גם תבין כי הלא התבונה היא ה' אחרונה של בינה, ותבין בזה מש"כ בתקונים (נה ע"א) מלכות נפש תבונה, כי תבונה היא בחי' מלכות, ובחי' נפש של הבינה. גם תבין⁴⁴¹ בתבונה עניינה שהם בן ובת, אך בבינה לא נרמז רק הבן לבד, והוא כי בבינה עצמה עדיין לא יש חשבון אדנ"י³⁹⁶, רק חשבון של שם הוי"ה⁴⁴², אך בהתחברותה עם התבונה אז שם הוי"ה אדנ"י הוא בן ובת, והוא כי ל"ג דבינה עם נ"ח דתבונה הם צ"א, כמנין הוי"ה אדנ"י.

גם תבין כאן ענין ש"ע נהורין דא"א⁴⁴³, כי הלא ביארנו כי יש באזן זה ג' מיני ס"ג, שהם ה' עליונה ונ"ח, הרי ס"ג א', וה' תתאה ונ"ח הרי ס"ג ב', וכל כללותם הם ס"ג, הרי ג"פ ס"ג בימין, וכן ג' מיני ס"ג באזן שמאלית, הרי ו"פ ס"ג גימ' שע"ח נהורין, ש"ע נהורין הנמשכין אל הפנים עם ח' אותיות של ב' הוי"ו"ת דחורתי דברישא דחורתי מצד פני הראש⁴⁴⁴ הנמשכין אל הפנים. גם³⁹⁷ תבין ענין שם מ"ה דאלפין שהוא בחוטם דו"א³⁹⁸⁴⁴⁵, כי שם מ"ה הוא בז"א. וגם החוטם גי' ס"ג נגד ה' תתאה דאתלבשת כאן ונעשה ס"ג כנ"ל, והוא ג"כ ענין גימ' אז"ן, שהוא נ"ח הנמשך⁴⁴⁶ עם ה' זו ונעשית ס"ג, כמנין חוטם³⁹⁹.

³⁹² יש שם אדנ"י הן בבינה עצמה והן במלכות דבינה, ושם הוא שורש ק' הברכות. וממנה הוא נמשך לז"א וממנה נמשך שם אדנ"י שבאצילות למלכות נוק' (ביאורים ח"א מג ע"ג).

³⁹³ האדנים שבמשכן הם בסוד המלכות אדנ"י שבאצילות (לקוטי תורה ויקהל), ומשם נמשכות ק' הברכות שמברכים בכל יום (ביאורים ח"א מג ע"ג).

³⁹⁴ "אדנ"י שמעה אדנ"י סלחה אדנ"י הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלה"י כי שמך נקרא על עירך ועל עמך" (דניאל ט יט).

³⁹⁵ ז"א (לש"ו).

³⁹⁶ ר"ל שאין מתגלה בה המלכות שלה, דהיינו שם אדנ"י, עד שהיא מתחברת עם התבונה (ביאורים ח"א מג ע"ג).

³⁹⁷ הוא ע"פ מ"ש לעיל פ"ג סמוך לסופה, וכן יש בז"א כו' שם של מ"ה (לש"ו). עי' לש"ו בסוף ע"ח שמשנה מקומו לגורסו אחרי "דאלפין".

³⁹⁸ דהיינו הבין דמ"ה דס"ג דמו"ס (דע"ה ח"א כו ע"ב).

³⁹⁹ עי' עניין ז' פעמים ס"ג הנזכר בשער דרושי הצלם סוף פרק א' באות יז.

מאיר העין ח"א

השער החמישי שער טנת"א ויתחלק לז' פרקים
שער ה פרק א מ"ת⁴⁴⁷

ונבאר עתה עניינם⁴⁰⁰, דע כי אין מציאות ציור קומת אדם בעולם שלא היה בו כללות ד' בחי' אשר כוללים כל האצילות וכל העולמות כולם, ואלו הם ע"ב כזה יו"ד ה"י וי"ו ה"י, ס"ג יו"ד ה"י וא"ו ה"י, מ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ב"ן יו"ד ה"ה וי"ו ה"ה⁴⁰¹. והנה אלו הד' הוי"ת הנחלקים לד' מלואין האלו הם ד' בחי' אלו, הטעמים שם ע"ב, הנקודות שם ס"ג, התגין שם מ"ה, האותיות שם ב"ן⁴⁰², וכל אחד מאלו הד' הוי"ת כלול מכולם, ויש בכל הוי"ה מהם בחי' טנת"א. והנה בחינת קרקפתא של זה הא"ק שהוא ראש⁴⁴⁸ עד בחי' מקום האזנים שלו נקרא בחי' שם ע"ב⁴⁰³, והוא { כ ע"ג } סוד הטעמים שבו כנ"ל, עם היות שגם בבחי' זו לבדה כלולה טנת"א אלא שאין לנו רשות לדבר בזה⁴⁰⁴. והנה אע"פ שאנו מכנים וקוראים כאן כנויים אלו כגון אדם ראש אזנים וכיוצא, אינו רק לשכך האזן⁴⁰⁵ לשיוכנו הדברים, לכן אנו מכנים כנויים אלו במקום גבוה כזה, אמנם עיקר כנויים אלו הם מעולם האצילות ולמטה⁴⁰⁶ שהוא מן א"א דאצילות ולמטה, כי משם ואילך יש בחי' פרצוף, אבל מא"א ולמעלה אין שם בחי' פרצוף כלל, רק לשכך האזן אנו מכנים כנויים אלו⁴⁴⁹.

והנה מבחי' האזנים ולמטה נתחיל לבאר בקיצור נמרץ. דע כי מהאזנים ולמטה מתחיל שם ס"ג שבו⁴⁰⁷, וכבר נתבאר כי גם הוא כלול מטנת"א, ונודע כי לעולם הטעמים והנקודות

⁴⁰⁰ של אורות אח"ף. שכן זה המשך דברי אוצרות חיים שהובאו לעיל במ"ת שער א' ענף ב'.
⁴⁰¹ אולי אפשר לדייק כאן כי כוונת רבינו שהדברים שאין להם צורת אדם אין בהם בחינת עסמ"ב, אמנם עי' שער פרקי הצלם פ"ב וז"ל, כי אין דבר שאין בו נרנח"י והם בחי' ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, עכ"ל. למימרא שבאמת כל הבריאה כולה יש בה תכונת אדם ולכן יש בהם עסמ"ב (ביאורים ח"א מג ע"ד). עי' שעה"ק (הר"ד בשינו"ס) שמבאר שכ"ז הוא ביושר ולא בעיגולים, שכן אין גילוי לשם הוי"ה ב"ה בעיגולים. ודברי רבינו בשער פרקי הצלם קאי על הפרטים שביושר.
⁴⁰² עי' תיקו"ז סוף תיקון ה', ותיקון ע' דף קמט ע"ב, ואינו חושב את התגין מכיוון שהם בכלל האותיות, ועי' לקמן הערה 893 (ביאורים ח"א מג ע"ד).
מש"כ לקמן פרק ה' שהאותיות הם כלים והתגין נפש, פירושו שיתופא דגופא, והרוח נקודות, כלומר במדרגותיהם שבאצילות ולמטה, שכן שם הכלים הם כלים ממש, אבל בשרשם, כלומר בהבלים דאח"ף דא"ק, הם יצאו מפנימיות הגוף דא"ק בבחי' נר"ן ולכן הם במדרגה גבוהה יותר (פת"ש אח"ף יד).

⁴⁰³ מו"ס הוא מוחא חדא דכליל תלת, והוא כולו למעלה מהאזניים, והוא שוכן בתוך הקרקפתא גופא. אם כן עיקר הע"ב דא"ק הוא המו"ס (ביאורים ח"א מד ע"ב).
באמת הע"ב ממלא כל א"ק מראשו ועד סופו ממש כמו שכתב בספר משנת חסידים במסכת הא"ק משנה ט', וכן מוכח לקמן במ"ב 'כדרך אורות ע"ב כו', אלא לפי שמאזניים ולמטה מלבישו הס"ג ולא נגלה אורו משם ולמטה, לכך אינו עולה בשם אלא רק למעלה מאזניים, ומה גם שלפי הענין משמע שמבחי' האזניים ולמטה מתחיל הנקודות דשם ע"ב גם כן, לכן נכלל שם בס"ג שהוא הנקודות הכללי (לש"ו וכן הוא בביאורים ח"א מד ע"ג), ועי' לקמן הערה 407.

⁴⁰⁴ בחינת שם ע"ב הכללי היא גלגלתא דא"ק, ובו מצוי סידור שרשי כל הנבראים בעומק החכמה העליונה של הרצון, והוא סוד השערות שעל הגלגלתא, שכן כל שיערה היא עולם מלא, ולפי שבעומק החכמה העליונה דא"ק אין השגה לשום נברא, שכן שם הוא טעם כלל הבריאה וראשית גילוי הרצון העליון, לכן אין לנו השגה בטנת"א שלו (פת"ש אח"ף יד), והוא בכלל מש"כ (זהר בראשית א ע"ב) ש"בינה קיימא לשאילה" למימרא שחכמה לא קיימא לשאילה (שם טו).
בגלל הנ"ל עיקר הגילוי בעקודים הוא דווקא בשם ס"ג (דע"ה ח"א פג ע"ג).

⁴⁰⁵ הא"ק כולו הוא מעולמות דא"ס וכל הבחינות שבו נעלמים מאד. כל מה שאנו מדברים ממנו ומבחינים בו, הוא רק על שם שהם השרשים לכל אותן השמות והאורות והפרצופים שבאצילות, ומש"כ כאן שהוא "לשכך האזן", כוונתו מעולם העקודים ומעלה בלבד כמו שמפרש והולך (ביאורים ח"א מד ע"ג). עי' לעיל שער עגו"י ענף ד' מה שמביא משעה"ק, ועי' אח"ף פרק ב שאפילו דרך דמיון אין משיגים כי אם עד האוזן ולא למעלה מכך, ועי' אח"ף א' שהחילוק בין אח"ף לאצילות הוא שבאצילות יש כלים וגילוי של י' ספירות ואילו באח"ף לא, ועי' הערה 248.

⁴⁰⁶ שכן עיקר הכינויים המה רק באצילות, כי שם הוא כל בחי' הכלים הנמצלים (ביאורים ח"ב ד ע"א). כמו כן אף הזהר אינו מדבר כמעט כי אם באצילות, ולא למעלה מזה.

⁴⁰⁷ כדלעיל אח"ף א', ע"ש, שמקורו הוא בתיקו"ז קנב ע"ב. ובפשטות כוונת הרב הוא לס"ג דא"ק וכן משמע מפת"ש אח"ף יד טו. אמנם הלש"ו (דע"ה ח"א ח ע"א, ועי' שם ע"ב שמביא ראיות

מאיר העין ח"א

נחלקים לג' חלקים⁴⁰⁸, כי יש בחי' טעמים ונקודות למעלה ע"ג האותיות, וכן יש למטה מן האותיות, וכן יש באמצעות האות.

והנה או"פ שבזה הא"ק יצא לחוץ דרך הנקבים⁴⁵⁰ הנ"ל⁴⁰⁹, והנה ההבל היוצא מן הראש יוצאים דרך נקבי שערות⁴¹⁰, וכבר אמרנו לעיל שאין אנו רשאים לדבר ולהתעסק בו, ולכן נתחיל (לדבר מן הבל היוצא מבחי' האזנים)⁴⁵¹ ולמטה (ההבל היוצא מהם)⁴⁵² שהוא בחי' ס"ג⁴¹¹. ונאמר, כי הנה דרך נקבי אזנים שבו יוצא אור מפנימיות הא"ק הזה⁴¹², ופשוט הוא שבצאתו לחוץ מתעבה קצת⁴¹³, נמצא כי אור שנשאר בפנימיות א"ק גדול מזה האור היוצא לחוץ ממנו⁴¹⁴,

לכן) בכ"מ ס"ל שכוונתו לס"ג דמו"ס דא"ק, הרי הוא הרישא תליתאה שבו (כללים ח"א נ ע"ב). וצ"ע, שכן המו"ס הוא למעלה הרבה מהאזניים. וצ"ל שהארה זו יוצאת מס"ג דמו"ס, ושרשי האח"ף הם הסמ"ב דס"ג דמו"ס [באותה המידה יתכן שהוא סמ"ב דע"ב דס"ג דמו"ס (עי' דבריו בספר הכללים ח"ב י ע"ד) - כלומר הסמ"ב הפרטיים שבע"ב שיצא מהס"ג דמו"ס. ומש"כ ששורש הנקודות הוא בס"ג דס"ג דמו"ס כוונתו לס"ג שיצא מהס"ג דמו"ס, דהיינו מהגרונ ולמטה, וכאן בכלל הראש]. עולה, אם כן, שיש ג' מיני ע"ב למעלה מהאזניים: ע"ב דס"ג דמו"ס (הרי הוא בחי' העינים), ע"ב דמו"ס, וע"ב שבקרקפתא. והמה ג' הצחצחות" המצויים למעלה מעולם העקודים, שכן בכל עולם של י' ספירות יש ג' צחצחות (עי' פרדס שער הצחצחות בשם הגאונים) (ביאורים ח"א מה ע"א). ונראה דהאמת שגם הע"ב הוא נמשך ג"כ עד סיומו כולו אלא שמאזניים מתחיל הס"ג ומלבישו ונקרא ע"ש ס"ג וכן הוא עד"ז במ"ה וב"ן שמהטבור ולמטה כי משם מלבישים הם ונקרא על שמם והוא העולם האצילות (לש"ו).

⁴⁰⁸ כנראה שהחלק הרביעי הוא בבחי' חיה שאין לה גילוי, והוא מקיף.

⁴⁰⁹ ולמעלה מזה הכל הוא בתורת נעלם (ביאורים ח"א מה ע"ג). ועי' בבהג"א על ספד"צ ח ע"ג ד"ה וז"ש, וכן מש"כ שם בלש"ו שחוק מהארה דרך נקבים, כמו כן יש הארה העוברת דרך ז' ת"ג שהם סתומים, ואולי זוהי כוונת שעה"ק, ועי' שינו"ס.

⁴¹⁰ אין לבחי' ע"ב הכללי דמו"ס גילוי ממנו כלל, והוא בחי' השערות האלה (דע"ה ח"א י ע"ב). ומה שכן נתגלה הוא שערות הראש דכאן והמה כעין שערות הראש שבראש א"א דאצילות (ביאורים ח"א מה ע"ג). שערות הם מותרים מוחא, ובכל פרוץ נכללים כל החלקים שבו במוח, והללו מתגלים על ידי השערות שהם בסוד שערות (פת"ש אח"ף יד), והם הנקראים אור חוזר [בבהג"א על ספד"צ ו' ע"ב עמר נקי], ועי' פת"ש א"א פתח יד שעניין אור חוזר שונה מרוב ענייני אור חוזר, שכן כאן האור נסתר, והשערות מעלים את האור למעלה, משא"כ בד"כ, שהאור עולה למעלה מחמת מעשי בני האדם. ועי' פת"ש אח"ף כא וז"ל, והוא סוד שיעורי רצונו ית' הנעלם העולה מכללות הבריאה המסודר בחכמה שבפנים שלא נתגלה לשום נברא, והוא בסוד גלגלתא שהיא גלגל הרצון העליון המקיף לכללות הבריאה, ושם ראשית גילוי הרצון שהוא בסוד כתר, והוא רצון הראשון שאין בו שום רעיון, רק בכלל רצון פשוט לבד, והרצון הוא סוד תכלית גילוי היחוד ע"י שיעורים ששיערה חכמה העליונה שבפנים הרצון שהוא המוח שבגלגלתא, שהוא הכולל כל הברואים כנודע, שא"ס בהתלבשות בחכמה דא"ק, האציל עולם האצילות, וז"ס הטעמים שבו שהם טעמים כמוסים בחכמה עליונה הכולל כל חכמות כלליות כל העולמות וכל הנבראים שהם כולם באים לגלות הרצון, והם השערות המתגלים על הגלגלתא, ורק זה בלבד נתגלה ממנו, שזהו תכלית רצונו, אבל סידור הפרטים של עומק הרצון הזה לא באו לידי גילוי, רק הוא כמוס וחתום בפנים, וזהו סוד שאר חלקי ע"ב שבו שנשארו סתומים בפנימיות א"ק, עכ"ל.

⁴¹¹ שם ס"ג הוא תחילת הגילוי ולכן תחילת ביאור העניין הוא דווקא בו, שכן הס"ג הוא שורש הגבורות, בוצינא דקרדינותא, וע"י נצטמצמו האורות, ולכן יש אפשרות לתחתונים לקבל את אורם (ביאורים ח"א מה ע"ג), והוא כעין בינה דאצילות שהיא "קיימא לשאלה" (עי' זה בראשית א ע"ב) העומדת להנהיג את זר"נ דאצילות ומתפשטת בהם (פת"ש אח"ף טו).

⁴¹² ונראה דהאמת שגם הע"ב הוא נמשך ג"כ עד סיומו כולו אלא שמאזניים מתחיל הס"ג ומלבישו ונקרא ע"ש ס"ג וכן הוא עד"ז במ"ה וב"ן שמהטבור ולמטה כי משם מלבישים הם ונקרא על שמם והוא העולם האצילות (לש"ו).

⁴¹³ כל התפשטות היא בחי' של יציאה וירידה ממדרגה קודמת, והיא בחי' צמצום ועיבוי (ביאורים ח"א ח ע"ד, וכן מה ע"ג) שכן כל אור היוצא ממקורו ומתפשט למטה, על ידי ריחוק וירידתו הוא מתעבה קצת (ביאורים ח"א לב ע"ג). והנה אין העביות ניכרת כל עוד שהיא מעורבת עם האור (ביאורים ח"ב יד ע"ב), טעם הדבר, שכן אור א"ס מתעלם קצת בהתפשטותו, וע"ז נעשית בו איזו חשכה ועביות לצורך הכלי (ביאורים ח"ב מט ע"ב).

⁴¹⁴ כל אור היוצא לחוץ, נשאר עיקרו מבפנים, ורק הארתו מתפשטת ויוצאת לחוץ (דע"ה ח"א כה ע"ב) (עי' לעיל עגו"י פרק ג' שיש אותו ענין בקו א"ס עצמו). מכאן רואים שבחינת אח"ף היא משמשת כממוצע בין א"ק לאצילות (פת"ש אח"ף י, ביאורים ח"א מה ע"ד).

מאיר העין ח"א

אבל ודאי שזה האור היוצא הוא יותר גדול מבחי' כלים והגוף של א"ק⁴¹⁵ הזה וזה פשוט. והנה כאשר יצא האור דרך נקבי האזנים ימנית ושמאלית נתפשטו האורות האלו מבחוץ ממקום האזנים עד מקום שבולת הזקן, ונמשך בהתפשטותו מנגד⁴⁵³ התפשטות שער הזקן הצומח בלחיים בצדדי הפנים וכנגדו נתפשט ונמשך אור הזה⁴⁵⁴ עד שמגיע למטה בשבולת הזקן, ושם מתחברים האורות היוצאים מב' נקבי האזנים, אמנם לא נתחברו בתכור גמור אבל נשאר ביניהם חלל מעט⁴¹⁶. ודע כי אור הזה אינו דבוק ונוגע בפנים עצמם אבל חופף וסוכך עליהם⁴¹⁷, ולא נתפשט האור הזה לא לאחורי הפנים ולא בכל⁴⁵⁵ הפנים רק { כ ע"ד } בצדדי הפנים⁴⁵⁶ לבד⁴¹⁸ כנ"ל⁴¹⁹.

⁴²⁰ובזה תבין הקדמה א', והוא כי בבחי' הראש אין אנו מזכירין לעולם בחי' אחר ובחי' פנים⁴²¹, לפי שבמקום שאין שם נקבים וחלונות⁴⁵⁷ אז יוצא האור שיהיה מכל צדדיו ומאיר בשה, אמנם כשמתחיל בחי' הנקבים כגון מהאזנים ולמטה אז יש בחי' פנים ואחר, כי המצח⁴²² נקרא פנים והעורף נקרא אחר, לפי שכל הנקבים הם ממשיכים האור לחוץ דרך הפנים, ומה שאין בו נקבים יקרא אחר. אבל עכ"ז מן הארת האור הזה מתפשט ומאיר בכל סביבות א"ק הזה⁴²³, אבל עיקר האור אינו רק מה שכנגד האזן כנגד⁴⁵⁸ דרך הפנים עד שבולת הזקן.

⁴¹⁵ הבלי אח"ף אינם מבחי' הכלים החיצוניים דא"ק (הרי הם כחות הרשימו שאחר הצמצום לפי בחינה עליונה שלמעלה מגדר האצילות), אלא מהבחי' הפנימיות שבו (ר"ל הרצון הפנימי של הא"ס הכלול בא"ק, ותכליתו להכין הכנות לגילוי עולם האצילות בבחי' רצונו הנעלם). ובחינות אלו מתלבשות בלבוש דק, הרי הם כחות כלי האצילות המושרשים בהם (פת"ש אח"ף טו) כלים דגוף דא"ק הם בבחי' או"א דא"ק, והם מקבלים את שפעם מהדיקנא דא"ק, הרי הוא האח"ף (ביאורים ח"א מה ע"ד).

⁴¹⁶ אם היו ב' הבחינות של אורות האוזן מתחברים, לא היו התחתונים יכולים לקבל את אורם (פת"ש אח"ף יח). והיה זה כעין החיבור של בינה ותבונה, ואז לעולם היו שניהם בבחי' פרצוף א' בלבד, אפילו למטה בעולם האצילות, ואז לא יכול היה ז"א לקבל את שפעם (ביאורים ח"א מה ע"ד). ועי' לקמן בסוף הפרק לפני המ"ב שכותב את זה לענין שורש הארת האזניים היוצאים מרוחקים זה מזה מכח אותו הטעם.

⁴¹⁷ אורות אח"ף הם בבחי' דיקנא דא"ק דוגמת י"ג ת"ד שבא"א דאצילות (עי' אח"ף ב' ולקמן במ"ב וז"ל - הוציא שערות הזקן וכו'). וכעין הארת אח"ף היוצאת לחוץ כמו כן יש אורות אח"ף פנים והוא עיקר אורם, ורק תמצית מהם יוצאת לחוץ דרך ג' נקבי אח"ף. ועכ"ז האור שנשאר פנים מאיר אל האורות היוצאים מהאזניים דרך נקבי העור דרך צינורות השערות. אמנם עיקר אור האח"ף המאיר למטה יוצא דרך האוזן וחופף על הלחיים (ביאורים ח"א מה ע"ד). ועי' לקמן הערה 516, ועי' לש"ו כללים ח"ב לח ע"ד, שמחלק בין האורות היוצאים דרך הג' נקבים אוזן חוטם פה, שהם כולם בסוד שם ב"ן, שכן עיקר תכלית תיקוני נוק' הוא להתגלות למטה, ולכן הם אינם דבוקים ונוגעים בפנים עצמם שהרי תכלית יציאתם אינו כי אם להתפשט למטה לבין השערות, דהיינו האורות הפנימיים שבדיקנא היוצאים לחוץ שהמה בסוד שם מ"ה, ודבקים בפנים ממש.

⁴¹⁸ אורות האוזן נמצאים בצדדי הפנים שכן כאן הוא מקום הבחינה המבדילה בין הארת פנים להסתרת פנים, והאזניים עומדים לקבל את העבודה והמעשה מן התחתונים, והוא כל ענין הבחירה בין טוב ורע, לכן הם עומדים באמצע בין פנים ואחר, ע"מ להכריע ביניהם מתי יושפע באופן זה ומתי יושפע באופן זה. אם כי נוטים הם יותר לצד הפנים, שכן הם חסדים גדולים, שהרי עיקר כוונתו ית' הוא ההטבה (פת"ש אח"ף יט). אמנם הלש"ו (ביאורים ח"א מו ע"ב) לקח לו דרך אחרת, שכוונת הרב לבאר שאורות האוזן אינם מתפשטים ביושר (דהיינו בפנים ממש) ובאופן מכוון אלא בריחוק מקום (דהיינו בצדדי הפנים, הרי הוא בפנים לצד אחורי הראש) שם נתמעט ונצטמצם, והוא יצא באופן זה כדי שיהא אפשר לתחתונים לקבל את אורו.

⁴¹⁹ ואילו המשפט האחרון של הד"ה הקודם המשכו הוא לקמן בד"ה אבל עכ"ז (ביאורים ח"א מו ע"א).

⁴²⁰ כל ד"ה זה הוא כעין מאמר המוסגר (ביאורים ח"א מו ע"א).

⁴²¹ דהיינו בגולגלתא, הרי הוא מקום צמיחת השערות, שכן כאן הוא לפי הרצון העליון שכל תכליתו היא לגלות את היחוד הגמור, משא"כ מהאוזן ולמטה שם הוא מקום הבחירה (פת"ש אח"ף יח).

⁴²² ולכאורה צ"ע, שכן אין נקב במצח, אמנם לפי מש"כ בשעה"ק (עי' שינו"ס) הדבר א"ש.

⁴²³ כשהתחתונים זוכים, הם מקבלים את הארת אח"ף דא"ק, וכן את הארת דיקנא דא"א דאצילות ביושר, שהוא מאורות הפנים עצמן, ואז מתבטלת הארת הצדדים באורות היושר דהפנים, והוא בחי' הארת פנים. אמנם כשאינם זוכים, אזי אינם מאירים למטה אלא רק באורות הצדדים לבד, וזהו ענין הסתר פנים (ביאורים ח"ב ד ע"ג).

מאיר העין ח"א

והנה בזה האור יש בחי' י"ס שלימות באופן זה, כי מאזן ימין נמשכת י"ס מבחי' אור מקיף⁴²⁴, ומאזן שמאל⁴²⁵ י"ס מבחי' או"פ, וב' בחינות אלו הם י"ס שלימות. והנה און גימטריא נ"ח שהוא שם ס"ג חסר ה' אחרונה⁴²⁶, כי מכאן מתחיל השם ס"ג כנ"ל, וענין זה יתבאר בע"ה. והנה האורות אלו הם בחי' טעמים של שם ס"ג עליונים⁴²⁷ אשר הם למעלה על האותיות כנ"ל, והנה עדיין באלו האורות לא נתגלה בהם בחי' כלי כלל וכלל. גם דע כי י"ס אלו יצאו מקושרים בתכלית התקשרות ולא ניכר מהן רק שכולן בחי' ה' אחת⁴²⁸, כי אות ה' כשתחבר עם און⁴⁵⁹ גימטריא ס"ג⁴⁶⁰. ומציאת ה' זו היא בחי' הי"ס שנכללין בה', ושרשם המה ה' פרצופים א"א או"א זו"ן, ועדיין לא ניכר בהם בחי' י' רק היותם בחי' ה' פרצופים האלו לבד, ואפילו אלו הה' לא היו ניכרות ונפרדות זו מזו אלא כולם היו קשורים באות שהיא ה', כי צורת ה' זו היא צורת ד"ו גימטריא י', להורות על היותם י"ס כלולים בה' הנ"ל, ועדיין כולם נקרא אות ה' לבד. ואלו הי"ס באו מרוחקים או"פ מן או"מ שלו הרחק גדול⁴²⁹461, והטעם לפי שאם היו קרובים יותר לא

עכ"ז שיש הארה לצדדים, אמנם עיקר הילוכו וראשיתו הוא ביושר (ביאורים ח"ב פד ע"ד, ועי' שינו"ס), וכל מה שמתפשט בכל סביבותיו הוא רק הארתם ולא אורם ממש (ביאורים ח"ב פה ע"ב). אין זה עיגולים, שכן אין לאח"ף עיגולים משל עצמו [עי' הערה 116] (דע"ה ח"א לד ע"ב).

⁴²⁴ הנה על אף ששניהם יוצאים מאו"פ דא"ק, אמנם כאשר מגיעים האורות לגבול החוטם מתלבש פנימיות אור און שמאל בתוך אור החוטם והוא ממשיך בכך עד לשבולת הזקן, ואז אור און ימין הוא בבחי' או"מ אליו. ועי' לעיל הערה 255 שאורות האון ימין ושמאל הם בינה ותבונה, ורק תבונה מתלבשת תוך ז"א (ובאח"פ הוא אור החוטם) (ביאורים ח"א מו ע"ב). על אף שאין כלים במקום גבוה זה, עכ"ז יש ב' מיני אורות שהמה שרשים למה שיהיה באצילות, ומשפיעים לאצילות ב' מיני השפעות: א' הפועל יותר מכפי ערך הכלי שיהיה באצילות, ועכ"ז האור שאינו מתגלה מביט ומאיר אליו ע"מ להשלימו בבחינת או"מ, וא' הפועל לפי ערך הכלי והוא האו"פ (פת"ש אח"ף יח).

עי' באוצרות חיים ג ע"ב האיך שייך לקראם בשם מקיף ופנימי אחרי שלא נתחברו יחד ע"ש בהגה"ה [הגהות הרמ"ז על אוצ"ח אות י"ז – וז"ל אע"פ שהאורות באים מרוחקים מאד ולא נתחברו כלל עכ"ז אפשר לומר בהם י"ס דמקיף ופנימי כי בבואם למטה בהתפשטות קנו שם זה ואז יצדק לקרותם מקיף ופנימי כי נתחברו יחד מעקודים ולמטה אמנם כאן באזן וחוטם שעדיין לא נתחברו אין מציאות מקיף ופנימי אלא שלהיות אורות דימין יותר במעלה נק' מקיף ודשמאל נק' פנימי אך למטה נק' כן בעצם, ע"כ] (לש"ו). על ידי שהיתה יציאתן בסדר של אמ"ר וק"ב (שהוא בחי' אור וכלי), אזי יצא ב' בחי' של כלים ולכל כלי ב' בחי' אורות, א' פנימי וא' מקיף (ביאורים ח"ב ז ע"א).

והנה אין להקשות, שרבינו מבאר במק"א (אח"ף פ"א) שאורות האון ימין ושמאל הם בחי' לאה ורחל, והרי לאה עומדת למעלה מרחל ולא כמקיף אליה, שכן אורות אזני א"ק אינם בחינות לאה ורחל ממש, כי אם רק שרש לבחי' לאה ורחל וכדברינו לעיל הערה 255 (ביאורים ח"א ל ע"ד). עי' לקמן שאורות האון והחוטם הינם שורש לאו"פ ואו"מ דה' ה' וב' חלקי הכלים דהפה. ועי' דברינו שם הערה 759 (ביאורים ח"ב ד ע"ד), שאורות האון הם מקיפים על האורות הפנימיים, כאשר הם מתלבשים זה בזה במקום אורות הפה שמתלבשים בהם (ביאורים ח"ב ו ע"ד).

⁴²⁵ האמת לאמיתה הוא שאין בחינת שמאל במקום גבוה כזה, שכן אפילו בא"א דאצילות שהוא למטה מאח"ף אין בחינה כזו, וכמבואר בפירוש באד"ר קכט ע"א. אמנם מאחר שכאן הוא שורש הזיו הנמשך לב' הדרכים הנמצאים למטה בז"א דאצילות לכן אפשר להזכיר כאן בחי' שמאל (פת"ש אח"ף יח).

⁴²⁶ שכן האות ה' האחרונה מתפשטת בז"א, וכדלעיל שער אח"ף א', והוא י' הספירות דאון ימין ושמאל המתפשטים בז"א בבחי' אורות פנימיים ומקיפים ביחס אליו (ביאורים ח"א מו ע"ב).

⁴²⁷ כוונתו לס"ג דמו"ס (דע"ה ח"א כב ע"ג), ופי' "טעמים", ע"ב דס"ג דמו"ס (דע"ה ח"א כב ע"ד). ו"טעמים העליונים" המה הס"ג הפרטיים שבע"ב דס"ג דמו"ס.

⁴²⁸ דהיינו ה' ראשונה של שם הוי"ה ב"ה והוא על שם ה' הפרצופים הכלולים בבינה הכוללת ג"ר [שכן כל הג"ר המה בחי' א'] ובאותה המידה כוללת זון [שהוא שורש אליהם] (ביאורים ח"א מו ע"ב).

ובאופן אחר, אפשר לומר שכוונתו לה' אחרונה דשם ס"ג והיא מלכות שבה (ביאורים ח"ב טו ע"ד), וכמבואר לעיל אח"ף ג' שכל הגילויים של אח"ף הינם בחי' של אור נפש (כללים ח"א יח ע"ב). ע"ב ס"ג ומ"ה לעולם כלולים בב"ן וב"ן כלול מכולם דוגמת נוק' דז"א שבכל עולם (כללים ח"ב כא ע"ג).

⁴²⁹ דהיינו כל רוחב הפנים (ביאורים ח"א מו ע"ג).

מאיר העין ח"א

היו יכולים⁴⁶² לקבל האור כלל⁴³⁰, ולהיות כי בא או"פ ואו"מ מרוחק זה מזה לכן לא היה בהם מציאת כלי כלל⁴³¹463, כמ"ש למטה בבחינת הפה⁴³².
⁴⁶⁴מ"ב ודע כי ד' בחי' כוללים כל ד' עולמות, והם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן⁴³³, והם עצמם נקראו טנת"א, { כא ע"א } וכל אחד כולל ארבעתן, ע"ב יש בו ע"ב וטעמים, ס"ג ונקודות, מ"ה ותגין, ב"ן ואותיות, וכולם נקרא ע"ב טעמים, וכן בס"ג וכן במ"ה וכן בב"ן, גם דע כי ע"ב הוא כתר וטעמים⁴³⁴, ס"ג הוא חכמה ונקודות⁴³⁵, מ"ה הוא בינה ותגין, וב"ן ז"ת ואותיות⁴³⁶.*

⁴³⁰ כלומר שלא היו התחתונים יוצאים במדרגה בה רצה המאציל שיהיו לבסוף (ביאורים ח"א מו ע"ג), ועי' לעיל הערה 416.

⁴³¹ כל כלי נעשה על ידי שהאור העליון שואב את האורות הדקים יותר מתוך האורות העבים, ובכך נעשה האור העב לכלי. והנה ע"כ שלא נתחברו אורות הפנימי והמקיף של האוון, ממילא לא נעשתה בהם מציאות של כלי, שכן העביות לא נפרדה מהאור ע"מ לצאת להיות לבחי' בפני עצמה (ביאורים ח"א מו ע"ד) (וזאת על אף שמבואר שהיו באוון ל' כלים עי' לעיל הערה 278).

⁴³² אורות אח"ף הינם בחי' אחת ועולם א' בכל עניניהם, אלא שהם זה לפני זה מזה כלומר על אף שכל הענין של התפשטות הראשונה והשניה רק נמצא באורות הפה אותו ענין נמצא גם כן באורות חוטם ואוון, רק כל א' לפניו מחבירו (כללים ח"ב יח ע"ג).

⁴³³ כלומר, בכללות עולם האצילות הוא בסוד שם ע"ב, בריאה ס"ג, יצירה מ"ה, ועשיה ב"ן. וכן הוא לענין ה' הפרצופים שבכל עולם ועולם הם עומדים בסוד עסמ"ב (ביאורים ח"א מז ע"ב).

⁴³⁴ הקושיא מפורסמת וכבר עמדו בזה כל המפרשים ויש לי בזה דברים ארוכים ואכ"מ אך העיקר הוא בקיצור נמרץ (ע"ד שכתב הגר"א בספד"צ א ע"א ד"ה ספרא) כי התחלת האצילות בהעלם הוא מכתר ובגלוי הוא מחכמה אבא, ולכן בהעלם הוי שם ע"ב בכתר כי בהעלם ובשורש יש גם בכתר התחלה, ושם הוא השם ע"ב, והס"ג הוא בחכמה אבא משום ששורשו הוא בהעלם בהרישא תנינא דא"א אשר שם הוא השם ס"ג כמש"כ בא"א פ"ד, והשם מ"ה הוא בבינה משום ששורשו בהעלם הוא ברישא תליתאה דא"א אשר שם הוא השם מ"ה כמש"כ בא"א פ"ד שם, והזו"ן הוי שניהם בשם ב"ן משום שכן הוא שורש שניהם ביחד בהשם ב"ן שבאמא וכמ"ש בדרושי מ"ן ומ"ד פרק ד', דלכך הוי השם ב"ן ב' הוי"ת כפולות א' נגד ז"א וא' נגד מלכות, ואמר שם כי עיקר השם ב"ן נוטל ז"א דלכך נקרא ב"ן ע"ש בארוכה, אך כ"ז הוא רק בשרשם שבהעלם, אבל גילויים הם אינם כן כי הכתר אין לו בגלוי שם כלל, כי הוא אינו נרמז רק בקוצו של יו"ד, והגילוי הראשון דע"ב הוא רק בחכמה אבא כי כן ממנו הוא ההתחלה והגילוי דבחי' דוכרא, וגילוי הס"ג הוא רק באמא כי ממנה הוא התחלת הגילוי דבחינת נוקבא וכן הגילוי דמ"ה וב"ן הוא בזו"ן כי בגילוי הם ב' פרצופים בפ"ע והוי ז"א השם מ"ה שהוא עיקר הגילוי דהשמות והאצילות והנוק' השם ב"ן שהוא עיקר המ"ן וכח דהולדה כנודע כלל הדברים הוא כי בבחי' העלם ותליית הפרצופים בשרשם הוי ע"ב כתר וס"ג חכמה ומ"ה בינה והב"ן זו"ן אבל בגילויים הוא אינו כן שהכתר אינו נגלה כלל וההתחלה הוא רק מחכמה והוי ע"ב חכמה ס"ג בינה ומ"ה ז"א וב"ן נוק' וכאן הרב מדבר בשרשם שבא"ק לכך אמר כי ע"ב כתר וכו' (לש"ו - בהגוב"י). ועי' לקמן בהגה"ה ובכללים ח"א נט ע"ב באריכות. [עי' כללים ח"א ס ע"א שמביא מקור לזה משער רפ"ח פרק ב']

ר"ל בהחיצוניות הכתר (וכן בכלם) אבל פנימיות הכתר אינו נקרא בשם כלל וכן הוא מפורש בשער מ"ן ומ"ד טו (לש"ו). [הע"ח בשער מ"ן ומ"ד מחלק בין אור ישר לאור חוזר, וע"ש שמקור חילוק זה הוא מהרמ"ק] כאשר אנו מתייחסים למה שנגלה, ראשית הגילוי הוא חכמה. וכאשר מתייחסים למה שנעלם, ראשית הנעלם הוא כתר, לכן עולם העקודים הוא בסוד שם ע"ב הרי הוא הכתר, ואילו חכמה הוא בסוד שם ס"ג שהוא בבחינת נוק' המקבל מכתר, וממילא בינה הוא בסוד שם מ"ה הרי הוא שורש הזו"ן, ושם הוא בחי' דכורא. ולכן היא נקראת "עלמא דדכורא" (וכלשון זהר ויחי רמו ע"א) אמנם זו"ן הוא בבחינת נוק' לגבי זה, ולכן הוא בבחינת שם ב"ן (ביאורים ח"א מז ע"ג). אמנם באצילות אינו כן, שכן שם אין גילוי לכתר (כללים ח"ב קיח ע"א).

והנה צ"ע, שכן לעולם ע"ב הוא בבחינת מידת חכמה, ואילו כאן דווקא ס"ג הוא בחי' חכמה כנגד י' של שם, באשר כתר הוא בסוד קוצו של י' ואין לו שם בפ"ע. וצ"ל שמש"כ כאן שס"ג הוא בחינת חכמה הוא כמו דאיתא בתיקו"ז קמא ע"ב מו"ס (שהוא חכמתא סתימאה) אתקראי א"ס וכו' דאתרמיזו בהאי שמא יו"ד ה"י וא"ו ה"י (גימ' ס"ג). אמנם כל השמות מושרשים בכתר, שכן הוא שורש הכל, והכל כלול בו בהעלם. ומה שהוא כנגד קוצו של י' הוא רק בערך הגילויים העיקריים שבכל פרצוף ופרצוף. כלומר שבערך גוף הפרצוף, הכתר הפרטי שלו הוא נעלם מאד ואין לו גילוי כלל.

ח"ב שבא"א דא"ק בשרשו הוא אחד עם הח"ב שבא"ק עצמו, משא"כ באצילות, שם הח"ב שבא"א דאצילות הם בראש, ואילו ח"ב שבאצילות עצמו הינם מהגרון עד הטבור. לכן בא"ק ע"ב הוא כתר והס"ג הוא חכמה, מכח אחדות זו שבשרשם, והחג"ת נקרא מ"ה, שכן שם מצויה התפשטות או"א, ולכן הוא נקרא בינה. הב"ן הוא הז"ת, דהיינו בחינת זו"ן שמהטבור ומטה ה"ה התפשטות דעולם הנקודות והמה ב' הבחינות דמלכי יושר ומלכי עיגולים [עי' דברינו הערה 458,

מאיר העין ח"א

*נ"ב מזל"ן דהכא איירי במדרגת מעלת העצמות המתפשט בפרצוף כי של הכתר הוא ע"ב ובחכמה הוא ס"ג כו' ורק⁴⁶⁵ בא"ק ס"ג הוא חכמה⁴³⁷ כדאמר כאן בסמוך אבל במאי דנקטינן סוגיין בכל מקום כי ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן הם בחו"ב וזו"ן או חו"ב חו"ג איירי במוחין המושפעים להם להזדווג ואלו ארבעתן בסוד ע"ב סמ"ב דהיינו חנר"ן הנצרכים להולדת הבנים כידוע.

והנה מתחלה⁴³⁸ היה [בא"ק]⁴⁶⁶ כך⁴³⁹, ג"ר שבו, שהם, ע"ב כתר, ס"ג⁴⁴⁰ חו"ב⁴⁶⁷. וזה הס"ג היה מחציו ולמטה שהם⁴⁴¹ הנקודות⁴⁶⁸ שבו מלובש⁴⁴² מטיבור ולמטה דא"ק תוך מ"ה

ועי' מקור לדברינו בנקודות א' במ"ב מש"כ בענין "אור חדש", ונקודות ב', ועי' מב"ש ג ע"ד (הו"ד בנקודות ב' שמחלק בין ס"ג לע"ב, ועי' שער י פרק ד' ד"ה ומהקונטרס הגדול דא"ק, ובהערתינו הראשונה שם בליקוטי נוסחאות, Error! Bookmark not defined., לעניין ביאור הלשון "מלכי יושר") [ביאורים ח"א מד ע"א].

בא"ק כל האורות נבחנים על שם מדרגתן אשר בערך עצמן, משא"כ בא"א שם האורות נבחנים על שם גילויים למטה, שהוא בערך הבחינות התחתונות ממנו. לכן בא"א דאצילות המו"ס הוא הע"ב, ובא"ק הגלגלתא (הרי הוא הדכר של המו"ס בבהג"א על ספד"צ ד ע"א ד"ה והענין כי) הוא הע"ב (דע"ה ח"א י ע"א). והגלגלתא הוא הממוצע בין א"ס לעקודים, והוא בחי' שמא סתים גם בעקודים (כללים ח"א נז ע"ב), ואסור לדבר בזה שכן הוא בכלל האוירא (כללים ח"א קיג ע"א), והוא יתגלה לעתיד לבא (כללים ח"א קיד ע"ב), וכל ע"ב שאכן נזכר עד התיקון הוא רק ע"ב דמו"ס דא"ק, שכן הע"ב עצמו הוא נעלם (ביאורים ח"א ג ע"ג), ועי' לקמן נו ע"ג (מדפי הע"ח) בליקוטי

נוסחאות הערה ראשונה בעמוד. Error! Bookmark not defined.

⁴³⁵ זה מכונה מידת חכמה מכח הבינה הכלולה בו בסוד הבן בחכמה (כלומר, כאשר מזכירים חכמה זה כולל א"א עלאין, וכאן מייחס זאת לאמא עלאה) (כללים ח"א קיג ע"ד).

⁴³⁶ בחינת האותיות היא בעיקר כנגד פרצופי זו"ן הרי הם ז"ת הכלליים דאצילות, שכן רק הם בבחינת כללות הגוף והכלים דאצילות (ביאורים ח"א ס ע"ד).

⁴³⁷ עי' כללים כלל טו ענף ז' אות ו' (לש"ו). כל הפרצופים שבאצילות הם למטה מהמדרגה בה הם נמצאים בעקודים, שכן באצילות ע"ב וס"ג ירדו למדרגת מ"ה, ומ"ה לב"ן, וב"ן כמעט נעלם ממציאיותו העיקרית, ונעשה כל גילוי שם רק בבחי' תוספת ולבר מגופא, ואילו בעקודים נשאר הכל במקומם. טעם הדבר, שכן באצילות א"א הרי הם הע"ב וס"ג, עומדים רק מהגרונ עד הטבור דא"א דהיינו בחג"ת הראשונים, וז"א, הרי הוא המ"ה הכללי, עומד מהטבור דא"א ולמטה. וכל זה הוא מכח ירידתם שהיתה לצורך העולמות ב"ע. והנ"ל בדברי רבינו הוא מש"כ כאן, ששם ע"ב דעקודים הוא כתר וטעמים, וס"ג הוא חכמה ונקודות, דהיינו שמו"ס הוא הס"ג, וזהו נקודות, שכן ממנו יצאו הנקודות הרי הם שורש הכל, ובגלל שס"ג דמו"ס הוא שורש הכל, לכן הוא מכונה נקודות. מ"ה בעולם העקודים הוא בינה ותגין, והם בבחי' י"ג ת"ד דא"א, ששרשם הוא בבינה, ושם זה נמצא במקום החג"ת, והוא שם מ"ה, והיינו בחינת תגין העומדים ע"ג האצילות. ב"ן הוא כנגד ז"ת ואותיות והוא כנגד עולם האצילות עצמו, והוא עיקר המכונה עולם. אמנם באצילות א"א אינם מיוחדים עם המו"ס, ולכן י"ג ת"ד הם בבחינת מקיפים, ועל ידיהם נעשה אבא לע"ב וטעמים, ואימא לס"ג ונקודות, שכן אבא מקבל מהמזל העליון, ואמא מהמזל התחתון, שכן א"א הם במקום החג"ת המקוריים הרי הוא בסוד מ"ה דא"א שירדו לשם תיקון האצילות, וכן מ"ה וב"ן ירדו עבור תיקון הב"ע. אם כן, כל ד' בחינות הטנת"א ירדו ממקומם ומדריגתם שהיו בא"ק ובא"א, לאצילות, ומציאות העסמ"ב שבאצילות מתאחדת עם מציאותם אשר בא"א ובא"ק, דהיינו שהם שוים, אלא שבא"א ובא"ק הם מיוחדים עם שרשם, ולכן נקראים על שמו.

⁴³⁸ פי' לפני שנעשה עולם האצילות, אז היה הא"ק רק בבחי' ע"ב וס"ג הכלליים, והמ"ה וב"ן היו כלולים בס"ג הכללי, ועי' לקמן הערה 442 (ביאורים ח"א מז ע"ד) (הערת המהדיר: לכאורה יוצא מדברי הלש"ו שאורות אח"ף יצאו אחרי ההתפשטות הראשונה דאצילות, דהיינו הנה"י הפרטיים דע"ב וס"ג דא"ק, וכמש"כ בכללים (ח"א כ ע"ב). וזהו לשיטתו דהלש"ו שאין בחינות שמות מ"ה וב"ן דא"ק אלא האצילות עצמה (עי' לקמן הערה 441), ממילא מובן ההכרח שלו לדחות את הלשון הזו לקמן בהערה 442).

⁴³⁹ א"א דא"ק המה למטה מהעקודים אמנם אין נבחנים בו בפרצופים שונים הכלולים בעקודים והם חד עמו, לכן אף בהם לא דיבר הרב כי אם ברמז (דע"ה ח"א י ע"ב). ועי' בבהג"א על ספד"צ יג ע"ב ד"ה ויאמר וז"ל, בכל הזוהר וספרי קבלה כולל כל האצילות בג' שמות אק"ק הו"ה אדנ"י, ג' פרצופים א"א זו"ן, שאו"א נכללן במזלא, וכן בא"ר לא הזכירם.

⁴⁴⁰ עי' ביאורים ח"א מז ע"ד שמבאר את הגרסא הנ"ל שכאן הבינה מתחילה מבינה דמו"ס ולכן היא בסוד שם ס"ג ולא שם מ"ה, ועי' מש"כ בשינו"ס בשם אדם ישר.

⁴⁴¹ עי' ביאורים ח"א מז ע"ד שמקשה על הגרסא הנ"ל, ומכריח כי צריך לומר כאן "השם ס"ג שהוא בחי' הנקודות שבו היה מלבוש מחציו ולמטה וכו'" והעיקר הוא שאח"ף הם טעמים דס"ג

מאיר העין ח"א

וב"ן דא"ק, וכ"ז הוא פנימיות א"ק עצמו⁴⁴³ אורות וכלים. ואח"כ הוציא בחי' החיצונית להלבשו, ותחלה הוציא אורות מן ע"ב הכולל הפנימי⁴⁴⁴ שהוא השערות של הכתר⁴⁴⁵ מקיפים ראשו מבחוץ עד⁴⁶⁹ המצח ועד האזנים כנודע. { כא ע"ב } ואח"כ הוציא שערות הזקן⁴⁴⁶ הנמשכין מן ס"ג⁴⁴⁷ (עצמו)⁴⁷⁰ הכולל הנקרא נקודים⁴⁴⁸, שמהם נעשו כללות ג' מוחין שבו⁴⁴⁹.

ואורם יורד עד הטבור. אמנם נקודות דס"ג, שהמה בחציו העליון, הם מתבטלים באורות האח"ף, אך משם ולמטה היה ראוי שיהיו ניכרים ומתגלים, והמה המלבושים שנמצאים מטבורו ולמטה, בתוך מ"ה וב"ן הכלליים שבו, הרי הם עולם האצילות (עי' ע"ח עתיק פ"א, שבירה ו'), ואילו ע"ב וס"ג הכלליים המה הא"ק עצמו. ואם כן כל זמן שלא נעשה עולם האצילות לא נתגלו בחי' המ"ה וב"ן הכלליים דא"ק. ומש"כ כאן שהיה הס"ג מחציו ולמטה מלבוש במ"ה וב"ן, כוונתו שמ"ה וב"ן היו בתחילה כלולים בנה"י דס"ג, והוא מטבורו ולמטה. אמנם הם היו כלולים בו בכח בלבד, ולא יצאו בגלוי ובפועל אלא לאחר פריסת הפרסא. והנה"י הזה הוא מקום המ"ה וב"ן הפרטיים דס"ג, וכל הנה"י דס"ג נעשה רק לאחר אצילות מציאות הא"ק העיקרי, כאשר הגיעה העת שיצמח עולם האצילות. ולא נתגלו בפועל ממש ולמציאות בפני עצמו אלא לאחר שחזרו ועלו כל האורות דנה"י בבחי' מ"ן ונזדווגו עי"ז כל האורות שלמעלה והמשיכו תוספת אור, ונתפשט מהטבור ולמטה ובכך נשלמו המ"ה וב"ן הכלליים.

⁴⁴² כלומר כלול שם מהמ"ה וב"ן הכלליים, ולשון "מלובש" ל"ד. אמנם באמת מדוייק טובא לשון "מלובש" כי המ"ה וב"ן הכלליים שיצאו ממנו אח"כ בגלוי נמשכו ונתפשטו מהעביות דנה"י שבו ומחיצוניתם (ביאורים ח"א מח ע"א).

⁴⁴³ שהיה עדיין במדרגת א"ק עצמו מהאורות וכלים שבו, כלומר המ"ה וב"ן הפרטיים דע"ב וס"ג דא"ק (ביאורים ח"א מח ע"ג).

⁴⁴⁴ עי' לקמן שער ט פרק ו ד"ה א"ק, בהערתינו על מש"כ "נגד א"א ואבא דאצילות".

⁴⁴⁵ עי' פת"ש אח"ף כא, שהם אור חוזר [דהיינו מ"ן] כלומר הם סוד שיעורי רצונו ית' הנעלם העולה מכללות הבריאה המסודר בחכמה שבפנימיות ראש א"ק שלא נתגלה לשום נברא, [וע"ע שם א"א יד שאו"ח דכאן אינו ככל אר"ח שכן כאן שרשו הוא היותו עיקר אורו נסתר מהתחתונים ואינו נראה כמשפיע, ודרך השערות עולים האורות מאליהם ולא ע"י מעשה בני האדם], והוא בסוד גלגלתא שהיא גלגל הרצון העליון המקיף לכללות הבריאה, ושם ראשית גילוי הרצון שהוא בסוד כתר, והוא רצון הראשון שאין בו שום רעיון, רק בכלל רצון פשוט לבד, והרצון הוא סוד תכלית גילוי היחוד ע"י שיעורים ששיערה חכמה העליונה שבפנים הרצון שהוא המוח שבגלגלתא, שהוא הכולל כל הברואים כנודע, שא"ס בהתלבשות בחכמה דא"ק, האציל עולם האצילות, וז"ס הטעמים שבו שהם טעמים כמוסים בחכמה עליונה הכולל כל חכמות כלליות כל העולמות וכל הנבראים שהם כולם באים לגלות הרצון, והם השערות המתגלים על הגלגלתא, ורק זה בלבד נתגלה ממנו, שזהו תכלית רצונו, אבל סידור הפרטים של עומק הרצון הזה לא באו לידי גילוי, רק הוא כמוס וחתום בפנים, וזהו סוד שאר חלקי ע"ב שבו שנשארו סתומים בפנימיות א"ק, ע"כ.

⁴⁴⁶ כאן רואים שאח"ף המה בבחינת י"ג ת"ד א"א שבעולם א"ק (כללים ח"ב לח אב"מ).

⁴⁴⁷ כלומר שבמ"ס (ביאורים ח"א מח ע"ג).

⁴⁴⁸ ע"ב שבו הוא האח"ף, וס"ג שבו המה הנקודות (ביאורים ח"א מח ע"ג). ונלענ"ד להעיר שלכאורה יותר נראה כי המדובר כאן הוא בס"ג הכללי, כלומר ס"ג דא"ק הנקרא נקודים דא"ק. שכן לפ"ז א"ש מש"כ לקמן "שמהם נעשו" בלשון רבים, שהרי ס"ג עצמו נקרא נקודים והוא לשון רבים, ועכ"פ צ"ע.

⁴⁴⁹ והם שורש ג' האורות אח"ף, כלומר ס"ג הרי הוא מ"ס והוא מוחא חדא דכליל תלת (ביאורים ח"א מח ע"ג).

ועי' פת"ש אח"ף כא, ז"ל, בחינת שם ס"ג, שהוא התחלת גילוי חו"ב שהם המחשבה והציור של אצילות שהם הולכים לעשותם והם שרשים להם, נתגלה ממנו בחינת הטעמים שבו בכל חלקיו בסוד אורות אח"פ שהם שרשים לאימא וז"נ דאצילות ששם השגה, וכו' וכמו ששערות דיקנא דא"א הם אורות של מדת רחמים וחסד הנמשכים לז"א לתיקון ההנהגה, כמו כן אנו מדברים בד"מ בדיקנא למעלה, אף שאין שייך שם בחינת שערות, שהרי שערות הם כלים וגבולים לאור הפנימי שבהם, שע"ז נעשה גבול לאור הפנימי, וכו' וזה אין שייך למעלה, שעדיין לא בא לבחינת גבול ושיעור רק ההכנה אל הגבול ושרשים לאצילות ששם הגבול, לכן אנו מדברים בד"מ ג"כ ששם בבחינת שערות הדיקנא, והם תיקונים ושרשים גדולים שהם למעלה מגדר הזמן, רק השקפה בשביל התכלית והנצחיות שצריך היה לבוא הענין מהעלם לגילוי בהדרגה, הם הנקראים שערות והם באים ע"י גילוי הרצון הכמוס שמתחיל לגלות רצונו ע"י חכמה ובינה עליונה מאוד, שהוא למעלה מחכמת ובינת שיעורי מאורות המנהיגים הנבראים בבחינת הזמן וגבול, ולכן שם נעשה שרשים לבחינת עשיית הכלים, ושאר בחינות שבו נשארים במ"ה וב"ן בפנימיות מלובשים, שמבחינה זו שהוא מ"ה וב"ן שבו בחינות השייכות לנקודים שהוא ענין אצילות עצמו, אי אפשר

מאיר העין ח"א

ונמשכין תחלה סוד הטעמים דס"ג שהוא אח"פ עד טיבורו, ואח"כ לא הוציא שאר בחי לחוץ⁴⁵⁰, יען כי הם מלובשים תוך מ"ה וב"ן כנ"ל, כדרך אורות ע"ב הכולל שלא נתגלה ממנו רק השערות הנמשכים מע"ב של ע"ב⁴⁵¹ הכולל, ושאר חלקם טמיר תוך ס"ג הכולל⁴⁵². והנה רצה להוציא גם מן מ"ה וב"ן שלו הפנימים חיצוניותם⁴⁵³⁴⁷¹ לחוץ, ואז עלו כל בחי ס"ג הפנימים⁴⁵⁴ הטמונים תוך מ"ה וב"ן הפנימים⁴⁵⁵, ועלו עמהם מ"ה וב"ן הפנימים⁴⁵⁶, ואז אלו מ"ה וב"ן הם מ"ן שלהם⁴⁵⁷ אל⁴⁷² הטעמים עצמן דס"ג שאינם מלובשין תוך מ"ה וב"ן⁴⁵⁸, והם⁴⁷³ בערך או"א אל ישסו"ת⁴⁵⁹. כי כמו שלצורך עיבור זו"ן מזדווגין או"א עלאין

להם להתגלות עד שיצאו הנקודים אל הפועל, מה שא"כ בתחילה אין בהם גילוי במקום רם כזה, כי אם בבחינת רצון כמוס כענין הבנין שברצון הרוצה לבנותו, והבן מאד, עכ"ל.

⁴⁵⁰ כלומר חוץ מהשערות הרי הם הע"ב הכללי וג' מיני טעמים דס"ג הרי הם האח"ף והע"ב דס"ג. אמנם הנקודות הרי הם ס"ג דס"ג [כל בחי' המוזכרים כאן הם אינם בחי' של א"ק אלא הם פרטים שבמ"ס דא"ק] לא הוציאו מאומה. והטעם, מכיוון שהם מלובשים בתוך מ"ה וב"ן ואי אפשר שיתגלה אורם אלא על ידי המ"ה וב"ן המלבישים עליהם. והנה אפילו שרק החצי התחתון דס"ג דס"ג מלובש תוך מ"ה וב"ן, אמנם למעלה מזה הוא בטל באור הע"ב דס"ג לגמרי (עי' נקודות ב'). אם כן, צ"ע מ"ט אין המ"ה וב"ן בטלים בס"ג דס"ג. והעניין, שס"ג דס"ג, שהם למטה מאח"ף, עיקר מציאותם הוא להיות לבחי' או"א שבא"ק העומדים מהגרונ עד הטבור, וכל עיקר מציאות האו"א הוא רק עבור זו"ן (ולכן אין להם שם מיוחד לעצמם ועיקר השמות הם אה"י"ה (א"א), הו"י"ה (ז"א), ואדנ"י (נוק') (מבבהג"ר"א על ספד"צ טו ע"ד)). לכן למעלה מהטבור הם נכללים בדיקנא, ואילו למטה מהטבור הם מתלבשים במ"ה וב"ן (ביאורים ח"א מח ע"ג). וזה עומק מה שאו"א נקראים (ז"א ב') קצרי קומה (עי' כללים ח"א ל ע"ג), ועי' הערה 138.

⁴⁵¹ הע"ב הכולל הוא בחי' קד"א, שכן הוא שורש הנימין (ועי' לקמן א"א ו'). ואף זה אינו בא כי אם מהמ"ס, ועי' אד"ר קכט ע"א ש"בכל נימא ונימא אית מבוע דנפק' ממ"ס", אמנם זה שהארת המ"ס נעשים בבחי' נימין הוא על ידי קד"א, כמש"כ במבו"ש א"א ז' וי', וקד"א נכלל בגלגלתא והוא הע"ב דע"ב (ביאורים ח"א מח ע"ד).

⁴⁵² ע"ב הכולל לא נתגלה כלל, אלא רק השערות הרי הם ע"ב דע"ב, והם טעמים דע"ב. אמנם נקודות דע"ב לא נתגלו, שכן הם מתלבשים באורות אח"ף, הרי הם בחי' זו"ן הכלליים דרישא, והס"ג דע"ב הכולל הוא בחי' או"א להם, וכל או"א אין להם גילוי בפני עצמו אלא בתורת הכנה לזו"ן, ועי' לעיל הערה 450, (ביאורים ח"א מח ע"ד).

⁴⁵³ מה שנקט כאן בלשון "הפנימיים" ר"ל שהיו כלולים בפנימיותו, כלומר בכח ובכלילות, ולא היו עדיין בפועל כלל, ועי' לעיל הערה 441. ומש"כ ש"חיצוניותם לחוץ" פי' שמה שכן נתגלה הוא רק החלק החיצוני שלו (ביאורים ח"א מט ע"א). ועי' ביאורים ח"ב צא ע"ב שכאן רואים שהמ"ה והב"ן הכללי דא"ק המה בעצם עולם האצילות, ומ"ה וב"ן הנזכרים כאן המה המ"ה וב"ן הפרטיים דס"ג דא"ק [ובאמת לשיטתו זה המ"ה וב"ן הפרטיים דס"ג דמ"ס דא"ק].

⁴⁵⁴ וגם כל חלקי הע"ב שטמיר בו עלו גם כן, וכן משמע בפ"ב דנקודות שכתב שם שנשאר למטה ריקן בלתי אור (לש"ו). כלומר המ"ה וב"ן הפרטיים שבו, הרי הם בחי' הנה"י שבו, וזה כולל את המ"ה וב"ן הפרטיים דע"ב, שכן כתוב בנקודות פ"ב כי הוא נשאר למטה ריקן מאור לגמרי (ביאורים ח"א מט ע"א).

⁴⁵⁵ כוונת מש"כ שהם טמונים בתוך מ"ה וב"ן, הוא לרצון והתכלית של אותן המ"ה וב"ן הכלליים, שכן כל התפשטותם למטה מהטבור היה לתכלית תוצאות המ"ה והב"ן הכלליים (ביאורים ח"א מט ע"א) ועי' לעיל הערה 438.

⁴⁵⁶ כלומר המ"ה והב"ן הכלליים דא"ק. שכן כל זמן שלא יצאו מהכח אל הפועל ולא נתהוה עדיין האצילות, היו כלולים במ"ה וב"ן הפרטיים שבפנימיות ע"ב וס"ג. וכדי להוציא לפועל את המ"ה והב"ן הכלליים, היו צריכים לחזור ולהעלות את כל המ"ה וב"ן הפרטיים דס"ג ודע"ב, הרי הם הנה"י עם השורש דבחי' המ"ה וב"ן הכלליים שנתגלו בהם (ביאורים ח"א מט ע"א).

⁴⁵⁷ כלומר ששורש המ"ה וב"ן הפנימיים דא"ק גרמו את עלייתם של כל הנה"י (דהיינו גם המ"ה וב"ן הפרטיים דע"ב וס"ג) (ביאורים ח"א מט ע"ב).

⁴⁵⁸ עי' לקמן נקודות ב', שם הרב חזר על כל הדברים הבאים יותר בביאור. ועומק הענין הוא, שיש ג' עינים מתחת לטבור דא"ק, הרי הם מ"ה וב"ן הפרטיים דע"ב, והוא בחי' א"א של האורות שמתחת לטבור, ומ"ה וב"ן הפרטיים דס"ג הרי הוא בחי' או"א. והנה בשרשם הם ב', דהיינו מ"ה וב"ן דע"ב דס"ג (בחי' אבא), ומ"ה וב"ן דס"ג דס"ג (בחי' אמא). אמנם כל זמן שלא נפרס הפרסא לא נתגלו או"א כב' פרצופים, ובעלייתם תחילה עלו מ"ה וב"ן הפרטיים מחלק אמא (הרי הוא ס"ג דס"ג) לשורשם שהוא מהטבור עד החזה, ומ"ה וב"ן הפרטיים מחלק אבא (ה"ה ע"ב דס"ג) לשורשם שהוא מהחזה עד הגרון (אם כן האו"א הנזכרים כאן המה אבא הכולל או"א עלאין, ואמא הכוללת ישסו"ת. ועי' לקמן הערה 463), ומ"ה וב"ן הפרטיים דע"ב הינם בפנימיות א"ק מהפה עד הטבור.

ואח"כ עלו עלייה ב' שכולם עלו לשרשם דהיינו מהפה עד הטבור, ואח"כ עלו עלייה ג' למו"ס דא"ק, שם תכליתה של כל עליית מ"ן. ועי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה ביה סליקו שעל ידי עלייה זו נעשה זיווג בין ס"ג וע"ב שבמו"ס (מצאנו מקור לזה בהערה שלנו על דברי הגר"א על ספד"צ יעווי"ש), ואח"כ ירדו למטה באותו סדר בבחינת מ"ד. אמנם כאן בפרקין היה הדבר שונה: עי' כללים כלל יח ענף א ב' וענף י' מסימן ו' והלאה, וזה תמצית דבריו שם (כלל יח ענף ב סימן א'): ההתפשטות הראשונה לאצילות לא נעשתה ביחוד הראוי, וזה גרם להוויית מציאותו בתורת גבורות ודינים. כלומר שאז הזיווג שבין אורא לבוצינא היה בבחינת אב"א ולא פב"פ, ולכן גילוי ההתפשטות הראשונה היה ע"י גילוי אור דמו"ס בלבד בלא אורא, ולא היה מתקלא בא"א, ואו"א היו אב"א (וכמשי"כ בריש ספד"צ "תאנא עד דלא הוה מתקלא, לא הוה משגיחין אפי"ן באפי"ן), וכמו כן יציאת מ"ה וב"ן היה בבחי' יחוד דאב"א. והנה ההתפשטות הראשונה דאצילות נחלקת לג' בחינות שונות של התפשטות: מא"א, מאמא ומאבא. והנה עיקר ההתפשטות הוא או"א, ואילו א"א הוא רק בפנימיותם. והנה עוד חסרון שהיה באצילות הוא, שאף הסתלקותם היתה בכל אחד מג' הבחי' הנ"ל בפני עצמו, וכל הסתלקות הוא מ"ן שתכליתו לעלות ולקבל תוספת אור וברכה. לכן, מאחר שלא עלו מ"ן דאמא ביחד עם של אבא, לא השתתף בהם אור א"ס בעלייתם למ"ן, אלא אותם מ"ן יצאו כמו שעלו, דהיינו דרך העיניים [עי' לקמן שער ח פרק א' ד"ה ונבאר, בהערתינו על מש"כ "וכשיררד אור החדש נפגעו יחד שם הג' אורות" שהמ"ן לא עלה למעלה אלא נשאר בו"ק].

(אות ב') כל הנ"ל הוא רק בבחינת כוונה ורצון ולא בפועל. כלומר, שהכוונה היתה על עצם מציאות הנקודות גם בעת היחוד דאורא ובוצינא. והנה זהו בהעלם גדול, אבל חילוקם לשנים הוא רק בעת יציאת הנקודות ממש, הרי היא ההתפשטות השניה. באופן, שעד פריסת הפרסה היה כל מה שמתחת לטבור דא"ק נקרא על שם ס"ג, הכולל את הגילוי דאור קו דא"ס המתפשט בו. והנה מה שלא יצאו ביחד הוא האו"א דא"ק, הן הפרטי והן הכללי. כאשר עלו מ"ן דאמא, עלו ללא התעוררות לאבא ולכן לא היתה בה תוספת מוחין, ולכן יצאו משם לחוץ, והיינו טעם פליטתם דרך העיניים. וכאשר עלו מ"ן דאבא הם עלו לשרשם שבאורא, שם תמיד יש גילוי דאור א"ס, ולכן קבלו תוספת אור ומוחין, ולכן היה שם זיווג ע"ב וס"ג, וחזרו ויצאו דרך טבור יסוד וצפר"ג, והיינו מלכי היושר. (אות ג') הזיווג הנ"ל דע"ב וס"ג הוא באמת הע"ב וס"ג דמו"ס, שכן הזיווג העיקרי שבאורא ומ"ס לא היה כל זמן שאו"א היו ללא יחוד, שכן הע"ב הוא תמיד מיוחד עם הקד"א, ורק בתיקון היה זיווג של אורא ומ"ס. (אות ד') כל עליית מ"ן גורם לד' דברים: א' זיווג למעלה, ב' קבלת תוספת מוחין, ג' חזרת אור חדש בסוד אור מים ורקיע, ד' המ"ד ומ"ן מתאחדים ביסוד. והנה דבר זה לא היה במ"ן דאמא, ואפילו מ"ן דאבא לא קבלו את מה שמקבלים בדרך כלל בעליית מ"ן, שכן על אף שהיו לו ג' המעלות הנ"ל. אמנם המ"ן שלו לא עלו עד האורא אלא רק עד ע"ב דמו"ס, ולכן כל המוחין ואמ"ר לא היו עיקריים, לכן יצאו רק המלכיות בלבד, והיה חסר להם האיחוד של מ"ד ומ"ן ביסוד דאמא וממילא היו בבחינת טפ"ק, אבל לא ממש קרי הבא מהיסוד אלא קרי הבא מצפר"ג, שהוא רק בבחינת הארה בלבד, והמה חלקיהם העיקריים של מלכי היושר שמתו, נפלו ונשברו. אמנם עיקר מלכי היושר יצאו מהטבור והיסוד, ונשארו במקום האצילות דוגמת הג"ר דעגולים, אבל עכ"פ הם לא נתקנו בתיקון דמעשה בראשית אלא תיקונם תלוי במעשי אדה"ר שלאחר מכן. אמנם אלה שיצאו מצפרני רגליו, האירו למלכי העיגולים, והם קבלו תועלת ויצאו למלוכה כרגע ונפלו יחד לבי"ע. אמנם הם נחלקו לשנים, שכן הניצוצין ושברי הכלים שיצאו דרך צפר"ג נפלו ונשברו וירדו למטה עם העגולים. והנה העיגולים נתקנו במעשה בראשית, אבל בעניין היושר, כל מה שנוגע לתיקון נשמות בני אדם אינו נתקן בעצמו אלא על ידי מעשה בני האדם בלבד. אמנם על ידי הארת מלכי היושר לעיגולים בעת מלכותם [עי' כללים ח"ב ס ע"א שמביא את זה מבהגר"א בפ"י ס"י ו ע"ב וז"ל וכל דבר שהוא במקרה הן בשרשם בעצם], נתקנו כל מעשה בראשית מאורות היושר לעולם, על אף שעיקר התיקון דיושר תלוי במעשה בני אדם, ושלימותו יהיה רק לעתיד לבא.

אמנם עי' דע"ה ח"ב קמט ע"א שמה שביד האדם לתקן הוא ו"ת דעשיה, וצ"ע. וכן עי' דע"ה ח"א דרוש ב' ג' ודרוש ד' מסימן ו' והלאה (ביאורים ח"א מט ע"ב). ועי' פע"ח תפילה פרק א' וז"ל, ונמצא עתה, כי כל העולמות נתקנו בבחי' חיצוניותם, שהוא בחי' העולמות בכללם עם א"מ שלהם, אך האדם בעצמו לא נתקן עדיין רק בחי' הנפש שלו, לפי שכל אלו הם מצות מעשיות מצד הנפש, ואפילו הברכות שלהם הוא מצד מצות מעשיות, עכ"ל. ועי' שעה"כ ק"ש פרק ו' וז"ל, באו"א יש ב' מיני זווגים הא' הוא כדי לתת קיום וחיות ומזון אל כל העולמות ולקיימם קיום ההכרחי להם אמנם זווג הזה הוא תדירי ואינו נפסק שום רגע כ"א יפסק רגע א' יתבטלו כל העולמות מקיומם והווייתם, והב' הוא כדי להמשיך ולתת מוחין לזו"ן כדי להוליד נשמות בני אדם התחתונים בעוה"ז, עכ"ל. יוצא א"כ, שבתיקון דמ"ה של מעשה בראשית נתקנו העולמות, והוא הזיווג התמידי החיצוני שבין או"א. אמנם עלינו רמיא לתקן את הזיווג הפנימי, וזהו ההבדל שבין נשמות לעולמות.

מאיר העין ח"א

וישסו"ת נכללין עמהם⁴⁶⁰⁴⁷⁴, כן הכא הטעמים דס"ג מזדווגים עם כל ע"ב⁴⁶¹, ומכ"ש שנקודים תגין ואותיות דס"ג מתחברים עמהם וטפלים להם, ולכן אינם עולין בשם⁴⁶² דוגמא ישסו"ת⁴⁷⁵ כנ"ל. ואז מולידין בחי' ב"ן דחיצוני⁴⁶³ ולבושם⁴⁶⁴⁴⁷⁶ לחוץ, הרי נולדה הנקבה עתה תחלה⁴⁶⁵.

⁴⁵⁹ כוונתו כי הע"ב דמו"ס (שורש דראיית העינים) יחד עם הס"ג דמו"ס (שורש דאורות אח"ף) המה בבחי' או"א עלאין, והנקודות דס"ג, שהם בחי' או"א שבא"ק מהגרונ ולמטה, המה בבחי' ישסו"ת. ולצורך גילוי המציאות דמ"ה וב"ן הכלליים, מזדווגים ע"ב וס"ג דמו"ס הנ"ל שהם בבחי' או"א עלאין, ונכללים עמהם הנקודות דס"ג, שהם בבחי' ישסו"ת (ביאורים ח"א מט ע"ד).
⁴⁶⁰ כמש"כ שער או"א ח, ז"א ב ואנ"כ ד' (ביאורים ח"א מט ע"ד).

⁴⁶¹ כלומר שכל אלה הינם פרטים שבמו"ס וכ"ש שהנקודות תגין ואותיות דס"ג, שהם הס"ג דס"ג עם המ"ה וב"ן הפרטיים דס"ג, כולם בבחי' ישסו"ת והמה טפלים ונכללים עם הטעמים דס"ג. אמנם כאן לא נעשה זיווג בין הע"ב הכללי, הרי הוא הרישא תניינא עם המו"ס, אלא הכל היה רק בפרטים שבמו"ס וזיווג הס"ג עם הע"ב דמו"ס יהיה רק לעת תיקון לצורך אור מ"ה (ביאורים ח"א מט ע"ד).

והנה אין כוונתו לומר שהוא נולד מחדש על ידי זיווג, אלא כוונתו היא שלאחר שנזדווג הע"ב עם הס"ג לצורך הולדת הב"ן הפנימי הרי הוא האור החדש הנולד על יד הזיווג, היתה יציאה לחוץ דרך העינים ה"ה הבחי' האחרונה דס"ג, ע"מ להלבישו מבחוץ, דהיינו מהטבור ולמטה. ומה שיצא לחוץ, קרי לה בלשון הולדה (דע"ה ח"א פא ע"ד) [ודבר זה הינו פלא עצום, שכן מדבריו ומדברי הע"ח בהמשך משמע, שמ"ן דמלכי היושר קדמו ליציאת מלכי עיגולים, ומאד קשה להולמו].
⁴⁶² כלומר שיש זיווג גם בפרצופים המצויים למטה מע"ב וטעמים דס"ג, אלא שהם בטלים כלפי זיווג העליון.

⁴⁶³ מו"ס הוא רישא תליתאה (בבהגר"א על ספד"צ ה ע"א ד"ה בחד), לכן הוא בחי' ס"ג. והגלגלתא עד קד"א הוא רישא תניינא, והוא בחי' שם ע"ב ושניהם שורש בחי' דר"ן (יהל אור ח"ב טז ע"ג), כי הע"ב הוא שורש אבא והס"ג הוא שורש אימא. והנה בס"ג יש עסמ"ב, והע"ב דס"ג כלול בקרקפתא ה"ה עיקר גילוי דא"ס, ובתיקון דמעשה בראשית וכש"כ בתיקון האחרון דלעתיד מתייחדים כללות המו"ס שהיא הס"ג עם כללות הקרקפתא שהוא הע"ב ביחוד שלם, ואז גם המו"ס נקרא בשם אור א"ס, אבל מש"כ כאן והוא כל זמן קודם התיקון ומשך זמן עולם הנקודות לא היו מתייחדים אז גם אלו ב' רישין (ע"ב וס"ג הכללי) אלא רק בהעלם גדול, וכן ע"ב וס"ג דמו"ס גם כן רק היו ביחוד של מטי ולא מטי ברצוא ושוב. ע"ב דמו"ס וע"ב דס"ג דמו"ס המה או"א עילאין, ואילו ס"ג דס"ג הוא או"א העיקריים שהם מהגרונ עד הטבור, ואותם הוא אשר מכנה כאן הרב בשם ישסו"ת. והמ"ה וב"ן דס"ג בטלים לס"ג דס"ג ואינם נקראים בשם כלל. אם כן עולה כי ממו"ס יוצאים ג' בחי': הע"ב הכללי, הע"ב דס"ג והס"ג דס"ג. והנה הע"ב הכללי והע"ב דס"ג רק השתתפו עם העולמות בהעלם ובמיעוט גדול, ואם כן גילוי דס"ג דס"ג שהוא בחי' המ"ה וב"ן שלו, היו בגילוי גדול יותר מכל אותן מ"ה וב"ן שבאבא דא"ק ושבטע"ב הכללי.

מו"ס הוא שורש הגבורות ובפרט כאשר הוא אינו עומד ביחוד הראוי עם הע"ב, ואז הוא בבחי' בוצינא דקרדינותא, וכל הגבורות העומדים לבדם גורמים לפירוד. והנה על אף שבא"ק כל הפרצופים מצויים ביחוד עצום, אמנם בהעלם ובשורש יש להבחין שם את כל הבחי' כמו באצילות, ומכח חסרון היחוד הקיים בערך הא"ק אפילו בין ע"ב וס"ג, נגרם חסרון יחוד בין או"א דא"ק (עי' ספד"צ "לא הוו משגיחין אפין באפין"). ונמשך מזה שהמ"ה וב"ן דאו"א ירדו כל א' בפ"ע בלא יחוד זה עם זה, וכאשר חזרו ועלו בבחי' מ"ן, היתה עליית כל א' בפני עצמו בלא יחוד, לכן לא עוררו בעלייתם כי אם את השרש הפרטי של כל א' בפ"ע. וכאשר הגיע המ"ן עד ע"ב דמו"ס (שכן רק עד לשם מגיעה כל עליית מ"ן, וכך יכולים מ"ן דאמא לגרום ליחוד וזיווג בין ע"ב וס"ג שכן לא הושרשו שם) לא היה יחוד עם ס"ג, ודחה אותם הע"ב החוצה. וזהו פליטת האורות דנקודות דרך העיניים הנזכר בשער הנקודים פרק א', והב"ן החיצוני הנזכר כאן. שכן מהעיניים ולפנים הוא מקום ע"ב דמו"ס, והמה מלכי העיגולים והם עיגולים בסוד נקבה תסובב גבר, והם מלכו כרגע ומתו. ונקראו נקודות שיצאו ללא תיקון כלל, שלא נשלמו אלא היו מ"ן שעלו ולא נתקנו, אמנם המ"ן דאבא שעלו מהמ"ה וב"ן הפרטיים דע"ב דס"ג דמו"ס, עלה לע"ב דס"ג דמו"ס וגרם לזיווג בין ע"ב דס"ג לס"ג דס"ג, ולא נפלטו החוצה אלא ירדו בשלום דרך פנימיות הא"ק עצמו. והמ"ן דע"ב היה נכלל במ"ן דאבא, שכן הוא אור הנשמה הפנימית לאו"א, ולכן לא נעשו מהע"ב מלכים בפנ"ע. וכל ג' בחי' מ"ן הנ"ל המה כולם מבחי' המלכות ה"ה בחינת שם ב"ן, והנה על אף שקראנו להם לעיל מ"ה וב"ן, אמנם זהו רק בערך עולם הנקודות, אבל בערך קומת א"ק, כל הנקודות (הן מלכי עיגולים והן מלכי יושר) הם רק דב"ן, ועיקר המ"ה הוא רק היוצא בתיקון דמעשה בראשית. מ"ן דאימא נקראים "ב"ן דחיצוניות", והמ"ן דאבא נקראים "ב"ן הפנימי". והנה צ"ע מש"כ כאן הרב שהמה "מולידיים", והרי כדאמרן אינו הולדה אלא פליטה, וי"ל שהדבר אירע עכ"פ בדרך של זיווג ישסו"ת הרי הוא כללות אימא (ביאורים ח"א מט ע"ד עד נ ע"ד).

מאיר העין ח"א

ואמנם בחי' מ"ה וב"ן הפנימית⁴⁶⁶ של א"ק חזרו לירד ולהתפשט בתוכו למטה מהטיבור⁴⁶⁷ } כא ע"ג { אחר שנתגלה שם⁴⁶⁸ ההוא פרסה באמצע מבפנים, ומשם היתה מאירה בחי' ב"ן פנימית⁴⁶⁹ לב"ן שיצא לחוץ הנקרא עולם הנקודות. נמצא כי י"ס של עולם הנקודות היושב בחוץ מסבב לא"ק מטיבורו ולמטה, ויש לו ב' מיני אורות אחד⁴⁷⁷ מלמטה למעלה בפנימיות מן הטיבור עד העינים⁴⁷⁰, ומשם יוצא עיקר הארה לצורך הנקודים שהוא שם ב"ן נוקבא, אבל⁴⁷⁸ נעשה מאור חוזר⁴⁷¹ כנ"ל. וגם יש לו אור ישר⁴⁷² שהוא נוקב ועובר דרך⁴⁷⁹ העור מן הטיבור ולמטה⁴⁷³ ומאיר בנקודים דרך נקבי העור⁴⁷⁴, ודרך פי היסוד⁴⁷⁵, ודרך טבור⁴⁷⁶, ודרך נקב האחור⁴⁷⁷.

⁴⁶⁴ פי' "לבושם" כלים דנקודות המבואר לקמן שער הנקודות פרק ד', ושם חל ענין שבירת הכלים, אמנם אורות הנקודות יצאו זה מזה בדרך זיווג, ואילו הכלים לא נעשו על ידי זיווג ולידה כלל ויצאו בפני עצמם ונתיישבו במקומן קודם לאורות (ביאורים ח"א נ ע"ד) [כל האמור כאן הוא במלכי העיגולים בלבד].

⁴⁶⁵ דבר זה הוא כן הן בסדר יציאת מלכי אמא ואבא (דהיינו שהמלכי אמא יצאו קודם למלכי אבא) [עי' לקמן שער ח' פרק ב' ד"ה אמנם בהערתינו בליקוטי נוסחאות בסוף הקטע], והן בסדר עולם הנקודות לגבי עולם התיקון (שהנקודות יצאו קודם התיקון) (ביאורים ח"א נ ע"ד). ועי' דע"ה ח"א ה ע"ב שמביא שקיימת סתירה בכתבי רבינו אם המלכים יצאו בדרך זיווג או לא. עי' דע"ה ח"א לג ע"ג שמכאן מתבאר שכל המלכים הם למעשה ב"ן דב"ן. ועי' ביאורים ח"ב צד ע"ג שכאן מדויק שהב"ן קדם למ"ה.

⁴⁶⁶ כלומר מלכי אבא אבא כנ"ל הערה 463. ועי' נקודות ב' שהם בקעו את הפרסא, ומאחר שהוצרכו לבקוע את הפרסא, ממילא נחשבת ירידתם בבחינת הארה דרך מסך. ועי' דרושי אבי"ע י"ג, שכל אור העובר דרך מסך אינו עצמות האור הראשון אלא תולדתו בלבד, ואם כן האור העיקרי דאבא נשאר למעלה מהטבור. וא"כ, לא היו מהם מעתה במקום נה"י דא"ק כי אם תמצית אורם בלבד. (ביאורים ח"א נ ע"ד).

⁴⁶⁷ עי' דע"ה ח"א יג ע"ג שמחלק בד"ז בין נקודות דאבא לנקודות דאמא, שנקודות דאבא אכן ירדו כך אבל של אמא לא.

⁴⁶⁸ מכאן ראייה שהמ"ה וב"ן דא"ק הם הנה"י שלו (כללים ח"ב פא ע"א).

⁴⁶⁹ דהיינו מלכי אבא ומלכי יושר (כנ"ל הערה 463, דע"ה ח"א יג ע"ג, דף לג ע"א, וכן הוא בביאורים ח"א נ ע"ד), משא"כ מלכי אמא, שיצאו שלא בדרך זיווג (ביאורים ח"ב צב ע"ד).

⁴⁷⁰ דהיינו מ"ן דאמא. אמנם אף בהם צ"ל שעיקר אורם נשאר בפנים ומהעינים לא יצאו כי אם תמצית הארתם בלבד (ביאורים ח"א נ ע"ד) ואינם יורדים בבחינת תיקון ומ"ד וכדלקמן.

⁴⁷¹ וכל אור חוזר הוא דינים וגבורות. ושום אור אינו חוזר לעלות למעלה אלא בכח הגבורות שבו, ולכן, כאשר יצאו אותן בחי' דאור חוזר לבדם מהעינים, היו הם לגבורות גדולות ודינים קשים (ביאורים ח"א נא ע"א).

⁴⁷² עי' שעה"ק ט רע"ד ויט ע"ג ובמב"ש ד ע"ג (לש"ו).

⁴⁷³ וזה האור הוא תולדת המ"ן דאבא שירדו דרך פנימיות א"ק כנ"ל הערה 463, והוא בחי' מ"ה דנקודות (והוא אינו המ"ה החדש של התיקון – עי' נקודות ב' וג' מש"כ שם בענין האור החדש), שכן כל אור ישר הוא בחי' של חסד היורד ומתפשט ומתגלה למטה. ואילו היתה התגלות האורות כאן כמו שיהיה בעת התיקון, אזי אף מ"ן דאמא היו יורדים דרך פנימיות הא"ק לבחי' הטיפה הזרעית דאמא, ואז גם המ"ן דאבא היה אף הוא בבחי' טיפה זרעית, והיו ניתנים לזיווג בבטן אמא ומתייחדים שם, והיתה המציאות נמצאת מתוקנת. אמנם יחוד הנ"ל בין א"א לא נעשה, והם נחלקו לשתי בחינות נפרדות. וזהו מש"כ בפע"ח ר"ה ב', וכן הוא ביהל אור ח"ב ל ע"ב, שהמלכים הראשונים היו בסוד קרי ללא זיווג, וזהו גם במלכי אבא וגם במלכי אמא. ועכ"ז מאירים זה לזה כמש"כ כאן, ועל ידי כך נמתקו ונתבסמו אפילו בעמדם בבחינת אב"א, ולכן יצאו למלוכה באותו הרגע שמלכו.

פי' ענין מלכותם, שהם האירו ונתגלו והוציאו את כל כחותיהם לפועל. שכן הם היו השרשים הנעלמים והכחות לכל ד' עולמות אבי"ע בכללות ובפרטות, אמנם מאחר שהם היו בסוד גבורות גדולות, והרי דרכם של גבורות הוא ליפרד זה מזה, אז הם אכן הוציאו את כל כוחם, אך ללא כל סדר, ולכן הם היו רק בבחינת שרשים קטנים וכקרני חגבים, ולכן דעכו והתבטלו לאלתה, וכחותיהם חזרו ועלו למעלה. וכל זה אירע משום שהיה חסר בהם אור של דעת עילאה מרזא דאור א"ס, שכל יציאתם היתה בלתי יחוד דאור א"ס (ביאורים ח"א נא ע"א).

⁴⁷⁴ כלומר שעיקר מלכי היושר יוצאים מהטבור (כתר) והיסוד (ט' ספירות תחתונות. ועי' לקמן הערה 483) (כדלקמן נקודות ג'). אמנם כאן בנקבי העור הוא שורש ההארה הנמשכת ממלכי היושר למלכי העיגולים דהיינו דרך המלכות (ביאורים ח"א נא ע"ב), ועי' לקמן שער ח פרק ג' ד"ה והנה ב', בהערתינו שם על מש"כ "והב' מפי היסוד".

מאיר העין ח"א

והנה עיקר הנקודים הם מאורות עינים, וכתר (שבהם)⁴⁸⁰ לוקח האורות והכלים מבחי און הנכללת גם שם כנודע⁴⁷⁸, וחור"ב לוקחים מחוטם ופה ושיעור מועט מאזן, אך ז"ת לוקחים מעט מחוטם ופה ואינם לוקחים כלל מאזן. ומהארת היוצא⁴⁷⁹ דרך פי הטבור והאמה הנה מהטבור לקח כתר⁴⁸⁰, ומהיסוד לוקחים או"א⁴⁸¹, וז"ת עם ד' אחורים⁴⁸² דאו"א וישו"ת לוקחים מי' אצבעות הרגלים⁴⁸³ בסוד (שבועות יח ע"א) נעץ⁴⁸² צפורניו בקרקע⁴⁸³.

⁴⁷⁵ זה מקור כל ט"ס התחתונות (בלי הכתר) והם מתפשטים עד סוף רגלי א"ק (הרי הוא סוף נר"ה), ונכללים במלכות, והמלכות היא בבחי' עור. מלכי א"א נכללים במלכי אבא שכן הם בסוד ע"ב דמו"ס דא"ק אם כי רק בהעלם (ביאורים ח"א נא ע"ב).

⁴⁷⁶ דהיינו כתר דמלכי אבא הנמשך ומתפשט עד היסוד (ביאורים ח"א נא ע"ב). עי' לקמן שער לב פרק ה' ז"ל, אע"פ שנקודת הטבור סתומה, בהכרח הוא שמשם יוצא קצת הבל כי היותו התינוק בסוד העיבור טבורו פתוח כנודע, ועי' שם שמביא זהר לגבי ג' נקבים אלו, וכן ע"ש וז"ל, טבור הוא גם כן נקודת היסוד, כנודע, שיסוד דאמא המתלבש תוך ז"א מסתיים בחזה דז"א, ותכף תחתיו הוא הטבור שהוא ענין יציאת האורות מיסוד דאמא המסתיים בחזה, ומרוב הארתן בוקעים ויוצאין לחוץ במקום הטבור, לכן פי הטבור סתום בסוד אמא עלאה הנקרא עלמא דאתכסיא (ח"א קנב ע"א), וזה הוא נקודה דנטלה מאמא עלאה טמירא כו' (&).

⁴⁷⁷ הרי הוא שורש הסיגים, שהם באים מהמותרות והעביות היותר קשים של הגבורות, והוא שורש הקלי'. והנה צורת יציאת ההארה הנמשכת ממלכי היושר למלכי העיגולים הוא באופן זה, שהאורות היוצאים מהטבור נמשכים לכתר והיוצאים מהיסוד נמשכים לחו"ב. אמנם באחור יש רק נקב א' ולכן ההארה הנמשכת ממנו יוצאת רק לחו"ב דקלי', ואין לכתר דקלי' שורש כלל (ביאורים ח"א נא ע"ב).

עי' ביאורים נקודות פ"ג אות כו (לש"ו). שם חזר על מש"כ בח"א נא ע"ב המובא בהערה הקודמת.

⁴⁷⁸ כאשר יצאו אורות הנקודות מהעיניים לירד מהטבור ולמטה, עברו דרך אורות אח"ף, ולקחו משם אורות רבים לתועלתם. כל א' מהאורות לקח כפי כחו: כתר לקח מאור האזן ג"כ, אמנם רק מסוימו שבשיבולת הזקן. חו"ב דנקודות לא לקחו מאור אוזן אלא הארה בעלמא בלבד ולא את עצמותו כלל, ולקחו את עיקר אורותיהם מאורות החוטם והפה, והז"ת דנקודות לא לקחו מאור האזן כלל וגם מאורות דחוטם פה לא לקחו אלא מעט, לכן היה חילוק גדול בין החו"ב לז"ת בגדר שבידתם (עי' לקמן נקודות ב) (ביאורים ח"א נא ע"ג).

⁴⁷⁹ דהיינו ההארה הנמשכת למלכי העיגולים ממלכי היושר, והארה זו אינה נמשכת ביושר ובמכוון לכל מלכי העיגולים העומדים כנגדם, אלא רק ג"ר דעיגולים הללו מקבלים מהג"ר דיושר בדרך קצרה וישרה, אבל ז"ת דעיגולים אינם מקבלים את הארתם מז"ת דיושר אלא למטה מרגליו בלבד וכדלקמן הערה 483 (ביאורים ח"א נא ע"ג), ועי' לעיל הערה 474.

⁴⁸⁰ [הערת המלהב"ד: צ"ע לשון "לקח" על מה קאי. ואולי אפשר לפרש שכוונתו שהנקודות שנתרו, כאשר נתקנו ע"י מ"ה וב"ן לקחו לעצמם בחינות אלו כדמפרש ואזיל.

⁴⁸¹ הרי המה הג"ר דעיגולים והם לוקחים את הארתם מהג"ר דיושר בדרך קצרה וישרה כנ"ל הערה 481, והטעם, שכן הכתר דיושר (העומד מהטבור עד היסוד מבפנים לגוף דא"ק) נותן לכתר דמלכי העיגולים (העומד מהטבור עד היסוד בחוץ), וכן או"א דמלכי היושר העומדים במקום היסוד נותנים את אורם לאו"א דמלכי אמא העומדים במקום היסוד בחוץ (עי' לקמן נקודות ג'). אמנם ז"ת דעיגולים העומדים כנגד נר"ה דיושר, אינם מקבלים את הארתם ביושר אלא רק למטה מרגליו כנ"ל הערה הקודמת.

⁴⁸² עי' נקודות פ"ג, שמזכיר שיש עשר בחינות היוצאות דרך צפרני הרגלים, הרי הם ז"ת, ב' אחוריים דאו"א, ונה"י דאחוריים דכתר. אלא ששורש ב' חלקי הדעת הוא בכתר, ולכן מה שמכונה כאן "אחוריים דישו"ת", מכונה שם "כתר" (ביאורים ח"א נא ע"ב), ועי' הערה הבאה.

⁴⁸³ כנ"ל הערה 463 מלכי יושר ומלכי עיגולים הם בחי' הדכר והנוקבא דעולם הנקודות, והיו צריכים שיזדווגו זה בזה. ועכ"ז שלא נזדווגו עכ"פ האירו זה לזה בהארה בעלמא, והוא ענין מה שיצא מצפרני רגלי א"ק, והוא בסוד טיפת קרי [ולא קרי ממש דרך היסוד אלא רק הארה בבחי' קרי - כללים ח"א צא ע"ג]. והנה אלו הניצוצין היוצאים מכאן נעשים לבחי' מלכים והיינו מלכי היושר שמתו ונתבטלו. אמנם האורות שיצאו מהטבור והיסוד לא מתו, ונשארו קיימים במלכותם בכל משך עולם התהו. אמנם מלכי העיגולים מתו [עי' לקמן שער ט פרק ה שכותב שלא כולם מתו], ומלכותם היא כאשר ירדו מלכי עיגולים למקום למטה מהטבור, וקבלו הארה ממלכי היושר היוצאים מצפרני רגליו, ושם מתו ונתבטלו שניהם יחד, והוא שורש המציאות של עולם התהו. אמנם הם לא נעשו לעולם התהו עד אשר ירדו האורות הנ"ל למטה מרגלי א"ק למקום שעתידים להיות עולמות ב"ע, ומה שלוקחים מאצבעות הרגלים הוא הארה למתק את הדינים של מלכי העיגולים לצורך קיומם ומציאותם בעולם התהו שלא יתגברו הגבורות יותר מדאי. לענין מש"כ

מאיר העין ח"א

ואח"כ חזרו להזדווג ע"ב⁴⁸⁴ הכולל עם טעמים דס"ג [הכולל]⁴⁸⁴ בסוד פנימיות⁴⁸⁵, וכל שאר הבחי' טפלים להם, ואז הולידו הזכר והוא שם מ"ה⁴⁸⁶, ואז נתחברו מ"ה וב"ן⁴⁸⁷ ונעשה משניהן עולם אצילות באופן זה⁴⁸⁸, כי עתיק לוקח ה' ראשונות מטעמים דב"ן, וג"ר מנקודות דב"ן, וד"ר מתגין דב"ן, וכתרים⁴⁸⁵ של אותיות דב"ן, וא"א לקח ה' אחרונות מטעמים דב"ן, ואבא לקח ז"ת דנקודות דב"ן, ואמא ו"ת דתגין דב"ן, וז"א ו"ת (ו"ת שהם אותיות דב"ן) (נ"א ז"ת) דאותיות דב"ן⁴⁸⁶, ונוקבא עשירית⁴⁸⁷ אותיות דב"ן⁴⁸⁹ (נ"א העשירי דאותיות)⁴⁸⁸. ואמנם משם מ"ה לקח עתיק טעמים דמ"ה, וא"א נקודות דמ"ה, ואו"א לקחו תגין דמ"ה, וז"א ו"ת אותיות דמ"ה, ונוקבא עשירית אותיות דמ"ה⁴⁹⁰.

⁴⁸⁹מוהרח"ו. ענין מ"ה וב"ן, אפשר כי ב"ן דע"ב סמ"ב (נ"א דב"ן)⁴⁹⁰ נעשה עגולים לעס"מ (דב"ן ל"ג) (נ"א דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן דב"ן)⁴⁹¹, ועס"מ שיש בכל בחי' מעסמ"ב דב"ן זה נשאר ביושר עם שם מ"ה החדש. וכ"ז בא בסוד תוספת, וכ"ז נעשה נקבה דיושר ומ"ה נעשה זכר. ר"ל (כי)⁴⁹² כל הנקבות מב"ן דיושר (וכל)⁴⁹³ הזכרים ממ"ה דיושר, ולכן יהיה הב"ן לעתיד גדול ממ"ה⁴⁹¹, כי הוא מבחי' ס"ג. ואפשר ג"כ להוסיף, כי מ"ש דשם מ"ה יושר והוא חדש והוא

רבינו על ד' האחוריים דאו"א וישסו"ת, האמת היא שעיקרם לא ירד למטה ולא נתערב בעולם התהו אלא נשאר למעלה כעין הג"ר דמלכי יושר. ומה שירד בפועל הוא רק הארתם, והארה זו נהייתה לבחי' מוחין שהם כחב"ד לז"ת דמלכי העיגולים שמתו ונתבטלו, ובכללם הם רק ג' שכן מוחין הם. ממילא מובן מ"ט יש י"א בחי' מצד העיגולים [דהיינו ז' מלכים וד' אחוריים (או"א וישסו"ת)] וי' בחינות מצד היושר [דהיינו י' ספירות] (ביאורים ח"א נא ע"ד). ועי' הערה הקודמת, וכן עי' לקמן שער ט פרק ב ד"ה והנה, בהערתינו על מש"כ "דאו"א עלאין וישסו"ת".

⁴⁸⁴ עי' לעיל הערה 462.

⁴⁸⁵ הזיווג הראשון הנ"ל היה רק בבחי' חיצוניות, שכן הוא רק בין הע"ב והס"ג דבמור"ס עצמו, ולא השתתף עמהם הע"ב הכללי הרי הוא הקרקפתא, לכן לא נולד מאותו הזיווג אלא הב"ן דחיצוניות בלבד. אמנם עכשיו לצורך תולדות האור דשם מ"ה, שעל ידו נעשה כל התיקון. והוא האור הגנוז מו' ימי בראשית, ולכן בזיווג הזה היה גילוי דאור א"ס שבהם, ומהזיווג הזה נולד אור דשם מ"ה (ביאורים ח"א נב ע"א).

⁴⁸⁶ בשם מ"ה הזה נכללים גם ט"ר דב"ן הכללי, ובכך נשלם כל הב"ן הכללי, ואז נעשה א"ק שלם בד' שמות עסמ"ב (ביאורים ח"א נב ע"א). והנה לעניין ביאור ט"ר דב"ן עי' לעיל שער האצילות פרק ג'.

⁴⁸⁷ כלומר, שבכל פרצוף ופרצוף נתחברו מ"ה וב"ן, שכן כל פרצוף פרטי מפרצופי האצילות כלולים ממ"ה וב"ן (ביאורים ח"א נב ע"ב).

⁴⁸⁸ עיקר הדברים האלה מבוארים כל א' בשער המיוחד לו (ביאורים ח"א נב ע"ב).

⁴⁸⁹ הרי המה הט"ר דב"ן שנוספו לו"ק בעת התיקון בכל מלכות ומלכות מי' המלכיות הנמשכות מז"א הרי הם י' הספירות שבה והמה מהמלכות דב"ן, דהיינו התיקון הכללי דא"ק (כללים ח"ב נז ע"ד), והוא חלק המ"ה השייך לב"ן (כללים ח"ב נח ע"ב).

⁴⁹⁰ אם כן מתבאר שבכל הפרצופים לא נשתו המ"ה והב"ן, וזהו משום חסרון התיקון דמעשה בראשית, שאפילו בתיקון הנקודות נתקן רק מה שהוכרח לשם מציאות ד' העולמות אבי"ע לפי שעה. אמנם מאז ועד לימות המשיח כל מציאותם תלויה באדה"ר וזרעו שיתקנוה על ידי מעשיהם, דהיינו שרפ"ח וש"ך הניצוצין שנפלו בעולם התהו בעמקי מצולת ים (ושרשם הוא מב"ן דעולם הנקודות) המה הצריכים תיקון. וזהו הטעם שימות החמה והלבנה אינם משתוים עכשיו, וההפרש ביניהם הוא י"א, דהיינו ז"ת ד' אחוריים הנ"ל (ביאורים ח"א נב ע"ב). עי' כללים ח"א צא ע"ג שהעיגולים נתקנו במעשה בראשית, אמנם בכל מה שנוגע לתיקון הנשמות בני אדם אינם נתקנים אלא על ידי מעשה האדם והיינו תיקון היושר. ועי' לקמן שער י' פרק א' ד"ה וכבר נתבאר בהערתינו בליקוטי נוסחאות על מש"כ "ז' אורות של מלכים דב"ן" שתכלית ד"ז הוא שיהיה מקום לעבודת האדם, ועי' לקמן שער יב פרק א' ד"ה ודע בהערתינו בסוף הקטע. לגבי ענין חסרון ההשתוות בין מ"ה וב"ן לצורך הבחירה (עי' שער השבירה סוף פרק ו). וכן עי' באנ"כ פרק ה'.

⁴⁹¹ עי' מטי ולא מטי ד' בעניין "עטרת בעלה", שד"ז שיש זמן שב"ן יהיה גדול ממ"ה הוא רק שלב אחד במהלך התיקון ולא תכליתו. ועי' לקמן שער יג פרק ב' ד"ה וזה בהערתינו על מש"כ "כי היא עטרה בראש צדיק".

באמת כאן במ"ב לא נזכר כלל אם שיצא מ"ה מבחינת ס"ג דלא אמר כאן אלא שיצא בחינת ב"ן דחיצוניות ומ"ה הכללי ומשמע שמבחינת הס"ג לא יצא אלא אורות אח"ף לעולם העקודים אבל לעולם הנקודים לא יצא מס"ג כלל אבל בדרושים הבאים העמיק והרחיב הרח"ו הרבה ללמדנו שגם הנקודות דס"ג יצאו והם עיקר גדול בעולם הנקודים ועיין מה שנדבר שמה בעה"י ועי' הערת הלש"ו בסוף שער התיקון (לש"ו).

מאיר העין ח"א

מ"ה קאי גם למ"ה דבכל ד' בחי' ב"ן כנ"ל, וכמו שזה המ"ה יש בו עסמ"ב, כן בזה המ"ה דב"ן יש בו עסמ"ב כנודע, ושניהם נקרא רוח ויושר, והעיגולים נקרא נפש לבד⁴⁹², והב"ן שבב"ן ודמ"ה דיושר נקרא נפש דיושר⁴⁹³.

⁴⁹⁴ ענין ה' בחי' נרנח⁴⁹⁴, פנימים, והמקיפים הם ב' חיה ויחידה. צריך לדעת כי גם⁴⁹⁵ בה' בחי' פנימית יש מקיף בכל א' כנפש נדב אביהוא ואליהו ז"ל⁴⁹⁵. אבל אלו הב' מקיפים הם אחרים כוללים⁴⁹⁶ זולת ה' מקיפים {כא ע"ד} שבפנימיות⁴⁹⁷, ואות לזה שבאלו המקיפים הפנימים יש יותר מה^{498,496}, שהוא מקיף, ומקיף למקיף, ומקיף לב' המקיפים כנזכר בפרשת ברכת כהנים (באד"ר)⁴⁹⁷, א"כ כל אלו זולת אותן הב' כוללים. בפנימיות א"ק יש הויה⁴⁹⁸ אחת אשר א"ק הוא לבוש אליה, ומד' אותיותיה יוצאים ד' הויות ונגלים לחוץ של א"ק, והם הויות דע"ב ס"ג ב"ן מ"ה, והם⁴⁹⁹ במצח אח"פ⁵⁰⁰. ומה שקדם הויה דב"ן להויה דמ"ה, הוא סוד תפילין דר"ת⁵⁰¹, והוא סוד (ירמיה לא נא) נקבה תסוכב גבר⁵⁰².

שער הפרק ב מ"ח⁵⁰⁰

⁴⁹² ר"ל על הב"ן שבד' בחינות דב"ן הם העיגולים וכמו שאמר מקודם בתחילת הגה"ה ומ"ש עוד והב"ן שבב"ן כו' רצונו במילת שבב"ן על הד' בחינות מ"ה מארבע שמות שבב"ן שנתחברו עם מ"ה הכללי להיות לרוח דיושר וכמו שאמר לעיל בסמוך הב"ן מהם מכל הד' מ"ה הוא מה שקראם עתה הב"ן שבב"ן ועליהם אמר שנתחברו עם הב"ן שבמ"ה הכללי להיות לנפש דיושר ומכוון כן באמרו שבב"ן ודמ"ה דיושר ומילת דיושר ודאי שקאי גם כן על מילת שבב"ן וזה כבר אמר לעיל בסמוך שהיושר דב"ן הם הד' מ"ה מארבע בחינות שלו (הגהה), ולא רצה לומר על עכשיו גם כן דע"ב וס"ג שבד' שמות דב"ן שהם נעשו לנפש דיושר משום דאין סברא כלל לומר שהע"ב יהיה לנפש בעת שהמ"ה הוא רוח ע"כ הגה"ה) (לש"ו).

⁴⁹³ עי' אריכות בעניין זה בדע"ה ח"ב קנט ע"ד.

⁴⁹⁴ עי' שער י' פרק ד' ושער אנ"כ פרק ז' חסדי דוד כלל קיא קיב (לש"ו).

⁴⁹⁵ עי' שער הגלגולים הק' לב, וכן ספר הגלגולים פרק נב, שנדב ואביהוא לקחו את האור המקיף מהנפש דאצילות שהיה באדם הראשון ולא את האור הפנימי, ואילו אליהו זכה הן לאור פנימי והן לאור מקיף, אלא שהאור הפנימי נכנס בו תיכף משנולד בבחי' גלגול ואם כן מצינו כי יש מקיף לנפש (ביאורים ח"א נב ע"ג).

⁴⁹⁶ כלומר המקיפים הכוללים הם מה שמקבלים מלמעלה, ולא לפרטים של אותו עולם (ביאורים ח"ב ז ע"ב). ביתר ביאור, הכוונה היא לבחי' האור דמדריגת העליון עצמו, כי אינו מתפשט מכל עולם עליון לתחתון להאיר בו ממדרגתו העליונה, אלא רק בבחי' ב' המקיפים דיחידה וחיה לבד. אמנם מקיפי נר"נ הנמשכים ומתפשטים מכל העליונים כולם לכל התחתונים כולם הנה הם מצטמצמים בכל עולם תחתון למדריגת הכלי ההוא, ומאירים עליו כפי ערכו וכחו, וממילא נקראים על שם התחתון (ביאורים ח"ב ח ע"ב).

⁴⁹⁷ וקשה, כיצד יתכן שהם בפנימיות, הרי כל מקיף מקומו מחוץ לכלי. אלא בע"כ שכוונתו אינו כי אם לנר"נ הכוללים וה' בחי' נרנח"י הפרטיים שבכל א' מהם גופה, שכן בכל פרצוף יש לנר"נ רק ג' כלים בלבד הרי הם מוח לב וכבד, ולכן הם נקראים "פנימיים" ע"ש שהם שורים ומתלבשים בתוך הגוף. אמנם חיה ויחידה הכוללים אינם מתלבשים בגוף כלל והמה המקיפים שמחוץ לכלי הנ"ל (ביאורים ח"א נב ע"ג).

⁴⁹⁸ דצל"ם (ביאורים ח"א נב ע"ד).

⁴⁹⁹ פירושו, כי בראשו נמצא גילוי דשם הויה דע"ב והוא בשערות הראש, ובמצח נמצא גילוי דשם מ"ה ובאח"ף נמצא גילוי דשם ס"ג (ביאורים ח"א נב ע"א).

⁵⁰⁰ הביאורים מוסיף מעצמו 'ועיניין', פי' אורות הנקודות (ביאורים ח"א נב ע"א).

⁵⁰¹ הב"ן הוא מרומז בה' אחרונה דשם הויה ב"ה, ושורש האח"ף הם בשם ס"ג המרומז בה' ראשונה דשם הויה ב"ה, ויצאו אורות העיניים קודם לאור המ"ה דמצח (שמרומז באות ו' של שם הויה ב"ה) ולכן הפרשיות של תפילין דר"ת הם בסדר יה"ו. ועי' עוד פע"ח שער התפילין פרק ט', (ביאורים ח"א נב ע"א). ועי' עוד תיקו"ז י ע"ד, וז"ל, והאי איהו רזא דהויה דאתמר ביה הנה י"ד ה' הויה וכו' ובגין דא אוקמוהו מארי דתלמודא ירושלמי "הויה"ת באמצע" [ועי' בהגר"א תז"ח מו ע"ג ד"ה ואיהו עיקרא].

⁵⁰² נקודות הם עיגולים והנוקבין, והמה מבחון, ושם מ"ה הוא היושר והדוכרין והוא מבפנים,

ועי' הערה 59.

מאיר העין ח"א

אח"כ באו הטעמים האמצעיים⁵⁰¹, והם בחי' אור היוצא מחוטם דא"ק, וחוטם גימטריא ס"ג. גם מכאן נמשך ויוצא אור דרך ב' נקבי החוטם ימין ושמאל⁵⁰³, ימין מקיף⁵⁰⁴ ושמאל פנימי⁵⁰⁵ על דרך הנזכר באזן, ונמשכו ביושר⁵⁰⁶ עד החזה של זה הא"ק וזהו עיקר האור, אמנם הארתו ג"כ הוא מתפשט אל צד האחור ומסבב בכל סביבות א"ק⁵⁰⁷.

והנה כאן נתקרבו האורות אלו הפנימים במקיפים שלהם יותר מאורות האזנים, כי נקבי החוטם סמוכים הם, אבל עכ"ז נחלקו לב' (נ"א נחלקים הם)⁵⁰² ואין מתחברים ביחד, ועל כן גם באורות אלו לא היה בחי' כלים⁵⁰⁸. ומה שנתוספו באלו יותר (מבחי' אזנים דע כי החוטם הוא אות ו' ל"ג) מבאורות האזנים הוא כי צורת אות ו' שבתוך אות ה' אשר באזן היתה כלולה עמו (נ"א באוצרות חיים עמה) נתגלה עתה, ומה שהיתה אז בחי' ה' נעשה עתה בחי' ב' אותיות ד"ו, להורות יציאת אות ו' לחוץ וגילוייה, והוא סוד ז"א שבכאן נתגלה (נ"א ויצא ממעי אמו)⁵⁰³. ואמנם לא נעשית { כב ע"א } ו' לבדה, אמנם⁵⁰⁴ היא נחלקת ג"כ לששה חלקים⁵⁰⁵ והם ו' אלפיין*. וטעם הדבר כי הה' פרצופים הנכללין באות ה' שהם א"א או"א זר"ן, והם נקרא יחנר"ן, נמצא כי ז"א הוא בחי' רוח כנודע. והנה הכתוב אומר (בראשית ז כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, להורות כי בחי' רוח נתגלה באפו שהוא החוטם, לכן כזה החוטם נתגלה בחי' ז"א ונתחלק לו"ק שבו, אבל אות ד' נשארת אות אחת מחוברת.

⁵⁰³ שכן בעולם העקודים שולט שם ס"ג כדרך ששולט אור מ"ה באצילות, כי למטה מעקודים שם ס"ג נעלם ונקרא "שם סתום" [עי' תיקו"ז כח ע"ב וגר"א שם], אבל בעקודים הוא נקרא "השם המפורש". ועכ"ז אין גילוי לשם ס"ג אלא ע"י שם מ"ה, שהרי הוא הנשמה הפנימית של עולם העקודים [כעין מ"ה דאצילות שהוא הנשמה הפנימית, ואינו מתגלה כי אם ע"י ב"ן], לכן רק בחוטם הוא שמתגלה שם מ"ה ולא באזן עצמו (ביאורים ח"א נג ע"ב).

נביא כאן בקצרה את דברי הלש"ו (כללים ח"א נו ע"ג) בעניין שליטת ס"ג בעקודים ושליטת מ"ה וב"ן באצילות: (אות א) שליטת ס"ג בעקודים הוא מג' סיבות: א) מצד מקורם שהעקודים נובעים מס"ג דהמ"ס דא"ק. ב) מצד יציאתם שיוצאים מנקבי האח"ף, ואם כן צ"ל שהם נמשכים מהמוחין (ועיקר העקודים הוא באורות הפה והם יוצאים מב' זיווגים שיש בפה הרי הם א"א וישס"ת, והוא מכללות זיווג הנשיקין שהוא מהמוחין ממש) ולכן בכל העקודים שולט הס"ג שכן לגביהם הוא אור המ"ס עצמו. ועי' תיקו"ז קמא ע"ב וז"ל מוחא סתימא אתקרי אין סוף דאתפלג לתלת מוחין דאינון י' י' דאתרמיזו בהאי שמא יר"ד ק"י וא"ו ק"י, ע"כ. ג) מצד מקומו של עולם העקודים בקומת א"ק דהיינו מאח"ף שבו עד הטבור, והוא לבוש על ס"ג דא"ק. ושליטת מ"ה וב"ן בעולם האצילות הוא מכח שרשו שבשמות מ"ה וב"ן דמ"ס, והם נובעים מהזיווג התחתון דא"ק הרי הוא יסוד ומלכות שבו, ומקום האצילות הוא מהטבור עד סוף הרגליים שהוא מלביש בהם את המ"ה וב"ן דא"ק.

(אות ב') באצילות הג"ר המה הנסתרות, לכן רוח הוא עיקר הפרצוף מהאצילות ולמטה, ונשמתו נקראת בשם גדלות, משא"כ בעקודים שם רק הע"ב הוא נסתר, והס"ג הוא עיקרו. ממילא מכיוון שהעקודים המה תחילת הכלי, צ"ל שלאור שלמעלה ממנו (ה"ה הע"ב הכללי) אין כלי כלל (כנודע מכתבי האר"י שיש רק ג' כלים לנר"נ משא"כ לחיה ויחידה). וזו החיה הכללית של העולמות. כמו כן נמשך מזה שכל הפרצופים שבעקודים מלבישים מהבינה ולמטה ובאצילות אין מלבישים כי אם מהז"ת ולמטה.

(אות ז) יש חילוק בין הפרצופים שלמעלה מן האצילות לבין הפרצופים שבאצילות. שכן אלה שלמעלה מהאצילות המה מיוחדים בשרשם (שכן עיקר העולם הוא מ"ה וב"ן ושרשם הוא ע"ב וס"ג, ועי' עוד הערה 434), ולכן התפשטות הראשונה של העקודים מתלבש בהתפשטות השניה שלו עצמו מהחכמה שלו ולמטה (והחכמה היא שם ס"ג), והוא מכיוון שעיקר השם השולט בעקודים ה"ה שם ס"ג משא"כ באצילות. ועי' עוד הערה 865.

עי' כללים ח"א עג ע"ב ועג ע"ד שיש ג' קוים באח"ף וראייתו מכאן.⁵⁰⁴ עי' ביאורים ח"ב ו ע"ד שמקשה איך יתכן לומר שיש מקיפים באח"ף אם אין שם כלי להקיף עליו, ועי' לעיל הערה 278.

⁵⁰⁵ כל עליון מתפשט ומתלבש בתחתון הן בפנימות והן בחיצוניות והיינו אר"פ ואו"מ דכאן וכמו כן אור החוטם מאיר באור הפה (ביאורים ח"א נג ע"ב).

⁵⁰⁶ כל אורות אח"ף הם יושר כדלעיל עג"ד ד'.

⁵⁰⁷ עי' לעיל הערה 423.

⁵⁰⁸ ואם תקשה שלעיל כתב שיש י' כלים באזן ובחוטם ובפה עי' לעיל הערה 278, וכן לקמן

הערה 928.

מאיר העין ח"א

* נ"ב שהם האורות הראויים לששה כלים והם רמז לשיתא אלפי שנין דהוי עלמא (סנהדרין צ"ז ע"א) בסוד בונה עולמות ומחריבן (ב"ר פ"ג פ"ז).

ואות ו' נחלק לו' אלפיין, וכמו שנחלקה אות ו' שבנקב החוטם הימיני, כך נחלקה אות ו' שבנקב החוטם השמאלי, ובין כולם הם י"ב אלפיין, ועם חוטם הם י"ג כמנין וא"ו. וכן ב' וויין אלו (הם) עם החוטם (נ"א עצמו ל"ג)⁵⁰⁶ שצורתה א' כנודע, כי ב' נקבי החוטם הם ב' יודיין⁵⁰⁷ והכותל המפסיק ביניהם הוא צורת ו' הרי צורתה א', ועם ב' וויין הנ"ל⁵⁰⁹ הרי וא"ו. והוא להורות כי למעלה בבחי' ראש, ששם מקום מוחין, הוא שם ע"ב הוי"ה דיודיין, וכאן הוא שם ס"ג⁵¹⁰⁵⁰⁸, כי אין הפרש בין הוי"ה דע"ב להוי"ה דס"ג רק במילוי דאות ו' כנודע. ואלו הב' וויין הם בחי' טעמים אמצעים שבאמצע התיבה והם פסק ומקף כנודע. כי הוראת הפסק הוראת ו' של הה' שנפסק ונעשה ו' אלפיין⁵¹¹ כנ"ל ולכן נקרא פסק. וכאשר תחבר זה הפסק עם המקף הוא ד' אחד והוא הוראה על אות ד' של אות ה'.

והנה ד' זו כבר אמרנו לעיל שאינה נפסקת, אבל יש הוראה אחרת אליה, והוא כאשר תקח הה' שבאזן ימין שמספרה י' ספירות כנ"ל⁵⁰⁹ והרי היא בחי' י' אחת, ותצרפנה ותחברנה עם הה' שבנקב ימיני של חוטם שצורתה ד"ו כנ"ל, הרי הכל הם צורת יו"ד, והוא ציור כזה א' י' למעלה ו' באמצעיתא ד' למטה. גם אם תקח י' שבנקב און שמאל ותחברנה עם ו"ד שבנקב חוטם שמאל הרי אלף שנית שצורתה יו"ד, והרי ב' אלפיין בציור יו"ד. ואם תצייר ציור א' והוא שתצרף י' של און שמאל עם ו' של חוטם שמאל וי' של און⁵¹⁰ ימין הרי א' צורת יו"ד⁵¹². גם אם תצרף י' של און ימין ו' של חוטם ימין י' של און⁵¹¹ שמאל הרי ד' אלפיין עם הנ"ל⁵¹², ואלו הם מורים קצת גילוי על ד' של ה' שבחוטם שנגלית מעט, אבל לא נגלית לגמרי כמו הו' של הה'⁵¹³, אבל עיקר גמר גילוי הד' הוא למטה באור הפה כמ"ש בע"ה⁵¹³.

ודע כי י"ס אלו של אורות האזנים, כל זמן שהם נמשכין עד גבול החוטם אז⁵¹⁴ יחידה⁵¹⁵ בפ"ע, אבל כשנמשך מגבול החוטם ולמטה כמ"ש עד שבולת הזקן, אזי⁵¹⁶ מתלבש אור האון בתוך אור החוטם ונעשה (אליו ל"ג)⁵¹⁷ בחי' (פנימיות ל"ג)⁵¹⁸ נשמה פנימית אליו, וכן אור החוטם כשנמשך מגבול⁵¹⁹ הפה אז מתלבש באור הפה ונעשה החוטם בחי' נשמה ופנימיות אל אור הפה⁵¹⁴.

⁵⁰⁹ היוצאים מנקבי החוטם.

⁵¹⁰ צ"ע, שכן לעולם הז"א הוא בחי' שם מ"ה. וי"ל דכוונתו למש"כ לעיל 503 ששם ס"ג מאיר בבחינת שם מ"ה בבחי' נשמה (ביאורים ח"א נג ע"ד).

⁵¹¹ בחינתו וגילוי הוא הו' של שם הוי"ה ב"ה במילוי אלפיין, להורות על כך שנתגלה בו שורש הו"ק בפרטיות. אמנם כאן כל ו"ק הם זה למטה מזה שכן הם בקו א' (עי' לקמן מטי ולא מטי פ"ב) על דרך שהוא בקו דא"ס [עי' כללים ח"א עד ע"ב שקו א' הוא עליון במעלה מג' קוים], והמה ו' פרצופים שלמים ומיוחדים, כל א' באורו וגילוי על דרך הג"ר, שכל א' מהם הוא פרצוף גמור בפני עצמו על אף שהם מיוחדים זה בזה. וזהו מש"כ שהוא "פסק", הרי הוא צורת קו ארוך מאונך (ביאורים ח"א נג ע"ד). ועי' לקמן הערה 514 שכל זה הוא רק מהפה ולמטה.

⁵¹² עי' לקמן הערה 758.

⁵¹³ כאן בחוטם לא נגלית אות ד' בכל י"ס הפרטיים שלו, אלא היו כלולים באות ד' עד שהוא הגיע לפה, ושם נתגלה הד' בכל י"ס שבו, ולכן מבואר כאן כי האות ד' נשארת עדיין בבחינת אות אחת מחוברת (ביאורים ח"א נג ע"ד).

⁵¹⁴ כל א' מהאח"ף נחלקים ל"ס, וכל אחד מהם נחלקים לג' וכל ג' תופסים מקום לעצמם: אורות האון הנמשכים עד גבול החוטם המה כח"ב שלו, ומה שנמשך מהחוטם עד הפה המה חג"ת שלו, ומה שנמשך מהפה עד שבולת הזקן המה נה"ם שלו, והמלכות עצמה ממשיכה ויורדת ומתפשטת משבולת הזקן ולמטה עד החזה, ומלכות דמלכות דאורות האון מתפשטת מהחזה עד הטבור.

אורות החוטם נחלקים כך: כח"ב נמשכים עד הפה, חג"ת עד שבולת הזקן, נה"ם עד החזה, והמלכות ממשיכה עד הטבור, והמלכות דמלכות ממשיכה בעולם האצילות.

וי"ס דפה נחלקים כך: כח"ב נמשכים מהפה עד שבולת הזקן, חג"ת משבולת הזקן עד החזה, נה"ם מהחזה עד הטבור, והמלכות ממשיכה עד תחילת עולם אצילות ומתלבשת בג"ר דאצילות, ומלכות דמלכות ממשיכה בזו"ן דאצילות. עולה אם כן, שאורות החוטם מתלבשים על אורות האון מהז"ת שלו ולמטה, וכן אורות הפה על אורות החוטם מהז"ת שלו ולמטה. ומש"כ כאן שאורות האון מתלבשים גם כן באורות הפה, כוונתו לנה"ם שלו.

מאיר העין ח"א

גם דע כי אותו האור היוצא מתוך א"ק הזה הנה הוא כולו {כב ע"ב} אור אחד שוה⁵¹⁵, רק כי על ידי התרחקותו וירידתו הוא מתעבה עיבוי אחר עיבוי. כיצד, האור הנמשך ויוצא דרך האזן הוא זך מאד, וכאשר נמשך האור הזה בפנימיות הא"ק עד הגיעו אל החוטם ויצא קצת דרך שם⁵¹⁶ הוא מתעבה וקונה איזה עביות וגסות. ואעפ"י שהוא (אורות ל"ג)⁵²⁰ אור א' שוה, עכ"ז מחמת הריחוק שנתרחק ונמשך יותר למטה מתעבה יותר בצאתו משם. ועד"ז בהתפשטותו יותר למטה בצאתו⁵²¹ עד הפה ויוצא קצתו דרך שם מתעבה יותר בצאתו משם בהתרחקותו מהמקור העליון, אבל לא לסיבת בחינת האור בעצמו כי כולו שוה כנ"ל, אך המשכיל יבין כי אור של מוחין נקרא ע"ב וזה נקרא ס"ג⁵²² ודי בזה⁵¹⁷.

שער ה פרק ג⁵²³⁵¹⁸

כל העולמות⁵¹⁹ נבראו ע"י כ"ב אתון שבמלכות⁵²⁰ אשר מהם (נוצר הולד וגם יש בהם ל"ג)⁵²⁴ נוצרה, וגם יש בה ה' אותיות מנצפ"ך⁵²¹ שהם ה"ג היוצאין מז"א אליה ועי"ז נגמר פרצוף רחל.

גילוי אורות הפה מתחיל מתחת שבולת הזקן וממשיך למטה, שכן עד לשבולת הזקן הם מתבטלים באורות האוזן והחוטם. אמנם עיקר התגלות אורות הפה הוא רק מהחזה ולמטה, שכן שם מסתיימים לגמרי אף אורות החוטם ואורות הפה עומדים ומאירים שם בכל גילויים, וכמו כן אורות החוטם מתחילים רק למטה מהפה אשר שם הוא רק מקום הנהי"ם דאור האזניים, שהם לבר מגופא (זהר בראשית כא ע"ב). לכן משם מתחיל הגילוי דאור החוטם ממש, הרי הם הז"ת שבה. ואלו הז"ת המה ו' האלפ"ן והאות ד' (שביו"ד) הנזכרים לעיל שמתגלים באורות החוטם. אמנם עיקר גילויים הוא רק מתחת לשיבולת הזקן, שכן שם מסתיים אור האזניים לגמרי (ביאורים ח"א נד ע"א).

התלבשות זו נחלקת לב': א) פנימיות (ע"ב וס"ג, כלומר מה שהוא בתוך גופו של א"ק ועי' הערה 417) אורות החוטם מתלבשת על פנימיות (ע"ב וס"ג) אורות האוזן. ב) חיצוניות (מ"ה וב"ן, כלומר מה שהוא מחוץ לגוף דא"ק) אורות החוטם מתלבשת על חיצוניות (מ"ה וב"ן) אורות האוזן, וכן עד"ז מפה לחוטם (כללים ח"א נב ע"א).

מכאן מתבאר שכל האח"ף נתייחדו ונתכללו זה בזה להיות לקומה א' (דע"ה ח"א פה ע"ד). כלומר, על אף שכלל העקודים הם אורות אח"ף והם ג' מיני אורות נפרדים, עכ"ז כולם נכללים באורות הפה, והוא עיקר העקודים (כללים ח"א כג ע"ג).

צ"ע, שהרי אורות האוזן נמשכים דרך צדדי הראש ואינם נוגעים באורות החוטם, וצ"ע.

⁵¹⁵ אורות האח"ף נמשכים ממקור א' הרי הם מהמו"ס דא"ק (עי' הערה 517), ואין הפסק ביניהם כלל כמו שיש בין בינה וזר"ן דאצילות, וכל החילוק ביניהם הוא רק בבחי' ריחוק מקום לבד, ואין פרסה ביניהם ולכן מתייחסים לכולם כאורות הא"ק ונקראים א"ס. ועי' בבג"ר א על ספד"צ טז ע"א ד"ה וכן (ביאורים ח"א נד ע"ב).

⁵¹⁶ כלומר שעיקר האורות דאח"ף נותרו בפנים לא"ק. האורות המתפשטים מבפנים לא"ק עומדים במקום האח"ף ולפנים (ושם נשאר עיקר אורם של האח"ף), והמה עומדים כנגד האורות המתפשטים מחוץ לא"ק. האורות הפנימיים האלה משלחים את הארתם דרך נקבי העור, ומהם יוצאים שערות הדיקנא, ועל ידי השערות האלה מתייחדות האורות הפנימיות עם האורות החיצוניות (ביאורים ח"א נד ע"ב), ועי' לעיל הערה 417.

הנה אע"ג שאמרנו בהערה 515, שכל אורות אח"ף הם אור א' שוה שאין כל פרסה ביניהם, עכ"ז יש לעיין אם בגוף א"ק יש בחי' פרסה. כך, שממילא יהיה חילוק בין האורות שמבפנים לא"ק לבין אלה שמחוץ לו, מאחר שיש פרסה בין האור שבפנים לא"ק לבין אור שמחוץ לא"ק. וצ"ל שבאמרו ד"אין פרסה", כוונתו שאין בו בחי' לבר מגופא, ועי' בדברי הגר"א המצויינים בהערה הנ"ל.

⁵¹⁷ המו"ס עצמו, הרי הוא המוחין, הוא מכללות הע"ב, ואילו אורות האח"ף הם רק מהס"ג דמו"ס. ומשום שנתרחקו ממקורם ונתעבו קצת, נקראו בשם ס"ג הכללי (ביאורים ח"א נד ע"ב).

⁵¹⁸ גלע"ד שהטנת"א המדובר כאן אינו כעניין הטנת"א שבב' פרקים הראשונים, ועי' הערה 644.

⁵¹⁹ עי' ביאורים ח"א נד ע"ג וז"ל, כל העולמות כולן שהם העולמות ב"ע [וממילא מתבאר שאין שום קשר בין טנת"א הזו לאורות אח"ף, לכן אין דברים אלו המשך לפרק שעבר] שנבראו יש מאין הנה הם נבראו על ידי כ"ב אתון שבמלכות אשר מהם נוצר הולד כצ"ל וכן הוא בדפוסים ישנים (אמנם בקה"י גורס כמש"כ למעלה ללא המוסגר), וכמו שהמלכות עשה הבי"ע על ידי כ"ב אתון גם המלכות עצמה נעשה מהכ"ב אתון שבז"א אבל הם לא נגלו אלינו. שעה"כ פה ע"ב (לש"ו).

מאיר העין ח"א

וה"ג הם וכנגדם יש ה' מוצאות הפה והם גרון וחיך וכו',⁵²² וכמו שהם⁵²⁵ ה' אותיות מנצפ"ך שהם ה"ג כנודע, ונקרא אותיות סתומות ועגולות כן הפה עגולה כמותם⁵²³, וז"ש בתיקונים (דף ד' ע"ב⁵²⁴) כי ה' מוצאות הפה נקרא פתוחי חותם דאמא⁵²⁶ עלאה. והענין כי ה' נקודות יש (נ"א שיש)⁵²⁷ ב. ה' חו' תם הם נגד ה' מוצאות הפה שהם פתוחים ונפתחים (נ"א נפתחים ופתוחים)⁵²⁸ ע"י אימא עלאה הנקרא חותם, שהוא יסוד שבה הנקרא חותם כנודע⁵²⁵, כי שם נחתמים ונצטיירין כל הציורין, ומכח ה"ג שבחותם דילה נפתחו אלו ה' מוצאות הפה הנקרא פתוחי חותם.

נמצא כי שורש ה' מוצאות נעשה מה"ג דמנצפ"ך, ואז יצאו מה' מוצאות כל הכ"ב אותיות בסוד אחע"ה⁵²⁶ כו' הנחלקים לה' חלקים. ויען הם נמשכין מגבורה שהם בחינת מל' הנקרא נפש, ולכן האותיות נקרא⁵²⁹ נפש כנודע וכנזכר בתיקונים דף עא⁵²⁷. גם בזה תבין איך כל המקיפין נמשכין מבינה⁵²⁸, כי היא נקראת (טו"צ לג ע"א) פום ממלל רברבן⁵²⁹⁵³⁰, גם נתבאר בזה

⁵²⁰ על ידי רל"א השערים שבכ"ב האותיות, שכן הם במלכות דאצילות, ומהם נבראו כל העולמות ב"ע (דע"ה סח ע"ג). כי כ"ב האותיות הם שורש המילים שבהם נבראו הכל, ולכן לעולם כוללת כל מלכות כ"ב אותיות.

⁵²¹ המנצפ"ך הם גבורות, כלומר המה ה' הגבורות שהינם שורש לכל מציאות ומציאות, והיינו אמרם שהם שורש לכל האותיות. ואין לנו מהם גילוי למטה כלל, שכן הם נותרו למעלה (והם בכלל האור הגנוז), משא"כ המנצפ"ך שבסוף כ"ב האותיות, שהם אכן כן התגלו אלינו. אמנם הם רק בחי' א' שבמנצפ"ך (ביאורים ח"א נד ע"ד).

והנה יש ג' בחי' של מנצפ"ך: בשורש הא"ב שם הם גבורות, באמצעם שם הם חסדים, ובסופם, שם הם גבורות ממותקות, ועי' לקמן הערות 531, 621. ועל ידיהם הוא סוד כל ההנהגה והמה בחי' המוחין והגדלות דהמלכות עצמה המבוארת בשער תיקון הירח ג' (ביאורים ח"א נד ע"ג). שבאמצע התיבה (לש"ו).

⁵²² לשון שיניים שפתיים (ס"י פ"ב מ"ג).

⁵²³ אין כוונתו לצורתם של המנצפ"ך אלא לכך שהם סתומות ועגולות משורשם וכן בתכונתם, והוא במה שכולם הם רק בסופי תיבות, ולכן נקראו "סתומות" שכן בהם מסתיימת ונסתמת התיבה. וכמו כן שורש מציאות היות המנצפ"ך אותיות סופיות הוא מבחינתן שבשרשן, שם הם סתומות מצד עצמן שאין להן גילוי למטה וכן הן סתומות את גילוי האור הגנוז. ולכן נקראו ג"כ "עגולות", כי כן הוא תכונת העיגול שהוא הולך וחוזר מעצמו אל עצמו ואינו נותן מקום להתפשט ולהתחבר עם זולתו, ועי"ז הוא נבדל מזולתו. וכן הוא תכונת כל המנצפ"ך שהם יוצרים וגומרים את התיבות שכן על ידם נפסקת כל תיבה מחברתה. זהו מבחי' ה' הגבורות, ואין להם צורה של סיתום ועיגול, שכן המנצפ"ך אינם כי אם כללות המנצפ"ך הכפולים (כדלעיל הערה 521). והמנצפ"ך, הרי הם הגבורות העגולים והסתומים, לא נתגלו אלינו כלל, שכן הם נותרו למעלה (והם בכלל האור הגנוז). והמנצפ"ך שבסוף כ"ב האותיות נקראו "סתומות" ע"ש שרשם (ביאורים ח"א נד ע"ד). ועי' לקמן הערה 621, וכן עי' דרוש ש"ך פ"ר ורפ"ח שנדפס בסוף ספר הדע"ה.

⁵²⁴ ה' ע"ב וקס ע"א, שם איתא ש"אימא עלאה איהי חותם", כי בה נחתמים ונחקקים הכל, וזאת על ידי הנה"י שבה, ולמעשה הוא מה"ג שביסוד דאימא [יסוד מכונה חותם אע"ג שהוא נעשה רק על ידי הנה"י, אמנם נו"ה סתומים לעולם, וגילויים אינו אלא ע"י היסוד, והוא רק ע"מ שיצא שפע לנוק' דרך קו דק א'], ומה' הנקודות האלו יוצאים מנצפ"ך והמה שורש לה' מוצאות הפה (ביאורים ח"א נה ע"א).

⁵²⁵ תיקו"ז קס ע"ב הנ"ל.

⁵²⁶ עי' ס"י פ"ב מ"ג שער א"א פרק יב, אחע"ה הם בגרון, וגיכ"ק בחיך, וזסשר"ץ בשיניים, בומ"ף בשפתיים ודטלנ"ת הם בלשון.

⁵²⁷ ט ע"א וז"ל, וטעמי אינון נשמתין ונקודין רוחין ואתוון נפשין.

⁵²⁸ כלומר מקיפים דזו"ן (ביאורים ח"א נה ע"ב). והנה באמת הם נמשכים מהכתר, אמנם מאחר שהכתר נעלם וכל גילוי הוא על ידי הבינה, לכן נאמר שהוא נמשך מהבינה (ביאורים ח"א כג ע"א), וזהו הטעם שהן הבינה והן הכתר מכונים בשם אהי"ה (בהגר"א על ת"ז לו ע"א).

⁵²⁹ הטעם שהיא נקראת "פום ממלל רברבן", הוא מכיוון שיוצאים מפיה אורות מקיפים לזו"ן והם גדולים בהרבה מהאורות הפנימיים. אמנם עיקר מה שנקרא "פום ממלל רברבן" הוא א"א [עי' בבהגר"א על ספד"צ סוף יד ע"ד]. אמנם אין אורות א"א יוצאים לז"א אלא על ידי או"א, לכן גם אמא נקראת פומא ממלל רברבן (ביאורים ח"א נה ע"ב).

מאיר העין ח"א

מ"ש בפ' משפטים (דף קכג ע"א) דעת גניז בפומא דמלכא⁵³⁰, כי הגבורה⁵³¹ של דעת נגנזו בפה⁵³¹ בסוד ה' מוצאות הפה כנ"ל, וכללות הפה נעשה מהם והם נגנזו שם. גם אמרו גנוז הוא, כי ברצונה מוציא גניזת האותיות הנ"ל בסוד קול ודבור מהפה ולחוך, וכשרוצה נשארים גנוזות בפנים בסוד (תהלים לט ג) נאלמתי דומיה⁵³². גם בזה יתורצו ב' המאמרים מחולקים בתיקונים, אחד⁵³³ אומר שאותיות יצאו מבינה מחותם שלה בסוד פתוחי חותם, והשני אומר שיצאו מפומא דז"א, ושניהם {כב ע"ג} צדקו, כי היסוד דאמא הוא בפומא⁵³⁴ דז"א⁵³² ומשם יצאו האותיות⁵³⁵. ודע כי (מוחין דאימא⁵³³) הם בחי' כ"ב אתוון, ומהם נעשו כל הכלים דאו"א וזו"ן כמ"ש בע"ה. והנה תראה כי או"א להיתן יותר גדולים עד מאד מזו"ן לכן נטלו ט"ו אותיות⁵³⁶ ונעשו כלים להם כמ"ש במ"א. והענין הוא, שאו"א הם ב' אותיות י"ה משם הוי"ה גימטריא ט"ו, אך הזו"ן נטלו ז' אותיות לבד כי הם ז' מלכים כנזכר במ"א⁵³⁷.

והנה הזווג שבסוד האותיות (והוא) וזה⁵³⁴ (הוא) להחיות העולמות, ובסוד הנקודות (והוא) וזה⁵³⁵ (הוא) לנשמות⁵³⁸. והענין כי זווג הנקודות הם חכמה דאבא עם חכמה דאמא,

⁵³⁰ דווקא בפה הרי הוא מקום המלכות שבראש (דע"ה ח"ב קנח ע"א), כלומר מדברי הזהר מתבאר שיסוד דאמא נעשה לפנימיות הדעת דז"א (ביאורים ח"א נה ע"ב), ומשם מקבל הז"א (כלומר שהגבורות של הדעת היוצאים מיסוד דאימא נגנזו בפה דז"א) להעביר לנוק' (ביאורים ח"א נה ע"ג). ועי' בבהגר"א על ספד"צ א ע"ג ד"ה עיקר המתקלא ודברינו שם.

⁵³¹ מנצפ"ך דז"א הם ה"ת, ואילו כאן מדבר הרב על מנצפ"ך דנוק', הרי הם הה"ג שורש כ"ב האותיות שבמלכות נוק'. ואפילו הם לא נתגלו אלינו, שכן הם בכלל האור הגנוז כנ"ל הערה 523, ואילו ממנצפ"ך דז"א אין הרב מדבר כלל בכל הפרק הזה (ביאורים ח"א נה ע"ג). ומש"כ שהם "נגנזו" הוא מכיוון שעיקר הגבורות נשארו בז"א, וכמש"כ 'נגנזו בפה' (שם).

⁵³² דהיינו כשפגם התחתונים הוא גדול מאד, אז הז"א הוא בסוד אל"ם, כי ב' האותיות י"ה מאלה"ם לא היו מתגלים ובבחינת דומי"ה דום-י"ה. שכן עיקר שורש הדיבור הוא בגילוי דאותיות י"ה על ידי הדעת, שכן האותיות י"ה הם בסוד מוחין חו"ב דז"א. לכן אין דעת בעיבור וכן אין מתגלים אז החו"ב, ואז אין דיבור. אמנם לא יתכן כי סתימת י"ה הוא עיבור ממש, שכן זה לא יתכן, שאם אכן היה כך היה נחרב העולם. אלא בע"כ פירושו שהמוחין היו סתומים והיה כבבחינת עיבור (ביאורים ח"א נה ע"ד).

⁵³³ עי' לעיל הערה 524.

⁵³⁴ צ"ל 'נפתח דרך הפה', שכן יסוד דאמא הוא באמת רק במוח הדעת דז"א, אלא שהארנו מתפשטת ומתגלה בפה (ביאורים ח"א נה ע"ד).

⁵³⁵ שורשי הקול והדיבור הם במלכות דתבונה שכן שם הוא מקום לה' מוצאות הפה (ביאורים ח"א לא ע"א). ועי' ביאורים ח"א נו ע"א שמביא גרסא בשם האדם ישר: "ומשם יצאו האותיות דרך מוחין דאו"א והם היו בחי' כ"ב אותיות". ופירושו הוא כי כל האותיות והדיבור נעשו על ידי מוחין דאו"א, כלומר מוחין דחו"ב שבז"א הבאים מאו"א עצמם, ועל ידי זה נעשה הדיבור הרי הוא ה' מוצאות הפה דז"א דהיינו כ"ב האותיות. ומש"כ שמהם נעשו הכלים, כוונתו היא שגוף וכלים הם מבחי' האותיות שכן הנקודות הם הרוח.

⁵³⁶ כאן מתבאר כי או"א היו מחוסרי התיקון והשלימות, (ביאורים ח"א עט ע"ג), הרי הם האותיות א, ב, ד, ה, ו, ח, י, כ, ל, מ, ס, פ, ק, ר, ת, ומהם נעשו הכלים דאו"א בעולם הנקודות כי האותיות אוכל"ל מספר"ת הם היו לבחינת הפנים דאו"א, ובד"ק ח"ה היו לאחוריים דאו"א, וזו"ן נטלו את האותיות שעטנ"ז ג"ץ (עי' לקמן נקודות ו' ושבירה ב') (שם ח"א נו ע"א).

⁵³⁷ על אף שהיו צריכים להיות י"א, שכן האותיות ו"ה הם גימ' י"א, אמנם ד' העליונים הם בחי' המוחין חב"ד, ודעת נחלקת לב', ה"ה חסדים וגבורות, אמנם עיקר זו"ן הם רק הז"ת, אך לאחר התיקון יש לכל פרצוף ופרצוף כ"ז אותיות בפני עצמו (ביאורים ח"א נו ע"א).

⁵³⁸ הזיווג שבסוד האותיות הוא, שכאשר הפרצופים מזדווגים בבחי' המלבושים והוא בחיצוניות, ואז הבחינות הפנימיות מתעלמות ואינן משתתפות וזה נק' זיווג דאחוריים שהוא אב"א (והנה על אף שכל הזיווגים הינם בסוד פב"פ, אמנם מאחר שזה נעשה רק בבחינת החיצוניות שבהם נחשב הדבר כאילו הוא זיווג באחוריים שכן כל החיצוניות נקרא בשם אחוריים). וזיווג זה אין נמשך כי אם שפע הקיום שהוא חיות העולמות שלא יחרבו. ויש כאן ג"כ עיבור ויניקה בחיצוניות, ובכך המוחין מחדשים את הנשמות הישנות שנאצלו בבריאת העולם. הזיווג הפנימי הוא זיווג דפב"פ, ומזה נולדות נשמות חדשות ממש, שלא נאצלו בבריאת העולם, אם כי אין זיווג זה נעשה אלא לעתיד לבא (ביאורים ח"א נו ע"א). ועי' עוד כללים ח"א קה ע"ב כל הנשמות הכלולות באדה"ר המה רק אלו העתידות לצאת בו' אלפי שנין דעולם הזה, אמנם יש מין אחר של נשמות שלא היו כלולים בו, והם נאצלו בעת הנקודות, (ולהם מספר זהה של נשמות), והמה מלכי יושר הנשפעים מאבא דא"ק, והם לא נתקנו עדיין באור המ"ה אלא תלויים היו במעשי

מאיר העין ח"א

והאותיות הוא בינה דאבא עם בינה דאמא⁵³⁹, (והנה ל"ג)⁵³⁶ כי ב' מיני זווגים הם, א' להחיות העולמות, וא' לנשמות, וגם (החיות ל"ג)⁵³⁷ אותו זווג דחיות יועיל לחדש הנשמות ישנות שנאצלו בבריאת עולם⁵³⁸⁵⁴⁰.

שער ה פרק ד⁵³⁹

⁵⁴¹הנה כתר דאבא הם טעמים⁵⁴² וט"ס אחרות הם נקודות⁵⁴³, וכתר דאמא הם תגין* וט"ס אחרות הם אותיות⁵⁴⁴. ופי' ענין זה הוא, דע כי כל ד' בחי' אלו של טנת"א הם כולם צורת אותיות ג"כ⁵⁴⁵, אלא שאותיות כתר דאבא הם צורות טעמים, וט"ס אחרות הם צורות נקודות, ואותיות כתר דאמא הם בצורות תגין, וט"ס אחרות הם צורות אותיות ממש כמו שלנו הידועים כאלפא ביתא. ואמנם ודאי שכולם הם בחי' אותיות ממש, כיצד, הרי טעמים הם אותיות בצורת

אדה"ר, והם הנשמות החדשות העתידות להיות, והם יתקנו ויצאו רק בעולם הבא, ועי' ביאורים ח"ב יב ע"א שזהו החילוק בין זיווג בחול לזיווג בשבת.

⁵³⁹ מוחין דחכמה המה בבחי' חיה והוא נשמה לנשמה ומוחין דבינה המה בחי' נשמה. והנה בכל גוף יש ג' כלים לנר"ג, הרי הם מוח, לב וכבד. אם כן, יש כלי לנשמה להתלבש בו ה"ה המוח, ואילו החיה אינה מתלבשת בגוף, והיא למעלה מהגוף ואיננה כי אם אור בלבד. לכן, כשהזיווג הוא בבחינת חכמה דא"א, הוא נקרא זיווג פנימי, והוא זיווג פב"פ. אמנם הזיווג שבבחינות בינה דא"א הוא בבחי' גוף ונקרא זיווג חיצוני בערך לזיווג דחכמה, והוא נקרא ע"ש זה זיווג אב"א. [פשוט שבכל זיווג פנימי כלול זיווג חיצוני, אמנם אין הכרח שיהיה כך גם להיפך] (ביאורים ח"א נו ע"ב). ונ"ל שבבחינות בינה הנזכרים כאן המה בבחינת בינה תתאה דהיינו ישס"ת, ויש מקום לסברא זו לקמן שער יד פרק ג'.

⁵⁴⁰ אין כוונת רבינו שהנשמות יוצאות תמיד על דרך החיות, אלא כוונתו לומר רק שניתן כח לז"ן להוציא את אותן הנשמות בעת הצורך. שכן אותן הנשמות הם ג"כ רק מבחי' המלאכים הנשלחים להספיק את כל הנצרך לשם קיום והנהגת העולם (ביאורים ח"ב ע ע"ד).

ועי' בספר הגלגולים פ"ז כי כל הנשמות, חדשות וישנות כאחד, נבראו בעת בריאת העולם בסוד זיווג אב"א, אם כי הנשמות הישנות (שנכללו באדה"ר) חזרו ליבראות בסוד פב"פ. לכן אדה"ר נברא תחילה עם חוה בבחינת זיווג אב"א ואז נבראו הנשמות כולם, ישנות וחדשות כאחד, ורק אח"כ ננסרו להיות פב"פ, ואז נתהוו רק הנשמות הישנות להיות בסוד זיווג פב"פ ממילא יתבאר שמש"כ כאן שהישנות הם שנאצלו בבריאת העולם ואילו החדשות לא נאצלו, כוונתו לבחי' אצילותם של הישנות בסוד פב"פ, אמנם בסוד אב"א גם החדשות נאצלו בעת הבריאה וכדאמרן (ואילו החדשות לא יבואו בסוד זיווג פב"פ עד האלף השביעי וכמש"כ בזהר שמות דף י ע"א).

ומש"כ שכל העולמות היו אב"א, כוונתו לעולם הנקודות, והנשמות הישנות נתקנו בתיקון המ"ה בעת תיקון דמעשה בראשית (נקראו ישנות על אף שרק עכשיו הם נולדו). והחדשות, שטרם נתקנו ליקרא בשם אצילות, המשיכו לעמוד במדרגת עולם הנקודות בלי תיקון, לכן חשוב הדבר כאילו לא נאצלו (ומש"כ שהנשמות החדשות לא נתקנו עד האלף השביעי, זהו רק בחלקי האצילות שבבנשמות החדשות, אמנם בחלקי הבי"ע, אפשר שיבואו על ידי זכות ליתקן בזיווג דפב"פ) (ביאורים ח"א נו ע"ב, ועי' עוד בענין ח"ב מה ע"ג). [בענין מש"כ "חדשות" עי' דע"ה ח"ב לו ע"ג שכוונתו לנשמות המלכים דנוק' שלא נתקנו במעשה בראשית].

⁵⁴¹ אותיות התורה המה עצם הספירות וכחותיהם (ביאורים ח"א כז ע"ב).

⁵⁴² טעמים הם בבחינת הרצון והמחשבה של התיבה, ממילא המה כנגד כתר וחכמה, שכן רצון ומחשבה הם למעשה כתר וחכמה. עי' בגר"א בתיקו"ז כ' ע"ג וז"ל, כתר הוא רצון, בסוד רצון ומחשבה והרהור וקול ודיבור, כנגד ה' פרצופים, ולכן כתר דאבא שהוא הראשון לקבל הארת הכתר, שהארתו בא מת"ד, הוא טעמים, ועי' תז"ח כ ע"ד שיש י"ג טעמים (ועי' ש יב ע"ד שכולם בכתר), ועל אף שיש יותר מ"ג אבל יש י"ג שרשים הנקראים מלכים (ביאורים ח"א נו ע"ד).

⁵⁴³ הם יוצאים מהט"ס אחרונות דאבא, ולכן הם ט', וכללות שניהם היא כ"ב האותיות עי' תז"ח הנ"ל (ביאורים ח"א נו ע"ד).

⁵⁴⁴ עיקר האותיות הוא באמת רק בחי' זו"ן, אמנם אימא היא שורשם (ביאורים ח"א נו ע"א ודף ס ע"ד).

⁵⁴⁵ שכן כל פרצוף הוא בבחי' אור וכלי, וכל כלי מאיר לפי הצורה שבו. לכן האותיות, הרי הם הכלים דכתר הבנויים מטעמים ומאירים בצורת טעמים וכו', שבלי האותיות אין להם גילוי וכעין הנשמה שאין ידיעה ותפיסה בה אלא על ידי הגוף. אמנם צ"ע, שכן לקמן פרק ה' איתא שעיקר בחינת הגוף והנקודות הוא ז"ת ממילא צ"ל שעיקר בחינת הטעמים הוא ג"ר (ולא רק מכתר), אלא בע"כ שעל אף שיש ט"ס בגוף, אך עיקרם אינו כי אם הז"ת וח"ב הכלולים בכתר (ביאורים ח"א נו ע"ד).

מאיר העין ח"א

טעמים שהם עגולים⁵⁴⁶ והאות מחוברת ומורכבת מעגולים רבים כזה ❄, ועד"ז הם הנקודות שבט"ס התחתונים דאבא שהם אותיות מורכבים ומחוברים מנקודות כזה ❄, ועד"ז הם התגין שבכתר אימא שהם אותיות מורכבים ומחוברים מתגין רבים כזה ❄, וכבר כתוב ענין זה בתיקונים דף קכו ע"ב (קמט ע"א) וז"ל, אלין נקודין דאתון מלאים עינים וגבותם מלאות עינים מנייהו כגוונא דא כו' ע"ש ציורם⁵⁴⁷ והבן זה היטב.

* מ"ק סוד התגין שם אהי"ה באלפי"ן וביודי"ן שהם קמ"ג וקס"א הרי ש"ד. הוי"ה אהי"ה מ"ז והוי"ה דההי"ן ב"ן הרי ב"ן ומ"ז גימ' צ"ט, וצ"ט וש"ד גימ' ת"ג.

וביאור ענין זה כך היא, כי הנה כל מדריגה התחתונה היא מגלה את העליונה, כי הנה הבינה יש תגין בכתר שלה, והאותיות שיש בתשעה ספיי שלהם אותיות של השמות של צורת תגין העליונים⁵⁴⁸. וכן צורת⁵⁴⁰ תגין שבכתר אמא הם אותיות של שמות הנקודות שבט"ס⁵⁴¹ דאבא, ואלו האותיות נקראו תגין. והמשל בזה, נקודות חסד גבורה של חכמה שב"א סגו"ל^{542,549}, וכשאנו רוצים להזכירם בשמות הנ"ל בהכרח {כב ע"ד} הוא להזכיר ע"י אותיות, והנה האותיות ההם הם הכתר⁵⁴³ דאמא והם אותיות מחוברים מתגין הרבה.

והנה דע כי האותיות אשר בצורת תגין אשר בכתר בינה, שהם צורת אותיות של שמות הנקודים שבחכמה כנ"ל, אינם אלא ז' אותיות אלו שהם שב"א סגו"ל⁵⁵⁰, וחשבונם גימ' ת"ג, וע"כ כתר⁵⁴⁴ הבינה נקרא תגין והבן זה. והטעם אל הנ"ל הוא, כי כבר נתבאר כי כתר דאמא הוא בת"ת דאבא⁵⁵¹, ונשארו חסד וגבורה דאבא בכחי' תגין על הכתר דאמא⁵⁵², ואינם נכנסין בה רק מאירים מרחוק כדמיון התגין על האותיות. לכן לא נזכר⁵⁴⁵ בכתר דבינה רק ז' אותיות אלו שהם סגו"ל ושב"א בצורת תגין לרמוז אל הנ"ל, שחסד וגבורה דאבא, שהם סגו"ל שב"א, הם בצורת תגין על אותיות דאמא. גם כי מספרם עולה ת"ג כנ"ל. נמצא כי בחי' אותיות של חסד וגבורה דאבא שהם שב"א סגו"ל⁵⁴⁶, הם נעשים תגין על כתר דבינה, והבן זה מאד. ולפי שהבינה היא נקבה לכן גברה הגבורה וקדמה נקודתם⁵⁴⁷ אל נקודת החסד שהוא זכר, לכן הוא כסדר זה שב"א סגו"ל ולא סגו"ל ושב"א⁵⁵³. וכן הענין בנקודות של (ז"ת ל"ג)⁵⁴⁸ ט"ת דאבא שהם אותיות של

⁵⁴⁶ עיקר הטעמים הם עיגולים, הרי הם מכתר. שכן הכתר הוא המקיף למעלה על כולם, לכן הם בצורת עיגול, שכן הכתר מקיף למעלה על כולם וכן הוא מקיף בהארותו את כולם בכל סביבותיהם כי הוא סבתם בראש ותכליתם בסוף, ונמשכים זה מזה על שם הוראת הרצון והכוונה (ביאורים ח"א נז ע"ב).

⁵⁴⁷ עי' זהר פנחס רכט ע"א.

אין זה חידוש דווקא בשמות הוי"ה ב"ה, אלא גם לכל האותיות (ביאורים ח"א נז ע"ג).

⁵⁴⁸ משמע מדבריו שגם לתגין יש שמות מיוחדים לכא"א אמנם לא זכינו לזה (ביאורים ח"א נז ע"ד).

⁵⁴⁹ סגול הוא ניקוד שהוא כינוי למידת החסד (תיקו"ז קנא ע"א) ושבא הוא ניקוד הגבורה (תיקו"ז ו ע"א) [עי' נוסחאות]. החסד והגבורה דאבא מתגלים בכתר דאמא, ועיקר הנקודות מתגלים מהז"ת ולמטה, והאמת היא שרק ניקודים סגול ושבא המה שמתגלים, שכן הניקודים קמ"ץ פת"ח וציר"י הרי הם ניקודי חב"ד כלולים באור הכתר ובטלים באור הטעמים. וכמו כן ד' הנקודות התחתונות הרי הם בתנה"י דאבא אינם מתגלים, שכן הם מלובשים בכחב"ד דאימא (ביאורים ח"א נח ע"א).

⁵⁵⁰ עי' לקמן שער או"א פרק ז' שאלו האותיות עצמן עשויים מאותיות דשמות אהי"ה ושמות אהי"ה הללו עשויים תגין, והוא בחינת תגין בפנימיותו, ובחינת שמות בחיצוניותו (ביאורים ח"א נח ע"א).

⁵⁵¹ אבא כאן הוא או"א עילאין, ואמא היא או"א תתאין דהיינו ישסו"ת, והאו"א עילאין עומדים בא"א מהגרונ עד החזה, ואילו היסו"ת עומדים מהחזה עד הטבור. ועכ"ז או"א עילאין מתפשטים בכל פנימיות קומת ישסו"ת (ביאורים ח"א נח ע"א).

⁵⁵² בשער רוה"ק מתבאר שהם בסוד מידות ד"ג ת"ד (ביאורים ח"א נח ע"א).

⁵⁵³ עי' א"א פ"ח שכותב שו' ת"ג התחתונים עומדים בסדר הפוך מלמטה למעלה, ומרמז בזה שאין התחתונים יכולים לקבלם אלא על ידי עמידתם מלמטה למעלה, שכן על ידי כך נצטמצמו, ואז יש כח בתחתונים לסובלם. אמנם בז"ת דבינה, (הרי הם שורש לזו"ן) נתגלו החו"ג כסדרן (ביאורים ח"א נח ע"ג)

מאיר העין ח"א

טעמים שבכתר דאבא. המשל בזה, כי ז' דזרקא הוא כזה⁵⁵⁴, וכן הענין בטעמים שבכתר דאבא שהם אותיות בציור עגולים⁵⁴⁹, והם אותיות של בחינה אחרת שלמעלה ממנו⁵⁵⁵ ודי בזה כמ"ש בשער היחודים.

שער הפרק ה' 550 בל"ב נתיבות פליאות חכמה וכו' (ס"י פ"א מ"א)

הנה העולם הוא משה קצוות⁵⁵⁶ שהם מעלה ומטה וארבעה רוחות. והם סוד זעיר אנפין הכולל ו' קצוות. והתחלתם מחסד⁵⁵⁷ כמ"ש (תהלים פ"ט ג) אמרתי עולם חסד יבנה וגו', הרי כי העולם הוא מחסד ולמטה, יען היות העולם כגוף אל הראש⁵⁵¹⁵⁵⁸, המתלבשת בסוד מוחין דזעיר אנפין⁵⁵² בתוך מוחותיו⁵⁵⁹. והנה הבורא עולם זה, הוא חכמה ע"י שמזדווג עם אמא⁵⁶⁰,

⁵⁵⁴ כוונתו שהוא מצורף מכל הניקודים קמץ פתח וכו' וכו' וחיר"ק המצויירים כאן ל"ד (ביאורים ח"א נח ע"ד).

⁵⁵⁵ דהיינו השמות של י"ג ת"ד. והאותיות ההם נכללים משמות הוי"ה ב"ה ושמות הוי"ה ב"ה נכללות מצורות הטעמים (ביאורים ח"א נח ע"ד).

⁵⁵⁶ עי' ביאורים ח"א נט ע"א שעל אף שתמיד עולם הוא בסוד נוק' והיינו העיגולים, אמנם כוונת הרב כאן הוא לבנין העולם ומציאותו שנתייסד בו' קצוות דהיינו יושר. וע"ש נט ע"ג, שגם מה שכונו בינה ומלכות "עולם" הכוונה היא רק לז"ת שלהם. וקשה, שכן כאן הוא אומר שזהו הז"א. אלא צ"ל שעיקר התיבה "עולם" מורה על הכללות הנושאת את כל המציאות כולה הרי היא עניין ד' היסודות ארמ"ע ההנושאים את כל הנמצאים כולם, אמנם ד' היסודות ארמ"ע ללא דצח"ם המה בהעלם, ולא נתגלה בהם שם עולם אלא לאחר יציאת הדצח"ם, ואז נקראים היסודות בשם "עולם" על שם שהם כוללים ונושאים אותם. אם כן, בע"כ שעיקר השם "עולם" באמת קאי רק על היסוד, הכולל והנושא של העולם. אמנם לא נתגלה בשמו אלא רק על ידי הבנין, והפרטים והנשוא. אם כן עלמא עלאה, הרי הוא עולם האצילות, הוא רק הבינה, דהיינו יסוד דבינה. אמנם אינו נקרא עולם אלא על ידי הז"א שנתגלה בו, וכמו כן הוא ביסוד דמלכות, הרי הוא השורש לעולמות ב"ע. ואין הכוונה ליסוד עצמו, שכן שם עדיין הוא נעלם, אלא הכוונה לעטרת היסוד, ושם המה עטרין דח"ג וכלולים שם כל ד' המוחין חו"ב וח"ג והמה כנגד בחי' ד' היסודות ארמ"ע [עי' לקמן שבירה ו' שכל חיבור של זר"נ הוא בחי' של עולם].

עי' ביאורים ח"א כה ע"א שהוא בחינת ז"ת דמלכות דא"ק, שעל ידיהם נברא הכל. ועי' ביאורים ח"ב נה ע"ד שכאשר מדברים על "עולם" בסתמא, הכוונה לז"ת של אותו עולם (עי' מקורו ביהל אור ח"א יא ע"ד, שלעולם הג"ר נעלמים ועיקר העולם המה הז"ת, (ועי' ביאורים ח"ב סו ע"ד שהג"ר הם המחברים את העולם לבחינות שלמעלה ממנו). ועי' דע"ה ח"א פה ע"א שהר"ק הוא כלל הקומה, ואפילו הראש, שכן כל בחי' הג"ר היא רק המוחין שבראש, שהרי גם לתינוק יש ראש אלא שחסרים לו מוחין [עי' ראייה לזה רע"מ נשא קכג ע"ב דגופא ורישא מלבר ומוחא ולבא מלגאו [זר"ן הם גופא ורישא מלבר] – הקדו"ש לח ע"ג] [עי' מוחין דקטנות פרק א' שעכ"פ יש לו מוחין דבחי' אלקים הרי הם בחי' קרומין, ועי' לקמן שער מוחין דצלם פרק ז' וז"ל, ונראה כי הג"ר שהם חב"ד דז"א עצמו הם המוחין, והם הנקראו פנימיות, אך החיצוניות אפילו בראש עצמו נקרא ו"ק דז"א, ע"כ, וכן עי' מש"כ שם ד"ה ובזה בהערתינו על מש"כ "הם גופא ורישא מלבר"]. עי' לקמן הערה 558, ועי' שער כה דרוש ח' וז"ל, ברחם אשה נעשה פרצוף אחד ב"ס רק שהוא רוחני מאד יותר מן הז"א ונקרא נשמה של הז"א כי כמו שנשמת האדם אינה נכנסת בו עד י"ג שנים כן נשמת הז"א שהוא המוחין שלו אינן נכנסים בו עד י"ג שנים, ע"כ, ואולי אפשר לומר שזו ראייה לדברי ספר הדע"ה. אמנם עי' שער דרושי הצלם פרק ג' שזה נחשב לבנין של י"ס אפילו בלא מוחין.

⁵⁵⁷ עי' ביאורים ח"א נט ע"א שאין הכוונה לשרשם שבתחילה, שכן שורש כל המציאות הוא בבחי' גבורה, אלא שאח"כ השתתף עמו חסד, וכמש"כ חז"ל דבתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין וכו'. אמנם בנין העולם וקיומו והשלמתו נעשה על ידי חסד בלבד (זהר תרומה קסו ע"ב ותיקו"ז יז ע"א). וכל הקדמה של חסד לגבורה במנין הו"ק הוא רק לאחר התיקון. השורש לכל הכלים והגוף הוא רק ז"ת (ביאורים ח"ב נד ע"ג).

⁵⁵⁸ ההתחלה היא רק מחסד ולמטה, שכן רצון המאציל היה שיהיה העולם לבחי' גוף וכלי לאורו שמתלבש שם, ולא מציאות הנבדלת בפני עצמה אלא רצונו ית' שיהא העולם קשור בו תמיד. לכן עשה את תחילתה רק מהז"ת ולמטה, ואילו את הנשמה עשה מהאור העליון המתלבש שם. ועל אף שיש בחי' ראש בגוף, אמנם אין זה מכלל הג"ר אלא מכלל הז"ת. והג"ר הוא בסוד אור המתלבש בתוך המוחין דז"א (ביאורים ח"א ס ע"א).

⁵⁵⁹ כלומר חב"ד דאצילות מתלבשים בתוך חב"ד הפרטי דז"א.

מאיר העין ח"א

ואבא נותן בה טפה⁵⁶¹ שכלולה מחומר וצורה⁵⁶², וצריך שהחומר והצורה יהיה כל א' כלול מ'י, כי אין דבר פחות מ'י. וז"ס (תהלים נב לא) זרע יעבדנו, שמשעה שנזרע נותן בה הצורה השכלית (נ"א שנזרעה נתנה הצורה בה)⁵⁶³ שהוא הנפש⁵⁶⁴, אשר בכחה מצטייר החומר ונעשה אברים⁵⁶⁴ שהוא בית קיבול אל הנפש. דוגמת אומן הנופח⁵⁶⁵ בכלי זכוכית וע"י הרוח הנכנס בתוכו מתפשט חומר הזכוכית ונעשה כלי, וז"ס (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים, כאומן הנופח בנפיחה תוך האפר⁵⁶⁴ והחומר, לכן הנפש משעת זריעה אינה נפרדת לעולם מהחומר⁵⁶⁶, ואף כי אחרי מותו נפשו עליו תאבל עד תחיית המתים.

וז"ש בתיקונים דף יב ע"א (יג ע"ב) ונפשא איהי כללא דאתוון ואיהי שותפא { כג ע"א } דגופא⁵⁶⁷, ורוחא איהי כללא דנקודין דנהרין בעיינין⁵⁶⁸. ובענין זה יובן מאמרי התיקונים כי פעם יאמר שאותיות הם גופין כנזכר שם קודם לזה וז"ל⁵⁶⁹, יזהירו אלין נקודין דנהרין באתוון וכו' וכלהו נהרין בעיינין⁵⁶⁵ דגופא בגנתא דעדן, וכן בתיקונים (דף יו קכה ע"ב⁵⁷⁰) אמר בפ' דאתוון אינון לגבי נקודים כגופא לגבי רוחא, ובמקומות אחרים מצינו כי אותיות נפש⁵⁷¹ ונקודות רוח כנזכר (דף יג ט ע"א). ולהבין הענין ג"כ נקדק בדבריהם באומרו דאתוון לגבי נקודין כגופא לגבי רוחא, והרי הנפש מדריגה ממוצעת בין הגוף והרוח, והל"ל כגופא לגבי נפשא, אך הענין, דע כי הטעמים הם מן הכתר⁵⁷², ונקודות מן החכמה, ותגין מג"ר דבינה, ואותיות מז"ת שבה⁵⁷³ וגם בזו"ן, נמצא כי אותיות אחר שהם בזו"ן הנקרא גוף, יען שהם כללות ז"ת דאצילות בכללות, נמצא כי אותיות נקרא גופא לעולם שהם הכלים, והתגין הם ג"ר דאמא והם הנפש דאותיות,

⁵⁶⁰ כלומר שיש כאן בחי' יש מאין, שכן העולם שנולד מזה הזיווג הוא ר"ק דתיקון, משא"כ הנקודות שאינם תולדה של זיווג כלל [עי' בזה עוד בשער השבירה פרק א' ד"ה ומ"ש שאלו, ודברינו שם] (ביאורים ח"א ס ע"א).

⁵⁶¹ טיפה זו היא השתתפות אר"א לתת חלק מגופם ונפשם (כללים ח"ב כו ע"ד, סה ע"א) ובפרטות מהנה"י שבהם (כללים ח"ב קכ ע"ב). הגם שעיקר הטיפה הוא מחלק הולד עצמו, ה"ה הנקודה העצמותית שבו, אמנם הוא נתייסד מהמאציל ית' בכל אר"א, בעטרת היסודות שלהם, שכן שם נתייסד בכל עליון שורש נעלם לתחתון (שם סה ע"א).

⁵⁶² הרי הם בחי' אור וכלי שבו, והם נמשכים יחד (כללים ח"א צה ע"ד), והולכים ומיתקנים בכל ימי העיבור, יניקה ולידה, וכן בכל משך חייו. אמנם גם זה נחלק לשנים: א) מבירורי הולד עצמו שנבררו מהכלים ומהניצוצין דעולם התהו, וכן מתוספת האור ומוחין שנמשכת לאר"א לצורך הזיווג ב) מה שנותנים אר"א חלק מגופם ונפשם (עי' לקמן שער המוחין פרק ה') (ביאורים ח"ב פא ע"ד).

⁵⁶³ "משעה שנזרע" הוא משעה שנקלט הזרע במעי האשה. ואפילו הפילה, ואז ניתנת לו צורתו (ע"ש לשון רש"י גמ' סנ' קי ע"ב) (ביאורים ח"א ס ע"ב).

⁵⁶⁴ זו ראייה נוספת לכן דניתנה בה הצורה דווקא מהשעה שנזרע (ביאורים ח"א ס ע"ב).
⁵⁶⁵ עי' נפה"ח שער א פרק טו.

⁵⁶⁶ האדם נשלח לעולם כדי לתקן את נפשו ולזכך את גופו, כך, שיהא כולו קודש לה', וכן ליחדם בשרשם העליון (לש"ו הקדו"ש נו ע"א), החומר והצורה תמיד מהתווים ונארגים יחד (ביאורים ח"א ס ע"ג).

⁵⁶⁷ הרי הוא נפש דקטנות, הבא משעת פקידה, והוא ג"כ סוד הבלי דגרמי הנשארים בקבר (ביאורים ח"א כב ע"ד).

⁵⁶⁸ הנפש הוא כלל האותיות, שעל ידיה נעשתה צורת האותיות וכן צורת הגוף. ולכן לפעמים נקרא נפש ולפעמים גוף (ביאורים ח"א ס ע"ג, ועי' תיקו"ז הו"ד לקמן)

⁵⁶⁹ יג ע"ב: יזהירו אלין נקודין דנהרין באתוון ובהון נהרין כוכביא ברקיעא בגנתא דעדן וכלהו נהרין בעיינין דגופא בגנתא דעדן.

⁵⁷⁰ קכה ע"ב: אתוון אינון לגבי נקודין כגופא לגבי רוחא, ע"כ. ע"ש בבהגר"א, וז"ל, שכינתא מאנא כו' כגופא כו' - והיא נפשא, כמ"ש למטה ומאנא דנקודין איהו נפש, אלא שנפשא שתופא דגופא, עכ"ל.

⁵⁷¹ אותיות התורה הם עצם הספירות וכוחותיהם (ביאורים ח"א כז ע"ב).

⁵⁷² עי' לעיל ריש פרק ד'.

⁵⁷³ על אף שעיקר האותיות הוא בזו"ן, אמנם מאחר ואמא היא שורשם, לכן נעשה שורש האותיות גם באימא, אמנם בבחי' המוחין האותיות (ג"ר שלהם) מתחילים מחכמה (ביאורים ח"א ס ע"ד).

מאיר העין ח"א

וכמו שהנפש אינה נפרדת לעולם מן הגוף, כן התגין אינם נפרדין מאותיות⁵⁷⁴ בס"ת לעולם, משא"כ הנקודות וטעמים שאינם בס"ת רק ע"י קריאת אדם בס"ת⁵⁷⁵ והבן זה. וז"ש לעיל (ת"ז יג ע"ב) ונפשא איהי כללא דאתון ושותפא דגופא. והענין כי התגין הם משתתפין ומתחברין בעצמות האותיות שהם גוף, והתגין הם כללות האותיות, כי ג"ר דאמא הם כלולים מז"ת⁵⁷⁶ שהם האותיות, וכללות הז"ת נשרשין ונכללין בג"ר שהם התגין. ובעבור זה אין התגין רמוזין ונזכרין בתיקונים⁵⁷⁶ יען כי הם ואותיות משתתפין יחד, לכן לזמנין נקרא אותיות גופא כי כן הוא האמת, ולזמנין נקרא נפש בבחי' התגין שבהם. והנקודות הם רוח האותיות⁵⁷⁷, וז"ש דף ל"ה (ת"ז קכה ע"ב) דאתון לגבי נקודין כגופא לגבי רוחא, והו"ל כאלו אמר כגופא ונפשא לגבי רוחא, כי בהזכיר את הגוף ממילא הנפש בכלל כי שותפין הם כנ"ל. ויובן ג"כ מה שכתב⁵⁷⁸ כי אתון מבינה והיא מז"ת שבה, אך תגין נפשא והוא מג"ר שבה⁵⁷⁹. ולהיות התגין בחי' נפש וכל נפש בחי' מלכות, ולכן אמרו שם (דף פט"ו⁵⁸⁰) דמלכות אתעביד כתר דז"א, בסוד התגין שע"ג אותיות. שכבר ידעת⁵⁸¹ כי נפש יתירה דאו"א⁵⁵⁷ היא כתר בראש ז"א⁵⁸², בסוד כתר יתנו לך יי' אלהינו כנזכר בזוהר בפ' פנחס (דף רמב ע"ב).

ועתה נבאר עניינם. דע כי הכלים שהם גוף דז"א הנקרא עולם הם בחינת אותיות, ובהם נכללין התגין שהם הנפש. אמנם מן הכ"ב אותיות נעשה הגוף כולל י' שליטים שהם כחב"ד חג"ת נהי"ם, כנזכר בהקדמה ב' דף יב וכן בדף י"ג⁵⁸³ (יט ע"א) וז"ל, וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון ואתקריאו בתיקונא דא חסד דרועא ימינא כו', ואח"כ⁵⁸⁴ נבאר איך מכ"ב אותיות נעשין י' תקונין⁵⁸⁵. והנה להיות שהתגין משותפין באותיות,

⁵⁷⁴ עיי' ביאורים ח"ב לב ע"א שהוא הרשימו של הנפש שעיקרו מצוי בגוף, אמנם יש חלק המצוי למעלה מהגוף. וכמו כן התגין נראים רק ב"ד האותיות שעטנ"ז ג"ץ ובג"ד כפר"ת, ועיי' אריכות בעניין זה בהערה 893.

⁵⁷⁵ עיי' לקמן נקודות ו' שזהו תיקונו (ביאורים ח"א ס ע"ד), ועיי' שם ד"ה לכן ובהערתינו שם בסוף הקטע, מ"ט אין נזכרים תגין בתיקו"ז.

⁵⁷⁶ האמת היא שתגין נזכרים בכמה מקומות בתיקונים, אלא שלא מבואר שם אם הם גוף או נפש. וכן בשרשם אינו מבואר אם הוא בבינה או בזו"ן (ביאורים ח"א ס ע"ד) ועיי' לקמן הערה 893.

⁵⁷⁷ על ידי האותיות הם מתנועעים ומתנהגים (ביאורים ח"ב כט ע"ב).

⁵⁷⁸ בתיקו"ז דף יג ע"ב (הו"ד לעיל בתחילת הפיסקא), ששורש התגין הוא בג"ר דבינה, ושורש האותיות הוא בז"ת שבה. ועיי' תיקו"ז יד ע"א הו"ד לקמן הערה 595.

⁵⁷⁹ עיי' לעיל הערה 573.

⁵⁸⁰ הביאורים ח"א ס ע"ד מציין לדף סט ע"ב: ספר תורה כליל חמשה חומשי תורה ואתעבידת תגא על רישיה בכל את ואת דיליה מאלין אתון ידיעאן דספר תורה.

⁵⁸¹ מכוונת מוסף שבת (ביאורים ח"א סא ע"א).

⁵⁸² עיי' אריכות בעניין זה בביאורים ח"א סא ע"א וע"ב, שם מבאר את עניין התיקון בכוונות אלו. אמנם נלע"ד שהם אינם מענין ספר זה.

⁵⁸³ ואלין עשר ספירן אינון אזלין כסדרן, חד אריך וחד קצר וחד בינוני, ואנת הוא דאנהיג לון ולית מאן דאנהיג לך לא לעילא ולא לתתא ולא מכל סטרא לבושין תקינת לון דמנייהו פרחין נשמתיין לבני (נ"א דבני) נשא, וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופא לגבי לבושין דמכסיין עליהון ואתקריאו בתקונא דא חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא, תפארת גופא, נצח והוד תרין שוקין, ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש, מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה.

תרגום: ועשר ספירות האלה הם הולכים כסדר, א' ארוך וא' קצר וא' בינוני, ואתה הוא שמנהיג אותם ואין מי שמנהיג אותך לא למעלה ולא למטה ולא מכל צד לבושין תיקנת להם שמהם פורחים נשמות לבני (שבני) אדם, וכמה גופות תקנת להם שנקרא גופא ללבושין שמכסים עליהם ונקראו בתקון זה חסד זרוע ימין, וגבורה זרוע שמאל ותפארת גוף נצח והוד שתי שוקים, ויסוד סיום הגוף אות ברית קודש מלכות פה תורה שבעל הפה אנו קוראים לה.

⁵⁸⁴ לקמן פרק ו' וז' (ביאורים ח"א סא ע"ג).

⁵⁸⁵ הנקראים כך מכיוון שעל ידיהם נעשית האפשרות שיתגלה אור הא"ס למטה, שכן נתלבש בהם, וז"ס י"ס דבחי' נפש הרי הם י' השליטים הנ"ל. ואין כוונתו ש"ס דבחי' נפש נעשים מכ"ב האותיות, אלא הם נעשים מהתגין הרי הם י"ס דבחי' נפש, שכן התגין הם בג"ר ואילו האותיות הם בז"ת. ועיקר כוונת הרב בתיבה "תיקונים" היא לבחי' התואר וצורת פרצוף אדם, והתיקון הוא שנעשה ונתקן בצורת פרצוף אדם על ידי הנפש שהוא הצורה לחומר (ביאורים ח"א סא ע"ג). עיי' לקמן רפ"ו שעה"כ דרוש ב' דעמידה ודב"ש שאלה כ"א (לש"ו).

מאיר העין ח"א

לכן נכללין נפש וגוף יחד בכ"ב אתון, וכולן נקרא כ"ב בחי' אתון. והנקודות הם י"י⁵⁸⁶ כמ"ש בע"ה והם בחי' רוח⁵⁸⁷, והם נקראו י"ס באמת⁵⁸⁸, בסוד (תהלים יט ב) השמים מספרים, כי השמים הוא ז"א בחי' רוח הכולל י"ס, המספרים⁵⁸⁹ ומזהירים למלכות הנקרא כבוד אל, כנזכר בפרשה תרומה (דף קלו ע"ב), ⁵⁹⁰מאי מספרים כו' אלא דנהרין ונצצין בנצוצי דנקודה עלאה כו', הרי כי הספי' הם מחכמה נקודה עלאה. גם ידעת מפסוק (תהלים קמו ד) מונה מספר לכוכבים⁵⁹¹, כי ת"ת נקרא מספר, והוא רוח, כמ"ש (דף י"ו⁵⁹²) וקרינן⁵⁹³ לון י"ס. ואח"כ אמר לבושין תקינת

⁵⁸⁶ ישנם ה' תנועות גדולות וה' קטנות. אמנם העיקר הם רק ט', והעשירית נעלמת (ביאורים ח"א סא ע"ג). ועי' תיקו"ז קנא ע"א שהעשירי הוא ללא ניקוד והיא מלכות.

⁵⁸⁷ לעיל כתב שהנקודות המה בסוד חכמה. ואין להקשות מהך דשורש ט"א הוא בסוד כח"ב (עי' תיקו"ז קנא ע"ב), שכן מציאותם בבחינה זו נעלמת שכן הג"ר הם נסתרות (ביאורים ח"א סא ע"ד).

⁵⁸⁸ עיקר הי"ס הם י' האותיות דשם מ"ה, כמ"ש כ בתיקו"ז יט ע"א: מלגאו איהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו ארח אצילות ע"כ. פירוש "ארח אצילות" שהוא דרך האצילות, שכן כל האצילות סובבת והולך רק עליו, וכל הנהגת אצילות הוא רק על ידו. והנה שם מ"ה הוא במדרגת הרוח, וזה עיקר האדם, שהנשמה מעליו והנפש מתחתיו [עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין, כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל. ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד], וכן השם למעלה מ"ה הוא בינה, שכן זהו בסוד שם אה"ה שהוא לעתיד לבא יהיה יה"ה [בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ב ומחסד]. ושם הנפש היא אדנ"י או אלקים, שכן הוא משותף לעולמות ב"ע (ביאורים ח"א סא ע"ד).

⁵⁸⁹ "מספרים" הוא מלשון "ספירות". ונקראו ספירות על שם שהם מזהירים ונוצצים ע"ד מאמר הכתוב "כמראה אבן ספיר" (יחזקאל א כו), וכ"ז הוא משום שעיקר הספירות הוא בז"א המכונה "שמים" (זהר בראשית טו ע"ב). ועי' מש"כ הגר"א באד"א פרשת בראשית דפירש תיבת "שמים" שהוא מלשון ס, כלומר, שהוא שם בהחלט כלומר גבוה מכל גובה בריחוק מקום כזה שאי אפשר להגיע לשם, והוא בלשון רבים ע"ש שהוא כולל כל מה שתחתיו והכל נשרשים שם, והם "מספרים כבוד א-ל" ו"כבוד א-ל" הוא כינוי למידת המלכות שכן על ידה מתגלה כבוד שמים בעולם, וה"מספרים" הוא בכך שז"א מאיר אל המלכות. ז"א מקבל מחכמה הרי הוא שורש הנקודות, וחכמה מכונה "נקודה עלאה" (עי' זהר תרומה קלו ע"ב). ועל אף שהגרסא לפנינו "נהורא עלאה", עי' לקמן שרבינו גורס נקודה עלאה) ו"נקודה סתימא" (זהר שמות ד ע"א) (ביאורים ח"א סא ע"ד).

⁵⁹⁰ ז"ל: מספרים, מאי מספרים, אי תימא כמאן דמשתעי ספור דברים, לאו הכי, אלא דנהרין ונציצין בנציצו דנהורא [דנקודה לפי האר"י] עלאה, וסלקין בשמא דכליל בנהירו דשלימו עלאה, ומאן איהו, ספור, דנצצי בנציצו שלים, ע"כ. כלומר מזה שמבואר ששרשם ב"ספר עלאה" הרי הוא ספר ספר וסיפור (עי' ס"י פ"א מ"א), הרי הם כח"ב. ואם שרשם בחכמה הרי הוא הספר הראשון, אם כן מובן שמה שיוצא משם הוא שם שלם.

⁵⁹¹ מליקוטי תורה, וכן הוא בשער הפסוקים תהלים קמז, ות"ת מכונה "מספר" (זהר שמות קה ע"א) (ביאורים ח"א סב ע"א).

⁵⁹² כוונתו להמשך ל' הקדמת התיקונים יט ע"א הנ"ל: פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחושבן אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין לית מחשבה תפיסא בך כלל אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינן לון עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין ובהון אתכסיאת מבני נשא ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון ובגין דאנת מלגאו כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר אתחשיב ליה כאלו אפריש בך ואלין עשר ספירן אינון אזלין כסדרן חד אריך וחד קצר וחד בינוני ואנת הוא דאנהיג לון ולית מאן דאנהיג לך לא לעילא ולא לתתא ולא מכל סטרא לבושין תקינת לון דמנייהו פרחין נשמתין לבני (נ"א דבני) נשא וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופא לגבי לבושין דמכסיין עליהון ואתקריאו בתקונא דא חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא תפארת גופא נצח והוד תרין שוקין ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה.

תרגום: פתח אליהו ואמר רבוננו של עולם שאתה הוא אחד ולא בחשבון. אתה הוא עליון על כל העליונים נסתר על כל הנסתרים, אין מחשבה תופסת אותך כלל אתה הוא שהוצאת עשר תיקונים וקוראים להם עשר ספירות להנהיג בהם עולמות נסתרים שלא מתגלים ועולמות מתגלים ובהם נסתר מבני אדם ואתה הוא שקושר אותם ומייחד אותם ומשום שאתה מבפנים כל מי שמפריד א' מחבירו מאלו העשר נחשב לו כאילו הפריד בך. ואלה עשר הספירות הם הולכים כסדר אחד ארוך ואחד קצר ואחד בינוני ואתה הוא שמנהיג אותם ואין מי שמנהיג אותך לא למעלה ולא למטה ולא מכל צד. תיקנת להם לבושים שמהם פורחים נשמות לבני (של בני) אדם, וכמה גופות תיקנת, אותם שנקראו גוף לגבי הלבושים שמכסים עליהם ונקראו בתיקון זה חסד, זרוע ימין,

מאיר העין ח"א

לון⁵⁶⁰ וכמה גופין תקינת לון כו', הרי כי י"ס הם עצמות שהם הנקודים⁵⁹³ שבתוך האותיות הנמשכין מחכמה עלאה הנקרא נקוד' עלאה ג"כ ועל שמה נקרא {כג ע"ב} נקודות. וז"ש אח"כ⁵⁹⁴ מלגאו איהו שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו באורח אצילות, וידוע כי שם זה גימ' אד"ם הרמוז בחכמה כ"ח מ"ה, כי הי"ס הן הן ה"י אותיות דשם מ"ה. וז"ש בזוהר (תיקו"ז יד ע"א)⁵⁹⁵ והמשכילים אלין אתוון⁵⁹⁶ דכלילן בב' דבראשית, ראשית נקודה⁵⁹⁷ בהיכליה, ט' נקודין תליין מניה⁵⁹⁸, ואתקרון (ס"י פ"א מ"ד) י"ס בלימה. וידוע כי ב' היא בכינה דמנה אתוון⁵⁹⁹, וראשית דא חכמה דמנה נקודין והם י"ס.

והנה בתחלה הזריע האב והוא חכמה טפת חומר⁶⁰⁰, והוא האותיות⁶⁰¹ שעליה נאמר (בראשית א ב) והארץ היתה תהו ובהו, כי מעכירת המים יצא חומר הראשון הנקרא תהו⁶⁰² כמ"ש

גבורה ימין שמאל, תפארת גוף, נצח והוד שני שוקיים, ויסוד סיום הגוף, אות ברית קודש פה, קוראים לו תורה שבעל פה.

⁵⁹³ בחי' רוח. ויוצא מכל הנ"ל שעיקר מה שנקרא בשם ספירות אינם הלבושים אלא רק העצמות שבתוכם, והוא בחי' הרוח שבו (ביאורים ח"א סב ע"א).

⁵⁹⁴ בהקדמת תיקו"ז: מלגאו איהו יו"ד ק"א וא"ו ק"א דאיהו ארח אצילות איהו שקיו דאילנא בדרועוי וענפוי, ע"כ. ו"שקיו דאילנא" הוא כינוי לדעת, עי' בבהגר"א על ספד"צ כא ע"ג ד"ה בעמר.

⁵⁹⁵ הקדמת תיקו"ז יד ע"א ז"ל: והמשכילים יזהירו אלין אתוון דכלהו כלילן באת ב' מן בראשית ב' איהי בית בי מקדשא דתמן בה נהרין כל אתוון (ביאורים ח"א סב ע"א).

⁵⁹⁶ ר"ל אלה שיודעים ברזים דאתוון (ביאורים ח"א סב ע"א).

⁵⁹⁷ כלומר הנקודה שבתוך הב' והוא רמז על החכמה השורה בתוך הבינה, והבינה היכל דיליה. שכן כל נוק' היא היכל ובית, וחכמה מכונה נקודה סתימא כנ"ל, שכן הוא סתום תמיד בהיכלה הרי הוא בינה, ומה שמאיר מחכמה לבינה הוא רק עטרת היסוד, ה"ה המלכות שלו (ביאורים ח"א סב ע"א).

⁵⁹⁸ כלומר מחכמה (ביאורים ח"א סב ע"ב).

⁵⁹⁹ שם הוא שורש לכל האותיות, ומשם הם מאירים ומתגלים במלכות. ומשום ששורש האותיות אינו מתגלה בבינה אלא רק בז"ת שבה. לכן נקט התיקו"ז (הו"ד לעיל) בלשון המורה על כפילות "תמן בה" לשון כפולה לא בכולה אלא רק עיקר גופה הרי הוא הז"ת שבה (ביאורים ח"א סב ע"א).

⁶⁰⁰ והאמא עושה את הצורה – ביאורים ח"א עח ע"ג.

⁶⁰¹ והנה על אף שאמרנו לעיל שהאותיות הם מבינה, האמת היא שעיקרן ג"כ הוא רק מחכמה שכן כל קבלת הבינה וכן כל עצמות הבינה הוא רק מחכמה. וכוונת מש"כ שהאותיות הם מבינה הוא שבה נעשה הציור וכל תוארם וצורתם, על דרך הולד שהאבא נותן את הזרע שהוא כחומר בלא צורה (עי' בהגר"א בפ"י ס"י ב ע"א, וכן ח ע"ג), והכל הוא רק בכח בלבד והציור והצורה הם רק מאמא (ביאורים ח"א סב ע"ג).

⁶⁰² עי' בהגר"א בפ"י ס"י ט ע"א: "שמים קדמו לכל דבר". ועי' רש"י בראשית א א וז"ל, אם כן תמה על עצמן שהרי המים קדמו שהרי כתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים ועדיין לא גילה המקרא בסיודור הקודמים והמאוחרים כלום בריית המים מתי היתה הא למדת שקדמו המים לארץ, עכ"ל. והוא סוד טיפת החומר דחכמה, המרוז בתבית "בראשית", שכן "ראשית" הוא כינוי לחכמה והב' הוא טיפת החומר שבו, הרי הוא האותיות. שכן חו"ב המה בסוד מים ואש, ובטיפת החומר שבו היו כלולים כל י"ס דז"א בבחי' אותיות, הרי הוא החיצוניות שבו. אמנם בתוכו היה כלול ונעלם גם האור והפנימיות שבו, הרי הוא המרוז בנקודה שבאות ב'. (ביאורים ח"א סב ע"ד).

אות ב' הוא רמז לטפת החומר של החכמה הרי הוא בחינת האותיות, והוא הבחינה החיצונית ד"ס דז"א. אמנם מתחילה יצאו כל י"ס שבו כלולים בכתר. וכתר יש בו ב' בחינות דהיינו עתיק וא"א, וכשהיו כל י"ס כלולים ונעלמים בטיפה הזרעית דחכמה והיו כלולים בכתר שלהם, כונו אלו הב' בחי' שבכתר "תהו ובהו". שכן הבחינה הראשונה, הרי הוא השורש הראשון, מכונה "תהו", שכן הוא קשור עדיין במקורו, והבחינה הב' היא כללות י"ס הנכללים בו בכח, והם עתידים להתגלות אח"כ, אם כי הם עדיין כלולים בו ונקראו "בהו" ע"ש שבו הם נכללים. כללו של דבר, תהו ובהו המה ב' הבחינות שבכתר דז"א (ביאורים ח"א סג ע"א). ועי' פירוש הראב"ד על ס"י אין תהו ובהו כינויים להעדר, אלא הם מציאות של היות דקות נעלמות אשר אין נתפס בהם לא שם ולא מילה וע"ש זה נקרא "תהו" מלשון תהוה ומשתומם משום שנלאה מלהשיג מה שהוא, שכן ההיות של "תהו" נעלמות מצד עצמם. אמנם ההיות של "בהו" נעלמות מצד המשיגם (ביאורים ח"א סג ע"א).

מאיר העין ח"א

בס"י (פ"א מ"א) שלש מים מרוח⁶⁰³ חקק⁶⁰⁴ וחצב בהן כ"ב אותיות מן⁶⁰⁵ תהו ובהו ורפש וטיט⁶⁰⁵ עשאן כמין ערוגה הציבן כמין חומה סבבן כמין מעזיבה⁶⁰⁶. הרי כי חומר האותיות מן מים⁶⁰⁷ שבחכמה יצאו, ותחילה נעשה תהו ואח"כ בהו, ואח"כ נרשמו ונצטיירו. ויש אותיות עגולות כמין חומה⁶⁰⁸, ויש פרוסה וארוכה כמין מעזיבה⁶⁰⁹, ויש של בית קיבול כמין ערוגה ששוהה המים בתוכו⁶¹⁰, וז"ש (איוב לו ו) כי לשלג יאמר ה'וא ארץ⁶¹¹. נמצא כי מעכירת המים שבחכמה⁶¹² יצא חומר (האותיות)⁶¹² הראשון הנקרא תהו. ואח"כ ניתן בבינה, ונצטיירו במעי אמא ע"י חומר שבה ג'⁶¹³, שהוא אפר של אש⁶¹⁴, כי (כמו ל"ג)⁶¹³ המים מימין שהוא חכמה, וממנו יצא מעכירותיו⁶¹⁵ הכ"ב אתוון, ובהם ה"ח של

⁶⁰³ הרי הוא חכמה (בהגר"א בפי' ס"י יא ע"ב), והוא שלישי לעתיק המכונה "רוח אלקים חיים" (ס"י פ"א מ"ט). ונקרא רוח ע"ש שהוא מרוח פיו ית'. ו"רוח מרוח" הוא כינוי לאורא שכן זהו עיקר הנשמה. והשלישית קרויה "מים מרוח" דהיינו חכמה והוא הראשון מג' המוחין (ביאורים ח"א סג ע"א).

⁶⁰⁴ דהיינו חק תוכות שלקח לעצמן כי הוסיף בהם אור ותיקנם והשלימם, ונעשו למציאות בפני עצמם הרי הם י"ס דז"א, וזהו מהתהו ובהו, שה"ה ב' הבחי' שבכתר כנ"ל הערה 602, והוא בבחינת חק תוכות, שעיקר מציאות הז"א הוא עצמות א', דוגמת העתיק. ועי' אד"ר קמא ע"א: עתיקא דעתיקין וז"א כלא חד (ביאורים ח"א סג ע"א).

⁶⁰⁵ עי' רמב"ן שפי' "רפש" עכירת המים ו"טיט" הוא עביו. ועי' לקמן מ"ד ומ"ן דרוש ה', שהטיפה הזרעית היוצאת בסוד אמ"ר תחילה יוצאת מהמוח בסוד כח"ב, ואז הוא בסוד אור בלבד, ואח"כ בגוף דהיינו בחג"ת הוא נתעבה ונתעכר ונעשה בבחי' מים, ובנה"י הוא נקפה ונגלד ונעשה בבחינת רקיע. אמנם כאן המדובר הוא בבחי' החיצונית דז"א, ולכן מים ורקיע נקראים רפש וטיט. ואינו מזכיר אור, שכן כאן הוא מדבר רק בחיצונית והוא גניז וטמיר בעלם גדול (ביאורים ח"א סג ע"ב).

⁶⁰⁶ אותן כ"ב האותיות הרי הם כללות הזו"ן שהיו כלולים עד עתה בתהו בהו ורפש וטיט הרי הוא טיפת חומר דחכמה, נתנו אח"כ בעיבור במעי בינה וזהו כמין ערוגה שהיא כמין זריעה, ואח"כ כמין חומה שהוא בנין שלם בפני עצמו, וזה נעשה ביניקה שהוא עיקר בנין זו"ן, וכמין מעזיבה, הרי היא כל בחי' הגדלות שנשלמו באורות הדצ"לם, ואז כל האורות העליונים סוככים ומקיפים עליהם מבית ומחוץ (ביאורים ח"א סג ע"ב).

⁶⁰⁷ זהו המשך של "שלש מים ממים" (ביאורים ח"א סג ע"ג).
⁶⁰⁸ בהכרח הוא שכן היה בשרשם, וכן יהיה בענף. והאותיות הסתומות מורות על העצמות העיקרי שבהם (ביאורים ח"א סג ע"ג).

⁶⁰⁹ דבר זה מורה על היותם סוככים על המציאות שלמטה מהם (ביאורים ח"א סג ע"ג).
⁶¹⁰ דבר זה מורה על קבלת תיקונים מלמעלה או מלמטה. ובאמת שישנם כל ג' התכונות הנ"ל בכל אות ואות, שכן יש חלקים שהם בתכונת בית קיבול, ויש חלקים שהם בתכונת בנין לעצמן ויש חלקים שהם בתכונת גג (ביאורים ח"א סג ע"ג).

⁶¹¹ זהו המשך לשון הס"י. ומש"כ "ויצק עליהם שלג" עניינו כי עד עתה דיבר במציאות האותיות בבחי' החיצונית שבהם, וקראם בשם "רפש וטיט וכו'" שכן לא היה ניכר אור המ"ה שבהם. אמנם לאחר שסיבבם כמין "מעזיבה" שהוא כינוי לבחי' מוחין וגדלות, אשר האורות נמשכים בהם בבחי' פנימים ומקיפים, שסיבבם כמין מעזיבה. והשלג כאן הוא בחי' שלג דהיינו ג' אלפי"ן דקס"א קמ"ג קנ"א [להה"ן שבשם אה"ה יש ג' מילויים, מילוי אלפי"ן, מילוי הה"ן או מילוי יוד"ן וממילא יש לשם זה ג' גימ' דהיינו שאה"ה הוא למעשה בעל ג' מילויים שונים וכ"א הוא גילוי שונה. וג' האלפי"ן שבכל אחד מהגילויים יחד הוא בגימ' שלג], ועי' לקמן שער לאה ורחל פרק ח' ובהגר"א על ספד"צ ה ע"ד בליקוט, ובהם נמתקים כל הדינים. ומש"כ "נעשה עפר", קאי על המלכות, נוק' דז"א המכונה עפר. ועל ידי מוחין דגדלות נתקן ונעשה פרצוף מלכות הנקרא עפר, והוא מצמיח, וכל האורות מתייחדים בו והוא כולל את כולם (ביאורים ח"א סג ע"ד).

⁶¹² והוא בבחינת "שלוש מים מרוח". ועכירת המים הוא הטיפה הזרעית שבו, וממנו יצא חומר הראשון של האותיות הנקרא תהו (ביאורים ח"א סד ע"א).

⁶¹³ והוא הנקרא בהו. (ביאורים ח"א סד ע"א).

⁶¹⁴ יסוד אש הוא בסוד בינה, והיא נקראת אפר, שכן זהו עכירות שמרי האש, כמו שרפש וטיט הם העכירות של המים ושרשם הוא מאבא, ומאפר זה מגדלים צמחים (עי' תוס' חולין פח ע"ב ד"ה שחיקת וד"ה מצינו) שהרי ממנו צומחים זו"ן דאצילות. (ביאורים ח"א סד ע"א)

⁶¹⁵ כלומר הטיפה הזרעית שלו אשר שרשה מהעביות והתמצית דהחומר והצורה שבחכמה, שכן הטיפה כלולה מהכל (ביאורים ח"א סד ע"א).

מאיר העין ח"א

מנצפ"ך הפשוטים הראשונים⁶¹⁶, ונעשה עפר לובן⁶¹⁷ מעכירות השלג לובן שבלבנון שהוא חכמה, בסוד כי לשלג יאמר הָוּא ארץ. אך האש הוא בבינה ומעכירותה ושמריה יצא⁶¹⁸ חומר⁵⁶⁴ הנקרא אודם, והם ה' אותיות מנצפ"ך⁶¹⁹ כפולים שהם ה"ג גימ' אפ"ר⁶²⁰, כי אפר עכירות שמרי האש הוא⁶²¹.

ואז נצטייר גוף הולד ז"א במעי אמא בכ"ב אותיות דכורין וה' אותיות מנצפ"ך הכפולים נוקבין ומהם נוצר הולד. וגם בכ"ב אותיות דכורין יש בהם נוקבין, כי החכמה יש בה צד שמאלי שכולה נקבה⁶²², כגון בג"ה מלכות, לכן יש בשאר הכ"ב בחינת נוקבין, אך בערך הכפולים נקרא כולן זכרים. ובזה תבין איך כל רמ"ח איברים שהם בחינת רמ"ח עצמות, כולם מזכר המזריע לובן⁶²³, אך מאודם האשה אינו רק השחור שבעין והדם שבתוך הגידין כו' (נדה לא ע"א), אך כל העצמות שהם השרשים של רמ"ח איברים הם מאבא.

והנה באותיות אלו משותפת הנפש, הם תגין, והיא מאימא. כי אין הנפש נכנסת בחומר רק אחר שנזרע, שהוא במעי אמא, אך אבא לא נתן בה רק החומר הכ"ב אתון שהם⁵⁶⁵ העצמות. אך בהכרח היה בתוכה⁵⁶⁶ הבל דגרמי⁶²⁴ הנז' פ' שלח (דף קסט ע"א⁶²⁵), כי ודאי טפת אבא לא

⁶¹⁶ עי' דרושי הצלם דרוש ב' שמנצפ"ך המה שורש דכל כ"ב האותיות, והם נקראים פשוטים, שכן כל חסד הוא פשוט ואינו נפרד ולא ניכרות בו בחי' פרטיות או הרכבה, והמה מחכמה אבא והם שורש ה' החסדים שבז"א. ועי' לעיל הערה 523 (ביאורים ח"א סד ע"א), וכן עי' דרוש ש"ך פ"ר ורפ"ח בסוף ספר הדע"ה.

⁶¹⁷ שכן מזה נמשכים ה' החסדים במלכות נוק' דז"א הנקראת עפר, והמה ה' אותיות מנצפ"ך שבאמצע כ"ב האותיות (ביאורים ח"א סד ע"ב).

⁶¹⁸ דהיינו מהטיפה הזרעית שבה (ביאורים ח"א סד ע"ב).

⁶¹⁹ שבאמצע התיבות (לש"ו).

⁶²⁰ מנצפ"ך גימ' פ"ר, ושרשם הוא בז' מלכי אדום שכל"א מהם כלול מד' פרצופים כאשר כל פרצוף כלול מ' ספירות דהיינו מ' ספירות. וז' פעמים מ' עולין פ"ר. ובתיקון נמשך להם אור משם מ"ה, וכל אור הוא אל"ף, ממילא הוא נעשה א-פר (ביאורים ח"א סד ע"ג).

⁶²¹ מהטיפה הזרעית דבינה נעשו ה' הגבורות הראשונות הרי הן המנצפ"ך הראשונים אשר המה שורש דכל כ"ב האותיות דמלכות, והם נשאר גנוזים בפה דז"א ולא נתגלו כלל, ועליהם הוא שאמרו דעת גנוז בפומא דמלכא, והז"א ממשיך את הארתם ונותנם למלכות והמה ה"ג דהמלכות שמקבל תחילה מז"א, ומהם הוא כ"ב אתון העיקריים דמלכות שהם כולם גבורות. אח"כ מקבלת אותן המלכות פעם שניה על ידי אמא עצמה, והמה גבורות ממותקות על ידי זיווג דאר"א (עי' שער הנסירה פ"א), ואח"כ היא מקבלת מז"א גם את הארת ה"ח שלו. ונכלל כל זה בהאתון דמלכות ונעשו כלולים מחסדים וגבורות והארת ה"ח. שכן מקבלת נוק' מז"א ובכך נרשמו בה מנצפ"ך שבאמצע האותיות. וה"ג הממותקות שמקבלת פעם שניה מהאימא עצמה נרשמו במנצפ"ך הכפולים שבסופן של האותיות, והם נחשבים גבורות לגבי המנצפ"ך של ה"ח הנ"ל, אמנם הה"ג העיקריים הראשונים לא נתגלו כלל, שכן המה קודמים לכל האותיות והם נשארים גנוזים בפה דז"א יחד עם ה"ח שלו. ולכן הוא נקרא אודם, הרי הם ה"ג, אמנם עיקר האודם שלה לא נתגלה כלל, שכן הוא גנוז בפה דז"א (ביאורים ח"א סד ע"ב).

⁶²² כי גם החכמה נעשתה מדו"ן הרי הם ב' המזלות ד"ג ת"ד וכן מחו"ג דא"א, וכן הוא בכל פרצוף ופרצוף, שכל תחתון נעשה מהחו"ג שעליו (ביאורים ח"א סד ע"ד).

⁶²³ כלומר מזה שאמר לעיל שאבא הוא שורש כ"ב האותיות והמנצפ"ך נמשכים מאימא, הרי שבע"כ שעיקר כל פרצוף הוא מהזכר (ביאורים ח"א סה ע"א).

⁶²⁴ כלומר, על אף שבכל מקום שכתוב בתורה "נפש" העניין נוטה יותר להיות מכוון על דם מאשר על עצמות (ביאורים ח"א סה ע"א). וביאור הדבר הוא ע"פ מה שמבואר באריכות בשער המוחין פרק ה' שהטיפה דאבא כלולה מחומר וצורה, וכן עי' עוד מוחין דקטנות פרק ב' שנפש דאבא היא רק בחי' נפש והיא בסוד אלקים דעשיה, ולכן היא קבועה באדם לעולם. אמנם נפש דאמא, היא בסוד מוחין דגדלות שבעשיה, נשארת בקבר עד שיתעכל הבשר, וכשתעכל הבשר היא עולה למעלה. לכן נפש דאימא היא בבחי' תגין שעיקרו למעלה מהאות (עי' לקמן הערה 893), ואילו נפש דאבא כלולה באות עצמה. אמנם פשוט, שההארה שהאדם מקבל אח"כ מהחכמה גדולה בהרבה מההארה דאימא. אלא שבעיבור דנפש (דהיינו גדילת האדם בחייו שבעוה"ז) הוא מקבל מאימא יותר מאשר מאבא, ואילו ע"י ההבלא דגרמי מתקשרים באדם הנרנח"י, ושם נשרשים כל תכונותיו ומדותיו של הולד שעל פיהם יהיו הנהגתו ומעשיו וטבעו, ובזה תלויים כל מקריו שבמשך ימי חייו (וכאן הוא שורש המציאות של צדיק ורע לו). וזהו הנקרא בשער הצלם פרק א' 'לבוש אל הנפש העיקרי', והוא נמשך לכל א' וא' בעת הזיווג מהש"ך ורפ"ח ניצוצין דעולם התהו, אחר שעולה ונתקן כל ניצוץ השייך לבחי' אר"א כאשר הגיע זמן תיקונו. והתורה לא ניתנה אלא

מאיר העין ח"א

היה רק חומר יבש רק קצת חיות בתוכה הנקרא הבל דגרמי, והם סוד הש"ך ניצוצין⁶²⁶ דנפקי מחכמה דהיינו אבא⁶²⁷ כנודע אצלנו, כי זה הוא מחובר חיבור גמור בעצמות אחר המיתה. אך הנפש שהוא מצד אמא חופפת עליהם מלמעלה בסוד (איוב יד כב) ונפשו עליו תאבל עליו דייקא, כי כמו כשהזריע (נ"א שמזרע) אבא יצא⁶²⁷ חומר עם הבל דגרמי משותף יחד, (לכן לא נפרדין לעולם ל"ג)⁶²⁸ כן לעולם אינן נפרדין, אך הנפש באה אח"כ מאמא וחופפת על הבל. ואז בבטן אשה נכנסת הנפש בט' חדשים מעט מעט, וכשנגמר נולד. לכן גם אחר מיתה חופפת על

בכדי לתקן את הניצוץ הזה, והוא טיפת החומר ההיולי המוכן לקבלת כל צורה (עי' בהגר"א בפי" ס"י ב ע"א שגל"ם גימ' ע"ג) (ביאורים ח"א סה ע"ב). ועי' לקמן הערה 914.

⁶²⁵ ז"ל, דקדוקא דא לא ידע שלמה מלכא דהא הוא קלא איהי כלילא רוחא ונפשא והבל גרמי מעצבונא דבשרא ומשטטא באורא וכל חד מתפרש דא מן דא וכד מטא להווא אתר דעאל ביה יתבא כמיתא וכל אינון חרשין וקוסמין ידעין אתרין אלין בחרשייהו וגחנין לארעא ושמעין קלא דא דמתחברן אינון רוחא ונפשא והבל דגרמי ואודעין מלה. תרגום: דקדוק זה לא ידע שלמה המלך, שהרי אותו קול כולל רוח ונפש והבל דעצמות מעצבון בשר, ומשוטט באויר, וכל אחד נפרד זה מזה. וכשמגיע לאותו מקום שנכנס בו, יושב כמת, וכל אותם מכשפים וקוסמים יודעים מקומות אלו בכשפיהם, ומשתחווים לארץ, ושומעים קול זה שמתחברים אותם רוח ונפש והבל עצמות, ומודיעים דבר.

⁶²⁶ הם נקראים "ניצוצין" ע"ש שכולם כחות של אש ודינים היוצאים מכח הבוצינא דקרדינותא, הרי הוא שורש הדין הנשרש למעלה בצמצום הראשון (פת"ש שבירה יא) [זה נכתב בענין הניצוצין של עולם הנקודות, ונלענ"ד שהוא נכון גם כאן], ועי' לקמן שער כו פרק א'.

⁶²⁷ מה שנקרא ניצוצין הוא בעיקר מה שנשאר בשברי הכלים לאחר מיתת המלכים, ונשאר שברי הכלים חסרים מהאור העיקרי שלהם אלא שנשאר שם כמה ניצוצי אור על דרך בחי' הבלי דגרמי שנותרו בעצמות בבחינת תמצית החיות כנ"ל (עי' לקמן שער רפ"ח). אם כן צ"ע, מ"ט אמר שהם יצאו מאבא, הרי הם אינם בחי' בפני עצמם אלא רק ניצוצי אור בעלמא שנותרו בשברי הכלים.

ובביאור העניין יש להקדים, שעיקר הנקודות הרי יצאו מהעיניים דא"ק, על אף שעצם מציאותם הוא מהבחינות האחרונות דא"ק (הנהי"ם שלו, עי' לעיל 463), אלא שיציאתם האמיתית היא רק מהמו"ס והיא שהוציאה אותם דרך העיניים (עי' לעיל הערה 463), דהיינו החכמה שבא"ק [כלומר חכמה שבכתר דא"ק], והוא זה שהוציא אותם דרך העיניים. וכמו כן היתה יציאת מלכי היושר דעולם הנקודות דווקא משם לאחר שעלו המ"ן דמלכי היושר תחילה במו"ס דא"ק אלא שאח"כ חזרו וירדו דרך הפנימיות ויצאו דרך הטבור והיסוד ולא דרך העיניים וכמלכי העיגולים הנזכרים כאן. וטעם יציאתם מהמו"ס, שכן במוח כל הביורורים הנצרכים נתקנים [עי' בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה ביה סליקו ודברינו שם] ומשם נמשך ויוצא האור דהטפה הזרעית של התיקון לשאר המציאות שהרי הוא שורש הנפש והוא נשאר בו לעולם (דהיינו ההבלי דגרמי שנשארים בתוך הקבר עד עת התחיה), והוא אשר נמשך ונתקן בתורת הש"ך ורפ"ח ניצוצין דעולם התהו. אם כן יוצא שעיקר עניין הש"ך ורפ"ח ניצוצין אינו שיוירי אור בעלמא אלא המה מה שנשאר וירדו עם השברי כלים בבחינת קיסטא דחיותא הנותרת בהם ע"מ להחיותם לע"ל.

עוד י"ל, שלאחר שיצאו כל הנקודות מהעיניים, הנה היו אף הם בבחי' ש"ך ורפ"ח, שכן לאחר שיצאו כולם מהמו"ס הרי הוא החכמה, שורש דל"ב נתיבות החכמה (שכל א' כלול מ' והרי הוא ש"ך) וכן מאחר שיצאו כולם מהחכמה שהוא ע"ב וכל א' כלול מד' (כנ"ל הערה 620 שיש ד' פרצופים) הרי הוא רפ"ח. כך שנראה שהנקודות היו לא רק ההבלי דגרמי שלהם, אלא שהמה שורש עניין היותם בלתי מיוחדים אלו עם אלו והיו בסוד רשות הרבים [וטיפת קרי], ובזה טמון בכח כל מה שיקרה להם וכל מציאותם, שיצא לפועל ע"י מיתתם. יוצא אם כן, כי לעולם עיקר הבירור והתיקון דכל ניצוץ הוא רק במוח החכמה דאבא, שכן שם הוא עולה להתברר, וממילא צ"ל שמש"כ כאן "חכמה" פי' מו"ס (ואין כוונתו שהש"ך נפקו משם, אלא ששם נסדר כל מציאותם, ושם נתגלה הרצון עליהם, ושם היה הגזירה על כל מציאותם ותהלוכותיהם). והנה עיקר יציאתם ומציאותם המה באמת רק בחי' השיורים והשמרים דאורות הנקודות, והמה עכירות דהנקודות.

עד כאן היה לפי פשוטן של דברים. אמנם סוד הענין של הש"ך ניצוצין התהוותם ומציאותם הוא באמת לאמיתה מהמו"ס דא"ק ממש, שכן המו"ס הוא סוד שורש הבוצינא דקרדינותא, והוא שורש כל הדינים תקיפין, ועכ"ז שאין דינים ניכרים שם כלל, אמנם שרשם הוא שם והדינים האלה המה בחי' העכירות והסיגים והפסולת דמו"ס, ועל ידי השתלשלות המדרגות משם דהיינו גילוי המלכין קדמאין, נתגלו הדינים שנכללו שם. אמנם מצד עצמם קדושים הם, ולכן הם נקראים "ניצוצות דקדושה". וע"כ תכלית כל התורה והמצוות אינו כי אם לתקן את כל אותם הניצוצין ולהעלותם מנפילתם בעולם התהו ולהחזירם לקדושתם הראשונה, לייחדם באור א"ס ה"ה מקורם הנאמן (ביאורים ח"א סו ע"א). וצ"ע למה לא תירץ מש"כ בהערה 624.

מאיר העין ח"א

עצמות ולא בתוכם כמו הבל דגרמי דאשתאר בחבורא גו גרמאי, כנזכר בפ' שלח (דף קסט ע"א), ואע"פ שבדף קע ע"א אמר זה על הנפש הכוונה הוא על הבל דגרמי וע"ש.

ואולי דגש ורפה הוא הבל דגרמי⁶²⁸, שאינם לא טעמים ולא נקודות ולא תגין, כנזכר בתיקונים סוף תיקון ה' (כא ע"ב) ולא קבלתי זה ממורי זלה"ה. ועיין מה שחסר בסוף תי' כ"ח של כת"י שאמר כי הדגש והרפה הם הנפש. ואפשר שהוא הבל דגרמי שהוא מכלל נפש, וע"ש היטיב בענין דגש ורפה ואותיות⁶²⁹ ונקודות וטעמים שהם גוף ונר"ן, והנה הנקודות הם הי"ס שבתוכם⁶²⁹, שהם בחי' רוח. { כג ע"ג }

והרי כ"ב אתוון והי"ס הם ל"ב נתיבות נמשכין מהחכמה, שבהם נברא העולם שהוא ז"א, וז"ש (ס"י פ"א מ"א) בל"ב נתיבות פליאות חכמה חקק, והם (פ"א מ"ד) י"ס בלימה וכ"ב אותיות יסוד כו'. ונקרא יסוד, לרמז לטפת חומר הזכר שהוא ראשון ויסוד שהם עצמות. ואחר כך מצטייר באימא בה' אותיות מנצפ"ך הנקרא טפת אודם. והבן זה למה זה נקרא תמיד בספר יצירה לבחי' כ"ב אותיות יסוד.

והנה אלו הל"ב נתיבות הם זכרים מחכמה, ונתונים באימא⁶³⁰ תוך מנצפ"ך שהם נ' שערים שבה⁶³¹, כי כ"א כלולה מי' הרי נ'. ולכן נקרא שערים יען הם פתחים פתוחים ונקבים של אימא הנקרא נקבה כי הנקבה שעריה פתוחים לקבל בתוכה נתיבות חכמה. ובוזה תבין היות גבורות מנצפ"ך נקבות, וגבורות ש"ך ניצוצין שהם הבל דגרמי דכורין⁶³².

⁶²⁸ עי' פת"ש עקודים ג בהגה"ה וז"ל, ואולי הוא ג"כ סוד ויאמר של ט' מאמרות דמע"ב, כי אמ"ר הוא ג' יסודות הכוללים הכל והם בסוד יה"ו של השם שהוא בחי' ר"ח שבפנים וה' אחרונה בחי' מלכות שבו עפר, ולכן הוא בחיבור תמיד עם האותיות וכלים עצמים שהם סוד ב"ן מלכות ועט' היסוד דדכורא, בחי' אפרים עפר ואפר הוא תמיד בה כי לא מתפריש מבירא לעלמין (זהו פקודי רנ"ט ע"א) והוא מצות מילה הדבוקה בישראל לעולם, ולכן הם קמים בתחיה, והוא הבלא דגרמי השוכן בקבר סוד מ"ה שע"י שם ב"ן קם בתחיה, וזהו סוד דגש ורפה י' עם ו', שרפה הוא קו למעלה בסוד הארת [נראה לענ"ד שיש להוסיף תיבות אלו: הו"ק והדגש הוא בתוך האור בסוד] חכמה בפנים בסוד י' והחכמה תחיה בעליה (קהלת ז יב) והוא כולל כל י' מאמרות של הרוח, והו' הוא נגד ו' ימי בראשית שבהם י' מאמרות, והוא סוד נקודה פנימאה של אות ב' דבראשית שהוא חכמה, כמ"ש (בראשית א א) בראשית ברא וגו', תרגומו בחוכמא וכו' וכמ"ש (תהלים קיא י) ראשית חכמה יראת ה' וגו' ושם גנוז הדגש והוא יראת הרוממות בסט' דינא שהוא גנוז מאוד, (מיכה ו ח) והצנע לכת וגו', ואח"כ מתפשט בו' ימי בראשית בחסד אור הראשון דאזיל בכלהו יומי, והוא הרפה הקו שעל האותיות והם ב' אתוון דבג"ד כפ"ת, ז' כלים של הז"ת, והוא האור הגנוז בצדיק בעט' יסוד שהוא האמונה הקבוע בישראל לעולם בסוד ה' דהו"ה הקשור תמיד עם ב"ן מלכות שהם האותיות, והוא אחיזתם בתורה, (משלי ג יח) עץ חיים הוא למחזיקים בה וגו', שע"י הם קמים בתחיה, כמ"ש, (כתובות קי"א ע"ב) כל העוסק בתורה, ט"ל תורה מחייהו, והוא ט"ל אורות של ל"ט מלאכות דמע"ב, וזהו ו"י דויאמר דמע"ב, דגש ורפה, והבן מאד, עכ"ל.

דגש ורפה המה נקודה וקו. שכן בימים הקדמונים היו נוהגים על הרפה לרשום קו ברוחב מעל האות, וכן עי' בבהגר"א על תיקו"ז כב ע"ב שדגש ורפה הם נקודה וקו, והם כנגד יסוד ומלכות, דין ורחמים. וא' מהם הוא בתוך האות וא' למעלה מהאות הרי הוא בבחי' נפש, ולכן הוא למעלה מהגוף וקשור למעלה. וזה גם בתוך האור עצמו המיוחד עם העצמות שבתוכם (ביאורים ח"א סח ע"ג). ועי' ביאורים ח"ב פז ע"ג שזהו בחינות ש"ך פ"ר ורפ"ח ניצוצין.

⁶²⁹ כאן חוזר בקצרה על הראשונות שעיקר בנין העולם, הרי הוא ז"א, הוא מאבא, כי ממנו עיקר האותיות (ביאורים ח"א סח ע"ד).

⁶³⁰ כ"ב האותיות נתונים בחכמה וי"ס בבינה, ויחדיו המה כנגד ל"ב שמות אלקי"ם שנזכרו במעשה בראשית, כי שם אלקים הוא בסוד בינה, ועל ידו נבראו שמים וארץ (ביאורים ח"א סח ע"ד).

⁶³¹ דהיינו על ידי ל"ב נתיבות החכמה כאשר הם נתונים בבינה, נעשים מה' האותיות מנצפ"ך נ' שערים (פי' אם תצרף את כ"ח האותיות שבט' הנקודות קמץ פתח וכו' עם כ"ב האותיות, סה"כ נ', וכן י"ח נקודות הפרטיות (פתח א' קמץ מורכב מב' סגול ג' חירק א') בצירוף ל"ב הנתיבות ג"כ סה"כ נ' - עי' בהגר"א בפ"י ס"י פ"א משנה א' אופן ג'). ונקראו "שערים" ע"ש שכל א' מהם כלול מכל הל"ב ומקבל לתוכו את כל הל"ב כולם, ולכל אחד יש שער מיוחד למעבר של אורות ונשמות אחרות, ואין שער אחד דומה לחבירו (ביאורים ח"א סח ע"ד).

⁶³² ש"ך מושרשים בחכמה ופ"ר בבינה. לכן נעשה מהש"ך הבל דגרמי ה"ה השורש לעיקר בנין הולד, ולמענו הוא נברא כדי לתקנו, ועל ידו יסובב תכליתו האחרון. אמנם מהאימא נמשך שורש הנפש, והוא הנוק' שבכל פרצוף והוא למטה ממדרגת אדם, כי עיקר האדם הוא הרוח אשר שורשו

מאיר העין ח"א

והנה יש ב' בחי' של י"ס, א' י"ס דבחי' נפש, וא' י"ס דרוח. והנה כשאנו מזכירין האותיות שהם הגופין כלי הנפש נמצא כי הנפש הם י"ס שלהם. ובין כולם הם ל"ב בחי' שהם ל"ב אלהים דקטנות⁶³³, שכבר ידעת כי כלים ונפש הם כולם בחי' אלהים דקטנות. אך יש הפרש כי י' אלהים שהם כנגד הנפש הם יותר מעולים ונזכר בתיקונים כת"י החסר⁶³⁴⁵⁷⁰, והכ"ב אחרים הם כנגד הגוף שהם כ"ב אתוון. ומאלו הל"ב אלהים מתקבץ הארתם בצאתם מהחכמה שהוא מוחא לגבי לבא, ונעשה ל"ב כמנין ל"ב נתיבות החכמה⁶³⁵. ולכן הלב הוא אש שורף, כי הוא האלהים דקטנות⁶³⁶, אך הקול שבתוכו הוא שם הוי"ה, שהוא בחי' הרוח השורה בלב⁶³⁷, שהוא הנקודות העושים דפיקו מכח הנקודות⁶³⁸, כנזכר דף ס"ט ופ"ט (ת"ז ע"ח ע"א) וכד ייתי רוחא

נמשך מאבא. ואין להקשות שמצינו במקומות אחרים דאיתא שהש"ך הם נוקבין ואילו הפ"ר המה דכורין, עי' ישובו בדרוש ש"ך פ"ר ורפ"ח (דע"ה ח"ב קמג ע"א).

⁶³³ קטנות הוא בעיבור ויניקה, ואין בו אז כי אם המוחין דשם אלקים בלבד, והוא מה"ס דנפש. וקשה, שכן כל ל"ב שמות אלקים דמעשה בראשית נתגלו רק אחרי התיקון. והעניין שנאמר יחד עם שם "אלקים" גם תיבת "ויאמר" והוא בסוד "אמר" ה"ה אור מים ורקיע (עי' לקמן מ"ן ומ"ד פרק ה') והם אורות מוחין דגדלות. אם כן תיבת 'ויאמר' הוא סוד מוחין דגדלות, ושם 'אלקים' הוא בסוד מוחין דקטנות, וע"י צירוף שניהם נשלם ונעשה הכל. ואין נזכר ע"ז שם הוי"ה ב"ה, שאל"כ לא היה אפשרות לשינוי מטוב לרע ואח"כ שיבה מרע לטוב שכן הגילוי בסוד שם הוי"ה ב"ה ישלול את יכולת הבחירה, וממילא לא היה מקום לשכר ועונש. נמצינו למידים כי הכל נברא על ידי מוחין דגדלות, אלא שהיו מכוסים ונעלמים (ביאורים ח"א סט ע"א, וכללים ח"ב מט ע"ב). אמנם עי' בפת"ש תיקון ב' שכל ו' ימי בראשית נבראו בסוד שם ב"ן בלבד קודם שנברא האדם והיינו שיתוף שם מ"ה, ועי' הערה 458.

⁶³⁴ עי' תז"ח לה ע"ג. והם י' שמות אלקים, הרי הם הלבושים ד' המאמרות. ועליהם אמר הרב שהמה י' הספירות דבחי' הנפש הנמשכת מהבינה והם יותר מעולים משאר השמות אלקים שבעשרה מאמרות. אמנם י' המאמרות עצמם המה י' שמות הוי"ה, הרי הם י' הספירות דרוח הנמשכים מהחכמה, והמה נקודותיהם של השמות המרומזים בעשרה מאמרות המובאים בתז"ח הרי הם אורות החכמה המתלבשת ברוח, שכן שורש הנקודות הוא בחכמה. ועל אף שהרב אמר בסוף הפרק שהי' ספירות דבחי' הרוח הם י' הוי"ה נמוקדות בט' נקודות, כמש"כ בתיקון קנא ע"א, שניהם אמת, אלא שההוי"ה של ט' הנקודות הפשוטים הם פנימיים יותר. ואלה הנזכרים כאן הם חיצוניים יותר, שכן הם מתלבשים ב' השמות אלקים (א"ה: עי' במש"כ ב"מאיר התיקון" על בהגר"א על ריש תיקון ז) (ביאורים ח"א סט ע"ב).

⁶³⁵ כלומר, הלב נבנה ע"י ל"ב נתיבות החכמה ולכן נקרא שמו "לב". לכן, על אף של"ב שמות אלקים הנזכרים במעשה בראשית שרשם הוא במוח הבינה, אמנם איתא בהק' תיקונים (יט ע"א) "חכמה מוחא בינה ליבא", שכן אע"פ שעיקר הבינה הוא במוח, והיא שורש כ"ב האותיות שבגוף וי"ס שברוח, אך בהיותם במוח אין ל"ב שמות אלקים ניכרים, שכן הם בטלים בהארת ל"ב נתיבות החכמה דהיינו שמות הוי"ה ב"ה. לכן בד"כ המוח נקרא חכמה, שכן אין אור הבינה והדעת ניכר שם, ואינו מתגלה אלא כאשר מתפשטת הארתם בלב.

והנה עי' לקמן פרצופי זר"ן ד' שכותב רבינו שהלב נעשה מקיבוץ הארת החכמה ג"כ ולכאורה הדבר סותר את הנאמר כאן וצ"ע, ויש ליישב שמה שנתפשט למטה הוא מהחיצוניות והאחוריים, הרי הם הגבורות והם הפנימיות של הל"ב שמות אלקים הנזכרים כאן. והנה לפי זה צריך היה להיות כתוב כאן "ל"ב כמנין ל"ב אלקים", אלא ששרשם הוא בל"ב נתיבות החכמה הרי הם בסוד הוי"ה דגדלות, לכן לעולם מייחס הפסוק חכמה אל הלב, שכן שם נתגלה שבמוח הוא בבחינת נעלם (ביאורים ח"א סט ע"ג).

⁶³⁶ עי' זהר פנחס רלד ע"א: "לב, דא איהו נורא דדליק", ועי' בבהגר"א על תיקון ע"ח ע"א ש"נורא דלבא" היינו החום הטבעי שבלב, והיא האש היסודית דלבא, והוא בסוד ל"ב אלקים דקטנות אשר הארתם מתקבצים בו. ועי' בהגר"א בפ"י ס"י ט ע"א ד"ה ועומק, שאותה האש היסודית היא סיבת כל דבר וגמרו, ועל ידו ישוב כל דבר לשרשו, שכן שרשו הוא מהבלי דגרמי הרי הוא הנפש דנפש (ביאורים ח"א סט ע"ד).

⁶³⁷ חיות האדם וקיומו דבחי' נפש הוא על ידי החום הטבעי שבלב, והמה הל"ב אלקים דקטנות, ושרשם הוא בבינה. אמנם הקול והדיבור הוא מהרוח שבלב, וממנו נמשך החיות דבחי' הרוח לכל הגוף (ביאורים ח"א סט ע"ד).

⁶³⁸ ועי' שער רוח הקודש ב ע"ב וז"ל, דע כי בדפק האדם כמו שנודע בו וניכר תחלואים הגופניים אל הרופאים הגופניים כך מורי היה מכיר בו חולי הנפש בהיותו ממשמש בדפק האדם וסוד הענין הוא כי כבר ביארנו בסוד הפסוק (תהלים קד כד) כולם בחכמה עשית כי אבא עלאה שהוא חכמה הוא חיות כל האצילות וכאשר הא"ס מתפשט אורו העליון בתוך האצילות הוא מתלבש תחילה תוך אבא ומתעלם בתוכו ואז מתפשט אבא בתוך כל האצילות כולו עד סופו

מאיר העין ח"א

לגבי לבא דתמן נפשא אתמר ביה קול דודי דופק⁵⁷¹. והבן זה היטב, כי הנפש והרוח הם שניהם בלב⁶³⁹, זה רוח וזה דם⁶⁴⁰, בסוד (דברים יב ג) כי הדם הוא הנפש, טיפת אודם דנוקבא והכלי הוא בשר הלב עצמו⁶⁴¹ שהוא האותיות. ובבוא הרוח, אזי הם היויות דגדלות⁶⁴² ולא אלהים

ובתוך אבא מלובש ומוצנע חיות כל האצילות ונעלם בו כנז' וע"י אבא שואבים כל האצילות החיות העליון של הא"ס המחיה לכל עולם האצילות וז"ש כולם בחכמה עשית והנה החכמה זו מתפשט בבחי' הוורידים והעורקים של האדם החיוני של האדם שהם בחי' הדפקים הדופקים הנודעים ובתוך הדפקים ההם גנוז ונעלם ומלובש החיות העליון דא"ס המחיה את האצילות כולו באופן כי הדפק עצמו שהוא הווריד הוא אבא והחיות שבתוכו הוא אור וחיות של הא"ס החיה האדם שהוא ז"ל כלא אתברר במחשבה וכמ"ש פ' פקודי רנד ע"ב שכל הש"ך ניצוצות אתברירו וכבר ידעת כי כלא אתברר במחשבה וכמ"ש פ' פקודי רנד ע"ב שכל הש"ך ניצוצות אתברירו במחשבה ויצא הפסולת והרע מתוך הטוב ובחי' הדם הטוב שהוא החיות המשובח הוא נעלם בדופק והדם הרע יוצא לחוץ ולפעמים מחמת העונות של האדם אין יכולת במחשב הלבבר ולדחות את המותרות ופסולת הדם הרע לחוץ ואז יחלה האדם וצריך להקיצו כדי שיצא לחוץ כנודע אל הרופאים והנה נודע כי אבא הוא שם הו"ה דיוד"ן דע"ב והאחוריים שלו הוא גימ' דפ"ק והענין הוא כי אין פנימיות אבא עצמו יורד למטה ומתלבש באדם רק האחוריים שלו כנודע כי כל דבר עליון אינו יורד למטה אלא בחי' האחוריים שלו והוא בחי' הטפ"ק הנז' וזהו הטעם שכל חיות האדם תלוי בדפק וכל תחלואיו ניכרים בו כי כפי העבירה והחטא שעושה האדם כך יחסר בחי' האור והחיות ההוא שבתוך הדפק והנה נודע מש"כ בתיקו"ז שיש י' מיני דפקים והם קמץ פתח צירי וכו' וביאור הענין הוא כי הנה הנקודות הם בחכמה כנודע וכל אותן הדפיקות שדופק כולם הם בציר נקודות, עכ"ל. ואחר שמתקבץ כוחם בלב, מתפשטים, ונמשכת משם חיות לכל האיברים דרך העורקים הדופקים, וזה שורש התנועה (ביאורים ח"א ע ע"א).

⁶³⁹ עי' בבהגר"א על תז"ח טז ע"ג ד"ה כי יום (לש"ו). וז"ל, כי יום נקם בלבי - בלבי גי' דם כמש"ו והוא דם הלב שמשם הוא נקם באחוריים דינא כי בשני חללי דלבא בשמאלא דם כידוע אחוריים הנ"ל ובימינא רוחא מ"ה דשמא מפרש.

ועי' ביאורים ח"א ע ע"ב שקשה ע"ז ממ"ש בשער המוחין פ"ה ועוד מקומות שמקום הנפש הוא בכבד. אלא פשר הדבר הוא ששורש נר"ן הוא במוחין שבראש הרי הם חב"ד, ושם הוא עיקר מקום הגילוי של המוח, ועיקר מקום הגילוי של הרוח הוא בלב, והנפש שורה ג"כ בלב (ובמקום הרוח אין נזכר הנפש בבחינת שרגא בטיהרא), אלא שמשם היא יוצאת אל הכבד. לאו למימרא שהוא יורד ממדריגה למדריגה באופן שהוא נעקר ממקומו, שרשם נשאר לעולם קיים במקומו במוח, ורק ריבוי האור שבהם הוא אשר מתפשט ויורד למטה, ומשם מתפשט לכל האיברים והאיברים מקבלים התפשטות של אור הנפש רק מהכבד. ולכן נאמר שהכבד הוא הכלי לאור הנפש, שכן האיברים מקבלים את הארת הנפש רק לאחר שנצטמצם וירד בכבד, ואת אור הרוח מקבלים דרך העורקים הנמשכים מהלב. לכן אמרו שהלב הוא כלי לרוח. והכבד כלי לנפש. ועי' בבהגר"א על תיקו"ז עח ע"א וז"ל, וההוא נורא דאיהו בערקין דדמא רוחא נשיב אבתריה בערקין דלבא - כצ"ל דבמוחא וריאה ולבא הן נר"ן כמ"ש סוף תיקון כ"ו ואעפ"כ שריא ע"י התנשבות הריאה הרוח בלב כמו הנשמה שעיקר חופף על האדם וענפיה בתוכו וכן האויר בעולם ונשיב באדם וכן כה"ג בנפש שעיקרה בלב ומתפשט בכבד וז"ש למעלה דלבא ארונא אע"ג דס"ת הוא הריאה כנ"ל.

⁶⁴⁰ דהיינו בב' חללי הלב. הרוח הוא בסוד שם מ"ה, והדם שרשו באחוריים דאה"ה שהוא בגימ' דם, שכן גם אלו ל"ב השמות אלקים דקטנות מלובשים בנה"י דאימא הרי הם בסוד שם אה"ה. ועל ידי זכות גדולה יורדים המוחין דקטנות עד לראש עולם הבריאה (עי' לקמן מוחין דקטנות ג). אמנם יש לדעת, שיש חילוק יסודי בין הל"ב שמות אלקים דקטנות שבלב (נפש שבלב) לל"ב שמות אלקים דקטנות שבכבד (נפש שבכבד), שכן הלב דהוא בסוד חג"ת והל"ב שמות אלקים שבו הם מקטנות דיניקה, והכבד הוא מנה"י והל"ב אלקים שבו הם מקטנות דעיבור (ביאורים ח"א ע ע"ג).

⁶⁴¹ הרי הוא סוד ל"ב שמות אלקים הרי הם עשר ספירן דנפש וכ"ב אותיות דגוף. ומ"ש שהדם הוא טיפת אודם דנוק' וכמש"כ בגמ' נדה לא ע"א שאמו מזרעת אודם שממנו העור והבשר והדם (והוא דם הלב הרי הוא הנפש שהיא מאימא) ועם כ"ב האותיות דהגוף הרי הוא בשר הלב עצמו, הרי הם ל"ב אלקים דקטנות. אמנם הרוח שבלב, הרי הוא משם מ"ה, וי' האותיות דשם מ"ה המה כנגד י' אמירן הרי הם היויות דגדלות, ואז נדחים היויות הקטנות למטה. וזהו שאמר הרב ובבוא הרוח וכו' (ביאורים ח"א ע ע"ג).

⁶⁴² על אף שעיקר הגדלות היא בנשמה, אמנם הרוח היא מעלת האדם שבו מתלבשים המוחין והגדלות (ביאורים ח"א ע ע"א).

מאיר העין ח"א

דקטנות⁶⁴³, והנה אז נשלם שם מ"ב, שהם ל"ב נתיבות גוף ונפש וי' אמירן⁶⁴⁴ שהם י"ס דרוח דגדלות, כנזכר דף כ"ב (ת"ז סח ע"ב)⁵⁷² ע"ש היטיב⁶⁴⁵ איך (הנקודות והאותיות ל"ג)⁵⁷³ הנקודה והחוט ותגא דעל חוטא⁵⁷⁴ הם ל"ב שבילין ותגא דעליה י' הרי מ"ב. והוא סוד י"ס הרוח שהם נק' באמת י"ס, אך י"ס דנפש הוא שם מושאל כי עיקר י"ס הוא הרוח, והוא שם מ"ה כידוע, כי שם ב"ן נפש, ושם מ"ה רוח כנזכר דף י"ב (ת"ז יט ע"א) כי מלגאו איהי שם מ"ה.

ובזה תבין מ"ש בזהר⁵⁷⁵ דף נ"ז ע"ב (ת"ז סח ע"א) וכד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהו יו"ד⁵⁷⁶ מחשבה עלאה ידעין לזרקא להאי אבנא⁶⁴⁶ לההיא אתר דאתגזר⁶⁴⁷. והענין כי כשעולין ז"ן בסוד מ"ד ומ"ן לגבי או"א, ז"א באבא ונוקבא באימא⁶⁴⁸, אין עולה רק בחי' הרוח שבהם, שהם אלו הנקודים שהם י"ס דרוח, כי בחי' הגוף והנפש שלהם נשארין במקומן לעולם. ולהיות כי אלו הנקודות שרשם מחכמה, כמ"ש שם ידעין לזרקא להאי אתר דאתגזר, וידוע כי הנקודות נקבות נק' אור חוזר⁶⁴⁹, אף שהוא בחי' ז"א מפני שהוא אור חוזר שבו⁶⁵⁰, לכן נקרא אבנים נקבות⁶⁵¹ עם שהם בחי' ז"א שהוא זכר. וז"ס (תהלים לא ו) בידך אפקיד רוחי⁶⁵² כי הרוח

⁶⁴³ אז נדחית הקטנות למטה ממדרגה למדרגה עד שנסתלקו לגמרי מעולם האצילות, עד לראש הבריאה. כלומר, שהיותר זך והיותר מובחר נשאר לעולם למעלה, ולכן דם הלב עומד לעולם בתוך הלב עם הרוח שבו.

ירידת ל"ב שמות אלקים דקטנות לבריאה הוא ענין כל השמות אלקים שבמעשה בראשית. וזאת, על אף שכל מע"ב היה אחרי תיקון המ"ה, מאחר וכל מעשה בראשית אינו עוסק כי אם בעולמות ב"ע, והמה נבראו רק לאחר שיצאו האורות דגדלות דאצילות, ואז נדחו כל הקטנות למטה שהוא בראש הבריאה. אמנם עיקר הבחינת הבורא היא שם הו"ה אלקים שכן כך שם הו"ה מתלבש בשם אלקים (ביאורים ח"א ע ע"ד).

⁶⁴⁴ עי' פת"ש עקודים פתח ד, שי' המאמרות כלולים בפה דא"ק והיינו עולם העקודים, וצ"ע אם כוונתו לקשר את החלק הזה של הע"ח לטנת"א של אח"ף.

⁶⁴⁵ בדפוס וילנא זה בדף סח ע"ב ועוד. אם כן כל בריאה היא על ידי הכללות דקטנות וגדלות יחד, דהיינו כללות ל"ב שמות אלקים דקטנות עם י' אמירן דגדלות. ועל אף שיש ג"כ ל"ב דגדלות, אבל הכ"ב האותיות דרוח דגדלות, כאשר מתייחדים עם כ"ב האותיות דנפש הם נעשים לא' ממש, שכן מטיפת החומר דאבא בצירוף טיפת החומר דאימא נעשה גוף א' דז"א. אמנם י' הספירות דגדלות ניכרים לעולם, שכן הם תוספת וגדלות, שכן הם לפעמים חסרים ולפעמים ישנם. לכן הם תוספת על ל"ב שמות אלקים דקטנות (ביאורים ח"א ע ע"ד).

⁶⁴⁶ הוא כינוי למידת המלכות הרי היא השכינה (ביאורים ח"א עא ע"א מבהגר"א על תיקו"ז (שם)

⁶⁴⁷ ע"ש בבהגר"א, שעליית השכינה היא לפי זכותן של ישראל ולפי השכלתם בתורה. והרב כאן ממתיק לנו טעם לדבר, שכן כל התיקונים שנעשים המה למעשה בחי' מלכות העולה לחכמה. ועומק כוונתו באומרו "בחינת מלכות" הוא ל"ס הפנימיים דרוח שבה, ששרשם בל"ב נתיבות חכמה, לכן יכולים הם לעלות לשם לשוב לשרשם. כי כל בחי' הנקודות היא בחי' חכמה בסוד האות י' הרי היא הי' דשם (ביאורים ח"א עא ע"א).

⁶⁴⁸ לכאורה צ"ע שכן בתיקו"ז הנ"ל כתוב בפירוש שמלכות עולה לחכמה, ולכאורה סותר את מש"כ רבינו שהיא עולה לאימא. והעניין, שמש"כ בתיקו"ז שהמלכות עולה לחכמה, אין כוונתו למ"ן אלא לעליה והגדלות של נוק' עצמה, שמתעלה ומתגדלת עד שמגיעה לבחינת שרשה העליון ואז אכן מתייחדת בחכמה (ד"מ במנחה בשבת), והוא כעין כל שלב של גידול מתינוק לגדול, אז הוא בבחינת בריה חדשה לגמרי. אמנם עליית מ"ן הנזכרת כאן היא רק כעין עליית הנשמה כשישן בלילה, ויתכן שאינו מתעלה ע"ז למדרגה חדשה אלא רק ע"ז שהיה קודם לכן, אלא שמתחלפים לו כחות חדשים שיוכל להתקיים (ועכ"ז לפעמים נוספים לו ע"י עליית המ"ן אורות חדשים ממש, ואכמ"ל) (ביאורים ח"א עא ע"ב).

⁶⁴⁹ ומ"ש שהנקודות הם אור חוזר מבואר הוא בעקודים פ"ה [ועי' שם הערת מהרח"ו] (לש"ו).

⁶⁵⁰ נקודות המה מהגבורות שבחכמה, ולכן הם נוצצים רק בבחי' נקודות קטנות, והם אור חוזר, שכן תשוקתם היא לעלות למעלה בבחי' מ"ן. והוא בחי' ז"א, שכן כל רוח הוא ז"א, וכאן הם בבחי' ז"א שבמלכות (ביאורים ח"א עא ע"ג).

⁶⁵¹ שכן כל מקום שנזכר "אבן" במקרא הוא בלשון נקבה (ביאורים ח"א עא ע"ג).

⁶⁵² כל עליית מ"ן היא כדרך שהנשמה דאדם עולה בכל לילה בעת השינה. והנה אצל האדם התחתון זה רק בלילה, אמנם אצל המ"ן דז"רן הדבר הוא כך הן ביום והן בלילה, והוא מה שקורה בקריאת שמע דשחרית וערבית (עי' שער הנסירה פ"ג). והאמת היא, שגם באדם התחתון ישנה עליית מ"ן נוספת גם ביום דהיינו מעשה התורה והמצוה כאשר היא נעשית בכוונה למען שמו ית',

מאיר העין ח"א

עולה בסוד מ"ן למעלה, אך הנפש נשארה למטה עם הגוף⁶⁵³. אמנם מה שהיתה הנפש מתפשטת תוך הגוף בשס"ה גידין שהוא דם בסוד (ויקרא יז יא) כי הדם הוא הנפש, עתה מסתלק משם. ונאמר (ש"ה"ש ה ב) אני ישנ"ה בגימ' שס"ה, כי השס"ה גידין של דם הוא מהנקבה הנקרא אני⁶⁵⁴, והם הישנים, ומסתלק כל כח הנפש בתוך הלב לבדו. וכזה תבין למה האדם מתעורר תכף מתוך {כג ע"ד} שינתו, כי אין לו צורך רק שיתפשט מן הלב בתוך הגידין. וזה סיבת אדם המצטער כשידו מונחת על לבו בשינתו, כי הנפש אינה יכולה לדפוק ע"י הדם בשאר איברים, ואז האדם צועק ואינו יכול לקום מאליו עד שיקראוהו ויעורר נפשו, ואז יכול להתפשט באיבריו בכח חוזה הקריאה. וז"ס (רע"מ) פ' 578 פנחס (דף רכב ע"א)⁶⁵⁵ כי בלילה תרעין דג"ע סתימין דאינון עיינין דלבא, כגוונא דתיבת נח דכל נהורין סתימין בגווה, ואינון מלאכין דמתפשטין בכל איברי דגופא כולהו סתימין בלבא. כי הנפש יש בה אחיזה להקליפות בהיותן⁶⁵⁶ בלי רוח, בסוד (משלי יט ב) גם בלא דעת נפש לא טוב⁶⁵⁶, לכן נסגרת ונסתמת היא וכחותיה תוך הלב מפני מי המבול הם המזיקין. והענין, כי בהיותה מתפשטת נאחזים בה, ובהסגירה אין מי שיוכל לינק משם בסוד (ש"ה"ש ד יב) גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. והבן זה בסוד (ע"ז כט ע"ב) חותם בתוך חותם שצריך לייך⁶⁵⁷ כדי שלא יתנסך. והבן איך קרא לכוחות דנפש מלאכים, שהם וורידים הדם שלוחי הנפש להחיות הגוף, והם בחי' האותיות כנוצר בתיקונים דף כ"ג⁶⁵⁸ (דף ט ע"א) אית מלאכין⁶⁵⁸ דמשמשין לאילין נקודין ואינון אתוון.

והנה כמו שהי"ס נעשין ז' היכלות⁶⁵⁹, כי היכל הא' הוא נקרא ק"ק כולל ג"ר, כך אלו הי"ס של הרוח (שהן הוי"ות)⁶⁵⁸ הן י' הוי"ות בנקודות מחולפין כנוצר בתיקונים דף קכ"ח (קנא ע"א). ולפעמים נקרא ז' הוי"ות ע"ד ז' היכלין. והן הן ז' הוי"ות ז' קולות דנפקי מלבא⁶⁶⁰ הנזכר במזמור (תהלים כט א) הבו לה' בני אלים וכו', ז' הכלים דנפקי מלבא⁶⁶¹. והם בחי' י' אמירן, כי

אם כי אז עליית המ"ן היא מהחלק הפנימי ביותר שברוחא. אמנם בלילה בעת השינה, המ"ן עולה מכל חלקי הרוח. והנה עוד חילוק יש ביניהם, שבעליית מ"ן דיום אפשר לעלות רק עד לשרשו, ואילו בעליית מ"ן דלילה אפשר לו לעלות על ידי איזה זכות גם למעלה משורשו (ביאורים ח"א עא ע"ד).

⁶⁵³ עי' פ"ח פ"י שאפשר להעלות גם את הנפש. ובאמת שלעולם אין הנפש יוצאת לגמרי, שכן זהו החילוק שבין מיתה לשינה, אלא בע"כ שכוונתו של רבינו היא לרוח שבנפש, אמנם הנפש שבנפש נשארת לעולם בתוך הגוף (ביאורים ח"א עא ע"ד).

⁶⁵⁴ זהר מקץ רד ע"ב (ביאורים ח"א עב ע"א).

⁶⁵⁵ וז"ל: ותרעין דליבא דאיהו ג"ע מסתתמין ולא מתפתחין דכל נהורין דעיינין מלבא נפקין ותרעין דלבא אינון עיינין מסתתמין בגין דלא מסתכלין באלין מזיקין דאינון לילית ולא שלטין בנהורין דלבא דאינון מלאכים דמתפשטין בכל אברים וכו' ע"כ. ועי' ברמ"ז הובאה לשונו במקדש מלך, כי היסוד דאימא מכונה "גן עדן" שכן יסוד דאימא הוא גן ליסוד דאבא הרי הוא עדן, והיא נפתחת להאיר בחזה דז"א (ועד אז היה האור ההוא נעלם ביסוד אבא), ועי"ז מאירים כל המוחין והאורות דעסמ"ב בלב. והנה היודין והאלפין דעסמ"ב נקראו עיינין, כי היודין הם בבחי' עיינין, והאלפין הם בבחינת עפעפים שהם סתומים בלילה, שאז המוחין דז"א מסתלקים, והוא כעין תיבת נח שנסתם מחמת מי המבול (ביאורים ח"א עב ע"א).

⁶⁵⁶ והוא מזהר וארא כד ע"ב. והרוח נקראת דעת, שכן בו מתלבשים כל המוחין דגדלות הרי הם מהדעת עלאה (ביאורים ח"א עב ע"א).

⁶⁵⁷ עי' לקמן תיקון הירח פ"ג כי יין הוא בסוד הגבורות הניתנין אל יסוד דמלכות, וכל אחיזת החיצונים היא בגבורות (ביאורים ח"א עב ע"א).

⁶⁵⁸ בתיקו"ז מכוונות האותיות "מלאכים" ע"ש שהם למטה ממדריגת הנקודות (ביאורים ח"א עב ע"א).

⁶⁵⁹ כוונתו כאן לבאר, שלאחר שביאר בכל דבריו עד כאן כי י"ס דרוח המה י"ס העיקריים, והם בסוד כל ההוי"ות דגדלות והם כנגד עשרת המאמרות בהם נברא העולם ועשרת הדברות ועוד ענינים אחרים, עולה השאלה, אם אינם יוצאים מהמספר עשר, מ"ט ההיכלות הם ז' ולא י', וכן זה שדווקא בז' קולות ניתנה התורה ועוד כהנה וכהנה. ומבאר הרב שהיכל הא' כולל ג"ר (ביאורים ח"א עב ע"ב).

⁶⁶⁰ דהיינו ז"ן שיצאו מאימא (ביאורים ח"א עב ע"ב).

⁶⁶¹ ר"ל דז' הקולות שנזכרים במזמור המה כנגד ז' ההבלים, ומביא כמה מקורות לזה מתיקו"ז (ביאורים ח"א עב ע"ב).

מאיר העין ח"א

הנפש בחי' דבור והרוח בחי' אמירה⁶⁶². לכן נקרא אלו י"ס דבחי' רוח בחי' י' אמירן⁶⁶³ הנזכר דף ס"ג (נא ע"ב ועב ע"א)⁶⁶⁴, בסוד⁶⁶⁵ אומר ועושה, אומר אבא בסוד הויו"ת ועושה אמא בסוד אלהי"ם הנזכר בדף קפ"ד (דף קכ ע"א) ודף ק"ד ע"א ע"ש בכ' נוסחאות ותמצא⁵⁸² כי שם מ"ב הוא ל"ב אלהי"ם וי' אמירן שהם הויו"ת.

שער הפרק ו⁵⁸³

הכלל העולה כי כ"ב אתוון הם רמ"ח איברים של הגוף⁶⁶⁶. וה' דמנצפ"ך הוא הדם ששורה בו הנפש⁶⁶⁷ שהם תגין, ועיקר ישיבתה בלב⁶⁶⁸. ורוח הוא נקודות וגם הם נקבות כנ"ל, כי הם אור חוזר⁶⁶⁹. והטעמים הם הנשמה זכר⁶⁷⁰. והל"ב נתיבות הוא כללות הגוף והנפש⁶⁷¹, וי' אמירן הם י"ס דרוח. והנה נקודות הם ט', לפי שכבר ידעת כי ז"א אינו רק ט"ס⁶⁷² כמנין א"ח, והמלכות אין בה נקודה כי היא בחינת נפש לבר⁶⁷³. לפי שכבר ידעת כי הזעיר אנפין אין לו רק ט"ס ובין כולם הוא אחד⁵⁸⁴. ואמנם הטעמים צריכין לחלק לי' חלקים⁶⁷⁴, וכך האותיות אף על פי

⁶⁶² יש דיבור ואמירה בכל ספירה וספירה, אלא ש"אמירה" היא בסוד הרוח שבו, ו"דיבור" הוא בסוד הנפש שבו, והמה הזו"ן שבכל פרצוף. ועי' רש"י יתרו (ט ג), ז"ל, לבית יעקב - אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה, וכן רש"י כי תשא (לב ז) ז"ל, וידבר - לשון קושי הוא כמו (בראשית מב) וידבר אתם קשות (ביאורים ח"א עב ע"ג).

⁶⁶³ הרי הם ההויו"ת דגדלות (ביאורים ח"א עב ע"ג).

⁶⁶⁴ ע"ע זהר בראשית כב ע"א ותז"ח מ ע"ג (ביאורים ח"א עב ע"ג).

⁶⁶⁵ עי' תיקו"ז קכה ע"ב: ומאנא דנקודין איהו נפש נשמתא איהי כתר על כלהו, ומינה כתרין דאינון טעמי תנועה דנקודין ואתוון, ואיהי תליא במחשבתא ונקודין תליין באמירה אתוון בעשיה, ודא איהו אומר ועושה מסטרא דימינא אמירה מסטרא דשמאלא עשיה, עמודא דאמצעיתא כליל תרוייהו אומר ועושה, ובמאי אומר ועושה בהויה דאתמר בה יהי אור ויהי אור יהי אור יהי י' באור ואתעביד אויר דאחיד בתרוייהו בעמודא דאמצעיתא.

⁶⁶⁶ יש להקדים לכל פרק זה, שאותיות התורה הם עצם הספירות וכחותיהם (ביאורים ח"א כז ע"ב).

⁶⁶⁷ עי' לקמן פרקי הצלם פ"ו, שבנין הגוף נעשה מכל כ"ז האותיות. וצ"ע, שכן מכאן משמע שהגוף נעשה אך ורק מכ"ב האותיות (בלי מנצפ"ך הסופיות). והנראה, שהנפש היא שותפא דגופא, שכן כל צורת הגוף היא רק על ידי הנפש שבו (עי' ביאורים ח"א ס ע"ג הובא לעיל הערה 568), והמנצפ"ך הרי הם בסוד הנפש ולכן לפעמים הם נזכרים במניין האותיות ולפעמים לא, ממילא מיושב דבפרקי צלם מכיוון שכולל יחד את הנפש עם הגוף וממילא המנצפ"ך כלול בחשבון האותיות והויו"ן כ"ז, משא"כ כאן שמדבר מהגוף לבדו בלי הנפש ממילא אינו חושב את ה' מנצפ"ך והם רק כ"ב. והנה עוד יש להקשות ממש"כ הרב בפרקי הצלם פ"ב שכל בנין רמ"ח האיברים הוא רק בשמות אלקים ובהויו"ת, ואילו כאן כתוב כ"ב אותיות בלבד, וצ"ע. וצ"ל, שכל הציור של רמ"ח האיברים שנעשה בציור גוף האדם, הוא רק על ידי ההויו"ת והשמות אלקים הרי הם עצם פנימיותם, אמנם האיברים עצמם נעשו רק על ידי האותיות הנזכרים כאן (ביאורים ח"א עג ע"א).

⁶⁶⁸ אע"ג שמבואר בהרבה מקומות שהנפש היא בכבד, אמנם עיקרה הוא בלב, אלא שהגוף מקבל אור מהנפש רק דרך הכבד (ביאורים ח"א עג ע"א), עי' לעיל הערה 639.

⁶⁶⁹ פי', הנקודות הם בחי' גבורות שבחכמה, והיינו אור חוזר, שהוא נמשך מהמוח אל הריאה ומשם ללב, ואז חוזר דרך הקנה לפה ולחוטם (ביאורים ח"א עג ע"ב).

⁶⁷⁰ נשמה היא מבינה, והיא מעלמא דדכורא (ביאורים ח"א עג ע"ב).

⁶⁷¹ כלומר כ"ב אותיות וי"ס דנפש הרי הם התגין (ביאורים ח"א עג ע"ב).

⁶⁷² לכאורה תמוה, שכן אין פרצוף בעל ט' ספירות בלבד וכדתנינן בס"י (פ"א מ"ד) "עשר ספירות בלימה, עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה", וצ"ל שנוק' דז"א הוא המשלימו לי' (שעה"ק עח ע"ב ובהגר"א בפי' ס"י ח ע"א). אמנם עי' לקמן שער תיקון נוק' פרק ב' (דף מה ע"ג) ד"ה 'ונל"ח' שבעמידה של אב"א יש לז"א י"ס ואילו בנסירה יש לז"א ט' ולנוק' א'.

הוא סדר התפשטות המוחין בט' הספירות של ז"א עצמו, והוא ההנהגה הפנימית המנהיגה עתה את ששת ימי המעשה שהם כנגד ו' אלפי שנים, והוא עולם המעשה, סוד הלבשת פנימיות התורה ע"י המצוות המעשיות וכל הדברים הגשמיים המבוארים בה העשויים לשם תיקון האדם והנהגתו ע"פ דרכי ה', שכן אף הוא מכוון לפרטי תיקון הנבראים לשם הוצאתם מקלקולם (פת"ש גדלות דז"א כ).

⁶⁷³ כדאיתא בתיקו"ז קנא ע"א הו"ד לעיל.

⁶⁷⁴ נזכר לעיל שיש י"ג טעמים, אמנם הי"ג נכללים בי' (ביאורים ח"א עג ע"ב).

מאיר העין ח"א

שהם כ"ב נחלקים לי' ספירות, כי הכתר של רוח נקודות יש לה אות א' כלי שלה, וכן בכל שאר י"ס דרוח כי כל א' יש לה אותיות ידועות שהוא הגוף וכלים שלהם. ויש ספי' שיש לה אות א', ויש ספי' שיש לה ב' אותיות, וכנזכר פ' אחרי (דף עח ע"ב) וז"ל, אר"ש לר"א ת"ח הנהו כ"ב אתוון כולהו מתפרשן בהנהו י' אמירן כו' וע"ש, ושם נאמר כי הא אוליפנא⁵⁸⁵ לן כל אינון אתוון דרשימין וידעין בכל כתר א וכתרא. ואנו לא זכינן בהן⁶⁷⁵, אמנם ממוצא דבר נוכל להבינם מס"י ומזוהר שיר השירים כמ"ש בע"ה.

והנה נאמר בס"י כי אמ"ש הם באופן זה, כי ג"ר הם ג' קוים של ש', כי ראש נברא מאש⁶⁷⁶ (ס"י פרק ג' משנה ו'). וא' כוללת ג' אמצעיות חג"ת⁶⁷⁷, כי גוייה נבראת מרוח (ס"י פרק ג' משנה ו'). והם חסד וגבורה ב' יודיין דא', ו' מן א' דא ת"ת באמצעיתא כנזכר בס"ה בכמה מקומות. מ' פתוחה ביסוד בכללות ג' תחתונות⁶⁷⁸, כי בטן נברא ממים כו'⁵⁸⁶ (ס"י פרק ג' משנה ו'). ואותיות בג"ד כפר"ת הם (בז' אותיות דג"ר, כי {כד ע"א} הם)⁵⁸⁷ בז' נקבי הראש (ס"י פרק ד' משנה ז'). ב' און ימין חכמה, ג' און שמאל בינה⁶⁷⁹, ד"כ עיינין נ"ה⁶⁸⁰⁵⁸⁸, פ"ר חוטם ת"ת דעת⁶⁸¹⁵⁸⁹, ת' פה מלכות שבראש. י"ב פשוטים, ה' בחסד, ז' בגבורה, (נ"א ו' בגבורה)⁵⁹⁰ ב' ידיים, וכעד"ז כל הי"ב פשוטים בו"ק הגוף⁶⁸². ודע כי הרוח שהם י"ס⁶⁸³ אינם כסדר הכלים⁶⁸⁴, כי החסד של הרוח הוא בכלי הגבורה וגבורת הרוח הוא בכלי החסד. וז"ס התכללות שמאלא

⁶⁷⁵ כוונתו שאיננו יודעים איזה צרופי אותיות שייכים לכל מאמר ומאמר אשר בהם נבראו, אמנם חילוקי כ"ב האותיות שבי"ס דז"א ומלכות עצמן, מבואר לקמן בשער פרקי הצלם פ"ו (ביאורים ח"א עג ע"ג).

⁶⁷⁶ הראש של כל פרצוף נברא מאש (כלומר היסוד התחתון ביותר שבאמ"ש) מכיוון ששורשו הוא מהקצה התחתון דהעליון, ולכן ש' היא בינה, שכן בינה היא המידה האחרונה של מידות הג"ר וכללות כולם ושורש לז"א (ביאורים ח"א עג ע"ד). וע"ש עוד שיש כמה סתירות לזה.

⁶⁷⁷ הא' כאן היא הא' שהיא כתר ודעת (שבמקום הכתר). והדעת הוא נשמת הו"ק, ועיקר הו"ק המה חג"ת. אמנם עיקר הו"ק הוא האות מ' ולא האות א' (ביאורים ח"א עד ע"א).

⁶⁷⁸ עי' מקור לדבריו בזהר וילך רפה ע"ב: מ' פתוחה נהרא דנגיד ונפיק ואקרי מ"ם. ופי' בהגהות מהרח"ו שם שהיינו יסוד דז"א, ומש"כ שהוא כולל ג' תחתונות כוונתו לנה"ם והוא בחי' ס' הסתומה הנזכרת בשער הזיווגים פרקים ד' וה', ומש"כ שהוא בטן מקורו בתיקו"ז פב ע"א, ועי' בבהגר"א על תיקו"ז נ ע"ד שתחילת היסוד הוא מהטבור (ביאורים ח"א עד ע"ב).

⁶⁷⁹ עי' בס"י פ"ד. והנה הגר"א והראשונים חולקים בסדר מנין ז' הנקבים וייחוסם לבג"ד כפר"ת (כלומר ב' הנוסחאות בספר יצירה עצמה). אמנם הרב כאן מונה את האזניים למעלה מהעיניים, ופשר הדבר הוא, שהעיניים הם בחינה עליונה מאוד שכן אורותיו המה בסוד הנשמה לנשמה (עי' אח"ף א), אמנם היא עצמה אינה מתגלית בפרצוף כלל, אלא תמצית הארתה בלבד הוא היוצא מהעיניים וזה שורש לאור הראיה. אמנם שורש שמיעת האזנים הוא בנשמה עצמה, וכל הארת העיניים היא נו"ה, כעין הנקודות שהם מנו"ה דא"ק (ביאורים ח"א עד ע"ד, ועי' עוד דע"ה ח"א ד ע"ג).

⁶⁸⁰ נו"ה דרדל"א מתלבשים בעיינין דא"א (כללים ח"ב י ע"ג). ועי' ביאורים (ח"א עה ע"ב) דלא מיירי בנו"ה המצויים במקומם אלא בעלייתם בע"ב דקרקפתא בתורת מ"ן.

⁶⁸¹ ימין הוא דעת ושמאל ת"ת. כלומר הדעת המתלבשת בפנימיות הת"ת דעת תחתון שהוא במקום הז"ת, לכן הוא למטה מהעיניים שכן על אף שהם מנו"ה, והוא צריך היה להיות למטה מת"ת. אמנם עי' לעיל (הערה 588) שנו"ה אינם במקומם, ועל אף שהקו האמצעי (הרי הוא הת"ת והדעת) יכול לעלות למעלה, אמנם עיקר מקומו הוא למטה ודלא כאורות העיניים שהם לעולם למעלה (ביאורים ח"א עה ע"ב).

⁶⁸² דבר זה שהי"ב פשוטים מקבילים לחלקי הגוף מיוסד על ספר יצירה פ"ה, וממילא צ"ל שכוונתו לומר ש"ב הפשוטות שבו"ק אינם כנגד י"ב גבולי האלכסון (עי' עניינו בבהגר"א על ס"י פ"ה מ"ב), אלא כנגד י"ב המציאויות שבו"ק של הגוף (ביאורים ח"א עה ע"ג). כוונת מש"כ י"ב פשוטים" ביחס להרכבת אלו באלו ולא בפשיטותם בעצם, שכן בפשיטות הם בסוד ת"ת, והוא כעין בחינת ד' היסודות ארמ"ע. שכן יש את היסודות הפשוטים שיש להבינם כ"א בפ"ע, ויש את מה שאנחנו רואים בכל מקום העשוי תמיד מכל יסודות ארמ"ע כא' (אלא שתמיד גובר יסוד א' והוא מה שאנו רואים בחוש) (ביאורים ח"א פא ע"ג).

⁶⁸³ י' הספירות העיקריות הם י"ס דרוח (ביאורים ח"א עה ע"ג).

⁶⁸⁴ עי' תיקו"ז עי' סוף ע"ב (לש"ו). וע"ש בבהגר"א שתלית השמיעה במוח והראיה בלב היא על הדרך הנזכר בזהר וארא, הו"ד לקמן (הערה 689).

מאיר העין ח"א

בימינא וימינא בשמאלא⁶⁸⁵ הנזכר בזוהר⁶⁸⁶ ובתיקונים⁵⁹¹ ע"ש, וכן בפ' ויקרא (דף נד כד ע"א⁶⁸⁷), ובסוף שיר השירים (זו"ח עג ע"ד) בסוד הנקודות בפ' יהי רקיע בתוך המים, וזכור זה היטב. נמצא כי הם ב' בחי': א', ד' רוחות דרום צפון מזרח מערב, בחי' ב', היא ד' יסודות ארמ"ע. והם בחי' רוח וגוף⁶⁸⁸. דרום חם ויבש ובו מים קרים לחים, וכן כולם ע"ז הסדר⁶⁸⁹.

⁶⁸⁵ דבר זה נעשה בכל יחוד וזיווג של ז"ן. והוא בב' בחינות: הא' כי הז"ן מצד עצמן המה כללות של ימין ושמאל חסדים וגבורות, ועוד בפרטות שהימין שלו בשמאל שלה, ושמאל שלה בימין שלו. ומש"כ רבינו 'ז"ס', כוונתו לסיבת המשכת כלי החסד מהגבורה שבה, והמשכת כלי הגבורה מהחסד שבה (ביאורים ח"א עז ע"ד).

⁶⁸⁶ בראשית טז ע"ב ועוד (ביאורים ח"א עז ע"ד).
⁶⁸⁷ אין זה ענין לכאן, כי שם מיירי להיפך ח"ו. וכ"כ הרמ"ז בהגה"ה לאדם ישר (יב ע"ד בדפוס ישן). ומה שהרב הביא מפ' ויקרא הוא לדוגמא בעלמא, אבל עיקר הראיה מתרומה קנט ע"ב (ביאורים ח"א עז ע"ד), ועי' נוסחאות, ועי' הערה 689.

⁶⁸⁸ היסודות המה בבחינת דבר והרוחות המה הנוק', וכנגדן רוח וגוף, אור וכלי, וחומר וצורה. שכן ד' הרוחות המה המקום הסובל ונושא את ד' היסודות שבתוכם. הם אינם בעלי תכונות משותפות אלא אדרבא הפכיים ז"ז, שכן הדרום הוא חם ויבש ובו ניתן יסוד המים שהוא קר ולח, וכן צפון הוא קר ולח ובו ניתן יסוד האש שהוא חם ויבש. טעם היותם מזוגים באופן זה, כדי שלא יתגברו זה על זה. חיבור זה נקרא זיווג פנים באחור, בו הימין של בחי' הדבר מתחבר עם הימין של בחי' הנוק' (משא"כ פב"פ שימין שלו מתחבר בשמאל דידה וכן להיפך), אמנם זהו רק היחוד הראשון, אמנם אחר כך יבא זמן בו יהיה זיווג בין הרוחות ליסודות בבחינת פב"פ (ביאורים ח"א עז ע"ד).

מפשטות לשונו משמע שד' היסודות הם בבחי' אור וד' הרוחות הם בבחי' כלי. וקשה, שכן היסודות עגולים ואילו הרוחות המה כעין המרובע שכן יש ד' רוחות נפרדות, ולכן הם שייכים לבחינת יושר, הרי הוא בחי' הזכר, וצ"ע. והעניין, שמה שאמרנו שהם בחי' דר"ן, אין הכוונה לבחי' הדר"ן כב' פרצופים נפרדים כגון ז"ן או"א, אלא רק על בחי' דר"ן שבכל פרצוף ופרצוף, שכן שניהם מהווים רק פרצוף א'. וכן מה שאמרנו בבחי' המקום שהרוחות המה המקום ליסודות, הכוונה לבחי' המקום אליו הוא מחובר ומחוייב לכל מציאות ומציאות בפני עצמה כי בהכרח הוא שכל מציאות תופסת מקום. אם כן, כשאמרנו שהרוחות הם המקום ליסודות אין הכוונה שהם ב' עינים שונים, וככל בחי' מקום עם המציאות שבתוכו וא' שייך ללא חבירו, אלא כוונתנו על תפיסת המקום של המציאות גופא, כך, שבמקום בו הוא נמצא אין ריקנות, שכן הוא ממלא את הריקנות בכל שיעור מציאותו והוא מקומה של המציאות בעצמה, וכשנתבטל מקומו התבטלה מציאותו. והמקום הזה מעולה יותר מהמציאות עצמה (עי' לעיל הערה 17), והוא החומר ההיולי הנושא את הכל. אמנם אין תפיסה בו אלא על ידי המציאות שנמשכת ממנו, ואז נעשית אותה המציאות לצורה אליו, שכן רק על ידי המציאות הוא נתפס וניכר. וממילא דווקא מזרע האב הוא שנעשה החומר ומזרע האם הצורה.

אם כן, באמרנו לעיל שהרוחות הם החומר, כוונתנו לחומר הראשון (ה"ה ההיולי) [וכן הרוחות הם מקומם של היסודות הנושא אותם בכל מלואם], ולכן היסודות נשפעים מהם ולכן לאחר שיצאו היסודות מהרוחות ונמשכו מהם, הם נמשכים והולכים בעיגולים ומתעגלים ומקיפים את כל ד' הרוחות כולם, כדי לקבל מהם שפע תמידי. ומה שאמרנו שהרוחות והיסודות המה בבחי' דר"ן, הוא מכיוון שהם בבחי' משפיע ומושפע שכן מציאות היסודות הוא על ידי השפע הנשפע מהרוחות, וכמו כן תכונותיהם הפכיות זו לזו שכן ד"מ הרוח הדרומית חמה ויבשה ובכ"ז יסוד המים שבו קר ולח, והוא ע"ד הז"ן הרי הם חסדים וגבורות. אמנם עכ"ז כל מציאות ויציאת היסוד איננה כי אם מהרוח, שכן על ידי שנשפע ממנה בחי' א', הרי שמה שיוצא ממנו הוא הפך מה שנשאר אצלו דוגמת ז"א ונוק', שהז"א נותן את הגבורות לנוק' ונשאר בתורת חסדים - בלבד. ולכן כאשר מדברים על השפעת המים, הרי היא מהדרום, ולזאת נראה שכאשר נפרדים זה מזה ביציאת יסוד המים מרוח הדרום נשאר הדרום חם ויבש.

והנה לפ"ז כמו כן יש לומר שישנה בחינה הפוכה, לפיה היסודות המה הצורה לרוחות, שכן אין גילוי לחומר הראשון אלא על ידי המציאות שיצאה ממנו. אם כן בע"כ נמצאו למדים שכל אחד מהם, הן היסודות והן הרוחות, הוא בבחינת דר"ן דהיינו משפיע ומושפע כאחד. [והנה עכ"ז שאמרנו לעיל שהיסודות יש להם למעלה שורש בפנ"ע, הרי הוא אור המקיף דהעליון שהוא שורש לד' היסודות דהתחתון, עכ"ז אינם יוצאים להדיא מהאור המקיף עצמו אלא רק דרך היושר הפנימי] (ועי' עוד בענין בדברינו לעיל הערה 71) (ביאורים ח"א עח ע"ב).

⁶⁸⁹ מקור לדבריו הוא זהר וארא כד ע"א: תא חזי אש רוח ומים ועפר אלן אינון קדמאי ושרשין דלעילא ותתא ותתאין ועלאין עליהו קיימין ואלן אינון ארבע לארבע סטרי עלמא וקיימין בארבע אלן [קיום הד' יסודות הוא על ידי סוד הרוחות] צפון ודרום ומזרח ומערב אלן אינון ארבע סטרין דעלמא וקיימין בארבע אלן [קיום ומציאות הד' רוחות הוא על ידי הד' יסודות עי' לעיל הערה

מאיר העין ח"א

גם דע, כיון שכללות ז"א אינו רק ו"ק בחי' גופא, אלא שבבחי' רוח נשלם לי⁶⁹⁰, לכן גם האותיות אינם רק בו"ק⁶⁹¹. לכן אות א' מתחיל בחסד כנזכר בתרומה (דף קנ"ט ע"א), גם בזוהר שיר השירים (זו"ר טו ע"א) גבי הביאני המלך חדריו באדרא תניינא וז"ל, כ"ב אתון מתפשטים ושריין לאתנהרא מרישא דנהורא קדמאה וכו'. כי כבר ידעת כי רישא דמלכא בחור'ג אתתקן⁶⁹² וכו' פ' משפטים (דף קכב ע"ב). נמצא כי כל הכ"ב אתון הם ביי"ס, ועצמותם אינם רק ו"ק. נמצא כי האותיות הם נפש⁶⁹³, ואז ז"ן הם שמות אלהים, לכן הם ד"ו פרצופים נדבקין יחד, אלא

688] אש לסטר צפון רוח לסטר מזרח מים לסטר דרום בגין דדרום איהו חס ויבש מים קרים ולחים עפר לסטר מערב וכו' וקודשא בריך הוא לחברא לון כחדא [לחבר אח"כ את הדרום והצפון יחד] עביד מזגא דא כמזגא דא צפון איהו קר ולח אשא חס ויבש אחלף לון לסטר דרום דרום איהו חס ויבש מים קרים ולחים וקודשא בריך הוא מזיג לון כחד דנפקי מיא מדרום ועאלין בגו צפון ומצפון נגדי מיא נפיק אשא מצפון ועאל בתוקפא דדרום ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא, ע"כ. פי' שהקב"ה מזגם כדי שלא תתגבר מדה א' על אחרת, והם הולידו בחי' אמצעית שוה (ביאורים ח"א עה ע"ד). אמנם מדרושי הרב משמע שכל האורות הם בכלים שלהם, ולא בכלים הפכיים. והנה מדברי הזהר הנ"ל מתבאר שישנם לד' הרוחות מציאות ותכונות בפני עצמם מלבד היסודות. ולכאורה ד' היסודות הם הצורה של ד' הרוחות, ואין ליסודות שום תכונה כלל בלא הרוחות, שכן הם רק עיגולים ואין צורתה באה כי אם בהתחברם ברוח. אמנם ד"ז קשה, שכן מדברי הזהר הנ"ל יוצא שהיסודות שרויים ברוח למימרא שהרוח מצייר את היסודות ההפוכים מהם. וצ"ל שכל יסוד אינו מתגלה בעולם כי אם על ידי מיזוג עם ההפכו. ונבאר:

רוחות ויסודות הינם בסוד ב' הבחי' עיגולים ויושר, דהיינו שד' היסודות המה עיגולים והרוחות הם יושר. והנה ביארנו לעיל הערה 71 שעייגולים ויושר יוצאים מהקצה התחתון דיושר העליון, והעיגולים יוצאים מאר"מ והיושר מהאור פנימי שבהם. אם כן, מצינו שיש לד' הרוחות שורש בפני עצמם שהוא מחוץ לד' היסודות, וכמו שבשרשם מתחבר אר"מ עם האור ישר, כן הוא ביסודות ורוחות, וכל חיבורם הוא דווקא באופן הפוך מהם, שכן עגול"י המה דו"ן, וחיבור דו"ן הוא לעולם באופן ההפוך. והנה ברוחות עצמם יש דו"ן הרי הם בחינת אור ומים שבהם וזהו בסוד ז"א. וכמו כן בד' היסודות, שהם עיגולים, יש להם דו"ן והם אש ומים המתייחדים באופן הפוך כדי שלא יתגבר כחם לאין קץ, ולכן עומדים פנים באחור, כדי שפני היסודות יתיחדו באחוריים דד' רוחות. כל המשכם בדרך פנים באחור הוא רק מצד עצם מציאותם שלא ירדו ביחוד אלא רק בבחינת פב"א שאין העולם יכול לקבלו, לכן דווקא קבלו דרך 'סירס את הזכר' (עי' ב"ב עד ע"ב ובבהג"ר א על ספד' צ"ב ע"ב ד"ה והן ז"נ), אמנם אח"כ כדי להוציא את שפעם וכחם בעולם שירדו בו ע"מ להוציא תולדות דהיינו כל הנמצאים כולם, לא יצא הדבר כי אם בזיווג פב"פ, לכן אחר שצמצמו את מציאותם על ידי כלילותם בפב"א וכנז"ל, התייחדו בבחי' יחוד דפב"פ. וזהו שנתבאר בזהר הנ"ל "קב"ה מזיג לון כחד", ומתייחדים בהפכים. ועומק הענין והטעם הוא, שמשום שכולם יוצאים ממקור האחדות האמיתי, לכן צריכים לחזור לאחדות האמיתית, שכל היפך היה לצורך האיחוד שבסוף.

עולה לנו א"כ, שאין כוונת מש"כ הרב שהרוח הוא י"ס שאינם כסדר הכלים, שחסד דרוח בכלי הגבורה וכו' שהאורות דרוח עם הכלים הם אינם ממין א' והם הפכים, אלא כוונתו על י"ס דרוח הרי הם הנקודות הנמשכים בכל פרצוף מטיפת מ"ד דזכר ונכלל עם י"ס דנפש הרי הם התגין, והאותיות הם מטפת מ"ן דנוק', מאחר שזווגם הוא ימין דידיה בשמאל דידיה ושמאל דידיה בימין דידיה, וזהו חסד דרוח שבכלי הגבורה, והם ממין א' ומשורש א'. לכן כלי החסד הוא באמת החסד שבגבורה, ולכן האור והכלי המה מין א' (ביאורים ח"א עו ע"א).

⁶⁹⁰ אף הגלגלתא הוא בכלל הגוף הרי הוא הו"ק, והמוחין שבתוך הראש המה הג"ר. הרוח הוא י' הספירות העיקריים דכל פרצוף, ועיקר מקומו וגילוי [של שלמות הי"ס דרוח] הוא במוחין שהם הפנימיות, והוא משלים את ו"ק לי' באופן זה: על ידי גילוי הרוח נוספו ד' בחינות דהיינו ג' הראשונות ומלכות (ה"ה עטרת היסוד דז"א). ובדרך אחרת י"ל, שהרוח משלים את הו"ק לי' בחי' על ידי תוספת ד' מוחין ה"ה חו"ב חו"ג (כלומר חכמה ובינה וחסדים וגבורות שבדעת) (ביאורים ח"א עח ע"ד), ועי' עוד בזה הערה 672.

⁶⁹¹ כלומר שגילוי האותיות מתחיל מו"ק, אמנם שורש האותיות מתחיל מבינה וחכמה שבה, ועי' לעיל פ"ה (הערה 436), וכן פ"ד (הערה 545). והנה עי' מש"כ זהר תרומה דף??: דכל אתון כד נפקו מרזא דעלמא דאתי אגלימו ואתצייירו, ע"כ. כלומר, בתוך האימא נמצא כל הולד בכל איבריו אם כי לא התחזקה מציאות גופו אלא לאחר שיצא לאויר העולם (ביאורים ח"א עט ע"א).

⁶⁹² מאחר שאמר שכל כ"ב אתון כלולים בו"ק, ואות א' שהוא הראשון הוא בחסד והוא כנגד דרועא ימינא. וקשה, מ"ט הוא אינו הראש. וצ"ל שהראש נתקן בחסד וגבורה דהיינו מהחלקים העליונים שלהם (ביאורים ח"א עט ע"א).

⁶⁹³ על אף שהאותיות הם רק בבחינת גוף וכלים. אלא מכיוון שהנפש משתתף עם הגוף ונעשה עמו לא' ע"י התגין שמחוברים בהם (עי' לקמן הערה 893), והמה ל"ב שמות אלקים דמע"ב הרי הם

מאיר העין ח"א

שזה אחור וזה קדם⁶⁹⁴. אך בבא הוי"ת שהם רוח והם סוד המוחין דז"א כידוע, אז נגדל הז"א, ואז נעשו⁵⁹² בן י"ס גמורות אף בבחי' הכלים. ואז ננסרת הנקבה ממנו ולקחה הדין של אלהים והזכר הוי"ת, ואז נקרא הוי"ה אלהים שמא שלים⁶⁹⁵ והבן. ולכן ננסרת ממנו, כי הוי"ת דוחין אלהים וניתנין לנקבה⁶⁹⁶. ומה שאנו אומרים תמיד חיצוניות העולמות, הם הכלים האלו, הגוף ונפש⁶⁹⁷. ופנימיות העולמות הם י"ס דרוח, שהם מלגאו⁶⁹⁸ בארח (נ"א באורות)⁵⁹³ אצילות כנזכר (דף י"ד⁵⁹⁴ יט נ"א)⁶⁹⁹, כי הנשמות⁵⁹⁵ של אדם באים מזה האדם דאצילות⁵⁹⁶, שם מ"ה מלגאו הנק' י"ס דרוח⁷⁰⁰, והמלאכים מן החיצוניות שהם הגוף ונפש⁷⁰¹. וזה הגוף של אלהים יורד לפעמים כבי"ע⁷⁰², ושם מתקשטת ומתלבשת באותן הלבושים להתנאות⁵⁹⁷ בפני בעלה, לומר ראה גידולים שגדלתי⁷⁰³. ולהיות כי אור הנקודות⁷⁰⁴ הם אור החוזר לכן עולה תמיד בסוד זרקא⁷⁰⁵.

וזהו כת"י הרב ז"ל ומזכיר בו דרוש דלעיל⁵⁹⁸
שער ה פרק ז⁵⁹⁹ אמ"ש בג"ד כפר"ת⁶⁰⁰.

הקטנות של הפרצוף. וי"ס דרוח המה י"ס העיקריים דכל פרצוף העומדים בפנימיותו, והם כל המוחין דגדלות, והם השמות הוי"ה, וזו"ן שמות אלקים כל זמן שהם אב"א (והוא הנזכר כאן שהם נדבקין יחד), וכאשר יורדים המוחין דהוי"ה, אז הם חוזרים להיות פב"פ (ביאורים ח"א עט ע"ג).

⁶⁹⁴ בסוד מאמה"כ "אחור וקדם צרתני" (תהלים קלט ה), שכן הדכר מכונה "קדם" ואילו הנוק' מכונה "אחור" שכן הנוק' נעשית מהדכר ויוצאת מאחוריו (ביאורים ח"א עט ע"ג).

⁶⁹⁵ הזו"ן בהיותם יחדיו נקראים "שמא שלים" (ביאורים ח"א עט ע"ג). ועי' בבהגר"א על ספד"צ כד ע"ב ד"ה וענין וז"ל, וענין שמא שלים הוי"ה אלקים כי רחמים בלבד אינן שלים, וכן דין בלבד, ולכן יעקב נקרא איש תם שכולל חו"ג.

⁶⁹⁶ כלומר, כאשר יש זכות גדולה אזי הל"ב שמות אלקים נדחים מהנוק' ויורדים בראש הבריאה (עי' לקמן מוחין דקטנות ג'), ואז הבריאה נכללת באצילות (ביאורים ח"א עט ע"ד) ונעשה דין גדול בשונאי ישראל (ביאורים ח"א פ ע"א).

⁶⁹⁷ הרי הם ל"ב אלקים דקטנות, וזהו הן בעולם והן באדם. והפנימיות הם הוי"ת, הן בעולם והן באדם (ביאורים ח"א עט ע"ד).

⁶⁹⁸ דוגמת האדם, וכל מה שיש באדם יש בעולמות (ביאורים ח"א עט ע"ד).

⁶⁹⁹ כלומר עיקר האצילות, הוא שם מ"ה, שכן ע"ב וס"ג (בחינת מוחין) הם נסתרות, ושם ב"ן הוא רק בחיצוניות וכל גילוי ותולדותיו המה בעולמות ב"ע (ביאורים ח"א פ ע"א).

⁷⁰⁰ על אף ששם מ"ה הוא רק בחי' רוח, אך הג"ר דרוח הם כללות הנשמה חיה ויחידה של האדם, שכן הנשמה חיה ויחידה הם ע"ב וס"ג ואינם מתפשטים באדם כלל (ביאורים ח"א פ ע"א).

⁷⁰¹ עי' פנימיות וחיצוניות י' וי"ג (ביאורים ח"א פ ע"א).

⁷⁰² עי' כללים ח"א קח ע"ד, שהמשכת המוחין דאבא בבי"ע הוא ענין התיקון שבא עי' ירדת השמות אלקים לבי"ע, שכן בי"ע המה עיקר מקומם של שמות אלקים. כלומר, עיקר גילויים שלמעלה הוא בהעלם, ועיקר גילוי שם הוא בגלל חסרון המוחין. והנה גילוי שם אלקים בכל מקום נחשב כשם הוי"ה לגבי העולם שלמטה ממנו, שכן כל שם אלקים מסתעף מאותו שם ההוי"ה שהוא שורשו.

⁷⁰³ השכינה מתפשטת בכל א' וא' מכלל ישראל והיא עצמה כלל ישראל, וכל קישוטי מעשה ישראל בה, וכל התיקונים הם האיברים שלה, ומעשי הצדיקים המה התפשטות רוחא דילה (ביאורים ח"א פ ע"א).

⁷⁰⁴ ולא אור האותיות, והם הגדלות וכללות הרוח, ובחי' אור חוזר, שכן שרשם למעלה הרי הוא מחכמה ואבא וגילויים הוא מתחת לאותיות, ועכ"ז הם מנהיגים את כל האותיות ושולטים בהם (ביאורים ח"א פ ע"ב).

⁷⁰⁵ הידוע בתיקונים [ועי'] זהר בראשית כד ע"א (לש"ו). בדרך כלל "בתיקונים" מכווין על עליית המלכות. אמנם עליית מלכות זו אף היא רק בבחי' רוח שבה, כי הרוח היא העולה למעלה, והיינו אור חוזר, שכן מקומה של המלכות הוא למטה מכל האורות כולם והיא תכליתם בכדי לגלות את כבוד מלכותו ואמונתו למטה (ביאורים ח"א פ ע"ב).

מאיר העין ח"א

הנה נודע מן הכתוב לעיל כי אמ"ש הם ג"ר⁷⁰⁶ שהם יסודות אל ז"ת. ובג"ד כפר"ת הם ז"ת יען שיש בהם דין ורחמים⁷⁰⁷, שהם אור ישר ואור חוזר⁷⁰⁸, שהם בחי' עצמן רחמים⁶⁰¹, ובחי' מלכות שבכל אחד ואחד הוא דין⁶⁰², לכן הם כפולות⁷⁰⁹. וי"ב פשוטות הם ספי' ת"ת לבר⁷¹⁰, שהוא א' מז' כפולות עצמן, נחלקת ליי"ב חלקים שהם י"ב פשוטות⁷¹¹. והיותם י"ב הוא, כי כל ז"ת נשרשים בגוף שהוא הת"ת והז' כפולות עם ת"ת בעצמו יהיה י"ד⁷¹². אך הז"ת זולת ת"ת בהיותן כפול הם י"ב⁷¹³. נמצא כי הת"ת בעצמו הוא מב' בחי', שהוא אות (א') רי⁶⁰³⁷¹⁴ מבג"ד כפר"ת והיא כפולה. עוד יש בו י"ב שרשים של ו"ת שהם כפולות והם י"ב ונכללין בת"ת. ואלו י"ב פשוטות נקרא י"ב גבולי אלכסונים בס"י⁷¹⁵, כי מאחר שהם עצמן בחי' ו"ת כפולות אשר

⁷⁰⁶ אור כתר, מים חכמה ואש בינה. וכוונתו לג"ר הכלליים דאצילות הרי הם א"א ואו"א והמה יסודות ושרשים לז"ת הכלליים דאצילות הרי הם ז"א. אמנם זה גם בסוד הג"ר הפרטיים דז"ת שבז"א עצמו (ביאורים ח"א פ ע"ג).

⁷⁰⁷ דהיינו דגש ורפה, ועי' ס"י פ"ד (דע"ה ח"ב סה ע"א). הבג"ד כפר"ת הינם בז"א והשביעית הרי היא העטרה של בחי' יסוד שלו, ולא הנוק' שהיא פרצוף בפני עצמה (ביאורים ח"א פ ע"ד).
⁷⁰⁸ אור ישר נותן ללא גבול, ואור חוזר הוא סילוק האור. ממילא רק מי שמגיע לו אור על פי דין מקבלו (ביאורים ח"ב פא ע"א).

⁷⁰⁹ הנה הרב כתב כאן שהו"ק עצמם המה רחמים ובחי' המלכות שבכל א' הוא דין, ולכן הם נחשבים "כפולות". אמנם יש להעיר, שאין המלכות רק דין, שכן אין גילוי לו"ק למטה אלא על ידי המלכות (שכן רק המלכות היא המקבלת מהם ומשפיעה למטה) והיינו האותיות כאשר הם רפות בלא דגש, וזהו גילוי בבחינת אור ישר ה"ה חסדים ורחמים. כמו כן יש למלכות פעולה עצמית בכך שהיא מעלה לאצילות את כל המעשים הנעשים בב"ע בבחי' אור חוזר והוא בבחי' דין ה"ה בבחי' נקודה, דהיינו בחי' הדגש שבכל האותיות. סוף דבר, יש ב' בחינות במלכות מצד עצמה דהיינו אור ישר ואור חוזר, מלבד היותה ג"כ כללות בחי' המלכות שבכל א' מהו"ק (ביאורים ח"ב פא ע"א). ועי' בבהג"א על תז"ח יט ע"ד ז"ל, אמ"ש קשרא קדמאה, כולל ג"ר בבינה כנ"ל י"ב פשוטות בקשרא תניינא לישן ו' קול יעקב כנ"ל, ז' כפולות בקשרא תליתאה ששם נוקבא בת שבע שהיכלין דילה כפולין הן, כידוע בסוד ההיכלות שבעה ושבעה מוצקות שבע' ימים ושבע' ימים וכן אם נקבה תלד וטמאה שבועים כו' (וכן עי' בהג"א בס"י יד ע"ג).

⁷¹⁰ כלומר שם הם י"ב כוחות בבחי' פשוטות לבד ונעלמים שם, ומשם נמשכו ונכללו ונרכבו (ביאורים ח"א פא ע"ד).

⁷¹¹ הרי הם י"ב גבולי האלכסון אשר בכלל העולם, והם יסוד העולם המקשר ומייחד את כל הפרטים בכלל, ועל ידיהם נמשכים כולם זה מזה, וחוזרים מזה לזה ונעשים א' (כללים ח"א עח ע"א). כלומר, ת"ת יש בו ב' בחינות: א) מה שהוא מציאות בפני עצמה ככל הו"ק ב) מה שהוא שורש לכולם ועומדים בו כל הכחות דחר"ג שבכל הו"ק כולם, שכל כח וכח לעצמו הוא בבחי' כחות פשוטות ונעלמות. וזהו בגלל שהת"ת, ה"ה הקו האמצעי, המבריש מן הקצה אל הקצה, והוא עולה עד המוחין ומקבל מהם, לכן הוא שורש לכל הו"ק [עי' בבהג"א על תיקו"ז פא ע"א ד"ה ביה איהו וז"ל, והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח, ודעת ויסוד הוא א'], וזהו י"ב, בגלל שכ"א מג' המוחין הינם הו"ה א', וכל הג' מוחין נכללים בדעת ויוצאים ממנו כל הו"ק ע"י ת"ת, שכן הוא עולה עד הדעת וכן ה"דעת מלגאו ות"ת מלבר" (תיקו"ז כט) (ביאורים ח"א פא ע"ד). והנה נ"ל שכוונת הלש"ו כאן באומרו "ת"ת" היא לפנימיות הת"ת הרי היא הדעת המתפשט. ועי' בבהג"א על ספד"צ ו ע"ג ד"ה ובו, ז"ל, ובו מתלבש ת"ת דרדל"א, שת"ת נקרא רצון, רעוא דרעוין, כמ"ש בזוהר פקודי (דף רנג ע"ב) היכלא שתיתאה דא הוא היכלא דאקרי היכלא דרצון דאקרי מוצא פי ה' חדוה דאתדבקו דכלא והכא איהו רעוא דרעוין כו' וכד צלותין סלקין כדין איהו עת רצון לאשתכחא, הה"ד ואני תפלתי כו' והוא היכל משה ויעקב, היכל ת"ת, כמ"ש בזוהר שם ובפ' בראשית (דף מה ע"א) ולכן הוא מוצא פי ה', ששורש ת"ת, דעת גנוז בפומא, כמ"ש בזוהר משפטים (דף קכג ע"א) דעת גנוז בפומא דמלכא דאקרי תפארת כו', ולכן בו ששה היכלין כמ"ש שם, לפי שת"ת כולל ו"ק, עכ"ל. אמנם עי' ליקוטים בסוף בהג"א על ספד"צ לז ע"ב שם מבאר שזה עניין לנוק', וזהו התגלותם למטה, שהוא למטה מהכפולות.

⁷¹² הרי הם סוד י"ד שבטים (הנזכר בספר הליקוטים פרשת וישלח וליקוטי תורה פרשת ויחי) שהיו עתידין להיוולד מיעקב (כאשר יוסף חשיב לשבט בפ"ע) אלמלא בילבול המטות של ראובן, ואח"כ השלימום מנשה ואפרים (ביאורים ח"א פג ע"א).

⁷¹³ יוצא א"כ, שיי"ב הפשוטות הם פשוטות ועליונות (פב ע"ג) ביחס לכפולות, שבכפולות הוא שנתגלה היותם בחסד או ברחמים, אמנם לא בפשוטות (ביאורים ח"א פב ע"ב).

⁷¹⁴ עי' ליקוטי נוסחאות, אמנם ל"ג לגרוס כמ"ש למעלה על פי מש"כ בפרק ו'.

⁷¹⁵ פרק ה' משנה ב'. ועי' בבהג"א ס"י כ"ג ע"ב וז"ל, הי"ב גבולים (דאלכסון) באמת היה להם להיות כ"ד, ד' לכל שטח אלא שהן כפולים, כי ב' קצוות של ב' שטחים מחוברים בגבול א', לפיכך

מאיר העין ח"א

בת"ת נשרשים, א"כ צריכין להיות מצויירין שם בציור גבולי אלכסונים, כי חלק א' גבול א' שבו יהיה נוטה באלכסון נגד ספי' החסד, וחלק⁶⁰⁴ גבול הב' יהיה עומד ונוטה נוכח ספי' הגבורה ועד"ז כולם⁷¹⁶, כדי שאלו י"ב חלקי הת"ת יהיו נוטים פניהם נגד הו"ס⁷¹⁷ {כד ע"ב} שהם שרשים לאלו י"ב חלקי' שבת"ת לינק מהם⁷¹⁸, כי הרי בחי' חסד שבת"ת צריך שיהיה בקו ימין הת"ת בראשית הקו ויהיה נחלק לב' חלקים כפולים דגש ורפה, ובסוף קו הימין דת"ת יהיה בו ב' חלקים דנצח וכיוצא בזה בשאר⁷¹⁹. ודע כי גם ביסוד יש בו שנים עשר בחי' גבולי אלכסונים אלו, כי כל הז"ת צריך שיהיו נרשמים בו בסוד (בראשית לו ב) אלה תולדות יעקב יוסף⁷²⁰. וז"ס (ישעיה ו ג) וקרא זה אל זה, י"ב ביי"ב דת"ת ודיסוד⁷²¹. ואלו הי"ב גבולי אלכסון דיסוד הם בחי' י"ב מזלות עצמן⁷²², ובחי' ז' כוכבי לכת הם הז"ת מפאת עצמן ולא מבחי' התכללותן ביסוד⁷²³. וענין היותם י"ב פשוטות הוא, שהרי הם בחי' ז"ת הרומזים בת"ת או ביסוד בהיותם כפולות, ולכן עלו בחשבון י"ב, וע"כ הם י"ב פשוטות, כי ו' כפולות הם י"ב פשוטות⁷²⁴, וע"כ הי"ב אינם כפולות רק פשוטות לבד⁷²⁵.

כל גבול כפול הוא, וכן ב"ב בתים של הו"ה שהן כ"ד אלא שהן כפולים, ולכן י"ב שעות ביום ו"ב שעות בלילה, עכ"ל. והנה טעם התגלותם כאלכסונות, שכן הם ממוצעים בין שרשיהם הנעלמים [דהיינו אמ"ש שהם רק בבחי' עיגולים, לבין קו דאור א"ס שהוא בבחי' ו"ק (ביאורים ח"א פג ע"ג)].

⁷¹⁶ הנה כל מציאות כלולה מ"ב גבולי אלכסון, דהיינו הגבולות המורכבים שבין ו' רוחות העולם, הרי הם המכונים "פשוטות" דהיינו בלי הרכבה. ולענין מהות גבולות אלו, כל גבול לעולם כלול משני הרוחות שהוא גובל ביניהם, ומזה הוא שיש מציאות ברת השגה לתחתונים, והנה לא די בכך שהשטחים אינם מחברים את הגבולים זה לזה, אדרבה הם מפסיקים ביניהם, שכן כל שטח הוא בעל תכונה מיוחדת בפ"ע, והכלילות נעשית על ידי הקוים האלכסוניים דווקא שכן החסד שהוא ניתן להשגה בעולמינו צריך להיות כלול מתכונת הגבורה, וכן הגבורה תהיה כלולה מתכונת החסד. לכן מתפשט כל חלק מהפשוטות בכל גבול באלכסון, כדי שיתקשר עם הפשוט שכנגדו. דבר זה מקשר, ד"מ, את המזרח למערב, וכן את הצפון לדרום. כך, שאלכסון א' הוא בצפון מזרח, ואז הקצה השני הוא בדרום מערב וכו', וכך יוצא שכל הו"ק מקושרים יחד זב"ז ע"י י"ב גבולי האלכסון. (ביאורים ח"א פג ע"ג).

⁷¹⁷ על ידי שהם מתפשטים באלכסון, כולל בתוכו ד' שטחים, שכן כל גבול כולל ב' שטחים. נמצא, שכל א' מהפשוטות משתתף בכל הו', אמנם עיקר גילוי הוא בב' (ביאורים ח"א פד ע"א).

⁷¹⁸ והנה יש להקשות, שלעיל אמר הרב ש"ב הפשוטות המה שרשים לו"ק (ועי' לעיל הערה 711), ואילו כאן לכאורה סותר עצמו ואמר שהו"ק המה שרשי הי"ב, וצ"ע. והנראה, שבד"כ הדבר הוא כמו שכותב כאן, ובחי' ז' ו"ב מושרשים בכמה מציאויות, שכן הז"ת דרדל"א הוא למעלה מהכל, ולמטה ממנו נמצאים י"ב החיוורתא ו"ב הנימין, וכן ז' תיקוני הגלגלתא המה למעלה מ"ב ת"ד (עם הי"ג הכוללים). אלא שיש את ב' הבחינות הנ"ל ב"ב עצמו, באופן שבאור ישר הי"ב המה השורשים ואילו הו"ק המה הענפים. אמנם כאשר הם בבחי' אור חוזר אזי מקבלים הי"ב מהו"ק (ביאורים ח"א פד ע"א).

⁷¹⁹ אף על גב שנצח הוא בקו ימין, עכ"ז מאחר שמקבל גם מבינה הרי שיש לו תכונת ב' הקצוות (ביאורים ח"א פד ע"ב).

⁷²⁰ "יוסף", הרי הוא בחי' היסוד, הוא "תולדות יעקב" הרי הוא הת"ת, ויש ביסוד את כל התכונות הת"ת, ורשם ביסוד ג"כ את כל י"ב גבולי האלכסונים (ביאורים ח"א פד ע"ב).

⁷²¹ על ידי הגילוי של שם י"ב של ג' הויו"ת מתגלה כבוד מלכותו ית', שכן היסוד משפיע תיכף למלכות והיינו 'ואמר'. וזהו הגילוי של המלכות מלעילא לתתא ולאמצע הרי הוא ג' פעמים קדוש (ביאורים ח"א פד ע"ג).

⁷²² עי' תיקו"ז לד ע"ב (ביאורים ח"א פד ע"ג).

⁷²³ על אף שיש ז' כוכבי לכת הכלולין ביסוד וכמש"כ בתיקו"ז לד ע"ב, אמנם הם נמשכים מהז"ת עצמן (עי' ס"י פרק ד'), אלא שהיסוד כולל אותם. אמנם י"ב המזלות ששרשם הוא מ"ב הפשוטות אינם מהת"ת עצמו אלא רק מ"ב הפשוטות מאחר שנמשכו ביסוד (ביאורים ח"א פד ע"ג).

⁷²⁴ עיקר הו"ק הוא אינו אלא ו' בחינות, שכן הבחינה השביעית היא רק עטרת היסוד וכלולה ביסוד והינה שורש למלכות, ובה כלולות י"ב הפשוטות. אם כן מתבאר שכל י"ב הפשוטות הם לעולם רק בקו האמצעי (דתי"ס). ועל אף שאמרנו שעיקרו הוא מהכפולות, זהו מכח היותו מכריע הכולל את ב' הקצוות ובזה הוא אכן כפול, אמנם האמת היא שמיי"ב ב"ב פשוטותkanal, אלא שעומדים בקו האמצעי בו יש ב' תכונות: א' שהוא תולדה של הקצוות, ב' היותו מבריח בפנימיותו את כל הספירות מן הקצה אל הקצה וע"י עולה המלכות עד הכתר. והנה בסוד תכונה זו האחרונה

מאיר העין ח"א

הכלל העולה כי י"ס יש בהם י' אותיות, אות א' בכל ספ"י על סדר זה⁷²⁶, והם י' אותיות הנזכר אמ"ש בג"ד כפר"ת, א' הוא כתר שהוא הראשון, והוא אות הראשונה מן אל"ף בי"ת. ות' במלכות שהיא אחרונה, וכן ת' היא אחרונה בא"ב. נמצא כי ד' שהוא בת"ת, ובת"ת זה יש בו י"ב אותיות פשוטות שהם בחי' ז' אותיות בג"ד כפר"ת כפולות, ועתה הם י"ב פשוטות. וז"ס מ"ש בפ' פקודי (רנ"ב) בהיכל רצון שהוא כולל שית היכלין אחרנין בגווה, שהם ו' כפולה, ונעשין י"ב בסוד ו"ו, כי ת"ת נק' ו'⁷²⁷ כנ"ל בענין ז' כפולות וי"ב פשוטות. והנה האותיות הם כחות אצילות ועצמות הספ"י⁶⁰⁵⁷²⁸. וסוד המלכות⁶⁰⁶ והצירופים (נ"א כח אצולים מעצמות הספ"י וסוד המלות והצירופים)⁶⁰⁷ שבס"י הענין הוא שכל הכחות לא יפעלו אלא בסוד חזרתן וצירופם אל מקוריהם, ואז יושפע עליהם שפע רב וחזק לשיוכלו הם לפעול פעולתן בחוזק, וז"ס המליך אות פלוני הנזכר בס"י (פ"ג), כי יחדה וקשרה אל שרשה ואז הוציא פעולה אחת ממנה⁷²⁹. וי' אותיות הנ"ל כוללת⁶⁰⁸ כל הכ"ב, והם אמ"ש בג"ד כפר"ת כנזכר בסוד י"ס כסדרן מלמעלה למטה (נ"א מלמטה למעלה)⁶⁰⁹. י"ב פשוטות הם י"ב גבולין. וסוד אמ"ש וי"ה⁷³⁰⁶¹⁰ הם ג"ר. וטעם הקדמת א' באמ"ש, כי גם⁶¹¹ (כי) כל הדברים מורכבים מאש מים

הקו האמצעי הינו שורש לכל הקצוות. וכלול בזה ששורש לכל בחי' י"ב (שב"ג החוורת, הנימין ות"ד) הוא לעולם בנוק' מכח היותה קשורה בכל הקו האמצעי (דתי"ם), והיינו הבחינה ה"ג שבהם. (עי' בבהגר"א על ספד"צ ב ע"א ד"ה וכן התחלת) ושורש בחינה זו הוא במ"ס הרי הוא בחי' נוק' ברישא דא"א (ביאורים ח"א פד ע"ד).

⁷²⁵ כל הבחי' הכפולות הם תולדה של הפשוטות, ולכן הפשוטות הם למעלה מהם (ביאורים ח"א פה ע"א).

⁷²⁶ יש לכאורה להקשות מפרק ו' שם איתא שיש ספירה שיש לה אות א' ויש ספירה שיש לה ב' אותיות. אלא שיש לחלק ששם מדבר על צרופי האותיות השייכים לכל מאמר ומאמר שבו נברא העולם ואילו כאן מדבר על גילוי האותיות עצמם שאחרי התיקון (ביאורים ח"א פה ע"א).

⁷²⁷ כלומר, י"ב פשוטות הכלולים בת"ת הם דוגמת ההיכלין, שהיכל הרצון כולל את יתר ו' ההיכלות, ועי' יהל אור ח"א כ ע"א שאלו ב' מיני ו' ההיכלין המה בסוד דו"ן אור ישר ואור חוזר, והם בחי' דגש ורפה שבכפולות (ביאורים ח"א פה ע"ב).

⁷²⁸ כאן משמע שהאותיות המה במעלה יותר עליונה מהספירות, שכן הם עצמותם ופנימיותם. אמנם עי' ליקוטי נוסחאות שמביא גרסא ממנה משמע להיפך, וצ"ע. אמנם ב' הנוסחאות ראויים להאמר, שכן רוחניות האותיות עולה למעלה למעלה עד רזא דאור א"ס, שכן הם התנוצצות של אור א"ס כעין התנוצצות אור השמש הנראה במראה הלטושה, ומהם נעשו כל רל"א השערים פנים ואחור, והוא סוד עולם המלבוש שהוא התחלת וראשית עולמות א"ס, אלא שבעולם הזה א"א להרגיש בזיוה וטובה. ע"כ ד. רנו על התורה שבאצילות, בו יש בחינה המכונה כי "הקב"ה עוסק בתורה" (ע"ז ג ע"ב). אמנם התורה שבידינו השתלשלה מעצמות הספירות ופנימיות האצילות, וירד ממדרגה למדרגה עד עולמינו זה, ונתלבשה בלבוש דכל מדרגה שירדה דרכה, ולכן התורה שלנו נקראת "תורה דבריא" (עי' תז"ח מא, ובבהגר"א שם ד"ה בגין דאורייתא), כי היא תולדה של תורה דאצילות. והנה ע"פ כל הנ"ל יתבארו ב' הנוסחאות: בשרשם של דברים, עצמות התורה הוא גבוה מהאצילות, לכן הם כחות האצילות, אמנם התורה שבידינו נמשכה ונאצלה מעולם האצילות ולכן מבחינה זו אכן האותיות המה האצוליים מעצמות הספירות (ביאורים ח"א פה ע"ג). והנה עי' בליקוטי הגר"א שבסוף ספד"צ לז ע"ד ודברינו במאיר הספרא שם. ועי' שעה"ק א ע"ג שתורתנו שבעולם הבריא היא רק בחינת נגלה אמנם באצילות היא בתורת נסתר.

⁷²⁹ בכל אות יש בחי' נפש וגוף. וכמו שבאדם הנפש הוא הפועל והגוף הוא הכלי שעל ידו נעשית הפעולה, ולולא הגוף אין לנפש חיבור עם המציאות, והנפש היא המתעוררת ושולטת על הגוף, כן הדבר באותיות. והנפש דאותיות היא זוהרי אור דא"ס אשר מעצמות האצילות, וממנו נעשה גוף האות ע"י הצמצום והעביות דהמלכות דאצילות ובה כל כ"ב האותיות עם הה' מנצפ"ך. וכל ניצוץ של זוהר פרטי היה בכוונה מיוחדת, לכן לכל אות יש צורה מיוחדת משלה (ביאורים ח"א פה ע"ד).

⁷³⁰ האות א' היא כנגד כתר, והיא מקבילה לו' הרי היא כנגד ה"דעת שבמקום הכתר" (ביאורים ח"א פז ע"א). ואין גילוי בעצם הכתר, אלא רק התגלותו בדעת, ולכן הוא מרומז באות ו' (ביאורים ח"א פז ע"ב). האותיות אמ"ש המה חיצוניות דאותיות יה"ו (ביאורים ח"א פז ע"א). פירוש הדברים, על פי מש"כ בס"י פ"ג מ"ב שאמ"ש הם אור מים אש, ומים הוא כנגד חסדים ולכן הוא בסוד מידת חכמה, אש הוא כנגד גבורות ולכן הוא בסוד בינה, ואור מכריע ביניהם (עי' ס"י פ"ב מ"א), וכן ידוע שיר"ד הוא כנגד חכמה וה' כנגד בינה.

מאיר העין ח"א

ורוח⁷³¹, עכ"ז עיקר הכל הוא ע"י הרוח שהוא אות א'. לכן בזכר וי"ה⁷³², רוח מים אש, כי הרוח עולה על הכל, ואחריו מ' מים שהוא חסד, ואחריו ש' אש שהוא דין, וזהו אמ"ש. והנקבה בהפך ממש, כי בא ממטה למעלה והוא אש"ם וה"י. וכשהמליך אות מ', תחלה זכר מא"ש, וא' קודם אל ש', יו"ה, והנקבה מש"א יה"ו. וכשהמליך ש', בזכר שמ"א⁷³³, כי להיות שעיקרו ש' שהוא דין הקדים ש' אל מ'⁶¹², הי"ו. אמנם להיות כי המים רחמים גמורים מן הרוח שהוא ממוזג לכן הקדים מ' אל א', אך הנקבה שא"מ⁷³⁴ הו"י.

⁷³¹ כאן מדבר הרב בכחות הבריאה ושרשיה, שכן כולם נבראו מכ"ב אותיות. אמנם בשער פרקי הצלם מדבר הרב על כ"ב אותיות שבמציאות גופו דז"א (ביאורים ח"א עט ע"ב).

⁷³² עי' כל זה בס"י פרק ג' משנה ז, ח, ט' (ביאורים ח"א פז ע"ג).

⁷³³ מאחר שהוא רחמים, מתגבר בו המ' קודם הא', והוא יותר רחמים מא', שכן א' הוא ממוזג מקו האמצעי (ביאורים ח"א פז ע"ג). אמנם קשה, איך יתכן שש' יקדים למ', הרי לעולם אין בינה יכולה להיות קודמת לחכמה. אלא העניין הוא שכולם משתתפים יחד, ועיקר האות המגלה על הכל הוא הש', והשאר משתתפים. וכאשר מתגלה החסד של המ', אז הא' מתגלה יותר מהש', וכשהגבורות של המ' מתגלים אז הש' מתגלה יותר מהא' (ביאורים ח"א פח ע"א).

⁷³⁴ טעם הדבר, מכיוון שהוא נמשך מבינה הרי היא עלמא דדכורא (ביאורים ח"ב צו ע"א).

מאיר העין ח"א

השער הששי שער העקודים ויתחלק לח' פרקים
שער ו פרק א מ"ת⁶¹³

אח"כ⁷³⁵ באו הטעמים התחתונים שמתחת האותיות⁶¹⁴, והם בחי' אורות היוצאים דרך הפה של א"ק משם ולחוץ. והנה בכאן נתחברו האורות חיבור גמור⁷³⁶ כי הרי הם יוצאים דרך צינור⁶¹⁵ א' לבד. והטעם, כי כל מה שהאורות מתרחקים ומתפשטין למטה, כך יש יכולת להשיגם ולקבלם, לכן אין חשש אם נתחברו {כד ע"ג} המקיפים עם הפנימים יחד⁷³⁷. והנה כיון שכבר נתחברו האורות המקיפים ופנימים יחד לכן מכאן התחיל להתהוות בחי' כלים⁷³⁸, אלא שהם זכים בתכלית הזכות⁷³⁹ כמ"ש⁷⁴⁰, לפיכך עדיין לא נתגלה כאן רק בחי' כלי א' לבד⁷⁴¹, אבל האורות הם נחלקים ליי, ואלו האורות נקראו עקודים⁶¹⁶.

⁷³⁵ להלן המשך דבריו מטנת"א פרקים א' וב', שם ביאר את סוד הטעמים העליונים והאמצעיים [וכן הוא במקור הפרקים אלה (אוצרות חיים ושעה"ק) שם פרק זה בא מיד אחרי טנת"א ב'] (ביאורים ח"ב א ע"א).

⁷³⁶ ודלא כבאורות האוזן והחוטם, שלכל א' מהם יש ב' מקורות, ולעולם אין מתאחדים ב' האורות של כ"א להיות אור א'.

והנה על אף שיש לאורות היוצאים דרך הפה ב' בחינות של אורות, והמה שורש לאה ורחל (עי' עניינם לעיל אח"ף א'), ונמשכת מכל א' בחי' נפרדת בעולם האצילות באופן שבו מלאה נמשך אור מקיף, ומרחל - אור פנימי [כדרך כל תיקון שהאור המקיף נכנס לתוך הכלי - ביאורים ח"ב א ע"ג]. ענין מה שבפה מתחברים ב' האורות להיות א' הוא, שכן לפי התיקון האמיתי פרצופי לאה ורחל דאצילות אינן כי אם בחי' פרצוף א' בלבד. וכן יהיה לעתיד לבא, ולכן בעולם העקודים, שם לא היה קלקול כלל, הווי בחי' פרצופי לאה ורחל פרצוף א' לעולם. ועי' הקדו"ש שער ז' פרק ה' (ביאורים ח"ב א ע"א).

⁷³⁷ עי' פת"ש עקודים פתח ה' וז"ל, [הפה הוא מקום של הוצאת כל האורות לפועל, בחי' יסוד שבראש המקביל לבחי' יסוד דגוף שמיסוד דגוף ברור שהוא המוציא לפועל של כל הגוף], והטעם שכאן הגיע המדרגה שנתחברו אור מקיף ואור פנימי ביחד, כמ"ש (צמצום פתח ה') שעיקר הרצון הפנימי הוא בשביל הצמצום וההדרגה אשר ניתן שיעור למאורות דאצילות הפועלים ומנהיגים כל הנבראים, והוא המנהיגם לפי ערכם, ואו"מ הוא משקיף עליו להביאו לידי תכלית שלמות רצון העליון, וכ"ז שלא הגיע למדרגה זאת, אין שייך לומר שהמקיף הוא סמוך לו, כי הלא כמה מדרגות הבטת הרצון הזה הוא רחוק מלהשקיף ממש על ענין המובט כיון שלא הגיע עדיין למדרגה זו, ויש כמה מדרגות שצריכים לירד בדרך צמצום מהעלם לגלוי, עד שיבואו לידי מדה ושיעור הזה, ולכן כאן שהגיע לידי מדה זו, נקרא שאו"מ מתחבר עם אור הפנימי, אך כאן לא הגיע המדרגה להיות הכלים מתגלים בכל פרטותיהם רק בדרך כלל לבד, לכן לא נתגלה רק כלי א' שהוא כולל כל הכלים וכל הנבראים, וכו' ולכן נקרא כאן אורות הכלולים בפה בשם עקודים, ר"ל שכל הכלים קשורים שם בכלי אחד, ושם הם י' מקיפים וי' אורות פנימיים מכים ומבטשים זה בזה, ר"ל שכאן הגיע החיבור של רצון המקיף העליון עם רצון הפנימי שאחד מקבל מחבירו, שרצון הפנימי מתפעל ע"י רצון המקיף כמו שהמעשה בא ע"י רצון התכלית, וכן המקיף מתפעל מן הפנימי שהתכלית בא ע"י רצון המעשה, ועי"ז נגמר הכלי שהוא הפעולה.

⁷³⁸ כל כלי נעשה על ידי כך שהעביות של האור נפרדת מהאור על ידי בירור האור מהעביות שלו. דבר זה נעשה על ידי חיבור האורות המקיפים עם האורות הפנימיים, ובכך נגרמה הסתלקות האור [שכן החלק הזך שבפנימי מתחבר עם המקיף ועולה למעלה], וממילא לא נשאר כי אם הכלי [כלומר האור הפנימי היותר עב שהופך לבחי' כלי אחרי הסתלקות האורות הזכים ממנה] (ביאורים ח"ב א ע"ג).

עי' לעיל הערה 274, שהיו ג' גורמים בהוויית הכלים בעקודים: א) הסתכלות העיניים, ב) מש"כ כאן בעניין חיבור המקיף והפנימי, ג) אור חוזר (כנזכר לקמן פרק ה').

⁷³⁹ לכן אין בכחו להחזיק את האור שבו בקביעות אלא רק בתורת מטי ולא מטי (ביאורים ח"ב נב ע"ב). דהיינו שהאור לא הצטמצם צמצום אחר צמצום בכל אור ואור בפני עצמו, שכן יש כאן רק כלי א' לכולם (ביאורים ח"ב נו ע"ד).

⁷⁴⁰ שער א' ענף ד'. והנה אע"ג ששם המדובר הוא בכלים דא"ק, אמנם עכ"פ זוהי אותה הסוגיא מלבד עניין כלים דנקודים.

⁷⁴¹ צ"ע בדבר זה, שכן אם הדבר הוא כמ"ש שכל אחד מעשרת האורות היו יוצאים בנפרד, הרי נמצא שהיו י' יציאות, וכן בדרך העלייה היו י' עליות. אם כן, על ידי התפשטותו נעשית בחינה של עביות, ובעת הסתלקותו נשארת העביות של כל א' מהם למטה. אם כן יש י' בחי' של עביות וצריכים היו להיות י' כלים. וכן עי' לקמן מטי ולא מטי פ"ג שמקשה, שמאחר וכאשר נכנס האור חדש בתוך האור שנשאר למטה היה בבחינת דכורא הנכנס בנוק' ונוק' במקום דכורא, אם כן

מאיר העין ח"א

ופי' הענין, כי הנה כתיב (בראשית לא י) וארא בחלום והנה העתודים העולים על הצאן עקודים נקודים וברודים⁷⁴², וגם כתיב (בראשית לא יב) כי ראיתי את כל אשר לבן עושה לך, ובפי' זה רמוז כל בחי' אלו שאנו מדברים בכאן. כי לבן הוא סוד לובן העליון⁷⁴³, אשר הוא קודם כל האצילות הזה⁷⁴⁴, והוא (היה)⁶¹⁷ העושה כל אלו הבחי' שהם עקודים נקודים ברודים⁷⁴⁵ לצורך האצילות שיאציל אחריהם⁷⁴⁶ אשר הוא נקרא בשם יעקב⁷⁴⁷. והתחיל בעקודים כי הם האור

בהכרח שהיו כלים. וכן עי' באח"ף א' בדרוש של הר' גדליה שכתוב שהיו י' כלים באזן וכן בחוטם וכן בפה (עכ"ז שיש באוזן והחוטם בחי' של י' כלים, אמנם כלים אלו לא נעשו עד להתפשטות אורותיהם במקום הפה וכדלעיל הערה 278).

ועוד קשה, איך אפשר לקרותם י' אורות, הרי כל החילוק שקיים בין האורות השונים לא יכול להתגלות כי אם בכך שיש לכל אור את כליו, ובלי שתהיה לו בחי' כלי זו לא יתכן הבדל בין אורות כלל והם כולם אור א' בלבד (עי' לעיל הערה 515).

והנראה לבאר, כי אמנם אף לאורות העקודים כלים המיוחדים לכל אור, אלא שזהו החילוק בין כל העולמות שתחתיו לבין עולם העקודים, שכל אור ונשמה שבכל העולמות, אין קיום בעולמו אשר ירד לשם אלא על ידי הגוף והכלי שמחזיקו למטה, והוא אינו מניחו לעלות למעלה. אמנם בעקודים, שם אין לאף בחינה גוף ועביות כמידת האור לצמצמו ולהחזיקו, לכן הם עולים תמיד בבחינת מטי ולא מטי, וחוזרים תמיד למעלה. כן, שבעקודים מצינו שאור חכמה נכנס בכלי הכתר, וכן הלאה. והנה פשוט הוא שעביות דאור הכתר אינו נחשב כעביות לגבי הארת החכמה, ממילא אין הפסק בין כתר לחכמה. וכמו כן אין הפסק בין אור החכמה לאור הבינה, שכן העביות של החכמה הנכנסת בבינה אינה מצמצמתו כלל, ואינה מבדילה בין אור החכמה לבין אור הבינה. לכן יכול אור החכמה לירד ולהתייחד עם אור הבינה, וכמו כן יכול אור הבינה לעלות ולהתייחד עם אור החכמה העומד בכלי הכתר. אם כן, יוצא כי בעקודים כל י' בחי' העביות אינם נחשבים אלא כדמיון כלי א' ארוך (ולכן אומר הרב שהכלים זכים בתכלית הזכות, ועי' לקמן הערה 741).

עוד יש לבאר בעומקם של דברים, שכל מה שאמר רבינו שבעקודים יש כלי אחד לכל האורות, כוונתו רק ממה שנהיה על ידי ההסתלקות הראשונה, וזהו הכלי העיקרי שבו, ולכן הוא כולו נקרא (מטי ולא מטי פ"א) כלי הכתר, ע"ש שהוא מההתפשטות הראשונה שהוא ככתר לגבי ההתפשטות השניה, ואז באמת אפילו בעקודים מתחלקים האורות לכלים שונים וכנ"ל. וזהו הענין דווקא בעקודים מכיוון שאור ההתפשטות השניה לעקודים אינו נפרד ממקורו, אלא חוזר אליו תמיד בתורת מטי ולא מטי (כללים ח"א צו ע"ג, וכן ביאורים ח"ב א ע"ד). ולכן נקראו "עקודים" שכן כל האורות עקודים ואחודים יחד מעיקרא בכלי א' (ביאורים ח"א לב ע"ד). מש"כ שהיה כלי א' באורות הפה כוונתו שלא היה מפסיק בין האורות הפרטיים אלא כלי א' כללי שהיה מבחוץ לי' אורות (כללים ח"א צח ע"א).

עי' כללים כלל יח ענף ז' [כלומר דף צו וצח שציינו למעלה] (לש"ו).

⁷⁴² עי' זהר ויצא מדף קסא עד קסג, שבכל המעשים שעשה יעקב עם המקלות היתה כוונתו לתיקונים עליונים, והחלום ע"ז היה גילוי ע"כ שהוא אכן השכיל לכווין בכל פעולותיו לתיקונים אלו (ביאורים ח"ב ב ע"ד).

⁷⁴³ לכאורה צ"ע, איך יתכן שמעלה כזו קדושה תהא מרומזת ברשע ק"ו לבן הארמי. והענין, שלכל המציאויות כולם יש שורש למעלה למעלה. והנה כל רע בפועל יש לו שורש בבי"ע ושם הרע הוא רע בעצם וכל עולם כפי מה שהוא, אמנם בשרשו שלמעלה מזה, דהיינו באצילות (וכ"ש למעלה מזה דהיינו בלובן העליון) ה"ה חלק הסוד שבתורה [כמש"כ בשעה"ק א ע"ב], כל הבחי' שבו המה קדושה ואלוקות וממילא אין שייך שם חילוקי טוב ורע שכן הכל טוב ואדרבא, לבן הארמי מרמז על החסדים הגבוהים ביותר. (ביאורים ח"ב ג ע"א).

"לובן העליון" הוא האור העליון היוצא מאוירא ומו"ס דא"ק, שהם בחי' אי"ן וא"א שבא"ק, ומשם יוצאת טיפת החסד העליון לצורך תולדות כל האורות דאח"ף, והיינו הע"ב שנולד מס"ג דמו"ס, והוא שורש לכל אורות אח"ף (ביאורים ח"ב ג ע"ב).

⁷⁴⁴ דהיינו דאח"ף (ביאורים ח"ב ג ע"ב).

⁷⁴⁵ "ברודים" הוא החיבור של מ"ה וב"ן. ונקרא כן על שם הברד דהיינו הפיכת דבר נוזל למוצק, שכן יש שם צמצום הדינים, ועוד יש בכינוי זה משמעות של זכות ובהירות (ביאורים ח"ב ג ע"ב). עי' מש"כ הגר"א בפי' לס"י יא ע"ג וז"ל, ויצק עליהם שלג - הוא מיין דכורין שהוא נקפא, משא"כ במים נוקבין כמ"ש בזהר, והוא מן החכמה שהיא במוח.

⁷⁴⁶ צ"ע, הרי הברודים המה האצילות העצמה.

וביתר ביאור, התפשטות הראשונה דעקודים, נובעת מה"לובן העליון" דהיינו טיפת הלובן היוצאת מרזא דזווגא דעלאה דאוירא ובוצינא, ה"ה קד"א ומו"ס דא"ק (כנ"ל הערה 743), ואח"כ ע"י רזא דזווג חיק ושיניים ולשון. וכמו כן הזיווג הנעלם בפה דא"ק, וכל הנ"ל נכללים בלובן העליון, וממנו נובעים הן העקודים, והן המחשבה הנעלמה על כל עולם הנקודים, וכן אור המ"ה דתיקון הרי הוא הברודים.

מאיר העין ח"א

היוצאים מפה דא"ק אשר בהם התחיל גילוי הויות הכלים, להיות י' אורות פנימים ומקיפים מקושרים ומחוכרים יחד בתוך כלי א', אשר לסבה זו נקרא עקודים מלשון (בראשית כב ט) ויעקד את יצחק, ר"ל ויקשור וכמ"ש בע"ה⁶¹⁸. אבל האורות עליונים של אזנים וחוטם לא נתבאר בפ'⁶¹⁹ כיון שעדיין לא נתגלו בהם הויות הכלים⁷⁴⁸, ואח"כ נבאר בע"ה נקודים וברודים. והנה בהתחברות האורות פנימים עם האורות מקיפים מחוכרים⁶²⁰ תוך הפה⁷⁴⁹, לכן בצאתם יחד חוץ לפה קשורים יחד הם מכים זה בזה ומבטשים זה בזה⁷⁵⁰, ומהכאת⁶²¹ שלהם אתיילד הויות בחי' כלים. לכן נקרא המקום הזה פה, כי פה גימ' ס"ג וכ"ב אתוון⁷⁵¹, והנה בחי' אותיות הם הכלים כנודע, לכן נרמז בפה שם ס"ג ועוד כ"ב אותיות לרמוז על מ"ש⁶²² שנתחדש במקום הזה ענין גילוי הויות הכלים שנתגלה בכאן ע"י הכ"ב אותיות⁷⁵².

ובפירוש, הלבון העליון לגבי הנקודות הוא הב"ן הפרטי דמ"ה וב"ן דמו"ס, ולגבי הברודים הוא המ"ה הפרטי דמ"ה וב"ן דמו"ס, והוא ג"כ הפנימיות דב' השמות ב"ן הנ"ל. ומ"ש לצורך האצילות שיאציל אחריהם קאי על ו' השמות ב"ן הנ"ל, שכן המה עיקר כל האצילות הרי המה המ"ה וב"ן הכליים, וכולם נשרשים בזיווג דלובן העליון הנ"ל (כללים ח"א יח ע"ב). הלבון העליון מצד עצמו הוא בסוד שם ע"ב (עי' לעיל הערה 743), והוא עצמו אינו מתגלה באצילות. כל גילוי הוא רק בעולם העקודים. ואפילו שם זה עומד רק בפנימיותם, דוגמת א"א לגבי אצילות (עי' כללים כלל טו). ומש"כ לעיל שהלובן עושה את הנקודות והאצילות, כוונתו לשרשי הנקודות והאצילות שבא"א שבא"ק, וכן העניין לגבי מקומם שבעולם העקודים, וכן הוא לעניין תלייתם בא"ק עצמו (ביאורים ח"ב ג ע"ג). פירוש דבריו, שבאצילות יש התפשטות ראשונה ושניה, וכן הסתלקות ראשונה והשניה, דוגמת עולם עקודים. וההתפשטות הראשונה דאצילות המה מה שיצא מהמ"ה וב"ן דמו"ס דא"ק (עי' כללים ח"ב דף מ ומ"א).

⁷⁴⁷ יעקב זכה להיות מרכבה לאצילות והיא נקראת על שמו, על דרך שרחל היא מרכבה לשכינה הקדושה, ולאח מרכבה להארית מלכות דבינה. אמנם מש"כ שהאצילות נקרא ע"ש יעקב (דהיינו בחינת הקטנות דעיבור ז"א ה"ה נה"י) הוא רק בערך הא"ק, שכן הוא נה"י דא"ק, ונה"י המה בחי' קטנות דעיבור. אמנם בערך האצילות עצמה, וכש"כ בערך העולמות שלמטה מהם נקרא עולם האצילות בשם ז"א דהיינו ישראל שהוא בחי' הגדלות של ז"א (ביאורים ח"ב ג ע"ד).

⁷⁴⁸ הכלים נוצרו על ידי חיבור האורות הפנימיים והמקיפים (ביאורים ח"א מז ע"א). אור ללא כלי אין לנו בו תפיסה ואין לו שום שם ומילה ואי אפשר לדבר בו. וכל מה שהרב מדבר בהם הוא רק בדרך משל ודמיון לשכך האוון, שכן עיקר השמות הם באצילות כי השמות המה בחי' הכלים הנאצלים (ביאורים ח"ב ד ע"א).

⁷⁴⁹ כלומר לאה ורחל, שהם בחי' זר"נ (עי' בבהגר"א על ספד"צ כד ע"א בהגה"ה). וענין התהוות הכלים על ידי זיווג, כי כל בחי' זיווג נמשכת על ידי סדר דאמ"ר וק"ב (עי' לקמן מ"ן ומ"ד ה ו), שזה בירר את העביות שבהם מהזכות שבהם על ידי הסתלקות הזכות למעלה. אמנם אורות האוון והחוטם, בהסתלקותם למעלה נשארת העביות יחד עם האור ולכן לא נתהוה שם שום כלי (ביאורים ח"ב ד ע"ב).

⁷⁵⁰ עי' בבהגר"א על ספד"צ יג ע"א, שכל בטישה היא זיווג נעלם. ונראה לבאר, שבזיווג כזה עליון משיגים בחוש רק הכאה ולא יותר, וכן בנשיקין משיגים רק נשיקה. ורק בזיווג בין זר"נ משיגים את הזיווג שבין היסודות. ועי' לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג שבטישה אינו זיווג ממש אלא רק כעין זיווג, אמנם עי' בבהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט, שזיווג נקרא "בטש" כי ענין הזיווג הוא לזווג ב' הפכים זר"נ שהם חו"ג אש ומים כדי שיתמתקו.

הגם שבחי' בטישה לא שייך אלא בבחי' הפכיים היינו בחסדים וגבורות וכאן האור הוא כולו שוה כמש"כ לקמן פ"ב דע וכו' וכן כ' לעיל בשער ב' ענף ג' עכ"ז כתב הרמ"ז באוצ"ח ז ב' שסוד המקיף הוא בחי' דוכ' לגבי הפנימי וע"ש ובאמת בעיקר הויות הכלים מבואר לקמן פ"ה מהיכן שנתהוה וע"ש במה שטרח מהרח"ו בזה ועי' עוד בהגה"ת הרמ"ז באוצרות חיים ג ע"ב במה שכתב שם שאין הכוונה לומר שהקירוב המקיף לפנימי גורם מציאות הכלי דאדרבא אין הכלי נמצא וכו' ע"ש שדבריו שם נאותים מאד אבל ממ"ש כאן לא משמע כן ועי' עוד לעיל באח"ף פ"א ופ"ג מ"ש בענין עשיית הכלים (לש"ו).

עי' לקמן שער עתיק פרק ד' שכל כלי נעשה על ידי הכאה של אר"מ ואור פנימי.

⁷⁵¹ עי' לקמן נקודות א' במ"ב, שכל אורות האח"ף הם מהשם ס"ג דא"ק לכן בכל א' מהם מצאנו גימ' ס"ג (ביאורים ח"ב ד ע"ב).

⁷⁵² עי' פת"ש עקודים ה', שבפה הוא מקום ההתקשרות של כל קשרי המאורות, וכל מה שהוכן לשם הוצאת העולמות והנבראים הרי הם כ"ב האותיות הכוללים את הכל יחד עם שם ס"ג.

מאיר העין ח"א

והנה מן הפה הזה יצאו י"ס פנימים וי' מקיפים⁷⁵³, ונמשכין מנגד הפנים עד נגד הטבור של זה הא"ק. וזה עיקר האור, אבל ג"כ מאיר דרך צדדים לכל סביבות זה האדם⁷⁵⁴ ע"ד הנ"ל באורות און חוטם. והנה באון וחוטם לא היה רק ב' בחי' של אור והם פנימי ומקיף, אבל כאן בפה נכפלו הבחינת⁶²³ והיו ב' שהן ד', כי הנה הם היו⁶²⁴ בחי' אורות וכלים, והאורות נכפלו לב' בסוד פנימי ומקיף, והכלים ג"כ פנימי וחיצון.

ואלו {כד ע"ד} ד' בחי', הם בחי' גילוי אותם ד' אלפי⁷⁵⁵ הנ"ל (טנת"א ב') שהיו בחוטם, כי האור עבר ונמשך דרך פנימיות האדם הזה ויצא דרך הפה. והנה הב' אלפי⁷⁵⁶ שצוירם יו"י⁷⁵⁶ הם אור פנים⁶²⁵ ואור מקיף, והב' אלפי⁷⁵⁷ שצוירם יו"ד הם ב' בחי' הכלי פנימי וחיצוניות⁷⁵⁷. ואלו הד' בחי' הם עצמן בחי' ב' אזנים וב' נקבי החוטם שנתגלו כאן בפה, כי מן און ימין נמשך האור ויוצא דרך הפה בסוד או"מ⁷⁵⁸, ומן החוטם ימין נמשך ויוצא דרך הפה או"פ⁷⁵⁹, (וב' אלפי⁷⁵⁹ שצוירם יו"ד הם בחי' הכלי פנימי וחיצון)⁶²⁷ ומנקב חוטם שמאל נמשך

⁷⁵³ פי', הפנימיים בתוך הכלי דעקודים, והמקיפים מחוץ לכלי דעקודים. וכן הם משתמשים בפנימיים ובמקיפים בעולם האצילות, שכן אורות הפה מתלבשים בתוך אורות האצילות, הן הפנימיים והן המקיפים. אמנם קשה, שכן הכלי נעשה בהסתלקות הראשונה, ואם כן כיצד יתכן שהיו או"פ ואו"מ בהתפשטות הראשונה [ועי' לקמן פרק ב' ד"ה התשובה בזה, וכן לקמן הערה 773]. (ביאורים ח"ב ד ע"ג)

⁷⁵⁴ אמנם האור שמסביב הוא רק הארתם (ביאורים ח"ב פה ע"ב). ועי' פת"ש עקודים פתח ה', ז"ל, עיקר המשכתם הוא נגד הפנים שהוא זיו הנמשך למטה לתוצאות הפעולות בגילוי פנים, והאחוריים הוא סיבה נמשכת ממילא ע"י הבחירה ועבודה, אבל עיקר הכוונה הוא אל גילוי פנים להיות המאורות הולכים ופועלים בהארה מרובה, ע"כ. ועי' לעיל הערה 737.

⁷⁵⁵ עי' פת"ש עקודים פתח ו, שדבר זה מרומז דווקא באות אל"ף, מכיוון שזוהי האות שהברתו נעלמת יותר מכולם, שכן לשם הגייתה רק פותחים את הפה להוציא קול פנימי מהגרון ותו לא, ואכן היא רמז לבחי' כתר (עי' בהגר"א בפי' ס"י ב ע"ב). וכן בעולם העקודים כל כליו לא באו עדיין לידי גילוי גמור בבחי' פרט גמור, וכל שנתגלה שם הוא שהם כלולים בכלי א' בהעלם היותר גדול. לכן הם מרומזים באות א', וכמו הכתר שהוא ראשית הכלים וכללות כולם.

⁷⁵⁶ עי' שעה"כ פסח ו' שיר"י הוא דכר, ויר"ד הוא נוק' (ביאורים ח"ב ד ע"ד).
⁷⁵⁷ עי' פת"ש עקודים פתח ו, שאל"ף בצורת יו"ד מרמז לכלים בגלל ג' הבחי' שבו ה"ה נקודה, קו ושטח (עי' ענינם בליקוטים שבסוף בהגר"א על ס"י כה ע"ד).

⁷⁵⁸ או"מ הוא בחי' לאה כנ"ל הערה 749, והיא נעשית מהארת בינה. ולכן אמרו שהאו"מ נמשך מהאון, אמנם או"פ הרי הוא בחי' רחל, נמשכת הארתה מהחוטם, שכן בנין רחל הוא מז"א (ביאורים ח"ב ה ע"א). מדברי הרב כאן משמע שב' אלפי⁷⁵⁹ בצורת יו"י נמשכו מאון וחוטם ימין, וב' אלפי⁷⁵⁹ בצורת יו"ד נמשכו מאון וחוטם שמאל. ולעיל טנת"א ב' מבואר שב' אלפי⁷⁵⁹ דיו"י הם רק על ידי צירוף און וחוטם שמאל, והב' אלפי⁷⁵⁹ דיו"ד שייכים לימין. ביאור העניין, שכן או"פ ואו"מ בשרשם הם דבר א', ורק לאחר שירדו ממקורן ונתפשטו הם נהיים חלוקים זה מזה, וכן פנימיות וחיצוניות הכלי ששרשם הוא למעלה מאותו מקור של האורות, שהרי כל בחי' הכלי היא אך ורק העביות שנשארה לאחר הסתלקות האור. ועכ"ז הם מתלבשים זה בזה, שכן שניהם באים ממקור א'. לכן שורש כולם הוא האות אל"ף, ועל ידי כולם יחד נוצר א' י' מהאון והו"ד נתגלו בחוטם כנ"ל טנת"א ב'. אמנם על ידי הגוף והכלי נחלקים אורות האון והחוטם לשתי בחינות נפרדות ונעשו לד' אלפי⁷⁵⁹, שכן יש ב' אזנים שמתחברים עם ב' נחירי החוטם, כל א' בשני (ועל אף שהרב בטנת"א ב' אמר שכולם יוצאים מהד' שבחוטם, עומק הענין הוא כי גם באות ד' שבחוטם כלולה מציאות א' בצורת יו"ד, שכן העוקץ שבאחורי הד' מצד ימין הוא בחי' י', והד' עצמו עשוי מחבור של ב' וו"ן, וכללותו ד'. אם כן כלולה בחי' יו"ד באות ד'). וב' האלפי⁷⁵⁹ של יו"י שרשם ב"ו דהא' הכללי, והם באים מהאור דאון וחוטם מצד ימין דהיינו מצד החסד שבהם, ושורש ב' האלפי⁷⁵⁹ של יו"ד הוא ב"ו דהא' הכללי שהוא בא מהעביות והדין שבאון וחוטם. אמנם כאן, שענינו אורות הפה, יצאו ונתגלו וניתן מקום לכל א' בפני עצמו, שכן כל זמן שהם כלולים זה בזה, אין גילוי לאף א' מהם, שהרי בטנת"א ב' מבואר שנקב האון הוא בסוד ג' אלפי⁷⁵⁹ ה"ה ב' יו"י וא' יו"ד, אמנם כאן שנתגלו כל א' בפני עצמו, לכן האל"ף של יו"י המה בסוד ימין שכן זהו שרשם, ויר"ד הוא בסוד שמאל שכן זהו שרשם (ביאורים ח"ב ה ע"א).

⁷⁵⁹ אור הוא בחי' זכר, לכן כל יציאותיו הם דרך ימין, וכלי הוא בחי' נוק', ולכן כל יציאותיו הם דרך שמאל. אמנם מש"כ כאן שאורות דאון וחוטם המה שורש לפנימיות וחיצוניות דכלי דפה צ"ע, שכן אורות דאון וחוטם המה גדולים מאורות הפה, ואם כן כיצד יתכן שהאון והחוטם ישמשו כשורש לכלי לפה, ואכן עי' טנת"א פרקים א' וב' שם מבואר שאון שמאל וחוטם שמאל המה מקומות דאור הפנימי של כליהם בעצמם.

מאיר העין ח"א

ונעשה פנימיות הכלי, ומן אור און שמאל נמשך ונעשה חיצוניות הכלי. ואלו הד' בחי' נכנסו בפה⁷⁶⁰, כי הנה בפה יש בחי' הבל ובחי' דבור, והנה ההבל הוא בחי' אור והדבור הוא בחי' הכלי⁷⁶¹. והנה יש הבל ודבור העליון בלחי העליון סוד גיכ"ק שהוא בחכמה, והבל ודיבור תחתון בלחי תחתון סוד אחה"ע שהוא בבנינה⁷⁶². ונמצא כי הבל עליון הוא או"מ והתחתון הוא פנימי, ודבור עליון כלי חיצון (ר"ל פנימיות הכלי וחיצוניות הכלי)⁶²⁸ ודבור תחתון כלי פנימי, והאורות שהם ההבלים הם בימין⁶²⁹ הפה, והדבורים שהם הכלים הם בשמאל⁶³⁰ הפה.

שער ו פרק ב מ"ת⁶³¹

הנה אותן הד' אלפין שציינו לעיל בחוטם הם נכנסין בפה ונעשים שם ד' הבלים⁷⁶³. והנה ד"פ הבל גימ' קמ"ח, כי ע"י השינים⁶³² שבתוך הפה נטחנים אותן הד' הבלים ונעשים קמח ונגמרת פעולתן. ואל יקשה בעיניך⁷⁶⁴ מ"ש לעיל כי מן אור און שמאל הנכנס בפה נעשה ממנו חיצוניות הכלי ומן נקב חוטם שמאל נעשה פנימיות הכלי, ועם היות כי אור מקיף גדול ומעולה מאור פנימי, עם כל זה פנימיות הכלי גדול מחיצוניות הכלי כנראה בחוש העין, מה שאין כן בחינת האורות, כי אור הגדול שלא יוכל הכלי להקביל⁶³³ ולקבל בתוכו מאיר מבחוץ בסוד אור מקיף ואור המועט נשאר בפנים משא"כ בכלים, וא"כ איך מבחי' און שהוא עליון יהיה חיצוניות הכלי ומן החוטם שהוא יותר תחתון {כה ע"א} יהיה פנימיות הכלי. התשובה בזה, דע כי האור כולו הוא שוה בהשוואה א'⁷⁶⁵, וכאשר רצה לכנוס ולהיות מוגבל תוך הכלי אז האור ההוא שאינו יכול לכנוס⁶³⁴ בכלי נשאר מבחוץ⁶³⁵ בבחי' מקיף, ואו"פ הוא מאיר מבפנים בכלי, ועובר⁶³⁶ האור עד חצי עובי דופני הכלי מצד פנימיותו, ואור המקיף הוא מאיר מבחוץ לכלי ועובר עד חצי עובי דופני הכלי מצד חיצוניותו, וע"י ב' אורות אלו מאיר הכלי ומזדכך. והנה אנו צריכין שחצי הכלי שמבחוץ יאיר מחמת אור המקיף, והנה או"מ גדול

ובביאור העניין יש להקדים, שכל אורות אח"ף שבפנימיות א"ק נמשכים זה מזה ומתלבשים זה בזה, אמנם עיקר האור העליון נשאר למעלה ומבפנים בתוך גופו של א"ק, שם מתלבשים כל א' מהאורות א' בשני, ואינם מתגלים כאורות נפרדים א' מהשני, משא"כ באורותיהם היוצאים חוץ לא"ק, שם כל אור נראה בנפרד, מלובש בכלי המיוחד לו. ממילא יתבאר, שבאור פנימיות א"ק באמת או"מ דפה בע"כ שנמשך ונעשה מאוזן ימין, כלומר מהארת אוזן ימין המתפשטת ונמשכת בפנימיות הא"ק דרך פנימיות דאורות החוטם. ובהגיעם לגבול הפה, נעשה מזה אור מקיף לפה, וכן כולם. ומש"כ בטנת"א, מדבר על האורות היוצאים מהאח"ף, ושם מכל אחד מתגלה האור המיוחד לו (ביאורים ח"ב ד ע"ד).

⁷⁶⁰ באמת ד' בחי' אלו לא נתחלקו ולא נעשו לד' כי אם באורות הפה, שכן רק שם נתגלה הכלי ונחלק האור לשתי בחינות דהיינו מקיף ופנימי, וכמו כן נחלק הכלי לשתי בחינות דהיינו פנימיות וחיצוניות, וקודם לכן היו כולם רק בחי' אחת והוא אות א' הכללי שצורתו א' דהיינו צירוף צורת האותיות י' ו' ד' (ביאורים ח"ב ה ע"ג).

⁷⁶¹ ההבל הוא "רוחא דלא שכיך לעלמין", וכן הוא "דרגא דבינה קלא פנימאה" (עי' תז"ח נ ע"ד וגר"א שם). והקול והדיבור שכאן המה בחי' לאה ורחל כנזכר לעיל אח"ף א', והן נמשכות ויוצאות מהגרונן והלב. לכן כתב הרב כאן שההבל הוא בחי' אור והדיבור בחי' כלי, שכן ההבל, הרי הוא דרגא דבינה שהיא מהגר"ר, הוא בחי' אור, אך הדיבור, הרי הוא המלכות הוא בחינת הכלי, וכל האור והכלי כאן הם רק בבחי' זיווג נשיקין, הרי היא זיווג דרוחא ברוחא (עי' ענינים בזהר משפטים קכד ע"ב, ובבהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא, ופת"ש או"א טז, וז"א ד') (ביאורים ח"א ה ע"ג).

⁷⁶² גיכ"ק בחיך ואחה"ע בגרון, והם כנגד חו"ב, שכן החיך הוא סיום דמוח חכמה, ואילו הגרון הוא סיום דמוח בינה (ביאורים ח"ב ה ע"ד).

⁷⁶³ בפה עצמו לא נעשה שום כלי כלל, שכן אף הדיבור עצמו אינו כי אם בחי' הבל, והוא רוחני. וזהו המתבאר כאן, שלא נעשו כלים אלא בהגיע אורות הפה למקום הטבור (ביאורים ח"ב ה ע"ד).

⁷⁶⁴ לכאורה כלולים בדברי רבינו כאן ב' קושיות: א) מ"ט באורות מצינו כי האו"מ גדול מהאור הפנימי, ואילו בכלים דווקא פנימיות הכלי היא המעולה מחיצוניות הכלי, ב) איך יתכן שהחיצוניות הכלי, הרי הוא החלק הגרוע שבכלי, נמשכת מהאזן שהיא עליונה. וע"ז הוא שמתרץ שמצד שורשם דווקא חיצוניות הכלי היא המעולה יותר, שכן הוא נמשך ויוצא מכח ותכונת האור המקיף, וכל מה שפנימיות הכלי מעולה יותר הוא רק משום שהוא דבוק ביותר עם האור הפנימי, וע"י לעיל הערה 162.

⁷⁶⁵ עי' לעיל בענין השתלשלות הי"ס ענף ג הערה 160.

מאיר העין ח"א

מאד ולא היה עובר הארתו להיות נבלע ומאיר תוך הדופן של הכלי כי יש הרחק והפרש והבדל גדול ביניהם, ולכן הוצרך שפנימיות הכלי הגרוע ישתווה עם או"פ הגרוע ויאיר זה בזה⁶³⁷, וכן חיצוניות הכלי המעולה יאיר בו או"מ המעולה, דאל"כ היה נשאר חיצוניות הכלי בלי הארה.

גם יש סיבה אחרת⁷⁶⁶ והיא קרובה אל סיבה הראשונה ממש, והוא כי הנה אוה"מ חשקו ורצונו הוא להתחבר עם או"פ, ולכן אם חצי הדופן של הכלי מצדו החיצון לא היה זך יותר לא היה עובר בו אור המקיף והיה או"פ חסר מלקבל בו אוה"מ, אמנם בהיות חצי הכלי של הדופן החיצון זך אז יש יכולת באור המקיף לעבור עד חצי עובי הפנימי של הדופן ואז מאיר⁶³⁸ זה בזה. אע"פ שחציו הפנימי של הדופן לא יהיה זך אין בזה חשש, כי האור פנימי עובר (נ"א עבה)⁶³⁹ ומאיר בו עד חצי עוביו הפנימי אע"פ שאינו זך יותר.

וא"ת כי עדיין יש להקשות ולומר שהרי בחוש הראיה אנו רואין שפנימיות הכלי זך יותר מחיצוניות, התשובה בזה הוא כך, כי אע"פ שאו"פ קטן מאו"מ, עכ"ז להיותו מוגבל תוך הכלי לכן הכלי מקבל הארה שלמה ממנו, אבל אוה"מ אע"פ שהוא אור גדול עכ"ז כיון שאינו דבוק ומצומצם עם⁶⁴⁰ הכלי אינו מאיר כ"כ בחיצוניות הכלי כמו שמאיר הפנימי בפנימיות הכלי, ובזה יבא הכל על נכון.

⁶⁴¹מ"ב דע⁷⁶⁷ כי אין לך שום בחי' פרצופים שבעולם שאין לו ה' חלקים נרנח"י, והם כפולים כי הם ה' בחי' פנימים וה' בחי' מקיפין, וכ"א מאלו יש לו ב' בחי', א' אורות פנים וגדולים, ב' בחי' אורות אחוריים ומתמעטים, וכ"ז הוא באורות⁷⁶⁸, וכעד"ז הם בכלים כי יש בחי' כלים דפנים, ויש בחי' כלים דאחוריים (והכלים ג"כ פנימי וחיצון)⁶⁴². ודע כי כל הנ"ל הוא הן בכללות העולמות הן בפרטותיהן בכל פרצופים בפ"ע⁶⁴³. ואמנם ענין הכללות גם הוא נחלק לכמה בחי', אם כללות כללי ואם כללות פרטי⁷⁶⁹, ועד"ז מדרגות רבות. פי', כי הנה היחידה לעולם אינה נכנסת בחשבון הפרצוף כי הוא נמנה אליו לבחינה עליונה ונפרדת ממנו, יען הוא סוף המדרגה עליונה וראש המדרגה התחתונה, דוגמת מל' דאצילות שנעשית מל' אל אצילות ועתיק אל הבריאה, והבן זה. ולכן נמצא עתה ד' בחי'⁶⁴⁴ דרך כללות. ונאמר כי הנה ע"ב טעמים בכתר⁷⁷⁰, וס"ג נקודות בחכמה, ומ"ה תגיין בבניה, וב"ן אותיות בת"ת⁶⁴⁵ (נ"א בוד"ת). וכבר ביארנו כי ע"ב הוא בכתר יש בו אריך ונוקבא, וכן ס"ג בחכמה או"א⁷⁷¹, וכן מ"ה ישסו"ת, וכן ב"ן זו"ן כי הם הבנים, וישסו"ת מ"ה גימ' אד"ם כי הם האבות של הבנים דב"ן, ועד"ז פרטות כל א' מאלו יש לו ד' בחי' הנ"ל. אמנם דע כי כ"ז בהשלמתן⁷⁷² אך להיות {כה ע"ב} שהעולמות אינם לגמרי בשלימות עד שיושלם הבירור ותיקון של המלכים, לכן אינם שלמים אמנם יש זמן שנשלמים הו"ק⁶⁴⁶ אך לא לגמרי כנ"ל.

⁷⁶⁶ אבל כל זה הוא בהתפשטות השניה דעקודים. שכן בהתפשטות הראשונה נעשה הכלי ע"י הסתלקות האורות מהעביות שבהם (ביאורים ח"ב ו ע"א).

⁷⁶⁷ צ"ע אם מ"ב זו שייכת יותר לפ"ג מאשר לפ"ב.

⁷⁶⁸ אורות הפנים דהעיגולים והמקיפים הם לצד חוץ, ואילו האחוריים דהעיגולים והמקיפים שלהם הם לצד פנים. אמנם ביושר הדבר הפוך, שהפנים והמקיפים הם לצד פנים, ואילו האחוריים והמקיפים שלהם לצד חוץ. אם כן, יוצא שהעיגולים והיושר וכן המקיפים עם הפנימיים הם עומדים בבחינת אב"א (ביאורים ח"א ו ע"ב).

⁷⁶⁹ "כללות כללי" הוא א"ק ואב"ע וכנגד מידות כחבת"ם, והוא כנגד יחנר"נ. ובשמות הוא אהי"ה ועסמ"ב, ובפרצופים זה א"א או"א וזו"ן. "כללות פרטי" הוא כל אלו הבחי' שבכל עולם ועולם, ו"פרטי פרטות" המה כל אלה הפרטים שבכל פרצוף ופרצוף (ביאורים ח"א ו ע"ב).

⁷⁷⁰ עי' לעיל הערה 434.

⁷⁷¹ ע"ב דס"ג הוא אבא, וס"ג דס"ג הוא אמא (כללים ח"ב קיח ע"ג).

⁷⁷² שאז יש לכל א' את ה' בחינות נרנח"י מכללי כללות עד לפרטי פרטות, וקשור כל תחתון בעליון הרי הוא שרשו, וכן בשורש שרשו עד לע"ב וס"ג דא"ק. אמנם כל זה יהיה רק לעתיד לבא, ואילו עכשיו כל פרצוף ופרצוף וכל עולם ועולם מעולם האצילות ואילך נבראו מהמ"ה וב"ן דעליון בלבד, ואילו הע"ב והס"ג נסתרים בהם, וכל תיקון של עכשיו אינו שלם עד לביאת הגואל (ביאורים ח"ב ו ע"ג). ועי' הערה 1077 שבעקודים הס"ג נגלה והע"ב נעלם, ולמעלה מתגלה אפילו יותר מכך, ואכ"מ.

מאיר העיץ ח"א

ודע כי העולמות העליונים כל מה שהם יותר תחתונים במדרגה זה מזה הם יותר מחוסרי השלימות זה מזה, לכך⁶⁴⁷ תמצא⁶⁴⁸ עד עולם הנקודים⁶⁴⁹ היו ה' בחי' או"פ ומקיפים נגלים⁷⁷³, אלא שהשינוים ביניהם הוא כי באלו היו מתקרבים המקיפים עם הפנימים ובאלו יותר מתרחקים. ואמנם מעולם הנקודים⁶⁵⁰ ולמטה שהוא עולם האצילות⁶⁵¹ היה חסרון א'⁶⁵² שלא נתגלה להם (נ"א בהם)⁶⁵³ בכל פרטיהם יותר מה' אורות פנימים וב' מקיפים, שהם מקיף ליחידה ומקיף לחיה⁷⁷⁴, אך לשאר הג' פנימית לא יש להם בחי' מקיפים מבחי' נר"ן⁷⁷⁵ רק מבחי' יחידה

⁷⁷³ צ"ע איך היו באח"פ אורות מקיפים אם עוד לא היו כלים להקיף עליהם, אלא פשר הדבר הוא דכל יציאת אורות היא רק על ידי זיווג, וכל זיווג הרי הוא בסדר של אמ"ר וק"ב (עי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן פרק ה'), ואמ"ר הוא בחינת אור, וק"ב הוא בחי' כלי. לכן על אף שנזכר שבאח"ף לא היה כי אם בחי' של כלי א', עכ"ז היה כלי פרטי לכל אור ואור שבאח"ף שעליהם הקיפו. והנה כל זה שייך אפילו בהתפשטות הראשונה דאורות אח"ף, ואז בחי' הכלי היא העביות שהיתה כלולה באורות, ואפילו בהתפשטות הראשונה. אמנם בגלל העליונות שלו נחשבת כל העביות שלו רק לכלי הכתר כנ"ל, וכל הבחינות האלה נחשבים ככלי א' לגבי ההתפשטות השניה הרי היא עיקר האורות של העקודים, ועי' לקמן הערה 849 (ביאורים ח"ב ו ע"ד).

וקשה, שכן לקמן פרקים ג' ו' איתא שבאורות הפה היו רק ב' מקיפים. ויש ליישב, שבנה"י של אורות הפה יש רק ב' מקיפים. ואילו למעלה מזה, דהיינו כח"ב חג"ת שבו, יש ה' מקיפים. והנה טעם הדבר שאין מקיפי נר"ן באורות הפה הוא כדי שלא לבטל את בחי' הכלי ברוב אורם, והרי כל בחי' הכלי שבעקודים אינו מתחיל כי אם בנה"י דאורות הפה דווקא (שכן הנה"י המה לבר מגופא (זהר בראשית כא ע"ב) משא"כ עיקר אורות הפה), ולכן אין חסרון בכך שיהיו מקיפי נר"ן בכח"ב חג"ת של הפה. וממילא פשוט שאין חסרון בכך שיהיו מקיפי נר"ן בכל קומת אורות האוזן והחוטם (ביאורים ח"ב ח ע"ג).

⁷⁷⁴ כוונתו לאור שמקבלת כל בחינה מלמעלה, הרי היא בחי' האור דמדריגת העליון עצמו, שכן מהמדרגה העליונה של העקודים ולמטה אין מתפשט מכל עולם עליון לתחתון להאיר בו כי אם ה' אורות פנימיים וב' מקיפים. והטעם, שכן רק הנר"ן מתלבשים בגוף ולא חיה ויחידה, א"כ יוצא שאין לחיה והיחידה השתוות עם הגוף כלל, שכן אינם מאירים ומתייחדים בו אלא מאירים בו על ידי הנשמה, והרי פעולת האור המקיף הוא רק כדי לזכך את הכלי מבחוץ (עי' הערה הבאה), ואז עובר הוא דרך הגוף ומתייחד עם האור הפנימי. לכן מאורות הפה ולמטה, בהם נעשתה בחי' כלי, אין מתגלה שפעת האור המאציל למקיפי נר"ן, כדי שלא יבטל הכלי על ידי כך. שכן אור העולם העליון יותר נחשב כא"ס לגבי התחתון ממנו (מבר"ש יג ע"ד). אמנם לכל עולם יש מקיפים פרטיים השייכים לכל בחינה ובחינה (ביאורים ח"ב ז ע"ב).

אמנם קשה, שכן לעיל עג"י ד' נתבאר שגם מעולם לעולם מתפשטים כל ה' הפרצופים דהעליון, שכן כ"א מקיף לתחתון בכל ה' המקיפים כולם, אלא שעיקר קיום והעמדת העולמות הוא רק מאור הקו, וכן נמשך אור המקיף בכל העולמות. אמנם יש חילוק ביניהם, שכן שפעת האור הנמשכת דרך הקו נמשכת לעולם רק בדרך השתלשלות המדריגות, וממנו נמשכת לתחתון רק תמצית הארה ממנו. אמנם שפע האור המקיף נמשך בב' תכונות: א) מה שנמשך דרך השתלשלות המדריגות, ב) מה שמתגלה ומאיר בתוקף אורו גם למטה ואינו מצטמצם כלל. הראשון הוא בחי' מקיפי נר"ן, והב' הוא בחינת המקיפים ח", והמקיפים הנ"ל של האור העליון במדריגתו שהוא א"ס לגבי התחתון, נקראים מקיפי חיה ויחידה, הרי הם הכוללים.

ויש להתבונן עוד, שמאחר שכל עולם תחתון הוא מהז"ת דהעליון, ורק בז"ת דעליון נעשה גילוי לתחתון, אם כן כאשר מחלקים את המקיפים הנ"ל לספירות, יוצא שמקיפי ח"י הם בסוד המידות כתר וחכמה, ומאחר שז"ת מתגלים בבניה שכן בהם נארגים, לכן מקיף הנשמה אף הוא בסוד ז"ת, אמנם בכתר וחכמה הם בבחי' כללות (ביאורים ח"ב ז ע"ד).

יש ה' מקיפים פרטיים, אמנם כאן מדבר הרב על ב' המקיפים הכלליים (ביאורים ח"א נב ע"ג), ועי' לעיל הערות 89, 496.

⁷⁷⁵ למקיפים ישנם ה' תועליות: א) זיכוך הגוף והכלי מבחוץ. ב) לפעמים על ידי פגם ועון, כאשר נחלש ונתמעט כח האור הפנימי, אזי המקיף מחיה את הגוף. ג) יש יכולת לכל א' לעלות על ידי הארה מהמקיף ממקיף למקיף עד אין קץ. ד) על ידי המקיף מתראה תמיד מאלקותו ית' דהיינו כבוד מלכותו ית' בכל עולם הרי הוא דרך הניסים הגלויים. ה) התיקון האחרון דלעתיד. וזה האחרון הוא עומק הכוונה בכל אורות המקיפים, שכן הם מנהיגים בהעלם תמיד לתכלית התיקון האחרון. והנה עיקר האור המקיף דיחידה הוא לשם התיקון האחרון, וממנו כל כבשי דרחמנא (ברכות י ע"א) (עי' לעיל הערה 152). ומה שאמרנו שהוא לצורך הניסים הגלויים הוא רק מאור היחידה הפרטי שבאור מקיף החיה הכללי. ג' התועליות הראשונות נעשים על ידי מקיפי נר"ן (ביאורים ח"ב ח ע"ד).

מאיר העין ח"א

וחיה אשר מקיף כולם⁷⁷⁶ ולא מפאת עצמן⁷⁷⁷. אמנם יש בהם שינוים וגירעונות עוד אחרות כפי סדר הפרצופים והעולם⁷⁷⁸⁶⁵⁴. אך⁷⁷⁹ הכלל שבהם כי אי אפשר להיות פחות (נ"א יותר)⁶⁵⁵ מה' פנימים וב' מקיפים עליונים.

ודע כי כאשר לא יש בפרצוף בחי' חיה פנימים שהוא בחי' הטעמים שנקרא מוחין, כי כל המוחין בסוד חכמה הוא שם ע"ב⁷⁸⁰, אי אפשר להזדווג⁷⁸¹, ועדיין שאר האורות שיש לו שהם נר"ן פנימית נקרא אורות אחורים, ואז עומדין אב"א⁷⁸². והטעם כי כאשר אין לו בחי' הנ"ל עדיין הם דינין ונקראו נקודות שהוא ס"ג שהוא הנשמה דינין⁷⁸³, ולכן כדי שלא יהיה בהם אחיזה אל החיצונים⁷⁸⁴ הם מוכרחים להיות אחוריים היותר חיצונים⁷⁸⁵, שהם בחי' אותיות ותגיין, שהם נפש ורוח⁶⁵⁶, להיות דבוקים יחד, ואינם נגלין רק או"פ שהם נשמה בינה⁷⁸⁶. אך בבא חיה פנימי שהם

⁷⁷⁶ מקיפי חיה ויחידה מקיפים את כל הנר"ן, ומאירים לכל א' וא' לפי צורכו ועניינו. אך אורם אינו לצורך מדריגתם של עתה, אלא הוא לצורך עליויים דלעתיד. שכן הניסים הנגלים והנסתרים והכבשי דרחמנא המה לצורך עליויים דלעתיד (ביאורים ח"ב ט ע"א).

⁷⁷⁷ הנה מצד עצמן דנר"ן הפנימיים, כלומר לפי מה שנצטמצמו למדריגתם, הם אינם יכולים לקבל מהאור העליון של מעלה, הרי הוא בבחי' אור א"ס לגביהם (עי' מבר"ש יג ע"ד) ואם אכן היו מקבלים משם, היו מתבטלים כל הגוף והכלים שבהם, לכן אינו מקיף אותם האור העליון בבחי' נר"ן, אלא רק בבחי' חיה ויחידה. שכן בחינות ח"י אינן גורמות ביטול לכלים, שכן אין להם השתוות זה בזה וכל הארתם הוא רק בדרך נס, שכן הנס הגדול ביותר הוא זה שהאור והחושך משתמשים במדור א' שכל א' מהם עושה את פעולתו ועל"ז אינם מבטלים הא' את השני (ביאורים ח"ב ט ע"א).

⁷⁷⁸ עי' לקמן שער סדר אבי"ע (ביאורים ח"ב ט ע"א).

⁷⁷⁹ עי' לעיל כא ע"ג בסוף העמוד (לש"ו).

⁷⁸⁰ על אף שבינה היא שם ס"ג ודעת שם מ"ה, אמנם כולם מאירים משם ע"ב והוא שורש כוחם העיקרי העומד בפנימיותם (ביאורים ח"ב ט ע"א), ועי' לקמן שער יג פרק ד' ד"ה ואחר שנתבאר הערה על הנאמר "בחי' הנשמה הוא הו"ה דיודי"ן.

על אף שמבואר לעיל בפרק ששם ע"ב הוא בכתר, שם מדובר בהיות הכתר בשלימות, ואילו כאן מיירי בחסרונם וכמש"כ לעיל בהערה 434.

⁷⁸¹ בזיווג פב"פ. אמנם בזיווג אב"א שייך להזדווג כל זמן שיש להם נר"ן, שכל מציאות הנשמה באופן שהיא בסוד שם ס"ג לא יכול ליעשות כי אם על ידי שם ע"ב (ביאורים ח"ב ט ע"ב).

⁷⁸² עמידה זו דאב"א מתפרשת בדברי הלש"ו בג' פנים: א) כל זיווג הוא בסוד פנים בפנים. אלא שכל זמן שאין להם הארה ממקיף חיה הכללי, אזי נקראות כל האורות נר"ן בשם אורות האחוריים, ובכל הזיווגים בבחינה זו המה נקראות כעומדות אב"א. שכן אור הפנים שלהם הוא רק מבחי' החיצוניות בלבד, שהוא נקרא אורות דאחוריים, ורק עם חיה אפשר להזדווג בזיווג פב"פ האמיתי, ולהמשיך לה שפע כדי להוליד אורות דהפנים ממש (ביאורים ח"ב ט ע"ג). ב) גדלות ראשון (המכונה יניקה בע"ח שער המוחין פרק ג') היא הארה היורדת מיסוד"ת, וזיווגם הוא הנקרא כאן אב"א (דע"ה ח"ב צד ע"ד). ג) הזיווג התמידי הוא אב"א כמ"ש כאן, אלא שהזיווג העיקרי הוא פב"פ אלא שהוא רק לפרקים, ונכללת בזה גניזת האור שנתעלמה ואינה מתגלית בפועל אלא שעומדת ביסוד בכח (דע"ה ח"ב קט ע"ב).

⁷⁸³ שכן ס"ג הוא בינה ובינה "דינין מתערין מסטרהא" (ביאורים ח"ב ט ע"ג). עי' מש"כ הגר"א בפ' ס"י יא ע"ד שבינה דינין מתערין מינה, אמנם היא עצמה מקום רחמים, וצ"ע, ועי' לקמן שער יד פרק ז' ד"ה א' או"א, בהערתינו על מש"כ "אלא אחר צאת זר"ן ממנה".

⁷⁸⁴ עי' דע"ה ח"ב דרוש ד' ענף כג סימן ב' (לש"ו).

⁷⁸⁵ מכיוון שהחיצונים יונקים מאורות דגבורות שכן זהו שרשם. אמנם המאציל סידר שיניקתם תהיה רק למטה מהאצילות, דהיינו מהארת הגבורות המתפשטת למטה, כדי שלא יקרבו באורות הגבורות דאצילות עצמן. אמנם כאשר מתגלה אור החיה, אזי מתגלה יחודם למעלה, שכן כאשר עומדות הגבורות בגלוי יחודן של מעלה, הן מתמתקות ומאירות לכולם ברשפי אש, שכן מתוקנים הם. ואז הן שורפות כל סיג ופסולת, והחיצונים בורחים מהם. ואפילו שאין מגע של חיצונים בס"ג (הרי הוא הנשמה), אמנם אין בכוחה להשפיע לרוח ונפש באופן שבו החיצונים יברחו מהם. לכן מוכרחים הם להיות סתומים וחתומים (ביאורים ח"ב ט ע"ג).

⁷⁸⁶ כדברינו לעיל הערה 782, שבאמת הם עומדים פב"פ כאשר נכנסים בהם מוחין דנשמה, ואז הזר"ן מצויים בבחינת פב"פ. ומש"כ שהם דבוקים יחד באחוריהם, הכוונה שאורות דאחוריים של שניהם נמשכים מזה לזה ומתערבים, ועל ידי זה כל א' מכוסה על ידי חבירו. אמנם יש כמה סתירות בדבריו: כאשר הגיעו אורות הנשמה האם היו זר"ן אב"א או פב"פ. והתירוץ הוא כדמבואר בנקודות פרק ו, שכל מציאות האחוריים נעשית על ידי אורות המוחין, וככל שנכנסים בו יותר

מאיר העין ח"א

המוחין אז אין הקליפות יכולין להתאחו כלל אפילו באחוריים, כי אור החיה מאיר עד שם⁷⁸⁷, אך בעוד שאין בה אלא נשמה בינה, אמת הוא שאין כח בקלי' לאחוז בנשמה עצמה שהוא ב' גים, אך באחוריים שולטין⁷⁸⁸, לכך עומדין אז אב"א. ובבוא חיה אין יכולין אז לאחוז החצונים אפי' באחוריים מרוב האור שמאיר החיה באחוריים ונגדלים יותר, ואז חוזרת⁶⁵⁷ פב"פ ומזדווגים ביחד⁷⁸⁹. וביאור הענין זה יותר הוא, כי בעוד שאין בו אלא נשמה, עדיין יש פחד מהחיצונים שלא יתאחו באורות האחוריים שהוא נפש לבד⁷⁹⁰, כיון שצריכין שמירה לכן צריכין להיות אב"א⁶⁵⁸, אך יש עדיין פחד שמא יכנסו החיצונים⁶⁵⁹ בין הדבקים בין אחור לאחור וינקו משם, ולכן בעוד שעדיין אין בהם רק בחי' נשמה לבד עשה המאציל סדר א' שגם אורות של הנקבה לא ימשכו רק ע"י הזכר⁷⁹¹, ואז הזכר יקח ב' בחי' שלו ושלה, ויצאו⁶⁶⁰ אורות ממנו אליה דרך נקב אל אחוריו⁷⁹² ושם תדבק ותקשרת⁶⁶¹ עמו הנקבה לגמרי בכותל א' לבד, ואין שם מקום פנוי בין הדבקים לכנוס שם זרים⁷⁹³ והבן. ותראה כי כן כיוצא בזה בהיות האדם התחתון בסוד נפש, אז הוא דבוק ונאחו עם היצה"ר שהוא הקליפות, בסוד (ויקרא ד ב) ונפש כי תחטא⁷⁹⁴, ובהיותו בסוד רוח אינו כ"כ חוטא בסוד (תהלים נא יב) לב טהור⁶⁶² ורוח נכון וגו', ובהיותו בסוד נשמה הוא רחוק מן החטא אך צריך שמירה מן האחוריים, ובהיות⁶⁶³ נשמה לנשמה אז אינו חוטא כלל⁷⁹⁵ ועיקר, ודי בזה.

ונחזור לענין כי בהיות זו"ן בסוד נפש לבד⁷⁹⁶ הוצרכו { כה ע"ג } להיות שם בסוד עיבור במעי האם⁷⁹⁷ שלא יאחו בהם זרים, ואפי' שם עומדים אב"א⁷⁹⁸. ובצאתם בזמן שבא⁶⁶⁴ להם

מוחין נשלמים בו האחוריים יותר. וגידול המוחין הוא איטי, ואפילו אם משתמשים בכותל א' משותף, אינו דומה השתמשות זו"ן בכותל א' בזמן גדלות דנשמה, להשתמשות בעת קטנות דיניקה, וזמן גדלות הנשמה נחשב כמתוקן לגבי זמן היניקה. לכן בבחי' אורות הפנים הם עמדו פב"פ, אך בבחי' אורות האחוריים הם אחור באחור (ביאורים ח"ב ט ע"ד).

⁷⁸⁷ וע"י אור החיה נשלמת עשיית הכותל המיוחד לו בפני עצמו וכן לה בפני עצמה. וכמו כן כאשר מזדווגים בזיווג האמיתי ממשיכים על ידי זה אורות ומוחין מהפנימי היותר עליון שהוא מרזא דאור א"ס על ידי אור החיה. וזה סוד "כולם בחכמה עשית" (תהלים קד כד) (ביאורים ח"ב י ע"ב).

⁷⁸⁸ דהיינו בסיום וסוף האחוריים דרוח ונפש. לכך לא נגמרה גם מציאות אחוריהם גופה בשלימות כלל, והם עדיין בכלל משתמשים שניהם בכותל א', שכן אורות דסופי אחוריהם נמשכים מזה לזה, ולכן נחשבים שעומדים אב"א (ביאורים ח"ב י ע"ב).

⁷⁸⁹ בזיווג פב"פ האמיתי ע"י הערה 786.
⁷⁹⁰ דהיינו סיומן דאורות האחוריים, מכיוון ששם הוא רק בבחי' הנפש בלבד ושם צריכים שמירה (ביאורים ח"ב י ע"ב).

⁷⁹¹ ע"י בבהגר"א על ספד"צ טז ע"ג ד"ה וז"ש ונהיר, שדרגה זו היא בחי' יניקה.

⁷⁹² כלומר בנקב שבמקום החזה, והוא בגומא שתחת הלב בין תחילת פירוד הצלעות, אשר משם נמשכים הצלעות לימין ולשמאל ונמשכים לאחוריו עד חוט השדרה, והגומא נקראת טבורא דליבא (ע"י אד"ר קמא ע"ב: בהאי אדם שארי ותקין כללא דדכר ונוקבא כד אתתקן דיוקנא בתקונוי ושאר ל אחורוי מחדוי מבין תרין דרועין באתר דתליין שערי דדיקנא דאתקרון תפארת ואתפשט האי תפארת ותקין תרין חדין ואשתלף לאחורוי ועבד גולגלתא דנוקבא כלא סתימא מכל סטרוי) והוא בסוף השליש העליון דגוף בשונה מטיבורא דגופא שבסוף ב' השלישים שכן שם הוא תחילת היסוד מבפנים, ועיקר מציאות פרצוף הנוק' נמשך ויוצא רק משם ונמשכים לאחוריו בדווקא (ביאורים ח"ב י ע"ב).

⁷⁹³ ע"י הערה 786.

⁷⁹⁴ הנפש היא קרובה לקלי', שכן כל החטאים נעשים ע"י הנפש, וממילא כל העונשים הינם בנפש [בהגר"א על ספד"צ כט ע"א ד"ה ואמר. וע"ש בלש"ו שמציין לזהר ויקרא טז ע"א כה ע"א] (דע"ה ח"ב צ ע"ג).

⁷⁹⁵ קשה, שכן אדם הראשון זכה למדרגה זו ואעפ"כ חטא, וע"י דע"ה סוף ח"ב דרוש עץ הדעת.

⁷⁹⁶ ע"י לעיל הערה 786.

⁷⁹⁷ נראה שזה לא היה אלא בתחילת אצילותם, דהיינו ביציאת שם מ"ה וט"ר דב"ן בתחילת עולם תיקון, שכן רק אז היתה אצילותם נעשית בסוד עיבור ולידה, אמנם אחרי כן הגם שהם עולים ויורדים תמיד לפי מעשה התחתונים, עכ"ז הם אינם נכנסים לסוד עיבור ממש, כי דבר זה לא יתכן. אמנם ד"ז צ"ע, שכן ע"י בפע"ח חג המצות פ"א שבעת גלות מצרים חזרו זו"ן לסוד

מאיר העין ח"א

הרוח בזמן היניקה, ואז האם רובצת עליהם בסוד (דברים לב יא) על גזוליו ירחף⁷⁹⁹, ועכ"ז הם אב"א⁸⁰⁰. ואח"כ בגדלות בא להם הנשמה דגדלות והם מוחין מצד אמא, ועדיין חסר להם המוחין מצד אבא, שהוא חכמה הנקרא חיה להכנס בהם, אבל עכ"ז (כבר)⁶⁶⁵ הם פב"פ ומזדווגים, ועדיין הוא חסרון⁸⁰¹. אמנם אח"כ בבוא להם גם החיה ויחידה, ואח"כ מקיף חיה ואח"כ מקיף יחידה אז הם שלימים⁸⁰², ואין זה אלא בעלותם בדיקנא דא"א⁸⁰³, ודי בזה (נ"א אח"כ יבא להם גם החיה ויחידה פנימי ומקיף חיה ואח"כ מקיף יחידה ואז הם שלמים ואין זה וכו')⁶⁶⁶.

שער ו פרק ג מ"ת⁶⁶⁷

והנה נתבאר ג' בחי' הטעמים, אמנם גם ג' בחי' הנקודות ותגין ואותיות כלולים בהם אלא שאינם נגלים כלל כאן עד למטה באורות עינים⁸⁰⁴ כמ"ש במקומו בע"ה. ונבאר יציאת אורות אלו הנקרא עקודים. דע כי בעת שיצאו לא יצאו שלימים⁸⁰⁵ וכמ"ש בע"ה. וטעם הדבר הוא⁸⁰⁶, כי כוונת המאציל היה לעשות עתה התחלת⁶⁶⁸ הויות הכלים (נ"א

העיבור. אמנם יש ליישב דהכוונה שם היא להסתלקות המוחין, שכן מוחין דגדלות נסתלקו, ואילו מוחין דחג"ת (מוחין דיניקה) נתלבשו בתוך מוחין דנה"י, הרי הם מוחין דעיבור. אמנם אפשר להעמיד את דברי הרב גם בתמידות, על פי דברי הלש"ו (הקדו"ש שער ז' פרק ז') שכל הדורות עומדים בצורה של ה' פרצופים זה לעומת זה, ולכל ה' הפרצופים יש כללים ופרטיים, אם כן הדור הבא הוא לעולם חשוב כאילו הוא במעי אמו לגבי הדור הזה (ביאורים ח"ב י ע"ג).

⁷⁹⁸ הנה יש להקשות, הרי במעי אמו אין אחיזה לחיצונים כלל ומ"ט צריכים לעמוד אב"א, אלא יש לומר שטעם הצטרפות ז"ן להיות אב"א הוא הטעם להיותם כן בעודם במעי אמם, שכן כל מציאות הנוק' נמשכת ויוצאת רק מאחורי ז"א, שכן הנוק' היא שורש לכל עולמות ב"ע, הרי הם העולמות הנפרדים. לכן היא נעשית רק בבחינת הסתר פנים, והוא אחורי ז"א. שכן אם היתה יוצאת מציאותה מהפנים, לא יתכן שיהיו עולמות ב"ע במציאות של נפרדים כלל. והנה החשש מהידבקות החיצונים הוא על שם העתיד אחר שיוולדו, ובהיותן בסוד קטנות, הוכרח שיהיו בבחינת אב"א מחשש פחד החיצונים ממש (ביאורים ח"ב יא ע"א).

⁷⁹⁹ עי' עניינו בשער הזיווגים פ' א' ב' וג' (ביאורים ח"ב יא ע"ב). והנה כאן משמע פשוט שבחינת "אם רובצת" עניינה דווקא בזמן היניקה. אמנם עי' שעה"ק עב ע"ד שם משמע שהארת נה"י דתבונה היא בבחינת אם הרובצת על האפרוחין אפילו בזמן נתינת מוחין דגדלות, וצ"ע. ⁸⁰⁰ שכן הארת האימא אין בכחה אלא להגין על אור הפנים של הזו"ן אך לא על בחינת האחוריים שלהם, מכיוון שהיא לא מאירה אליהם במקומה אלא רק בסוד "רובצת" כלומר שמשפלת עצמה למטה (ביאורים ח"ב יא ע"ב).

⁸⁰¹ שכן טיפת הזיווג אינה נמשכת מהאורות הפנימיים העיקריים הראויים לאותו פרצוף, כל זמן שאין נכנסים בו המוחין דחיה. כמו כן אין נשלמים אחוריהם בשלימות, ולכן הם עדיין בבחינת אב"א וכל הזיווג הוא רק בחלקים החיצוניים שלהם (ביאורים ח"ב יא ע"ב). טיפת הזיווג הנזכר כאן הוא החו"ג הנזכרים בע"ח נקודות ו'.

⁸⁰² כל הגידול הזה דמקיפים הוא רק בזו"ן הפרטיים המתגלים בכל דור, והוא בבחי' תיקונם וגידולם שבמשך הזמן הנמשך ובא בכל א' מאליו, כאשר אינם מעכבים את זה. וכן הדבר אם מתנהג הדור כתיקונו, הרי שזה נמשך לכל הדור. אמנם בבחי' תיקונם אשר נעשה על ידי כוונת המצוות וקדושת הימים דשבתות וימים טובים, נמשכים כמו כן האורות הפנימיים והמקיפים דאו"א לזו"ן הכלליים, והם מתחלפים ומתחדשים תמיד גם בזו"ן הפרטיים וגם בזו"ן הכלליים כפי כוונת התפילות וקדושת הימים. והנה כל הנ"ל הוא תמיד עולה ויורד לפי גודל המעשה וקדושת היום, אמנם השפעת המקיפים הפרטיים דזו"ן היא תמידית (ביאורים ח"ב יא ע"ב), ועי' הערה 786.

⁸⁰³ והוא במנחה דשבת. אמנם מש"כ 'בעלותם' בלשון רבים, אינו מדוקדק לכאורה, שכן המלכות הכללית אינה עולה לדיקנא דא"א, אמנם כוונתו שאע"פ שאינה עולה ממש, עכ"ז היא מקבלת הארה מכל י"ג ת"ד. ומש"כ 'ואין זה אלא', קאי על המקיף יחידה, אך הזיווג עיקרי דפב"פ הוא במוסף בשבת, שכן אז נכנס מוח חיה (ביאורים ח"ב יא ע"ג).

⁸⁰⁴ לשון זו נותנת מקום לטעות ולהבין כאילו שנקודות אלו שיצאו מהם עולם הנקודות היינו אורות העינים. ועי' שער אח"ף פרק א' דאליבא דאמת אורות העיניים הם גבוהים מאורות אח"ף, ואילו הנקודות דכאן אינם הארה כדרך אורות אח"ף, אלא הינם בבחינת פליטת זרע בעלמא שיצאו דרך העיניים (ועי' לעיל הערה 463 באורך).

⁸⁰⁵ כלומר יצאו בסוד נפש, וזה רק בגילוי המו"ס הרי הוא בסוד נפש (כללים ח"ב כט ע"ד).

מאיר העין ח"א

בתחלה הויות הכלי⁶⁶⁹ להלביש האור⁶⁷⁰ לצורך המקבלים שיוכלו לקבל⁸⁰⁷⁶⁷¹, ולכן בהיות שיצאו בלתי שלימים וגמורים חזרו לעלות לשורשן להתתקן { כה ע"ד } ולהשתלם⁸⁰⁸, ועיי"כ נעשה כלי⁶⁷² כמ"ש⁸⁰⁹⁶⁷³. והענין הוא כי בודאי שבחי הכלים היה בכח אף כי לא היה בפועל בתוך האור, כי היה בבחי האור היותר עב וגס, רק שהיה בו מחובר בעצם היטב, ולכן לא נגלה בחינתו כי (נ"א אבל)⁶⁷⁵ כאשר יצא האור דרך הפה⁸¹⁰ ולחץ, יצא הכל מעורב יחד⁸¹¹. וכשחזרו

⁸⁰⁶ האמת לאמיתה היא, שכך הוא הסדר לעולם בכל האורות הנאצלים, שתחילת יציאתם היא רק על ידי המיעוט היותר אפשרי, והולך וגדל לאט לאט, וכן הוא בכל המציאויות המתחדשים בעולם הזה. וטעם הדבר, כדי שמציאותו תתקשר עם המציאות הכללית של העולם בו נברא ונהיה חלק מהעולם הזה גופא. אמנם אם היה מגיע בשלימותו, לא היה לו כ"כ שייכות עם העולם. ועומק הטעם הוא, שכן רצה המאציל שכל המציאויות כולם יתאחדו זה עם זה וכולם באדם והאדם עם כולם. וכל זה נעשה על ידי כך שהאדם מתנהג ומתקדש בקדושה של מעלה. ויש עוד טעם לסדר הנ"ל, והוא כדי שהחומר יקלוט את האור, ואעפ"כ ישאר במדרגת העולם שתחתיו (ביאורים ח"ב יב ע"ג).

⁸⁰⁷ כל בחי' כלי ופרצוף, ואפילו הספירות שלמעלה מעקודים, הם רק על שם שהם שורש למה שלמטה מהם, ונאמרו באופן זה רק בתורת משל ודמיון ע"מ לשכך את האוזן, ואפילו הכלים שבעקודים הם ג"כ רק על הדרך הממוצע, שכן עיקר הכינויים הם רק באצילות. והנה אפילו באצילות הם אינם על פי תפיסתינו והשגתינו חלילה, כי האומר כן אין לו חלק באלקי ישראל, כמ"ש"כ" כי לא ראיתם כל תמונה". ועכ"ז, בדרך דיבור ואמירה וסיפור דברים מצוה להשתמש בכל הכינויים הללו באצילות ולדבר בהם בכל האפשרי, אמנם כל דברי הזהר והאריז"ל כוונתם לאצילות דווקא, באשר שם הוא עיקר מקום הגילוי של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שם הוא אור אלהות גמור. ופשוט הדבר ששם אין תמונה ואין דמיון ואין תואר וכו' אלא הוא פשוט בתכלית הפשיטות. ומאחר שהוא מתייחד עם כל האצילות כולו עד שנעשית חד עמו, עכ"ז מצד הנאצלים (הרי הם החלקים דעולם האצילות) זולת יחודו ית' בהם יש כל הבחי' והענינים הנאמרים בדבר הזהר והאריז"ל, רק שמצד יחודו בהם נצמצם להתגלה ולהקרא בכל זה על ידיהם. התלבשות אורו ית' באצילות והצטמצמו בו בכל ענינו, הוא על דרך הכתוב "וביד נביאים אדמה". אמנם אין הכוונה שכל הענינים הנאמרים בדברי הזהר והאריז"ל הם רק על דרך מראות הנבואה, שכן מראות הנביאים היו רק על דרך דמיונות בלבד ולא היו עצם המראות במציאות אמיתי כלל, אמנם כל דברי הזהר והאריז"ל הם כולם באמיתתן והם במציאותן ככתבם, שכן על ידי כך מתגלה הוא ית' בגילוי דשם הוי"ה ב"ה שחותמו אמת. כלומר, שכל דברי הקבלה אינם משל ודמיון כלל, אמנם הם אינם על פי תפיסתנו והשגתנו חלילה, שכן על פי תפיסתנו הם רק על דרך משל ודמיון, אמנם למעשה יש להם גילוי (ביאורים ח"ב יג ע"א).

⁸⁰⁸ צ"ע, שכן תשוקת אור תחתון הוא לעלות ולידבק למעלה לקבל תוספת אור וברכה מא"ס. אם כן, אינו מובן מ"ט אמר הרב שטעם הדבר הוא מכיוון שהיו בלתי שלימים, הרי בכל אופן היה האור עולה. ועוד קשה, הרי תכלית יציאתם כאן בלתי שלמים הוא כדי שיצא מזה בחי' כלי, וא"כ שוב יוצא שאין העלייה מחמת חסרון שלמות האור. והענין, שיש ב' טעמים לירידת האורות למטה וליציאתם בלתי שלימים: א) מחמת העביות, שכן על ידי כך נתגלתה העביות שבהם, ב) מחמת האורות עצמן, שכן על ידי כך נצטמצמו האורות ונעשו שורש לעקודים. והנה כמו כן יש ב' טעמים לעלייתן למעלה: א) מחמת העביות, שכן על ידי כך נוסף בעביות עיבוי על עיבוי ונעשו לבחי' כלי, ב) מחמת האורות, שכן מקומם האמיתי והעיקרי של האורות הוא רק למעלה. והנה זולת כל הטעמים הנ"ל, האורות עולים למעלה ע"מ לקבל שם תוספת. אמנם כאן היתה עלייתם בהכרח, לשם עיקר בנין העקודים גופא. ומש"כ שהמה עלו לשרשן ליתקן ולהשתלם, מרמז לטעם שני, לתועלת האורות עצמם, שכן מאחר והאורות הללו נעשו שורש לעקודים, המה עולים למעלה כדי לקבל שם את שלימותם והוא נשאר שם לעולם במקום עליון להיות שורש לעקודים (ביאורים ח"ב יד ע"א).

⁸⁰⁹ שהוא נעשה כלי על ידי כך שיצאו האורות בלתי שלימים, והאורות עצמם היו ממועטים שכן יצאו רק בבחי' נפש, והאור הממועט נצטמצם עוד יותר על ידי ירידתו למטה (ביאורים ח"ב יד ע"ב).

⁸¹⁰ עי' פת"ש עקודים י שהפה הוא הממוצע בין המוחין למעשה.

⁸¹¹ בפשטות כוונתו לכך שכל אור כלול מחו"ג, והעביות, הרי היא הגבורות שבו, אינה ניכרת כל זמן שהיא מעורבת עם הזכות, והעביות הרי היא שורש לבחי' הכלי. אמנם עומק הדברים הוא, כי כל אור שנתגלה הוא על ידי בחי' זיווג האורות העליונים, וכל זיווג היא ע"י בחינת אמ"ר וק"ב, כאשר אמ"ר הוא בחי' אור וק"ב הוא בחי' כלי. אמנם אין האור העליון נבחן בערך התחתון, שכן כל עליון לגבי התחתון הוא בגדר א"ס (מבר"ש יג ע"ד). וכן הדבר כאן, שא"ק ביחס לעקודים הוא בגדר א"ס, ולכן היו הכלים רק בכח ולא בפועל, שיצאו כאור וכלי יחד, ואז האור עלה למעלה (ביאורים ח"ב יד ע"ב).

מאיר העין ח"א

לעלות ולהשתלם כנ"ל, אז ודאי ע"י יציאת האור חוץ לפה הנה אותו אור בחי' הכלים שהוא יותר עב קנה עתה עביות יותר, ועי"כ לא יוכל לחזור גם הוא למקורו כבראשונה, ונתפשט האור הזך ממנו ועלה למקורו⁸¹² כנ"ל, ואז נתוסף באור עב כנ"ל עביות יותר על עוביו ואז נגמר ונשאר בחי' כלי⁸¹³. ואם תאמר כאשר יחזור האור הזך לירד ולהתפשט בכלי יחזור ויזדכך הכלי כבראשונה ויתבטל מלהיות בחי' כלי⁸¹⁴ (נ"א ויתבטלו מלהיות בחי' כלים)⁸¹⁶. התשובה בזה הוא כמ"ש במ"א, כי לא חזרו כל הי"ס שנתעלו למקורם לחזור ולירד כולם, אמנם הט' תחתונים לבדם ירדו⁸¹⁵, והעליונה שהוא הכתר נשארה תמיד עם המאציל⁸¹⁶, וכזה נמצא שאור החכמה הוא שחזר להתלבש בכלי הכתר וכן כל שאר הספירות⁸¹⁷, ויכולין הכלים לקבל האור הממועט ממנו עתה ממה שהיה להם בתחלה⁸¹⁸.

⁸¹² בתורת מ"ן עלה האור הזך עד מקורו ה"ה מו"ס דא"ק, ונזדווג עי"ז המו"ס עם הקד"א (כללים ח"א סב ע"ב). ועי' פת"ש עקודים י' וז"ל, ההבל שבפה כשמוציא הדיבור לחוץ, אז מתגלה מחשבתו, וידוע, שאין ניכר הדיבור, עד שמפסיק הוצאת הבל פיו וחוזר למקומו, שאז נגמר חיותו האותיות, ונגוש הדבר ע"י תיבות, אבל כל זמן שלא הפסיק הוצאת הבל פיו, לא נגמר הדיבור, ולא נגוש הארתו, וכן כאן, וכו' לכן, כל זמן שלא התפשט הבל הפה עד הטבור דא"ק שהוא סיום עולם העקודים, אז עדיין לא בא לידי גמר מעשה, ואינו אלא בכח לבד, עד שנתפשט למטה לבחינת גדר הגבול שהוא בחינת מקום גופו של א"ק, אז מתחיל לעשות כלי, עכ"ל, עי' לעיל הערה 763.

⁸¹³ כל זה שייך רק מכיוון שהעביות דהאור היתה לבחינה נפרדת בפני עצמה מהחלק הזך שבאור, שכן הם באים ממציות הגבורות שבאור (ביאורים ח"ב יד ע"ג).

⁸¹⁴ כל הסברא היא בגלל שהאור יצא עכשיו שלם, לכן צריך הכלי ליתקן, אפילו מבלי שיעלה הכלי לשרשו למעלה (ביאורים ח"ב יד ע"ג).

⁸¹⁵ פי' דברי הרב כאן שההתפשטות הראשונה היא של אותם הספירות של ההתפשטות השניה, אלא שחסרה מהם בחי' הכתר, אינם כפשוטם, שכן כל התפשטות היא קומה שלימה בפ"ע של י' ספירות, וממילא צ"ל ש"ס דההתפשטות הראשונה נשארו למעלה (ביאורים ח"ב ב ע"ב), ונחשבת ככתר לגבי ההתפשטות השניה. והנה עי' מטי ולא מטי פרק א' שב' ההתפשטות וההסתלקות המה כנגד ד' אותיות דשם הוי"ה ב"ה, כאשר ב' ההתפשטות המה י' וו', ושתי ההסתלקות המה ב' ההה"ן. והרי האות י' הינה שורש לאות ו', והוא כדברינו שההתפשטות הראשונה היא עומדת ככתר ביחס להתפשטות השניה הנולדת ממנה (ביאורים ח"ב ב ע"ג), כללים ח"א ס ע"ב). ההתפשטות השניה יצאה מט"ס תחתונות של שרשו ומתלבשת עליה ודלא כהבחינת שבעולם האצילות שכל אחת מהן יוצאת תמיד מז"ת של שרשה (כללים שם וח"ב כו ע"ד).

אור ההתפשטות הראשונה נעלמת מהעולמות שלמטה מעקודים, ועומדת רק בבחי' שורש נעלם, אמנם עולם העקודים הוא עדיין מכלל העולמות דא"ס, לכן גם התפשטות הראשונה שלה מתייחדת עם ההתפשטות השניה ונחשבת לבחי' כתר אליה. ההתפשטות השניה היא עיקר הגילוי דעקודים מחכמה שבה, שכן משם מתחיל הגילוי. ויש עוד עומק לדבר, שעיקר הגילוי של האצילות הוא שם מ"ה, ובעקודים עיקר הגילוי הוא שם ס"ג (עי' כללים כלל טו ענף ז' והערה 503), וכל פרצוף שתחתיו (מבינה שבו ולמטה) מתלבש בו. אמנם כל זה הוא רק בפרצופים הפרטיים שבעקודים, אמנם בכללות הוא נתעלה עוד מדריגה א' דהיינו מהחכמה ולמטה (ביאורים ח"ב טו ע"א ועי' שם עוד נה ע"ג וע"ד).

⁸¹⁶ עי' אוצ"ח ח ב בהגה"ה (הערת המלבה"ד: אצלינו הוא בהגוב"י אות ד'), וז"ל, רמ"ז כל מציאות כתר שנזכר אינו בכלל העולם ההוא רק מעולם העליון, וכן בפרצופים שכתר דז"א מת"ת דאמא, ואפשר גם כאן חזר הכתר אל המאציל ונשאר שם תמיד כי הוא שורשו ולא מן האורות שיצאו, עכ"ל (לש"ו).

⁸¹⁷ רק בהתפשטות השניה נעשות הספירות להיות י' אורות נפרדות, משא"כ בהתפשטות הראשונה. אמנם גם שם נקרא הדבר שיש לו י' בחי', על שם י' החלקים שבו (ביאורים ח"ב נב ע"ב). אמנם אף בהתפשטות הראשונה היו י' ספירות, אם כי הם היו נעלמים כל זמן שהיה האור בהם, ורק כאשר נסתלק האור הוא שנתגלתה בחי' י' ספירות, וכאשר התגלתה ההתפשטות השניה הנולדת מההתפשטות הראשונה, נתלבש הכח והאור שמתפשטים מהחכמה שנמצא בכלי הכתר, שכן הספירות הראשונות שבהתפשטות השניה, הרי הוא הכתר שבה, נמשכות מהארת החכמה דהתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב טו ע"ב), עי' לעיל הערה 815.

⁸¹⁸ בפשטות יש כאן סתירה לכאורה. שכן מכאן משמע שבהתפשטות השניה היה אור ממועט ולא שלם, אמנם לעיל אמר שמאחר ויצאו האורות דההתפשטות הראשונה בלתי שלמים, לכן הוא שהם חזרו למעלה, משמע שבהתפשטות השניה הם ירדו שלמים. אלא שההתפשטות השניה היא לא יותר מאשר התולדה של הראשון, ולכן לגבי ההתפשטות השניה, מה שנותר מההתפשטות הראשונה הוא שלם ביותר [דוגמת ז"א לגבי אבא, שאפילו שבחי' אבא אינו שלם לגמרי ביחס

מאיר העין ח"א

והנה דע כי כולם יצאו בבחי' נפש לבד⁸¹⁹. וז"ס פ' (עמוס ו' 820) נשבע ה' בנפשו⁸²¹, כי האצילות הנקרא נקודים⁶⁷⁷ כמ"ש והוא הנקרא הוי"ה, נשבע במי שגדול ממנו⁸²² והוא עולם העקודים, {כו ע"א} אשר יצאו בבחי' נפש לבד. ובוזה תעמיק ותראה כמה עמקן מחשבותיו יתברך כי אפי' עולם עליון של העקודים אינו רק בבחי' נפש לבד⁸²³. והנה כל הי"ס יצאו⁸²⁴ אבל לא יצאו יחד כולם, רק תחלה יצאה בחי' מלכות מעולם העקודים⁸²⁵ היפך מעולם הנקודים⁸²⁶,

לעצמו, אבל לגבי ז"א הוא שלם, ועכ"ז בז"א נתגלה עיקר מציאות העולם, ולכן הוא שיש לו בחי' שלימות, משא"כ באבא שהוא רק כהכנה לז"א (ביאורים ח"ב טו ע"ג).

⁸¹⁹ כלומר מהמלכות דהי' ספירות שבפה, שהם מהמלכות דהי"ס דראש (ביאורים ח"ב טז ע"א), ובאופן יותר עמוק, כל ספירות דעקודים הם מהב"ן דס"ג דמו"ס (דע"ה ח"א כו ע"ב).

⁸²⁰ לשון הפסוק בעמוס הוא "נשבע א-דני י-הוה בנפשו", ואילו בירמיה (נא יד) "נשבע הוי"ה צב-אות בנפשו". וצ"ע, שכן שם הוי"ה צבקות הוא שם המבטא את מידת נצח, ואילו השם אדני"י הוי"ה הוא שם להתגלות האימא בז"א, וצ"ע גדול.

⁸²¹ גילוי שם הוי"ה ב"ה הוא באצילות, שכן שם נתגלה המאציל ליקרא בשם, לכן דווקא שם יש שבועה, שכן עיקר האצילות הוא הז"ת שבהם, הרי הוא בחי' הכלים והגוף לעולמות דאור א"ס, ומשם נמשכת ויוצאת כל הנהגת העולמות בי"ע בכלל ובפרט. וכל שיצאו מז"ת נקראו שבועה, שכן כל ז' המידות הסכימו בזה (ושבועה מלשון שבע). אמנם לא נעשה בהם דבר אלא מאור א"ס השורה בתוכם. וכאשר מתגלה אור הא"ס בהם לפי הרצון וההסכם דכל הז', אזי הוא נקרא ונאמר "נשבע ה' בנפשו", ר"ל בעצמותו, דהיינו עצמות האור א"ס השורה בו, והנפש היא אור דעקודים השורה באצילות שהוא פנימיות האצילות והוא א"ס לגבי אצילות (ביאורים ח"ב טז ע"א).

⁸²² כל האצילות תלוי רק בו וכל תשוקת ודבקות האצילות היא רק בו, ובו הוא שנשבע לקיים כל דבר על דרך הכתוב "ובשמו תשבע" (דברים ו' ג), שכן בזה מגלה את דעתו הרי הוא האמת היותר עיקרי שאין למעלה הימנו (ביאורים ח"ב טז ע"א).

⁸²³ ממילא פשוט שלא יתכן להשיג ולדמות מאומה באורות שלמעלה מהעקודים, שכן אפילו עולם העקודים עצמו, שהוא גבוה ונעלם, הוא רק הבחי' האחרונה והקטנה מהשתלשלות האור (ביאורים ח"ב טז ע"ב).

⁸²⁴ דהיינו התפשטותה הראשונה שהיא עולם שלם בפני עצמו ולכן יש לה י' ספירות (ביאורים ח"ב טז ע"ב).

⁸²⁵ תכלית כל זה הוא כדי שיצטמצם [דהיינו ע"מ שתהיה הויית כלים אפשרית] (ביאורים ח"ב כח ע"ב) שכן תכלית הבריאה הוא עבור התחתונים. והנה כאן הוא שורש גילוי המלכות, ולכן הכל הוא בבחי' אור חוזר וממילא כל התיקון נעשה בסדר הפוך מלמטה למעלה (פת"ש עקודים ט').

⁸²⁶ דברי הרב כאן קשים להולמן, שכן כאן הוא בא להשוות את ההתפשטות השניה של הנקודים להתפשטות הראשונה של העקודים, ומה מקום יש להשוות ביניהם, הרי אם היה משווה בין ההתפשטות המקבילות לא היה מוצא חילוק ביניהם כלל, בשניהם בהתפשטות הראשונה הסדר הוא ממלכות עד כתר בבחינת אור חוזר ובשניהם ההתפשטות השניה הסדר הוא מכתר עד מלכות בבחינת אור ישר. והנראה ליישב הוא (עי' כללים כלל טו ענף ט') שדברי הרב כאן הם רק על פי אורם וגילויים. פי', יש חילוק גדול בין יחסי התפשטות של שני העולמות: בעולם העקודים ההתפשטות הראשונה משותפת עם ההתפשטות השניה תמיד בהארתו וגילוי, שכן ההתפשטות השניה לעולם עולה אצל התפשטות הראשונה במטי ולא מטי וממילא מצד עצם קיומו התמידי נחשב תחילתו בהתפשטות הראשונה [והוא כתרו כנ"ל הערה 815], משא"כ הנקודים והאצילות, שהתפשטותו הראשונה נעלמת מקיומו התמידי ולאחר שהוא עולה הוא נעלם לגמרי (שכן התפשטות הראשונה דאצילות היא מה שיצא אורות א"ק מטיבורו ולמטה (נקודות פ"א) והיינו המ"ה וב"ן הפרטיים דע"ב וס"ג דא"ק ולא המ"ה וב"ן עצמו שהוא עצם העולם דאצילות) ואין לו שום שייכות להתפשטותו השניה דהוא עצם מציאותו. ועתה יתבאר, שמה שמשווה רבינו את מציאות ההתפשטות הראשונה דעקודים למה שקורה בהתפשטות השניה דנקודים הוא בדווקא שכן מדבר בשניהם בשורש מציאותם התמידי, ובעקודים הוא מושרש בהתפשטות הראשונה שכן שם הוא הכתר, ואילו בנקודים הוא באמת רק בהתפשטות השניה שכן אין שיתוף ושורש לה בהתפשטותה הראשונה כי אם רשימו בלבד (ביאורים ח"ב טז ע"ב). סופו של דבר, האמת לאמיתה היא שאין חילוק בין עולמות העקודים והאצילות לעניין אופן התפשטותם מהיכן הוא תחילתם, לשניהם ישנם ב' התפשטויות באותו האופן, אלא שבעולם האצילות מדבר הרב על ההתפשטות הראשונה שלו ואילו באצילות מדבר בעיקר מההתפשטות השניה שלו (ביאורים ח"ב לח ע"א).

מאיר העין ח"א

וכמ"ש במקומו⁸²⁷ בע"ה. ומל' זו יצאה בבחי' נפש לבד, כי אין לך ספי' שאין לה בחי' נר"ן⁶⁷⁹ כנודע, ואמנם לא יצאו עתה רק בבחי' נפש לבד^{828,680}.

⁶⁸¹והנה תחלה יצאה מלכות בבחי' נפש⁸²⁹, ואח"כ כאשר יצאה בחי' היסוד לא נתגלה (בחי' היסוד)⁶⁸² ביסוד רק בחי' נפש לבד לעצמו⁸³⁰, אבל נתוסף הארה במלכות שנתגלה בה בחי' רוח. וטעם הדבר הוא, לפי שסוד הרוח בא מו"ק כנודע, ולכן בבא היסוד התחיל להתגלות במל' בחי' הרוח, ואינו נשלם לגמרי עד שיצאו כל הו"ק שהוא מיסוד עד החסד, ואז נגמר בחי' הרוח כולו של מלכות. ובבא כ"א מהם היה מתגלה במל' קצה א' מבחי' רוח כמ"ש בזוהר תרומה⁶⁸³. וכבר נודע כי היסוד אינו מכלל הו"ק, כי אינם רק ה' חסדים (נ"א קצוות)⁶⁸⁴ מחסד עד הוד, אך היסוד אינו לוקח חסד פרטי לעצמו רק שנכללין כל הה' קצוות בו⁸³¹ (נ"א הו"ק בו)⁶⁸⁵, נמצא (שכל) כי בחי' כללות של הרוח זה הוא שנתגלה במל' כאשר בא יסוד, אבל בצאת ההוד או הנצח וכיוצא משאר ספי', אז היה מתגלה בחי' הקצוות ממש של הרוח במל'. והנה כל זה הוא מה שנוגע אל בחי' המל', אמנם מה שנוגע אל הו"ק דז"א הוא באופן זה, כי בצאת היסוד אז מתגלה בחי' כללות הו"ק דז"א בבחי' נפש לבד, אך בבא ההוד אז מתגלה קצה א' דנפש דז"א, וכן עד שנשלמו כל הו"ק. עוד יש הפרש א' בין היסוד לה' קצוות אחרים, והוא כאשר בא ההוד נתן כח כללותו מחדש ביסוד בחי' נפש לבד, וכן כולם עד שיצא החסד, וגם הוא נתן בצאתו כח כללותו ביסוד⁶⁸⁶. משא"כ בשאר הו"ק, כי בבא אחד לא היה מוסיף שום תוס' בחיבורו כלל ועיקר כי כולם שוים, רק כאשר נשלמו כל הששה אז נמצא שנגמר כל הז"א בבחי' נפש.

ואח"כ יצאה הבינה בבחי' נפש לבד לעצמה ובחי' רוח לז"א ובחי' נשמה למלכות. ואח"כ יצאה החכמה בבחי' נפש לעצמה ובחי' רוח לבינה ובחי' {כו ע"ב} נשמה לז"א ובחי' חיה למלכות.

⁸²⁷ נקודות ד' (ביאורים ח"ב טז ע"ב).

⁸²⁸ אע"ג שלקמן מבאר שהם נשלמו לנרנח"י (אצל הנפש ורוח), אמנם מאחר שתחילה יצא בבחי' נפש בלבד הרי שנתעבו ויצאו על ידי זה למדריגה בפני עצמה דהיינו מדריגת העקודים, שהוא למטה ממדריגת הא"ק העיקרי, עד שכל הנרנח"י המקבלים מצטמצמים אף הם להאיר ולהתגלות באורם רק כפי כח הנפש שבתחילה. וכן אחר שנסתלקו למעלה ונשארה העביות שבהם למטה, עכ"ז כל אור שנצטמצם פעם אחת ויצא להיות למדריגה בפני עצמה, לא נתבטלה מדרגתו לגמרי אפילו לאחר שנתעלה בכל העילויים האפשריים. וכל מה שנשלם בהם עצמם, וכן מה שנוספו בהם אור וברכה מלמעלה, ועולים עילוי אחר עילוי, הכל הוא רק כפי כח המדריגה הזו שבבחי' הנפש. ולכן אמר לעיל על מאמה"כ "נשבע ה' בנפשו" שעולם העקודים הוא בבחי' נפש (ביאורים ח"ב טז ע"ד).

⁸²⁹ עי' שעה"ק הו"ד בליקוטי נוסחאות לקמן, וכוונתו להמתיק לנו שעל אף שיש נר"ן באצילות, כמו כן יש בעקודים. אמנם עיקר העקודים הוא אורות הפה, והמה בבחינת נפש בלבד. ויותר נראה לומר, שעל אף שיש נר"ן בעקודים על ידי אורות האוזן והחוטם, אמנם אורות הפה הם אורות הנפש, ושם הוא מקום גילוי אורות העקודים.

והנה מש"כ 'כאשר יצאו כל הו"ס האלו באו כל בחי' של נרנח"י, פי' שכאשר יצאו בבחי' נפש, היו כלולים בהם נרנח"י, אלא שבתחילה נתגלה בהם רק בחי' נפש, דוגמת האדם שיוצא תחילה בנפש בלבד, ורק אח"כ מתגלים בו שאר המדריגות במשך כל ימי חייו.

וכוונת הרב היא, שהנרנח"י הנשלם בעקודים אינם כי אם הנרנח"י הפרטיים שבנפש הכללי בלבד [וממילא מובן מ"ט גם אורות החוטם והאוזן לא יצאו כי אם בבחי' מלכות ונפש בלבד]. אמנם מהרוח הכללי ולמעלה לא יצאו בעקודים. וזהו העניין באורות האוזן והחוטם ג"כ, וכ"ש באורות הפה הבאים מהה' האחרונה דס"ג ועכ"ז הנפש הכללי דהחוטם נחשב כרוח הכללי לגבי אורות הפה, וכן העניין לגבי הנפש הכללי דהאוזן הנחשב כנשמה לגבי אורות הפה. אם כן, לאחר שמתלבשים זה בזה, נמצא כי ישנם בחי' נר"ן הכלליים באורות הפה, הרי הם כללות דכל עולם העקודים (ביאורים ח"ב יז ע"ב).

⁸³⁰ שכן הוא רק יסוד דנפש הכללי, אמנם מאחר והוא מהו"ק, הרי הם בחי' הרוח כלומר הרוח שבנפש. ממילא מתחיל תיקון המלכות להשתלב על ידו באור הרוח שבנפש על אף שעיקר התיקון דרוח הוא בהתפשטות השניה בלבד (ביאורים ח"ב יז ע"ד).

⁸³¹ עי' לקמן שער ח פרק ה ד"ה ונחזור בהערתינו על מש"כ "לפי שהוא כולל כולם" שזה אינו כל המציאות של היסוד אלא תוספת על עצם היסוד.

מאיר העין ח"א

אח"כ יצאה הכתר בחי' נפש לעצמה ובחי' רוח לאבא ובחי' נשמה לאמא ובחי' חיה לז"א ובחי' יחידה למלכות⁸³². והרי כי בבוא כתר שהוא אחרונה מכולם לא יצאה כי אם בבחי' נפש לבד, וז"ס הפ' (ענוס ו ח) נשבע ה' בנפשו ע"ד הנ"ל⁸³³, ואפי"כ⁸³⁴ בחי' זו של נפש הכתר לא נשארה בעולם הנקודים (עקודים)⁸⁸⁸ כנ"ל, כי חזרה להתעלם ונשארה דבוקה במקומה במאצילה.

⁶⁸⁹ואמנם בבוא כתר נמצא המל' שלימה מכל ה' אורות פנים⁶⁹⁰ שהם נרנח"י, ועתה היו חסרים עדיין כל הספי' כנ"ל שיצאו חסרים בלי תשלומין⁸³⁴⁶⁹¹, והיה זה ממש בכוונה גמורה⁸³⁵ כנ"ל ולכן הוצרכו לחזור ולעלות אל המאציל לקבל ממנו תשלומיהן⁶⁹²⁸³⁶. ואמנם עתה בחזרה היה הכתר חוזר בתחלת כולם⁸³⁷, נמצא שיצא אחרון ונכנס ראשון, והמלכות היה להיפך, כי יצאה ראשונה ונכנסה אחרונה. וז"ס הפסוק (ישעיה מד ו) אני ראשון

⁸³² אם כן במלכות דעקודים יותר מתגלה בחי' הגבול והמדה הקרובה יותר למקום שהגיע לידי כך. ממילא יש בה את כל ה' הבחי' נרנח"י, אמנם בחי' הרוח שבעקודים, להיותה במעלה גבוהה יותר ורחוקה ממדרגת הגבול בבחי' העליונה שבה, הרי הוא הכתר, לא יכול היה להיות גלוי בבחי' כלי, ולא נשלמו כי אם ד' חלקים בלבד (פת"ש עקודים יא).

⁸³³ כלומר שכאן ה"ה הוא שם המכוון על עולם העקודים ולא על עולם האצילות כנ"ל, והוא ית' "נשבע" בכתר הנשאר למעלה, הרי הוא "נפשו" של העקודים. אם כן אפשר כמו כן לומר שהפסוק "נשבע ה' בנפשו" קאי על כלל אור ההתפשטות השניה (ביאורים ח"ב יז ע"ד).

⁸³⁴ דהיינו שז"א היה חסר יחידה ואימא חסרה חיה וכו'. אמנם דבריו צ"ע מה היו חסרים, הרי הנפש הכללי לא היתה חסרה מאומה שכן כל הנרנח"י דהנפש הכללי כבר יצאו, ועוד קשה, שכן כאשר הנפש יצאה היא היתה חסרה, וכל השלמתה היא על ידי האחרים. לכן, כאשר יצא הכתר בבחי' יחידה דנפש, זה השפיע על אבא (רוח), אמנם זהו מהיחידה דנפש, וכן כולם. ואם כן צ"ע, איך נשלמו התחתונים יותר מהעליונים. ועוד קשה כיצד זה יצאו חסרים, הרי כל עליון כלול מכל התחתונים כולם, ואם כן, כאשר יצא הכתר, הרי הוא היחידה דהנפש הכללי, הוא צריך היה להיות כלול מכל הנרנח"י כולם.

והנראה בביאור כוונת הרב, שהחסרונות שאמר שלא נשלמות הם רק במה שנוגע לעניין קבלת הנפש הכללי מהרוח נשמה חיה ויחידה הכלליים אשר למעלה. והנה אע"ג שאמרנו שד"ז נתקן רק בהתפשטות השניה, אמנם כל זה הוא רק בתיקון היחוד העיקרי שראוי לכל הנרנח"י להתייחד זה בזה בבחי' פרצוף א', משא"כ בהתפשטות הראשונה, שיצאה מהם עכ"פ איזו התפשטות של הארה ותוספת אור. ובזה נשלמה כל ספירה תחתונה לפי ערכה יותר מהספירה העליונה ממנה, עד שנמצא כי המלכות דנפש הכללי, שהיא התחתונה לכולם, נשלמה לפי ערכה בהארת נרנח"י הכלליים כולם, משא"כ בספירות העליונות יותר (ביאורים ח"ב יח ע"א-ע"ב).

[הלש"ו מביא כאן את ענין בחינת "לבד" (פי' שלא יתכן לאור להיות רחוק משרשו יותר מג' ספירות) ממטי ולא מטי ג' ושבירה ג', וצ"ע מה עניינו לכאן. והוא מבואר בביאורים ח"ב יח ע"ב ד"ה והענין עד כ ע"א אות כו].

⁸³⁵ ד"ז שיצאו בבחי' הנפש הכללי בלבד, וכל מה שנתקנו מהרוח הכללי הוא רק בהארתו, וכוונתו היתה לגלות את העביות לצורך הכלי דעקודים. ובאמת כל הסדר של החסרונות האלה נמצאים בהתפשטות הראשונה של כל עולם ועולם (ביאורים ח"ב כ ע"ב).

⁸³⁶ עניין זה שתחילה יצאו בחסרונות ומיעוטים היה בכוונה תחילה כדי שתתגלה העביות שבהם כדי להמציא את הכלי. ולאחר שנעשתה פעולתם הוצרכו לחזור ולעלות למעלה כדי לקבל שם את כל השלימות שהיתה חסרה להם. אמנם מש"כ "לקבל ממנו תשלומיהן" משמע שהאור שבפנים היה חסר אף הוא, ולא שיצא רק אור ממועט ממה שבפנים. ודבר זה מובן על פי דברינו (לעיל הערה 811) שעיקר האור שיצא מהאח"ף הוא אור חדש שנולד זה עתה לצורך ההתפשטות הראשונה דעקודים, והיתה לידתו על ידי בחי' זיווג עיבור ולידה ותחילת לידתו היתה בבחי' נפש בלבד. לכן ברור שהם היו צריכים לעלות כדי לקבל את תשלומיהן.

וכן הוא הסדר בהתפשטות השניה, שכן הוא נולד מתחילה כאור ממועט בלבד, ואח"כ חוזר ועולה בסוד מ"ן כדי לקבל עי"ז את השלמתו. אלא שמקומה של ההתפשטות הראשונה הוא למעלה, ולאחר הסתלקותו הוא נשאר למעלה לעולם. ואילו לאחר השלמת ההתפשטות השניה היא יורדת חזרה למטה ושם היא נעשית בשלימות, שכן כל א' אינו נעשה שלם כי אם במקום שהיא נשארת (ביאורים ח"ב כ ע"ב).

⁸³⁷ כיון שברצונו ית' היה שכל חלקי הכלים כולם יצאו לידי פועל בשלימותם, כדי שיהיו כלולים כל הכלים דאצילות כללותיהם ופרטיהם בכדי שיהיו באים לידי גילוי בשביל הבחירה ועבודה, עד שגם אלו הכלים יבואו לידי תכלית שלמותם ברצונו העליון ית', שהוא שכר העבודה, והוא בבחינת מ"ן העולה מתתא לעילא, שהמלכות סלקא לא"ס וכל העולמות יעלו מעלה מעלה, וזה אי אפשר אם לא היו נשלמים כל חלקי הכלים שיבואו כולם לידי גבול ומדה, באופן שיהיה

מאיר העין ח"א

ואני אחרון⁸³⁸, וביאור זה הפסוק יצדק בין בספיר' הכתר בין בספיר' המלכות אלא שזה היפך זה, והוא כמו שנודע כי אנ"י הוא כינוי אל המלכות⁸³⁹⁶⁹³, ובהפוכו אי"ן כנוי אל הכתר⁸⁴⁰⁶⁹⁴. והנה בהתעלם הכתר במקומו (נ"א אל מקורו)⁶⁹⁵ עלתה החכמה במקום הכתר ובינה במקום חכמה, וכן על דרך זה כולם עד שנמצא המלכות במקום היסוד⁶⁹⁶. וע"י עליה זו במקום היסוד ניתוסף בה האור⁸⁴¹ והיה לה בחי' מקיף א' אשר כנגד בחי' חיה הפנימי⁸⁴²⁶⁹⁷. גם ז"א עלה במדרגה א' וניתוסף בו בחי' יחידה מן אורות פנימים, ועתה נשלם לו ה' אורות פנימים, ובינה ניתוסף בה בחי' חיה הפנימי, וחכמה ניתוסף בה בחי' נשמה הפנימי⁸⁴³.

שכר ועונש ובחירה נמצאת, ואז יהיה נשלם עי"ז רצון העליון, ולכן הוצרכו לעלות כל הכלים למעלה במחשבה, והוא סוד סילוק הכתר של הכלי במקורו שנית, וכל חלקי הכלים יעלו כולם מעלה מעלה, החכמה לכתר, והבינה לחכמה, וכן כולם, ובזה ההעלאת מ"ן יתוסף מעלה לכל כלי, שכל מי שהוא יותר תחתון, קונה יותר שלימות ע"י העלאת מ"ן הזה, כי בו נגלה התכלית יותר, כי הוא קרוב יותר למדרגת הבחירה והעבודה שע"י גבול, והעלאת מ"ן הזה אינו בבחינת עבודה ממש, שהרי עדיין לא היה מדרגת הגבול עד שנמצאת הנקודים ובריאת העולמות כולם, אלא הוא סוד העלאת התכלית במחשבה עליונה, שע"ז אמרו בזוה"ק בכ"מ, כד סלקא ברעותיה כו', ולכן ע"י העלאת המדרגות האלו למקורם, נתוסף בחינת מקיף למלכות, ובז"א נתוסף בחינת יחידה, ובבינה בחינת חיה, ובחכמה בחינת נשמה, ואח"כ עלה חכמה במאציל כו', והוא סוד העלאת המחשבה למעלה מן התחתונים, ממדרגה למדרגה, וכל שעלה המ"ן יותר למעלה, בבחינת עלות התכלית ברצון העליון, נתוסף מעלות למדרגות התחתונות (פת"ש עקודים יא). גם זה הוא מטעם הצורך בגילוי העביות והתהוות הכלים, לכן בתחילה צריכים להעלים את האורות היותר עליונים (ביאורים ח"ב כ ע"ג).

⁸³⁸ הפסוק מלמדינו כי סדר ההשתלשלות הוא תחילת המציאות הרי הוא עולם העקודים שהיה גילוי בסדר דראשון ואחרון גם בכתר וגם במלכות, שכן המלכות יצאה ראשונה ונכנסה אחרונה, ואילו הכתר יצא אחרון ונכנס ראשון, וע"י זה נצטמצמו האורות ונעשתה האפשרות לגילוי (ביאורים ח"ב כ ע"ג).

⁸³⁹ עי' תיקו"ז ז ע"א: שכינתא תתאה אדנ"י, מתתא לעילא מן אנ"י עד אי"ן, עשרה מעילא לתתא.

⁸⁴⁰ מלכות וכתר המה בעצם א', שכן שורש המלכות הוא בהכתר והוא גילוי, ואילו הכתר הוא שורש לכל הספירות, והמלכות כלל כולם בסוף, עד שהמלכות דעליון נעשה כתר לתחתון, והוא הכתוב בס"י פ"א "נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן". אמנם כל זה הוא רק במה ששייך ליחודו ית' בי' הספירות שהוא מתייחד עמהם, אמנם כאן המדובר הוא בענין התהוות עולם העקודים, ובאמת כל זה אינו שייך כי אם להתפשטות הראשונה, אמנם בהתפשטות השניה לעולם הכתר הוא ראשון הן ביציאה והן בעלייה, והמלכות אחרונה (ביאורים ח"ב כ ע"ד).

⁸⁴¹ הספירות אינם מקבלים את תוספת האורות בדרך עלייתם אלא רק כאשר מגיעים ליעדם (ביאורים ח"ב כ ע"ד). ועי' לקמן פרק ד'.

⁸⁴² אין כאן את החיסרון הנזכר לעיל הערה 691 שלא יהיו מקיפים בנפש כדי שלא לקבל מהרוח הכללי, שכן על ידי חיבור הכתר בשרשו מתחיל כללות הנפש להתייחד עם הרוח, הנשמה וח"י הכלליים על ידי אותו הכתר דהנפש הכללי. ומה טעם לא זכתה הנפש הכללית לקבל מקיף יחידה עד שעלתה החכמה במאציל, שכן עיקר תחילת הקומה היא מחכמה, ולכן כל זמן שהוא לא עלה לא נשלם עדיין היחוד דהנפש הכללי העיקרי עם האורות שלמעלה (ביאורים ח"ב כ ע"ד).

⁸⁴³ כל א' היה חסר כפי ריחוקו מהמקור, לכן ספירת החכמה שהיתה רחוקה מרחק א', היה חסר אור א', ובינה ב' אורות וכו'. ועתה, כאשר עלה הכתר למעלה, נתמעט כל א' הפסק א'. ועכשיו, שחזרו למאציל, הם לא מפסיקים כלל, שכן כוונתם היא להאיר. אבל כל זמן שעוד לא יצאו בכלל, אזי לא היתה כוונתם כי אם להעלים ולא להאיר למטה, והיו בבחי' הפסק. ועתה שיצאו כל י' הספירות דהנפש הכללי ונתגלו, אזי מקבל כל תחתון מהספירות העליונות את כל הראוי. שכן כוונת עלייתם היתה כדי להתייחד בכל האור שלמעלה ולקבל מהם, ולהשפיע כל עליון לתחתון ממנו. לכן לעולם אינו מפסיק וממילא נעשה יחוד אף בתחתון (ביאורים ח"ב כא ע"א).

עליית הכתר היתה במלכות דרוח, שכן כוונתו היתה להתייחד למעלה, ולכן עלה במלכות גופה. והוא בחי' המאציל הנ"ל, וממילא נתקן הפסק א', וכאשר עלתה החכמה במלכות דרוח, אז עלה הכתר בז"א דרוח, ונתמעט עוד הפסק א' שהיה קיים בין הא"א או"א דנפש הכללי לבין שרשם שברוח הכללי. ואז לא רק שאין מפסיק, אלא הוא מסייע להאיר. וכאשר עלתה המלכות לשרשה, אזי עלו כולם בשרשם ממש, ונשלמו כל הנרנח"י העצמיים והעיקריים של הרוח נשמה ח"י הכלליים (ביאורים ח"ב כא ע"ב).

מאיר העין ח"א

ואח"כ עלתה החכמה במאציל ועלתה בינה במקום הכתר וניתוסף בה בחי' יחידה הפנימי ונשלמה בכל אורות ה' פנימים, וז"א ניתוסף בו מקיף א' נגד חיה הפנימי⁶⁹⁸, ומלכות נתוסף בה מקיף יותר עליון אשר כנגד יחידה הפנימי^{844,699}.

ואח"כ עלה חסד במקום כתר כי בינה עלתה במאצילה ואז ניתוסף בז"א גם בחי' מקיף ב' עליון שכנגד יחידה הפנימי⁸⁴⁵ ומשם ואילך לא הרויחו ז"א ומלכות ולא ניתוסף בהם עוד תוס' אור⁸⁴⁶.

⁸⁴⁴ לפי דברינו לעיל הערה 843, אז עלה הכתר בז"א וחכמה במלכות. אם כן, אין ז"ן מפסיקים בין בינה דרוח לבינה דנפש, וממילא נתקנו בזה כל ההפסקות. אם כן, מ"ט אין לבינה וז"א את תשלום כל חסרונותיהם, אלא אפילו אם אין חסרון של הפסק, עכ"ז לא נשלם עדיין החסרון דההפסק לגמרי, והיה עדיין החסרון בזה בב' בחי', שהרי הם רחוקים משרשם ב' בחי', וכן לא נשלם החסרון מהיחוד לגמרי. והיה חסר בג' בחינות שכן היחוד הוא רק כאשר עלתה המלכות. וב' החסרונות האלה שייכים גם לכתר ולחכמה, וזה מה שהיה חסר לבינה ולז"א דנפש הכללי. אמנם אינו דומה החסרון שיש בכתר וחכמה לחסרון הקיים מבינה ולמטה באותה העת, שכתר וחכמה היו בפנים, וזכו לאורותיהם באמת, ואילו בינה וז"ן לא זכו כי אם להארת הרוח הכללי שכן הם מחוץ לפה דא"ק (ביאורים ח"ב כא ע"ג).

⁸⁴⁵ מכיוון שהכח"ב היו קרובות בפחות מג' לשרשם העיקרי. ועוד טעם יש, שכן חכמה עלתה ברוח דרוח הכללי, והחכמה הוא ראשית הפרצוף, לכן נעשתה על ידו תחילת היחוד העיקרי גם מז"א דנפש הכללי עם ז"א דרוח הכללי, והוא מקיף יחידה.

יוצא אם כן לפי דברינו, שכל תוספת שנוסף למטה בכל הספירות התחתונים מחוץ לפה דא"ק, נעשתה על ידי עליית הספירות העליונים שעלו מבפנים. ומפשטות לשון הרב משמע שהעלייה היא מחמת עליית הספירה התחתונה עצמה, שכן אז נתקרב אל המאציל. אמנם אם זהו עומק דברי הרב, מ"ט כאשר יצאה המלכות תחילה כאשר היה קרוב יותר אל המאציל לא היה יותר שלם, ועוד, דאם כן (כמש"כ הרב בפשטות) יש חילוק בין העלייה והירידה שבעקודים מכל העליות והירידות האחרות. אלא צ"ל שכל ההתפשטויות הראשונות דאח"ף אינן במקומן הראוי להן, שכן עיקר מקומן הראוי הוא מבפנים לא"ק, וירדו רק כדי להצטמצם להיות ראוי ליעשות שורש לעקודים, הרי היא ההתפשטות השניה. לכן כל ספירה כאשר יצאה, הגם שהיתה אז קרובה אל המאציל, עכ"ז היתה יציאתה בתכלית המיעוט. אמנם לאחר שנעשתה באותה ההתפשטות כל הכוונה שכיוון בהם, חזרה והעלתה אותן אל מקומן הראוי להם. אמנם עלייתם היתה בהדרגה, כדי שישארו על המדרגה שכיוון בהם, ועל ידי זה התחיל להאיר בהם את האור המאציל, וזו התוספת באה מאור עצמותם שהיה חסר בהם. וכאשר עלו, נתקן ההפסק שהיה בינם לבין שרשם, ויציאת האור עליון לא גרם שום הפסק, שהרי כל ה"ס דנפש הינם קומה א' ופרצוף א', וכל הפסק לא נגרם כי אם על ידי אותם ספירות שבתוך הפה דא"ק שלא יצאו, והגם שכל אור תחתון קבלה תוספת בירידתה אחרי הכתר אמנם כל אותה התוספת היא רק לפי ערך מקומה ומציאותה שמחוץ לפה דא"ק (ביאורים ח"ב כב ע"א).

⁸⁴⁶ ולפי שיעקר כוונת הבריאה היה בשביל העבודה והבחירה שעניינם נשרש רק בז"ן דאצילות, שבהם עיקר העלייה והירידה, התיקון והקלקול כמו שיתברר עניינם בנתיב שבירת הכלים באריכות בס"ד, מה שא"כ אר"א הם רק הכנות להם לבד, לכן בעלות מחשבת תכלית הזה ברצון, נשלמו ז"ן בכל תיקוניהם בה' חלקי נרנח"י וב' מקיפים הראויים להם, מה שא"כ בחינת חו"ב, לא נשלם עניינם לגמרי בבחינת מקיפים, רק שבינה נשלם בה' חלקי נרנח"י קודם שעלתה למאציל, וחכמה רק בג' חלקי נר"ן לבד, והוא ג"כ סוד עמוק מאוד מאוד, כי ידוע שבינה קיימא לשאלה, והיא המגדלת הז"ן בסוד (שיה"ש ג יא) בעטרה שעטרה לו אמו, והיינו, שעטורי ההנהגה וציורם ונתינת קו המדה לעטורי ההנהגה בתוספת הארה או במיעוט, הכל ע"י הבינה שבה הציור, ומצד זה שייכות בחינות דין דאתיא מסטרהא, וכו' מה שא"כ חכמה הוא דבר למעלה מבחינת מדה וציור שבה הוא במחשבה כלליות, והכתר הוא סוד הרצון בלא מחשבה, והוא התכלית, ולכן מבחינת הכתר, לא נתגלה רק בחינת נפש שבה לבד, שהוא חיות כל הכלים שכולם תלויים ברצון העליון, ומבחינה זאת ולמעלה הוא בגדר א"ס במקום העקודים, שהוא סוד שורש התחלת הכלים, מה שא"כ חכמה יכול להיות בו ג' חלקי נר"ן שהוא כל שלמות פרצוף אדם שהוא הגבול שבו העבודה, ולכן בחכמה ששם המחשבה בכלל, יכול להיות בו בסוד השורש ג' בחינות נר"ן שבו קודם הסתלקו למאציל שהוא א"ס שהוא דבר למעלה בהנהגה, אבל בחינת חיה ויחידה שבו, שגם למטה בכלים התחתונים אינם מוגבלים בכלים רק הם בבחינת מקיפים לנר"ן, כאן שהוא רק מחשבה כלליות, א"א להתגלות בו בבחינת כלי יותר ממדרגה זו, אבל בבינה שהיא אם הבנים, יכול להיות בה גילוי כל ה' חלקי נרנח"י השייכים לבנין הגוף, קודם הסתלקה למאציל, ולכן, כל מה שעלו הכלים בחלקיהם יותר מעלה מעלה ממדרגה למדרגה בסוד העלאת מ"ן במחשבה, יותר נתגדלו, ויכול להתגלות בהם בחינת כלים לפי ערך מקומם, וכל מי שיורד יותר במדרגה, יותר נשלם בחלקיו מטעם זה, ומטעם זה, כאן בעולם העקודים היה ז"ן יותר גדולים במעלתם מאר"א,

מאיר העין ח"א

והענין הוא בהקדמה א' שצריך שתדע, והוא כי הרי נת"ל {כו ע"ג} כי בכל בחי' ובחי' מכל עולם ועולם ובכל פרצוף יש בו י"ס לא פחות ולא יותר⁸⁴⁷, והם או"פ עשרה ומקיף עשרה. אמנם י' פנימים נכללין בה⁸⁴⁸ לבד, שהם כנגד הה' בחי' פרצופים שיש להם כנו' במ"א, והם א"א ואו"א וזו"ן, והם עצמן נקרא נרנח"י של כללות של כל עולם ועולם לבדו. וכעד"ז במקיף שהם י' ונכללין בה' (נ"א ובהם נכללין)⁷⁰⁰ כנ"ל. אמנם דע כי בכל האורות והעולמות והפרצופים שיש מן החוטם של א"ק ולמעלה, בכל פרצוף יש תמיד כל הבחי' האלו שלימות שהם ה' או"פ הכלולים מיי"ס פרטיות כנ"ל, וה' מקיפים הכלולים מן י"ס פרטיות כנ"ל, אך מפה דא"ק ולמטה עד סוף כל העולמות לא יש רק ה' או"פ וב' מקיפים העליונים שהם כנגד יחידה וחיה ולא עוד⁸⁴⁹, כי האור נתמעט משם ולהלאה, לכן בעולם (נ"א העקודים)⁷⁰¹ הוזה שהם אורות היוצאין מפה דא"ק ולחוץ, לא היה בו רק ה' אורות פנימים וב' אורות מקיפין ואין עוד וזכור הקדמה זו.

כי ז"נ היו בבחינת פב"פ מאחר שהיו שלמים בה' חלקי נרנח"י וב' מקיפים שלהם, קודם עלייתם למעלה, מה שא"כ או"א שלא היה בהם בחינת מקיפים כלל, והיינו, כי סוד דזיווג צריך להיות פב"פ והיינו, גילוי הארה והתכללות הנוקבא שתהיה נשלמת ומתפעלת מאורות הדכורא כש"ת עניינם במקומם בס"ד, והוא בכדי להוציא תולדות, והיינו, לבנות עולמות שלמטה מהם ולהנהיגם, ודבר זה א"א אם לא שיהיו שלמים בכל מדרגותיהם, ואז פונים למטה מהם להשלימם, ולכן כאן בעקודים, שעדיין הדבר לא בא לידי גבול ממש וגילוי שלם בצירור אדם בכל פרטיו, רק בסוד כללות ושורש לבד, ולא נשלם בנין המאורות שיהיו פונים להנהגת התחתונים, כיון שאינם עדיין במדרגה קרובה להם כ"כ, לכן, רק ז"נ דעקודים להיותם יורדים יותר במדרגה, יכול להיות שם שורש לבחינת זיווג פב"פ להוציא תולדות למטה לתחתונים, משא"כ בחינת חו"ב שלהם (פת"ש עקודים יא).

⁸⁴⁷ כלשון הסי' פ"א מ"ד: "עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשרה".

שרשם הוא בי' מאמרות שבהם נבראו העולם. והנה על אף שכל מאמר ברא דבר אחר, אמנם בעומק כולם השתתפו (ביאורים ח"ב כג ע"ב).

⁸⁴⁸ יש ג' דרכים איך להבין שהי' נכללים בה' והם: א) ה' המה ה' חסדים וה' גבורות ולכן נקרא הדבר שהי' נכללים הם בה', ב) ה' עומדים בה' חלקים באופן זה: כתר א', חו"ב ב' הרי הם המוחין, חג"ת ג' הרי הם עיקר דגוף, נה"י ד' שכן הם לבר מגופא, וה' מלכות נוק', ג) הכוונה היא לי' ספירות כאשר המלכות היא בסוד האות ה' שהיא סופם וכלל כולם (ביאורים ח"ב כג ע"ג).

⁸⁴⁹ כוונתו באומרו כאן "ב' מקיפים" לשפעת האור המאציל הנמשך בכל אחד ואחד בתמידות, שכן על ידי זה אין מקבלים כי אם את השפע של ב' המקיפים העליונים דחיה ויחידה. והנה אין מקבלים את שפעת אור מקיפי נר"נ, שכן הנר"נ מתלבשים בגוף וכלי, אבל חיה ויחידה אינם מתלבשים בגוף. אם כן אין לחיה ויחידה השתוות עם הגוף כלל, ופעולת האור המקיף הוא לזכך את הכלי מבחוץ. ממילא שפעת אור המאציל למקיפים נר"נ אינו מתגלה בכל העולמות מאורות הפה ולמטה בהם נעשה בחי' כלי, כדי שלא יתבטל הכלי עי"ז (ביאורים ח"ב ז ע"ג).

עי' לעיל הערה 773, מהפה דא"ק ולמעלה כל עליון כולל את התחתון מבית ומחוץ, ועי"ז לא נבחן התחתון מהעליון להיות במדריגה אחרת לגמרי ממנו, מאחר והם כלולים זה בזה, וכל החילוק ביניהם הוא בזה שהם בבחי' מאציל ונאצל. אמנם למטה מפה דא"ק, שם נתגלה בחי' כלי, מצטמצם כל תחתון להיות במדריגה אחרת לגמרי מהעליון, מאחר והוא יוצא ממנו דרך גוף וכלי, ואין משתתף העליון בתחתון אלא בהארתו בלבד שהתחתון תמצית הארה של העליון, והארה זו היא רק לפי מדריגת התחתון ואין ניכר בה מתוקף האור העליון מאומה. אמנם אין כוונתו ית' שישארו כך לעולם, אלא שלבסוף יחזרו למעלה. לכן סידר שיהיה בהם אור מקיף החופף עליהם מלמעלה ואינו מתפשט בהם להחזירם אליו לבסוף. המקיפים יחידה וחיה אינם מבטלים את הכלי, כי כל אורם לעולם הוא בבחי' אור ניסי, ותכונתו היא שהאור והחושך משמשים יחד, וכל א' מהם עושה את פעולתו ואעפ"כ אינם מבטלים זה את זה. אורות הפה נחלקים לב' והם יורדים עד החזה, והמה בבחינה הדומה לאורות האוזן והחוטם שאין להם כלי, ומהחזה ולמטה יש בחינת כלי, ואז קיימים כל הבחי' הנ"ל (ביאורים ח"ב כג ע"ג).

בספר אדם ישר הקשה למה המקיפים הם כנגד חיה יחידה והיה ראוי להיות כנגד נ"ר שהוא ממטה למעלה עי' דב"ש דף לג ע"א תירץ עי"ז (הגוב"י) באוצ"ח ט' ע"ד כתב תירוץ לזה עי"ש והוא משום שהמקיפים חיה ויחידה הם בכל מקום דבוקים עם הכלי ופנימיותו ועי' כאן בדף קמט סע"ו בהשמטות במ"ש בשם הרמ"ז (והגהה זו תוכל מצוא בהגות הרמ"ז והרנ"ש הנדפסות בסוף ספר מבו"ש הנדפס עי"י וכן בסוף ס' אוצ"ח עם ביאור האש"ל אשר נדפס בתשמ"ג באות לח שם) (לש"ו).

מאיר העין ח"א

והנה כאן בעולם העקודים היו ז"ן גדולים⁷⁰² מאו"א⁸⁵⁰, כי ז"ן היו פב"פ ואו"א היו אב"א⁷⁰³. והענין כי הנה ז"ן השלימו כל צרכם הצריך להם שהם ה' או"פ וב' מקיפין קודם שחזרו לעלות במאצילם, משא"כ באו"א כי עדיין לא היו שלימים, שהרי לאבא לא היו רק ג' פנימים לבד ובלי שום מקיף, ולאבא לא היה רק ארבע⁷⁰⁴ פנימים⁸⁵¹ ובלי שום מקיף. ועוד כי אפי' קודם שתחזור שום ספי' להתעלות במאצילה כבר היה מה שצריך להם אל ז"ן לצורך הזווג⁸⁵². והענין הוא כי כבר ידעת כי⁷⁰⁵ הזווג הוא נמשך מן המוחין שהוא מחכמה ולמטה, וכבר היה לז"א בחינת חכמה שהוא חיה פנימית קודם שיתעלה כתר במאציל שהוא הראשון שחזר קודם כולם⁷⁰⁶. ואע"פ שהמלכות היתה גדולה ממנו שהיה לה יחידה פנימית אין בזה חשש, משא"כ באבא שאין לו בחי' חיה אפי' אחר שמתעלה הכתר אל המאציל⁷⁰⁷. וא"ת למה עלו ז"ן במאצילים אחר שכבר היו שלימים⁸⁵³, והתשובה כי כל חיותם⁷⁰⁸ הוא מאו"א⁸⁵⁴, וכיון שנסתלקו

⁸⁵⁰ כ"ז מיירי בהתפשטות הראשונה, שכן כל יציאת תחתון מעליון שורשו הוא דווקא בבחי' היותר תחתונה שבעליון, כי רק שם נתגלה השורש לתחתון. ולכן בהתפשטות הראשונה הושלמו רק ז"ן, שכן רק בהם נתגלה השורש הראוי לעקודים העיקרי, הרי הוא ההתפשטות השנייה, וכן הוא בכל התפשטות הראשונה דכל עולם ועולם אמנם בהתפשטות השנייה היה הסדר כמו באצילות, שאדרבא, או"א שלמים יותר (ביאורים ח"ב כד ע"א).

⁸⁵¹ לכאורה זה צריך היה להיות ה' פנימיים. אמנם כל זמן שהאבא נמצא מחוץ לפה דא"ק כדי שיתאפשר הזיווג אין לה כי אם ד' (ביאורים ח"ב כד ע"א).

באוצרות חיים דף ט ע"ד איתא "ה' פנימים" (הגוב"י). ועי' אש"ל דף ד ע"א אות טז (לש"ו).
⁸⁵² מקשה השמן ששון, כיצד יתכן שיזדווגו כאשר הם זה למעלה מזה ולא זה לעומת זה. ומתרץ הלש"ו שזהו מעשה הזיווג עצמו ופשוט שיהיו בצורה זו וכמש"כ לקמן במטי ולא מטי פ"ב. עוד הקשה הש"ש, כיצד יתכן שיזדווגו ז"ן כאשר אין זיווג או"א הקודם לו, ומתרץ הלש"ו שנכלל בקושיא זו קושיא נוספת: כיצד יתכן לז"ן להשלים את עצמם לפני או"א, וכן כיצד יתכן שיהיו ז"ן לפני שתהיה קיימת מציאות של בחינת או"א. ומתרץ הלש"ו שיש חילוק גדול בין עמידתם בהתפשטות הראשונה לבין עמידתם בהתפשטות השנייה: לאחר ההתפשטות השנייה הוא שמתחדש שכל מציאות של התחתון שרשה הוא אכן בעליון, אמנם בשרשם העיקרי שבכ"א היוצא בהתפשטות הראשונה, הרי שאין חילוק בין עליון לתחתון כלל שכן הכל תלויים במאציל עצמו ומקבלים ממנו, וכלפיו כולם שוים וכולם מתייחדים בו. ממילא יתבאר מובן כיצד יתכן שז"ן יזדווגו לפני לאו"א (ביאורים ח"ב כד ע"ג).

כמו שההתפשטות הראשונה היא שורש להתפשטות השנייה, כמו כן היא תכליתה, שלבסוף יחזור הכל אליו, והוא בדרך אור חוזר מלמטה למעלה דהיינו ממלכות ועד הכתר, ובכל עליה ועליה מתקרבים אל המאציל ומקבלים תוספת אור ממנו. וכאשר תגיע עלייתם לאור המלכות דההתפשטות הראשונה אזי ימשך תיכף על אור המלכות תוספת אור מהמאציל, ויושלם אור המלכות קודם לט"ס העליונים, וכן כולם. יוצא אם כן שההתפשטות הראשונה נוסדה לתכלית דלעתיד. וכאן טמון המפתח לכל החילוקים הקיימים בין ההתפשטות הראשונה לשנייה, שכן ההתפשטות הראשונה היא תכלית הכל שהכל יחזור אליו, ולכן הוא נברא בצורה של אור חוזר מלמטה למעלה. אם כן סיבת העולם נשאר תמיד (ביאורים ח"ב כה ע"ג).

והנה כל השינויים האלה שבין ההתפשטות הראשונה לשנייה הוא רק בגילויים כשיצא האור מהפה ולחוץ ונתגלה, אמנם במציאות הנעלמה דאור ההתפשטות הראשונה שבתוך הפה סדר ההתפשטות הראשונה הוא בדיוק כמו השנייה (ביאורים ח"ב כה ע"ד).

עוד הקשה הש"ש, מ"ט לא נזכרת דעת באח"ף, ומתרץ הלש"ו שהאח"ף הם בבחי' י"ג ת"ד דא"ק, ולכן הם בבחי' דעה עלאה. אמנם יש עוד בחי' דעת עלאה, הרי היא עצם גילוי האור, וזה יתגלה לעתיד לבא בתיקון מ"ה דאצילות, ומאז הוא נעלם אפילו מא"ק עי' לקמן הערה 1110 (ביאורים ח"ב כו ע"א).

⁸⁵³ לכאורה זה סותר את כל שיטת הלש"ו שההתפשטות השנייה נולדה מתוך הראשונה ושכל עליית ההתפשטות הראשונה היא בבחינת מ"ן. ואפילו בלא זה דברי הרב קשים להולמן, שכן תשוקת כל אור היא לחזור למאצילו שלמים ככל שיהיו ומאי קושייתיה. אלא בע"כ עומק קושיית הרב היא, מאחר שנצטמצמה העביות להיות לכלי לעולם העקודים מ"ט לא הצטמצם האור ג"כ. ועל זה הוא שמתרץ הרב ב' תשובות: א) מצד האור, כל חיותם של ז"ן הוא מאו"א, ולכן כשנסתלקו או"א למעלה אין ז"ן רוצין להפרד מהם, וחושקים לידבק בהם. וזהו הטעם שהז"ן דההתפשטות הראשונה לא היו ראויים להשאר למטה להיות לאורות העיקריים דעקודים. ב) מצד הכלים, דעיקר תכלית החזרה של האור היא לעשות בחי' כלים, ואם לא היו מסתלקים לגמרי לא היו הכלים יוצאים במדרגת עביותם הגמורה לעולם (ביאורים ח"ב כו ע"ב).

⁸⁵⁴ על אף שלכאורה יצאו ממטה למעלה, וממילא בע"כ שז"ן יצאו לפני או"א, אמנם אחרי שיצאו או"א הרי שכל מה שמקבלים הז"ן אין מקבלים אלא דרך או"א (ביאורים ח"ב כו ע"ג).

מאיר העין ח"א

או"א למעלה⁷⁰⁹ אין זון רוצין להפרד מהם וחושקים⁸⁵⁵ להדבק ולהתקשר בהם ועולין אחריהן לקבל מהם.⁷¹⁰ וגם סבה אחרת כנ"ל כי עיקר חזרה הוא כדי לעשות בחי' כלים לכן גם הם עלו לסבה זאת.

שער ו פרק ד מ"ת⁷¹¹

ודע כי כאשר עלה הכתר אל המאציל⁷¹², אז באותו שיעור {כו ע"ד} והמשך הזמן שהיה עולה⁷¹³, אז המלכות נסתלקה ממנה בחי' גילוי יחידה⁸⁵⁶, שהיא אור שהיה נמשך לה מן הכתר, שכיון שכתר היה עולה ומסתלק לא היה כוונתו להאיר בה⁸⁵⁷⁷¹⁴, אמנם נשאר בה הרשימו לבד⁸⁵⁸. וכאשר סיים הכתר להתעלם וסיימה המלכות לעלות עד סיום היסוד, אז חזר להאיר בה בעצם⁷¹⁵ (המאציל)⁷¹⁶ ככתחלה בחי' יחידה שבה. כי אחר שעלה הכתר במאציל גם היא עלתה ביסוד, והיתה מדריגה אחת קרובה יותר אל המאציל, והיתה מקבלת עתה ממנו⁷¹⁷ (נ"א יותר ממה)⁷¹⁸ מה שהיתה מקבלת מקודם מן הכתר, אך כל זמן שלא סיים הכתר לעלות אז היה הכתר מפסיק בין מאצילה ובניה⁷¹⁹, והכתר עצמו ג"כ לא היה מאיר בה⁷²⁰. וכעד"ז הוא (נ"א גם הז"א)⁷²¹ בבחי' חיה שמקבל מן הכתר, וכעד"ז החו"ב וכיוצא בהם.

וכן כשעלה חכמה למעלה במאצילה⁸⁵⁹ נסתלקה מן המלכות החלק שהיה מגיע אליה ממנו⁸⁶⁰, ולא נשאר בה רק רשימו לבד⁷²² עד שהשלימה החכמה לעלות למאצילה, ואז חזר האור

⁸⁵⁵ משמע, שלולא חשש הפירוד מאו"א, היו רוצים זון להשאר למטה לעולם, על אף שתשוקתם תמיד לעלות למעלה. וביאורו, שכן יש עוד חשק, הרי הוא תשוקת האור תמיד לחזור אל הכלים ולהשפיע בהם ולזככם כדי שיוכלו אף הכלים לעלות עמהם יחד (ביאורים ח"ב כו ע"ג).

⁸⁵⁶ כל ענין ההסתלקויות האלו הוא כדי שתצטמצם העביות הנותרת למטה, כדי שתהיה ראויה ליעשות לבחי' כלי. אמנם ד"ז קשה, שהרי תחילה יצא רק הנפש דנפש, ואם כן מ"ט נוספו לה כל העילויים הרי עדיין לא חלה כאן שום התמעטות. אלא שמכאן מתבאר שכולם לא עמדו בהם בקביעות אלא רק ברצוא ושוב, והאירו בהם על דרך מטי ולא מטי (ביאורים ח"ב כו ע"ד).

⁸⁵⁷ עי' לקמן הערה 946, שבאותה העת עלו כל הספירות, ואם כן כולם אז היו בסוד נפש בלבד. ולכן צ"ע שאין שום זמן שיש אור חוזר ואור ישר יחד, וממילא לא יתכן זיווג ביניהם אלא רק בין הרשימו לאור חוזר בלבד (עי' עקודים ה' ד"ה נמצא שיש כאן).

⁸⁵⁸ ענין הרשימו הוא, כי הנה האורות העליונים הם לגבי האורות התחתונים כעין בחי' יחס האב אל הבנים, שניצוץ א' נמשך מהאב לבן ואינו זז ממנו לעולם, ועל ידי אותו הניצוץ הנשאר שם יקום הבן בתחיית המתים, והוא הכח וההכנה לקבל על ידו את האורות והמוחין, והוא שורש לאור ההתפשטות השניה. ועוד, שע"כ קשורה ההתפשטות השניה להתפשטות הראשונה, ועוד שהוא מקומה של ההתפשטות השניה [עי' הערה 17 מש"כ בענין מקומו של עולם], ואין מעלת הרשימו ניכרת כל כך, מאחר ועיקר העולם עומד בתוכו ואין לרשימו עצמו גילוי כלל (ביאורים ח"ב כז ע"א).

אמנם יש לדעת, שיש ב' מיני רשימו: א) במקום שהיה עומד שם בעודו בכלי שלו, ב) בכל האורות שתחתיו שהיה מאיר להם מתחילה (עי' הערה 863), ואותם הרשימות שבאורות מסתלקים גם כן עם הסתלקות האורות שתחתיו, וכל הרשימו שנותר הוא זה שבכלי הפרטי שלו (ביאורים ח"ב כז ע"א).

אמנם גם בהתפשטות הראשונה יש מציאות של רשימו של כל אור לאור שלמטה ממנו, וד"ז צ"ע, שהרי עוד לא יצא היסוד כאשר יצאה המלכות. אלא כנ"ל בדברינו שכל י' האורות היו מסודרים בתוך פה דא"ק, ושם האירו א' לשני (ביאורים ח"ב כז ע"ב).

והנה אע"ג שכתוב כאן שבכל י"ס דעקודים יש רשימו, יש להעיר שיש חילוק גדול בין ג"ר לו"ק, והוא שבג"ר, על אף שהאור נסתלק מהם, אמנם הוא תמיד תוך ג' אל הכלי (עי' מטי ולא מטי פרק ג'), ולכן לעולם הוא לא נתחשך כראוי להיות כלי, ולכן אין בג"ר דעקודים בחי' כלי כמו שיש בו"ק, שכן מה"ק נתרחק האור העיקרי ג' מדרגות וממילא נתגלתה בהם העביות כראוי, והיה עומד בהם רשימת האור הנשאר בפני עצמו, ולא מתערב עם העביות כלל, משא"כ בג"ר (ביאורים ח"ב סב ע"ב).

⁸⁵⁹ אורות העקודים לא עלו יחד במאציל בבת אחת, שכן אם היו האורות עולים כך היה הכלי נחשך ומתעבה יותר מדאי, [כלול בהנ"ל שלא רק שעלו מעט מעט אלא גם בכל עליה חזרו פניהם להאיר לכלין] למטה להאיר בכלי והיתה עלייתם בבחי' מטי ולא מטי. ועוד, שאם היו עולים כולם יחד היו חלקי העביות שבאור נשארים מאוחדים באור הזך ועולים עמהם ג"כ. ועוד, שאם היו האורות עולים באופן זה לא היו האורות נחלקים לי' בחי'. ועיקר הטעם הוא, שכל עלייתם למאציל הוא בבחי' עליית מ"ן, ועל ידי זה נוסף עליהם אור וברכה, ונזדווגו והולידו את האור

מאיר העין ח"א

כבתחלה (אליהם)⁷²³. וכן תקיש מזה אל כל השאר, כי הם חלוקות רבים. כי כשכלתה (כשהתחילה)⁷²⁴ החכמה לעלות בכתר⁷²⁵ נסתלקה הארתה (נ"א תסתלק הארתו)⁷²⁶ מכל אשר למטה ממנה (נ"א ממנו), וכשכבר⁷²⁷ עלתה בכתר, אז חזר כבתחלה, וכשחזר פעם ב' לעלות במאציל נסתלק האור פעם שני⁷²⁸, וכשנגמר לעלות חזר האור⁷²⁹ לאיתנו, והמעייין מעצמו יבין שאר חילוקים עד"ז בענין המקיפים דזו"ן שלוקחים בעת חזרתן והסתלקותן למעלה⁸⁶¹.

שער ו פרק ה מ"ת⁷³⁰

ונבאר עתה ענין חזרתם והסתלקותם למעלה איך עי"כ נעשו הכלים. והענין הוא, כי כאשר נתעלו האורות למעלה נשאר למטה האור העב והגס שהוא בחי' הכלי כנ"ל⁸⁶², והנה יש בטבע האורות להשאיר רושם שלהם למטה במקום שהיו שם בראשונה, ולכן כל האורות האלו בעת עלותם הניחו רשימו למטה במקום שהיו שם בראשונה. כיצד, הנה הכתר הניח רשימו להאיר אל החכמה⁸⁶³, וכן חכמה לבניה, ובינה לז"א, וז"א לנוקבא. כי לעולם בטבע העליון

שיצא מהם אח"כ של ההתפשטות השניה, ולכן צריך דווקא י' עליות שכל א' מהם (אפילו מהו"ק) נוצר כמציאות בפני עצמה (ביאורים ח"ב לו ע"ד).

⁸⁶⁰ וכן מה שהגיע אליה מן הכתר, שאין סברא כלל שישאר בה האור העליון כאשר התחתון מסתלק. והנה המלכות, שזכתה מהחכמה לאור החיה הפנימי ומהכתר ליחידה, אין סברא לומר שתישאר בה היחידה הפנימית והחיה המקיפה כאשר מסתלקת ממנו החיה הפנימית בעת עליית החכמה, שכן כל תחתון אינו מקבל מהכתר כי אם על ידי אור החכמה (ביאורים ח"ב לו ע"ג).

⁸⁶¹ וכל אלו עניינים עמוקים הם בדרכי החכמה, שכבר כתבנו (פתח ח') שכל ענין עולם העקודים הוא שורש מה שיהיה אח"כ בנקודים, ששם עיקר ההנהגה לפי הבחירה, ולכן, כל מה שהוא בנקודים ובאצילות צריך שיהיה שורש לזה שם למעלה, כמו שהפה שורש לכל מעשה הגוף, והנה ידוע, שעיקר התכלית בעבודה הוא סוד סילוק השלימות העליון, שאין מתגלה אור העליון וגילוי היחוד עד שע"ז מוצא הסט"א מקום להסית לאדם לכל עון וחטא ח"ו, וזה גורם תוספת שלמות יותר ע"י בחירה בטוב, שהקדושה מתגבר ומהפך הרע לטוב, ונמצא, שכמו בנקודים ובאצילות מה שחסר שם ענין שהוא למעלה מהנהגת הזמן, ומה שבא לידי גבול ומדה בכדי להנהיג הנבראים ולהוציאם על מדת הבחירה הוא גורם תוספת שלמות למאורות אלו, מה שא"כ אם לא היה סילוק השלמות הזה לא היה מקום לרע כלל, ולא היה מקום להנהגת שכר ועונש וכל הדברים הנמצאים למטה, ולא היה מקום לתוספת שלימות יותר, ולכן, כל זה נשרש למעלה בעקודים בבחינת השורש, שענין סילוק שלימות העליון מה שנתעלם בא"ס ולא נתגלה למטה לפנות לנבראים, הוא גורם להעלות התחתונים יותר, אבל אין זה נהג בכל זמן הנהגת שית אלפי שנין, שהרי אדרבא, בכל זמן הזה השלימות מתעלם והבחירה עושה מה שברצונו והסט"א גובר, אבל כאשר יוגמר סיבוב הזה של הנהגת שית אלפי שנין, אז יהיה תכלית עליית התחתונים ממדרגה למדרגה, והוא ג"כ העלאת השורש למעלה לא"ס.

ולכן גם כאן, כל זמן שלא נגמר עליית העליונים למעלה למקורם לא"ס, נגרע הארה מחלקים התחתונים יותר, כי יש עדיין מחיצה מבלדת, וכאשר נגמר שלימותו, ר"ל גמר ענין הסילוק שהוא למטה, בחינת גמר הנהגת שית אלפי שנין, שעד סוף הזמן הזה הוא הכל בחינת סילוק השלימות, ויש עדיין מחיצה מבלדת בין א"ס לתחתונים, אבל כאשר נגמר ענין הזמן הזה של העבודה, אז נגמר ענין רצונו בעלייתו והסתלקותו למעלה, לכן אז זמן עליית התחתונים למעלה ג"כ, ואז כל הבחינות שהיה נמצא בתחתונים מקדם בבחינת הנהגה זו הראויה לעבודה לפי ערך הזמן, נמצא אז כל המדרגות של חלקי הכלים הראוים לעבודה נתקרבו יותר למאציל ולסיבה ראשונה, ומאירים בהארה יותר מרובה, והוא סוד שכר הנשמות בתורה ומצות תר"ג שהם כפי מספר חלקי הכלים, וכן הוא במאורות עליונים של האצילות שעולים מעלה מעלה ע"י העבודה והבחירה, וכן הוא בשורשם בעקודים, והבן מאד מאד (פת"ש עקודים יב).

⁸⁶² ריש פ"ג (לש"ו).

⁸⁶³ עיקר תכלית הרשימו הוא לצורך העביות והכלי שלו גופה, שלא ישאר ריק מאור, אמנם ישנם ג' תועליות מהרשימו: א) לאור שלו (עי' לקמן מטי ולא מטי ג' שהרשימו של הכתר היא בבחינת זכר לגבי ההתפשטות השניה) ב) לכלי שלו ג) לאור שתחתיו (ביאורים ח"ב לו ע"ג).

יוצא, אם כן, שבכל כלי ישנם רשימות כמספר הספירות שתחתיו, כך, שבכלי הכתר יש י' רשימות ובכלי החכמה ט' וכו' עד שבכלי המלכות יש רק רשימו אחד. אמנם ברשימו דהאורות הדבר הוא להיפך, שכלל שהאור יותר תחתון יש בו יותר רשימות, כל אור כולל את כל האורות שעליו. כך, שבכתר אין רשימו כלל, בחכמה רשימו א', באור הבינה ה' רשימות, באור הו"ק (ז"א) י"ב, ובאור המלכות ישנם נ"א רשימות. ביאור הדבר, שכן תחילה זכתה המלכות לאורות מהכח"ב וז"א, דהיינו רוח נשמה חיה יחידה הפנימיים, וכאשר עלה אור הכתר ועלו כל האורות אחריו כל א' למקום עליון, אזי תחילה נסתלקו מהמלכות אותם ד' אורות, ונותרו בה הרשימות מכולם, והרי

מאיר העין ח"א

להאיר לתחתון, ויש לו חשק להאיר בו כמו חשק אמא⁷³¹ לבנים⁸⁶⁴, ולכן מניח ומשאיר רשימו בו. נמצא שכולם מניחין רשימו חוץ מן המלכות, כי אין ספי' אחרת תחתיה להאיר בה, ולכן אין המלכות משארת רשימו למטה⁸⁶⁵.

ונתחיל לבארם מן היסוד שהוא אחרון מן המניחים רשימו. { כז ע"א } ונאמר כי בעת עלייתו (נ"א עלות) מן⁷³² היסוד אל מקום ההוד עד⁷³³ למעלה מניח רשימו במקום שהיה היסוד⁷³⁴ לצורך המלכות, ואותו הרשימו אינו מסתלק לעולם משם אפי' כאשר המלכות חוזרת ועולה להמאציל. וכן עושין כל שאר הספי'⁷³⁵ חוץ מן המלכות כנ"ל. והנה זה הרשימו הוא מן האור הראשון שהיה יורד דרך יושר, ואור הבא ביושר הוא רחמים, והאור הבא בדרך חזרה למעלה הוא אור חוזר⁸⁶⁶, והוא דין, והנה הרשימו זה הוא דרך יושר והוא רחמים⁷³⁶. והנה נודע כי כשבאו הספי' של העקודים היו פניהם למטה כי כוננת ביאתן היה להאיר למטה⁷³⁷, לכן פניהם היו דרך המקבלים⁸⁶⁷⁷³⁸, אבל בחזרתן לעלות למעלה אז⁷³⁹ הפכו פניהם למעלה נגד המאציל⁷⁴⁰ ואחוריהם למטה⁸⁶⁸.⁷⁴¹ והנה בעלות הכתר אל המאציל אין ספק כי

הם ד' רשימות. וכאשר גמר הכתר לעלות, וחזר הכתר ופניו למטה, אזי זכה המלכות למקיף חיה ג"כ. ואחר כך עלה החכמה במאציל, נסתלקו מהמלכות ה' האורות שזכתה מהם ונשאר בה רשימו מכולם ה"ה ה' רשימות וכאשר גמר החכמה לעלות, וחזר החכמה ופניו למטה, אזי זכה המלכות למקיף יחידה ג"כ. ואחר כך עלה הבינה במאציל, נסתלקו מהמלכות ו' האורות שזכתה מהם ונשאר בה רשימו מכולם ה"ה ו' רשימות, וכן בכל ו' עליות של ה"ק, סה"כ נ"א רשימות (ביאורים ח"ב לז ע"ב).

⁸⁶⁴ אפילו בשעת עלייתם שאז הם לא מאירים למטה (ביאורים ח"ב כז ע"ב).
⁸⁶⁵ והנה אכתי צ"ב, שכן אמרנו לעיל פ"ד שנותר רשימו בכל כלי לצורך הכלי עצמו והוא אינו זז ממנה לעולם. אם כן צריך היה להיות שאף המלכות תותיר רשימו לצורך הכלי. והעניין, שבעולם העקודים שולט שם ס"ג (עי' לעיל הערה 503), ולכן בעולם העקודים בהתפשטות השניה נשארת המלכות כלולה ביסוד (והוא בחי' העטרה שבו), ואין לה גילוי בפני עצמו, ולכן לא השאירה רשימו אפילו במה שנוגע לכלי שלה (ביאורים ח"ב כז ע"ג). ועוד צ"ל, לפי דברינו הערה 863 שיש ג' תועליות ברשימו והמאציל לא חשש על ב' התועליות הנוגעים לאור וכלי. והיה זה בכוונה גדולה, שלא לקבוע בה אור בפני עצמו אלא שתקבל אורה תמיד רק על ידי ט' הספירות שעליה, ולכן אין לכלי דמלכות רשימו לעצמה (וכן הדבר באורה ממש) (עי' לקמן הערה 1018) (ביאורים ח"ב לו ע"ד).

⁸⁶⁶ עניין אור חוזר הוא, שכוונת המאציל בכל המציאות כולה במדרגותיה השונות, הוא להביאם לבסוף לידי תיקונם, ולהעלותם מעלה מעלה ובכך יתיחדו כולם זב"ז להיות אחד (ביאורים ח"ב מב ע"א). כל תיקון ועליה שיהיה לבסוף לתחתונים הקיימים במציאות של חסרון ובחירה, הוא רק לאחר שתבטל זוהמתם, ועלייתם היא על ידי 'הספירות דאור החוזר מלמטה למעלה. והנה אחרי כל זה מאד קשה להבין כיצד יתכן שיש בעקודים ענין של אור חוזר, שכן אין במקום זה לא בחירה ולא עבודת תחתונים (ביאורים ח"ב מב ע"ב), ויש ליישב שהרי עיקר עניינו של אור חוזר הוא דין המצרף ומלבן כל סיג ופסולת, ועי' לשון רבינו לקמן ריש פרק ז': 'וצריך עתה לבאר מה הארה היתה נמשכת אל האורות התחתונים בעת עליית אורות העליונים מהם' שהרי האורות התחתונים אשר ירדו למטה נתעבו, ומאחר שביארנו כי פעולת הצירוף של האו"ח נעשית באופן תמידי לקיים את שלמטה ממנו ובלעדי זה אין מקום לקיום כלל, אם כן מוכרח הדבר שיומשך מלמעלה אור חוזר אף על האורות העולים כדי לצרפם ולתקנם ע"מ שיהיו אף הם ראויים לעלות, והיינו האו"ח הנזכר כאן (ביאורים ח"ב מב ע"ג).

ובעומק גדול יותר: כל ענין היות או"ח ואו"י ב' בחינות נפרדות, הוא רק בהתפשטות השניה, אמנם בהתפשטות הראשונה כולם נכללים במציאות א' (ביאורים ח"ב מג ע"א).

⁸⁶⁷ הכינויים "פנים" ו"אחור" כלפי מעלה תלוי באם הוא ית' פונה לברך את התחתונים בחיבה יתירה או לא ואזי מאיר הוא רק בבחינת הסתר פנים (ענינו מבואר לקמן פרק ח'), ודבר זה תלוי בעליה וירידה של התחתונים. וכפי ערך ירידתם של התחתונים, כך הוא ערך סילוק חיבתו והארת פניו ית', והוא ענין ריבוי האחוריים. ולפעמים אף בחי' האחוריים הזו באה עם מקצת חסד וכמש"כ "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וכו'". וכאשר הסט"א גובר מאד זהו סוד אחוריים דגבורה (פת"ש עקודים יג).

⁸⁶⁸ ביציאת האורות היו פניו שבאור המלכות למטה, אמנם אחרי הגיעו למקום כלי המלכות הפכו פניו למעלה לקבל הארה, עד שעלתה ונסתלקה. אמנם ביציאתה מהמאציל עד הגיעו למקום הכתר היו פניה למטה, וכשהגיע למקום הכתר היו פניה למעלה. וכן הדבר בכולם, שבעת ירידתם היו פניהם למטה, וכאשר הגיעו ליעדם חזרו פניהם להיות למעלה (ביאורים ח"ב לח ע"א).

מאיר העין ח"א

לעולם אין אור המאציל⁸⁶⁹ נפסק אפי' רגע א' מן המקבלים הנאצלים, רק ההפרש הוא כי בעת ההיא אשר הכתר היה עולה למעלה אז האור ההוא היורד מהמאציל יורד ממנו אל הספי' (נ"א האחרת והיה בא) ⁷⁴² דרך אחוריו⁸⁷⁰, שהרי הוא הפך פניו למעלה ואחוריו לנאצלים⁸⁷¹ והי' דינין כנ"ל, (נ"א וא"כ אותו האור⁷⁴³ הבא אל הספי' הוא בא דרך אחורי הכתר והוא דין) ⁷⁴⁴ ועד"ז בשאר ספי' בעת שהיו חוזרין ועולין. אמנם יש הפרש א' ביניהן, והוא כי החכמה אינם⁷⁴⁵ מקבלת אלא מאחוריים אחד, דהיינו מן הכתר לבד, והבינה מקבלת מב' אחוריים, דהיינו דכתר ודחכמה והוא יותר דין, ועד"ז עד המל', נמצא שהמלכות קבלה מט' אחוריים*⁷⁴⁶, ועוד יש הפרש א' כי מלבד חילוק⁸⁷² תוס' ריבוי או מיעוט בחי' אחוריים, יש בהם עוד שינוי והוא כי הנה הת"ת מקבל מן אחוריים דגבורה, שהם אחוריים קשים עד מאד⁸⁷³, אמנם הספי' שלמעלה ממנו אינו באופן זה, וכפי הבחינות כן יהיה שינוי באותו אור הנמשך להם או דין גמור או ממוצע או חלוש, ואין כח בקולמוס להרחיב בפרטות חלקים אלו כי הם רבים והמשכיל יבין.

*מהרה"ר⁷⁴⁷ ז"ל כל מציאות הנקודות ענינם בסוד נוקבא⁸⁷⁴, והענין כי הם באים מכח אור המכה ונוצץ וחוזר ממטה למעלה⁸⁷⁵, אך הטעמים הם אור פשוט, וזה הענין נודע⁷⁴⁸ (הוא) בכל האצילות⁸⁷⁶.

נמצא שיש כאן ג' מיני אורות⁸⁷⁷, א' האור הראשון שבכולם והוא נקרא עקודים⁷⁴⁹ כנ"ל, ב' הוא הרשימו שנשאר מזה האור שבא דרך ישר והוא רחמים, ג' הוא האור הבא אליו דרך עליית הספי' שאז הוא דרך אחוריים שהוא דין⁷⁵⁰. והנה בבא אור הג' שהוא דין⁷⁵¹, פוגע באור הרשימו הנשאר שהוא רחמים, ואז מכים ומבטשים זה בזה משום שהם ב' הפכים, זה אור ישר {כז ע"ב} והוא רחמים וזה אור חוזר והוא דין, וזה חפץ לעלות אל מקורו⁸⁷⁸ והוא אור

⁸⁶⁹ כלומר בחי' כתר, שהוא המאציל לכל יתר הספירות (ביאורים ח"ב כז ע"ד).

⁸⁷⁰ וקשה, איזה הפרש יש בין הסתלקות להתפשטות, הרי לעולם אין העדר אור שאפשר לומר בו הסתלקות. אלא החילוק הוא לעניין איזה אור זה, אם זה אר"י או אר"ח. ממילא יתבאר כיצד ההסתלקות גורמת לאור להתעבות וממילא עי"כ למציאות הכלים. (ביאורים ח"ב כז ע"ד)

⁸⁷¹ אין פנים ואחור באורות אלא רק בכלים. וכל החילוק שיש באורות הוא ההתפשטות וההסתלקות. ממילא בע"כ שכוונת הרב היא שעל ידי הסתלקות ועליית האורות למעלה נבחנים האורות באור הנמשך בהם מהמאציל שבסילוקו הוא בבחי' דין והפיכת הפנים (ביאורים ח"ב מד ע"ב).

ובאמת יש להעיר כי נזכר פנים ואחור באורות כמה פעמים בדברי הרב (עתיק ב' אנ"כ ז' ופ"ח טו), ועניינו הוא שמאחר הצמצום ומטה לכל אור יש כלי הרי הוא ה"צלם" שלו. והוא רק בבחי' אור בערך הגוף העיקרי. אמנם בערך הנר"נ הם בבחי' כלי, וממילא שייך לכנות אור בפנים ואחור (ביאורים ח"ב מה ע"ב).

⁸⁷² כלומר ריבוי בחי' אחוריים.

⁸⁷³ ת"ת הוא למטה מגבורה על אף היותו בבחינת הקו האמצעי ונוטה לימין, (עי' ענינו בספר הכללים כלל יז ח"א עד ע"ב) (ביאורים ח"ב מד ע"ג).

⁸⁷⁴ הרי הם בסוד בינה. ועוד, שכן כל עולם הנקודות הוא מהמלכיות דב"ן (ביאורים ח"ב כט ע"ג), עי' לעיל הערה 883.

⁸⁷⁵ שורש הנקודות נובע מחכמה אבא (עי' תיקו"ז תיקון עי' קמט ע"ב: וגביהן דא אימא עלאה כו' דמינה כל תאוון וגבה להם דא חכמה שמתמן נקודין). אם כן, כל שורש הנקודות הוא בסוד הדינים, וכל הדינים והגבורות הם בסוד נוק', ולכן המה נקראים ג"כ "חכמה" דווקא, דהיינו בלשון נקבה. וכל מה שיורדים מחכמה הוא רק בחי' הגבורות שבו, ומזה הוא שנעשים הנקודות (ביאורים ח"ב כט ע"ג).

⁸⁷⁶ כלומר שבכולם יש אור ישר שמסתלק, ואור חוזר ורשימו ובטישה וכו', ובכל עולם הוא כן לפי מדרגתו (ביאורים ח"ב כט ע"ד).

⁸⁷⁷ וג' אלה הם טעמים נקודות ותגין. והנה לכאורה קשה, שכן כל עוד נמצא האור הראשון למטה לא נתגלה הרשימו, שכן הוא אינו מתגלה כי אם כאשר נסתלק האור הראשון, וכאשר מסתלק האור הראשון הוא איננו, וא"כ אינם ג' אורות אלא ב' [עי' נקודות פרק ו' וז"ל, התגין העומדים זקופים על האותיות לא בתוכן, שהם מראים שהאורות מאירים להם מרחוק, ע"כ, משמע שאין בחי' תגין כל זמן שהאורות בתוך הכלים]. אלא צ"ל שאפילו לאחר שהאור מסתלק הוא הופך את פניו להאיר למטה והיינו האור השלישי, דהיינו טעמים (ביאורים ח"ב כז ע"א).

⁸⁷⁸ וכן האור החוזר חפץ לירד. אמנם הלשון הזו למעשה צריכה ביאור, שכן בד"כ האור הישר חפצו הוא לירד ואר"ח חפצו לעלות, וכאן הדבר הפוך. אמנם דבר זה שהרשימו הוא מאור ישר

מאיר העין ח"א

הרשימו⁷⁵², אע"פ שאינו עולה ממש⁷⁵³ עכ"ז חשקו וחפצו הוא להדבק ולקבל ממנו, והאור חוזר הוא חפץ לירד. נמצא ששניהם אינם שוים בטבעם לכן מכים⁸⁷⁹ זה בזה, כנודע כי כל בחי' הכאות ובטישות אורות זה בזה הוא כאשר אינן שוין⁸⁸⁰. ואז נופלין ניצוצין⁸⁸¹⁷⁵⁴ מאור היורד שהוא דין והוא גרוע מאור הרשימו, וזהו אור אחר רביעי. והרי הוא ד' בחי' אור, והם סוד ד' בחי' טנת"א כנ"ל⁸⁸² שהיו כולם נכללין כאן בענין העקודים. וזה פרטן, אור א' טעמים, אור אחריים נקודות כי הנקודות הם לעולם דין⁸⁸³, ואור רשימו תגין, ואור של ניצוצין הנופלין ע"י הכאות האורות⁷⁵⁵ זה בזה כנ"ל הוא אותיות אשר מהם נעשה בחי' הכלים⁸⁸⁴⁷⁵⁶. והרי נתבאר איך נעשו בחי' הכלים והוא מהכאות ובטישת האורות כנ"ל.

ורחמים הוא מאחר שהאור העיקרי שלו עלה למעלה. אם כן, תשוקתו של הרשימו אף היא לעלות למעלה, אמנם מאחר שהוא מאור ישר ורחמים שתכונתו להאיר למטה, ממילא בע"כ שאינה עולה כלל, וכן הוא באור חוזר דכאן, שעל אף שהוא דין ותכונתו להסתלק, מאחר שכל ירדתו לא היתה כי אם להמשיך לכל אותן י' הספירות שפע של חיות, עכ"ז הוא חוזר ומסתלק אחר כך, שכן כל ירדתו לא היתה כי אם לצורך אותן י' הספירות דההתפשטות הראשונה, והם הרי עלו למעלה, ממילא גם האור החוזר עולה עמהם. ומה שכתב הרב שחפץ או"ח הוא לירד כוונתו היא לכל חלקי האור החוזר אשר באותן הספירות שעדיין לא עלו.

עוד יש לומר שהרשימו הרי כלול מחד ורחמים, וכן ההסתלקות, ממילא לא ימלט שימצאו בהם ב' התכונות, האחד שחפצו לירד ואפילו שעיקרו להסתלק, וכן להיפך (ביאורים ח"ב כח ע"א).

⁸⁷⁹ עי' לעיל הערה 274, שהיו ג' גרמות בהוויות הכלים (שבעקודים: א) הסתכלות העיניים, ב) מש"כ בעקודים פרק א' שאו"י ואו"ח יצאו דרך אותו המקום, ג) אור חוזר הנזכר כאן.

⁸⁸⁰ עי' לקמן מטי ולא מטי פ"א, שהם בחי' אותיות י' וה' של שם הוי"ה ב"ה, והם בחי' אבא ואמא (ביאורים ח"ב כח ע"ד).

⁸⁸¹ הניצוצות מתחברות עם העביות, ונכנסות בה על דרך רפ"ח הניצוצין המתערבים בכלים נקודות וכדלקמן ד"ה 'ונלע"ד ששמעתי'. ואח"כ אמר רח"ו עוד שיטה שניה בד"ה 'אבל גם אפשר לומר' (בשם השעה"ק) שאלו הניצוצין המה העביות עצמה, כלומר שהרשימו שנשאר למטה היתה כלולה בעביות דאורות אשר נשארה ג"כ למטה אחר שעלו האורות למעלה. ואפילו לשיטה הראשונה, שהניצוצין שנפלו הם בבחי' רפ"ח הם ג"כ בחי' כלים, כי הם בחי' צלם ולבוש על הנרנח"י כלומר על האור דההתפשטות השניה שנכנסת אח"כ בכלי העיקרי (ביאורים ח"ב כח ע"ד). והבטישה היא רק עם האור החוזר השייך לספירות התחתונות אשר עדיין לא עלו. אמנם נראה כי הבטישה היא רק עם האו"ח שלו גופה, ונשאר מהאו"ח רשימו גם למטה ע"ד שנשאר רשימו מאור ישר (ביאורים ח"ב כח ע"ד) [צ"ע אם לפי זה אין קושיא מכך שלפ"ז הנוק' מצויה למעלה מהדכורא].

והנה המה נקראים ניצוצין ע"ש שכולם כחות של אש ודינים היוצאים מכח הבוצינא דקרדינותא הרי הוא שורש הדין המורש למעלה בצמצום הראשון (פת"ש שבירה יא) [זה נכתב בענין ניצוצין של עולם הנקודות ונ"ל שהוא שייך גם לכאן].

⁸⁸² כוונתו לשער טנת"א פרק א', שם מבאר שישנם בא"ק ד' בחינות טנת"א, ומהם נבנו כל העולמות כולם, וכן הדבר בעקודים עצמם ובאצילות, שלכ"א מהם יש טנת"א פרטי שלהם, ובפרטי פרטות כן הוא בכל פרצוף ופרצוף, הן בהתפשטות הראשונה שלו, והן בשניה (ביאורים ח"ב כט ע"ב).

⁸⁸³ הגם שהנקודות הם מחכמה, הרי הוא בחי' זכר, אמנם אינם מתהווים אלא לאחר שיוורד אור החכמה להאיר במלכות. ולאחר שירד אליה זוהר האור על ידי הכאת האור, הרי הוא מתנוצץ בבחי' נקודות ועולה דרך אחריים דאבא (והוא שרשם), ומשם נהרין ונצצין למטה בבחי' נקודות (והוא בגילויים לפועל) (ביאורים ח"א מד ע"ד), ועי' לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**

⁸⁸⁴ והם ד' בחי', דהיינו נר"נ והגוף. לכן מובן, שאור ישר שעולה למעלה פונה למטה להאיר, וזהו דוגמת נשמה שנמצאת למעלה מהפרצוף ומאירה למטה, ואור האחריים, הרי הוא או"ח, והוא הנקודות, והוא בחי' הרוח שמעל לאותיות ועל ידיהם מתנועעים האותיות. וכאן, לאחר שעלו האורות העיקריים למעלה וירד או"ח להחיותם, הוא עומד בבחינת העביות והניצוצין שהמה הכלים לבחי' רוח החיים שלהם. ועל אף שעיקרו עולה, עכ"ז נותרה ממנו הארה למטה להיות לבחי' רוח חיים, והרשימו דאור ישר הוא בחי' תגין הרי הוא כנגד הנפש שותפא דגופא. ועל אף שהוא בחי' גדולה יותר מהאור דאחריים עכ"ז הוא רק בבחי' תגין, אך היא הנותנת, שכן משום שהוא גדול יותר אין לו השתוות כל כך עם העביות עד שיאיר בו בכל תוקף אורו ומאיר רק מבחי' נפש שבו (עי' מטי ולא מטי ג' שאור הרשימו נחלק לב' שכן המובחר נעשית נשמה לאור דההתפשטות השניה והאור היותר חשוך משתתף ומתערב עם הכלי) (ביאורים ח"ב כט ע"ב). עי' שער עתיק פרק ד' שכל כלי נעשה על ידי הכאה של או"מ באו"פ.

מאיר העין ח"א

ונלע"ד ששמעתי ממורי זלה"ה כי כבר היו בחי' כלים בעולם העקודים⁸⁸⁵, רק שאלו הניצוצין הנ"ל נתערבו עמהן, והוא בדוגמת הרפ"ח ניצוצין⁸⁸⁶ שנשארו בכלים של עולם הנקודים⁷⁵⁷ כמ"ש במקומו בע"ה. וראיה לזה כי הרי נתבאר למעלה כי כשהיה האור חוזר ועולה למעלה⁷⁵⁸ היה נשאר הכלי בבחי' אור עב וגס⁷⁵⁹.

ונתחיל לפרש הענין, הנה אור המלכות לא השאיר רשימו וכל בחיני' נסתלקה כולה ועלתה, וזה הטעם שנק' מלכות אספקלריא שאינה מאירה⁸⁸⁷ דלית לה מגרמה כלום (זהר ויחי רמט ע"ב) כי לא השאיר בה שום רושם, אך מן הרשימו שנשאר ביסוד לבדו⁷⁶⁰ מאיר ג"כ אליה⁸⁸⁸. עוד יש טעם אחר אל הנזכר והוא מש"ל, כי כאשר חזרו האורות⁸⁸⁹ לירד נשאר כתר

⁸⁸⁵ אלא שהם היו בכח ולא בפועל, ועי' דברינו לעיל הערה 741, ולכן מובן מ"ט נקט בכ"מ בלשון 'כלים' בלשון רבים, ולא נקט בלשון 'כלי'.

⁸⁸⁶ צ"ע, שכן לכאורה הם אינם דומים כלל, שכן הרפ"ח נותרו שם מהאור הראשון עצמו, אמנם כאן הם מתולדת האור דאחוריים שירד אליהם מהמאציל בעת עלייתם. ונראה לבאר, שרק הרשימו שנשאר מהאור הראשון הוא בדוגמת רפ"ח הניצוצין אשר שם, והניצוצין שנעשו כאן הם רק בבחי' אור שנוסף אח"כ בעת הסתלקות האורות למעלה.

אמנם יש לעיין, שלא כתוב שהם דוגמת ש"ך ופ"ר ניצוצין, ולכן כוונת האר"ז הוא על פי מה שנתבאר בסוף ספר הדע"ה בדרוש ש"ך פ"ר ורפ"ח, שהש"ך הם מהחכמה, הפ"ר הם מהבינה והרפ"ח הם מהדעת הנולד מהזיווג דח"ב. ואמרנו שהרשימו והאר"ח המה מהח"ב, והם מתלבשים בעביות הרי היא הכלים, והם דוגמת הש"ך ופ"ר שבעולם הנקודות. שכן כמו שבעולם הנקודות נשארו ש"ך ופ"ר ניצוצין מהח"ב של כל מלך ומלך בכלים של כל מלך ומלך אחר מיתתו, כמו כן נשארו בעולם העקודים הרשימו והאר"ח, שאף הם מהח"ב, ונשארו בעביות הרי היא הכלים אחר שנסתלקו האורות העיקריים מהם. והרשימו והאור חוזר המה דוגמת הש"ך ופ"ר, אם כן מתבאר שהעקודים הוא דוגמת עולם הנקודות ממש, שכן יש בו את כל ג' בחי' הניצוצין ש"ך פ"ר ורפ"ח (ביאורים ח"ב כט ע"ד).

⁸⁸⁷ כוונתו למלכות דאצילות (זהר בראשית לג ע"ב ועוד) ולא למעלה מזה, שכן שרשה, הרי היא מלכות דעקודים, נסתלקה למעלה ולא נשאר ממנה אפילו רשימו. אין למלכות דאצילות שורש מיוחד בפני עצמו בעולם העקודים וקבלתה היא רק מט' הספירות העליונות שעליה. שכן רק על ידי רשימו שנשאר מכל בחינה ובחינה מורה על כך שעיניה וליבה למטה להשפיע גם שם אפילו לאחר שנסתלקה למעלה.

אמנם בעומק הטעם מ"ט סידר המאציל ד"ז דווקא באופן זה עי' מש"כ בתיקו"ז קלה ע"ב: כל מאן דנטיל ט' ספירן בלא מלכות איהו כופר בעיקר וכל מאן דנטיל מלכות בלא ט' ספירן איהו מקצץ בנטיעות, ע"כ. כלומר, שורש ספירת המלכות ועצמותה העיקרית הוא המלכות דא"ס, וכל י' הספירות כולם הן רק גילוייה שבהן היא מתגלה. כל י' הספירות שבכל עולם הם עצמות מציאותה, אמנם האמת לאמיתה היא שעיקר המציאות של כל עולם אינו אלא ט' הספירות הראשונות, ואילו ספירת המלכות היא רק כללותם, שורשם, סיבתם ותכליתם. כך, שמתחילה נתגלית המלכות דא"ס ונתפשטה בעצמות המציאות דהאדם והעולם ע"מ להוציא ולהמציא את אותו העולם על ידי אור ט' הספירות הראשונות, ואח"כ נתגלתה כוונתה בהם דהיינו לכלול את כולם בה ולמלוך עליהם והוא ספירת המלכות, שהיא מעצמות זוהר המלכות דא"ס גופה. נמצא, שספירת המלכות היא גילוי אור הכוונה שבהם שהוא תכליתם, וכמו כן היא שורשם שבתחילה וסיבתם שבשבילה יצאו כולם. והסיבה והשורש עצמם המה גופה התכלית, ואליה חוזרים. אמנם כל אורה וגילוייה הוא רק כאשר ט' הספירות כוללים את עצמם בה וממשיכים את עצמם תמיד לאותה הכוונה דגילוייה התכליתית המכוון בהם. וזהו ענין מה שסידר המאציל את מציאות ספירות המלכות בבחי' "אספקלריא דלא נהרא" ו"לית לה מגרמה כלום" אלא רק מה שמקבלת מט' הספירות העליונים, שכן המלכות היא רק התכלית לבד והתכלית אין לו מעצמו כלום אלא מה שהוכן לו בפעולה (ביאורים ח"ב ל ע"א). עי' לעיל הערה 863, וכל זה לצורך הנקודות (ביאורים ח"ב סו ע"ד).

⁸⁸⁸ הנה לעיל כתב שתכלית הרשימו הוא להאיר לתחתון ממנו, ואין למלכות רשימו שכן אין למטה הימנה. וקשה שהרי כאן מדובר לאחר שעלתה המלכות, ואם כן למי מאיר הרשימו, אלא פשוט הדבר שכוונתו לכלי ולעביות, שכן מאחר שעלה כל האור ונשארת העביות למטה בלא אור, נשאר מכל בחינה רשימו להאיר לעביות. והנה נשאר רשימו מכל א' לב' תועליות: א) להאיר לתחתון שעדיין לא עלה ב) להאיר לעביות שנשארה למטה (עי' לעיל הערה 858). אם כן אף כאן לא הותיר אור המלכות אחריו רשימו כלל להאיר לכלי שלו, אלא שמהרשימו שנשאר בעביות (הרי הוא הכלי) דהיסוד, נמשכה הארה ממנו לכלי ולעביות דמלכות גם כן, ומשמש הרשימו דהיסוד לשניהם, הן לעביות דיסוד והן לעביות דמלכות (ביאורים ח"ב לא ע"א).

⁸⁸⁹ הטעם הראשון הוא מחמת הרשימו שלא נותר בה, והטעם השני הוא מחמת האור דההתפשטות השניה שלא נכנס למלכות אור כלל, והאמת היא שאלו ב' הטעמים א' הם, שכן הם

מאיר העין ח"א

דבוק במאציל ולא ירד כלל, נמצא שחכמה חזרה למקום הכתר כו' ומלכות במקום היסוד, ונשאר כלי של המלכות בלתי אור כלל, ולכן נקרא כלי של מלכות⁸⁹⁰ אספקלריא דלא נהרא, וכבר נתבאר זה במ"א באורך בדרוש עקודים⁷⁶¹⁸⁹¹. והנה כשעלתה המלכות במקום היסוד, הלא היסוד היה מאיר בה דרך אחר כנ"ל, ואז אותו אור היסוד הכה באור של המלכות⁷⁶², ונפל מן האור היורד דרך אחוריים ניצוצין אל כלי המלכות⁷⁶³⁸⁹². וכשעלה יסוד הניח רשימו במקומו,

תלויים זה בזה: עיקר הרשימו שנשאר שם לעולם גם לאחר הסתלקות האורות הוא רק כמה שצריך ע"מ שיהיה שורש להתפשטות השניה, ומאחר שבהתפשטות השניה לא נכנס שם אור כלל, לכן גם רשימו לא נשאר שם (ביאורים ח"ב לא ע"ב).

⁸⁹⁰ וצ"ע, שכן יש רק כלי א' בעקודים, והיאך אמר כאן שיש כלי פרטי לכל ספירה וספירה שבו. ויש ליישב שאמרו כאן "כלל" כוונתו לחלקי הכלי, (כללים ח"א צח ע"ב) ועי' לעיל הערה 741.

⁸⁹¹ כוונתו לשער מטי ולא מטי (ביאורים ח"ב לא ע"ב), ועי' ליקוטי נוסחאות.

⁸⁹² כאן מתבאר כי ההכאה באור המלכות עצמה הוא משום שלא נשאר ממנו רשימו. אמנם צריך ביאור מ"ט לא היה כן בכל האורות, שכן לכאורה צריך היה שתהיה ההכאה בכולם ע"י אור האחוריים באור העיקרי דכל א', ומ"ט המתין מלעשות את ההכאה בכל ט' הספירות הראשונות עד שעלה האור העיקרי שלו. אלא צ"ל שאור האחוריים העיקרי היורד לכל ספירה וספירה עולה עם עליית האור הישר ג"כ, שכן לא ירד אלא בשבילו. ממילא, עיקר ההכאה אשר מאור האחוריים באור הרשימו היא רק מתמצית הארת אור האחוריים שנשארה למטה בעביות בבחי' רשימו בנוסף לרשימו שנשאר מאור הישר. ואותן ב' הרשימות המה המכים ומבטשים זה בזה, ומבין שניהם נולדו הניצוצין שהם בבחי' רפ"ח ניצוצין כנ"ל הערה 886. אמנם האורות העיקריים אינם מבטשים זה בזה כלל, שכן אם היו מבטשים היו הניצוצין הנולדים מהם גדולים יותר מדאי, ולא היה מתעבה הכלי כראוי (ואולי אפשר לומר שבאמת הם מבטשים זה בזה ונולדו מהם ניצוצין אלא שהניצוצין הנולדים מהם עולים גם כן למעלה עם עליית האורות).

והנה כאמור כל זה הוא בט' הספירות הראשונות, אך באור המלכות, אשר בה לא נותר רשימו מהאור הישר כלל, לא נשאר בה רשימו גם מהאור החוזר, ונעשתה בה הכאת ובטישת האורות באורות העיקריים עצמם, והניצוצין שלה גדולים יותר. ואותן הניצוצין היו במקום ג' הבחי' אשר בט' הספירות הראשונות, הרי הם ב' הרשימות והניצוצין שנשארו בכל כלי וכלי (הרי הם בבחי' ש"ך ופ"ר ורפ"ח ניצוצין עי' לעיל הערה 886).

ממילא בכלי המלכות, שם לא נותרו רשימות כלל, היו אותן הניצוצין שבה במקום ג' הבחי' כולם, והיו הם המשמשים במקום הש"ך ופ"ר ורפ"ח כאחד, שכן כאמור אלו ניצוצין גדולים יותר, שנולדו ונעשו מהכאת ובטישת האורות העיקריים עצמם. ונעשה בה כל זה, כדי שלא יתעבה הכלי שלה יותר מדי (ביאורים ח"ב לא ע"ב). והוא דוגמת עולם הנקודות, שכן גם שם היו רפ"ח הניצוצין שבמלכות גדולים יותר (עי' לקמן שער רפ"ח פ"ב), כי בסוד שם ב"ן ירדו כל המדרגות מלבד העליונה. וכן הדבר כאן, שהניצוצין דהמלכות היו גדולים יותר מכיוון שהם נולדו מהכאת ובטישת האורות העיקריים עצמן. והנה עכ"ז שיש בהם ניצוצין גדולים, מכונה כלי המלכות "אספקלריא דלא נהרא", משום חסרון הרשימות ממנה. וזאת, מכיוון שהרשימות הם מעצם האורות עצמם, משא"כ הניצוצין שאינם כי אם תולדות האורות שנולדו על ידי הבטישה ואינם חשובים כחלק מעצמות המאורות. אמנם אותן הניצוצין גופא היו יותר גדולים מכל הניצוצין דט' הספירות הראשונות יחד, וזהו בכדי שכלי המלכות לא יתעבה יותר מדאי על ידי חסרון הרשימות שבכלי המלכות. וט' הספירות הראשונות אשר בהם נותרו הרשימות שהם מעצם האורות עצמן, הניצוצין שלהם היו קטנים הנעשים מבטישת הרשימות בלבד, ועי"ז נתעבו כראוי להם. שכן אם היה שורש הניצוצין שלהם בבטישת האורות העיקריים גופה, לא יכולים היו להתעבות כראוי להם, ולא היה נעשה כלי דעקודים כלל. והנה דבר זה מצאנו גם כן באור דהתפשטות השניה, שאין נכנס למלכות שום אור ממנה.

ולכאורה צ"ע, שכן אנו רואים שנכנס בכלי המלכות אור אחר, והוא אור דהאות ד' שהוא חלק מהה', שכן ה' צורתו ד"ו אשר נולדים מהז"ן שבבינה (עי' לקמן מטי ולא מטי ד'), והה' הנולד הוא, אורו גדול מאור המלכות עצמה. מתבאר אם כן, שאכן נכנס בכלי המלכות אור נוסף והוא גדול יותר, ועכ"ז המלכות נקראת אספקלריא דלא נהרא. והענין, שאור האות ד' שנכנסת בה הוא רק תולדות האור מהז"ן דבינה דההתפשטות השניה. אך מעצם האור דההתפשטות השניה אין נכנס במלכות מאומה, ולכן היא עדיין יכולה ליקרא אספקלריא דלא נהרא.

והנה כ"ז הוא מצד הטעם השני שהניצוצין עלו למעלה. וכן הוא על דרך זה בטעם הראשון, שאם היו יוצאים ניצוצין מעצם האורות היו הניצוצין גדולים מדי, שכן אזי היו חסרות בה הרשימות (שהם מעצם האור גופה), והיו חסרים בכלי המלכות מכל וכל.

עומק הענין בזה (עי' שער המלכים פ"ו), שיש להקדים כאן יסוד, שכל דבר שבא בתחילה בבחי' שורש ועיקר, אינו מסתלק לעולם, אך מה שבא בבחי' תוספת מסתלק בעת הפגם, שכן הם אינם בו בקביעות. וכן הוא בענינו: הרשימות, אשר שרשם בעצם אור ההתפשטות הראשונה והאור

מאיר העין ח"א

וכשבא האור לו דרך אחוריו הכה בזה הרשימו ונפלו ממנו⁷⁶⁴ נצוצין ונעשה ממנו בחי' כלים של היסוד, ואז אותו הרשימו היה מאיר⁷⁶⁵ בכלי זה מרחוק ולא נכנס בתוכו, והם סוד התגין, וכמ"ש בע"ה בדרוש הנקודים ע"ש⁷⁶⁶⁸⁹³. וכן עשו כל הספי' חוץ מכתר שהניח הרשימו לצורך החכמה

העיקרי דההתפשטות השניה, הם בבחי' שורש ועיקר, והם שם בקביעות לעולם. משא"כ הניצוצין שנולדו מחדש על ידי בטישת האורות, וכן האור דאוד ד' שנכנסת בכלי המלכות שנולד מחדש מהזו"ן שבבינה, הללו אינם מעיקר האור דההתפשטות השניה גופה ואינם בה בקביעות ומסתלקים בעת הפגם וכדאמרן. לכן, הגם שאורם גדול יותר, עכ"ז נקרא כלי המלכות "אספקלריא דלא נהרא", משום שמהאור העיקרי דההתפשטות השניה וכן מהאור העיקרי דההתפשטות הראשונה לא נשאר ולא נכנס בה מאומה.

ועוד, שכן אותן הניצוצין שנכנסו בכלי המלכות ע"י בטישת האורות דאור ישר ואור חוזר, היה כדי שיהא כלי המלכות מקושר ודבוק עם האורות העיקריים דההתפשטות הראשונה וההסתלקות הראשונה, לכן אין לכלי המלכות שום קשר עם האורות דהתפשטות והסתלקות זו אלא על ידי הניצוצין בלבד. לכן נראה שכלי המלכות נפרדה ח"ו מהאורות העיקריים מכל וכל (ביאורים ח"ב לא ע"ג)

⁸⁹³ הוא על פי מה שאמרנו (לעיל הערה 878) שעל ידי האור חוזר שהוא בבחי' גבורה ודין נפרדת העביות מהאור, והוא מה שאמר כי הרשימו היה מאיר בכלי זה מרחוק שכן היה האור מרוחק מהכלי, אמנם צ"ע, מאחר שאמר ג"כ שהם בסוד התגין, אם כן לכאורה הוא אינו מרוחק כלל, כי התגין מחוברים ודבוקים עם האותיות לעולם. אלא בע"כ שאין כוונתו שהוא מרוחק ממש, אלא שעיקר אורם הוא מבחוץ ולא בתוכם ומאיר להם רק מלמעלה, ורק הארה מועטת מתפשטת בתוכם, כי כן הוא הוראת התגין.

אמנם צ"ע, שכן מאחר שאמר שהרשימו הוא בבחי' תגין, והתגין הם בבחי' נפש (עי' לעיל טנת"א ה'), והנפש אינו מבחוץ כללאלא הוא נעשה עם הגוף לאחד, ממילא אין לתגין רמז בפני עצמם בתוך האותיות, שכן הם כלולים באותיות גופייהו כי אין מציאות לזה בלא זה. ומה שהתגין הם למעלה מן האות, הוא מכיוון שכל זמן שהם בתוך האות הרי שהם כלולים עם האותיות ושניהם א', וממילא אין להם אז היכר וגילוי בפני עצמם כלל. אך לאחר שמסתיימים האותיות בקומתם למעלה, אז מתגלים התגין ומאירים למעלה, כי התגין נמשכים למעלה מן האותיות [יש להדגיש שרק רואים התגין שבאותיות שעטנ"ז ג"ץ ובג"ד כפר"ת]. ואם כן הרי שלכאורה הדברים סותרים לגמרי את שאמרנו לפני כן שעיקר אורם של התגין הוא מבחוץ.

אך עיקר עומק הענין בזה הוא כי יש ב' בחי' נפש: א) מצד אבא, שנמשכת עם החומר יחד מתחילת מציאותו, והמה מתהווים ונארגים יחד ואינם נפרדים זה מזה (והיינו הבלא דגרמי), ושרשו במוחין דקטנות דעשיה. לכן הוא מחובר תמיד עם העצמות הרי הם עיקר בנין הגוף שהוא מעולם העשיה, וכאשר באה הטיפה במעי אימא והיא מזרעת ג"כ טיפת אודם שבה, ממשך אבא גם בחי' נפש בטיפה הזרעית שלה והיא נותרת באדם לעולם. ב) מצד אמא, והנפש ההיא יותר גדולה, שכן היא באה מצד הגדלות דעשיה, ונמשכת ונשלמת בולד בכל ט' חדשי העיבור שלו בכל גידולו ושלמותו דהגוף. וכשנגמר, נולד. והיא שורה בדם ולא בעצמות, ולכן הוא נמצא רק במשך חייו של האדם ואינו נשאר עמו לאחר מותו.

והנה הזרע עצמו של אבא קטן יותר, שכן אע"ג שממנו נעשו תחילתו ועיקרו דהגוף, אעפ"כ אין בכחו להחזיק יותר, שכן אי אפשר לקבל ממנו את אור הנפש הנמשך עם תחילת הגוף יחד אלא רק במיעוט היותר אפשרי, דאל"כ לא יכולים היו החומר והגוף להתהוות כלל. ממילא אינו יכול לקבל את אור הנפש דאבא הנמשך בתחילת מציאותו אלא בהארה מועטת בלבד, משא"כ אור הנפש אשר אע"ג ששורשו באמא שהיא קטנה יותר באיכותה מאשר אבא, אעפ"כ אור זה הוא עיקר הגוף שתחילת התהוותו כבר היתה בטיפה הזרעית דאבא. לכן יכול הוא לקבל חלק גדול יותר מאור הנפש שמצד אמא.

עכ"ז שרשם של ב' בחינות אלה הם דבר א', והוא אורות הנקודות שהם ממלכויות דב"ן ה"ה סוד הנפש הכללי. לאחר מיתת המלכין קדמאין נשאר ש"ך פ"ר ורפ"ח ניצוצין בשברי הכלים שירדו למטה עם שברי הכלים. וכל מה שמתברר מאותן הניצוצין דהב"ן הוא בחי' הנפש אשר מצד אבא, שכל הברורים באים לעולם על ידי המחשבה הרי הוא חכמה אבא. אך מה שנמשך אח"כ מהאורות העיקריים עצמן דהב"ן שנסתלקו ועלו למעלה בעת מיתת המלכים הוא הנפש דגדלות דעשיה והוא הנמשך ובא מצד אימא (ביאורים ח"ב לב ע"א).

ממילא יתיישב, שכל זמן שהאדם חי, באמת כל הנפש כולה מעורבת בו, והוא אחד עם החומר והגוף. ממילא כאשר נמצא כתוב שהתגין המה בחי' נפש, בהכרח כוונתו לנפש הכללי, שכן בעוד שהאדם בחיים, אין חילוק בין הבלי דגרמי הרי הוא הנפש דמצד אבא לנפש שבדם שהוא מצד אמא. לכן אומר הרב (טנת"א ה') שהתגין הם כללות האותיות עצמן. ומה שהתגין הם למעלה ואין להם רמז בפני עצמם בתוך האותיות הרי הם הגוף, הוא מהטעם שאמרנו לעיל, שמאחר שבעוד שהאדם בחיים הם מעורבים בגוף. אם כן, הרי שכלול אור התגין במציאות וצורת האותיות, שכן אין מציאות של זה בלא זה. וכל התהוות החומר היא באמת רק מכח הצורה והנפש שבו, לכן

מאיר העין ח"א

אבל לא עשה בחי' כלי, לפי שבשלמא שאר הספי' בהעלותם למעלה ע"י הכאה במה שלמעלה מהם⁸⁹⁴ (נ"א הכאה של הרשימו)⁷⁶⁷ היה נעשית {כז ע"ג} בחי' הכלים⁷⁶⁸, אך הכתר לא יש מי שיכה ברשימו שלו (נ"א אותו בעלייתו)⁷⁶⁹, לכן לא נגמר עדיין הכלי שלו⁷⁷⁰895. והרי כי הכתר הניח רשימו ולא כלי, ושאר הספי' הניחו רשימו וכלי, ומלכות הניח כלי ולא רשימו. אמנם אחר קבלת אלו הספי' מן המאציל⁸⁹⁶ חזרו למקומם⁸⁹⁷ חוץ מן הכתר כנ"ל, ואז הכלי של הכתר לא נעשה רק בחזרה. כי כשחזרה חכמה ונכנסה בו אז הכה אור החכמה ברשימו שהניח בו הכתר במקומו⁷⁷¹, והיו אלו הכאות כפולות⁸⁹⁸, שלפי שרשימו של כתר להיותו בחי'

התגין מתגלים רק למעלה מהאותיות, שכן שם הם לבדן בלא האות, הרי הוא אור הנפש והכח והשורש דהגוף אשר נמשך הרבה למעלה מקומת הגוף. אמנם לכאורה צ"ע, שכן בשער הנקודות ו' איתא שרק כאשר המלכין מתו כבר ונסתלקו האורות, אז הוא שהתגין המה האורות שנסתלקו למעלה וחופפים על הכלים רק מבחוץ. ועניינו, שכן הוא על דרך הנפש מצד אימא שאחר המות היא רק חופפת ומרחפת על גוף האדם בקבר ואינה שורה בפנים הגוף כלל. ושם אין הרב מדבר מהניצוצין דש"ך פ"ר ורפ"ח הרי הם הבלי דגרמי הנותרים בפנים לגוף לעולם, אלא רק מהאורות העיקריים שנסתלקו ועלו למעלה, עליהם אמר שהם בבחי' תגין (ביאורים ח"ב לב ע"ג).

כל הנ"ל שייך ג"כ בעולם העקודים בעת הסתלקות האורות למעלה, שאף שם הרשימו הוא בבחי' התגין, והוא מאיר בכלי מרחוק ולא נכנס בתוכו, שכן כאן מדבר בעת הסתלקות האורות שהוא על דרך מיתת המלכין, והחלק היותר זך נסתלק ומרחף מעל לכלי, ואילו החלק העב, הרי הם הש"ך [פ"ר ורפ"ח] ניצוצין נשאים בפנים.

כלל הדברים: התגין הם בחי' נפש, אך הנפש כלול מב' בחי' כאשר האדם בחי' חיותו, והם נחלקים לשנים במיתתו. והנה על אף שישנם ב' בחינות כאשר האדם ח', אין הדבר נראה, ולכן אז הוראות התגין הינם רק על שורש האורות שהם בולטות לחוץ ומקושרות ותלויות למעלה אמנם עיקרם הוא מבפנים. אבל אחרי מותו מסתלקים האורות מהאותיות והם חופפים עליהם רק מבחוץ, ואז באו הוראות התגין להורות שעיקר כל אורם הוא רק למעלה ומרחוק ואינו מאיר אליהם כי אם בהארה מועטת ומבחוץ. כל הנ"ל הוא בהתפשטות הראשונה דעקודים וכן בנקודים ומיתת המלכין, אבל בהתפשטות השניה דעקודים וכן אחר תיקון עולם האצילות, שאז חזרו האורות להיות בתוך הכלים ועומדים בתוכם ממש, הרי שחזר כל אותו אור הרשימו להתפשט ולכנס מבפנים (ביאורים ח"ב לב ע"ג).

⁸⁹⁴ כלומר שהכאת הרשימו הוא באור החוזר היורד מלמעלה (ביאורים ח"ב לג ע"א).

⁸⁹⁵ דייק בלשונו לומר ש'לא נגמר בחי' כלי', שכן באמת היה קצת בחי' כלי גם בכתר והוא בעביות אשר אף הוא ישנו בו, וכן היה גם בכתר בחי' אור החוזר הרי הוא האור היורד דרך אחוריו וכמו כן גם בו היתה בחי' ניצוצין. אמנם כל אלו הענינים היו בכתר במיעוט ובהעלם גדול, עד שאפשר לומר שהם היו בו בכח ולא בפועל, שכן הוא עומד בסמוך למאציל, וכל עלייתו וסילוקו הוא רק כרגע ותיכף חוזרים פניו למטה, ואין מי שיכה ברשימו שלו. שכן כל ההכאה היתה על ידי כך שהיו שם אורות הפכיים דהיינו חסד ודין, ובכתר היה הדין ממועט מאד. אמנם בחי' הכלי נגמרה בהתפשטות השניה (ביאורים ח"ב לג ע"א).

⁸⁹⁶ כלומר, לאחר שעלו למעלה ונשלמו שם (ביאורים ח"ב לג ע"א).

⁸⁹⁷ דהיינו ההתפשטות השניה (ביאורים ח"ב לג ע"א).

⁸⁹⁸ אור הרשימו דכתר הוא הנשאר בעת ההסתלקות הראשונה אז נעשתה בו בחי' עביות. אמנם מאחר שהעביות שבכתר היתה זכה ודקה מאד, היו הרשימו והעביות כלולים זה בזה. אבל כאשר ירד האור דההתפשטות השניה, ונכנס שם אור החכמה, אזי נחלקה כללות הרשימו דכתר (שהיה כולל גם כן מאור ועביות) לשנים על ידי דביקותו באור החכמה, שכן האור הזך שבו נכנס בתוך אור החכמה דההתפשטות השניה ונעשה לבחי' זכר ביחס אליו, ואור החכמה נעשה לבחי' נקבה ביחס אליו, וכן עד"ז נחלק אף אור החכמה לשנים על ידי דביקותו באור הרשימו דכתר.

על ידי האור הזך דהרשימו שבכתר, שהוא בחי' זכר, נעשית הכאה ובטישה עם אור החכמה שהוא בחי' גבורה ונוק' אליו, ועל ידי הזיווג נפרדות אותן חלקי העביות מהאור הזך דהחכמה (הרי הם הניצוצין שהזכיר הרב), ומאלו הניצוצין נעשה כלי א' הרי הוא הכלי של החכמה. ומש"כ שבא אור החכמה מלמעלה ומכה ברשימו ומוציא ניצוצין אחרים, והיינו כלי הכתר. והכאות אלה המה זיווגים נעלמים (בעניין בטישה עי' בבהגר"א על ספד"צ יג ע"א), והם בבחי' נשיקין, הרי הוא זיווג א"א (עי' בבהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין שזהו הזיווג העליון דא"א ואינו נמצא בא"א עצמו. ונראה שכל עולם יש לו זיווג עליון הרי הוא בחי' נשיקין, וצ"ע).

מה שאמרנו שהכתר הוא למעלה מחכמה, הוא פשוט, שכן הכתר הוא מההתפשטות הראשונה, ואילו החכמה היא מההתפשטות השניה. אמנם מש"כ שהחכמה היא למעלה מהכתר מבואר בשעה"ק שהחכמה היא אור שלם, והכתר הוא רק רשימו. לעניין עומק הדברים, עי' בספר הכללים כלל ו' ענף ד' [נדצ"ל ה'], שהגם שכל ההתפשטות הראשונה לכל עולם הוא גבוה מההתפשטות

מאיר העין ח"א

עליונה מן החכמה לכן הוא מכה בחכמה ומוציא ניצוצין, וגם החכמה להיותו בא עתה מלמעלה ונמצא עומדת על הרשימו והוא גבוה ממנו, לכן הכה עתה ברשימו והוציא ניצוצין אחרים, לכן⁷⁷² נעשה עתה ב' כלים, אחד לרשימו של הכתר, וא' לחכמה שבא עתה. וכבר הארכנו בזה במקום אחר איך יש בכתר⁷⁷³ זכר ונוקבא, והמה אלו הב' שזכרנו פה, שהם הרשימו והחכמה⁷⁷⁴ וע"ש היטב.

והנה מכאן תוכל להבין איך יש ג"כ בעולם העקודים מציאות ביטול מלכים בצד מה כמו⁷⁷⁵ כדמיון אותם מלכים שמלכו בארץ אדום שמתו ונתבטלו כנזכר בדרוש עולם הנקודים, שהרי ענין התעלמות האורות של העקודים ועלייתן במאצילים הוא ג"כ ביטול מלכים בכאן דוק ותשכח. אמנם ההפרש אשר ביניהן הוא זה, כי כאן בעקודים היה הקלקול על מנת לתקן וסותר על מנת לבנות, כי זה היה עיקר הכוונה לעלות כדי לעשות בחי' כלים, אבל בנקודים היה ביטול ומיתה גמורה ממש⁹⁰⁰. ואמנם לפי שמן העקודים התחילו הכלים להתגלות קצת לכן גם בכאן היה {כז ע"ד} קצת ביטול. והמשכיל יבין כי גם (נ"א כאן)⁷⁷⁶ בא"ק היה כל אותו צמצום⁷⁷⁷ שביארנו למעלה, גם אותם שנבאר לקמן בע"ה בענין צאת הנקודים ממנו, איך צימצם עצמו ופריס חד פריסה בטיבורא דיליה, כ"ז קרוב לביטול המלכים, ודברים אלו אסור להרחיב בהם ולהוציאם בפה והמשכיל יבין.

⁷⁷⁸ודע כי במל' של עולם העקודים נשארו בה י' שרשים של י' הנקודים כמו שנבאר בע"ה⁹⁰¹ ועד"ז בכל אצילות, כי המלכות של השרשים אשר בפה⁷⁸⁰ א"ק היא כלולה מי', והם

השניה, רוממות מעלתו אינה נמשכת למטה אלא בהעלם גדול, ועיקר הגילוי דאור א"ס המתגלה לצורך המציאות דכל עולם הוא רק באור ההתפשטות השניה דווקא. לכן ההתפשטות הראשונה יוצאת במיעוט אחר מיעוט שכן הוא רק השורש העליון לכל עולם, ועיקר מקומו הוא למעלה, ונתמעט גילוי בעת שנתפשט למטה (ביאורים ח"ב לג ע"א).

⁸⁹⁹עי' דברינו לעיל 893 שכל הסדר כאן הוא כסדר מיתת המלכין הקדמאין שבעולם הנקודות (ביאורים ח"ב לג ע"ג), אמנם כאן בעולם העקודים היה ביטול אורות ולא שבירת כלים (דע"ה ח"א פו ע"א).

⁹⁰⁰תכלית ביטול המלכים בעולם הנקודות, ה"ה השורש למציאות הרע, היה כדי לייסד ע"ז את ענין הבחירה שיהא כח ביד האדם להטות לכאן ולכאן. אמנם בביאת משיח בסוף ו' אלפי שנים יוחזר הכל לטובה, אם כן כל משך זמן ו' אלפי שנים בחי' הביטול שבמלכים הוא רק לרעה. אמנם הסתלקות האורות דעולם העקודים היה כולו לטובה מיד, שכן דבר זה נתן אפשרות לגלות את אור קדושתו למטה על ידי הסתלקות האורות שע"י נעשתה העביות לעשות כלים, ולולא זה לא היה מקום למציאות העולמות (ביאורים ח"ב לג ע"ג).

⁹⁰¹קשה, שהנקודות לא יצאו ממלכות דעקודים אלא מהעיניים דא"ק, וצ"ע, שכן המלכות דעקודים הוא בבחינה למטה מזה בהרבה. ויתכן לומר שכוונת הרב ע"פ מש"כ בנקודות ב' שהנקודות עברו דרך העקודים, ואם כן נבלע ונכלל אורם בעקודים (וכן עי' מבר' ש שע"ב ח"ב פ"ג). אמנם נראה שא"א לומר כן, שכן להמעיין בשער הנקודות יראה שהנקודות נשארו בכל האח"ף ול"ד במלכות דעקודים. אלא בע"כ צ"ל שכוונת רבינו כאן הוא לשורש הנעלם של העקודים והנקודות שבפנימיות א"ק, כי שניהם באים מהס"ג הכללי [שבמור"ס] שבא"ק, העקודים מהע"ב דס"ג והנקודות מהס"ג דס"ג, ויש במלכות דע"ב דס"ג י' שרשים של י' נקודות כמו שיש בכל הפרצופים והעולמות. והנה העקודים הוא מהס"ג שבמור"ס דא"ק, והנקודות הוא מהב"ן שבמור"ס. אם כן, ישנם במלכות דס"ג (הרי הוא בחי' אמא שבמור"ס) שורש לי' ספירות דהנקודות שהם מהב"ן דמור"ס ה"ה הנוק' שבמור"ס. אמנם יש בחי' שבה העקודים הם שורש לאצילות ועי' לעיל הערה 250. שרשים של הנקודות הוא בג' בחי': א) בכללות הוה כל הא"ק מתחת הקרקפתא ולמטה בשם ס"ג, והעקודים מהע"ב דס"ג והנקודות מהס"ג דס"ג, והוה כל י' הספירות דנקודות שהם ס"ג דס"ג במלכות דע"ב דס"ג. ב) בפרטות ישנם במור"ס דא"ק כל ד' השמות עסמ"ב והעקודים מהס"ג שבו, והנקודות מהב"ן שבו. ג) במציאות כל הנקודות המה מאר"א שבא"ק, וכל יציאת הנקודות מאר"א הוא מכח מ"ן שהעלו, וגם זה הוא מכח הארת העקודים אליהם, וכמש"כ שהם כלילן במזלין (ביאורים ח"ב לג ע"ד, וכן כללים ח"ב סא ע"ד). אמנם עי' ביהל אור ח"ב טז ע"ד וז"ל, רעותא עילאה לעילא לעילא – הוא מלכות עקודים אחר התנוצצות ז"ת דילה נעשה רדל"א [דאצילות] ואמר על כל ע"ס העקודים לעילא לעילא.

מאיר העין ח"א

י' שרשים אל י' דעקודים⁹⁰², ובמלכות דעקודים יש י' שרשים אל י"ס דנקודים⁷⁸¹, וכן במלכות דנקודים יש י' שרשים והם שרשים די"ס דברודים⁹⁰³⁷⁸² ועד"ז בשאר העולמות.
⁷⁸³מ"ק⁹⁰⁴ בכל בחי' ובחי'⁹⁰⁵ יש ד' מציאות⁷⁸⁴ שהם: א' כלים, ב' נר"ן פנימים, ג' חיה מקיף, ד' יחידה מקיף אל מקיף. וב' בחי' אלו האחרונים, הא' נקרא חיה שהוא מקיף א' ונקרא נשמה לנשמה, והוא מן החכמה בסוד (קהלת ז יב) והחכמה תחיה את בעליה, וכן חיי"ם גימטריא חכ"ם, והב' שהוא מקיף הב' נקרא יחידה, והוא מן הכתר, לפי שאין נוקבא לאריך כמו שיש לז"א⁹⁰⁶⁷⁸⁵, לכן נקרא יחידה ואין שני, דעליה אתמר (ישעיה נא ב) כי אחד קראתיו וגו'⁷⁸⁶. וז"ס מ"ש רז"ל (ברכות ה ע"א) ה' שמות יש לנשמה, והם נגד ה' פרצופים: נפש מלכות, רוח ת"ת, נשמה בינה, חיה חכמה, יחידה כתר. והמלכות יש בה כל הה' בחי' אלו, כי היא עצמה נפש⁹⁰⁷, ומאיר בה נפש של הת"ת והוא רוח אל המלכות⁷⁸⁷, ובינה נפש שלה נשמה למלכות, וחכמה נפש שלו נשמה לנשמה למלכות, ונפש כתר יחידה למלכות. וכן בת"ת יש בו בחי' רוח של מלכות נפש אליו⁹⁰⁸, והוא עצמו רוח, ורוח בינה נשמה { כח ע"א } אליו⁹⁰⁹, ורוח מאבא חיה אליו, ורוח

⁹⁰² עי' כללים כלל י"ח ענף י' סימן ד' אות יג סעיף יא (לש"ו) [אין שם סעיף יא, ואולי כוונתו לסימן יא אות מ"ב והוא דברי הכללים שהובאו בהערה הקודמת].

⁹⁰³ לא מצינו "י"ס דברודים" בשעה"ק ובאוצרות חיים דפוס קארעץ (אמנם בדפוס ליוורנו איתא), ובאמת הוא קשה, שכן נודע שי' הספירות דברודים הם י' ספירות דאצילות שלאחר התיקון ואין מקום לומר שי"ס דמ"ה נשרשים במלכות דנקודות. אמנם (וכלשון הלש"ו) "באשר כי פן ואולי יצא אותו הדיבור מהאר"י זללה"ה, עכ"פ לכן חוב עלינו ליישב הדברים בכל האפשרי והוא בדרך זה:"

יציאת הנקודות היתה מעיניים דא"ק. ופלא, שכן ביציאת הנקודות הם היו בחסרון גדול, ומ"ט יצאו למעלה מהעקודים, אלא העניין הוא שעולם הנקודות וכל מה שיצא ממנו הוא מסוד המחשבה העליונה הרי הוא בחי' המחשבה הנעלמה שבמאציל. ובאותה המחשבה הנעלמה היה עומד לעולם הרצון לאור הגנוז אשר בו תלוי תיקון הכל, לכן יצאו מהע"ב דמו"ס, משום הירידה הגדולה שהיתה עומדת ליעשות בהם, יצאו מתחילה ממקום גבוה אשר כזה, והארתו נמשכה בהם תמיד להיות להם למגן ולמחסה לשומרם למען התיקון אשר לבסוף, ולכן טמון כאן שורש י' הספירות דברודים (ביאורים ח"ב לד ע"ב).

אלו הדברים אין להם הבנה כי ידוע הוא שקודם התיקון היו נקראים נקודים והיו אז המלכות והב"ן לבד ואחר התיקון ניתוסף שם מ"ה ונתחבר עם הב"ן ואז נקראים ברודים ואצילות ולא שייך לומר כלל כי יש במלכות דנקודים י' שרשים לה"ס דברודים כי בהמלכות דהנקודים שם היה כל השבירה ויצא משם מה שיצא והמ"ה הוא גבוה במעלה ממנה הרבה מאד והאמת כי בספר אוצרות חיים אשר משם נלקח כל הפרק הזו ליתא שם אלו התיבות מן 'וכן במלכות דנקודים כו' עד דברודים' וכן בס' שעה"ק ליתא שם ג"כ (לש"ו). ועי' בגליון שכ': עי' דברינו בספר הכללים כלל יח ענף י' סי' ח' בהקדמה ישבנו שם הדברים על נכון בעומק מאד [הערת המלבה"ד: במהדורת ספר הכללים שבידינו אין הקדמה לסי' י"ח ולע"ע לא מצאתי מקומו].

⁹⁰⁴ כל מאמרי המ"ק הם בלשון קצר ומשונה (ביאורים ח"ב צד ע"ג), כל דברי הרב בכל פרקי המ"ב והמ"ק הוא בלשון קצר ומשונה (לשון דע"ה ח"א פא ע"ד).

⁹⁰⁵ עי' ליקוטי נוסחאות. ואם מוסיפים "מכל ד' עולמות אבי"ע" הרי שאין כוונתו באדם דווקא כי אם אף בכל חלקי הדצח"ם ישנם את הד' החלקים הללו (ביאורים ח"ב לד ע"ד).

⁹⁰⁶ עי' אד"ר קכט ע"א וז"ל: לית שמאלא בהאי עתיקא סתימאה כלא ימינא.

⁹⁰⁷ נפש שבמלכות היא עצמותה, אמנם הרוח שבה מקבלת מהנפש דז"א וכן מהנשמה, חיה ויחידה. וכמו כן בז"א הוא עצמו רוח, וזה לבד מעצמותו העיקרית ושורשו ויסודו, אמנם הנפש שבו היא מהמלכות, והוא מכלילות המלכות הכלולה בו, והנשמה היא מהבינה וכן הוא בכל הפרצופים (ביאורים ח"ב לה ע"א).

⁹⁰⁸ מכאן משמע שאף למלכות יש בחינת רוח, ולכאורה צ"ע, שכן לעיל איתא כי עצמות המלכות היא רק הנפש שבה ואילו את שאר ד' הבחי' אין לה מעצמה והיא רק מקבלתם מלמעלה. וצ"ל ששני הדברים נכונים, אלא שמלמעלה באים בחינות כלליות של כל ה' הפרצופים, ואילו מצד עצמה יש לה את ה' בחינותיה הפרטיות.

כוונת מש"כ שעצמות המלכות הוא הנפש ועצמות הז"א הוא הרוח, לגילויים שנעשו לה' המדרגות הכלליים ויצאו וירדו זה מזה ונעשו לה' מדרגות זה למטה מזה. ואז נמשך גילוי מציאות דכל מדרגה בבחי' שורש וגוף. שורש הוא מה שאנו קוראים בשם עצמות, וגוף הוא כל י' הספירות הרי המה הנרנח"י שנתגלו בו ונשלמה מציאותו בהם. כל הנרנח"י הפרטיים שבכל א' נמשכים לפי כח ותכונת השורש שבו, ואם כן המלכות היא לפי כח ותכונת הנפש, ואף השורש עצמו כלול מי'

מאיר העין ח"א

מכתר והוא יחידה אליו. גם בבניה יש נר"ן מצד עצמה⁷⁸⁸ ונשמה דאבא הוא חיה ונשמה דא"א היא יחידה אליה. גם באבא יש לו כל ד' בחי' אלו חוץ מיחידה שנוטל מן חיה דא"א. והנה באדם יש לו חיות פנימי שהוא נר"ן⁹¹⁰, ולא היה מספיק זה האור להאיר בחומר הגופני שלו, ולכן צריך שיהיה לו ג"כ נשמה לנשמה מקיף מבחוץ. כי בהיות הנשמה שבפנים בחינת אמא והנשמה לנשמה (נ"א והמקיף עצמה) מקיף אותה מבחוץ בחי' אבא, ששניהם הם בחי' או"א דלא מתפרשין לעלמין (והו' ויקרא ד' ע"א), הנה האו"פ דאמא מרוב חשקו להדבק בשל אבא מכה ויוצא בחוזק ועובר דרך הגוף החומרי ומאיר בחוץ (נ"א ומשם), ושם נדבק באבא, וכן להיפך אור אבא עובר ונוקב ונכנס מבפנים ושם נדבק באמא, וע"י זה הגוף מתקיים, שמאירין בו מכל צדדיו. והנה מקיף זה הוא נשמה לנשמה הנקרא חיה, והנה הוא מקיף לכל הגוף בכללות, אבל הוא מקיף ומאיר בכל חלק כפי מה שהוא, כי בחלק הנשמה מקיף לה בבחי' אור נשמה, ולרוח מקיף בבחי' רוח, ולנפש מקיף בבחי' נפש, אבל המקיף הגדול שהוא יחידה שהיא בבחי' ⁷⁸⁹ (נ"א מבחי' א"א, אינו מקיף בצד חלקים רק מקיף את הכל בהשוואה א', ולכולם נותן אור של בחי' נשמה, ולכן נקרא יחידה מפני שאין לה אלא בחי' א' לבד בהשוואה א'. והנה נר"ן שהם פנימיות דאדם כנ"ל, הנה הנשמה מאירה בראש האדם במוח, ורוח בלב, ונפש בכבד⁹¹¹ וכבשר ודם. ודע כי גם בראש עצמו יש כל ג' בחי', רק שגובר בראש הנשמה ועיקרה במוח, ורוח בחוטם, ונפש בפה, וכן בכל בחי' ובחי' יש כל הנזכר.

שער ו פרק ו מ"ת⁷⁹⁰

הנה בעולם העקודים⁹¹² בעת ירידת האורות של הי"ס שבו למטה היה אור נמשך להם מן המאציל בבחי' אור ישר, ואח"כ בחזרתן לעלות למעלה הנה נמשך להם האור בבחי' אור חוזר. וצריכים אנו להודיעך עתה בהקדמה אחרת כוללת כל העולמות (נ"א כלולה בכל המקום) והוא בענין חזרת האורות אל המאציל. כי זולת מה שביארנו במ"א כי אע"פ שהם עולין ומסתלקין הנה⁷⁹¹ ממשיכין מלמעלה למטה מן המאציל בחי' אור הנקרא אור חוזר, עוד יש בחי' אחרת גדולה ורב התועלת, והוא כי לעולם אפילו כשמסתלקין אינם מסתלקין לגמרי בכל בחינותיהן עצמן ועולין, אמנם מניחין מכחן ומבחי' עצמן קצת הארה למטה במקום אשר עמדו שם בראשונה, וזה הארה אינה נעקרת משם לעולם ועד אף גם בעת עלותן למעלה, הארה הזאת נקרא רשימו בסוד (שיה"ש ח' ו) שמני כחותם על לבך הנזכר סוף פ' משפטים בסבא (דף קיד ע"א⁹¹³). והטעם הוא כי האורות העליונים הם לאורות התחתונים בבחי' האב על הבנים אשר חשקו תמיד להשפיע בהם, כמבואר אצלנו בכבוד אב ואם כי ניצוץ א' מהאב נמשך אל הבן

והמה נעלמים מאד. אמנם בחי' זו שהם תלויים זה בזה היא רק בענין השלימות שבהם. אם כן יוצא שהנפש וכל שלימותה יש לה שייכות ויחוד בכל הפרצופים וכן העניין ברוח וכן הוא בנשמה וכו' (ביאורים ח"ב לה ע"ב).

⁹⁰⁹ דבר זה לכאורה סותר את מש"כ לעיל פ"ג [הערה 680], שם מדבר על בחי' הנרנח"י שמקבל כ"א מאותן י' הספירות שיצאו, ובזה פשוט הדבר שנמשכת הנפש מהמלכות, הרוח מז"א וכו'. אלא הכוונה בכל דבריו שם רק להארה שמקבל כ"א משורשו שלמעלה אשר עדיין לא יצא, ועל זה שנוספה לו הארה מהבחי' הכללית שלמעלה עד"ז נתקרב בעוד מדרגה (ביאורים ח"ב לו ע"א).

⁹¹⁰ עי' לעיל הערה 773.

⁹¹¹ עי' לעיל 639.

⁹¹² ד"ז צ"ע לכאורה, שכן לפי דברי הלש"ו כן הוא בכל עולם ועולם אלא שבעקודים ניכרת ההסתלקות ואילו בנקודות אין הדבר ניכר כלל (ביאורים ח"ב לו ע"א).

⁹¹³ וז"ל: בשעתא דאתדבקא כנסת ישראל בבעלה, איהי אמרת שימני כחותם, ארחא דחותם כיון דאתדבק בההוא אתר דאתדבק, שביק ביה כל דיוקניה, אף על גב דההוא חותם אזיל הכא והכא, ולא קיימא תמן והא אתעבר מניה, כל דיוקניה שביק תמן, ותמן קיימא, אוף הכי אמרת כנסת ישראל, כיון דאתדבקנא בך, כל דיוקני ליהוי חקיק בך, דאף על גב דאיזיל הכא או הכא, תשכח דיוקני חקיק בך ותדכר לי, ע"כ.

והנה ע"ש שהוא בדרך בקשה, וד"ז לכאורה צ"ע שכן מציאות זו צריכה היתה להיות תמידית, ומ"ט תלויה היא בבקשה, אלא שכל ההכרח במציאות הרשימו הוא, שהעליון ישאיר את אותו הרשימו בתחתון, אמנם שהתחתון ישאיר רושם בעליון אינו מוכרח כלל, ואין מצוי שיבוא אלא ע"י בחינת בקשה, היינו בדרך השתוקקות התחתון לידבק בעליון (ביאורים ח"ב לו ע"ג).

מאיר העין ח"א

ואינו זו ממנו לעולם⁹¹⁴. וכן הענין בכאן ב"ס, כי העליונים מניחין במקום הא' קצת הארה הנקרא רשימו כדי שמשם יומשך הארה לתחתונים. ונמצא כי בהעלות הכתר ובהסתלקותו מניח רשימו אחד במקומו בכלי ההוא שלו כדי להאיר ממנו לחכמה אשר תחתיו אחר שהוא { כח ע"ב } עצמו יעלה ויסתלק (נ"א אחרי שיעלה ויסתלק)⁷⁹². ואחר שהוא עלה ונסתלק אז נמשכת הארה אל אור החכמה מאותו הרשימו שהניח הכתר בכלי שלו. ואע"פ שאח"כ יתעלה ויסתלק ג"כ אור חכמה אל המאציל, אע"פ כן אותו רשימו שנשאר בכלי של כתר אינו זו ממנו אף אחר שעלה החכמה אל המאציל. וכן אח"כ כשעלה החכמה למאציל מניח רשימו בכלי שלו להאיר ממנו לבניה אחר הסתלק עצמו, ואף גם אחר עלות בינה למאציל אין רשימו של חכמה מסתלק מכלי החכמה, ועד"ז כולם עד היסוד. אבל אור המלכות כאשר מסתלקת אינה מנחת רשימו בכלי שלה לפי שאין שום ספירה תחתיה לקבל הימנה. ואע"פ שעתיד להיות עולם אחר (נ"א שיש עולמות אחרות)⁷⁹³ תחתיה מקבלים מינה, אינה היא מסוג שלהם ואין לה דביקות עמהם כמו שיש דביקות אל הי"ס דבכל עולם ועולם בפ"ע. נמצא כי כל אותן הספ"ה הם מניחין רשימו במקומן ובכלי שלהן כאשר רוצין להסתלק ולעלות, אמנם אור המלכות אינו מניח רשימו בכלי שלה, רק מן הרשימו שמשאיר אור היסוד בכלי שלו, משם נמשך הארה אל כלי של המלכות אחר הסתלקות האור שלה. וזה סבה אחרת למה נקרא מלכות עניה דלית לה מגרמה כלום וגם נקרא אספקלריא דלא נהרא (זהר ויחזי רמט ע"ב⁹¹⁵). והטעם הוא כי הכלי שלה בהעלותה והסתלק האור ממנה לא נהרא כלום כי לא נשאר בה שום אור אפי' בבחי' רשימו, ואפי' חיות הכלי ההוא אינו מבחי' אור שלה, רק מבחי' הרשימו שנשאר בכלי יסוד כנ"ל, ומשם מחיה ומאיר בכלי המלכות, וזה אומרו דלית לה מגרמה כלום.

הנה נתבאר לנו ע"י ב' הקדמות אלו איך הכלים של הספ"ה אף בעת חזרת אורותיהן והסתלקותם אל המאציל עכ"ז יש בהם ב' מיני אורות, א' הנקרא אור חוזר והוא דין, והב' הוא אור הנשאר בכלי הנקרא רשימו אשר הוא אור ישר והוא רחמים, כי הרי (נ"א גם)⁷⁹⁴ הוא נשאר שם מבחי' האורות אשר יצאו למטה בבחי' אור ישר. ונמצא כי בעוה"ד⁷⁹⁵ של העקודים אע"פ שעדיין בעת הזאת לא נגמרה מלאכת הכלים, עכ"ז בחינותיהן ומציאותן שמהם נתהוו (נ"א נתהווה)⁷⁹⁶, שהוא אור העב (נ"א שהיא כלי מחובר עם אור)⁷⁹⁷ המחובר עם האור הזך כנ"ל במקומו כבר היה שם, ובחזרת האור הזך למעלה נשאר אור העב למטה שהוא בחי' הכלים עצמן, ושם בזה האור העב שהוא הכלים, שם הניחו האורות הזכים ב' בחי' (נ"א ושם הניחו האורות מהם) הנ"ל, א' אור ישר רשימו, וב' אור חוזר.

וכבר ביארנו במ"א כי בהעלות האורות למעלה ניתוסף בהם איזה בחי'. ובעלות אור הכתר במאציל ניתוסף באור המלכות או"מ התחתון שהיא בחי' חיה, וניתוסף באור הז"א ג"כ בחי' אור א' יותר על מה שהיה לו בתחילה טרם חזרת עליית האורות, והוא יחידה פנימית, ובאור בינה ניתוסף חיה, ובאור חכמה ניתוסף נשמה. אח"כ עלתה אור החכמה במאציל, וחזרו אורות שאר הספ"ה שתחתיה לנסוע נסיעה ב', עד שנמצא אור של בינה במקום כתר ואור המלכות במקום הוד. ועתה ניתוסף באור המלכות מקיף עליון של יחידה, ובאור ז"א מקיף תחתון של חיה, ובאור בינה יחידה פנימית, ועתה המלכות כבר נשלמה בכל בחינותיה. ואח"כ אור הבינה עלתה { כח ע"ג } במאציל. ואז עלה אור החסד דז"א במקום כתר ואור המלכות במקום נצח ואז ניתוסף בז"א לבדו או"מ העליון של יחידה, ועתה כבר נשלם גם הוא בכל בחי'. ומכאן, ואילך בעלות שאר אורות התחתונים לא היתה עוד תוספות לז"א ולא לנוקבא, כי כבר נשלמו כנ"ל כי מעולם העקודים ואילך לא יצאו רק ב' מקיפים עליונים לבד, שהם מקיף של חיה ומקיף של יחידה.

ודע כי זה שאמרנו כי בחזרת כל אור ואור להתעלות במאציל היה ניתוסף הארה ושלימות גמור באורות שתחתיו, אין הדבר הזה (נ"א אין זה מדובר)⁷⁹⁸ בהיותן עולין ומסתלקים, כי אדרבא אז היה חסרון אור בכל האורות שתחתיו, לפי שכיון שאורות ראשונים הפכו פניהם לעלות ולידבק במאציל אין רצונם להאיר למטה, וגם המאציל אינו מאיר באורות תחתונים. כי

⁹¹⁴ דהיינו ההבלי דגרמי. ועל ידי אותו הניצוץ מקבל האדם את כל שפע קיומו, חיותו, כל מה שניתן לו מלמעלה וכל מה שנגזר עליו (עי' לעיל הערה 624). וזהו סוד מצות כיבוד או"א [פי' שאנו חייבים בכבוד או"א מאחר שהם נתנו לנו חיים (ה"ה סוד הניצוץ הזה)] (ביאורים ח"ב לו ע"ג)

⁹¹⁵ "עניה ענתות בגין דאיהי אספקלריא דלא נהרא (עלה) עניה ודאי לית לה נהורא לסיהרא מגרמא אלא מה דהיב לה שמשא".

מאיר העין ח"א

באמת אורות עליונים בהיותם מסתלקים הם מפסיקים⁹¹⁶ בין המאציל אליהם, כי העליונים אינם רוצים לקבל הארה לתת לתחתונים בעודם חשקים ותאבים לעלות להדבק במאציל, ואדרבא יש חסרון באורות התחתונים ממה שהיה להם בראשונה, אמנם תוס' אורות הנ"ל אינם אלא לאחור שנגמר האור העליון להתעלות בשורשו.

ונבאר סדר ענין זה איך הוא. כי הנה כאשר התחיל הכתר לעלות בראשית כל שאר האורות ולהתעלם בשורשו ובמאצילו, אז בעודו עולה ומסתלק גם יחידה פנימית שניתן למלכות בעת ירידת הכתר היתה עתה מסתלקת ממנה, וכן בחי' חיה פנימית שבז"א שנמשכת לו בעת ירידת הכתר היתה עתה מסתלקת ממנו, ומן הבינה מסתלק הנשמה, ומן החכמה הרוח. ואמנם עדיין נשאר בכולם רשימו של אותן האורות, שהוא רשימו דנשמה ורשימו דרוח וכיוצא בזה, כי אף על פי שנסתלקו האורות לא היתה כוונתן להסתלק לגמרי לעולם, לכן רושם האורות שהיו באלו אורות תחתונים נשאר במקומן, כי אפי' בהסתלקותן בהכרח מאירין קצת הארה בתחתונים דאל"כ יתבטלו לגמרי כמ"ש בע"ה. ואחר אשר הושלם אור הכתר להסתלק ולהתעלם במאציל לגמרי, אז כל האורות שתחתיו חוזרים להאיר כבראשונה ממש, וגם ניתוסף בהם אורות הנוספות כנ"ל. וטעם הדבר הוא, כי הנה כאשר נשלם הכתר להתעלם במאציל גם שאר אורות עלו במדריגה א' יותר ממה שהיה להם בתחלה, וכולן עלו זא"ז, עד שנמצאת אור המלכות במקום שהיה בו בתחלה אור היסוד, והיא יותר קרובה מדריגה א' אל המאציל ממה שהיה בה בתחלה, והיא מקבלת עתה מן המאציל כל מה שהיה בה בתחלה והיא יחידה פנימית, ועוד אור הנוספת שהוא מקיף התחתון דבחי' חיה כנ"ל. וכן היה הענין בז"א ובחור"ב שכולם חזרו לקבל הארה א' עם תוספות האורות, וכן כאשר גם אור החכמה היה מסתלק לעלות אל מקום אור הכתר אז מסתלק מאור (נ"א מתוך) המלכות מה שקבלה ע"י אור החכמה וכן מכל שאר האורות, והוא בחי' חיה פנימית מן המלכות, וכעד"ז בשאר אורות ז"א ובינה ולא נשאר בהם רק בחי' רשימו בלבד הנ"ל. וכאשר נגמרה עליית אור של חכמה במקום כתר, אז חזר בחי' האור כבראשונה להאיר להם כל הבחי' שהיו בתחלה ועוד אורות נוספים כנ"ל. ואח"כ כאשר התחיל אור החכמה להסתלק עוד מן מקום הכתר לעלות אל המאציל, אז חזרו כל האורות התחתונים לגרוע כל האורות שהיו נמשכין להם על ידי אור החכמה ולא נשאר בהם רק הרשימו לבד. וכאשר נגמר להתעלם במאציל, אז חזרו בהם כל האורות ועוד הארה נוספת לפי שגם הם נתקברו אל המאציל יותר מבראשונה. וכעד"ז היה בעליית שאר אורות תחתונים, כי כשהיה אור העליון עולה היה אור התחתונים גורע, ואחר גמר הסתלקות העליונים היו חוזרים כל האורות התחתונים כבראשונה וגם בתוס' אור כנ"ל. אלא שיש הפרש ביניהם, והוא כי בעת הסתלקות אור הכתר לא היה רק הסתלקות אור א' לבד שעלה ונסתלק במאציל, וע"כ לא נמצאו בו רק {כח ע"ד} ב' בחי', אחד בעת הסתלקותו שאז נגרע (נ"א נגמר)⁷⁹⁹ אור התחתונים, והב' אחר גמר הסתלקותו במאציל (אז חזרו האורות כנ"ל ל"ג)⁸⁰⁰ כי אז חזר האור אל האורות שתחתיו. אבל בחכמה היו ב' בחי' הסתלקות, א' בהסתלקותו עד מקום הכתר והב' בהסתלקו במאציל, ובכ"א מב' הסתלקות אלו היה לה ב' בחי' שהוא גירעון ותוס' האור. וכעד"ז היה בבינה ג' מיני הסתלקות, ויוכפלו לו, וכעד"ז עד תשלום חזרת כל י' אורות בשרשם. שהוא המאציל והוא (נ"א והנה) בחי' הפה דא"ק כמ"ש, כי הוא (ענין) השורש שלהם.

וזהו (נ"א והנה) שינוי א' שיש בעולם העקודים משא"כ בעולם אצילות, כי בעולם האצילות היו או"א יותר שלמים מזו"ן שאינם כ"כ שלמים בבחי' עצמן כמ"ש במקומו בע"ה, אבל בעולם העקודים זו"ן נתקנו יותר מאו"א ונשלמו בחינותן יותר מהם. והוא כי זו"ן היו פב"פ ואו"א היו אב"א. כי הנה נודע כי טפת זוג של הזכר היא נמשכת מן המוחין שבו, והוא נשמה לנשמה. והנה קודם שחזרו כל ספי' וספי' אפי' כתר העליון לעלות במאציל, כבר היו לזו"ן כדי צורכם אל הזוג שיוכלו להזדווג, כי הנה ז"א כבר היה לו בחי' חיה כנ"ל שהוא חכמה שבו, גם המלכות כבר היתה בה עוד יתרון אחר שהיתה בה בחי' יחידה, וע"י כן היו יכולין להיות מאז פב"פ, ואע"פ שהיה יתרון למלכות מן הז"א אין בה חשש. ולא עוד, אלא שאפי' קודם שזו"ן עצמם יעלו אל המאציל, כבר היו זו"ן שלימים בכל בחי' הראוי להם המצטרפים להם שהם ה' בחי' פנימים וב' מקיף דיחידה וחיה, ומכ"ש שהיה להם כל מה שצריכים להם שיוכלו לחזור

⁹¹⁶ לעיל פ"ה ד"ה [והנה נודע] כתב אין ספק וכו' וצ"ל דר"ל כיון דאין מקבלים מהמאציל הארת אור ישר אחרי שהאורות העליונים מפסיקים ביניהם ופניהם למעלה (לש"ו).

מאיר העין ח"א

פב"פ שהם מבחי' חיה ולמטה כנ"ל. אמנם או"א, אפי' שכבר אור הכתר חזר לעלות במאציל, לא היה באבא בחי' חכמה שבו שהוא חיה (נ"א נמצא)⁸⁰¹, ומכ"ש שלא היו שלימין בכל בחי' המצטרפים להם שהם ה' פנימי' וב' מקיפים, כי לאבא אחר תכלית שלימותו היה לו רק ג' מהם נר"ן פנימים, ולא ימא היו ד' פנימים וחסר ממנה בחי' יחידה הפנימים וב' מקיפים, וכיון שעדיין אבא לא היה לו בחי' חיה להוציא טפת המוחין לזווג לכן נשארו אב"א. ואם תשאל ותאמר מאחר שזו"ן היו אורותיהן שלמין בכל בחינותם למה עלו אח"כ אל המאציל ללא צורך. והענין הוא, שכל חיותם ושלימותם הוא נמשך להם מאו"א כנודע, וכיון שנתרחקו מהם או"א ועלו למעלה עלו גם הם אחריהם, כי החשק במקבלים לרדוף ולהדבק במאצילם ורוצים להתקרב ולקבל מהם, ולא רצו להפרד מן או"א שעלו למעלה כדי שלא ישארו רחוקים מהם. עוד טעם אחר, כנ"ל כי סיבת חזרת האורות האלו במאצילם היו כדי שבעודם מסתלקים יוכלו הכלים להתעבות (נ"א להעשות) ולגמור⁸⁰² מלאכתם, וע"כ גם אורות זו"ן גם הם עלו לצורך בנין כליהם.

שער ו פרק ז מ"ת⁸⁰³

וצריך עתה לבאר מה הארה היתה נמשכת אל האורות התחתונים בעת עליית אורות העליונים מהם כמו שהתחלנו לבאר למעלה ענין זה. וכדי לבאר ענין זה, יתבאר לך כלל גדול שיצטרך לך בכל שאר מקומות, והוא ענין אור ישר ואור חוזר מתא לעילא כנזכר בתיקונים ובזהר במקומות רבים. דע כי אין ספק כי לעולם השגחת השפעת המאציל בנאצלים אינה נפסקת אפי' רגע א', ואף גם בהיות פגם בתחתונים שאז (נ"א נמצא ניצוצי)⁸⁰⁴ האורות העליונים מחזירין פניהם מן התחתונים ומסתלקין מהם ועולין למעלה, עכ"ז השגחת הארה עליונה המוכרחת להחיות התחתונים די ספוקם אינה נפסקת כלל, כמ"ש ע"פ (תהלים 2 ו) כי רגע באפו חיים ברצונו. ובודאי הוא שלא תהיה הארה זו הנמשכת מן המאציל המאיר בתחתונים בעת הסתלקות האורות למעלה דומה אל הארה הנמשכת בתחתונים בעת ירידת אורות העליונים למטה להאיר {כט ע"א} בתחתונים. ונמצא עתה ב' בחי' אורות נמשכין מן המאציל לתחתונים, א' הוא בעת ירידת האורות למטה, והב' הוא בעת הסתלקות האורות למעלה, זאת דרך עליה וזאת דרך ירידה. ואמנם (נ"א כשרצון בעליונים)⁸⁰⁵ כאשר יש רצון⁸⁰⁶ ויש כח בתחתונים ושלימות לקבל אור העליון של המאציל, אז האורות העליונים חשקם וחפצם להאיר למטה, ועי"כ הופכים פניהם למטה להמקבלים לירד להאיר בהם דרך פנים בפנים מאירים. ואמנם כשאין שלימות בתחתונים והאורות מסתלקים, הם הופכים (נ"א והופכים)⁸⁰⁷ פנים אל המאציל אשר כוונתן לעלות שם, ומחזירין את אחוריהן נגד המקבלים התחתונים, ואז אותו הארה שמאירה בתחתונים בעת ההיא באה דרך אחוריהם, ומאחוריהם מקבלים התחתונים הארה המוכרחת להם כדי חיותם ולא יותר.

והנה האור הנמשך דרך ירידה הוא אור ישר, ורחמים, ונק' אור פנים. ואור החוזר דרך עליה נק' אור חוזר, ואור אחור, ודין. והנה ב' בחי' אלו נמצאים בכל הי' ספירות, אמנם יש חילוק ביניהן בבחי' אור חוזר, והוא זה, כי הנה כאשר אור הכתר מסתלק ועולה והופך פניו למעלה כנגד המאציל ואחוריו למטה כנגד החכמה, הנה אז החכמה מקבלת אור חוזר ההוא הנמשך מן המאציל ע"י אחור א' לבד שהיא אחור הכתר, אמנם בעלות החכמה גם היא אל המאציל, וגם היא תתהפך אז אחוריה למטה אל הבינה, אז מקבלת הבינה אור החוזר הנמשך מהמאציל דרך ב' אחוריים, שהם אחור הכתר ואחור החכמה. וכעד"ז בכל הספירות, עד שנמצא כי המל' תקבל אור הנמשך לה מן המאציל דרך ט' אחוריים. וכבר נתב"ל כי אור האחוריים הם דינין, א"כ כל מה שנתרכו האחוריים יהיה האור הנמשך דין קשה ויותר חזק, והרי זה חילוק א' בענין ריבוי אחוריים או מעוטן. והנה עוד יש חילוק אחר בענין איכות אחוריים בעצמן, שאין כולן שוין, שאין אחוריים של חסד דומין לאחוריים של גבורה, כי האחוריים של גבורה הם דינין קשים עד מאד, וכעד"ז בכל ספי', בחי' הדינין אשר באחוריהם אינם שוין זה לזה, כי ספי' הת"ת אשר מקבל האור דרך אחוריים של הגבורה יהיה אור ההוא דין קשה עד מאד יותר מאשר למעלה ממנו. ונמצא כפי החילוקים שיתהוו באור החוזר ההוא הנמשך לו, אם נמשך דרך אחוריים רבים או מועטים, או אם יהיה דרך אחוריים ממותקים או קשים, בערך ההוא יהיה אור החוזר ההוא או דין קשה או דין רך או דין ממוצע וכיוצא בזה פרטים אחרים רבים מובנים

מאיר העין ח"א

מעצמן. והנה כל העניינים האלו היו באלו הי"ס בעולם העקודים (נ"א הטעמי' האלו היה בערך ההוא באלו בעולם העקודים)⁸⁰⁸. והנה כדי שנבין היטב בחי' אור וחוזר פנים ואחור אבאר לך למציאות זה בזו"ן ומשם תקיש אל השאר.

שער ו פרק ח⁸⁰⁹

⁹¹⁷ ענין אחור ופנים וחיצוניות ופנימיות, כפי (מה שמוכרח)⁸¹⁰ הנראה מוכרח שהכל דבר א'. והענין, שבהתפשט האור להאיר למטה, הוא שיש לו חשק להשפיע תוספת (ל"ג לתועלת)⁸¹¹ נשמות חדשות בתחתונים מה שלא היה עד עתה. וא"כ יהיה האור רחמים גמורים, כי לולי שהתחתונים ראויים אל הרחמים לא היה יורד ומתפשט למטה להאיר תוס' {כט ע"ב} נשמות שלא היו עד עתה. ולכן נקרא אור זה אור ישר, שבא ביושר מעילא לתתא, כי כן דרכו ויושרו להאיר בתחתונים. ומטבע החסד והרחמים הוא להיות מטיבים בעולם, ונקרא אור של רחמים ג"כ לסיבה הנ"ל. ונקרא אור זכר, כי כן דרך הזכר להשפיע לזולתו שהיא הנקבה. ועוד כי טבע של הזכר הוא להשפיע נשמות חדשות ממש. ונקרא אור הפנים, כי הוא מביט בעין יפה ובפנים מאירים אל התחתונים וע"כ הופך פניו אליהם. ונקרא אור של פנימיות, שהרי הנשמות מזווג הפנימי' של המוחין באים, והם שמות של הוי"ה המורים רחמים ולא שמות אלהים המורים דין. אמנם כשאין התחתונים ראויים האורות מסתלקים וחוזרין למעלה, שאינם רוצים להאיר למטה, אמנם עכ"ז לא יחפוץ המאציל ב"ה בהשחתת העולם, ומאיר לתחתונים שיעור חיות ומזון ושפע הראוי לעצמן בלבד, ולא להוציא תוס' נשמות חדשות. וכיון שהשפעת אור זה בלתי רצונו, הנה הוא ממשיך אליהם אור מחיצוניותו בלבד, שהוא אור מספיק לחיות העולמות די הכרחן ולא יותר, ע"כ נקרא אור חיצוניות. ונקרא אור האחור, שהוא היפך פניו בכעס עמהם, בסוד (שיה"ש ב ט) דומה דודי לצבי⁹¹⁸, ומאיר להם אור ההכרח עם היותו מסתלק, ואינו נותן להם האור אלא בהפיכת האחוריים אל התחתונים. ונקרא אור דין לסבה זו. ונקרא אור חוזר, כי בעת חזרתו והסתלקות למעלה שלא להשפיע בהם שפע גדול אז נמשך להם אור ההכרחי הזה. ונקרא אור נקבה לב' סבות ע"ד הנ"ל, אם לפי שהוא כדרך טבע הנקבה שמקבלת ואינה משפעת, ואם בסיבה שאין בה כח להוליד נשמתין כמו הזכר, אלא בחי' המזון לבד, כמ"ש (משלי לא טו) ותתן טרף לביתה וגו'. והם שמות אלהים שהוא דין. גם יש עוד חילוק אחר, שאור ישר כמעט שהוא נפרד ממקומו כדי לרדת ולהשפיע לתחתונים, לכן הוי"ת שלהם⁸¹² פשוטות ומלאים כולם הם הוי"ת באותיות נפרדות זו מזו. אמנם אור החוזר הוא רבוע כזה א' אל"ה אלה"י אלה"י אלה"ים, שתמיד האותיות הם מחוברים, להורות שהם עולין ומחברים זו בזו עד שמתחברין עם שרשם ומאצילים, כי רצונם להסתלק מן התחתונים⁹¹⁹. גם יש חילוק אחר, כי המוחין של בחי' חיה אשר בז"א הבאים מחכמה, הם הגורמים זווג זו"ן כדי להוציא נשמות חדשות, והם בחינת פנים כי הוא זכר, והמוחין דז"א מצד אימא הנקרא נשמה הם ענין אחור, והם נקבה⁸¹³.

⁹¹⁷ תכלית פרק זה הוא ביאור ענין או"י ואו"ח ופנים ואחור המובאים בסוף פרק ז'. והדברים נוגע בעצם לז"א לקמן שער כ'. אמנם הדברים נכפלו כאן להקיש אליו ע"מ לבאר את ענינו הנוגע לכאן.

⁹¹⁸ עי' זהר תרומה קלח ע"ב (לש"ו).

⁹¹⁹ ועוד, דמחמת הדין מתפחדת כל אות להפרד משרשה ולפיכך מתחברת עם האותיות הקודמות לה, כ"כ המ"ח ד' יג ניצו' מ"ה [מסכת ניצוצין פ"א משנה ה' דף יג ע"ב] ועי' בהשמטות כאן [דהיינו מש"כ בהגוב"י אות ד' ז"ל: קול הרמ"ז ענין זה הוא סוד עליית האורות שיסתלקו לעלות למעלה ויובן במ"ש בס' הלקוטים כי שם אלהים מתחלק בדרך זה א' בכתר ל' בחב"ד ה' בחג"ת נ"ה י' ביסוד מ' מלכות ונמצא שבחי' אלהים עולה אל תיבת אלהי ואלהי עולה לאלה ואלה עולה לאל ואל עולה לא' או כלך בדרך זה כי הא' שהוא הכתר הוא הראשון להסתלק ואח"כ עולה חב"ד שהוא ל' ואח"כ עולה חג"ת נ"ה שהוא ה' של אלהים ואח"כ יסוד שהוא י' ואח"כ מלכות שהוא אות מ' של אלהים אמנם בסוד ירדת האורות בסוד ריבוע הוא כזה בתחלה מתגלה א' ואח"כ אל"ה ואח"כ אלה"י וכו' דהיינו שבא האור מעט מעט בתחלה משפיע הכתר מעט ואח"כ בסדר המדרגות, עכ"ל] (לש"ו).

מאיר העין ח"א

⁸¹⁴ והנה צריך להבין מאוד אמיתות הענין פנים ואחור, כי באורות יקראו התפשטות והסתלקות⁹²⁰, ונקרא יושר וחוזר, ובכלים נקרא פנים ואחור. דהיינו שבאור לא שייך פנים ואחור שהכל פנימית⁸¹⁵, אמנם ודאי שהוא כולל דין ורחמים. ובהיותו מתפשט ויורד למטה ונכנס במקום הראוי לו נקרא אור יושר, כי הוא מאיר בבחי' הרחמים שבו, וכשהוא חוזר לעלות, אז מאיר במקומו בהיותו שם למעלה בבחי' דינין שבו, הנקרא אור חוזר. ואז הכלי לא יקרא כלי דפנים, כמו בהיותו מקבל אור יושר, רק יקרא כלי דאחור. נמצא כי מ"ש בענין זו"ן שעומדין פב"פ או אב"א, אז הענין הוא, שכשבאו המוחין דז"א שהם בחי' חיה⁹²¹ דחכמה⁸¹⁶ שבו, אז האור ההוא נקרא יושר, שהם אלו המוחין עצמן שהם נשמה לנשמה, ואז הכלים שלהם נקרא פב"פ. אך כל זמן שאין לו מוחין בבחי' חכמה שהם עיקר אור יושר שלו ומסתלק למעלה, ובהכרח שמשם מאיר בו בבחי' {כט ע"ג} {נ"א אז מאיר בו}⁸¹⁷ אור חוזר שהם הדינין, שהוא שאר חלקי האור ז"א שמתחת מדריגת חיה ולמטה. ואז הז"א עומד אב"א ומקבל בכלי של אחוריים שלו, ואז אינו יכול להזדווג. ומ"ש בזוהר שהנשמה של אדה"ר יצא מזווג אב"א, ר"ל שעלו זו"ן למעלה במקום או"א^{922,818}, ושם קבלו המוחין אור⁸¹⁹ ישר, ושם חזרו כליהם בבחי' פב"פ ונזדווגו. אמנם אין בהם כח לקבל אור המוחין בסוד התפשטות למטה במקומו, שאז נקרא אור יושר, כי בעמדם למטה אינן מקבלים רק אור חוזר, וע"כ למטה אינו רק אב"א, וכשעלו⁸²⁰ אז הם פב"פ.

⁸²¹ ואמנם מה הם⁸²² ב' בחי' (נ"א מה שהם בבחי' הללו)⁸²³ הללו בין באורות בין בכלים, צ"ע מה ענינם. ואפשר לומר שג' בחי' צלם שהם נר"ן שבמוחין דז"א, הם ג' בחי' הפנימים, שהם עיבור וניקה ומוחין, וכולם פנימים כנודע, כי המוחין הם פנימים. אלא שקשה לזה למה⁸²⁴ לא נשאר לחיצוניות רק אלו ב' בחי' שהם עיבור וניקה לבד.

או אפשר לומר שבחי' הפנים הוא כשבאין לו"א מוחין מבחי' חיה שהוא חכמה (נ"א בחכמה)⁸²⁵ כנ"ל, שאפי' בינה נק' אחור בערך החכמה, שאינה יכולה להוליד נשמות חדשות אלא בחכמה שהוא הזכר, וא"כ אין בחי' פנים לז"א רק אחר היות לו בחי' חיה שהם מוחין דאבא, ואז יכול להוליד. וראיה לזה מענין ברכת כהנים שהם מקיפים דצלם אבא קודם ויעבור {כט ע"ד} שהוא זווג ז"א ולא, ואח"כ בא הזווג דיעקב ורחל בנפ"א. ועוד ראיה גדולה מזה, כי אפי' שזכרנו כי החיצוניות והאחוריים של עליון הם הפנים של תחתון, ואז אינו זווג בז"א עצמו אלא ביעקב ורחל, עכ"ז יש צלם דאבא ג"כ בברכת כהנים. ונ"ל הטעם, שאלו היה הזווג דז"א עצמו, אז היה כעין שבת שעולה בצלם דאו"א למעלה בבחינותיהן ובמקומם האמיתי, אך עתה יורד הצלם למטה ואינם מוחין גמורים לז"א, ועכ"ז בערך יעקב הם גמורים, ונקרא פנים. ועיין בדבר זה, שהרי נודע מהתיקונים שנשמת ז"א הפנימית (נ"א הפנימים) אשר עליו (נקרא אדם)⁸²⁶ הוא שם מ"ה דאלפין, והוא⁸²⁷ בחכמה כ"ח מ"ה, והוא בחי' חכמה דז"א, כי חכמה עילאה דאבא הוא ע"ב דיודי"ן. גם בזה תבין ענין העלאת מ"ד ע"י שם מ"ה בז"א כנודע⁹²³. והענין, שמ"ד שהיא (נ"א הוא)⁸²⁸ הטפה בהוצאות⁸²⁹ נשמות חדשות, אינו מוריד אותה אלא ע"ש הזכר⁸³⁰ שהוא החכמה דז"א (נ"א ע"י שם הנ"ל דמ"ה שהוא שם החכמה בז"א) שהוא החיה שבו, ואינה זו החכמה בבחי' עיבור או וניקה, רק החכמה הנזכר בבחי' חיה דז"א. והנה נודע כי שם ב"ן המעלה מ"ן הוא בנימין, ושרשו דכורא משם ע"ב דיודי"ן שהוא חכמה, והוא כמנין חסד⁹²⁴, והנה החסד שבע"ב⁸³¹ יכול להעלות מ"ן לצורך זווג אבא ואמא. וזה נמשך אל

⁹²⁰ התפשטות מכונה "הארת פנים" [והסתלקות הסתר פנים] (ביאורים ח"ב לט ע"א).
עי' מטי ולא מטי פרק ב' סוף אות ז' ועי' עתיק פ"ב סמוך לסופו ובפנימיות וחיצוניות דרוש טו ועי' לעיל פ"ז אות יא וכן בפ"ב אות יג יד (לש"ו).

⁹²¹ עי' דע"ה ח"ב קו ע"א (וכן צד ע"ד) שמחלק בין או"א עילאין ליסודות, שאו"א עילאין דוחין את החיצוניים וישראל לא.

⁹²² עי' דע"ה ח"ב לב ע"ב שמבאר כוונתו, שמה שהוא עתה ע"ב וס"ג היו אז ס"ג ומ"ה, ולא היה אור הב"ן מאיר כאור בפני עצמו כי אם בעולם הבריאה, ואז כל הנרנח"י שבעולם הבריאה היה לבחי' אור הנפש לכלי נוק' דאצילות.

⁹²³ בשער מ"ן (לש"ו).

⁹²⁴ כנודע בדרוש מ"ן [דרוש ח' וי'] כי שורשו הוא מג' [שמות] ע"ב דנוצר חסד שמשם רוחא דאמא דשביק בה אבא ומשום שורש הרוחא דשביק ז"א בנוק' והו' בה חסד שעל כן יכולה (לש"ו).

מאיר העין ח"א

הז"א מאבא שהוא חכמה, לכן נקרא רוחא, כי הוא זכר ממש שהוא בחי' רוח שהוא ז"א. } ל
ע"א {

והנה הזכר⁸³² בחי' חיה שהוא ג' מקיפי נר"ן ואפשר שהוא ג' אותיות צלם דאבא כנ"ל.
⁸³³הגה"ה. וזווג אב"א אינו כפשוטו. רק דע פירושו, כי הזווג הוא שהזכר מוליד ומוריד
מ"ד והנוק' מעלה מ"ן של הברורין, וכשהם עדיין אב"א אין בה עדיין כח לברר מ"ן, ואין ביסוד
(נ"א בהיסוד) שלה מ"ן להעלות, וא"כ איך יהיה הזווג. ולזה צריך שיהיו שניהן עולין זו"ן
למקום או"א עילאין, ואז היא מעלה מ"ן עצמה (נ"א עצמן) דבינה והוא מוריד מ"ד. ובהיותן
שם ודאי שחוזרין שניהם פב"פ (נ"א פניהם)⁸³⁴ לצורך הזווג שלהם⁸³⁵, כי א"א להזדווג אם לא
פב"פ. ובהיותן למטה עדיין אין להם תיקון גמור להיותן עומדין פב"פ, מחמת הקליפות שלא
יתאחזו בהם החיצונים באחוריים כנזכר, לכן עלו למעלה עד או"א, ושם חוזרים פב"פ⁹²⁵ כי אין
שם פחד הקליפות. ואז שם מזדווגים ע"י מ"ן דבינה עצמה שלקחה⁸³⁶ היא ביסוד שלה ומעלה
אותן בסוד מ"ן. נמצא כי כמעט זווג זה הוא עליון, ואינו נקרא על שםם רק ע"ש או"א, שהרי
ע"י כח מ"ן שלהם עצמן הם מזדווגים. ואחר שנגמר תיקונם בבחי' פב"פ, ויכולין להיות למטה
במקומם פב"פ, אז יש בה יכולת להעלות מ"ן וזה נקרא זווג פב"פ.

⁹²⁵ עי' לקמן שער מ"ז פ"ד וספר הגלגולים פ"ז וחסדי דוד אות עח (לש"ו).

מאיר העין ח"א

שער השביעי שער מטי ולא מטי ובו ה' פרקים
שער ז פרק א⁸³⁷

כבר בארנו באורך בכ"מ כי האצילות העליון⁹²⁶ התחיל להיות עקודים נקודים ברודים⁹²⁷, ועתה נחזור לבאר הענין באורך, ונבאר מציאות העקודים מה ענינם. הנה קודם מציאות העקודים, לא היה האור העליון יכול להתלבש בשום כלי, כי לא⁸³⁸ היה יכולת בכלים לסובלו, ושם היה האור בלתי מתלבש בכלי⁹²⁸ עד שהגיע התפשטות האור הגדול ההוא אל בחי' העקודים, ושם נעשה מציאות כלי א'⁹²⁹ אל האור הגדול ההוא⁸³⁹, ואז התחיל האצילות⁹³⁰ להיות בו איזה מציאות הגבלת האור, מה שלא היה יכול להיות הדבר עד עתה. אמנם תחלה היה האור כולו של החלקים המגיעים לאצילות⁹³¹ כולם נעלמים תוך כלי א' לבד⁹³², ואותו הכלי היה בו בחי' כלי של כתר העליון⁹³³⁸⁴⁰. אח"כ נתפשט האור יותר למטה מבחי' הנ"ל הנקרא עקודים⁸⁴¹, ואז נעשית י' כלים, אך כולם עדיין⁹³⁴ בסוד בחי' כלים דכתר⁹³⁵. פי', שידוע הוא כי כל ספי'

⁹²⁶ כוונתו לא"ק וכל עולמות א"ס שלמעלה מא"ק (ביאורים ח"ב מח ע"ד). כלומר שלשון "אצילות" בה נקט כאן היא פועל ולא עצם.

⁹²⁷ עקודים הוא ממוצע בין א"ס לאצילות, ונקודים המה השרשים הקטנים של אצילות, וברודים הוא האצילות שלאחר התיקון (ביאורים ח"ב מח ע"ד).

⁹²⁸ יש כלי שם, שכן כל אור אשר מהצמצום ולמטה מוגבלים להיות כל תחתון בערך העליון והם כולם בבחי' כלי, דאל"כ היה מתפשט לא"ס. [אמנם התחתון אינו משיג את העליון שהוא בגדר א"ס אצלו (עי' מב"ש יג ע"ד)]. ומש"כ כאן שלא היה כלי, כוונתו שיש ב' בחי' של כלי לכל אור, האחד לצורך עצמו והשני לצורך זולתו.

עי' אותו הכלי שהוא לצורך עצמו מקבל הוא מהאור העליון על דרך לבוש הנשמה המכונה "חלוקא דרבנן" (עי' זהר נח סו ע"א ועוד הרבה מקומות), ודרך אותו הלבוש מקבל כל תחתון בחינת "אור פני מלך חיים" מהאור העליון שעליו. וזה אינו צמצום של האור העליון, אלא צמצום של הזיו העליון המגיע לתחתון הנמשך מבחי' הגבורות דעליון המתנוצצת ומזהירה על התחתון, עד שנארגת ונעשית לבוש שלם אליו, (ועד"ז יש לכל נשמות הצדיקים, על ידי התורה והמצוות שלהם. והנה כל הנ"ל הוא המידה בימי החול, אבל בשבת וי"ט ור"ח עולות נשמות הצדיקים עד לגן עדן העליון ומתלבשות בלבושים יותר יקירין, והמה הנעשים מכוונות תורה ותפילה, ואלו הלבושים הם מסוד עולם המלבוש הנארג מר"א שערים דאותיות התורה).

הכלי הב' שהוא לצורך זולתו, עיקר עניינו להצמצם ולהמעיט את אורו כדי שיוכלו התחתונים לקבל את אורו, והכלי הזה הוא מה שיש באצילות, והמה הכלים העיקריים. וזהו לצורך זולתו, שכן על ידי זה הוא מתגלה לתחתונים (ביאורים ח"ב מח ע"ד). עי' לעיל הערה 227.

⁹²⁹ על ידי התפשטותו וריחוקו ממקורו נתעבה קצת, ע"י שמתעלם מקצת מאור הא"ס ועל ידי זה נעשה בו איזו חשכה ועביות לצורך הכלי, אמנם בגלל מיעוט העביות נעשה רק כלי א' (ביאורים ח"ב מט ע"ב), וכל כמה שהאור גדול יותר הרי שהבחנת הכלי מתמעטת (ביאורים ח"ב פא ע"ד).

⁹³⁰ ר"ל העקודים, שכן למעלה מעולם העקודים אין נקראים בשם "נאצלים" כלל אלא בשם "עולמות דא"ס", אמנם מאחר שעולם העקודים ממוצע בין אצילות לא"ס, הרי שאף עולם העקודים נקרא לפעמים עולמות דא"ס (ביאורים ח"ב מט ע"ב). [אמנם יתכן שלשון "אצילות" כאן הוא לשון פועל ולא עצם].

⁹³¹ כוונתו כנ"ל בהערה הקודמת שעולם העקודים נכלל עם האצילות ביחד, ונקראו בשם כללי אצילות. ומה שנקט כאן בלשון "נעלמים" הוא משום שהרי באמת בעת התהוות העקודים עדיין לא ניכר אור האצילות כלל, אלא היו נכללים באורות העקודים (ביאורים ח"ב מט ע"ב).

⁹³² זהו רק בהתפשטות השניה, שכן בהתפשטות הראשונה לא היה עדיין גילוי לחילוק אורות לי', והכל היה אור א' לבד (ביאורים ח"ב מט ע"ב).

⁹³³ אינו כלי וגבול ממש, אלא רק בכללות (דהיינו הכתר של הכלים), שכן לעולם הכתר אינו מכלל הפרצוף אלא הוא מקושר למה שעליו, והכתר עיקר עניינו הוא לגלות את מעלת הפרצוף ותכליתו (פת"ש עקודים טו). דהיינו העביות הנשארת מההתפשטות הראשונה, הרי היא בחי' כתר עליון, שכן הוא למעלה מכל ההתפשטות השניה, הרי הוא עיקר מציאות העולם (ביאורים ח"ב מט ע"ב עי' נוסחאות).

⁹³⁴ פי' כל זמן עולם הנקודות (ביאורים ח"ב מט ע"ג).

⁹³⁵ כל זה קשה מאד להלמו, שכן נודע שהכתר הוא אור בהיר, וככל שהספירות יורדים מתעבים יותר ויותר, ועיקר העביות הוא במלכות. אם כן, צריך היה שייעשו הכלים רק מהמלכות שלהם, והיאך יתכן שיהיו כלים דכתר. והנה כמו כן ד"ז קשה על העקודים עצמו, שמבואר שהכלי

מאיר העין ח"א

מהי"ס היא נכללת מי"ס⁹³⁶, ויש בכל א' בחי' כתר⁸⁴², ואותו (נ"א אמנם)⁸⁴³ חלק של הכלים שנוגעין למציאת הי' כתרם של {ל ע"ב} הי"ס⁹³⁷ היה בהם יכולת להעשות בהם כלים ושם היו נגזזים כל הי"ס כולם⁹³⁸, כי שאר חלקי הספי⁹³⁹ לא היו יכולים להעשות בהם כלים כי הכלים שלהם לא יכלו לסבול האור ההוא עדיין. וזה היציאה⁹⁴⁰⁸⁴⁴ הנק⁸⁴⁵ נקודים, והוא מה שאנו קורין יו"ד נקודות קודם אצי⁸⁴⁶. ובחי' העקודים (נ"א לי' נקודו' אצי' בבחי' העקודי')⁸⁴⁷ בראשונה⁸⁴⁸ נקרא נקודה א' לבדה, ואח"כ נעשה סוד האצילות כמ"ש בע"ה.

האחד שלו הכולל את כל העקודים נעשה מהכתר שבה. וביאור העניין הוא שאין הכוונה שהוא נעשה מהכתר עצמו, אלא הא דנקט בלשון "כלים דכתר" כוונתו לכלים הבאים מהרשימו של ההתפשטות הראשונה וממילא ד"ז שייך למעלת התפשטות הראשונה, וכל ההתפשטות הראשונה נקראת כתר לגבי ההתפשטות השניה. אמנם הדבר פשוט שכוונתו למלכות הפרטי של ההתפשטות הראשונה, וזו כוונת הרב כאשר מבאר ששורש הכלים הוא מהמלכות.

אמנם כל זה הוא רק בשרשי הכלים, ולכן כלי העקודים זך ודק מאד, שכן כל בחי' הכלי שבהם נעשות מהעביות דההתפשטות הראשונה והרי כל העקודים הוא בבחינת שורש לכלים התחתונים, אך עצם הכלים נעשים בהתפשטות השניה של הנקודות.

ופי' מש"כ הרב שהכלים נעשים מהכתרים שבהם, שבעולם הנקודות יצאה המלכות בבחי' הכתר שלה בלבד, כלומר שיצאה רק המלכות שבכתר, ושאר המלכיות לא יצאו כלל. והנה המלכות שבכתר הוא בעצם הכתר של המלכות, וממילא כאשר היתה לא היה במלכות כי אם הכתר שבה בלבד, היתה היא המלכות שבכתר דכל נקודה ונקודה. אם כן, באמרנו שהכלים דהנקודות נעשו מהמלכות שבהם, אף בזה כוונתו שהוא נעשה מהכתרים שבהם בלבד, שכן המלכות דכל נקודה נעשה רק מהכתר דכל נקודה (משא"כ המלכות של עולם התיקון שנעשתה מהמלכיות של כל י' הנקודות). אם כן, כשמבואר שהכלים נעשו מהמלכות, כוונתו למלכות הפרטית דכתר הפרטי דכל נקודה ונקודה.

ומש"כ שמהעביות דההתפשטות הראשונה של הנקודות נעשה שורש הכלים, פי' שמהעביות דההתפשטות הראשונה של הנקודות נעשו הכלים לג"ר שבהם, והכתר דכל א' מהז"ת הוא מהבינה. אמנם עיקר הכלים נעשה בכל מלך ומלך מאור הכתר שבו גופא, שכן כל מלך כלול מי'. נמצא, שיש חילוק בין כלים דג"ר דנקודות שנעשו מהעביות דההתפשטות הראשונה לבין הכלים דז"ת שנעשו מהכתר דכל מלך ומלך עצמו אמנם לכאורה הדבר נסתר ממש"כ הרב שכל י' הכלים נעשו מהכתרים דנקודות, ואם כן צריך היה שהכלים דג"ר ייעשו מהכתרים שבהתפשטות השניה גופה. וצ"ל שזה וזה איתא, שהכלים דג"ר נעשו משניהם: גם מהעביות שבהתפשטות הראשונה, וגם מהעביות שבכתרים דההתפשטות השניה, ולכן לא נשברו (ביאורים ח"ב מט ע"ג). גם ההתפשטות הראשונה דנקודים [ע"י כללים כלל ה' ו' (שהוא מה שנתפשט בתוך רגלי א"ק - ע"י לקמן שבירה ו')], היתה כעין ההתפשטות הראשונה דעקודים, בכך שבחי' י' הכלים לא היו כי אם בהתפשטות השניה (ביאורים ח"ב מט ע"ב).

טעם היות י' הכלים דנקודות נקראים יחד "כלי דכתר" הוא, מאחר שהכלים הם מכל העביות הנפרדת מהאור, ואז כל האור כולו הוא רק בגילוי הכתר בלבד (ביאורים ח"ב פב ע"ב). כלומר, כל ההתפשטות הראשונה נחשבת ככתר לגבי ההתפשטות השניה (ביאורים ח"ב ב ע"ב), כלי דעקודים אינו נעשה כי אם ממה שנותר מהאור דההתפשטות הראשונה ואין ניכרת בו חלוקת י' ספירות כלל, והוא בבחי' כלי א' בלבד (שם ב ע"ד). תמיד הכתר מכתיר את ההתפשטות השניה ומקיף עליה מלמעלה, על אף שיש להתפשטות השניה דעקודים כתר פרטי לעצמו (כללים ח"א צח ע"ב).

⁹³⁶ וכמו כן היתה כל נקודה כלולה מי' ספירות (ביאורים ח"ב מט ע"ג).

⁹³⁷ דהיינו י' הנקודות (ביאורים ח"ב מט ע"ג), והוא המלכות שבכל כתר וכתר. כלומר, עתיק יצא בי' נקודות, וכל נקודה כלולה מי'. אם כן, יוצא שבפרצוף עתיק יש י' כתרים, ומהם הג"ר נתקיימו והז"ת נשברו. וכן הוא בא"א וכן באבא וכו' (ביאורים ח"ב נ ע"א).

⁹³⁸ כל י' הספירות שבכל נקודה נגזזו בכלי של הכתר שבכל נקודה (ביאורים ח"ב מט ע"ג).

⁹³⁹ כלומר המלכיות דכל ט' הספירות האחרונות שבכל נקודה מחכמה שבה ולמטה, והמה גבורות. אמנם המלכיות דכתר מבוססים בחסדים, ולכן לא רצו לצאת בכל כח גבורתם האפשרי, ולכן יכלו לצאת למלכות אך לרגע, כדי להמעיט את השבירה והפגם. אמנם באמת רק בג"ר יצאה המלכות דכתר באור וכלי, אמנם בז"ת יצאה העביות ולא אור המלכות כלל, אבל הנקודה הז', הרי היא המלכות, יצאה בבחי' כתר בלבד, דהיינו מהנקודה הראשונה דכל פרצוף בלבד, וזה נעשה מהעביות שבאור שבו (ביאורים ח"ב נ ע"ב).

⁹⁴⁰ לגרסה זו (הנמצאת בדפוס מישור) כוונתו שלא יצאו בעולם הנקודות כי אם נקודות קטנות, הרי הם שרשים בבחינת גרעיני פירות למציאות שבכל ד' עולמות אבי"ע (ביאורים ח"ב נ ע"ג).

מאיר העין ח"א

ונתחיל לבאר מציאות העקודים מה ענינו. דע כי האור העליון⁹⁴¹ אשר הוא חלק⁹⁴⁹ הראוי להתלבש באצילות⁹⁴² אשר יש בו כח הי"ס, אע"פ שעדיין⁸⁵⁰ לא ניכר היותם י' אורות רק אחר גמר העקודים⁹⁴³ וכמ"ש בע"ה, אמנם ודאי שהכח של י' אורות אלו היה בהם תחלה, רק לפי שלא היה האור נגבל תוך הכלי לא היה ניכר עדיין מציאות היותן י'. והנה כאשר רצה המאציל העליון להוציא בחי' הכלים⁸⁵¹ ההוא הנקרא עקודים מה עשה, המשיך האור שלו למטה עד מציאות סיום שיעור הראוי להיות נעשה ממנו בחי' עקודים, שהוא עד הטבור⁸⁵², ואחר שהמשיכו חזר ונסתלק האור ההוא למעלה במקורו בפה. ונודע הוא, כי האור העליון כשהוא מתפשט וחוזר ונעלם מניח רושם⁸⁵³ חותם⁹⁴⁴ למטה בהכרח. והנה אותו האור שהוא הרשימו הנשאר למטה כאשר נסתלק אור עליון ונעלם במקורו, אז נשאר אור רשימו ההוא למטה בלתי אור עליון ההוא (הנסתלק)⁸⁵⁴, ואז ע"י התרחקו ממנו אור עליון אז נעשה אותו (נ"א באותו)⁸⁵⁵ אור הנשאר⁸⁵⁶ ונתהווה בחינת כלי⁸⁵⁷, כי סיבת התפשטות האור והסתלקותו אח"כ גרם להעשות מציאות כלי⁹⁴⁵. ולפי שכאשר האור הא' חזר ונסתלק היה מסתלק בבת אחת⁸⁵⁸ וברגע א'⁹⁴⁶, לכן כל מציאות אור הנשאר (מהם)⁸⁵⁹ נעשה (רק)⁸⁶⁰ מציאות כלי א'⁹⁴⁷, והוא נקרא בחי' כלי⁹⁴⁸ הנקרא כתר⁹⁴⁹, כי עדיין האור העליון לא היה נבדל בי"ס כי עדיין לא היה ניכר היותן י"ס⁹⁵⁰. ומה שנקרא כתר ולא ספירה אחרת הטעם הוא כי לעולם הכתר קרוב אל המאציל⁸⁶², והנה הכלי הראשון אשר האציל המאציל נקרא כתר בוודאי, אך מה שהאציל אח"כ עי"ז הכלי הנקרא כתר אז יקראו חו"ב⁹⁵¹ כו', אך עתה עדיין כולם בסוד י' כתרים⁸⁶³. ואחר התפשטות חו"ב⁸⁶⁴ אז נעשה שאר חלקי הספי⁸⁶⁵. סוף דבר הכלי שהאציל המאציל העליון לא יקרא אלא בחי' כתר לבד.

⁹⁴¹ כלומר דא"ק (ביאורים ח"ב נ ע"ד).

⁹⁴² כלומר מא"ק לעקודים ומעקודים לאו"א דא"ק ומשם לזו"ן דא"ק הרי הוא אצילות (ביאורים ח"ב נ ע"ד)

⁹⁴³ על אף שמבואר בעקודים ג' שהם יצאו בי' יציאות, אמנם לא היה זה בבחי' לידה זה מזה כמו שהיה אח"כ בהתפשטות השניה. וכמו כן לא היה בחי' כלי אלא לאחר גמר העקודים, שהרי לא נצטמצמו כל אחד להיות במדריגה בפני עצמה כלל, ולכן לא ניכר שהם י' ספירות כלל (ביאורים ח"ב נ ע"ד).

⁹⁴⁴ כאן הוא כולל את הרשימו והעביות יחד בתיבות "רושם חותם", ועיקר כוונתו הוא לחלק העביות בלבד (ביאורים ח"ב נ ע"ד).

⁹⁴⁵ הכלי הרי הוא העביות, מתחיל את התהוותו תיכף מעת ההתפשטות, אלא שאין ניכרת העביות כי אם לאחר הסתלקות האור הזך ממנו (ביאורים ח"ב נ ע"ד).

⁹⁴⁶ אין כוונתו לאור כולו בבת אחת, אלא היתה הסתלקות בהדרגה מספירה לספירה (עי' עקודים ו' [נדצ"ל ד' וה']). כוונת הרב כאן היא לעלייתם מספירה לספירה, שלמעשה אינו כי אם עליית כל הספירות כאחד ממקום למקום, שלעניין זה עלו כולם בבת א', כך שבעת שעלה הכתר במקומו כל הט' עלו יחד אתו, כל א' למקומו הראוי לו [ועי' ליקוטי נוסחאות] (ביאורים ח"ב נ ע"ד).

⁹⁴⁷ אם היה עולה הכתר למעלה למקורו וט' הספירות שתחתיו היו נותרים במקומם, הרי שהיתה נעשית עביות בכתר בלבד והיה נעשה לכלי בפני עצמו. אך מכיוון שכולם עלו יחד, נעשה הכל כלי א' (ביאורים ח"ב נא ע"א).

⁹⁴⁸ הגם שהאמת לאמיתה היא שהוא בבחי' אור ולא כלי, אמנם בערך האור שנסתלק ממנו הוא אכן נקרא כלי (ביאורים ח"ב נא ע"א).

⁹⁴⁹ כל התפשטות הראשונה היא בבחי' כתר לגבי ההתפשטות השניה. ועי' לעיל עקודים א' (ביאורים ח"ב א ע"ד הערה 741) (ביאורים ח"ב נא ע"א).

⁹⁵⁰ לכן הם מכונים "כתר", מכיוון שבהתפשטות הראשונה הם היו עדיין רק בבחי' ספירה אחת בלבד. אמנם קשה, שהרי יצאו בי' יציאות, ובכל יציאה ויציאה נתוסף בכל הקומה, וכמו כן חזרו בי' חזרות, ואם כך כיצד לא ניכרו י' בחי' נפרדות. אלא פירוש דברי הרב הוא שלא היה ניכר שהם י' מדירגות בפ"ע, שכן באותו הזמן לא היה באף אחד מהם סיבה הגורמת להבחין ביניהם, שכן זה לא נעשה כי אם כאשר הם יוצאים ונולדים זה מזה. ומש"כ לעיל שהם י' ספירות, הוא רק ע"פ השורש הנעלם שבהם (ביאורים ח"ב נא ע"א).

⁹⁵¹ מבואר בשמ"ש שזה בבחינת נקודות, ואפשר לומר שהיינו ההתפשטות השניה דעקודים (ביאורים ח"ב נא ע"ב).

מאיר העין ח"א

ונבאר עתה מציאות זה ההסתלקות של האור העליון⁸⁶⁹⁵². כי הנה כאשר נעריך שמציאות זה הכלי שכולל כל האור⁸⁶⁷⁹⁵³, הנה בהכרח הוא כאשר מסתלק האור ממנו⁸⁶⁸ יהיה בו חלקים הראויין להביט אל האור ההוא [המסתלק מהם]⁸⁶⁹ ובהתרחקו מהם יתרחק מהם הבטת⁸⁷⁰ פנים אל פנים כפי שיעור התרחקו והמשל בזה, {ל ע"ג} כי כאשר האור מסתלק מהחלק הי' של הכלי הזה אשר יקרא אח"כ⁸⁷¹ בשם בחינת מלכות כמ"ש, הנה אותו החלק הי' מן הכלי ההוא אשר ממנו נסתלק מהם האור ההוא שעי"כ נעשה כלי כנ"ל ואז⁸⁷² הכלי הפך פניו למטה, כי כיון שנעשה עתה בחי' כלי בהפרדו מן שורש האור שלו אין בו יכולת להסתכל בו פב"פ, ואז הופך פניו⁸⁷³ אחר שנעשה בחי' כלי, ואז אינו מסתכל באור עליון⁹⁵⁴ שנתרחק⁸⁷⁴ ממנו אלא דרך אחר⁸⁷⁵⁹⁵⁵, והנה גם האור העליון יקרא עתה אחר⁸⁷⁶ בעת הסתלקותו, ויהיה הכלי עם האור ההוא אב"א. ואחרי אשר נסתלק האור ההוא ג"כ עוד שיעור חלק א'⁸⁷⁷ אשר יקרא אח"כ בחי' היסוד ונסתלק מכולו, אז גם החלק⁸⁷⁸ הזה יהפוך פניו⁹⁵⁶ מן האור העליון, כי לא יוכל לקבלו, ואז גם בחי' [כלי] ראשונה הנקרא מלכות, כיון שהאור נתרחק ממנה⁸⁷⁹ תוכל להפוך פניה למעלה, ואז יהיה המלכות ויסוד פב"פ⁹⁵⁷, רק היסוד יהיה עם אור עליון אב"א. וכן כאשר יסתלק בחי' אור של ההוד⁹⁵⁸ אז ההוד יהיה אב"א עם האור העליון, ואז היסוד הפך פניו אל ההוד ויהיה ההוד ויסוד פב"פ, ומלכות תהיה פנים באחור פני המלכות באחורי יסוד, כי תאורת וחשק הספי' להחזיר פניהם אל האור⁹⁵⁹, אך הספי' הקרובה אל האור [אשר מסתלק ממנו]⁸⁸⁰ לא תוכל להחזיר עדיין פניו אליו עד שיתרחק מהאור שיעור ספירה אחת. וכן כאשר יסתלק האור מבחי' הנצח, אז הנצח יהיה אב"א עם אור העליון ופב"פ עם ההוד, ויסוד יהיה פנים באחור⁹⁶⁰ עם ההוד, ומלכות ג"כ פנים באחור עם היסוד. וכן עד"ז עד שתסתלק האור מכל י' חלקי הכלי ואז יהיו כל הספירות פנים באחור, פני תחתונה באחור עליונה, אך הכתר עם החכמה יהיו פב"פ, כי הכתר עם האור [העליון]⁸⁸¹ הם אחר באחור⁹⁶¹ לטעם הנ"ל, ובזה מוכרח שכתר וחכמה יהיו פב"פ⁹⁶².

⁸⁸²הרי ביארנו סוד הסתלקות ואיך נתהוו הכלים עי"ז. אמנם אע"פ שביארנו היות בכלי זה מציאות כלי מלכות ויסוד וכו', לא מפני זה יקראו י' כלים, כיון שעדיין לא יש היכר להיותן י"ס, וג"כ כי האור נסתלק ביחד⁹⁶³, רק הענין הוא כדמיון כלי ארוך אחד⁹⁶⁴⁸⁸³ אשר חלקים שלו

⁹⁵² מאחר שכאן הוא שורש לכל המציאות של האצילות, שכן בו יש ממש התגלות והסתלקות, לכן שורשו הוא בעקודים (פת"ש עקודים טו).

⁹⁵³ ר"ל העביות אשר היתה כלולה בכל האור כולו בהתפשטות הראשונה. ומכיוון שהיו י' יציאות וי' עליות, לכן נחלקו לי' חלקים של אור א' (ביאורים ח"ב נא ע"ג).

⁹⁵⁴ כלי הכתר הוכרח לעמוד באופן שבו פניו פונים כלפי מטה שכן אם יהיו פניו כלפי האור העליון הרי שתבטל עביותה (ביאורים ח"ב סא ע"ג).

⁹⁵⁵ פי' "פנים ואחור" במקום זה אינו יכול להיות כפשוטו, אלא עניינו ש"פנים" הוא עיקר במאור והנהגה, ו"אחור" הוא הטפל בהנהגה (פת"ש עקודים טז).

⁹⁵⁶ אין מושג של "פנים ואחור" באורות, אלא רק התפשטות והסתלקות. לכן, כל זמן שהאור נמצא במקומו, הוא מאיר למטה, משא"כ כאשר הוא מסתלק. אמנם לכלי יש פנים ואחור (ביאורים ח"ב נא ע"ג).

⁹⁵⁷ אז יש השתוות ליסוד עם המלכות (פת"ש עקודים יז).

⁹⁵⁸ באותו רגע שעלו אורות היסוד והמלכות, שכן כולם עולים יחד (ביאורים ח"ב נא ע"ד).

⁹⁵⁹ אז היסוד פונה אל ההוד לקבל הארה ממנו, שכן היסוד מוכן לקבל שלימות יותר עליונה מכפי מדריגתו ואז אין הארת פניו של היסוד יכול לפנות אל המלכות, וכאן הוא שורש לכל בחי' פב"פ ואב"א ואב"פ שבאצילות (פת"ש עקודים יז).

⁹⁶⁰ גם זה נחשב כהארה (ביאורים ח"ב נא ע"ד).

⁹⁶¹ זהו רק בעת ההסתלקות, אמנם כאשר נתפשטו האורות בהם פעם שניה, חוזרים כל חלקי הכלי להיות פניהם פונים למעלה כדי לקבל את האורות הנכנסים בהם, שכן כל נתינת אורות היא לעולם בבחינת זיווג פב"פ (ביאורים ח"ב נב ע"א).

⁹⁶² ממילא יוצא שיש בין הכלי לאור את כל ד' הבחי': פב"פ כאשר יש הפסק ביניהם, פב"א כאשר האור מסתלק מהם, ואב"פ כאשר אין הפסק ביניהם, ואב"א בעת שהאור עולה מהכלי שלו. וזהו שורש כל ד' הבחינות שבאצילות [אמנם באצילות ד' בחי' אלו המה היחסים שבין כלים כללים] (ביאורים ח"ב נא ע"ד).

⁹⁶³ ר"ל גם באור וגם בכלי חסרה בחי' י' ספירות (ביאורים ח"ב נב ע"א).

מאיר העין ח"א

אינם שוים כפי התרחקות של החלקים ההם מקצתם אל קצתם, והרי ביארנו מציאות האור והתפשטותו והסתלקותו והם ב' בחי' 965 כמ"ש בעזרת האל. ועתה 884 יש התפשטות והסתלקות אחר כאשר יתבאר בע"ה ואז ישלימו ד' בחי'.

והענין הוא שכאשר נשלם בחי' הכלי הזה ונעשה כלי ע"י הסתלקות האור, אז כאשר יחזור האור להתפשט בו אז ישאר בחי' אורות וכלים 885. אמנם כאשר נתפשט האור בכלי זה פעם ב' אינו מתפשט כסדר הא' אך נגלה ונעלם, וז"ש בזוהר מטי ולא מטי 966, ואלו הב' בחי' נקראו התפשטות והסתלקות (נ"א בחי' שניים יקראו הסתלקות והתפשטות) 886 הנ"ל שבהם יושלמו הד' בחי' 967, 887 והענין כי תחלה מטי האור תוך הכלי של הכתר ואח"כ מסתלק ממנו, ואח"כ מטי האור בכלי של חכמה וחזר אח"כ להסתלק, וכן עשה בכל י' כלים וזה (נ"א {ל ע"ד} ואז) 888 נקרא מטי ולא מטי הנזכר בזוהר תמיד. ולעולם יש בטבע האור שהוא לבא (נ"א להביא) 889 ולהאיר ואח"כ מסתלק, כמו שיש בטבע שלהבת הנר שהיא מתנועעת, וכן נשאר תמיד האור שהוא להיות מול"מ בכלים האלו הנקרא עקודים, כי לסבת היותן בכלי א' אין כח בכלי הזה לסבול האור אם לא בהיותו מטי ולא מטי 968.

והרי בארנו בזה ד' בחי' שהם התפשטות הא' והסתלקותו והתפשטות הב' והסתלקותו, וגם בארנו שזה התפשטות והסתלקות הב' נקרא מטי ולא מטי, ולכן נקרא הכלי שהוא עקודים לפי שהוא כלי א', והוא מקשר ועוקד י' אורות בתוכו. ובזה ג"כ נתבאר איך הכלי נקרא כלי א' לבדו והאורות נקרא י' 969, לפי שכשנסתלק האור (יש סילוק א' לעשות הכלי כנ"ל (נ"א הסתלקות שהוא נעשה כלים כנ"ל) ואז נסתלק האור בבת אחת) 890 ולכן הכל נקרא כלי א' לבד ולא י' כלים משא"כ באורות שבתוכם 970, שכאשר יחזרו להתפשט התפשטות האמיתי שהוא התפשטות הב', הנה אינו מתפשט בפעם א' בתוך הכלי 971 כמו שנסתלק, אלא נכנס ויוצא י'

964 בעולם העקודים אין לאף ספירה פרטית גוף ועביות כמידתו לצמצמו ולהחזיקו, לכן הם עולים תמיד במטי ולא מטי, וחוזרים תמיד למעלה. נמצא, כי כל י' בחי' העביות המה רק כדמיון כלי א' ארוך (ביאורים ח"ב ב ע"א).

965 כלומר שגם בהסתלקות נעשו מציאויות גדולים לצורך העקודים (ביאורים ח"ב ב נב ע"א).
966 כלומר התפשטות והסתלקות, כענין שנאמר "והחיות רצוא ושוב" (בהגר"א בפ"י ס"י ט ע"ד), דוגמת הדיבור, שהאדם מדבר בהוצאת הבל מפיו, וכשגומר הדיבור מסתלק ההבל למקורו (פת"ש עקודים יד).

הנה הרב כאן באר שעניין מול"מ שייך דווקא לעולם העקודים. אמנם ד"ז צ"ע, שכן לכאורה לא נמצא בלשון הזוה"ק עצמו שדבר זה שייך לעקודים בפרט ואכן עי' בבהגר"א על דברי הס"י הנ"ל שאומר שמול"מ הוא עניין השייך בכל הספירות, עולמות ומדרגות.
והנראה שכוונת האר"י כאן הוא שכל קיומו של עולם העקודים הוא על דרך התפשטות והסתלקות תמידיות, ומדברי הזוהר מתבאר דהיינו זיווג תמידי, וזו מעלת העקודים.
והנה למעשה עניין מול"מ נזכר בזוה"ק פעמים: שלח קסד ע"ב – לענין הארת המשיח, בראשית טז ע"ב (וכן נח סה ע"א, ופקודי רסח ע"ב) לענין זיווג אורא ומוחא. והנה יתכן לומר שסברת רבינו היא שכל הנ"ל הוא שורש לעקודים, אמנם דבר זה לכאורה קשה להולמו, שכן בפשטות דברי הזוה"ק קאי על אורא ומוחא דאצילות, ועוד, הרי הזוהר מדבר על הזיווג שבמוחא עצמו, ולא על יציאתו דרך האח"ף ובפרט הפה. לכאורה הנראה לענ"ד אולי לבאר שחידושו של רבינו הוא שהזיווג השרשי של העקודים הוא במטי ולא מטי, ולכן אף כל יציאתם ומהותם הוא באופן זה. ובזה באמת חלוק העקודים משאר העולמות שם אין זיווגם השרשי במול"מ, וצ"ע, (ועי' זוה"ק יתרו עב ע"א).

967 דהיינו ד' אותיות שם הו"ה ב"ה אשר בעולם העקודים (ביאורים ח"ב ב נב ע"א).
968 מאחר דכלי דעקודים הוא הכלי הראשון, ממילא לא היה כלי גמור, אלא זך בתכלית הזכות. לכן אין בכחו לסבול את האור אם לא במטי ולא מטי, ולכן תמיד הוא מאוחד עם שרשו (ביאורים ח"ב ב נב ע"א).

969 כלומר בהתפשטות הב', שאז יצאו מלמעלה למטה דהיינו מכתר ועד המלכות (ביאורים ח"ב נב ע"ב).

970 שכן אליבא דאמת אין סיבה לחלק את האורות לי' באופן שיהא א' נבדל מחבירו, שהרי היו כולם אז כאור א' ארוך. וצ"ע, שכן מבואר בעקודים פרקים ג' - ו' שגם בהתפשטות הראשונה היו י' אורות. וצ"ל שמה שכונו אורות ההתפשטות הראשונה בשם י' ספירות הוא רק לשון מושאלת, שהרי אי אפשר להשתמש ולדבר בהם אלא על ידי קריאת שם לכל א' וא', ונקראו כך על שם העתיד להיות לאחר ההתפשטות השנייה (כללים ח"א צח ע"א).
971 בכל הכלי כולו שכן הוא אור א' ארוך (ביאורים ח"ב ב נב ע"ב).

מאיר העין ח"א

יציאות וי' הכנסות, נכנס ויוצא י' פעמים, א' בכתר וא' בחכמה וכן בכולם, ולסיבה זו נקרא י' אורות, אבל הכלי בבת א' נעשה ע"י הסתלקות א' שנסתלק בפעם אחת, ולכן יקרא כלי א'.⁸⁹¹ והנה ד' בחי' אלו הם מציאות ד' אותיות הוי"ה⁹⁷², כי י"ו הם ב' בחי' התפשטות⁹⁷³, וה' ה' הם ב' בחי' הסתלקות⁹⁷⁴. וכבר ידעת כי שם הוי"ה אינו מתחיל אלא מחכמה ולמטה⁹⁷⁵, והטעם לפי שד' בחי' אלו לא שייכים אלא מחכמה ולמטה, אבל בכתר לא יש בו רק ב' בחי' בלבד⁹⁷⁶, וכנגדן נקרא י"ה יהו"ה⁸⁹². וז"ס (ישעיה נב ד) כי ב"ה ה' צור עולמים, לפי שבהם התחיל לצייר ולברוא את העולם מתחלה שהוא סוד עקודים אשר הם סוד י"ה הוי"ה, כי י"ה בכתר⁹⁷⁷, והוי"ה בשאר פרצופים⁸⁹³ כולם. והטעם כי הנה למטה בט"ס יש בהם ד' חסרונות⁸⁹⁴ (האור אשר זה עצמו יגרום כינוי [נ"א שינוי]⁸⁹⁵ השם באור העליון לשיוכל לקרות בשם הוי"ה לד' חסרונות אלו אשר)⁸⁹⁶. ואלו הם⁹⁷⁸, הא' הוא התפשטות האור פ"א⁹⁷⁹, כי אז התחיל האור להתפשט בכתר ראשון מכולם, ואז כל הט' שלמטה ממנו היו חסרים מאותו אור באופן זה, כי בעת שנתהווה האור במציאות הכתר עדיין כל השאר היו חסרים, והרי זה חסרון א' בהתפשטות הא' בט' כלים, ואין חסרון זה נוהג בכתר. גם בהתפשטות הב' יהיה חסרון זה פ"ב בט"ס ולא בכתר, הרי שיש ב' חסרונות בט"ס ולא בכתר, כי כאשר לא נאצל שום אור לא יקרא זה חסרון⁹⁸⁰, אך אחר שהתחיל כבר זה האור להתפשט ונתפשט בכתר תחלה אז ט"ס יקראו חסרי

⁹⁷² עי' בספר הכללים שם כמעט כל הספר עוסק בלהשוות את כל ד' העינים של התפשטות והסתלקות באופן שהוא שייך לכל עולם ועולם. והדבר פשוט ע"פ האמור כאן, מכיוון שכל העולמות המה גילויים של שם הוי"ה ב"ה.

⁹⁷³ הראשון בקימוץ (בבחינת האות י') והשני בהתפשטות הקו בגילוי (בבחינת האות ו'), שכן בהתפשטות הראשונה נכנסו האורות בהדרגה, בתחילה מלכות היא במקום הכתר, ואח"כ היסוד הוא במקום הכתר, ומלכות במקום החכמה וכן כולם, אמנם בהתפשטות השניה כל ט' האורות נכנסות למקום הכתר כמש"כ בעקודים ג' (פת"ש עקודים כב).

⁹⁷⁴ על אף שאפילו בהתפשטות השניה לבד יש בו בעצמו גופא את כל הגילוי דשם הוי"ה ב"ה, מאחר שיש בו י' ספירות. אלא כוונת הרב כאן היא לכללות עולם העקודים (ביאורים ח"ב נב ע"ב). אמנם עכ"פ קשה ע"ז: א) שהרי לעולם אין זמן א' שכל ד' הבחינות האלה נמצאות יחד, אם כן כיצד זה יכול להיות גילוי של שם הוי"ה א'. ב) שכן ההתפשטות וההסתלקות הראשונה אירעו רק פעם א', ואילו ההתפשטות וההסתלקות השניים המה תמידיים, ומה השייכות של ארבעתן להיות כא'. ג) איך אפשר לומר על הסתלקות שהיא גילוי של האות ה', הרי סילוק אינו גילוי וחיודוש הארה אלא אדרבא סילוק והעדר אור. ד) איך שייך לכנות ב' התפשטויות בב' אותיות שונות (י' ו'), הרי ההתפשטות השניה היא אינה כי אם תולדה של ההתפשטות הראשונה.

והנראה ליישב כנ"ל הערה 19, שההתפשטות הראשונה הוא בבחינת א"ס המקיף לגבי ההתפשטות השניה, וההסתלקות הראשונה הוא בבחי' צמצום ומקום של ההתפשטות השניה. וכמו כן ההתפשטות השניה קיימת תמיד, שכן היא גופא הדעת הכללי דכל העולמות כולם, ואילו ההסתלקות השניה היא הצמצום הנעשה אח"כ בקו הנז' מטיבורו ולמטה. ועי"ז נתגלתה מדריגה חדשה של מציאות דמ"ה וב"ן הכלליים שבא"ק (ביאורים ח"ב נב ע"ג). ועי' לקמן הערה 981.

⁹⁷⁵ כמש"כ בזהר ויקרא י', יא (ביאורים ח"ב נג ע"ב).
⁹⁷⁶ פי' שלא היו בו כי אם התפשטות אחת והסתלקות א' בלבד. טעם הדבר, שכן הכתר הוא תחילת גילוי הרצון לבא לידי פעולה גבולית ומדה. והנה אין שם שייכות לחסרונות הנובעות מהמציאות של ההתפשטות השניה, שכן התפשטות הכתר אינה בגבול, שהרי כאשר נכנס אור הכתר למקומו יתכן כי הוא עדיין קשור בבחי' שלמעלה הימנה. אמנם ההתפשטות הא' הכללית שייכת בו, משא"כ ההתפשטות השניה, הרי היא ההתפשטות הפרטית (פת"ש עקודים יט).

⁹⁷⁷ עי' ביאורים ח"ב נג ע"ב שאין להקשות ששם דכתר הוא גם אה"ה וגם קוצו של יו"ד, שכן יש כמה בחי' לכל שם ושם, ועי' לקמן הערה 981.

⁹⁷⁸ גילוי השם אינו מתחיל כי אם לאחר שנצטמצם האור דא"ס שהוא בלתי גבול ותכלית, לכן לא שייך בו שם כלל. שכן כל שם הוא גילוי פרטי והוראת גבול. ובשם הוי"ה ב"ה שהוא שם העצם אשר עצמותו ית' נקראת בו, הוא אינו נקרא בו אלא רק לאחר שנצטמצם בצמצום אחר צמצום. שיש צמצום מיוחד לכל אות ואות שבו, וכל אות הוא למטה מהעליון שעליו. וזהו ענין ד' החסרונות הנזכרים כאן (ביאורים ח"ב נג ע"ג).

⁹⁷⁹ עי' לעיל הערה 19 שעצם ההתפשטות היא גופא צמצום.

⁹⁸⁰ טעם הדבר, שלפני ההתפשטות הראשונה יש לכל עולם אור עליון בלבד, והוא בבחינת אמיתתו הנעלמה לגבי התחתון הרי הוא עליון עוד יותר מהגילוי הראשון דאור א"ס ית', ואסור לדבר ולהרהר בו כלל (ביאורים ח"ב נג ע"ד). ועי' ביאורים לעיל הערה 19.

מאיר העין ח"א

האור ההוא לפי שקדם אור הכתר אליהם⁸⁹⁷. אך הב' חסרונות אחרים (היו נוהגים)⁸⁹⁸ הם בין בכתר בין בט"ס. והוא ב' בחי' הסתלקות⁹⁸¹, כי זה נקרא חסרון אמיתי בין אל הט"ס ובין אל הכתר עצמו.

⁸⁹⁹ונבאר ענין זה מ"ש כי בחי' אלו נקראו כי ב"ה ה' צור עולמים. והענין כי זה סוד הפסוק (תהלים טז ה) סולו לרוכב בערבות ב"ה שמו. ויש לדקדק בפסוק דהוה ליה למימר י"ה שמו מאי ב"ה שמו, אך { לא ע"א } הענין הוא כי כל השם כלול ב"ה, וזהו ב"ה שמו, כי י"ה במילואו הוא יו"ד ה"א גימטריא כ"ו שהוא הוי"ה, הרי כי ב"ה הוא שם הוי"ה ממש, ושם י"ה בכתר לרמז איך ממנו יצא שם הוי"ה ובו כלולין כל ד' אותיות הוי"ה.⁹⁰⁰

שער ז פרק ב'⁹⁰¹

אמנם מציאות מטי ולא מטי צריך לבאר היטב מה ענינו.

ונאמר כי תחלה מתחיל האור לבא בכתר וכל הט'⁹⁸² אורות כלולים בו⁹⁰²⁹⁸³, ואח"כ חזר להיות בחי' לא מטי (נ"א בחי' מול"מ)⁹⁰³, שחזר ויצא משם אור⁹⁰⁴ המגיע⁹⁰⁵ אל הכתר⁹⁸⁴, אך

⁹⁸¹ אם החסרונות דהכתר המה רק ב' ההסתלקויות, צריך היה שלא יתגלה בכתר כי אם ב' ההה"ן בלי האות י' (וממילא אין גילוי של שם י"ה), שכן האות י' מורה על ההתפשטות. אמנם מה שאמר ש"ו המה ב' בחי' ההתפשטות, אין כוונתו להתפשטות הראשונה עצמה (הרי היא האות י'), שכן ההתפשטות הראשונה נשארת כולה למעלה ומבפנים, ואין לה גילוי בשום אור, אלא כוונתו לרשימו הנשאר למטה מהתפשטות הראשונה, והרשימו כלול מב' בחי' הרי הם אור ועביות, והם נחלקים ונבחנים לשניים הרי הם אור וכלי. ולא נתגלתה העביות בכתר אלא רק בהתפשטות השניה. אם כן, הה' הראשונה שבאה מההסתלקות הראשונה, לא נתגלתה ולא נעשתה בכתר אלא לאחר מכן דהיינו בהתפשטות השניה. לכן הרב אינו כולל בכתר את ב' ההסתלקויות לשניים, ולכן הוא אות ה'. והאות י' הוא האור דהרשימו שנשאר מההתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב נג ע"ד).

⁹⁸² (הערת המלבה"ד: עי' עקודים ג' הערה 815, שצ"ל ח' והוא לכאורה טעות החוזרת ע"ע ברוב הפרק וצ"ע. וכן לקמן ד"ה 'ואמנם לעיל' בסוף הפרק שם חוזר בו מדבריו כאן, וצ"ע מ"ט מביאו באופן שלכאורה אינו נכון [ועי' בליקוטי נוסחאות שבשעה"ק העניין מובא כתקנו]. ועי' פת"ש עקודים שם נמצא את אותה הסתירה, שבפתח כ' כותב ט' ובפתח כב כותב ח'. אמנם עי' לקמן הערה 1018, ולפי זה יש מקום לגרוס גם ט' וגם י', וממילא מובן מאד שהארי' מחליף מזה לזה בין פרק זה לפרק הבא.

ויש לעיין בסידור פניית הכלים כאן. ולכאורה נראה שכאשר הכתר מקבל הארה מהמאציל, פניו למעלה, ורק אחר כך פונה למטה לחכמה ליתן הארה לבד בלא אורות, וצ"ע מ"ט לא כתב הדבר בפירושו.

⁹⁸³ מכיוון שאינו אלא כלי א', הוא לא יכול היה לקבל את האור אם לא על ידי בחי' מטי ולא מטי. שכן העקודים ממוצעים בין בחי' בלתי בעל תכלית לבעל גבול, כעין חומר היולי (עי' ע"ח קיצור אבי"ע י') הכולל בתוכו את כל הצורות, וכן הדבר כאן, שאי אפשר לעמוד על כל חלקי הגבול אלא רק באופן כללי (פת"ש עקודים יח). ועי' לקמן הערה 964, שם עשינו קיצור לסדר מטי ולא מטי.

⁹⁸⁴ דהיינו שחזר ועלה אל מקורו, דהיינו מהפה ולפנים. והנה עליה זו נעשתה לשם ב' תועליות: א) כדי שהאור שנכנס לכלי הכתר יתייחד למעלה לקבל שפע משרשו, ב) התאפשר לספירות התחתונות לצאת במדריגתם האמיתית, וכל זה משום רוממות מעלת עולם העקודים שתמיד קשור לשרשו, ולכן מובן הדבר שמיד לאחר ירידת הכתר הוא עולה למעלה לשרשו, וזוהי בחינת "רצוא ושוב" (ביאורים ח"ב נד ע"א). וכנראה שאז היו פניו של הכתר פונות למעלה כלפי המאציל, עי' הערה 982.

והנה לפי דברינו לעיל הערה 966, שמטי ולא מטי הוא זיווג תמידי, הרי שצ"ע בדברי הלש"ו הן בכללים והן בביאורים, שכן אם מול"מ הוא זיווג תמידי והוא כניסה ויציאה כביכול בפועל ממש, אם כן פשוט שאין המדובר כאן בעליית אורות בבחינת מיתה כמש"כ בכללים, אלא הוא בתורת עליית מ"ן ומיד אחריו ירידת מ"ד. ואפילו בדברי הביאורים שעליית אור עניינו כדי שיצא התחתון במדריגתו הראויה לו, צ"ע אם אפשר לומר שהזיווג השני (כלומר הכניסה השניה) אכן מוריד הארה כדי להשפיע יותר. ואולי אפשר לומר שזה נכלל בדברי הלש"ו.

עי' לש"ו כללים ח"א לו ע"ג (וכן הוא בח"ב יז ע"ב בשם הרש"ש) שייסד בעליות אור (חוץ ממש"כ כאן בעקודים), שכל עילוי באורות אינו יכול להיות עליה למעלה ממש, דא"כ אינו עילוי אלא אדרבא הוא כעין מיתה, שכן עיקרו הופך להיות נעלם. אלא בע"כ דעיקר עניינו הוא שנמשך אור גדול מבחינות עליונות יותר לבחינות התחתונות מהן עד שמתעלה התחתון במקומו ונהפך להיות במדריגת העליון.

מאיר העין ח"א

הט⁹⁰⁶ אורות אחרים היו נשארים בכתר⁹⁰⁷ כי יש כח בכתר לסובלם⁹⁸⁵, ואז בעת אשר לא מטי בכתר האור אליו אז ממשיך כתר אל⁹⁰⁸ החכמה פב"פ⁹⁸⁶ כנ"ל⁹⁸⁷ את הט' אורות ונתנם בחכמה⁹¹⁰, ואז החכמה הפכה פניה⁹¹¹ אחר שקבלה הט' אורות ומאירה לבינה פב"פ הארה לבדה, אבל אינה נותנת לה עדיין את הח' (נ"א את הז')⁹¹² אורות⁹⁸⁹.

אח"כ חזר אור הכתר⁹⁹⁰ להיות מטי בכתר, ואז אור החכמה⁹¹⁵ חזר להתעלם בכתר⁹¹⁶ מחמת החשק שיש לה להתחבר עם הכתר, ואז⁹⁹¹ כלי חכמה הפך פניו אל הכתר, ונתן לו את האור שלו⁹⁹². אך אור הבינה שהוא [שהיה] בחכמה⁹¹⁷ אינה עולה עמו בכתר מחמת חשק הבנים שהיא אמם⁹¹⁸. וכבר ביארנו⁹⁹³ כי אין מציאות חזרת פנים ואחור רק בבחי' כלים, אבל באורות עצמן לא יצדק בהם פנים ואחור רק התפשטות והסתלקות. ואמנם אחרי הפכו כלי של חכמה פניו נגד הכתר ועלה שם האור שלו, הנה אח"כ חזר והפך פניו למטה⁹⁹⁴ נגד הבינה ונתן לה את

⁹⁸⁵ וכן הוא בחכמה ובבינה, שכן כל עליון היה כלול מתחילה מכל התחתונים שלמטה הימנו. ודבר זה מוכרח הוא, שכן כל התפשטות השניה אינה כי אם תולדה וקו דק ביחס להתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב נד ע"א).

⁹⁸⁶ [הערת המלבה"ד: צ"ע, שהנותן כאן חסר מעצם אורו, ואם כן איך שייך בו בחינת זיווג פב"פ ועי' לקמן הערה 992 מש"כ בשם הפת"ש. ונלע"ד שאולי אפשר ליישב שכאן מיירי בזיווג לשם הולדה ולא זיווג לשם קיום (הרי הוא עניין המול"מ האחרונים). והנה כאן הפב"פ היה אחרי שהכתר העלה את אורו למאציל ואז פניו היו כלפי מעלה, וכאן החזיר פניו ע"מ לגרום הולדה ולא בתורת זיווג סתם.

⁹⁸⁷ כוונתו למש"כ לעיל פרק א' שבגמר ההסתלקות הראשונה היו הכתר פב"פ עם החכמה (ביאורים ח"ב נד ע"ב). [הערת המלבה"ד: וקשה, שכן חזרת האור של כלי הכתר לתוך הכתר היתה בעת שכלי הכתר פונה למעלה, ולאחר הסתלקות האור חזר הכלי ופניו כלפי מטה, למימרא שפניית כלי הכתר כלפי החכמה שלמטה הימנו אינה מחמת הזדווגותו עמו פב"פ, וצ"ע. אלא נראה שכוונתו כמש"כ שם (הערה 959) שכל פניות כלי הכתר המה השורש לכל בחי' פב"פ ואב"א ואב"פ שבאצילות, וזה כוונתו באומרו 'כנ"ל', ועי' שעה"ק שמשמיתו.]

הנה יש להעיר, שמש"כ בפרק א' שהיו הכתר פב"פ עם החכמה, הוא רק באופן שכלי הכתר הוא ריק מאור, שכן אז יכול כלי החכמה לעמוד עם כלי הכתר פב"פ. אמנם כאן כלי הכתר הוא מלא אור, וממילא לפי הכללים המובאים בפרק א' לכאורה מוכרח כלי החכמה להפוך את פניו למטה, וא"כ לא יתכן שיהיו פב"פ, וצ"ע. אמנם צ"ל שמכיוון שהוא מדבר כאן בעת המשכת האור בהתפשטות השניה הרי שהכתר ממשיך את ט' האורות אל החכמה, וכל נתינת אורות היא בבחינת פב"פ, משא"כ בפ"א שם מדבר על הסתלקות האור.

הנה ד"ז שאמר למטה שלאחר שקבלה החכמה ט' אורות הופכת את פניה ומאירה לבינה פב"פ הוא אפילו קודם שנותנת לה את האורות וכן הוא בכולם משם ולמטה, ועל זה קשה מפרק א', שאי אפשר שיעמדו פב"פ אלא כאשר שניהם ריקים מאור. א"כ, כאשר מאיר העליון אזי מוכרח התחתון להפוך את פניו למטה, וצ"ע. ועוד יש להקשות על מה שנקט כאן בלשון 'כנ"ל', שם הרי נתבאר שכל זמן שהיה עדיין אור בעליון הוכרח התחתון להפוך את פניו למטה ואם כן כאן כשחזר האור להתפשט בכלי הכתר, הרי צריך היה כלי החכמה להפוך את פניו למטה. והנראה ליישב, שכל אור של ההתפשטות השניה אינו כי אם תולדה בבחינת קו דק של אור ההתפשטות הראשונה. ממילא כל כלי תחתון יכול להסתכל פב"פ עם הכלי העליון גם בהיות האור בתוכו, ואין הדבר מפריע לעביות הכלי כלל. ומש"כ הרב 'כנ"ל' ר"ל שכאן אפילו לאחר שחזר האור היו בבחינת פב"פ כפי שהיה בפעם הראשונה בהיותם ריקים מאור (ביאורים ח"ב נד ע"ב).

⁹⁸⁸ אז אור החכמה מתגלה להיות לספירה בפני עצמה על ידי שנסתלק אור הכתר ועלה למעלה. מתחילה היה כל האור במדריגת הכתר, ולכן נקראת חכמה ראשית (ביאורים ח"ב נד ע"ג).

⁹⁸⁹ התועלת הנעשית מאותה ההארה מתבארת לקמן פ"ג [עי' ליקוטי נוסחאות בשם שעה"ק], ולא נותנת לה עדיין את ז' האורות מכיוון שאור הבינה אינו יכול להתגלות ולצאת במדריגתה אלא לאחר שיתרחק ממנה אור החכמה ואז הוא יעלה למעלה בכלי הכתר. ויתכן לגרוס 'ח' אורות" אם כולל באורות אור שיכנס בכלי המלכות בסוד תוספת (ביאורים ח"ב נד ע"ג). ועי' לקמן הערה 996 מש"כ בשם ביאורים ח"ב נה ע"א.

⁹⁹⁰ כלומר האור השייך לכלי הכתר, ועי' ליקוטי נוסחאות.

⁹⁹¹ פ' באותו הזמן שכלי החכמה נתן אורו אל כלי הכתר (הערת המלבה"ד).

⁹⁹² עי' פת"ש עקודים כ' שהוא דוגמת זיווג פב"פ דחו"ב דאצילות, שכאן סליק החכמה ברעותיה אל הרצון ועי"כ יכול להחזיר פניו וליתן השפע ממש אל הבינה להוציא תולדות.

⁹⁹³ בעקודים פ"ח (ביאורים ח"ב נד ע"ד).

⁹⁹⁴ כלומר ש"ס הפרטיות דעקודים המה זה למטה מזה. ועי' עגוי' ענף ב' הערה 54.

מאיר העין ח"א

הח' (נ"א הז')⁹¹⁹ אורות⁹²⁰. ודע כי כל נתינת אורות הוא לעולם בבחי' פב"פ⁹⁹⁵. ואמנם הבינה לא הפכה פניה להאיר למטה בחסד כי לא היה כח בחסד ובו"ק לקבל⁹⁹⁶ אור גדול כזה פב"פ⁹⁹⁷ רק

⁹⁹⁵ עומק הענין של פב"פ כאן הוא הזיווג הנעלם בו כל ספירה עליונה מזדווגת עם זו שתחתיה להשפיע בה את האור השייך אליה, וזהו בחי' מטי'. אמנם בחי' לא מטי' היא בחי' עליית מ"ן אשר תכליתה לקבל תוספת שפע, וכל לא מטי' בתחתון נעשה בעת שהיה האור העליון במקומו, כך שהתחתון יוכל לקבל ממנו תוספת מוחין, וכתמיד שאין לידת מוחין בז"א אם לא שנתרוקן האור מהעליון לצורך התהוות התחתון (ביאורים ח"ב נד ע"ד). [הערת המלבה"ד: צ"ע אם דברי הלש"ו שייכים גם ביציאת האור למקומו בפעם הראשונה וע"י הערה 986.

⁹⁹⁶ אמנם קשה, שכן נזכר כאן שאף נתינת האור היתה בבחינת פב"פ וצ"ע. אלא בע"כ צ"ל שכוונת הרב היא רק לחזרת האור פב"פ, שכן כאשר כל ספירה עליונה מקבלת את האור שלה הרי שתיכף מחזירה את פניה למטה להיות פב"פ עם התחתון, אפילו קודם שהיא נותנת לו את האור שלה. ועל זה אמר הרב כי בבינה אין הדבר כן, שכן אינה הופכת פניה למטה להאיר אל החסד כי אם כאשר הגיעה העת ליתן לחסד את האור שלו (ביאורים ח"ב נד ע"ד). תכלית הפיכת הפנים של העליון כלפי תחתון לפני נתינת האורות לתוכו היתה ליתן לו כח להעלות מ"ן.

והנה בהסתלקות הראשונה נשארים בכל כלי ג' דברים: רשימו, אר"ח וניצוצין. ג' בחי' אלו המה כעין ש"ך פ"ר ורפ"ח הניצוצין שבעולם הנקודות [עי' בדברי רבינו בשער רפ"ח באורך], הרי הם שורש לכל פרצופי האצילות. וכן היה בתיקון המ"ה, שבתחילה נתגלה שם מ"ה במצח דא"ק [אחרי עליית האורות במ"ן בסליק ברעותיה (עי' לקמן שער י' פרק ב', וכן עי' כללים ח"ב סח ע"ד, וכן ח"א ק ע"ג)], ועל ידי כך נבררו הניצוצין דב"ן ועלו בבחינת מ"ן [עי' לעיל הערה 202 שעיקר המ"ה יצא דרך פי היסוד]. כך הוא בכל הספירות, וזהו אשר היה חסד באופן ההארה מבינה לחסד, שכן לא היה כח בחסד לקבל הארה אשר כזו (ביאורים ח"ב נה ע"א).

והנה עומק ענין השינוי בין אופן השפעת בינה בחסד לבין אופן ההשפעה שקיים בין כל ב' ספירות אחרות, הוא שתכלית תחילת עליית הספירות שבעולם הנקודות היתה ע"מ שיתבררו מהסיגים והפסולת שבהם, ולכן היו התיקונים לאט ובהדרגה, אמנם במוחין לא היה שום פגם ח"ו מחמת עליונותם, ולכן היו הרשימו האר"ח והניצוצין יכולים לקבל את האור והשלימות שבהם ללא הפיכת פנים וממילא אף ללא עליית מ"ן.

והנה הטעם שיש עליית מ"ן הוא לב' סיבות, לצורך עלייה ולצורך ירידה. שכן כבר אמרנו שכל גילוי של בחינה תחתונה במדרגתו הראויה לו לא נעשה כי אם לאחר שעלתה הבחינה העליונה ממנה למעלה ונצטמצמה, ובלא זה לא היה יוצא התחתון על מדרגתו והיה כאור אחד ארוך עם העליון. והנה על אף שאח"כ חוזרים ועולים ומתייחדים תמיד זה בזה בבחינת מטי ולא מטי, אמנם זה גופה לא היה אפשר מאחר שהיו נפרדים מתחילה. ובכדי לייסד את כח היחוד באופן שיחזרו תמיד להתייחד זה בזה גם לאחר שנתרחקו ונפרדו מתחילה, זהו ענין חזרת פנים בפנים תיכף לאחר קבלת האור. ועל ידי זה נעשתה בחי' עליית מ"ן מהתחתון לעליון, ואז נתייחדו התחתון (ר"ל הרשימו האר"ח והניצוצין שבה) עם העליון גם בהיות האור עליון במקומו. אם כן, לא יצא תחתון באופן הראוי לו אלא לאחר שעלה האור העליון ונתרחק ממנו, ועכ"ז מתחילה נשרש ונשארה בהם כח היחוד תמיד לחזור ולעלות זה בזה.

ממילא יתבאר השינוי שבין בינה לבין שאר ספירות, שכן אור החסד אינו מתייחד לעולם עם אור הבינה, שכן כאשר היה מטי בבינה היה ג"כ מטי בחסד, וכאשר היה לא מטי בחסד אז היה ג"כ לא מטי בבינה, שהרי הג"ר והז"ת הם לעולם ב' מדרגות נפרדות זו מזו, שכן בינה הוא מוחין וחסד הוא תחילת הגוף, אלו נסתרות ואלו נגלות, וזהו שמבואר בדברי רבינו ש"אין בחסד כח לקבל" פי' לפי הסדר שראה המאציל לסדר שיהיו ז"ת במדרגה השפלה בהרבה ממדרגת הג"ר (ביאורים ח"ב נה ע"א).

עומק הענין בשאר הספירות שבכל פעם שזה מטי בספירה א', זה לא מטי בלמטה הימנו, הוא מחמת שזה שיצאו י' ספירות נפרדות, הוא מכיוון שכל ספירה יצאה במדרגתה הראויה לה, וזה אינו יכול להיות אלא על ידי שכל תחתון יוצא מהזיווג דהעליון, שכן העליון הוא בבחי' אר"א ביחס לתחתון, והתחתון בבחי' זר"ן ביחס לעליון, וכל זיווג הרי נעשה על ידי עליית מ"ן שקדם לה, ועליית מ"ן היא גופא בחי' הפיכת פנים.

והנה אפשר לדייק בלשון הרב 'כי אין כח בחסד ובו"ק לקבל אור גדול כזה פב"פ אלא רק אב"א', וביאור הדבר, שכל ההתפשטות השניה היא מהחכמה (דהיינו מע"ב שבו) ולמטה, שכן יציאתה היא מזיווג דדו"ן שבהתפשטות הראשונה. אמנם חסד יצא מהס"ג שבבינה ולמטה, (שהס"ג דעולם העקודים הוא כעין המ"ה דעולם האצילות) וממילא זיווגו הוא בתורת אב"א, כי עיקר בחינת זיווג בבחינת פב"פ הוא רק בע"ב (עי' עקודים ב') (ביאורים ח"ב נה ע"ג).

ויש להקשות, אם אכן בעקודים יצאו י' אורות בי' מדרגות מכיוון שהיתה לידה לכל א' וא', מ"ט אין י' כלים. וצ"ל, ע"פ מש"כ לקמן פרק ג' שאור הרשימו שנשארה למטה אחרי ההסתלקות הראשונה הוא יותר עיקרי ויותר גדול במדרגתו מאור ההתפשטות השניה, שכן בכתר וחכמה היה הרשימו בבחי' זכר, וההתפשטות השניה היתה בבחי' נוק' לגביו. וכאן הוא עיקר נקודת החילוק

מאיר העין ח"א

אב"א⁹²¹, כי הלא יש כאן אור של הו"ק⁹²² ועוד אור הבינה שהיא יותר גדולה מכולם יחד. אך תחלה⁹⁹⁸ כאשר לא היו עדיין אורות בבינה רק שנתנה⁹⁹⁹ לחכמה אז הפכה חכמה פניה והאירה אל הבינה הארה לבד (נ"א יחד וזהו) פב"פ משא"כ בחסד⁹²³, לפי שיש בבינה כח לקבל האורות ההם לפי שז' אורות תחתונים היו בטלים לגבי האור שלה¹⁰⁰⁰, וגם האור שלה ודאי שתוכל לקבל. והאור של החכמה אף על פי שאור שלו גדול מהאור שלה עכ"ז כבר ידעת כי אבא ואמא כחדא שריין וכחדא נפקין (אד"ז רצ ע"ב)¹⁰⁰¹, ויכולה היא לקבל אור החכמה, מה שאין כן בחסד כי יש הפרש גדול בינו לאור בינה ואינו יכול לקבלו פב"פ.

ונחזור אל הענין כי כאשר חזר להיות לא מטי בכתר¹⁰⁰² הנה אז הוא מטי בחכמה ויורד אור של חכמה בה⁹²⁴, ואז כבר הז' בנים שיש בבינה¹⁰⁰³⁹²⁵ הם גדולים ואינם צריכין לאמם, ואז

בין עקודים לשאר עולמות שתחתיו: שלכל העולמות יש רשימו בכל ספירה וספירה, אך הרשימו שם נעלם מאד שכן הוא הנקודה הפנימית שבאור הספירה ובבחי' אור א"ס ביחס אליו. ממילא צ"ל שלא השתמשה בעביות הנעשית בהתפשטות השניה עצמה לשם עשיית הכלי, שכן אין בכח אותה העביות לצמצמו כלל, שהרי הוא מתוקף האור הגדול דההתפשטות הראשונה, שתמיד צריך הכלי להיות משורש יותר גבוה מהאור הנכנס אליו, דאל"כ אין בכוחו לעמוד נגד האור לצמצמו ולהגבילו, ולכן נעשה עיקר כלי העקודים רק מההתפשטות הראשונה, ולכן הוא כולו רק בחי' כלי א', שכן כל ההתפשטות הראשונה נחשבת לבחי' א' לגבי התפשטות השניה ואין ניכר שם חילוק בחינות (ביאורים ח"ב נו ע"א).

בחי' י' הכלים שיש בכל א' מהאח"ף נעשה על ידי כך שעולה כל תחתון בעליון בבחינת מטי ולא מטי. אם כן, תמיד מקבלים אותם הכלים אור שפע חדש, ועי"כ מזדככת העביות ובחי' הכלי הנעשית בו עד שאינו נחשב עוד לכלי כלל. והנה באמת כבר מתחילה לא נעשה שם כלי ממש לכל א', שהרי אם אכן היה נעשה שם לכלי לא היה אפשרי לעלות שם בכל רגע בבחינת מטי ולא מטי, לכן הם שם רק בבחי' צלם בלבד ולא כלי ממש (ביאורים ח"ב נו ע"ב).

997 לפי פשטות דברי הרב (עקודים ג') שאור הכתר נשאר למעלה והחכמה נכנס בכלי הכתר, וכן בינה בחכמה וכו' צ"ע לכאורה, איזה "אור גדול" היה כאן, מהי גדולתו. ולכאורה צ"ל במושכל ראשון שכוונתו לאור הרשימו דהבינה הנשאר בה. אמנם נראה יותר שהעיקר הוא כדברינו בכ"מ שאף בהתפשטות השניה היו כל י' הספירות, ושם היו כל האורות במקומם הראוי להם, אור הכתר היה בכתר ואור החכמה בחכמה וכו' והיינו האור הגדול עליו מדבר רבינו כאן. ומש"כ שאור החכמה בכלי הכתר, כוונתו לעצמות האורות ושרשם אשר משם נמשך כל א' (עי' לעיל הערה 815). והטעם שלא הפכה בינה את פניה כלפי חסד (עי' לעיל הערה 996), הוא מפני שרצון המאציל היה לסדר את בנין האצילות באופן שיהיו הג"ר והז"ת ב' מדריגות נפרדות זו מזו, בבחינת נסתרות ונגלות, וכן נשמה וכלי הגוף. לכן, מכיוון שעולם העקודים הוא שורש האצילות, סידר כך גם בעקודים ע"מ לחלק בין ג"ר לז"ת. וכוונת הרב באומרו 'ולא היה כח בחסד', כלומר שלא היה לו כח הנצרך לשם ירידת המדרגה הנצרכת לאור הז"ת בכדי שירד מהג"ר לכלי הז"ת (ביאורים ח"ב נו ע"ד).

998 כוונת הרב בזה לבאר מ"ט אין צריך שאור כלי הבינה יתמעט, מכיוון שהיא משתתפת עם הז"ת מהטבור שבה ולמטה (ביאורים ח"ב נו ע"ב).

999 כתר (הערת המלבה ד').

1000 כל זמן שמחמת מיעוט העבודה למטה לא נשלמו פרקי מאורותיהם בגדלות גמור כפי הראוי להנהגה שלימה בהארה מרובה, אזי צריכים את הארת אימא כדי להגן עליהם מהתגברות הסט"א בסוד פריסת סוכת שלום (תיקו"ז י"ד ע"ב) (פת"ש עקודים כ).

1001 דהיינו פב"פ (כללים ח"א עג ע"ד).

1002 שהרי אין גילוי של כתר ומלכות ביחד (עי' כללים ח"ב קז ע"א, ועי' ביאורים פ"ב אות יח).

1003 הם ניתנו בבינה בעת שהיה מטי בכתר פעם שניה, ואז בא ה'לא מטי' הראשון בחכמה ונשתהו בה עד שהיה ה'לא מטי' השני בכתר ומטי השני בחכמה, ועי"ז נשלמו בה ונעשו גדולים שלא צריכים עוד לאמם. אמנם לכאורה יש להקשות, לצורך עיבור ז'ו"ן דאצילות הרי נכללו א"א עלאין עם ישס"ת לאחד, שכן אבא עלאה עם יש"ס נעשו לפרצוף א', וכן אמא עלאה עם תבונה נעשו ג"כ לפרצוף א'. וקשה מ"ט כאן היה הדבר להיפך, שהרי אומר שלא ניתנו הז"ת בבינה אלא לאחר שעלה אור החכמה למעלה ונתרחקו אורות החכמה והבינה זה מזה. ועוד קשה שהרי מצינו שהארת הכתר השתתפה בעיבור ז'ו"ן, ואילו כאן הכתר לא השתתף כלל. והנראה שהענין מבואר על פי דברינו לעיל הערה 996 שהגם שהן בפרצופים דאצילות והן בבחי' הפרצופים דעקודים היתה יציאת כל תחתון מהעליון שעליו על ידי עליית מ"ן וזיווג, עכ"ז היה חילוק גדול ביניהם לענין סיבת הדבר, שכן סיבת המ"ן והזיווג שבאצילות היה כדי לברר ולתקן את התחתון להעלותו לייחדו למעלה, ולכן מוכרח שישתתפו בזה החכמה והכתר, שכן רק על ידם נעשה האפשרות להפריד את הניצוצין הטבועין בעמקי התהו לתקנם ולקדשם. ואילו בעקודים הדבר הוא להיפך,

מאיר העין ח"א

בינה עולה לחכמה מחמת חשק שיש לה להדבק עמה¹⁰⁰⁴, וזה נקרא לא מטי באור הבינה, ואז⁹²⁶ כלי הבינה הפכה פניה למטה {לא ע"ב} ויורדין הז' אורות שבה וניתנין כולם אל חסד⁹²⁷ פב"פ⁹²⁸.

ואח"כ חוזר להיות מטי האור בכתר⁹²⁹ ואז אור חו"ב שניהם עולין שם מחמת חשק שיש להם⁹³⁰¹⁰⁰⁵, ואז נמצא שיש הרחק גדול בין הבנים לבין אור הג"ר, כי יש ביניהם ב' מרחקים בינה

שכן מצד עצמם הם מיוחדים זב"ז תמיד והיו אור א' וכל תכלית הזיווג הוא כדי להפריד ביניהם לתת לכל א' מציאות בפני עצמו.

בביאור ענין הריחוק של התחתון מהעליון שהוא שרשו, הצריך קירוב באצילות והקירוב הקיים בעצם בעקודים, שהיו שניהם (גם האצילות וגם העקודים) בסדר א', שכן בכל א' מהם נעשו בחי' של ריחוק וקירוב, אלא שבכל א' הוא לפי ערכו ועניינו, שכן גם בעולם האצילות לא היו הפירושים והריחוקים זה מזה משרשם ח"ו, כי גם הנקודות היו מיוחדים זה בזה משרשם, שכן שורש כולם הוא בפנימיות א"ק, אלא שנתרחקו בגזירת המאציל על ידי הצמצום הגדול מסילוק והסתר אור א"ס הנעשה בעולם הנקודות. ובפרט אח"כ שהוא כל הסיבובים הנעשים בעולם התהו ע"י חורבן ומיתת המלכים, וע"י זה נתרחקו ממקורם הרבה מאד עד שהם צריכים לפעולות ותיקונים לקרבם ולייחדם, והוא על ידי בירורם ועלייתם ע"י מ"ן, ורק אחרי כל זה הם נתקנים על ידי בחינות הזיווג, עיבור, יניקה וגדלות. וכל הריחוק הזה תכליתו להוציא על ידיהם את עולמות ב"ע, והנה כ"ז בעניינו ג"כ בעולם העקודים שנתייסד על בחי' ריחוק וקירוב, דהיינו מטי ולא מטי שהוא היותם תמיד מתרחקים זה מזה וחוזרים ומתקרבים זל"ז, וד"ז נעשה בעקודים ע"מ להוציא על ידו את עולם האצילות בענין הריחוק והקירוב אשר שם, ובכל א' יש ריחוק וקירוב לפי ערכו ועניינו, וכולם הוא לצורך גילוי דהתחתון, ומהתחתון לתחתון ממנו עד העולם הזה שבו הבחירה (ביאורים ח"ב נז ע"ב).

¹⁰⁰⁴ הגם שאח"כ, דהיינו בכל פעם שהוא מטי בחכמה אז הוא מטי בבינה ג"כ מחמת חיבת הבנים וכמבואר למטה שבכל פעם שהיה מטי בכתר עלתה גם הבינה ג"כ עם החכמה ביחד, אך בפעם הזאת הראשונה, בשביל שנעשה בחי' ריחוק מהכתר והחכמה לכן שינתה הבינה מסדרה ועלתה לחכמה, כך שיצאה הבינה לעצמה ולא נתחברה אלא בכתר ולא בחכמה. ויציאתה לעצמה לא היתה כי אם לאחר שנתרחקה החכמה ממנה ועלתה למעלה. לכן, כדי שלא תתרחק ממנו יותר מדאי, אתער בליבה רחימותא עלאה, ואז עלתה אצלו בעת שירד ומטי בחכמה. כן הוא הסדר בכל הג"ר, שכן הג"ר לעולם חשובים כאחד, ולכן אין חשש כלל כשהבינה בכלי שלה בעת שהחכמה סמוך עליה בכלי שלו. משא"כ כאשר שהוא לא מטי בחכמה, שעולה אל הכתר, אז חושבת הבינה לתועלת עצמה שלא להתרחק ממנו, ועולה אף היא אל הכתר להתייחד עמו וליהנות מהאורות הגדולים דכתר. ועיקר תכלית עלייתה של הבינה אל אור החכמה עתה הוא ע"מ שיצא החסד כספירה בפני עצמה, ולכן התרחקה הבינה מהחסד ועלתה אל החכמה. אמנם בשאר כל הספירות היה הסדר לעולם כשהיה מטי בעליון היה עולה אצלו התחתון הסמוך אליו, והוא ענין היחוד שהיו חוזרים תמיד להתייחד זה בזה (ביאורים ח"ב נז ע"ג).

כאשר נסתלקה השלמות הזו מבחינת הכתר, הרי הוא בחינה עליונה יותר, ואז אין שייכות לעליית המחשבה אל הרצון שכן כבר נסתלק ענין כללות הרצון. ואז צריכים חו"ב לעשות את השלמות שלהם ולהזדווג יחד כמו שהוא באצילות, שלאחר עליית המ"ן למחשבה ורעו עילאה נסתלק הרצון וצריכים חו"ב להזדווג. והוא כענין האומן המצייר במחשבתו לעשות בנין, שתחילה עולה מחשבתו אל הרצון התכליתי שבעבורו יעשנו, ואז עדיין אין לו שייכות לעסוק בבנין, אבל אחר שכבר עלה ברצונו, אז מסיר ענין התכלית הזו ממחשבתו, ומחשב סדר הבנין וצירו, שהוא בבחינת זיווג חו"ב למעלה. וכן הוא בשורש השרשים כאן, סוד לא מטי בכתר ומטי בחכמה, ואז מזדווגים יחד, וע"ז מוציאה אימא את הציור לפועל בסוד ו"ק, שכן לאחר שכבר נתגדלו הז"ת, ראויים הם לקבל את המוחין שהוא סוד קבלת עטורי ההנהגה ביתר שאת, ואז אין צריכים לאימא לבחינת גידול איברים שלהם ופרקי מאורות הנצרכים לגילוי ההנהגה עצמה, שכן כבר נגמרו, ואין חסרים כי אם תוספת הארה ועטרות לבד (פת"ש עקודים כ).

¹⁰⁰⁵ החכמה מסתלקת אל הכתר בסוד סילוקא דמחשבה ברעותא כמאן דארח ריחא (זהר וישב קפא ע"ב), ואז גם בינה נכללת עמו מאחר שכבר נתגדלו הבנים, וראויים הם לכך שחו"ב יעלו מעלה מעלה וא"צ הבנים להם, כי בעקודים הם רחוקים מקטרוג הסט"א. ואז צריכים העטרות שלהם ליכלל מהאור היותר עליון, והחסד עולה אף הוא לבינה, כי חו"ב עלו שני מדרגות יותר. וע"ז ניתן בהם כח כזה שגם אור החסד יעלה למדרגה יותר עליונה, ואז יוכל החסד להשתוות עם הגבורה ונותן לו את הארותיו, שכאשר האור מסתלק מן העליון, יכול הוא להאיר למי שתחתיו, כך שנשארת הארה מועטת בעליון שראוי לתחתון לקבל ממנו (פת"ש עקודים כ).

מאיר העין ח"א

וחכמה שאין בהם (נ"א ביניהם) אור⁹³¹, לכן אור החסד עולה אז לבינה⁹³²¹⁰⁰⁶ ונקרא לא מטי בחסד⁹³³.

ואז⁹³⁴ הופך כלי החסד את פניו ונותן הו' אורות למטה בגבורה⁹³⁵¹⁰⁰⁷.

אח"כ חזר להיות לא מטי בכתר ואז הוא מטי בחכמה, אז הבינה היה ראוי להיות נשאר שם בחכמה כבתחלה, אך מחמת אור החסד אשר במקומה לכן יורדת להיות שם עמו, וזהו (מיכה ז יח) כי חפץ חסד הוא¹⁰⁰⁸, וכבר ידעת כי בינה נקרא הו"א⁹³⁶. וכאשר ירדה הבינה במקומה אז החסד א"צ אליה¹⁰⁰⁹⁹³⁷ ויורד למקומה¹⁰¹⁰⁹³⁸ ונקרא מטי בחסד, ואז עולה אור הגבורה בחסד וזה נקרא לא מטי בגבורה, ואז הופכת כלי הגבורה פניה למטה ונותנת הו' אורות למטה בת"ת וזה נקרא מטי בת"ת⁹³⁹.

אח"כ חזר להיות מטי בכתר, ואז לא הוי מטי בחו"ב, כי ב' עולין שם ביחד לכתר⁹⁴⁰, ואז הוי לא מטי בחסד, כי הוא עולה למקום הבינה כאשר בתחלה מפני ב' מרחקים שביניהם כנ"ל, ואז הוי מטי בגבורה, ואז לא הוי מטי בת"ת כי אור הת"ת עולה בגבורה⁹⁴¹ מחמת החשק, ואז כלי הת"ת הופך פניו⁹⁴² ונותן הו' אורות בנצח וזה נקרא מטי בנצח⁹⁴³.

אח"כ חוזר להיות לא מטי בכתר, ואז הוי מטי בחכמה, גם בבינה הוי מטי מחמת חסד אשר שם, כנ"ל כי חפץ חסד הוא, ואז הוי ג"כ מטי בחסד כי אז החסד יורד למקומו⁹⁴⁴, ואז הוי לא מטי בגבורה כי הגבורה עולה עם החסד⁹⁴⁵, ואז הוי מטי בת"ת ויורד אור בת"ת, ואז הוי לא מטי בנצח, כי אור הנצח עולה עם הת"ת⁹⁴⁶.

¹⁰⁰⁶ על אף שאמרנו לעיל הערה 996 שישנם טעמים לכך שיהא חילוק גדול בין בינה לז"ת, אין להקשות היאך עולה החסד לכלי הבינה, שכן אף באצילות עומדים המוחין דזו"ן בבינה תמיד בסוד מ"ן. אמנם כל עליית אור החסד בבינה הוא רק אחרי שאור הבינה עצמו עלה בכתר ונתרחק מהחסד ב' מרחקים (ביאורים ח"ב נז ע"ד).

¹⁰⁰⁷ מכאן מתבאר שכל האח"ף המה בקו א'. וקשה, שכן בעולם הנקודות ד"ז נחשב חסרון, אלא עי' לש"ו (כללים ח"א עד ע"ב), שם נתייחד שג' קוים הויין דרגה פחותה מדרגת קו א', ועיקר הטוב זה קו א', שכן בג' קוים יש נטיה לקצוות ואילו בקו א' יש אחדות גמורה. כל התועלת שיש בג' קוים בתיקון אור המ"ה, שכן כך אפשר ליצור את הריבוי הנצרך לעולמות התיקון של ב"ע, אמנם רצונו האמיתי ית' הוא בקו א' בלבד. אמנם יש לדעת שכל מה שמדבר על האח"ף בבחינת היות י"ס דאורות הפה עומדים בקו א' היינו בכל אחד מהאח"ף בפרט, אמנם בכללות פרצוף כל האח"ף של א"ק יש בחי' של ג' קוים (ביאורים ח"ב נח ע"א).

¹⁰⁰⁸ זה הוא ג"כ לפי מה שנשרש למטה באצילות, שלעולם יש לבינה התקשרות עם החסד כמ"ש בזוה"ק (ויצא קס"ג ע"א) בסוד "חסידה ברושים ביתה" והיינו האור הראשון, יריעה דחפייא להיכלא, ובסוד מלך וכהן [עי' מקורו בזהר יתרו ס"ז ע"ב: תא חזי, ברזא דקדושה (נ"א דשמא קדישא) איהו מלך וכהן, דמשמש תחותיה בין לעילא בין לתתא, אית מלך לעילא דאיהו רזא דקדש הקדשים, ואיהו מלך עלאה, ותחותיה אית כהן רזא דאור קדמאה, דקא משמש קמיה ודא איהו כהן דאקרי גדול סטרא דימינא, עכ"ל. ועי' עוד ביהל אור ח"ב ד' ע"ג וז"ל, קומת אדם הוא מב' דברים ראש וגוף והוא ג"ר וז"ת ובינה כוללת ג"ר וחסד ז"ת יומא דאזיל בכלהו יומין והן מלך וכהן, עכ"ל]. (פת"ש עקודים כא).

הנה לפי זה עולה כי בינה הנזכרת כאן היא ישו"ת ולא אימא עילאה, אמנם הרי לעיל מבואר שיש כאן בחי' "כחדא נפקין" שאינו שייך כי אם לאימא עילאה, והי"ע.

¹⁰⁰⁹ לכאורה צ"ע, הרי לעולם החסד תלוי בבינה. ועוד קשה, הרי לפני כן איתא שד"ז שחסד אינו נמצא במקום הבינה אינו בגלל שהוא צריך אליה אלא מכיוון שהוא אינו יכול לקבל מאורה הגדול. אלא בע"כ שפי' מש"כ שהחסד אינו צריך אליה הוא, שלאחר שירד אור הבינה למקומו ומצא שם את אור החסד והשפיע עליו, די לאור החסד באותו השפע שקיבל באותו הרגע, שכן אינו יכול לקבל יותר מכך (ביאורים ח"ב נח ע"ד).

¹⁰¹⁰ לכאורה צ"ע, מ"ט החסד יורד ומתרחק מהבינה אם כל התכלית של ירידת הבינה הוא עבורו, אלא צ"ל כנ"ל שאין החסד יכול לקבל את אורה הגדול של הבינה, ועכ"ז היא משפיעה לו ברגע שהם נמצאים יחד בכלי הבינה. אמנם צריך ביאור בעת שהוא מטי בכתר, מ"ט אין הבינה משגיחה על החסד ובמקום זה מסתכלת רק על הנאת עצמה, וכאשר לא מטי בכתר אין חוששת הבינה להנאת עצמה ובמקום זה נשאר יחד עם החכמה. ויש ליישב, שכאשר זה מטי בכתר אז אם הבינה לא תהיה יחד עם החכמה, יהיה לה הפסד גדול מאחר והיא תרד ממדרגתה, שכן חו"ב הינן בבחינת תרין ריעין דלא מתפרשין, וכאשר זה לא מטי בכתר אזי אין שום הפסק מקום בין חכמה לבינה, ולכן אין חסרון במדריגתם של ב' הרעין (ביאורים ח"ב נח ע"ג).

מאיר העין ח"א

ואז הוי מטי בהוד, כי אז הופך כלי הנצח פניו ונותן הג' אורות להוד, ואז ההוד הופך פניו אל היסוד ומאיר בו [נ"א בחכמה]⁹⁴⁷. וכן הענין בכל הו"ק, כי כאשר האורות נתנין בהם הם הופכים פניהם ומאירים למטה, כי דוקא הבינה היא שלא הפכה פניה לחסד, כי אין כח בחסד לקבל אור הבינה, אך הו"ק הם בעצמם יש להם יכולת לקבל אחד את האור⁹⁴⁸ חבירו זה מזה¹⁰¹¹, כי כל הו"ק הם שויין¹⁰¹².

אח"כ חזר להיות מטי בכתר, ואז לא מטי בחו"ב כי שניהן עולין שם. גם בחסד לא מטי כי עלה לבינה, והוי מטי בגבורה, ואז הוי לא מטי בת"ת, ואז הוי מטי בנצח, ולא מטי בהוד⁹⁴⁹, ואז הפך ההוד פניו⁹⁵⁰ ונותן הב' אורות ליסוד, ואז הוי מטי ביסוד, ואז היסוד הפך פניו ומאיר למלכות⁹⁵¹ כנ"ל בכל הו"ק.

אח"כ חזר להיות לא מטי בכתר, ואז הוי מטי בחו"ב וחסד, ואז הוי לא מטי בגבורה ומטי בת"ת, ולא מטי בנצח ומטי בהוד, ולא מטי ביסוד כי עלה בהוד⁹⁵², ואז⁹⁵³ הופך פניו ונותן אור למלכות⁹⁵⁴ למטה במקומה, ואז הוי מטי במלכות¹⁰¹³.

והרי עתה נשלם בחי' הראשונות שהיא מציאות התפשטות, והנה הגיעו כל י' אורות עד המלכות. ועתה הבחי' הב' היא פשוטה, כי עתה⁹⁵⁵ חזר להיות מטי בכתר ואז לא מטי {לא ע"ג} בחו"ב ובחסד, ומטי בגבורה ולא מטי בת"ת, ומטי בנצח ולא מטי בהוד, ומטי ביסוד ולא מטי במלכות, ואח"כ חזר כמתחילה⁹⁵⁶¹⁰¹⁴.

¹⁰¹¹ לכן מאיר כל עליון לתחתון בהארת פב"פ גם קודם שנתן לו את האור שלו. אמנם אכתי לא נהירא, שכן נתבאר לעיל הערה 996 שהם לע"ע אב"א ולא פב"פ, ואם בכ"ז יש הארת פב"פ, הרי שאין חילוק בין היחס שבין בינה לחסד לבין היחס שבין קצוות הו"ק לבין עצמם וצ"ע. והענין, שעל אף שבערך המוחין דחיה, הרי הוא ע"ב, כולם הם בבחינת אחור בלבד, אע"פ שמצד תיקוני מ"ה וב"ן שבהם יש להם גם בחי' של פב"פ וגם בחינות של אב"א. שכן בבינה אשר נמשכת מהע"ב יש את בחינת הפנים העיקרית, וממילא כשהיא מאירה לחסד, הוא רק מהס"ג ולמטה, ממילא אינה מאירה מהפנים שלה כלל, ולכן מכונה שהיא עם החסד רק בבחינת אב"א, אמנם הו"ק עצמם, ששרשם בס"ג, אין בהם גילוי ע"ב, ולכן כאשר הם מאירים זה בזה מבחי' הפנים אשר בהם עצמם, נקראים פב"פ (ביאורים ח"ב נח ע"ד).

¹⁰¹² צ"ע, שבנקודות פרק ה' מבואר שדווקא בגלל שמכח זה שכל הו"ק שוים הוא שאין כח בכל א' לקבל את האור של חבירו עמו בעולם הנקודות ולכן נשברו, ואילו כאן מבאר שזה גופא הסיבה שיקבלו א' מהשני. וצ"ל ששורש כלי העקודים הוא מהעביות דאור ההתפשטות הראשונה [משא"כ בנקודות], ועוד, שבנקודות כל השבירה היתה מחמת שהמלכין קדמאין היו גבורות קשים, אמנם בעקודים כולם חסדים (ביאורים ח"ב נט ע"א)

¹⁰¹³ האור שנכנס למלכות היא האות ד', עי' לקמן פ"ד (ביאורים ח"ב נט ע"ב). גם לפי האמת שאור הכתר נשאר ונתעלם במקורו והיה היסוד האחרון לקבלת האורות עכ"ז הדברים נכונים על כלי מלכות ממש ויהיה הכוונה על אות הד' המוזכר לקמן פ"ד שגם הוא נתן במלכות בבחינת מטי ולא מטי, מספר משנ"ח למדתי זאת ע"ש ביאור הטעם פ"ד מ"ז ופ"ה משנה א ב (לש"ו). וז"ל פרק ד' משנה ז', ומה"י בצורת ד"ו דבינה האמורה ירדה הוא סוד הזכר ונתלבשה באור המלכות סוד הנקבה הנשאר פה ביסוד לפי שכל האורות מחמת התעלמות הכתר במקורו היו עומדות במעלה אחת גבוה מהראשונה והדלת של הה"י האמורה נותנה היסוד בדרך האמור דזה נכנס וזה יוצא למלכות וזה הוא אורה קטן שבא אליה עתה שנעדרה מאור הראשון המעולה, פרק ה' משנה א', אח"כ בסוד ה', אחרונה של שם היה חוזר ומסתלק האור כמו כן בדרך נכנס ויוצא, כיצד, בגמר כניסתם על סדר המאור היה אור הכתר במקורו ועתה ירד בחלקו ועלו חו"ב וכן חסד וירד גבורה ועלה ת"ת וירד נצח ועלה הוד וירד יסוד ועלה מלכות, משנה ב', אח"כ עלה כתר וירד חו"ב וכן חסד ועלה גבורה וירד ת"ת ועלה נצח וירד הוד ועלו יסוד ומלכות שניהם להוד אח"כ ירד כתר ועלו חו"ב וכן חסד וירד גבורה ועלה ת"ת וירד נצח ועלו הוד יסוד ומלכות שלשתם לנצח ובדרך הזה דזה נכנס וזה יוצא יצאו ועלו לת"ת ומת"ת לגבורה ומגבורה לחסד ומחסד לבינה ומבינה לחכמה ומחכמה לכתר ומכתר לשרשם, עכ"ל.

יש להתבונן בכך שאין גילוי לאור המלכות אלא בעת שלא מטי בכתר, וכשהוא מטי בכתר אזי הוא לא מטי במלכות, והוא מכיוון שעצמות המלכות היא הכתר גופא, והם שניהם אחד בסוד אנ"י ואי"ן. אמנם כל זה הוא רק בעולם העקודים, שכן שם הם כולם בכלי א', אך בעולם האצילות, שם נצטמצם כל א' בכלי בפני עצמו, שם אפשר שיתגלו שניהם כל אחד בפ"ע, והיינו א"א והנוק'. אמנם באצילות אין גילוי לנוק' הפרטי דא"א מהטעם הנ"ל, שכן כל י' הספירות הפרטיים דא"א עצמו הם ג"כ בו בבחי' כלי א' (ביאורים ח"ב נט ע"ב).

¹⁰¹⁴ כלומר כך: לא מטי בכתר, ומטי בחו"ב ובחסד, ולא מטי בגבורה, ומטי בת"ת, ולא מטי בנצח, ומטי בהוד, ולא מטי ביסוד, ומטי במלכות. אמנם כתוב במשנת חסידים (אורות הטעמים

מאיר העין ח"א

והרי עתה כמה בחי', הא⁹⁵⁷ כי לעולם חשק אור התחתון להדבק בעליון⁹⁵⁸. וכאשר הוי מטי ביסוד⁹⁶⁰ הוי לא מטי במלכות, כי אז אור המלכות עולה שם ביסוד מחמת החשק, וכן בכל שאר הספי' חוץ מן החסד עם הבינה, כי כאשר הוי לא מטי בבינה אז הוי לא מטי בחסד מפני ב' מרחקים⁹⁶¹, וכשהוא מטי בבינה אז הוי ג"כ מטי בחסד, כי אין שוה אור חסד לכל⁹⁶² אור בינה. אמנם אותו רגע¹⁰¹⁵ לבד שיורד בינה במקומה אז מוצאת החסד במקומה, וברגע יורד החסד למקומו, וזה ענין שהו"ק הם בפ"ע מדריגה א' ואינם יכולים להדבק בבינה שהיא מג"ר⁹⁶³.

גם ענין מטי ולא מטי בג"ר הוא בענין אחר, כי כאשר הוא מטי בכתר אז עולין שניהן חו"ב למעלה בכתר, ולטעם זה נקרא ג"ר חשובים כאחד, וכשלא מטי בכתר אז הוי מטי בחכמה, ומהראוי שתשאר שם הבינה ותהיה לא מטי בבינה, רק משום כי חפץ {לא ע"ד} חסד הוא כנ"ל, הוי מטי גם כן בבינה.⁹⁶⁴

⁹⁶⁵ גם דע כי שיעור הזמן אשר לא מטי האור בספי' הוא רגע אחד לבד, וז"ס (תהלים ל ו) כי רגע באפו, כי הסתלקות האור⁹⁶⁶ שהוא לא מטי היה מחמת זעם ואף מחמת התחתונים שאין בהם כח⁹⁶⁷, אך המשך בחינת מטי שהוא חזרת האור למטה להחיות העולמות אין בהם שיעור, כי כפי מעשה תחתונים כך יהיה, וזהו חיים ברצונו¹⁰¹⁶. כפי הרצון שיהיה אז⁹⁶⁸, ר"ל כפי מעשה בני אדם כך ימשך זמן החיים ההם⁹⁶⁹¹⁰¹⁷.

⁹⁷⁰ ואמנם לעיל (עקודים ג') ביארנו כי הסתלקות הא' של האורות היה כדי לעשות כלי, והנה כאשר חזרו האורות לבא פעם שנית בהתפשטות ב', הנה היו חוזרים הכלים להתבטל כעת הראשון, לכן הוצרך שישאר אור הראשון שבכולם שהוא אור הכתר למעלה⁹⁷¹ ולא יכנס בכלים

פ"ה משנה ב' ג') בזה"ל, אח"כ עלה כתר וירדו חו"ב וכן חסד ועלה גבורה וירד ת"ת ועלה נצח וירד הוד ועלו יסוד ומלכות שניהם להוד אח"כ ירד כתר ועלו חו"ב וכן חסד וירד גבורה ועלה ת"ת וירד נצח ועלו הוד יסוד ומלכות, שלשתם לנצח ובדרך הזה דזה נכנס וזה יוצא יצאו ועלו לת"ת ומת"ת לגבורה ומגבורה לחסד ומחסד לבינה ומבינה לחכמה ומחכמה לכתר ומכתר לשרשם ועל ידי זה נתהווה כלי האחד ובו היו ניכרים החלקים הראוים לכל ספי' ע"ל, ולא ידעתי מאין לקח הדברים הללו ולא מצאתי להם רמז בע"ח (ביאורים ח"ב נט ע"ג). ועי' ליקוטי נוסחאות שיש לשון בה כתוב בפירוש כדברי הלש"ו.

¹⁰¹⁵ עי' לעיל הערה 996

¹⁰¹⁶ מדויק מכאן שמעשי בני אדם עולים אפילו עד העקודים (דע"ה ח"ב ב ע"ד) [אמנם כ"ז אינו כגרסת השעה"ק]. אמנם עיקר מעשה בני אדם אינו עולה למעלה מז"א (אם כי על ידי ז"א נמשכים ומתגלים כל אורות דא"א) אך ע"י מעשה הצדיקים יש מקום לעלות יותר מכך למעלה למעלה ואפילו לאורות אח"ף, שכן עי' שעה"כ סעודת שחרית דשבת, שם מצינו שאז עולה ע"ק דאצילות עד אור אזניים דא"ק (כללים ח"ב כב ע"ב).

¹⁰¹⁷ כל זה קשה להולמו, כאן מבאר שהלא מטי הוא בסיבת מעשה התחתונים והכעס רח"ל ועוד, ומשמע שהדבר תלוי בבחירת האדם, והרי מכל הדרושים מבואר כי 'לא מטי' הוא מחמת גודל מעלת האור שהוא מיוחד לעולם למעלה שהוא דבוק בא"ס, ולכן חוזר תמיד למעלה, ולכן תמיד האור הוא במטי ולא מטי, והוא נוהג בעקודים לעולם הן בכעס והן ברצון. וכן קשה על דבריו כאן, כיצד יתכן לומר ש'מטי ולא מטי' אינם שוים בשיעור א', הרי "לא מטי" הוא רק רגע, ו"מטי" הוא זמן ארוך יותר, והלא כל זמן שבעליון הוא "לא מטי" הרי בתחתון הוא לעולם "מטי".

אלא עומק דברי הרב הם, שהדבר תלוי בסיבת הלא מטי: לפעמים בעקודים הלא מטי מטעם קלקול ופגם, אמנם מכיוון ששם החסד הוא עצום מאד, לכן כל הלא מטי שהוא מחמת קלקול ופגם שיעורו הוא רק כרגע, שכן תיכף חוזר למקומו. ממילא הלא מטי והמטי כאחד שיעורם הוא רק כרגע, שהרי מסתלק וחוזר ומסתלק וחוזר. ומה שחוזר ונכנס הוא רק בתורת הכרח, וכדי שלא יחרב העולם אזי כל העקודים הוא כאחד בלא מטי, שכן אין הרצון אז להשפיע כלל אלא רק להסתלק, וכל המטי הוא רק בע"כ, והכוונה אז ג"כ להסתלק תיכף, ולכן כל העקודים דאז הוא כאחד בבחי' לא מטי. אמנם כאשר הוא מחמת זכות ורצון, אזי אין שיעור קצוב הן להלא מטי והן למטי, שהרי ה'לא מטי' הוא כדי לקבל מלמעלה ולהשפיע למטה, שכן הכתר עולה למקורו להתייחד באור א"ס, ויונק שם ומקבל שפע חדש וירד אח"כ למטה להשביעם מנועם הזיו העליון דאור א"ס. שכן כל עלייה היא בבחינת לא מטי ותכליתה לקבל תוספות אור וברכה, וכל ירידתם, שהוא בבחינת מטי, תכליתה להשפיע תוספות אור וברכה למטה, וככל שהתחתונים זכים ובהירים יותר, הם ראויים יותר לקבל יותר נועם זיו האור העליון. לכן בעת הזכות והרצון, שהתחתונים ראויים אז לקבל, אין שיעור קצוב לא להלא מטי ולא להמטי, שכן מקבלים ומשפיעים בשיעור גדול (ביאורים ח"ב נט ע"ד).

מאיר העין ח"א

אלו, ולא באו רק ט' אורות לבדם על הסדר זה, אור החכמה בכלי של הכתר, ואור בינה בכלי של חכמה, וכן עד"ז עד שנמצא שאור מלכות נכנס בכלי יסוד¹⁰¹⁸. ועתה אחר שלא חזר בכלי אותו אור הראשון הנוגע אליו אשר תחלה נסתלק {לב ע"א} ממנו, אלא הגיע לו אור אחר זולתו קטן ממנו, ע"כ נשארו הכלים בבחי' כלים¹⁰¹⁹ ולא חזרו להיות אורות כבראשונה. והנה כאשר התחילו האורות לכנס בכלים אז נכנסו הט' אורות¹⁰²⁰ בכתר וזה נקרא מטי בכתר כנ"ל, ואחר כך נסתלק אור המגיע לכתר שהוא אור החכמה וזה נקרא לא מטי כנ"ל, ואין להאריך בזה כי כבר הארכנו לעיל בחי' מטי ולא מטי די ספוקו.

ואמנם טעם למה עתה נכנסו כל הט' אורות יחד בכלי הכתר, משא"כ בהתפשטות א' כי נכנסו א' לא' כנ"ל, שנכנס אור המלכות בכלי של כתר¹⁰²¹, ואח"כ נדחה אור הזה למטה במקום החכמה, ואח"כ נכנס אור היסוד בכתר, וכעד"ז עד שנכנסו כל י' אורות כשיעור הי' כלים¹⁰²², הטעם הוא מובן עם הנ"ל, כי מתחלה שהיה אור הכתר עמהם וגם כולם היו מאירים מצדו, לכן לא היה כח בשום כלי מהם¹⁰²³ לקבל בתוכו רק אור א' לבד, אבל עתה שאור הכתר אינו נכנס עתה תוך הכלי והוא נשאר למעלה והופך אחוריו למטה כמ"ש (פרק ג') בע"ה, לכן עתה יש כח ליכנס כל האורות ביחד תוך כלי א', כי כל הט' אורות הנכנסים עתה בכתר הם קטנים מן אור הכתר הראשון ויש כח לקבלם, וכן כשנכנסו כל הח'⁹⁷² אורות בתוך כלי של חכמה יש בה כח לקבלם כי כולם קטנים מאור החכמה (נ"א הראשונה) ועד"ז בכלים⁹⁷³.

שער ז פרק ג⁹⁷⁴

והנה⁹⁷⁵ דע כי הלא קודם בחי' העקודים אלו יש למעלה מהם שרשי אלו הי'¹⁰²⁴, כתר חכמה בינה כו' עד {לב ע"ב} המלכות, ולמטה משורש מלכות זו¹⁰²⁵ שם הוא התחלת אור

¹⁰¹⁸ עי' עקודים ג' ודברינו שם הערה 815, שההתפשטות השניה היא י' אורות חדשים ואור אחר לגמרי, החלוק במהותו מאור ההתפשטות הראשונה, שכן היא תולדת האור דההתפשטות הראשונה, והיא נמשכת מהחכמה שבה ולמטה, וזהו מש"כ שהכתר נשאר למעלה. אמנם מש"כ הרב כאן שיש רק ט' אורות ואור המלכות נכנס ליסוד הוא ענין עמוק, שכן בעולם האצילות משיכת כל תחתון מהעליון היא רק מז"ת שבו. וזהו הענין שהנה"י דכל פרצוף הוא רק בבחי' תוספות, והמה לבר מגופא, שכן אין להם עיקר ומקום בעליון, כי מהז"ת דעליון נעשו ז' העליונים דהתחתון. אמנם הם מתהווים מהתפשטות המוחין היוצאים ומתגלים מיסוד דבינה שבחזה דז"א.

וכן הוא עד"ז בעולם העקודים: אור המלכות, ה"ה הכלי שבו, שרשו בעביות הנשאר מאור ההתפשטות הראשונה. אמנם האור שבו, הרי הוא עיקר מציאותו, ירד בהתפשטות השניה אשר היא רק תולדות האור דהתפשטות הראשונה, ונמשכת ממנו רק מהחכמה שבו ולמטה. אם כן, אין מקום למציאות המלכות דההתפשטות השניה להתהוות, שכן מהט' האחרונים דההתפשטות הראשונה נעשו ט' הראשונים דההתפשטות השניה, ואילו המלכות נעשתה מהתוספת דהיינו האור דאות ד' כמבואר לקמן פרק ד' (ביאורים ח"ב ס ע"ב).

¹⁰¹⁹ אע"ג שטעם זה אינו שייך בו"ק, שכן כל הו"ק שוים, אך גם הו"ק של התפשטות השניה המה אור קטן בהרבה ממה שהיו בהתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב ס ע"ג).

¹⁰²⁰ אע"ג שאלבא דאמת היה האור אף במלכות. ועי' לעיל הערה 1018 (ביאורים ח"ב ס ע"ג).

¹⁰²¹ כלומר באור שעתיד להיות כלי הכתר (ביאורים ח"ב ס ע"ג).

¹⁰²² לא באר מ"ט שסדר ההתפשטות השניה היא מלמעלה למטה. והטעם הוא מכיוון שזהו הסדר הנכון, שייצאו מלמעלה למטה, שכן הכתר הוא ראשון וכולל כולם וכו' (ביאורים ח"ב ס ע"ג).

¹⁰²³ ר"ל אורות [אותו - לש"ו] עביות שהיה כלול בהאורות שמהם נעשו הכלים בהסתלקותם כנ"ל בשער העקודים פרק ג ה ו, היו בטלים באור המופלא ונסתלקו גם המה בהסתלקות האורות ולא היו נעשים הכלים לכן הוכרחו שיצאו האורות מתחילה א' לא' (עי' הגוב"י א') (לש"ו). וז"ל הגוב"י, לש"ו - האמת הוא כי לא היה אז עדיין כלי כלל אך הכוונה הוא על עביות אשר היה כלול בהאור אשר מאותה העביות נעשה אח"כ הכלי אחר הסתלקות האור משם וכמ"ש בשער העקודים ג' וה' הנה אילו היו יוצאים אז ג"כ כל הי' אורות ביחד היה נתבטל העביות בתוקף האור הגדול והיה נסתלק גם הוא עם האור ביחד ולא היה נעשה הכלי וזה מ"ש כי לא היה כח בשום כלי מהם לקבל בתוכו ור"ל שלא היה אפשר להכלי להתהוות כלל לכן הוכרח שיצאו האורות מתחילה רק א' לא' דווקא.

¹⁰²⁴ ממנו יונקת החיצוניות ושואבת אור וברכה תמיד (כללים ח"א יח ע"ג). וזהו דוגמת ז'ין דאצילות היונקים מאימא (כללים ח"ב טו ע"ב), ואלו י' השרשים הם למעלה אפילו מההתפשטות

מאיר העין ח"א

הכתר הנ"ל¹⁰²⁶, פניו למעלה נגד השורש שלו ואחוריו למטה נגד כלי הכתר¹⁰²⁷ של בחי העקודים. והנה כל החיות הצריך אל העקודים האלו כולם נמשכין אליהם מהשרשים אלו העליונים ועוברים דרך אור הכתר הנ"ל, וכ"ז בחי חיות לבד, אך לא בחי שפע ממש רק כאשר יהיה אור הכתר לא מטי בכלי שלו, כי אז יעלו ויקבלו שפע גדול משרשיהם כמ"ש בע"ה. ונחזור אל הענין, כי הלא ביארנו לעיל כי כאשר האור מטי בכתר אז ניתנין ט' אורות בכלי של כתר, וכשחזר להיות לא מטי אז ניתנין ח' אורות אל החכמה, וגם החכמה הופכת פניה למטה לבינה ומאירה בה, אך אינה נותנם אל הבינה עד היות פעם שניה מטי בכתר, וצריך להבין א"כ מה ענין הפיכת פב"פ¹⁰²⁸ אלו להאיר אל הבינה כיון שעדיין אינו נותן הז' אורות בה. והענין כי הלא צריך שתבין כי אחר שבארנו שבאים עתה¹⁰²⁹ האורות מחולפים, נמצא כי אור החכמה ניתן בכתר¹⁰³⁰ ואור הבינה ניתן בחכמה ואור החסד ניתן בבינה¹⁰³¹, א"כ קשה כי העולמות נהפכו כי במקום דכורא נכנס הנוקבא ובמקום הנוקבא נכנס דכורא¹⁰³².

⁹⁷⁶ והענין הוא כי ראוי שתדע שכאשר היה הסתלקות הא' לעשות כלי, לא היה החלק ההוא נעשה כלי ונגמר להקרא כלי עד התרחק ממנו האור ג' מקומות, פי' כי האור היה מתחיל להסתלק מחלק אשר אח"כ יקרא מלכות⁹⁷⁷, ואז היה מתחיל להתחשך, ואחר שהיה מסתלק האור מן הכלי אשר אח"כ יקרא בשם כלי יסוד, אז היה החלק הראשון מחשיך יותר⁹⁷⁸ עד שנמצא שכאשר היה האור הנוגע אל המלכות⁹⁷⁹ רחוק {לב ע"ג} ממנו ג' מקומות שלימות שהוא כאשר נתעלה בחלק הנוגע אל הת"ת, אז נגמר הכלי דמלכות להעשות כלי, כי כל פחות מג' כלבוד דמי, עד שנמצא כי בהתרחק אור החסד אל (נ"ל על)⁹⁸⁰ הכתר שהם ג' מרחקים¹⁰³³⁹⁸¹, אז נגמר הכלי של חסד¹⁰³⁴ לעשות כלי של חסד.

הראשונה, שכן מהמלכות של אותן השרשים יצאה כל ההתפשטות הראשונה, ועשרת הבחינות האלה הם לעולם מבפנים לפה. ומה שאמרנו שנסתלקו האורות למאציל ונשאר אור הכתר תמיד דבוק במאציל, הענין הוא כי עמדה המלכות (המכונה "שרשים") שם למטה מהספירות (ביאורים ח"ב סא ע"ב).

¹⁰²⁵ דהשרשים (ביאורים ח"ב סא ע"ב)

¹⁰²⁶ כלומר של ההתפשטות הראשונה שכל ההתפשטות הראשונה כאחד היא בבחינת הכתר של ההתפשטות השניה (ביאורים ח"ב סא ע"ב).

¹⁰²⁷ כלומר העביות הנשארת מההתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב סא ע"ב).

¹⁰²⁸ הרי הזכיר לעיל הפיכת פב"פ שכולם היו כך חוץ מהבינה עם החסד, ממילא מ"ט שואל מחו"ב יותר מכולם? ועי' לעיל הערה 996 שהפיכת פב"פ שבו"ק היה משום שלא נתגלה כל האור התחתון אלא על ידי שנתרחק האור העליון ממנו ועלה למעלה בלא מטי. ולכן, כדי שלא יפרדו זה מזה יותר מדאי, ויוכלו לחזור ולהתייחד אח"כ (הרי הוא עניין עלייתם זה בזה שעולים תמיד במטי ולא מטי), לכן היתה הפיכת פנים מזה לזה גם בעוד שהיה האור העליון במקומו, שכן על ידי כך נשרש בהם כח היחוד, שיוכלו לחזור ולהתייחד אח"כ תמיד זה בזה. אמנם בחכמה ובינה אין צורך בטעם דהפיכת פנים כדי לייחדם, שכן אנו רואים שהבינה עולה גם בכתר אע"ג שכלי החכמה מפסיק ביניהם. אם כן, הבינה אינה צריכה לסיבות להתייחד בחכמה שכן הם מיוחדים זה בזה מעיקרם לעולם. אלא עיקר טעם הפיכת פב"פ היא כדי ליתן אור למטה לשם עליית מ"ן, וכל דברי הרב כאן הוא שכאן התבארה תועלת נוספת, שעל ידי ההפיכת פנים בענין לידת יר"ד כדלקמן [ד"ה והרי עתה] (ביאורים ח"ב סא ע"ב).

¹⁰²⁹ בהתפשטות השניה.

¹⁰³⁰ עי' עקודים ג אות יג (לש"ו). והוא שנתבאר לעיל הערה 817.

¹⁰³¹ [הערת המלבה"ד: דהיינו כאשר הם בבחי' מטי. אמנם כאשר הם 'לא מטי' כ"ז אינו נוגע שהרי אין זה מקומם.

¹⁰³² לכאורה דברי הרב סותרים את דברי הלש"ו לעיל הערה 815, שההתפשטות השניה היא י' ספירות שלימות, וצ"ע. אמנם יש מקום לבאר שכוונת הרב שמתלבשות ט"ת דעליון בט"ר דתחתון, ועי' לעיל הערה 1018. וממילא צ"ל שהכתר דההתפשטות השניה נמשך מהחכמה דההתפשטות הראשונה וכו'. וכן החכמה נכנסת לכלי של הכתר דההתפשטות הראשונה. ומש"כ שהחכמה נמשכת מהכתר פי' מהחכמה הפרטית שבי"ס דבכתר. ועיקר דבריו כאן הוא ביחס שבין אור ההתפשטות השניה המתלבשת בעביות הנשארת מההתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב סא ע"ג).

¹⁰³³ עי' מהר"ל ח"א חולין צא ע"ב וז"ל, חביבין ישראל לפני הקב"ה וכו' ישראל מזכירין השם לאחר שתי תיבות שמע ישראל ה' ומלאכי שרת אחר שלש תיבות קדוש קדוש קדוש ה' צבאות וכו' ע"כ. ישראל אחר שתי תיבות מזכירין השם והמלאכים אחר שלש תיבות, וזה כי השם יתברך

מאיר העין ח"א

נמצא כי הכח"ב (נ"א החו"ב)⁹⁸² עדיין לא נעשו כלים לפי שעדיין לא נתרחק האור מהם ג' מדריגות שלמות וכל פחות מג' כלבוד דמי, ולא היה עדיין נעשה כלי גמור בכל א' מאלו הג"ר. אך עכ"ז בודאי שיותר יקרא חלק בינה כלי גמור מב' הראשונים, לפי שכבר הם ג' רחוקים ממנו¹⁰³⁵ אל האור שנסתלק והוא למעלה מן הכתר, נמצא שיש הפרש בין בינה אל החכמה והכתר כמ"ש בע"ה.⁹⁸³

ובזה יתורץ קושיא א', והוא שהרי בעת הסתלקות אורות לעשות מציאות כלי היה אור הכתר¹⁰³⁶ מאיר בהם ואיך היו יכולים להעשות כלים, ועתה בעת התפשטות האור אשר לא היה אור הכתר מתפשט בהם כנ"ל איך היו נקראו אורות¹⁰³⁷, אך התשובה הוא כי לא נגמר לעשות כלי עד התרחק האור ממנו ג' בחי' גמורות¹⁰³⁸, אך כאשר יכנס בתוכם ממש אע"פ שאין אור הכתר נכנס בהם עכ"ז האור שבתוכם נקרא אור.

וקושיא הנ"ל שהקשינו תצדק היטב בג"ר אשר עדיין אור הכתר¹⁰³⁹ קרוב אליהם איך הם נעשים כלים, ואח"כ בעת שיחזור האור ליכנס איך נקרא אורות, ואדרבה אור שלהם מועט יותר מבתחלה, כי באים אלו אורות חסרים מן אור הכתר אשר היה מאיר בעת הסתלקות. אך הענין כי לעולם סוד¹⁰⁴⁰ הסתלקות⁹⁸⁴ עושה כלי בהפיכתן⁹⁸⁵ פנים מהכלי, והנה כאשר חזרו האורות ליכנס נכנס אור החכמה בכתר, ואז אור הכתר שבתוכו¹⁰⁴¹ שנשאר בעת הסתלקות כנ"ל, כי אין הכלי נגמר עד התרחק ממנו האור ג' מדריגות, וזה לא שייך בג"ר כנ"ל, אז נכנס אור הכתר שנשאר שם תוך אור החכמה הנכנס עתה ומתלבשת בתוכה, ונעשית נשמה אליה לפי שהוא אור הכתר, ונעשה דכורא והחכמה שסביבותיה נעשית נוקבא¹⁰⁴². ואז אור המוכרח¹⁰⁴³

נבדל מן המלאכים לגמרי ואין לו יתברך צירוף להם כלל, ומפני זה אין מזכירין השם רק אחר שלש תיבות להורות כי השם נבדל מהם. וענין זה כי אלו היו מזכירין השם אחר שתי תיבות היה כאן צירוף עדיין, כי השלישי אינו נבדל מן השנים כי כל שלשה יש בהם ראש וסוף ואמצעי ואין הסוף נבדל מכל וכל מן הראש שהרי הסוף הוא סוף לראש ומכל שכן אם היו מזכירין השם אחר תיבה אחת, וכאשר מזכירין השם אחר ג' תיבות אין כאן צירוף כלל שהרי מזכירין השם חוץ לשלשה שהם מתחברין ביחד, ועוד תבין כי שלשה אינו כלבוד ושנים הם כלבוד (סוכה ו' ב'), לכך הש"י שהוא נבדל מן המלאכים מזכירין שמו אחר ג' [תיבות], כי בזה אין (להם) [לו] צירוף אליהם כי שלשה אינו כלבוד, אבל ישראל נקראו בניו והבן יש לו צירוף אל האב ולכך מזכירין שמו אחר ב' תיבות כי שנים הם כלבוד, עכ"ל.

¹⁰³⁴ אין כוונתו לאור החסד עצמו, אלא לכל אור שנכנס בו. אם כן, דבר זה ממשיך עד שמסתלק אור המלכות ממנו (ביאורים ח"ב סב ע"א), ועי' ליקוטי נוסחאות.

¹⁰³⁵ [הערת המלבה"ד:] דהיינו שהיא רחוקה ג' מרחקים מהאור שלמעלה במאציל.

¹⁰³⁶ [הערת המלבה"ד:] דהיינו ההתפשטות הראשונה לשיטת הלש"ו.

¹⁰³⁷ פי' קושייתו, איך נעשו כלים בהסתלקות הרי באותה העת נוסף בהם אור (עי' עקודים ג'), אלא בע"כ צ"ל שהכלי נעשה רק כאשר נתרחק האור ג' מרחקים, ולכן גם ההסתלקות מכונה צמצום אע"ג שיש תוספת אור. אמנם התרחקו ג' מרחקים אינו כי אם חסרון (ביאורים ח"ב סב ע"א).

¹⁰³⁸ [הערת המלבה"ד:] לכאורה צ"ל שמש"כ לעיל שהמלכות רחוקה ג' מרחקים כוונתו להתפשטות הראשונה שמכונה כתר ביחס להתפשטות השניה.

¹⁰³⁹ [הערת המלבה"ד:] דהיינו התפשטות הראשונה.

¹⁰⁴⁰ פי' 'סוד' הוא כמ"ש לעיל עקודים ה' שבכל הסתלקות נמשך אור מלמעלה בבחי' דין ואחוריים, ועל ידו נבררה ונתגלתה העביות שהיתה כלולה באור שמסתלק ונעשה על ידי זה לבחי' כלי. והנה על אף שעיקר בחי' כלי נעשה רק בז"ת, אמנם בג"ר הוא רק תחילת העביות ולא כלי ממש, עכ"ז גם בג"ר היתה הפיכת פנים מהכלי וזה גרם לעביות שהיתה שם (ביאורים ח"ב סב ע"א).

¹⁰⁴¹ דהיינו הרשימו (ביאורים ח"ב סב ע"ב)

¹⁰⁴² דכן הוא [במו"ס – לש"ו] המו"ס ברישא דא"א הוא בחי' נוק' כיודע מדברי הגר"א בכ"מ ואולי הוא באמת שורש לאוירא עילאה ומו"ס שהם הדו"ן העיקרים ברישא דא"א ואח"כ ראיתי שהרמ"פ רומז לזה לעיל בסמוך (עי' הגוב"י אותיות ה' וז') (לש"ו).

וז"ל הגוב"י ה' – א"מ רמוז זה בעיני כעין מציאות מ"ה וב"ן שיהיה בעולם הנקודים שכל ספי' יהיה בה דו"ן מ"ה וב"ן כן בכאן האור הראשון מהתפשטות הראשונה והאור הב' מהתפשטות השניה ונמצא שגם כתר זה כעין דו"ן בח"ס דביה כמו באצילות ודו"ק.

מאיר העין ח"א

יותר מתלבש תוך החכמה, ומה שהחשיך¹⁰⁴⁴ מעט מחמת ריחוק האורות משם זה ישאר בחי' כלי לב' טעמים, א' מחמת התרחקות אור משם וגרם לו גרמת חשך, ועוד כי אפי' המוכרח ממנו מסתלק ומתלבש תוך אור החכמה {לב ע"ד} הנכנס שם, ואז נגמר (נ"א נגרע) אור הראשון⁹⁸⁶ הנשאר מן הכתר ונעשית כלי לכתר, כי אור החכמה מפסיק ביניהן, באופן כי אדרבה ביאת האורות בהתפשטותן עתה הוא הגורם בג"ר אלו להעשות כלי ולא נעשו כלים בעת הסתלקותם כנ"ל.

ועוד טעם א'⁹⁸⁷, כי הלא כאשר אור בחי' הכתר נשאר למעלה כנ"ל, כי מעולם לא נכנס עוד תוך הכלים אלו רק נשאר בסוף הי' שרשים של האורות למעלה, והפך אחוריו למטה, לכן האורות עתה הם מועטים יותר מבתחלה ואפי' בעת⁹⁸⁸ הסתלקות¹⁰⁴⁵, וכעד"ז בכלי הב' של חכמה שנכנס בתוכו אור הבינה ואז אור החכמה מתלבש בתוכו¹⁰⁴⁶, והאור הנשאר נחשך⁹⁸⁹ ונעשה כלי מחמת התרחקו אע"פ שאינו הרחק גמור.

והרי עתה יש זכר ונקבה ביחד בכתר וזכר ונקבה בחכמה¹⁰⁴⁷. נמצא כי מעולם כתר וחכמה אינם מתבטלים ממציותם להעשות מזכרים נקבות, כי הרי האורות שלהם עצמן

וז"ל הגוב"י ז' - וכל זה הוא שורש להב' רישין דא"א דאצילות אוריא ומוחא סתימאה אשר הם בבחי' דו"ן אוריא זכר ומו"ס נוק' וכמ"ש בשער מאמרי רשב"י פ' תרומה דף ה ע"ב וכן הוא בזהר הקדוש שם וכמו שהאריך בזה הגר"א בספד"צ פ"א (לש"ו).

¹⁰⁴³ [הערת המלבה"ד: מתוך אורות הכתר.

¹⁰⁴⁴ אע"פ שיש רשימו בכל הו"ק, עכ"ז עיקר הענין הזה נמצא רק בג"ר. שכן האור העיקרי עלה מהו"ק של הכלי שלהם והתרחק ג' מדרגות מהו"ק, וממילא נתגלתה בהם העביות כראוי, וכן היתה עומדת בכלים ההם רשימת אור הנשארת בפני עצמה ולא נתערב עם העביות כלל, ונעשית העביות לבחי' כלי לגבי הרשימו (בסיוע האור החוזר - עי' עקודים ה' הערה 878), ועי"ז נעשה הרשימו בצירוף עם העביות לבחי' אור וכלי. אמנם בג"ר, אשר האור הראשון עדיין קרוב אליהם והיתה העביות שבהם ממועטת והרשימו אור גדול לגבי, וממילא מתבטלת העביות באור הרשימו ולא היה ניכר כלל כי אם לאחר שבא האור החדש מההתפשטות השניה ונדבק עמו הרשימו דהאור הראשון, ועל ידי זה נברר האור הזך ממנו ונבדלה העביות לעצמה ונעשית לבחי' כלי. אם כן, הכלי עצמו נעשה רק בהתפשטות השניה (אמנם עי' לעיל הערה 898 שלמעשה נעשו באמת ב' בחי' של כלים א' לזכר וא' לנוק'), עכ"ז עי' בשעה"ק יז ע"א ששניהם נחשבים רק לכלי א' בלבד הרי הוא הכלי של הכתר הכלול מדו"ן (ביאורים ח"ב סב ע"ב).

עי' עקודים פ"ה אות ט' (הערה 884) ואות יז (הערה 893) ואות כ' (הערה 898) (לש"ו).

¹⁰⁴⁵ וקשה, שכן ענין הפיכת פנים היה תיכף בעת הסתלקותם ולא בעת ההתפשטות השניה. ויש לבאר על פי מש"כ בשעה"ק, ז"ל, הנה בפעם ראשונה כשנאצלו אי אפשר לומר שנסתלקו לגמרי דא"כ היה מיתנה גמורה אל הכלים ההם אמנם היה הדבר כדמיון השינה שמסתלקת נשמת האדם ונשאר בגופו קיסטא דחיותא כמש"כ בזהר לך לך פג ע"א, עכ"ל. כלומר, הגם שאמרנו שהיו אב"א, עכ"ז עדיין היו מיוחדים זה בזה. ר"ל, שהרשימו הנשאר היה מתייחס עדיין אחר האור הראשון והיה קשור בו. לכן לא יכול היה להתעבות כראוי וליעשות לבחי' כלי. אמנם אחרי שהאור דההתפשטות השניה כבר נכנס לשם, מתייחד עמו הרשימו ואינו מתייחס עוד אחר האור הראשון מאומה. וזהו שאמר הרב 'כי כאשר אור הכתר נשאר למעלה ומעולם לא נכנס עוד תוך הכלים', ר"ל, שלאחר ההתפשטות השניה אשר בה לא נכנס מהאור הראשון מאומה, אזי קנה הרשימו פנים חדשות ומתגלה בפועל רק לאחר גילוי האור השני. ואז מתגלית העביות שברשימו ונעשית לבחי' כלי. משא"כ בעת ההסתלקות, שהיה הרשימו קשור עדיין באור הראשון והיה מקבל ממנו הארה בחינת אב"א, וז"ש 'לכן האורות עתה הם מועטים יותר מבתחילה ואפילו מבעת הסתלקות', שכן סיבת גילוי העביות שנעשה על ידי הפיכת הפנים ועמידתם אב"א לא היה נעשה כי אם בעת ההתפשטות השניה, שכן רק אז נעשה בה סילוק גמור מהאור דההתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב סב ע"ג).

¹⁰⁴⁶ על אף שנכנס אור הבינה בכלי החכמה וכן אור החכמה בכלי הכתר, בכ"ז לא נשתנו ממציותם שאור החכמה הוא בחי' נוק' לגבי כתר וכן בינה לגבי חכמה. וכמו כן האור השולט בכלי החכמה שרשו באור החכמה הראשונה. ואם כן לכאורה צ"ע, שהרי אין מקום להפוך את סדר המידות. אמנם על פי דברינו לעיל הערה 1032 יתבאר, שבהתפשטות השניה נתקן הכתר בב' רישין דהיינו אוריא ומו"ס, וכמו כן חכמה נתקנת באו"א עלאין ובינה ישסו"ת (ביאורים ח"ב סב ע"ג).

¹⁰⁴⁷ יש חילוק בד"ז בין אור לכלי: באור, מתלבש אור החכמה בתוך אור הבינה, אמנם בכלי מתלבש כלי הבינה בכלי החכמה דוגמת או"א עלאין דאצילות, כי בבחי' אורותיהם מתלבש אבא בתוך אימא, אבל בבחי' הכלי שהוא מילוי ו"ד דיו"ד אז האימא היא כלולה בהי' פשוט שהוא אבא, ונמצא כי בהאורות הוה אבא טמיר אבל בכלי הוה האימא עלאה טמירא יתיר. אם כן, מש"כ כאן

מאיר העין ח"א

נשארים במקומן⁹⁹⁰ אע"פ שאינם גמורים כמו מתחלה, ואדרבא שאר האורות שבאו עתה נתוספים עליהם ונעשים נקבות עליהם (נ"א אליהם)⁹⁹¹. וכן הענין ג"כ בבינה רק שיש בה הפרש, והוא שנשאר בה אור הבינה מועט בעת הסתלקות כנ"ל, ועתה נכנס בה אור החסד, והנה חסד בן הבינה כנודע¹⁰⁴⁸, ולא יתכן שיהיה הוא הזכר ואור הבינה עצמה נקבה אליו, ואם נאמר שאור הבינה יהיה זכר ואור החסד יהיה נקבה גם זה לא יתכן. ולזה צריך אותו הפיכת פב"פ⁹⁹² שביארנו למעלה שהופכת חכמה פניה למטה בעת שניתנין אליה¹⁰⁴⁹ (נ"א קודם שניתנין)⁹⁹³ הח' אורות, ואז מזדווגים שם במקומן זכר ונקבה של חכמה ומוציאין ע"י זווגם אור אחד הנקרא יו"ד¹⁰⁵⁰, ואז ניתן למטה בהפיכת פניהם לבינה¹⁰⁵¹ ואז אותו היו"ד מתלבש תוך אור הבינה¹⁰⁵² ע"ד (נ"א בדרך)⁹⁹⁵ האחרות ונעשה הי' זכר והבינה נוקבא¹⁰⁵³. ואח"כ כאשר נתנו הז'

וזכר ונקבה בחכמה, היינו בכלי החכמה, שכן באורות מתלבש החכמה בבינה. (ביאורים ח"ב סב ע"ד).

אולי הוא רומז לאו"א עילאין שעולין שניהם בשם חכמה ונכללין ביו"ד של שם ואימא טמי' בגו אבא כמו שכתב באנ"ך פ"ח כן הוא כאן שבינה היא בכלי החכמה (עי' הגוב"י י') (לש"ו). וכ"ז הוא שורש לאו"א עילאין דאצילות אשר נכללין שניהם באות י' ונקראין שניהם בשם חכמה ואימא הוא טמירא ומלובשת בגו אבא וכמ"ש באנ"ך ח' וכן הוא כאן שאור הבינה היא מלובשת בכלי החכמה ונקראת על שם החכמה אמנם הנה אנו רואים שזהו רק בהכלי אבל באורות הוא להיפך כי הרי אור החכמה הוא מלובש בתוך אור הבינה וא"כ הרי בהאורות אבא טמיר יתיר וכן יהיה ג"כ באו"א עילאין דאצילות ומתורץ בזה קושיות המפרשים שם באנ"ך ח' ע"ש (לש"ו).

¹⁰⁴⁸ עי' זוהר ח"א דף ריט ע"א: כתיב (תהלים קיג ט) אם הבנים שמחה הללויה, אימא ידיעא, הבנים מאן אינון, אמר רבי שמעון, הא תנינן תרין בנין אית לקב"ה, חד דכר וחד נוקבא, דכר יהביה ליעקב, דכתיב (שמות ד כב) בני בכורי ישראל, ע"כ. כלומר "הבן" הוא כינוי ל"ק. וכאן בא רבינו לבאר כי חסד הינו ראש ה"ק.

¹⁰⁴⁹ כוונתו לכלי החכמה המקבל ח' אורות מהכתר. אמנם אם גורסים "קודם שניתנים אליה" אזי כוונתו לכלי הבינה (ביאורים ח"ב סג ע"א).

¹⁰⁵⁰ מאחר שהוא יוצא מהחכמה, הרי הוא י' של השם, ממילא הוא מוציא ג"כ דוגמתו דהיינו האות י', ה"ה היר"ד שבחכמה (כלומר עם המילוי) והיא בחי' אר"א עלאין, והיר"ד היוצא ממנו הוא בחי' ישס"ת. והנה טעם הדבר שיר"ד דמילוי יר"ד הוא אימא עלאה, וכן היות צורת האות ה' (ד"ו) הוא כינוי לאימא הכללית, כי האותיות ו' ד' הם זר"ן, וקודם שיצאו ונולדו הרי היו כלולים באמא. והנה החילוק בין ר"ד לד"ו, הוא שבאימא עלאה שם הזכר הוא העיקר, ולכן הו' קודם לד', ואילו בישס"ת ששם הנקבה הוא העיקר ושם עיקר גילוי דבחי' נוק', לכן הד' קודם. סוד דאות י' שניתן מחכמה לבינה הוא סוד ג' הויר"ת דיו"ד"ן שאמר הרב בדרושי מ"ד ומ"ן דרוש י' שנותן אבא לאימא בביאה ראשונה לעשותה לכלי (ביאורים ח"ב סג ע"א).

ונראה שאז היו הרשימו והאור החדש פב"פ (ביאורים ח"ב סג ע"א).

¹⁰⁵¹ קודם שניתנין ז' האורות אליה כנזכר לעיל פ"ב (ביאורים ח"ב סג ע"ב).

¹⁰⁵² כלומר רשימו דאור הבינה שנשאר שם (ביאורים ח"ב סג ע"ב).

¹⁰⁵³ הרי הם הדו"ן שבכלי הבינה. על ידי התשווקה ודביקות הרוח ברוח שנעשה בהם, נחלק הרשימו דבינה לב', ונפרד האור הזך שבו מהעביות שבו. האור הזך נעשה לבחי' נוק' לאות י', ואילו העביות נעשית לבחי' כלי לשניהם. האות יר"ד הוא בחי' יש"ס, והנוק' היא תבונה, ושניהם יחד מהווים את הה' הראשונה דשם הויר"ה ב"ה הכולל את כל העקודים (ביאורים ח"ב סג ע"ב).

אולי הוא רומז ליש"ס ותבונה שעולין שניהם בשם בינה ונכללין בה"י הראשונה של שם ויש"ס הוא היר"ד דמילוי ה"י ודקוצו של ה' כידוע, ובזו הבחי' הוי אבא טמיר וגניז יתיר כמ"ש באנ"ך סוף פ"ח, כן הוא כאן שהיר"ד מתלבש ברשימת אור הבינה ובכלי הבינה ובכאן נתחברו הבחי' דו"ן שבכלי הבינה עם אור החסד וכלי הבינה נעשה כלי לאור החסד כן היה שם שנה"י די"ש"ס ותבונה נמשכו בז"א ונעשו כלים להמוחין שלו (עי' הגוב"י טו) (לש"ו).

הגוב"י טו – וכ"ז הוא שורש לישס"ת דאצילות שנקראין שניהם בשם בינה ונכללין שניהם באות ה' ויש"ס הוא הי' דמילוי ה' ובעוקץ של אחורי הה' כנודע ושם הוא אבא טמיר וגנוז יתיר וכמ"ש באנ"ך פ"ח וכן הוא כאן הי' הוא מתלבש בתוך אור הבינה ובכלי הבינה וכן מה שנשאר אור החסד שהוא יומא דכולא יומין בהבינה בבחי' מ"ן הוא שורש ג"כ להאצילות אשר נשארו תמיד עיקר המוחין דז"א באר"א וכמ"ש בשער הנסירה רפ"ז וכמ"ש ג"כ באד"ז דף ר"צ ורצ"א דבינה הוא אותיות י"ה ב"ן משום דהוא אתכליל מכולא אמנם האמת הוא כי היה בכ"ז חילוק גדול בין העקודים להאצילות ולפי גודל מעלת העקודים על האצילות והדברים בזה הם עמוקים וארוכים למאד ואין עתה המקום לזה (לש"ו).

מאיר העין ח"א

אורות בכלי של בינה¹⁰⁵⁴ אז ניתן בה אור של החסד ונשאר בה אור החסד תמיד בבחי' מ"ן¹⁰⁵⁵ (בס"א כמן בצנצנת)⁹⁹⁶. ואע"פ שאור זה של הבינה הוא מן האורות הראשונים שנשארו שם, וזו היו"ד שבא לתוכה מזווג דזו"ן שבתוך החכמה הוא מחודש, וא"כ איך תעשה הבינה שהיא השורש נקבה אל זה אור המחודש שהוא מחכמה¹⁰⁵⁶. והתשובה הוא שכבר בארנו שזה האור של {לג ע"א} הבינה אינו אור גדול אחר שיש ג' מרחקים בינו ובין האור כנ"ל, אע"פ שאינם ג' מרחקים גמורים, משא"כ בחכמה שלמעלה. ועוד כי אור הבינה הזו¹⁰⁵⁷ נשארה כאן בעת הסתלקות אשר לא היתה כוונתו להאיר¹⁰⁵⁸, אך הנוקבא (נ"א אשר נשארה כאן בעת ההסתלקות לא היתה כוונתה להאיר רק הנוקבא)⁹⁹⁷ העליונה¹⁰⁵⁹ שבחכמה באתה בעת התפשטות שכוונתו להאיר¹⁰⁶⁰, לכן הבן¹⁰⁶¹ היוצאת מבין שניהן¹⁰⁶², יכול להיות יותר פנימי מבינה זאת¹⁰⁶³, מכ"ש⁹⁹⁸ מן החסד שבא עתה, אע"פ שבא גם הוא מבחי' של התפשטות, אבל עכ"ז הנה הוא ג' מדריגות למטה מהחכמה.

כלל הדברים כי בכתר עליון יש שם י"ה¹⁰⁶⁴ שהוא זו"ן, כתר וחכמה¹⁰⁶⁵. ובחכמה יש זו"ן והוא שם י"ה אחר¹⁰⁶⁶ והוא חו"ב¹⁰⁶⁷ ובינה שם י"ה אחר¹⁰⁶⁸ שהוא זו"ן והוא החכמה (נ"א

¹⁰⁵⁴ וממילא הבינה נשלמה כראוי לה בכל בחי' הדו"ן שבה גם קודם שניתנו בה ז' האורות. אמנם בכתר וחכמה נעשתה מציאותם (דהיינו הדו"ן שבהם) רק בעת שניתנה בהם כללות כל האורות כולם. שכן בבינה, שהיא אם הבנים, נשלמו הז"ת הרי הם הזו"ן על דרך הולד שנגמר במעי אמו בעיבור ולידה. ומשום שהזו"ן הם במדרגה בפני עצמה למטה מבינה הרי היא הג"ר, לכן ניתנו הם בה לאחר שנשלמה היא עצמה, משא"כ הכתר והחכמה אשר עומדים בס' בחי' הזו"ן רק בכח ולא בפועל, לכן נתן בהם את כח הזו"ן בצירוף לעיקר מציאותם (ביאורים ח"ב סג ע"ג).

¹⁰⁵⁵ אור החסד הרי הוא מהז"ת לעולם הוא בה בבחי' מ"ן כדי לעורר את הבינה לזיווג אשר בדו"ן שבה. וכן הוא בדו"ן שבחכמה ושבתר, שהבינה עולה ומתייחדת בהם בעת שהוא מטי בכתר, ועל ידי אותו המ"ן הם מזדווגים תמיד ומשפיעים מוחין לזו"ן. שורש החסד הוא חסד שבבינה כנ"ל הערה 1032, לכן לעולם עולה אצלה ועומד בה בבחי' מ"ן (ביאורים ח"ב סג ע"ג). [הערת המלבה"ד: כדמיון אצילות שם מעלים מ"ן כדי להביא לידי זיווג. כאן, שהכל בשלימות תמידי נמצא מ"ן תמידי.]

¹⁰⁵⁶ פי' הקושיא, שתמיד הנוק' פחותה בדרגתה מהדכר, ואילו כאן הדבר הוא להיפך, בחי' הנוק' היא מעיקר האור דההתפשטות הראשונה, ואילו בחי' הדכר היא רק תולדה ממנו. ותשובתו היא, כי הנוק' נתמעטה בהרבה מעיקר האור הראשון שבה, לכן ראויה היא עתה להיות לבחי' נוק' לאות י' הנולדת מהדו"ן דחכמה (ביאורים ח"ב סג ע"ד).

¹⁰⁵⁷ פי' הרשימו.

¹⁰⁵⁸ בשונה מכתר וחכמה, שבהם הרשימו נעשה לבחי' דכר לאור ההתפשטות השניה, שכן כתר וחכמה קרובים פחות מג' לאור העליון הרי הוא האור הראשון שבהם, ולכן אינו נחשב להם להסתלקות כ"כ. ועוד חילוק יש בין בינה לכתר וחכמה, שכתר וחכמה הם זכרים מעיקרם משא"כ הבינה (ביאורים ח"ב סג ע"ד).

¹⁰⁵⁹ דהיינו ההתפשטות השניה אשר תחילתה באור הבינה ואח"כ נכנסת לכלי החכמה. ¹⁰⁶⁰ כאן ראה לדברי הלש"ו שכל האור ההתפשטות השניה הוא רק תולדות האור דההתפשטות הראשונה. שכן אם נאמר כהפשטות שההתפשטות השניה היא אותו האור אלא שהוא מחכמה ולמטה, אם כן מ"ט צריך הרב להאריך וללמדינו במה גדולה מעלת הנוק' העליונה שבחכמה מהנוק' שבבינה. אמנם מאחר שההתפשטות השניה היא רק תולדה מההתפשטות הראשונה לכן יש צורך להסביר את הדברים (ביאורים ח"ב סג ע"ד).

¹⁰⁶¹ היר"ד. ¹⁰⁶² דהיינו עם הרשימו שבחכמה וההתפשטות השניה וכן"ל הערה 1059. ¹⁰⁶³ דהיינו הרשימו שבכלי הבינה.

¹⁰⁶⁴ כנזכר לעיל פרק א' הערות 977 981 (ביאורים ח"ב סד ע"א). ¹⁰⁶⁵ כלומר בחי' אורא ומ"ס שבעקודים הדומה לשל א"א דאצילות (ביאורים ח"ב סד ע"א). והנה מוכרח הוא שתהיינה כאן כל הבחינות האלה ובדומה לאצילות, שכן כאן הוא שורש הענין של דו"ן שעתיד להיות באצילות (פת"ש עקודים ו).

¹⁰⁶⁶ ה' היא הרשימו הנשאר והה' הוא האור דההתפשטות השניה (ביאורים ח"ב סד ע"א). ¹⁰⁶⁷ כלומר או"א עלאין (ביאורים ח"ב סד ע"א).

¹⁰⁶⁸ ה' הוא המתחדש ונולד מהדו"ן דחכמה, והה' הוא הרשימו שנעשה לנוק' אליו (ביאורים ח"ב סד ע"א).

מאיר העין ח"א

י' מן חכמה⁹⁹⁹ המתחדשת מן הזווג העליון שבזו"ן שבחכמה י', ובינה¹⁰⁶⁹ היא נקבה אליו, והיא אות ה' הרי שם י"ה ג"כ בכאן, ועוד יש בה אור החסד שהוא בחינת בן¹⁰⁰⁰. גם כל א' מאלו ג"ר נקרא אות יו"ד במילוי, כי הכתר יש בה זו"ן י"ו והכלי עצמו הוא ד',¹⁰⁷⁰ של היו"ד, גם חכמה יש בה יו"ד שהוא י"ו זו"ן והד' הוא הכלי, אך הבינה נק' יו"ד בבחי' ג' אורות שבה, וסדרן יד¹⁰⁷¹ והם חכמה בינה חסד אך הכלי אינו נזכר עתה. גם טעם אחר למה טפת י' מזווג חכמה הוא בעלה של בינה הזו התחתונה, לפי שכשמזדווג זו"ן שבחכמה אינן מוציאים טפת¹⁰⁰¹ ההיא מעצמותה¹⁰⁰² רק¹⁰⁰³ מלמעלה שהוא מן הכתר¹⁰⁷², לכן גדול כחו מאור בינה התחתונה¹⁰⁷³.

שער ז פרק ד¹⁰⁰⁴

אמנם בשאר ספי' לא היה בהם שום מציאות זו"ן כי כולם זכרים¹⁰⁷⁴, וגם שהם כלים גמורים, ואין בהם אור רק¹⁰⁷⁵ אותו שנכנס מחדש. נמצא אור הגבורה נכנס בחסד¹⁰⁰⁵ וכעד"ז¹⁰⁷⁶, עד שנמצא כי אור המלכות בכלי של יסוד¹⁰⁷⁷. ובכאן יש קושיא ראשונה ג"כ איך יעשה מזכר

¹⁰⁶⁹ חו"ב כאן הוא ישו"ת (ביאורים ח"ב סד ע"א).

¹⁰⁷⁰ וקשה, שכן כל שמצינו הוא שהנוק' מרומזת או באות ה' או באות ד', ד"ז שאומר כאן הרב שהנוק' מרומזת באות ו' לכאורה לא מצינו כלל בשום מקום. והעניין הוא שד"ז שנוק' נודע שהוא מרומז באות ה' הוא משום בחי' הזו"ן הכלולים בה, כי אות ה' הוא צורת ד'. אם כן יש גם את האות ו' בנוק', וכמו כן הו"ד דמילוי יו"ד הוא ג"כ בחי' ה' שהוא שורש זו"ן, אם כן אף בזכר מצינו בחינת ה'. והנה באצילות ביו"ד דאבא, האות י' היא אבא והו"ד היא אימא עלאה, והו' שבו הוא עיקר אימא, והד' היא מלכות דאמא המלבשת על ד' תחתונות דילה, וכן הוא כאן, וזהו הד' הרי הוא הכלי (ביאורים ח"ב סד ע"א).

¹⁰⁷¹ זהו דוגמת האצילות שבה' הראשונה שבו, שיש לו בעוקץ הימיני בחי' י', והוא יש"ס. ואח"כ מתגלה האות ה' עצמה הרי היא ד', שכן הד' מרמזת על ד' המוחין חו"ב חו"ג שמעל הו' הרי היא התבונה (אלא שהוא מעט שונה, שכן שם הו' היא ו' קטיעא" דהיינו ללא מוחין, ואילו כאן הוא ו' שלמה ויש מוחין (יש כאן בעניין זה אריכות, אמנם לא הבאתיו שכן זה אינו מענין הספר) (ביאורים ח"ב סד ע"ב).

¹⁰⁷² כלומר כי נמשך אור מחודש הזה מנביעו דאור א"ס המתייחד באור ההתפשטות הראשונה העומדת למעלה לאחר שנסתלק והיינו הכתר הכללי דעקודים (ביאורים ח"ב סד ע"ד).

¹⁰⁷³ לכאורה אין טעם זה מספיק כלל, שכן אעפ"כ יציאת אור ההתפשטות הראשונה היתה ממקום גבוה יותר, ואם כן פשוט שאין ערך לגבהות המעלה והמדרגה של הרשימו הנותר מהאור הראשון לאור המחודש שנולד אח"כ. אמנם עיקר כוונת הרב היא כי הגם שאור ההתפשטות הראשונה גבוה מאור ההתפשטות השניה, עכ"ז פתיחת פי המקור דאור א"ס נפתחת ומתגלית רק בהתפשטות השניה, שכן כוונת ההתפשטות הראשונה לא היתה כי אם להצטמצם ע"מ לעשות שורש לאותו עולם. משא"כ ההתפשטות השניה, שעל אף שלא נתפשט בו אלא רק באור קו דק, עכ"ז עומד אז המקור למעלה, פיו פתוח וכמעין הנובע מאור א"ס המוכן לנביעו תמיד (ביאורים ח"ב סד ע"ג).

¹⁰⁷⁴ לכאורה אין טעם זה מספיק, שכן גם החכמה שהוא אבא הוא זכר, ועכ"ז נעשה כלול מדו"ן, וכמו כן הרי הכתר שהוא כולו בחי' זכר ועכ"ז נעשה אף הוא כלול מדו"ן. אלא כוונת הרב היא לאורות שנכנסו בכל אחד מהחג"ת נ"ה הרי אף הם זכרים מעיקרם, שכן כל הו"ק הם זכרים, ולכן לא היה בהם ממה לעשות בחי' נוק' כלל. משא"כ בכתר וחכמה, הרי נכנס בכתר אור החכמה הרי הוא סוד חכמתא סתימאה, והוא בחי' נוק' לגבי אוירא (עי' יהל אור ח"ב טז ע"ג). אם כן היה האור הנכנס בכתר והחכמה בחי' נוקבין, משא"כ בחג"ת נו"ה, שכאשר נכנס אור הגבורה בחסד ואור הת"ת בגבורה, נכנס זכר בזכר ואין בהם בחי' נוק' כלל, ולא חלה בהם התחלפות של האורות מבחי' זכר לנוק' (ביאורים ח"ב סד ע"ד).

¹⁰⁷⁵ והנה פשוט שלכל א' יש רשימו מההתפשטות הראשונה, ואין כוונת הרב לסתור דבר זה. אלא כוונת הרב שלא נעשה מהרשימו שבכל א' פרצוף בפני עצמו על דרך כח"ב, אלא שהרשימו התייחד באור חדש שנכנס בו ונעשו שניהם לא', מאחר שנתמעט הרשימו כי הוא התרחק ממקורו למטה מג', ועוד בגלל שהרשימו והאור חדש הם זכרים (ביאורים ח"ב סה ע"א).

¹⁰⁷⁶ אין כאן התהפכות של המידות שכן באצילות שמאל נכלל בימין וכן להיפך, ועוד שאור הגבורה שנכנס בכלי החסד הוא רק מהחסד שבגבורה (ביאורים ח"ב סה ע"א).

¹⁰⁷⁷ בעולם העקודים אין הנוק' ניכרת לעצמה, וכלילות המלכות ביסוד היא בסוד עטרה של היסוד, ולא יצאה המלכות לבחי' פרצוף בפני עצמה, ואור דאות ד' שבמלכות הוא רק על דרך הכסא אשר יורד מאצילות לבריאה, [שכן אינו מעיקר עולם הבריאה אלא בתורת חיבור לעולם זה

מאיר העין ח"א

נקבה¹⁰⁷⁸. אך דע שלכן הוצרכו ז"ן שבבינה להזדווג להוציא ה' אחד דוגמתה, ונחלק לב' שהם ד"ו¹⁰⁷⁹, ואות ו' נכנסה בכלי יסוד בסוד זכר של מלכות אשר שם, כי יותר גבוה כמה מדרגות הוא אות ו' זו מן אור המלכות שביסוד, לכן הם ז"ן. ואח"כ אות ד' ירדה במלכות¹⁰⁸⁰ והשלימה שם במקומה¹⁰⁰⁶¹⁰⁸¹. הרי כי בד' בחי' יש בהם ז"ן, והם כח"ב יסוד¹⁰⁸², והוא לטעם קושיא הנ"ל שיש באלו הד' משא"כ בשאר¹⁰⁸³.

שתחתיו]. והיות והמלכות אינה ניכרת נובע מזה שבעולם העקודים שולטים ס"ג ומ"ה במקום מ"ה וב"ן. ועי' ענינו הערה 503 (כללים ח"א כג ע"ד) שהמלכות נשאר שם כלולה בז"א (שם ח"א לט ע"א), אלא שבעולם האצילות יצאה המלכות להיות לפרצוף בפני עצמו (ח"א ס ע"ג).

¹⁰⁷⁸ והנה אמנם אפשר היה לתרץ, שאור הרשימו הנשאר ביסוד שימש לבחי' זכר, והאור הנכנס בו הרי הוא המלכות, הוא הנוק' ביחס אליו, דוגמת כתר וחכמה, אך מאחר שאור הרשימו כאן הוא אור ממועט, ממילא אין באורו בכדי ליעשות לפרצוף בפני עצמו. אמנם יש להקשות, הרי היסוד נקרא 'כל' מכיוון שהוא כללות הו"ק (זהר בראשית לא ע"א), ואם כן הרי שיש באורו שמקבל מכל הו"ק (שהם כולם זכרים) די אור בכדי ליעשות לבחי' זכר לאור המלכות הנכנס בהתפשטות השניה, וצ"ע. אלא צ"ל שכל ענין היות היסוד מכונה 'כל' הוא רק משום שאור הדעת מתפשט ויורד בו, שכן שרשו הוא בעטרין דא"א, ועי"ז נעשה בו הכנה וכח לקבל מכל הו"ק כולם, שכן מהדעת נמשכים הו"ק, ועל ידי שנמשך ביסוד ומתלבש בו, נעשה על ידי זה לכלי המוכשר לקבל מכל הו"ק. והוא עומק ענין סוד ד"ו שנמשך מהבינה ליסוד, ואותו הד"ו המה בחי' הדעת ועטרין דחסדים וגבורות, ועל ידי זה נעשה היסוד לבחי' זכר. וכמו כן על ידי כך נעשית המלכות לבחי' נוק', שכן הו' הוא לצורך היסוד ועל ידו נעשה ל'כל' הכולל את כל ה' החסדים, והד' הוא לצורך המלכות, ונעשית עי"ז לבחינת "כלה" הכולל את כל ה' הגבורות (ביאורים ח"ב סה ע"א).

¹⁰⁷⁹ ע"ד הד"ן דחכמה, והיסוד נשלם על ידי תוספת אור מהבינה וכעין יסוד דז"א דאצילות שנעשה על ידי תוספות אור מהבינה. אמנם זהו בחי' הדכר שביסוד שבא בתורת תוספת, אמנם הנוק' שבו הוא מעיקר האור דההתפשטות השניה ולא דרך תוספת. ועל זה הוא שהלש"ו מחלק, שהזכרנו כבר בהערה 1032 שט"ר דעקודים יש להם על מה לסמוך משרשם שבהתפשטות הראשונה, אמנם מאחר שאין ג"ר מתלבשים בז"ת אלא מבינה ולמטה, שכן יציאתם היתה מאמא, ולכן רק לח' הראשונים יש על מה לסמוך מההתפשטות הראשונה, ואם כן מובן ממילא שחלק היסוד השייך לדכר יקבל הארה בסוד תוספת, שכן המלכות דההתפשטות הראשונה היא שורש ליסוד דההתפשטות השניה, ולכן הנוק' שביסוד דההתפשטות השניה היא דווקא החלק שאינו בסוד תוספת אלא עיקר (ביאורים ח"ב סה ע"ב, ועי' כללים ח"א נז ע"ג).

¹⁰⁸⁰ טעם היותו בסוד האות ד' ולא האות ה' כמו באצילות, שכן בעקודים שולט שם ס"ג, ולכן בעקודים נכלל המלכות ביסוד ונעשה שם עיקר אור המלכות הכללי לעטרה שבו, ולא נתגלה שם המלכות לפרצוף בפנ"ע כלל אלא שנכללה בז"א (ביאורים ח"ב סה ע"ד).

¹⁰⁸¹ עי' עקודים פ"ה אות טז (לש"ו), הובא לעיל הערה 892.

¹⁰⁸² ד' אלה הינן דוגמת ג"ר דאצילות, המה מעטרים את ההנהגה ומשלימים אותה לבוא לידי תכלית, דוגמת נשמה חיה ויחידה דאדם העומדים להשלים אותו, ויסוד הוא עיקר בכלל ההנהגה שמחברת דו"נ (פת"ש עקודים כו).

והנה יש חילוק ביניהם, שכן בכתר וחכמה הזכר הוא הרשימו והנוק' באה מההתפשטות השניה, ואילו בבינה אף הנוק' היא מהרשימו, והיינו האור העיקרי שלה, והזכר בא בה רק אח"כ בסוד תוספת. וכן הוא ביסוד, שהנוק' שבו הוא העיקר ואילו אור הזכר הוא בסוד תוספת. ודוגמתו מצינו באצילות (שהעקודים הוא שורש אליו), שכן בכתר יש א"א וכתר, ויש א"א עלאין וישסו"ת בבינה וז"ן בז"ת. אלא שכאן היתה כל הנוק' הכללי שבז"ת כלולה ביסוד, הרי היא העטרה שבו, וזה יצא כך בכדי שיצא עולם הנקודות בכל מדריגותיו, וזהו שורש לכל החסרון שבעולם הנקודות, שכן אין לנוק' שורש בפני עצמה. וכמו כן נכללת בזה התועלת בכך שיש שורש לנוק' בעולם העקודים, ולכן הוא לא יחסר אף פעם (ביאורים ח"ב סו ע"א).

¹⁰⁸³ הטעם להעמדת המדריגות באופן זה הוא מכיוון שכל עולם ועולם וכל פרצוף ופרצוף מיוסדים על ג' בחינות: א) עיקר עצמותו גופה (ו"ק), ב) קישורו למעלה (ג"ר), ג) קישורו למטה (מלכות).

אם כן מובן שצריכים הספירות כח"ב לכלול בתוכם את ב' הבחינות ז"ן, שהרי כל עולם עליון הוא בבחי' א"ס לגבי התחתון (עי' מבר"ש יג ע"ד), והוא מוציא את התחתון דרך זיווג ז"ן שמוציא טיפה, וזה צריך ג' רובדים של חילוק, שהרי תוך ג' היא כלבוד, שכן רק אחרי שהאור מתחלף ג' פעמים דרך הג' בחינות של דו"ן שיש בכח"ב אז הוא שיוצא מתורת לבדו ונעשה למציאות אחרת.

חג"ת נ"ה המה זכרים שכן זהו עיקר העולם, ותמיד הזכר הוא העיקר. היסוד הוא לצורך הנוק', ולכן יש בו ג"כ בחי' דו"ן כדי שיהא לו קשר עם הנוק', ואם כן הם לצורך התחתון. אמנם המלכות היא נוק', שכן היא אִם לכל החלק התחתון כולו, ובעקודים לא נתייסדה המלכות הכללית להיות לפרצוף בפני עצמה אלא מפני שהיא כלולה ביסוד, שכן תולדות

מאיר העין ח"א

¹⁰⁰⁷ועתה צריכין אנו לבאר מציאות לא מטי בכתר מה ענינו. והענין כי אחר שבארנו שיש בכלי של כתר ז"ן והם כתר חכמה, ואלו צריכין לעלות אל שורשם לינק משם¹⁰⁸⁴, ואמנם חשק הזה שיש להם ליקח אור מן השורש שלהם¹⁰⁸⁵ הוא הגורם להם לעלות, שהרי כל הי' שרשים כולם פניהם למטה להאיר בעקודים הללו. ואמנם אחר שעולין ויונקים משם¹⁰⁰⁸ אז אותו הכתר דעקודים הנשאר בסוף השרשים¹⁰⁸⁶¹⁰⁰⁹ {לג ע"ב} הוא הופך אחוריו להם¹⁰⁸⁷, ואז אינם יכולים עוד לינק, ולכן חוזרין ויורדין ונכנסין בכלים שלהם כמ"ש בע"ה.

והענין כי הנה כל השרשים העליונים הופכין¹⁰¹⁰ פניהם למטה להשפיע אור בסוד¹⁰⁸⁸¹⁰¹¹ חיות לבד שלהם ולא לצורך זוג. אמנם גם שורש הע"ע¹⁰⁸⁹ יש לו חשק להשפיע למטה¹⁰¹², כי לעולם השרשים רצונם להאיר בענפים¹⁰¹³. אך סיבת¹⁰¹⁴ הדבר הוא היות אור הכתר בסוף אותן השרשים כולן הופך אחוריו למטה¹⁰⁹⁰, ואז כראות השורש העליון בכ"ע¹⁰⁹¹ כי אור הניתן שם¹⁰⁹² אינו משפיע למטה¹⁰⁹³, אז¹⁰⁹⁴ הוא אוסף חלקו למעלה כמ"ש (ישעיה נז א) הצדיק אבד¹⁰⁹⁵, כי

העקודים הוא עולם האצילות, והוא לא יצא מהעקודים להדיא אלא רק דרך או"א הכלולים בעקודים כדרך ש"או"א כלילן במזלין" (אד"ז רפט ע"ב). ועולם העקודים הוא בבחי' י"ג ת"ד דא"ק (ביאורים ח"ב סו ע"ד).

¹⁰⁸⁴ דוגמת עליית מוחין בכל לילה, ועי' ע"ח נסירה ג (פת"ש עקודים כו).

¹⁰⁸⁵ הרי הוא עסמ"ב דס"ג דמו"ס (אם כי באמת הוא הסמ"ב הפרטי דע"ב הנולד מהארת הס"ג דמו"ס) (דע"ה ח"א כב ע"ד). ונלענ"ד שמדויק יותר לומר בזה כי הוא צריך להיות הב"ן הפרטי (ולא הב"ן הנולד) דב"ן (הנולד מע"ב) דס"ג דמו"ס, והוא עומק כוונת הלש"ו.

¹⁰⁸⁶ דהיינו כללות ההתפשטות הראשונה הנשארת למעלה אחר הסתלקותה, והיא הנקראת כתר לכל כלל האור דהתפשטות השניה, והשרשים שאמר, המה י' השרשים העומדים בפה ע"מ שלא יצאו לחוץ לעולם (ביאורים ח"ב סז ע"ג).

¹⁰⁸⁷ עי' לקמן הערה 1093.

¹⁰⁸⁸ הנה כל שפע של חיות שבעולם העקודים הוא גדול יותר מכל שפע של תוספת שבכל העולמות שתחתיו. לכן, כאשר מזכיר שפע של "חיות" בעולם העקודים מוסיף רבינו בזה תואר "סוד" לרמז שזה כלשון "כביכול" שכן אין זה שפע חיות כעין השפע הידוע בעולמות התיקון (ביאורים ח"ב סז ע"ג).

¹⁰⁸⁹ כוונתו לכתר הפרטי מי' הספירות שבהתפשטות הראשונה עצמה (ביאורים ח"ב סז ע"ג), ועי' לקמן הערה 1094.

¹⁰⁹⁰ משמע מדבריו, שגם בחי' השפע דחיות דכתר הופך את אחוריו למטה ונפסק, ודבר זה לכאורה לא יתכן, לומר שאור הכתר יש לו אחוריים והפסק. אלא צ"ל שהשפע שהוא לצורך החיות שרשו בבחי' החיצוניות והאחוריים, וכן הוא ג"כ רק מהגילוי דט' השרשים התחתונים אשר מאחר הכתר ולמטה והוא אינו נפסק לעולם, ואילו שורש השפע שהוא לצורך זיווג הוא בבחי' הפנימיות, והוא כולל את הגילוי דהשורש דהכתר העליון עצמו, והוא מתגלה רק לפרקים. ומש"כ רבינו שהכתר "הופך אחוריו למטה" פי' שהוא עצמו אינו מתגלה ומשפיע אלא מהחיצוניות שבו לבד, והוא המכונה כאן "אחוריים".

שפע החיות אינו נמשך כי אם ממדרגת העליון בלבד, ושפע הזיווג נמשך מלמעלה למעלה עד הנביעו דאור א"ס, ועי"ז עולה התחתון למעלה ממדרגתו, ולכן אחרי דברינו (הערה 1018) שעצם עולם העקודים הוא ט' ספירות דוגמת ז"ת דאצילות, לכן שפע צורך החיות נמשך מהחכמה ולמטה, ואילו השפע שהוא לצורך הזיווג הוא למעלה מזה. לכן נחשב הדבר שבאה הארה מפניהם של ט' התחתונות אפילו בתורת שפע חיות, אמנם עכ"פ הכרחי הוא לשתף את הכתר, שכן כל שפע בא מא"ס למעלה למעלה, אלא כשהשפע בא בתורת חיות הוא בא רק מהאחוריים (ביאורים ח"ב סז ע"ד).

¹⁰⁹¹ עי' הערה 1094.

¹⁰⁹² [הערת המלבה"ד:] דהיינו כתר דהתפשטות השניה.

¹⁰⁹³ מכאן משמע שהסיבה שלא יורד שפע הוא בגלל רצון המשפיע, אמנם עי' סוף הדרוש שם שהלשון היא 'אין עוד מה לינק', ועי' פירושו לקמן הערה 1102, שהסיבה היא מחמת חסרון הקיים במשפיע, וצ"ע. וצ"ל שתרווייהו איתנהו, יש סיבה להשפעה התלויה בשורש (הרי הוא י' השרשים), ויש סיבה להשפעה התלויה בענף. אמנם למעשה הסיבה המכרעת היא המידה העומדת בין השורש למקבלים הרי הוא בחי' הכתר דהתפשטות הראשונה (עי' לעיל הערה 1087). אמנם לפי דבריו כאן ההתפשטות הראשונה הפכה את פניה קודם לאסיפת השרשים את חלקם, והוא קדם ג"כ להפסקת היניקה.

¹⁰⁹⁴ הכתר עליון הנזכר כאן הוא בחי' הכתר הפרטי דהתפשטות הראשונה, ואינו משפיע בתמידות להתפשטות השניה כדי שלא לבטל את מדרגתו, ורק ט' התחתונות משפיעות בקביעות.

מאיר העין ח"א

כאשר אינו מזדווג עם המלכות גם הוא מפסיד כי אין נותנין לו או"א רק כאשר ישפיע למטה, וכעד"ז בכאן (כי) ¹⁰¹⁵ כאשר הכתר אינו משפיע למטה אז גם השורש של כתר עליון ¹⁰⁹⁶ אוסף חלקו, ולא ברצונו כי רצונו להשפיע, רק בשביל חסרון התחתונים ¹⁰⁹⁷ שאינן יכולין לקבל. וגם טעם הדבר ¹⁰¹⁶ שאם ימשך האור ההוא תמיד הנה יחזרו הכלים ¹⁰⁹⁸ אל בחי' אורות כבתחלה ויתבטלו כבתחלה, אבל עתה שאין אור נמשך ¹⁰⁹⁹ בכלים רק אחר עליית אור הכלים למעלה ¹¹⁰⁰ לינק ובוזה אין הכלים בטלים ¹⁰¹⁷. והנה אחר שינקו אלו האורות למעלה ¹¹⁰¹ ¹¹⁰¹⁸ אז חוזר הכתר ההוא להפוך פניו למעלה ואז יורדין ¹⁰¹⁹ למטה בע"כ כי אין להם מה לינק ¹¹⁰², ועוד טעם אחר ¹¹⁰³ לפי שגם אלו האורות יש להם חשק לחזור אל הכלים דוגמת הנשמה כשיוצאת מן הגוף ¹⁰²⁰ ¹¹⁰⁴. לכן אחר יניקתן חוזרין לירד. ואז אין אותו כתר דעקודים שבסוף השרשים ¹¹⁰⁵ יונק מן השורש של ¹⁰²¹ כתר עליון של השרשים ¹¹⁰⁶ רק חיות לבד הצריך לו ולא יותר. ¹⁰²² ונבאר עתה מציאות עליית ¹⁰²³ זו, ונאמר, כי הלא כאשר לא מטי בכתר הוא לפי שעולין זו"ן של הכתר למעלה במקום זה הכתר שבסוף השרשים העליונים, ואינם יכולין להיות שם ביחד כי הוא גדול מהם ¹¹⁰⁷, ולכן הם נשארים במקומו, והוא עולה במקום השורש של המלכות ¹¹⁰⁸ ¹⁰²⁴, ואז גם השורש של המלכות ¹⁰²⁵ עולה בשורש של היסוד ¹¹⁰⁹ ¹⁰²⁶, ושם נשארים

אמנם י' הספירות השרשיות אינן מסתכלות ומשגיחות אם העקודים יכולים לקבל, אלא רק הכתר העליון הזה דהיינו הכתר דהתפשטות הראשונה שכל תכליתו היא ההתפשטות השניה. אמנם י"ס השורשיות לא ירדו אף פעם. לכן לעולם אין אור ההתפשטות השניה כאור ההתפשטות הראשונה שכן ההתפשטות הראשונה היא כא"ס לגבי ההתפשטות השניה, ומתגלה אליו רק בדרך ניסית שאינה לפי סדרי הטבע, וכל הנהגתו בקביעות של הא"ס היא רק דרך הכ"ע, ולכן רק בו נמצא ההסתכלות וההשגחה (ביאורים ח"ב סח ע"ב).

¹⁰⁹⁵ עי' זהר בראשית נה ע"ב, נח סז ע"א, שמות ט ע"ב, יא ע"א, בשלח נז ע"ב, בהעלותך קנ ע"ב (לש"ו).

¹⁰⁹⁶ עי' הערה 1094.

¹⁰⁹⁷ עי' עקודים רפ"ג ופ"ז אות ח' (לש"ו). ועי' הערה 1099.

¹⁰⁹⁸ מכאן מתבאר שכל האורות שבכל עולם ועולם עולים תמיד למעלה כדי שלא יתבטל הכלי (דע"ה ח"א עב ע"ב).

¹⁰⁹⁹ עי' עקודים רפ"ג ופ"ז אות ח' (לש"ו).

¹¹⁰⁰ והוא מהטעם הנ"ל שהשפע לשם חיות נמשכת ממדרגתו עצמו. אמנם השפע לצורך הזיווג נמשך ובה למעלה ממדרגתו, הרי הוא הכתר הפרטי כאן בעקודים. לכן יש צורך שיצאו האורות למעלה ואז נשארת העביות לבדה למטה. ואז מתחזקים ומתעבים, ונוסף בהם עיבוי על עיבוי, שבכל תוספת אורות צריך חיזוק לכלים, ועוד עליית האורות היא כמו כל מ"ן שהוא לצורך זיווג (ביאורים ח"ב סט ע"א).

¹¹⁰¹ את השיעור הראוי להם כדי שלא ישבר.

¹¹⁰² אין כאן מקום ללשון 'בע"כ' שהרי הכל כאן ששים ושמחים לעשות רצון קונם ומה מקום יש כאן להכריח. אלא כנראה שהאי דנקט בלשון זו הוא בגדר דברה תורה בלשון בני אדם. וכן מש"כ 'אין להם מה לינק' לכאורה אף הוא אינו יכול להיות מדויק, שכן נראה שעיקר הכוונה כאן היא לכך שהם רואים שרצון המאציל הוא שהם ירדו, מאחר שהכתר הפך פניו אליהם. ומש"כ אחר"כ 'עוד טעם אחר', הוא למימרא שבשביל זה הוא שנאצלו וירדו מתחילה (ביאורים ח"ב סט ע"א).

¹¹⁰³ מכאן מתבאר שזה לא דרך מיתה ושבירה אלא בבחינת המשך חיות.

¹¹⁰⁴ דהיינו בכל לילה. ועי' פת"ש עקודים כו, ועי' ליקוטי נוסחאות.

¹¹⁰⁵ מהתפשטות הראשונה.

¹¹⁰⁶ [הערת המלבה"ד: ד] נלענ"ד שאולי אפשר לומר דלא דק, והוא מכל י' שרשים ומה שנקט כתר ל"ד, או שמא כוונתו לרמוז שעיקר המשפיע להתפשטות הראשונה הוא הכתר דשרשים.

¹¹⁰⁷ על אף שכאשר מטי בכתר גם ח"ב נמצאים בכלי הכתר, אמנם שם הם במדרגה אחת, שכן גם אור הכתר נצטמצם בבחי' כלי. אמנם כאן, כשעולים זו"ן שבכתר, הרי שהם למעשה עולים לאור ההתפשטות הראשונה העומדת מבפנים לפה שלא נצטמצם מעולם להיות לבחי' כלי כלל. אמנם באותו רגע שהם עולים אצלו, הם מתייחדים עמו רגע א' ומקבלים ע"כ אור גדול. וכן לאחר שעמדו שם וינקו הם מזדככים, ואז הם מתייחדים עמו (ביאורים ח"ב סט ע"א).

¹¹⁰⁸ דהיינו ב' הספירות שבפה דא"ק, שלא יצאו בהתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב סז ע"ג). [הערת המלבה"ד: ד] ונ"ל שצ"ל י"ס שבמלכות דפה דא"ק וכמש"כ לעיל &.]

מאיר העין ח"א

שניהם בסוד היסוד שהוא זו"ן¹¹¹⁰, ואז שורש כתר עליון¹¹¹¹ משפיע למטה אחר שכבר יש הכנה לתחתונים לקבל¹¹¹², ואז הנוקבא של הכתר נכלל¹⁰²⁷ בזכר¹⁰²⁸.
¹⁰²⁹ ופירוש הענין כי הנה יש כמה¹⁰³⁰ כללות, א' כאשר יהיו ב' אורות בב' כלים כל א' בפנ"ע, ואח"כ כאשר¹⁰³¹ יכנסו ב' האורות בכלי א'¹¹¹³, זה יקרא כללות שנכלל זה בזה בכלי א'¹¹¹⁴.

ועוד יש מציאות אחר והוא בהיות בחי' ב' אורות אלו¹⁰³² זו"ן (י"ל בב' כלים)¹⁰³³ שאז אירע להם מ"ש בפ' תרומה (דף קמו ע"ב)¹⁰³⁴, כי אז יש בהם סוד אהבה¹¹¹⁵. פי' כי נכלל הארת זכר בנקבה ושניהם בכלי א'¹⁰³⁵ וכן חוזר הארת נוקבא להכלל בכלי של הזכר. הרי הם ד' אורות, ב' בכל כלי כלולים זב"ז, והם סוד ד' אותיות של אהב"ה¹¹¹⁶.
ועוד יש מין כללות אחר¹⁰³⁶ והוא זה המציאות שאנו בו, שהם ב' אורות בלתי כלים שהם זו"ן¹¹¹⁷ של הכתר שעלו למעלה, ואינם בכלי, כי כללותם אז יהיה בבחי' שיקבל הארה זו מזה¹¹¹⁸, וזהו כללות שלהם.

¹¹⁰⁹ הכתר אינו יכול להיות ביחד עם השורש המלכות הרי הם ב' מדרגות החלוקות לגמרי זו מזו, שכן הכתר יצא מהפה פעם א', ואילו שורש המלכות מעולם לא יצא (ביאורים ח"ב סט ע"ב).
¹¹¹⁰ דהיינו יסוד ועטרה. אמנם כאשר הוא מטי בכתר, ואינו נמשך אלא כדי השפעת חיות משרשם שבמאציל, אזי יורד שורש המלכות למקומו ושם מתגלה, מכיון שכל י' השרשים הללו הינם שרשים ל' הספירות דהתפשטות הראשונה, ושם יצאה המלכות בגילוי בפני עצמו, וכל התכללות המלכות ביסוד היא רק בהתפשטות השניה.
טעם היות המלכות בגילוי בפני עצמו בהתפשטות הראשונה הוא בכוונה, הן לצורך לידת העקודים והן לצורך התכלית שלהם, שכן תכליתם היא בבחי' או"ח, וכל בחי' אור חוזר היא רק על ידי המלכות.

התכללות המלכות ביסוד היא רק על ידי גילוי דדעת עלאה, דוגמת מה שיש באצילות. ולכן זהו רק בהתפשטות השניה, שכן רק אז יש גילוי דנביעו דאור א"ס, והנה על אף שאמרנו לעיל הערה 852 תיקון דעקודים הוא רק לעתיד לבא אחרי תיקון האצילות, אמנם זהו רק בנוגע לגילוי ומציאותו שם בקביעות. אמנם מה שנוגע לעיקר בנין ההתפשטות השניה דעקודים נתיסד על יסוד דאור הדעת עלאה, אם כי זהו בבחי' כלי קיבול לקבל שפע דדעת עלאה, אמנם התגלות הדעת היא רק בתיקון האצילות (ביאורים ח"ב סט ע"ב).
עי' שעה"ק (הובא בליקוטי נוסחאות), שהדבר הראשון שאירע הוא לא מטי, ואז עלתה המלכות של השרשים, ואח"כ עלתה ההתפשטות הראשונה. אמנם בע"ח איתא להיפך, שקודם באה ההתפשטות הראשונה ואחר כך המלכות של השרשים. והנה לפי הע"ח יתכן שכל זה הוא בכלל עליית מ"ן, משא"כ מהשעה"ק.

¹¹¹¹ [הערת המלבה"ד:] דהיינו כתר דשרשים.
¹¹¹² דוגמת מש"כ בנסירה ח' ועוד כמה מקומות, שעד שלא נתהוו זו"ן פב"פ, לא נתגלה סוד האצילות עד היסוד, ולא נתגלתה מציאות הדעת העליון שבין אור"א. וכאן הכתר עליון עניינו הוא הדעת עלאה, שכל גילוי של אור עליון הוא רק כדי להשפיע למטה (ביאורים ח"ב עא ע"ב).

¹¹¹³ דוגמת אור החכמה ורשימת הכתר הנמצאים בכלי הכתר.
¹¹¹⁴ דוגמת התכללות הזכר בנקבה.

¹¹¹⁵ כל ב' אורות שהם בבחי' זו"ן נוהג בהם סוד אהבה, והוא סוד זיווג הנשיקין [עי' זהו תרומה קמו ע"ב]. באופן זה כל א' כלול בחבירו, והוא הדבקות רוחא ברוחא, שנמשך רוח מזה לזה ומזה לזה וממילא יש ד' רוחין, שכן יש רוח הזכר שבתוך הזכר, ומה שהזכר נותן לנוק', וכן הדבר להיפך (ועי' ע"ח מ"ד ומ"ן ט') (ביאורים ח"ב עא ע"ג, עי"ש).

¹¹¹⁶ עי' בבהגר"א על ספד"צ יד ע"ג ד"ה וענין כללותם, שזהו ענין רק לנשיקין ולא לחיבוק.
¹¹¹⁷ הרי הוא זו"ן שבפה דא"ק על דרך הזו"ן שבפה דא"א (עי' ע"ח א"א י"ב וכן הולדת אור"א ופרקים א', ב', ד'). ועי' בבהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין, ז"ל, וענין רצוא ושוב שבדעת כאן, כי שורש אור"א והתחלתם בפה, לכן זיווגם העליון הוא בסוד נשיקין, ושני מיני זיווגים יש בפה. א' בחיך וגרון והוא זיווג נעלם מאד, ומשם יוצא רוח דנביע בחשאי תמיד דלא פסק, עכ"ל.
והיינו הזיווג דאור"א עלאין הנמשך מזיווג דאור"א ומ"ס לחיך וגרון, ומשם לאור"א עצמם. והדעת היא רוחא שביניהם דנביעו תדיר מא"ס ומתייחדים בחשאי, והוא תמיד ברצוא ושוב. וממנו באים ב' דברים: החיות לכל העולמות הנמשכת מהחלק התחתון דאור"א עילאין והוא לא נפסק לעולם (עי' ע"ח עקודים ה'), והנשמות. והנה דבר זה מתבאר באריכות בשער הזיווגים פרק א' פסקא ד"ה ועתה נבאר (ביאורים ח"ב ע ע"א).

¹¹¹⁸ לכאורה כל ענין הכלילות הוא היות כל הבחינות בכלי א', אמנם כאן התחילו בכלי א', אם כן מהו שנחדש כאן. אלא החידוש הוא שהם מקבלים עתה משורש א' (ביאורים ח"ב עא ע"ד).

מאיר העין ח"א

והנה { לג ע"ג } עתה הנוקבא נכללת בדכורא, כי להיות שהנוקבא הוא אור של החכמה כנ"ל והזכר הוא אור של הכתר שנשאר בכלי, א"כ הזכר הוא שמקבל עתה מן השורש שלו שהוא שורש הכתר¹¹¹⁹, וזה נמשך לו ע"י¹¹²⁰ שמזדכך אותו הכתר¹¹²¹ שנשאר למעלה בסוף השרשים, וע"י הארה העליונה של שורש הכתר¹¹²² הוא מזדכך מאד, ואז מאיר אור רב בזה הזכר של הכתר¹⁰³⁷ ואז נכללת הנקבה בזכר¹⁰³⁸ ומקבל הארה ממנו, עד שנמצאים עתה ג' בחי' אלו (הם)¹⁰³⁹ שוים בהארותן והם זו"ן של כלי הכתר¹¹²³ ואותו הכתר שעליהם¹¹²⁴. ואחר שהן שוין¹¹²⁵ יקבלו¹⁰⁴⁰ האור שלהם מצד שורש כתר עליון¹⁰⁴¹, ואז צריך שהנוקבא של הכתר תקבל גם היא¹¹²⁶ משורש עליון שלה שהוא חכמה עליונה¹⁰⁴², לכן השורש של החכמה העליונה יורדת בבינה¹¹²⁷ ובניה בחסד כו' עד שיורד יסוד במלכות. ואז אותו הכתר שעלה במקום שורש המלכות יורד במקומו, כי אינו יכול להיות שם כי אין לו דמיון¹¹²⁸ עם שורש המלכות, וגם הוא ענף והמלכות הוא שורש, לכן הוא גרוע ממנה אע"פ שהוא מקבל מן הכתר, אמנם יורד במקומו ושם יוכל להיות ביחד עם זו"ן שהיה במקומו, כי אז שלשתן שוין אחר שכולן שוין בקבלתן משורש הכתר עליון¹⁰⁴³. ואז נמשך הארת שורש חכמה למטה, ואז הזכר נכלל בנוק¹¹²⁹, שהנוקבא מקבלת תחלה לפי שהוא נשתווה במעלה עם הזכר כי שניהן שוין וקבלו משורש הכתר עליון, ולפי שעתה מקבלים משורש חכמה לכן הנוק' מקבלת תחלה מכל הג' שבכאן, והן מקבלין ממנה ונכללין בה בסוד (משלי י ב ד) אשת חיל עטרת בעלה.

אמנם טעם ירדת שורש חכמה למטה במקום שורש הבינה וכו' הוא לכמה טעמים, הא' הוא לפי שכשהיא קרובה לשורש כתר¹⁰⁴⁴ אינה יכולה להאיר¹⁰⁴⁵, ואורה מתבטל באור הנמשך מן הכתר. ועוד כי צריכה היא להתקרב למטה כדי שתוכל הנוקבא שבכתר¹¹³⁰ לקבל תחלה ממנו כנ"ל¹¹³¹, וזהו גורם¹¹³² קריבת¹⁰⁴⁶ השורש אליה מדריגה א' יותר מקורבת הזכר שבכתר אל

¹¹¹⁹ דהיינו כתר די"ס השרשים.

¹¹²⁰ כאשר נזדככו הזו"ן על ידו ונעשו כולם שוים, וע"ז היא נכללת בו ונעשית כמותו ממש לקבל אור וכח דתכונת הזכר ומעתה יכולה היא להוליד זכרים (ביאורים ח"ב עב ע"א).

¹¹²¹ דהיינו כללות האור דההתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב עב ע"א).

¹¹²² אפשר לומר שזהו כתר די' השרשים או שזהו הכתר דההתפשטות הראשונה, ומשמע כאפשרות השניה מלשונו של שעה"ק.

¹¹²³ דההתפשטות השניה.

¹¹²⁴ דההתפשטות הראשונה.

¹¹²⁵ דהיינו שנחשבים הם לפרצוף א'.

¹¹²⁶ שאם לא כן תתבטל עצמותה מכל וכל ותיעשה לזכר ממש, והרי כל עלייתם היא לצורך זיווג של הולדת נשמות, והוא על ידי קבלת ב' עטרין דחור"ג. אם כן, מוכרח הדבר שהיא תקבל עטרה דגבורה הרי היא בחי' נוק', והיינו מ"ן. ולא עוד, אלא שצריך שיוכלל הוא בזה ג"כ, כדי שיהא לו כח להוליד נקבות ג"כ, וזוהי התכללות הזכר בנקבה (ביאורים ח"ב עב ע"א).

¹¹²⁷ זו ירדה ממש כדי שמקום החכמה ישאר פנוי.

¹¹²⁸ שלא לומר כשם שהועילה הארת השורש דכתר עליון לזכך את הזו"ן שעלו כדי שיהיו שלשתם שוין, כן צריך היה להיות כאן, ועל זה הוא מתרץ שאין לו דמיון עמו כלל (ביאורים ח"ב עב ע"א).

¹¹²⁹ על דרך השרשים, שיורד שורש החכמה בשורש הבינה וכן יסוד בשורש המלכות, כן הוא על דרך זה בזו"ן של הכתר שעלו, נכלל עתה הזכר בנוק'. ומאחר שעלתה אליו ונכללת בו, כן הדבר בהיפך שהוא נכלל בה (ביאורים ח"ב עב ע"א).

¹¹³⁰ דההתפשטות השניה, והנוק' המבוארת כאן היא בחי' חכמה.

¹¹³¹ לכאורה חוזר כאן על מש"כ לעיל פ"ב, שספירה אינה יכולה להתגלות במדריגתה הראויה לה אלא לאחר שנתהווה ריחוק בינה לבין האור העליון. אמנם יש חילוק בין הדברים, שכן בפ"ב העליון הוא שעלה ונסתלק בעוד התחתון נשאר במקומו, ואילו כאן התחתון הוא שירד ונתרחק, ולכאורה העליון הוא שנשאר במקומו. וצריך לבאר החילוק מתי הוא זמן בחינת כל אחד.

ועוד יש לעיין, שכן הגילוי דכל אור וספירה במדריגתה הראויה לה הוא כאשר היא מצויה במקומה הראוי לה, אמנם לאחר שיורדת ממקומה היא כבר אינה במדריגתה כלל. אם כן לכאורה קשה, כיצד ניתן לומר ש"ירד שורש החכמה למטה" ממקומה כדי להשפיע ממדריגתה, הרי לאחר ירדתה אינה יכולה להיות במדריגת האור הראוי לה כלל וממילא לכאורה לא יתכן כי יש לה את הכח להאיר כראוי לה.

מאיר העין ח"א

שורשו¹⁰⁴⁷. ועוד כי בארנו כי לעולם השרשים אינם נמנעים מלהשפיע למטה בהיות התחתונים רוצים לקבל, לכן שורש הכתר¹¹³³ אינו נמנע מלהשפיע למטה כל זמן היותן זו"ן¹¹³⁴ חוץ מן הכלי שלהם, וא"כ אין החכמה¹⁰⁴⁸ יכולה להשפיע¹⁰⁴⁹¹¹³⁵, ולכן כאשר תתרחק החכמה ותדד למטה¹¹³⁶ במקום הבינה אז ישאר המקום שלה פנוי¹¹³⁷, ואז בעוד שהשפע הנשפע משורש

אלא לכאורה צ"ל כי הענין בזה הוא כך: "שורש החכמה" האמור כאן הוא שורש לעיקר אור החכמה דההתפשטות הראשונה עצמה. אמנם הנוק' שבכתר היא מההתפשטות השניה, שצריכה אף היא לקבל את תולדת האור משורש החכמה (משום שהיא מהחכמה דההתפשטות הראשונה וממילא רק בבחינת שורש לשורשה) הרי הוא מההתפשטות הראשונה והוא במדרגה הגבוהה ממנה הרבה. ולכן לא יתכן שתקבל את הראוי למדרגתה משורש החכמה במכוון אלא רק אחר שירד השורש ממקומו, שכן עי"ז נצטמצם ונעשה ראוי להשפיע לנוק' דכתר (אמנם הזכר שבכתר מההתפשטות הראשונה, שכן הוא הרשימו דאור הכתר דההתפשטות הראשונה, וממילא יכול לקבל משורש הכתר העליון כאשר הוא עצמו עומד במקומו גופה, שכן אותו שורש אינו רק שורש לשורשו אלא הוא שורשו ממש). [והענין שבפרק ב' היא דוגמת כל צמצום שמוכרח להיות כדי לגלות את הבחי' התחתונה מהבחי' שמצטמצמות].

ומהטעם הזה הוא שיורדים כל השרשים חוץ משורש הכתר העליון, שכן מכל הספירות לא נשאר למעלה אלא הוא בלבד, מכיוון שכל ההתפשטות השניה היא משורש החכמה ולמטה דההתפשטות הראשונה, וכן הרי כל ספירה מקבלת מהשורש הפרטי המיוחד לו. ועי' לעיל הערה 1032, ולכן בבחינה זו יורד כל א' לתחתון ממנו להשפיע למטה (ביאורים ח"ב עב ע"א).

¹¹³² כל זמן שלא ירד שורש החכמה למטה ממקומו, לא היה עדיין שורש לנוק' שבכתר אלא בבחינת שורש דשורש בלבד, ועל ידי ירידה היא מתמעטת ונעשית שורש אליה. ועוד צ"ל, שכשם ששורש הנוק' יורד ומתרחק משורש הכתר, כמו כן יורדת הנוק' עצמה מכלילותה בזכר ועתה הוא נכלל בה. וזמ"ש כאן הרב 'כי צריכה היא להתקרב למטה', כלומר להצטמצם ולהתמעט ולהיעשות עי"ז שורש לנוק' שבכתר, כדי שתוכל הנוק' שבכתר לקבל תחילה ממנו. וכל זה נעשה על ידי ירידת שורש החכמה מכלילותו בשורש דכתר. וזמ"ש כן כאן הרב 'זוהו גורם קריבת השורש אליה מדרגה אחת יותר מקורבת הזכר אל שורשו' (ביאורים ח"ב עב ע"ג).

¹¹³³ כלומר, תכלית עלייתם היא לקבל את השפע המיוחד לצורך זיווג לשם הולדת נשמות (כנ"ל הערה 1090), והשפע נמשך מהשורש דכתר עליון, הרי הוא הדעת עלאה הבאה מרזא דאור א"ס (כנ"ל הערה 1112), ומשפיע אורות דחסדים גדולים. אמנם אם כן צ"ע לכאורה, שכן צריך היה לבטל עי"ז את העטרה דגבורות הנצרכת לזיווג. אלא צ"ל שבאמת הגבורות הם הנצרכים לזיווג, שכן מצמצמים הם את השפע לצורך הולד, ולולא זה היה נמשך השפע בלי גבול. וכאן הדבר בא לידי ביטוי על ידי ירידת החכמה והתרחקותו כדי שלא יבטל שפעו, הרי הוא שפע הגבורות הנצרך לזיווג (ביאורים ח"ב עב ע"ג).

¹¹³⁴ של כלי הכתר דעקודים.

¹¹³⁵ כנ"ל הערה 1131, שהנוק' דכתר הוא מההתפשטות השניה וממילא אינה מקבלת את שפעה כי אם על ידי ירידת שורש החכמה ממקומו. ובאמת ירידת שורש החכמה ממקומו מוכרחת, ומג' סיבות: א) מצד המשפיע, ב) מצד המקבל, ג) מצד השפע. שכן מצד המשפיע הוא שורש החכמה שהוא משפיע לנוק', עטרה דגבורות כנ"ל (הערה 1133), ומש"כ לעיל 'כי צריכה היא להתקרב למטה' הוא מטעם היותה המקבלת הרי היא הנוק' שבכתר, שכן היא אינה נכללת בו עוד, ועוד שכלילותה בו הוא מטעם ירידת החכמה, וטעם הג' 'ועוד כי בארנו' הוא מטעם אשר מצד השפע כי א"א שתתגלה השפע כראוי לנוק' שבכתר לולא ירידת החכמה (ביאורים ח"ב עב ע"ד).

¹¹³⁶ עי"כ נתקנים כל ג' החששות הנ"ל: מצד המשפיע, על ידי שמתרחק משורש הכתר אינו מתבטל אליו, ומשפיע מבחינתו את בחי' אורות הגבורות, שכן החכמה היא בבחי' גבורות בערך הכתר. מצד המקבל, על ידי ירידת החכמה למקום הבינה, יוצאה הנוק' שבכתר מהתכללותה בו (מאחר שממילא שורש היסוד הולך למקום שורש המלכות). מצד עצם השפע, על ידי ריחוקה וירידתה מתמעט השפע כשיעור הראוי להתפשטות השניה (ביאורים ח"ב עב ע"ד).

¹¹³⁷ עי' לעיל הערה 1131, שתכלית ירידת החכמה וריחוקה משורש הכתר להיות שורש למדריגת ההתפשטות השניה. ולכן באותה מידה שההתפשטות השניה יצאה רק לאחר ההסתלקות הראשונה (שהוא אחר שנתרוקן מאור). אמנם יש כמה חילוקים בין ב' הבחינות הנ"ל, ראשית שההתפשטות השניה נעשתה על ידי עליית ההתפשטות הראשונה למעלה, ואילו כאן נעשה הדבר על ידי ירידתו למטה. ועוד, שההתפשטות השניה היא רק תולדת אור ההתפשטות הראשונה, ואילו כאן כאשר עלה הזו"ן דכתר לכתר העומד למטה מהשרשים, הכתר נשאר על מקומו ומשפיע, וזו"ן דכתר עולים למדריגת התפשטות הראשונה, ואז, על ידי כך ששורש הכתר נשאר על מקומו ואינו פוסק מלהשפיע, אזי ירד שורש החכמה ונצטמצם ונתעלה על ידי שפעת שורש הכתר עליון, שהוא שפע הראוי להתפשטות הראשונה, וכל זה מטעם שהנוק' שבכתר נזדככה ונתעלתה. נמצא, כי נעשו כאן ב' פעולות אשר הם לכאורה זה היפך זה: שורש החכמה יורד ממקומו כדי לצמצם את שפעו כראוי למדריגת ההתפשטות השניה, ואילו שורש הכתר נשאר במקומו ומשפיע תמיד כראוי

מאיר העין ח"א

הכתר ממלא אותו מקום החלל הפנוי או החכמה היא משפעת למטה, נמצא כי אז גם אם הכתר משפיע אינו מבטל הארת החכמה. ואמנם ירידת החכמה למטה לא תפסיד¹⁰⁵⁰ הארתה בהתרחק¹¹³⁸ מן המאציל מדריגה א' כנ"ל, הוא מזה הטעם, אחר¹⁰⁵¹ היות הכתר עליון ממלא אותו מקום החלל, כי בשלמא אם היה נשאר שם מקום פנוי וחלל, היה נפסק האור מן המאציל לחכמה, ואדרבא היתה מפסדת החכמה, ויותר טוב היה להשאר במקומה, אמנם עתה שאור הכתר ממלא מקום החלל ההוא, יש דרך ומעבר אל האור המאציל להשפיע בשורש החכמה ואינה מפסדת כלל¹¹³⁹.

והנה אחר שקבלו זו"ן מן השורש החכמה ג"כ אז אינן צריכין לינק עוד¹¹⁴⁰, ואז יורדין זו"ן בכלי שלהם, ואז שורש החכמה¹⁰⁵² נתעלה (נ"א נתגלה)¹⁰⁵³ במקומה וגם שורש הכתר¹⁰⁵⁴ אוסף חלק אור¹⁰⁵⁵ אליו, ואותו הכתר שבסוף השרשים אינו מקבל רק חיות הצריך לו לבד¹⁰⁵⁶, ועתה נקרא בחי' מטי בכתר אל¹⁰⁵⁷ הכלי, כי חזר האור בכלי שלו, אמנם שורש כתר עליון נקרא לא מטי למטה בעקודים¹¹⁴¹¹⁰⁵⁸. הרי העלינו מכל זה שהאור שבכלי ראשון נק'¹⁰⁵⁹ כתר ואין בו רק אור החכמה¹¹⁴², כי אור הכתר¹¹⁴³ נשאר למעלה בסוף השרשים, וז"ס (תהלים קד כד) כולם בחכמה כו'¹⁰⁶⁰¹¹⁴⁴.

שער ז פרק ה¹⁰⁶¹

ועתה אחר שהוא מטי בכתר צריכין אנו לבאר מציאות לא מטי בחכמה וכינה. נודע כי כל האורות שבחור"ב הם עולין בכתר בהיות הזו"ן שבכתר במקומה¹⁰⁶² כנ"ל (נ"א { לג ע"ד } במקום הנ"ל)¹⁰⁶³. הנה כבר ביארנו¹¹⁴⁵ שיש ה' אורות בב' כלים, כי בכלים¹⁰⁶⁴ של חכמה יש זו"ן,

למדריגת התפשטות הראשונה, ומבין שניהם יוצאת פעולה א' ושפע א' ממוצע, קטן ממדריגת ההתפשטות הראשונה וגדול ממדריגת התפשטות השניה.

אמנם יש לדייק ממה שכתב רבינו 'אז ישאר המקום שלה פנוי' מבואר כי יש עכ"פ איזה משך זמן שבו ניכרת שפעת כל א' לעצמו, גם החכמה וגם הכתר. ומה שאמרנו שיצא ביניהם שפע ממוצע הוא אחר שנמשך בנוק', על דרך כל שפעת אור'א שמבין שניהם יוצא הדעת (ביאורים ח"ב עב ע"ד).

¹¹³⁸ קשה, שכן אין זה חידוש דווקא כאן, דבר זה נכון הוא בכל האורות שירדו למטה, כגון קו דא"ס שנתפשט וירד מהצמצום, ואורות האח"ף שנתפשטו ויצאו מהא"ק ועוד. שכן זהו דרכן של האורות, שאינם חוששים על עצמם מכח הצורך בתועלת התחתונים. אלא כוונת הרב לבאר כי כאן אין הפסד גם לשורש החכמה על ידי ירידתה, על ידי כך שאף שורש הכתר אין שפעו פוסק, ולכן על אף שהחכמה ירדה להיות שורש להתפשטות השניה, החכמה עצמה לא ירדה למדריגה זו אלא בדרך ממוצע (ביאורים ח"ב עג ע"א).

¹¹³⁹ מש"כ שאור הכתר הוא רק מקום מעבר לאור המאציל הוא משום שכל מה שמשפיע השורש דחמה הוא שפע דבחי' מ"ן שהוא שפעת הגבורות, אמנם השפע אשר משפיע שורש הכתר הוא שפע דבחי' מ"ד שהוא שפעת חסדים, וכל שפעת זיווג שהוא לצורך לידת נשמות הוא מהמאציל. אמנם אף העטרה דגבורות יורד דרכו שכן הוא נוטל ב' עטרין, וכן קבלת המו"ס הוא דרך הגלגלתא, וכן הדבר כאן, שעיקר שפעת החכמה נמשכת אליה מהמאציל עצמו, ועכ"ז הוא עובר דרך הכתר. וד"ז שהכתר משפיע וממלא את מקום החלל הוא כדי שלא יהא הפסק של ממש בינו לבין החכמה גם לאחר ירידת החכמה, והוא כדי שירידת החכמה תיעשה ע"כ בדרך הממוצע בלבד (ביאורים ח"ב עג ע"ב).

¹¹⁴⁰ עי' לעיל ד"ה והענין הוא, מש"כ הרב בעניין 'כראות השורש' וכן שם בעניין מש"כ 'אין להם מה לינק'.

¹¹⁴¹ הלשון מגומגם קצת, שהרי כל י' השרשים לא מטי בעקודים ולא רק כתר (הרי הוא התפשטות הראשונה). ולפי תיקון גירסא של הלש"ו צ"ל שכוונת רבינו להתפשטות הראשונה הנקראת כ"ע. ופי' מש"כ 'לא מטי בעקודים' דהיינו בתורת משפיע שפע דזיווג (אמנם שפע דחיות בלבד). אמנם שפיר יש לקיים את גרסת הע"ח, שכוונתו לשורש דכתר עליון הרי הוא אור הדעת עלאה כנ"ל (הערה 1112) שאינו מתגלה (ביאורים ח"ב עג ע"ג).

¹¹⁴² דהיינו מההתפשטות השניה (ביאורים ח"ב עג ע"ד).

¹¹⁴³ דהיינו כל האור דההתפשטות הראשונה (ביאורים ח"ב עג ע"ד).

¹¹⁴⁴ על דרך מו"ס שהכל ממנו. ועי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה ביה סליקו וכו'. ועוד אפשר

לומר, שכל עולם העקודים הוא חכמה דא"ק (ביאורים ח"ב עג ע"ד).

¹¹⁴⁵ סוף פרק ג' (ביאורים ח"ב עג ע"ד).

מאיר העין ח"א

ובכלי של בינה יש זו"ן וב"ן¹⁰⁶⁵ [עם חסד הנ"ל]¹⁰⁶⁶. ועליית אלו תלוי במעשה התחתונים¹¹⁴⁶, לפעמים יעלו כל ה' אורות, ופעמים לא יעלו כי אם ד', ואור החסד שהוא ב"ן¹⁰⁶⁷ נשאר למטה¹¹⁴⁷ בכלי של בינה. והנה ביארנו למעלה כי יש זו"ן בכל א' מאלו הג"ר, ונקרא י"ה י' בזכר ה' בנוקבא. ודע כי כל אלו הה' אורות כשעולין בכתר לפעמים נכללין בנוקבא, ולפעמים בדכורא, ולפעמים קצתם בנוקבא וקצתם בדכורא¹¹⁴⁸, ודע כי לעולם כשאין עולין אלא ד' אורות אינם נכללין רק בנוקבא.

ונבאר עתה חלוקה זו¹¹⁴⁹, ונאמר כי קודם שיעלו אלו האורות למעלה להכלל בכתר אז שם י"ה שבכתר הוא פשוט¹¹⁵⁰ ואינו במילוי, אך בעליית אלו האורות למעלה אז יהיה בהם מילוי. והנה ג' מלואים הם או ביודי"ן או בההי"ן או באלפי"ן. והנה כשאין עולים רק ד' אורות הם כולם נכללין בנוק' ¹¹⁵¹ שהיא ה' של שם י"ה שבכתר, ואז מילוי אותו ה' הוא ביו"ד כזה ה"י. והענין כי ד' אורות¹¹⁵² כשעולין בנוקבא הנה ג' תתאין בטלין בראשון, כי לעולם אור החכמה

¹¹⁴⁶ לעיל פ"ג אמר כי אותו הבן הוא שורש ז"א העומד בבינה ע"י בחי' מ"ן לעורר אותה לזיווג, ועי' לעיל הערה 1055. ולכן תלויה עלייתו במעשה התחתונים שכן כל עליית מ"ן תלוי במעשה התחתונים, ועי' לעיל הערה 1017 (ביאורים ח"ב עג ע"ד).

¹¹⁴⁷ לאו למימרא שח"ו נסתלקו המוחין ונשארו בסוד קטנות, שכן זה הבן אינו ז"א העיקרי אלא רק שורש לז"א (ביאורים ח"ב עד ע"א).

¹¹⁴⁸ הדו"ן שבכתר הם בבחי' ב' רישין דא"א הרי הם אורא ומ"ס, והם שורש חו"ג המכונים אורא דכיא ואשא דכיא (עי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ג ד"ה ואבא). בעת הזכות והרצון נכללים כולם בדכורא, ומקבלים כולם משפע החסדים והאור, אמנם בעת הכעס נכללים כולם בנוק' בלבד הרי היא מ"ס, בוצינא דקרדינותא, ומשם שואבים את כל השפע של הגבורות, ואז הוא זמן שליטת הדינים. ועוד, שעל ידי כלילותם בדכורא הרי הוא מהרשימו דהתפשטות הראשונה. ושורשו, הרי הוא השורש דכתר עליון, וזה גורם שיעלו זו"ן דכתר למעלה, ומקבלים שפע של זיווג מהשורש דכתר עליון. אמנם עלייה בנוק' אינו גורם כי אם קיום בלבד, ואפילו עלייתם בנוק' תלויה בגודל הכעס של אותה העת, שאם זה כעס גדול, יש רק ד' אורות, אך אם הכעס אינו גדול כל כך, אזי החסד אינו נפרד ועולה בכל ה' האורות. אמנם בעקודים אפילו מציאות של כעס גדול היא רק כרגע כנ"ל הערה 1017. ואפילו המעלה שכולם נכללים בדכר, זהו רק בתחילה, שהוא בבחי' התעוררות התחתונים, אמנם אח"כ חוזרים ונכללים בנוק' דווקא. ומש"כ הרב "לפעמים קצתם" פי' דוגמת עליית עולם האצילות בשבתות וימים טובים (ביאורים ח"ב עד ע"א).

¹¹⁴⁹ באמת אינו מבאר כאן הכל, אלא רק כאשר ד' אורות עולים לבד. ואילו את שאר החלוקות לא זכינו לביאורם ע"י רבינו (ביאורים ח"ב עד ע"ג).

¹¹⁵⁰ ענין המילוי הוא, שתחילה האור העליון עומד בעצמותו הפשוטה ללא גילוי וזהו בחינת שם הוי"ה ב"ה הפשוט, ועל ידי אתערותא דלתתא, הרי הוא עליית מ"ן, מתפשט האור ומתגלה, והיינו שמתגלים מילויי אותיות השם הפשוט.

הנה עי' זהר משפטים צד ע"ב דהוי"ה במילוי הוא "בשלימות יתיר" ולכאורה א"כ הוא היותר עיקרי, אמנם ד"ז צ"ע, שכן עי' שער לאה ורחל פ"ב שהוי"ה פשוט הוא בסוד כתר והמילויים הם בסוד חו"ב, וא"כ הוי"ה הפשוט הוא העיקרי. והנראה לבאר שככל שבחינה גבוהה יותר הרי שהיא בהעלם גדול יותר כלפי התחתונים. עכ"פ, נמצא שכוונת דברי הזהר היא שעיקר התועלת לתחתונים הוא מהמילוי דווקא.

לפי זה יוצא כי ישנם ג' בחינות של עמידת הספירות, בזמנים שונים: א) לעתים הספירה או הפרצוף עומדים רק בהארת השם הפשוט שבו בלבד, ואז הארתו מועטה מאד, שכן היא מורה על שכחו נעלם בעצמותו ללא גילוי כלל ב) לפעמים הספירה או הפרצוף עומדים בהארת המילוי שבו בלבד, והשם פשוט שבו נעלם, ואז הארתו גדולה יותר ג) כאשר מאירים הספירה או הפרצוף באור השם עם המילוי כאחד, והיינו השלימות העיקרי, והוא כוונת הזהר משפטים הנ"ל (ביאורים ח"ב עד ע"ג).

¹¹⁵¹ כנ"ל (הערה 1148) שעלייתם לנוק' אינה לצורך הזיווג אלא לצורך קיום, ושרשה הוא מחכמה ולמטה של ההתפשטות הראשונה, ולכן מילוי הוא ב', שהמילוי הוא גילוי כחותיו (ועי' לעיל הערה 1150). וכ"ז הוא כאשר מעשה התחתונים מקולקל, עד כדי כך שאף שפע החיות והקיום הוא רק בחסדו של הקב"ה. לכן אז גם בעולם העקודים אין גילוי יחודו ית' (ביאורים ח"ב עד ע"ד).

¹¹⁵² יש להעיר, שאין הדבר כך רק בעליית ד' אורות שכן מצינו לעיל כי אף כאשר עולים ה' אורות בנוק' אין הדבר אלא שפע בשיעור כדי חיות ולא שפע של הולדת נשמות. ויש לבאר שהדבר נתון לשיעורין, שכן יש חילוק בין כאשר החיות היא בצמצום לבין כשהיא בשפע (עי' ביאורים ח"ב ע"א), ונבאר. מש"כ דהאורות אינם לצורך הולדת נשמות צ"ע, שכן מצינו כאן שה'

מאיר העין ח"א

הוא המבטל את האחרות ואז שלשתן מתבטל¹⁰⁶⁸ באות י' שהוא החכמה, לכן מילוי ה' זו היא ב'.

אך דע כי כאשר זו"ן שבכתר עולין (נ"א עליון)¹⁰⁶⁹ למעלה בשרשיהן שהוא סוד לא מטי, הנה ט"ס שבכל א' מהם הם העולין, ונשארים למטה במקומם ב' מלכיות¹¹⁵³, מלכות הזכר ומל' הנקבה בב' כלים הנקרא י"ה כנ"ל בהיותן פשוטים בלי מילוי¹⁰⁷⁰¹¹⁵⁴.
ואמנם דע כי אז ב' מלכים אלו שוין¹¹⁵⁵¹⁰⁷¹, כי אע"פ שהזכר הוא גדול מהנוקבא עכ"ז עתה הם שוין¹⁰⁷², לפי שבחי' אור הזכר הוא בסוד הסתלקות כנ"ל, כי כאשר רצו להסתלק אותן האורות כדי לעשות כלי אז נשארו אותן אורות בכח"ב כנ"ל, ר"ל הרשימות, נמצא כי אור הזכר של הכתר הוא בסוד הסתלקות ואור הנוק' שבכתר הוא בסוד הפנים¹¹⁵⁶¹⁰⁷³ כנודע, לכן אור הזכר ואור הנקבה הם שוין בפעם הזאת. ועוד שלפי שהזכר הניח את עצמו מבחוץ תחת השרשים, לכן תאוות של הזכר שבכתר הוא גדול לחזור ולעלות משא"כ בנוקבא, ולכן כמעט שכל אור הזכר עולה למעלה ולא נשאר רק מיעוט מהאור, אך הנוקבא שאין לה למעלה שורש כנודע¹¹⁵⁷ כמו הזכר שבכתר, לכן אין לה כ"כ תאוה וחשק לעלות ונשאר האור רובה¹⁰⁷⁴ ממנה בכלי שלה, לכן יוכלו להיות שוין אז ב' המלכות¹⁰⁷⁵ ביחד זכר ונקבה. אך כאשר חוזרין הזו"ן לבא אז בא הזכר

האורות עולים בה לצורך לידת הנשמות, והאור החמישי הוא הבן בסוד מ"ן (הרי הוא הגורם לזיווג חו"ב להוליד נשמות), וכאשר אין עולים כי אם ד' אורות ללא אור הבן וכמ"ש כאן, אזי אין נמשך כי אם שפע החיות והקיום בלבד. ויש ליישב שהעניין נידון בערכין, שעליית ה' האורות אינו שפע לנשמות עיקריים שכן המה רק בנוק' ולגביהם באמת אינן עולים אלא כדי חיות, אמנם מש"כ שהוא לצורך הולדת נשמות הוא לעניין נשמות החיצוניות בלבד.
כל זה כאשר עולים האורות בנוקבא. אמנם כאשר עולים ה' האורות בדכורא אזי השפע הוא לצורך זיווג הנשמות הפנימיים, ואז המילוי דאות ה' הוא ה', שכן האות ה' מורה על העיבור (ויש מקום נוסף שבו מצינו כי מילוי ה' גבוה ממילוי י', עי' שעה"כ עד ע"ב - וע"ש שמביא דברים משער מול"מ לשם ביאור מילוי האות ה', אמנם יש להעיר כי דרוש זה אינו בספרים שלנו). ולפי דברינו (לעיל הערה 1148) שלאחר שעולים ה' האורות בדכורא חוזרים לנוק' ונכללים שם, מובן מאד מילוי זה של האות ה', אבל היינו רק כאשר השפע של הזכר מגיע לנוק', אמנם בעלייתם בדכורא לפני שחוזרים להיות נכללים בנוק' האות ה' היא במילוי אלפי"ן בלבד, שכן כאשר עולים הרי כולם בסוד דכורא שהוא מהרשימו דכתר דההתפשטות הראשונה וכתר הוא בחי' אל"ף (ביאורים ח"ב עה ע"ב).

אם היו גם מסתלקים היה זה כעין מיתה לגבי הכלים ולכן נשארו בהם המלכיות, והוא כדמיון השינה (ביאורים ח"ב עה ע"ג), ועי' לקמן הערה 1162.

¹¹⁵⁴ שכל מילוי הוא התפשטות והתגלות, וכאן ד"ז אינו (ביאורים ח"ב עה ע"ג).
¹¹⁵⁵ לא מבואר כאן מהו החילוק בין אם הם שוים לבין אם אינם שוים. אמנם החילוק הוא שכן כל ההנהגה היא בנוק' כפי מה שמקבלת מז"א, וכאשר הם שוים, אזי היא מקבלת מכל מה שיש בו, וההנהגה נמשכת מתוקנת כראוי, אבל כשאינם שוים אזי ההנהגה היא בחסרון גדול (ביאורים ח"ב עה ע"ג).

¹¹⁵⁶ עי' ליקוטי נוסחאות דיש ספק איך לגרוס כאן, אמנם לעניין פירוש הדברים אין הדבר משנה, בין אם גורסים "הכניסה" ובין אם גורסים "הפנים" הרי שהפירוש הוא שהאור בא בבחי' ההתפשטות השניה וכך נכנסת בתוך הכלי הרי הוא עיקר העקודים, שכן כל הסתלקות היא בסוד אחוריים וכל התפשטות היא בבחי' פנים (ביאורים ח"ב עה ע"ג).
¹¹⁵⁷ שכן היא ירדה למטה לגמרי בכל חלקי אורה (ביאורים ח"ב עה ע"ג).

מאיר העין ח"א

בכל אורו¹¹⁵⁸, וגם כי הוא לוקח אור גדול משורש הכתר שלמעלה ממנו^{1076,1159}, ואז כשחוזרין אין יכולת בנוקבא לקבל אור הזכר כולו רק מסוד ו"ק לבד¹¹⁶⁰. והנה כדי שיתבאר לך זה צריך לדעת הקדמה א', והוא כי יש חילוק בין פעם הראשונה בעת אצילות¹⁰⁷⁷ לזמן שאחריו¹¹⁶¹, כי בפעם א' שבכולם, שהוא כאשר נשאר אור הזכר של הכתר בעת הסתלקות הא' ואח"כ בהתפשטות ב' כשנכנס החכמה בכלי הכתר אז לא נכנס בכלי של הזכר רק נכנס בכלי הנוק' עצמה שהוא בסוד ה' של י"ה והיה זו"נ בב' כלים¹¹⁶². אך בהסתלקות ב'¹¹⁶³ אשר היו עולין זו"ן שניהם למעלה, ואז נשתנו שניהן יחד וקבלו כולם ביחד הארה מן כתר עליון¹¹⁶⁴, ולכן כאשר באים וחוזרין בכלים שלהם אז נכנסין שניהן בכלי של הזכר¹¹⁶⁵, והמלכות של הנוקבא נשאר (נ"א אשר)¹⁰⁷⁸ בכלי של הה' שלה¹¹⁶⁶ כנ"ל.

¹¹⁵⁸ שכן הוא עתה שורה למטה בבחי' התפשטות, ועתה קנה שם את מקומו (ביאורים ח"ב עה ע"ג).

¹¹⁵⁹ דהיינו מכתר עליון העומד בסוף השרשים. וזהו מכיוון שהוא רשימו ממנו, ולכן קבלתו בעת עלייתו היא מהכתר הפרטי שבו, ועיקר המקבל הוא הדכר שכן הוא חלק הרשימו מאור הכתר הפרטי שבו. וכאן המדובר הוא כשעולים רק ד' אורות ונכללים בנוק', וכאשר עולים, אינם מקבלים כלל מהשורש דכתר עליון אלא רק מהכתר הכללי העומד בסוף השרשים (הרי הוא השורש דההתפשטות השניה בלבד), אמנם הזכר מקבל מהכתר הפרטי שבו הרי הוא הכתר עליון, שכן הוא רשימו ממנו, והוא לוקח בעלייתו אור גדול יותר מהנוק', שהרי היא מקבלת רק מהחכמה ולמטה (ביאורים ח"ב עה ע"ג).

¹¹⁶⁰ והוא זיווג דלא שלים שכן תכליתו הוא רק להוריד חיות כנ"ל, והוא רק כאשר עולים ד' אורות בנוק' (ביאורים ח"ב עה ע"ד).

¹¹⁶¹ גם האצילות הראשונה די' הספירות דההתפשטות השניה היתה על ידי מטי ולא מטי שכן היו י' מטים (עי' לעיל הערה 964), ואפילו דבר זה נמשך תמיד בשני השלבים האחרונים. וכן כי בפעם הראשונה (הרי הוא ההתפשטות השניה, דהיינו בעת מטי הראשון דההתפשטות השניה), כאשר אור החכמה ירדה בכלי הכתר ליעשות לנוק' לרשימו שנשאר שם, היתה ירידתה בכלי בפני עצמה (עי' לעיל הערה 898), ואז עומדת הנוק' בכלי הכתר בכלי בפני עצמו, והוא בסוד האות ה' דשם י"ה. טעם הדבר, שכן הרשימו, הרי הוא הזכר, הוא בכלי בפני עצמו, והוא האות י' דשם י"ה והחכמה נוק' אליו, אמנם זהו רק בפעם הראשונה בלבד בעת שנאצלה וירדה ונכנסה ליעשות נוק' לרשימו כנ"ל. אמנם אח"כ, כאשר חזרו ועלו אותם הזו"ן למעלה בבחי' לא מטי, לא היתה עלייתם והסתלקותם מוחלטת, שכן נותרו כ"א מב' המלכיות שלהם בכלי בפ"ע כנ"ל הערה 1153. וכאשר חזרו הזו"ן וירדו בבחי' מטי, לא נכנס הנוק' בכלי שלו הרי הוא האות ה', אלא שנכנסה אז עם הזכר ביחד בכלי משלו שהוא בסוד האות י'. אמנם המלכות של הנוק' נשארת לעולם באות ה' (ביאורים ח"ב עה ע"ד).

¹¹⁶² כך שהזכר הוא בסוד האות י' והנוקבא בסוד האות ה'. וממילא מכח זה יצא כל א' מהם להיות למציאות בפני עצמה, הוא לבחי' זכר והיא לבחי' נוק', שכן הכלי מגביל את כל א' מהם ומצמצמו במציאותו הראויה לו. אמנם קשה ע"ז, שהרי לעיל פ"ג מבואר שכלי הזכר שבכתר נעשה על ידי שנכנס אור החכמה הרי הוא הנוק' בתוך הרשימו והפסיק בין האור הזך שבו לבין העביות שבו, והאור הזך שברשימו התלבש בתוך אור החכמה ונעשה לנשמה אליה, ואילו העביות נשארה מבחוץ ונעשתה ע"ז לבחי' כלי. אם כן מבואר, שהעביות דהרשימו הנבדלת מהאור הזך הוא הכלי לשניהם, כי שניהם עומדים בתוכה. והנה הבדלה זו שבין אור הזך לבין העביות נעשית על ידי הידבקות רוחא ברוחא, שכן כאשר בא אור החכמה להזדווג באור הרשימו נעשה בהם בחי' זיווג דנשיקין (עי' לעיל הערה 898), הרי הוא התדבקות רוחא ברוחא, ונכללו ב' האורות זה בזה וע"ז נבדל האור הזך מהעביות שבו, וכמו כן בחכמה נעשו ב' כלים עד"ז.

אמנם עיקר הכלי הוא עבור שניהם יחד דוגמת מו"ס וקד"א, שם עיקר הכלי הוא הקרקפתא והוא מכיל את שניהם, וכן הדבר בענינינו בענין יחס אור הרשימו עם אור החכמה, שהגם שאף לאור החכמה יש כלי בפני עצמו, אך היא עומדת עם הכלי שלה בתוך כלי הרשימו, הרי היא הכלי העיקרי לשניהם. אם כן, על אף שהדכר משפיע בנוק' ולכל אחד מהם כלי בפ"ע, אעפ"כ המה מתייחדים, אמנם כאשר הם עולים למעלה לינק ב'לא מטי' אז נשתוותה הנוק' עם הזכר ונכנסת עמו יחד בכלי שלו, ובכלי שלה עצמה נשארת רק המלכות שלה (ביאורים ח"ב עה ע"ד).

¹¹⁶³ דהיינו הלא מטי הראשון שבהתפשטות השניה (ביאורים ח"ב עה ע"ג).

¹¹⁶⁴ והנה אין לדקדק ממה שכתב כאן הרב "מן הכתר עליון" ולא "משורש כתר עליון", שעסקינן בעת שעליית האורות הוא בנוק' בלבד (ואז הוא רק בד' אורות ולא בה' אורות), וכאשר עולים מקבלים מהכתר עליון בלבד ולא מהשורש (כנ"ל הערה 1159) שכן דבר זה לא יתכן, שהרי ב"לא מטי" הראשון שבו מדברים כאן, לא נכנסו אורות כי אם בכלי החכמה, וא"כ לא היה מקום לומר את החילוק בין ד' אורות לה' האורות, שהרי נאצלה בינה בלבד ולא חסד. אלא בע"כ

מאיר העין ח"א

וכן הענין תמיד אחר הפעם הראשון, כי לעולם הזו"ן נשארין בכלי הזכר¹⁰⁷⁹, ושם מזדווגים ביחד.

נמצא כי היו"ד שהוא הכלי (נ"א בכלי)¹⁰⁸⁰ של הזכר שם היו שניהן זו"ן. ואז כאשר הם מזדווגים אין הנוקבא¹¹⁶⁷ סובלת אור הזכר רק מן היו"ק שלו, ומזווג זו"ן אלו אשר נכללו באות י' פשוטה¹¹⁶⁸, אז יוצא מהם דוגמתן ב' בנים זו"ן והם סוד ו"ד מילוי יו"ד¹¹⁶⁹. והענין הוא לפי שהזכר אינו מזדווג בנוקבא רק בסוד ו"ק שלו לבד, לכן גם הבן שלו הוא צורת ו'¹¹⁷⁰ ג"כ, אמנם

שכוונתו לשורש של הכתר עליון, כמ"ש לעיל פ"ד: 'ואז שלשתם שוים בקבלתן משורש הכתר עליון'.

אמנם בעומקם של דברים כל שינוי הבחינות של ד' וה' האורות בהסתלקות הוא רק בדרך אגב כדי שנוכל לבא לרדת לסוף עניינו שכן זהו מה שאנו משיגים. שכן אלמלא נעמיד את הדברים באופן זה תיווצר לכאורה סתירה: לעיל כתב כי בעת לא מטי לוקח האור יותר, ואילו כאן אמר בעת שלא מטי שהזו"ן עלו למעלה, ואז נשתנו שניהן וקבלו כאחד הארה מן הכתר העליון. ויש ליישב, דלעיל דיבר הרב באותו ענין שעומד בו, דהיינו כאשר אין עולין בנוק' כי אם ד' אורות בלבד, ואז מקבל ז"א יותר ממנה, ואילו היא אינה יכולה לקבל את אורו הגדול של הדכר (כלומר מג"ר דליה) כאשר היא עמו ביחד בכלי א' אלא רק מהו"ק שלו. ואילו עתה מדבר בתורת אגב על החילוק שבין המטי הא' לבחינות הבאות לאחר מכן, שכן מאז והלאה נכנסת הנוק' בכלי של הדכר. וכאשר אח"כ עלו ב'לא מטי' הראשון בכתר, ודאי הוא שהיתה יניקתם גם מהשורש דהכתר עליון, ונשתנו שניהם יחד וקבלו הארה מן הכתר עליון, דהיינו מן השורש דכתר עליון, וזה גרם לכן שהיא תכנס עמו בכלי שלו (ביאורים ח"ב עו ע"ג).

¹¹⁶⁵ דהיינו שאור החכמה נכלל עם אור הרשימו, ואור הרשימו מאיר באור החכמה ללא הפסק כלי דחכמה. ולכן, כאשר העולם עומד ללא זכות ורצון, אזי בעת שהוא "לא מטי" הרי שכח הקיבול שלו גדול יותר. לכן, כשחוזרים למטה בעת שהוא מטי, אינה יכולה לסבול אור הג"ר דליה אלא רק יכולה לקבל מהו"ק שלו, ודלא כבאצילות, שם לעולם מקבל המו"ס את הארת האורא דרך קד"א בלבד. שכן זהו החילוק בין עקודים לאצילות, שעולם האצילות נפרד מהתפשטות הראשונה שלו על ידי פרסה, ואילו כל העקודים מאוחדים כאחד בהתפשטות הראשונה, ותמיד עולה לשם לקבל הארה ממנה. כיוון שכן הוא, פשוט שהזכר והנקבה נכנסים בכלי שלו אחרי המטי הראשון שכן הדכר שורשו בהתפשטות הראשונה והנוק' שורשה בהתפשטות השניה. ולכן, מאחר שהתפשטות הראשונה והשניה מאוחדים, כן הוא בב' הבחי' הללו (ביאורים ח"ב עו ע"ד).

¹¹⁶⁶ כל הט' הראשונות עלו בכלי של הזכר ואילו בכלי הנקבה לא עלה כי אם אור המלכות בלבד. והוא כעין המלכות הכללית דעקודים, שבהתפשטות השניה שלה אין אור של עצמה אלא היא רק תולדת היסוד (ביאורים ח"ב עז ע"ג).

יוצא אם כן, שכאשר אין עולים אורות באות ה' (דהיינו כאשר לא מטי בכתר), הרי שהיא בלא מילוי [לה' יש ד' מציאויות: ללא מילוי, ובמילוי אל"ף, יו"ד או ה"ה]. ובעת שהוא מטי בכתר (ואז הוא "לא מטי בחו"ב"), הרי שהאות ה' הוא במילוי יו"ד, וממילא יש בו רק ד' אורות. ובעליית כל ה' האורות בדכר אזי האות ה' הוא במילוי אל"ף.

והנה לעיל הערה 1152 הבאנו שבנוק' (דהיינו אור החכמה) נכללים כל האורות רק על ידי כך שנכלל בה גם אור הזכר, והיינו מש"כ כאן שהאות ה' הוא במילוי אלפ"ן. אמנם צ"ע, שכן עיקר אור החכמה נכנס בכל ט' הספירות הראשונות שלה, וא"כ לאחר המטי הראשון לעולם כלולה הנוקבא בכלי של הדכורא, דהיינו שהאות ה' מתגלה גם במילוי ההי"ן, ולא נהירא מ"ט לא זכר כאן בחינה זו. ויש ליישב שכלי הזכר הוא באמת עיקר הכלי גם עבור הנוק' ולעולם האות ה' הוא במילוי אלפ"ן דווקא, וממילא אפילו כאשר שניהם עומדים בכלי שלו שייך שיהיה כלול אורו באורה, או אורה באורו באותה המידה, שכן גם באורות שייך כלילות (ביאורים ח"ב עז ע"ד).

¹¹⁶⁷ כאן חוזר רבינו לענין הראשון דהיינו ד"ז שבכל מטי שלאחר המטי הראשון נכנסת הנוק' בכלי של הדכר ואז השפע הוא רק כדי חיות כנ"ל (ביאורים ח"ב עז ע"ד).

¹¹⁶⁸ מילוי נעשה על ידי עליית אורות חו"ב, אמנם על ידי עלייתם באות ה' מעוררים עליית מ"ן ע"מ להמשיך שפע דחיות, ועכ"ז שזה נעשה על ידי זיווג, זהו בבחינת זיווג דלא שלים, ואז יש מילוי דאות י' (ביאורים ח"ב עז ע"ד).

¹¹⁶⁹ דהיינו על ידי הזיווג דחיות וכפי שנתבאר בהערה הקודמת, אמנם מה שנולד הוא רק מוחין דיניקה הרי הם סוד גדפין (עי' שער הזווגים פ"ג) (ביאורים ח"ב עז ע"ד).

¹¹⁷⁰ וצ"ע, שכן כאשר הם בזיווג שלים הו' והדל"ת דמילוי יו"ד לא נשתנו כלל מצורתם, ואם כן מהו דבר זה שאומר הרב שיש צורת ו' רק כאשר אין זיווג. אלא צ"ל שכוונת הרב כאן היא רק על הזו"ן שנולדו ויצאו מזיווג זו"ן דכתר שנכללו באות י' הפשוטה, הרי הוא בעת שעולין רק ד' אורות הרי הוא זיווג דלא שלים. אמנם בעת שהוא בזיווג שלים, אזי המוחין יורדים משורש כתר עליון, ואז נכלל הבן הנולד באות י' הפשוטה, ונכלל בבן הנולד גם הרשימו ואור החכמה, ואז עולה הז"א

מאיר העין ח"א

הנוקבא היא צורת ד' לפי¹¹⁷¹ שיש לה כל הי' {לד ע"א} כלים¹⁰⁸¹, רק שהאור ו"ק שלה בטלים בד' ראשונים שלה, לכן נקרא ד'. הרי מילוי יו"ד שהוא ו"ד, וכל זה נקרא יו"ד שהם זו"ן¹¹⁷² (נ"א שהוא דו"ן)¹⁰⁸². ואח"כ הוא אות ה' של י"ה שהוא הכלי של הנוקבא ושם נשאר המלכות של הנוקבא כנ"ל. והנה {לד ע"ב} כאשר עולין הד' אורות התחתונים באות ה' זו אז¹¹⁷³ היא מתמלאת באות י' ונעשית ה"י כנז"ל, אמנם צורת ה' זו כזה ו"ד¹¹⁷⁴¹⁰⁸³ לפיכך הוא עשרה¹¹⁷⁵¹⁰⁸⁴.
(לא נמצא יותר מכאן ואילך גם בע"ח לא יש יותר)
נשלם היכל ראשון

באות י' הפשוטה עצמה. וכן הוא בנוק', כי עתה בעת זיווג דלא שלים, היא רק באות ד' דמילוי יו"ד שהוא בחי' קטנות, אמנם זה לא על דרך הקטנות שבאצילות, שכן שם הוא מציאות קטנותה בד' התחתונות דז"א, ולכן נקרא ד' ונקראת דלה ועניה דלית לה מגרמא כלום, שכן המוחין נעלמים בה. אמנם כאן הרי הוא מציאות של קטנות, ושם ד' שבה הוא להיפך, והוא על שורשה והתחלתה אשר בהמוחין שהמה רביעית לכל תלת (עי' לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**) שהיא בגילוי של ד' המוחין שלה, ור"ק שלה כלולים בה בהעלם.

ע"כ דברנו על הזיווג דלא שלים הוא כאשר עולה רק ד' אורות, אבל כאשר עולה ה' ואז הוא זיווג שלים אז הוא נשלם הבן הנולד ועומד בהי' פשוטה עצמה וגם נשלם הנוק' הנולדת והיא אז בכל הב' אותיות ו"ד דמילוי יו"ד כולן, כי היא על דרך אימא עלאה שהיא הו"ד דמילוי יו"ד (עי' זווגים ד'), ועומדת כן: האות ו' כוללת בתוכה את י' ספירותיה באופן זה: ראש הו' הוא בסוד ג"ר, גוף הו' הוא בסוד ו"ק, והד' שלה הוא בסוד ד' מוחין הנמשכין מד' התחתונות שבה ומתלבשים באות ה' של השם י"ה שבכתר אשר שם הוא המלכות דאור החכמה. ועי"ז נתמלא האות ה' במילוי אלפין או במילוי ההי"ן.

ואז ו"ק שלה ניכרים אף הם, שכן על ידי ע"י הזיווג שלים נשלמה במוחין דגדלות ונעשית העביות הראשונה בערכם לבחי' כלי דו"ק שבה, ולכן הו"ק ניכרים עתה היטב. וזה נתגלה כדי להמשיך ולהלביש אור ומוחין דד' התחתונות שבה, ולהמשיכם לאות ה' אשר שם הוא המלכות דאור החכמה (ביאורים ח"ב עח ע"א).

¹¹⁷¹ ר"ל אע"פ (ביאורים ח"ב עח ע"א).

¹¹⁷² עיקר הדברים שאמר בענין זו"ן הנולדים, הן כאשר הוא בבחי' זיווג דלא שלים והן בזיווג שלים, אין כוונתו לומר שהם ממש על דרך הזו"ן דאצילות היוצאים מאו"א, שכן כאן נתגלו אותיות י"ה לבד. ועוד, שבאצילות הגילוי הוא מה' ראשונה, ואילו כאן הגילוי הוא מיו"ד, ואפילו בעקודים עצמם שונה הז"ת מהדו"ן הזה. אלא שאין כוונתו לומר שהם אותם נשמות דזו"ן, אלא שהוא אינו אלא שרש השרשים בלבד [נ"ל שהוא בא לאפוקי שאילה שנצץ בגלל שגורסים זו"ן במקום דו"ן] (ביאורים ח"ב עח ע"ג).

¹¹⁷³ כדי חיות כנ"ל (ביאורים ח"ב עח ע"ג).

¹¹⁷⁴ יש לה' ב' צורות: ד"ו וד"י (עי' אח"ף פרקים ג' וה'). ועי' מ"ד ומ"ן ה' שד"ו מורה על עיבור ראשון, וד"י מורה על עיבור שני (דמוחין), והוא החילוק בין ה' עלאה שמקבלת מהחכמה ולכן היא ד"י, לה' תתאה שמקבלת מהו"ק ולכן היא ד"ו (ביאורים ח"ב עח ע"ד).

¹¹⁷⁵ מזה נמשך ג"כ שמילוי אותה ה' הוא במילוי י', ולכן מקבלת רק מהחכמה שהיא עצם ההתפשטות השניה ולא שורשה (ביאורים ח"ב עט ע"א).

מאיר העין ח"א

הערות:

א. עי' מבר"ש א ע"ג שמביא כאן כעין הקדמה וז"ל, אחר שהא"ס האציל ופנה מקום לברא בתוכו העולמות, ראה, והנה אם ישאר אורו מצומצם כאשר הוא, ויאציל העולמות תוך המקום הפנוי שהוא בלתי המשכת אור הא"ס בפנימיותם אלא שיאיר להם חוצה להם בבחי' אור מקיף עליהם מבחוץ בהשוואה א' מכל צדדיהם, היה ח"ו גרעון בעולמות. והוא, כי לא ימנע מב' בחי', כי אם היה בורא העולמות זה על גב זה וזה למטה מזה הנה כיון שהא"ס היה מקי' מבחוץ בהשוואה א' לכולם לא היתה יתרון לעולם הזה על חבירו, ולא זאת היתה כוונת הא"ס אלא שישתלשלו העולמות זה למטה מזה ועולם התחתון יתרחק הרחקה יתירה מהא"ס יותר מהעולם העליון אשר עליו, ועד"ז עולם אחר עולם כדי שיתרחקו מהא"ס הרחקות נוספות וחלוקות זה מזה ויוכל הדין להתגלות ולהתעבות מדרגה אחר מדרגה עד שיתברר פסולת הסיגים באחרון שבכולם שהוא בעולם העשייה כמ"ש במקומו בע"ה. והנה אם הא"ס היה מאיר בשוה בהם בכל העולמות לא היה הדין מתגלה וכל העולמות היו חשובים כעולם א', ואם היה מאציל את העולמות זה בתוך זה כמו שהם עתה כפי האמת היה נמצא כי העולמות הפנימיים לא היה מתגלה בהם אור הא"ס ולא היו יכולים להתקיים, ועוד כי העולם החיצון מכולם היותר דבק בא"ס לא היה בו שינוי בחלקו לא מעלה ולא מטה כו' כי הא"ס מאיר בו בעיגול בהשוואה א' מכל צדדיו וכן בכל שאר העולמות האור שלהם של כל אחד ואחד היה בהשוואה א' בכל חלקיו ולא היו ניכרים בהן חילוק י"ס, ולא היו מתבררים העולמות ולא היתה מתקיימת מחשבתו אשר חשב בבריאת העולם וכו', ועל ידי [המשכת הקו לתוך העיגול] נמצאו מעלות חלוקות ונבדלות בעולמות שברא

עי' כאן בשעה"ק באריכות, וז"ל ו ע"ד וכו' וכן בס' יצירה פ"ק, י' ספירות בלימה עומק ראשית ועומק אחרית וכו' ובהק' זו ית' לך ענין פ' ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו, אשר כל החכמים הפשטנים והחוקרים נתערבבו בענין זה איך יסבול הדעת לומר שיש ח"ו ציור אדם במדות קצובות והרי הקב"ה אין לו גוף וכח בגוף, ואין לו לא ראשית ולא אחרית, וכמעט מונעים עצמם מלעסוק בחכמת ס"ה מפני קושיא זו המערבבת שכלם. ואמנם אצל היודעים בחכמה זו עליהם נאמר אשר יומרוך למזימה, ומסירים השגחתו ית' מעל בראויו ח"ו כדברים האלה, אבל אנו אין לנו אלא שהי' ספי' יש להם מדה קצוב' לכל אחת מהם ומספר קצוב כדי שיהיה להם בחי' השגחה קצובה בתחתונים כפי הצריך להם וזה מוכרח וכמו שנתבאר במאמר פנחס שזכרנו. ואמנם אם ח"ו היו הי' ספירות בלתי מתקשרים ונאחזים עם האין סוף דרך הקו ההוא אז היה ח"ו כדבריהם ולא היו נקראים בחי' אלהות אלא היו נבראים, אמנם בהיותם קשורים ונאחזים בו דרך הקו ההוא כשלהבת הקשורה בגחלת כנזכר בפ"ק דס' יצירה אם כן הוא והם הכל א', וגם הם בשם אין סוף יקראו. והרוצה לעמוד על בירורי תשובת קושי' זו יסתכל בפ' בא אל פרעה דף מב ע"ב בר"מ בענין המשל ההוא איך המשיל הי' ספי' אל בחי' המקור הנובע מן התהום ואח"כ יוצא ממנו מעין, ואח"כ המעין נמשך כעין ים, ואח"כ מן הים נמשכים לחוץ ויוצאים ז' נחלים באופן שעם כפי הסתכלות עיני האדם יראה קץ וסוף וגבול ומדה אל כל בחי' מהם, איננו כך אלא בבחי' הכלים, אשר בתוכם נגבלים המים ונכנסים בתוכם, אבל המים עצמם אין להם שיעור כי דבקים הם במאצילם שהם התהומות אשר משם נמשכים ויוצאים. ועיקר בחי' המדה והמספר איננה רק בבחי' הכלים בעצמם אשר לא יכילו מים יותר משיעורם אבל המים אשר בתוכם אין להם קץ ותכלית ואין להם סוף. וז"ל זה המאמר הנז' ובגין דא אמר ואל מי תדמינוי ואשוה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו, דאפילו האי תמונה ל"ל באתרי', אלא כד נחית לאמלא על בריין ואתפש' עלייהו יתחזי לכל חד כפום מראה וחזוון דיליה וכו', אבל בתר דעביד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עילאה נחית תמן ואתקרי בההוא דיוקנא הוי"ה בגין דישתמודעון ליה בכל מדה ומדה וכו'. ווי ליה מאן דישווי ליה בכל מדה ואפילו באינון מדות דיליה וכו', אלא דמיונא דיליה כפו' שלטנותי' על ההיא מדה ואפילו על כל בריין, אבל לעילא מההיא מדה כד אסתלק מיניה ל"ל מדה ולא דמיון ולא צורה כגוונא דמיא וכו' ע"ש. הרי מפו' היטב כל מה שאמרנו לעיל באופן שלא יתבהל לב האדם הרואה מדות וספי' וציורים למעלה כי כל בחי' אלו הוא בכלים, או באורות עצמם בהיותם מתלבשים תוך הכלים, וזה מחולשת הכלים שאין בהם כח לקבל יותר ממספר ומדה קצובה הראוי להם אשר לסיבה זו נקראים מדות וספירות ממש. ויש רשות ביד האדם לכנות להם מספר וקצבה כנזכר במאמר הנז' וז"ל ויכילנא למעבד חשבן תמן, אמנם באורות הפנימיים עצמם אין להם קץ וסוף ח"ו, וזה מחמת התקשרותם באין סוף כי ממנו יוצאים ואלו חוזרים ברצוא ושוב. וכל הנותן קץ ומספר וגבול באורות אלו בהיותם שלא בתוך הכלים הרי הוא מקצץ בנטיעות ואוי לו אוי לנפשו, וכמו שאמר לעיל במאמר ווי ליה מאן דישווי ליה בשום מדה וכו' וכד אסתליק מההיא מדה ל"ל מדה ולא דמיון ולא צורה וכו'. גם בכלל זה תבין ענין הקדמה אחת אשר אנו עתידין לבארה לך בענין עצמות האורות והכלים ע"ש. וזהו שאמר במאמר הנז' ואי יתבר אומנא אילין מאנין דתקין יהדרון מיא למקור וישתארוון מאנין תבירין יבשים בלא מיא וכו'. גם ממאמר הזה יתבאר לך ענין אחד שנבאר בע"ה בענין עולם הנקודים איך יצאו השבעה מלכים שמלכו בארץ אדום ונסתלקו האורות מתוך הכלים ואשתארו מאנין תבירין יבשים בלא מיא אשר זהו סוד מיתת המלכים ודי בזה.

ב. והנני מבאר לך בקצור ענין כללות של כל הבריאה ושים דעתך בזה, הנה בשתי בחי' נפרט כל מה שיש בעולמות הלא הם בחי' ראשונה היא בחי' האין סוף אשר הוא אור פשוט לגמרי

מאיר העין ח"א

בלי שום ציור כלים ותמונה כלל ח"ו, וזה האין סוף הוא המאציל העליון האמיתי אשר האציל כל העולמות כולם, וכל העולמות כולם הנאצלים והנבראים והנוצרים והנעשים כולם נאצלו ממנו והם עילות עילולים ממנו כולם כאחד. והבחי' השנית הם כל העולמות הנזכרים כולם כאחד, ויש בהם בחי' עצמות אורות המתפשט מן האין סוף בתוכם להאירם ולחיותם, ודבר זה נמשך בכל העולמות מן הנקודה הראשונה העליונה שבכלם ועד הנקודה התחתונה שבכלם, שהיא הארץ התחתונה אשר שוכנים בה בני אדם. גם בני איש בעולם השפל הזה. כל אלו העולמות נכללים בשתי מדריגות אלו והם עצמות אורות המתעלם בתוך הכלים, אמנם בהם עצמם יש הפרש בין זה לזה, וכלם בדרך עילה ועלול, כי העליון מחבירו נתחזק בו כח בחי' עצמות האור בתכלית הרוחניות ולכן בחי' הכלי אשר לו הוא זך בתכלית הזכות עד שכמעט איננו נכנס בערך כלי, אלא שבערך האור המופלג אשר בתוכו לכן נקרא בשם כלי אבל בערך הכלים שלמטה ממנו נקרא אור ממש. וכל מה שהעולמות יורדים במדריגת מקום זה למטה מזה כך הם מתמעטים במדריגת מעלתם, כי האורות שבהם אינם כ"כ זכים כאורות העליונים להיותם מתרחקים ממקורם הוא הא"ס, וגם לסיבת היותם באים בהתלבשות נוסף על אורות שלפניהם, וכן בחי' הכלים שלהם מתעבים ומתחזקים יותר מאד, עד שנמצא בחי' העול' הזה השפל שאורו ממועט מכל שאר האורות העליונים שעליו, והכלים אשר בו הם גסים וחומרים וחזקים מכל בחינת הכלים העליונים. והמשכיל כאשר יפקח עיניו שכלו יבין איך כל העולמות בחי' אחת לבושי הא"ס והא"ס מתלבש בתוכם, וגם סובב עליהם ומחיה את כלם ואין דבר יוצא ממנו, והכל בחי' אחת וכל העולמות נקשרים במאציל ודי בזה כי אין ראוי לגלות יותר בענין דרוש זה. והנה בכל עולם ועולם תמצא איך כל מה שהולך מתעבה ומתגשם יותר מחבירו אשר עליו, ובחי' הכלים הולכים ומתגלים ומתחזקים ובחי' האורות הולכים ומתחלשים וכמו שנבאר בע"ה בכל עולם ועולם וע"ש.

והנה מאחר שיש הרבה תיקונים בפסיקא זו משעה"ק, הבאתי את לשון שעה"ק כאן במלואו: ונחזור לבאר ענין הבל האזן הנקרא נשמה כנז"ל. הנה כבר נתבאר כי הנשמה נמשכת מן האזן הנקרא בינה, והנה שמיעה גימטריא תכ"ה הנרמז בראשית תיבות "כל הנשמה תהלל י"ה, כי הנשמה נמשכ' מן השמיעה שהיא בגי' תכ"ה כנז' והנה אזן גימט' נ"ח. והענין מתבאר במה שכתבנו לעיל כי יש בינה ויש תבונה, והבינה היא שם אה"ה במילוי יוד"ן, והתבונה היא הוי"ה דמילוי ס"ג. אמנם גבוה מעל גבוה יש שם הוי"ה דס"ג הכולל בינה ותבונה אחרו' למטה מאה"ה דידוד"ן הנז' הנקראת בינה והם בינה אחרת דידוד"ן ותבונ' דהוי"ה דס"ג אחרת. ונבאר ענין זו הוי"ה דס"ג העליונה אשר היא למטה מאה"ה דידוד"ן העליון כנז', ועם כ"ז כוללת בינה ותבונ' אחרו' הנקראי' אה"ה דידוד"ן והוי"ה אחרת דס"ג תחתון.

ג. דע כי כמו שיש לאה ורחל למטה כך יש בינה ותבונה למעלה, אבל יש הפרש בהם והוא כי למעל' אר"א כחדא נפקין וא"כ מוכרח הוא שחכמ' ובינה העליונים יהיו שוים בקומתם מלמעלה למטה, ואמנם התבונ' היא יוצאת ממקום החזה של הבינה ומתפשט עד שיעור סיום רגלי הבינה ע"ד שנתבאר ברחל כי גם היא יוצאה מן החזה דז"א ומתפשטת עד שיעור סיום רגליו, משא"כ בלאה ורחל כי הנה לאה וז"א אינם שוים בקומתם, אמנם לאה קצרה מאד ושעור התפשטות קומתה הוא עד מקום החזה של ז"א בלבד ושם מסתיימי' רגליה ואינה כמו בינה העליונ' ששע' קומת' מתפשט' בכל אורך קומ' אבא עד סיום רגליו, ובסו' סיו' רגלי לאה מתחיל ראש רחל ממקו' החזה של ז"א ומתפשט' עד סיום רגלי ז"א, ונמצא כי בערך רחל עם ז"א היא התבונה עם הבינה. והנה ז"א יש בו הוי"ה אחת כוללת כל שעור קומתו, והנה ב' אותיותיה י"ה הוא בראשו בחו"ב שבו ואות וא"ו היא בגופו של הת"ת שבו, הרי כי ז"א כולל שלש' אותיות י"ה, ומסיום קצה אות וא"ו של י"ה"ו שהוא בסיום הת"ת שלו שם יוצאת רחל שהיא ה' אחרונה של הוי"ה כנז"ל ועומדת בנה"י דז"א שהם סוד קצה הוא"ו הנז', ועד"ז למעלה יש הוי"ה אחת בינה בכללות' במילוי ס"ג כנז"ל, וג' אותיותיה הראשונות י"ה"ו הם כללות הבינה בסוד חו"ב תפארת שבה ואות ה' האחרונה היא בחי' התבונה שעומדת בסיום אות ו' של הבינה כנגד הנה"י שבה, באופן שהתבונ' היא בחי' ה' אחרונ' של הבינה כדרך שרחל היא ה' אחרונה של ז"א. ונמצא כי הוי"ה אחת דס"ג כוללת את הבי' ואת התבו' כי ג' אותיות י"ה"ו היא וז"א הם בבינ' וה"י האחרונה בתבו'.

ד. מאחר ובפסיקא הבאה היו תיקונים רבים משעה"ק הבאתי להלן את לשון שעה"ק במלואו: ועתה נבאר בחי' התפשטות התבונה הזו ששרשה מן האזן ולמטה בחוטם שהוא ז"א כנזכר לעיל. הנה נתבאר שכל קומת התבונ' אינה רק בחי' ה' אחרונה דהוי"ה דס"ג הכולל. והנה ה"י שיעורה ג' הה"ן שהם בגי' ט"ו כמספר ה"י במלואה באופן ששעור קומ' התבונ' ג' הה"ן, ה' אחת בכתר חו"ב שלה, וה' ב' בחג"ת שלה, וה' שלישית בנה"י שלה. ואמנם נודע כי אין התבונה כולה מתלבשת תוך ז"א רק הנה"י שבה שהם ה' שלישית שבה ונשארו ב' הה"ן הראשונות שבה בלי התלבשות ומתחברות עם הוי"ה דס"ג השלימה הכוללת בינה ותבונה כנז'. ונמצא כי אות י' שיש במילוי ה"י אחרונה דס"ג נתחלק' לב' הה"ן, והה' ראשונ' מהם נשארה בבחי' מלוי למעלה לאות ה' אחרונה דס"ג הכולל כזה י"ה"ו וא"ו ה"ה והה' הב' נתלבשה בז"א. ואמנם זו הה' שנתלבשה תוך ז"א שהיא בחי' החוטם כנז' נחלקת לג' קוים כזה ה' שהם סוד נ"ה יסוד שלה שנתלבשו בז"א. גם זהו סוד של אות ה' אשר עומד' בנוקבא דפרדשקא ר"ל נקב החוטם כנז' בסדפרא דצניעותא ובאדרת האיזנו, כי היא ה' שירדה מן התבונה שבאזן אל הז"א שבחוטם. ואמנם ענין זו הה'

מאיר העין ח"א

שירדה אל החוטם עניינה הוא כי היא מתפשטת ומתלבשת בו' קצוות של ז"א שהם כתר חב"ד וחר"ג, וצירוף הה' היא דו כזה ה, הרי שהיא בגימטריא י', ואם נחשוב י' פעמים ו' יהיו עולים בגימטריא ס'. ונודע עוד כי היסוד של התבונה מתפשט עד החזה של הת"ת דז"א שהוא שיעור שלישי העליון של הת"ת, וכבר אמרנו כי כל ספ' היא י', נמצא כי השליש שלוקחת מת"ת דז"א הוא ג' ועם הס' הנז' יעלה הכל ס"ג בגי'. והרי נתבאר איך זו הה' אחרונה של התבונה אשר נתפשטה ונתלבשה תוך ז"א היא בחי' הויר"ת ס"ג ג"כ. ובזה יהיה בידך כלל א' כי בבחי' הרוחניות, העליון בכל מקום שהוא אעפ"י שתמצא חלק ממנו עולה או יורד ממקומו, נשאר' שלימות בחינתו במקומו בלי חסרון, ומה שהוא למעלה הוא שלם בבחינתו, ומה שיורד למטה גם הוא שלם בבחינתו. ולכן תמצא בענין התבונה הזו איך אפי' בה' אחרונה שירד' ממנה ונתלבש' תוך ז"א גם שם היתה שלימה בבחי' הויר"ת דס"ג כמו שנתבא'. ובזה יתבאר לך סיבת היות ז"א הויר"ת דמ"ה אלפין ויש בה ג' אלפין להורו' כי כל א' הוא אה"ה כנז' בס' התיקוני' תי' ע', והנה ג' אלפין הם ג' שמות אה"ה שסודם בתבונה והם עולים בגי' ס"ג, להורות אל הנז' כי בבחי' זו של התבונה שנתלבש בסוד מילוי תוך הויר"ת של ז"א יש בה הכלל' ס"ג שלם.

גם צריך שתדע כי זו הה' שירדה מן התבונה ונתלבשה תוך ז"א כנז' הנה ציורה ד"ו. והענין הוא כי הנה התבונה נתפשטה תוך ו' ספ' ראשו' ושליש ת"ת של ז"א שהוא מן הכתר שבו עד החז' שלו, וזהו סוד ו' שבצירוף ד"ו הנז' כנגד הו' ספיר' שבז"א. ונודע כי בסיום רגל אות הויר"ת יש נקודה קטנה עקומה קצת הנז' בפ' בלק בס' הזוהר בדף כ"ד ע"ב בשם פסיע' לבר בפסוק אשורנו ולא עתה כמבואר אצלינו שם, ואותה הפסיעה היא כנגד שלישי עליון דת"ת דז"א. הרי כי אות ו' שבצירוף ד"ו רומזת לבחי' התפשטו' ההתבונה בז"א בו' ספ' ושליש שבו ונעשת בסוד ס"ג כנודע וכנז'. ואמנם אות ד' שבצירוף ד"ו רומזת אל בחינת לאה הנקרא' ד' קשר תפילין של ראש העומדת באחו' ז"א כנגד ו' ספ' ושליש הנזכרים שהוא החזה, ומשם ולמטה עומדת רחל כנודע. הרי כי אות ה' האחרון' שבכל פרצוף התבונה היא המתלבשת בז"א, וצירוף ד"ו, ורומזת ענין התפשטותה תוך ז"א עד החזה שבו ואיך ממנה יצאה בחי' לאה שבאחור' המקום ההוא ממש כנודע.

ונחזור לבאר עתה מה שנשאר מן התבונה למעלה שלא נתלבשה תוך ז"א. הנה נתבאר כי התבונה הכוללת היא הויר"ת כללית דס"ג, וכשתסיר וכשתחלק אות י' העשירית שבה של מלוי ה' אחרונה לב' יהיו ב' הה"ן, והה' הב' היא נתלבשה לבדה ונשארה התבונה למעלה בבחי' הויר"ת אחת במלוי כזה כמנין יר"ד ה"י וא"ו ה"ה, והנ' היא עול' בגי' נ"ח כמנין אד"ן. ה. בגלל הקושי בהבנת פרק זה, ערכנו כאן קיצור לתועלת המעיינים:

ה' זו שירדה מס"ג [תבונה] לחוטם, מקומה בתבונה. לפני שירדה לחוטם, היא היתה מהחזה דתבונה ולמטה, וכאשר היא ירדה כמו כן ירדו כל המדרגות שקדמו לה, שכן החצי העליון דתבונה, [בכמות] שהוא מהתחלת התבונה עד החזה, ירד למקום החצי התחתון, והחצי התחתון דבינה מתלבש בתוך החצי העליון דתבונה. לכן גם היא ירדה למקום החצי התחתון דתבונה, וכל זה יקרא תבונה, והחצי העליון של בינה ירדה למקום החצי התחתון דבינה.

וצריך שבה' זו שירד לחוטם יהיה מספר ס"ג, דהיינו שצריך עוד נ"ח, והוא כך: מה שנתפשט מהה' למטה בחוטם להיות הפנימיות של ז"א הוא רק החיצוניות של הה', ונשארת פנימיות הה' למעלה. ותכלית ירידת הה' הפנימי (שהרי אמרנו לעיל שכולם ירדו דרגה אחת) היא להיות חיצוניות וב' הה"ן מהחצי העליון דתבונה ירדו להיות פנימיות לה' השלישי כאן. וכדי להיות שוה לפנימיותה גדל הה' השלישי שיעור ב' הה"ן, ואז יש ד' הה"ן [ב' פנימיים, וא' חיצוניות שגדולה כב' סה"כ כ' במספר.

ב' הה"ן מהחצי העליון דתבונה ירדו להיות חיצוניים במקומם, והם חיצוניות לחיצוניות אותיות וא"ו [שהוא מהחצי התחתון דבינה], והחיצוניות של הויר"ת נעשה פנימיות לפנימיות בה' הה"ן שבחצי העליון דתבונה. אם כן צריך שב' הה"ן יגדלו להיות במספר י"ג כמנין וא"ו הלבניש אותם, אם כן יש פעמיים י"ג עם הכ' הנ"ל - סה"כ מ"ו.

חיצוניות וא"ו ירדה להתלבש בב' הה"ן הנ"ל, ולכן גם פנימיות הויר"ת נקרא תבונה, [למעלה מוא"ו יש ה"י שהוא בינה עצמה, ומה שירד מבינה הוא רק האות י' דמילוי של הה', אבל רק ב' חלקים מן האות י' ירדו] והוא"ו נעשה חיצוניות לב' החלקים של י' דמילוי ה"י הראשונה של בינה, ומתוך ב' החלקים ירדו מהם גם פנימיות וגם חיצוניות, והם נעשו פנימיות ל"ג אלו, שהג' מ"ג אלו הם חיצוניות לפנימיות הב', והי' מ"ג הם חיצוניות לחיצוניות הב'. ורק החיצוניות נוגע לתבונה, כי רק החיצוניות הוא לצורך הה"ן, ולכן יש סה"כ י"ב, עם המ"ו הנ"ל סה"כ נ"ח גימ' אד"ן ועם הה' תתאה שנתלבשה בחוטמא סה"כ ס"ג.

וטעם היות דבר זה רק ב' מתוך הי' הוא מכיוון שכל תוספת שיש למטה בג' הה"ן שהוא תוספת ה' לפנימיות ה' התחתונה, וג' לב' הה"ן העליונים, כך יהיה למילוי הויר"ת. כל זמן שלא נתגדלו ב' חלקי הויר"ת להיות כגודל של הי' דויר"ת עמדו ב' כנגד ב', וכאשר הב' המשיך אורם בח' אלו, החלק העליון ממשיך עד ז', והחלק השני ממשיך עד ח'. לכן הם א"ז מאז"ן מלמטה למעלה שהא' למטה מהז', והז' נמשך מב' אורות, והח' נמשך רק מהאור השני לבדו. חוץ מהס"ג הנ"ל יש גם את הנ"ח שהזכרנו עם הה' של ב' החלקים הפנימיים דויר"ת עם ג' העליונים של הו' שהם כמקיף עליהם, ולכן גם בזה יש ס"ג.

מאיר העין ח"א

ו. כאן מובא כל הפיסקה הבאה כפי שתוקן על פי השעה"ק - נשארו עתה פנימיות וא"ו זו מגולה, והנה אעפ"י שמן אות ו' ולמעלה נקרא הכל בינה כנ"ל, עכ"ז כיון דחיצוניות וא"ו ירדה להתלבש בב' הה"ן שהם של תבונה, ולסיבה זו נשארו פנימיות אותיות וא"ו מגולים, לכן עדיין כ"ז נקרא בסוד תבונה, ואז נעשה פנימיות של וא"ו זו חיצוניות אל ב' חלקי אותיות י' אשר במלוי ה"י ראשונה שהיא מבחי' בינה, כיצד הנה ג' מ"ג אלו של הוא"ו נעשו חיצוניות אל פנימיות ב' חלקי י' הנזכר כי כל כך הוא שיעור ג' התחתונים כמו' ב' עליונים, ושאר ה"י של הוא"ו התחתונים נעשים חיצוניות לחיצוניות ב' חלקי י' זו הנזכר, הרי הם י"ב ועם המ"ו ראשונים נעשה נ"ח, וכ"ז הוא מכלל התבונה כנ"ל, כי כל הורדת חיצוניות וא"ו הוא לצורך הה"ן של תבונה, לכן גם פנימיות וא"ו הנעשה חיצוניות אל ב' חלקים גם הם יקראו תבונה. הרי מבואר איך כללות זה הוא נ"ח במספר א"ז"ן ועם ה' תתאה שנתלבשה בחוטמא הרי ס"ג בתבונה לבדה.
ז. מחמת קושי הפרק כתבנו קיצור למי שצריך:

עתה נבאר נ' מאז"ן שהוא עיקרית מכולם, כי הנה עיקר האותיות בתבונה הם כ"ה [כי י"ה שייכים לבינה, וי"ה שייכים לתבונה, והר"ה הם במילוי וא"ו ה"י] מתוך הה"י ירד ה' א' לחוטם, ולכן בה' תתאה יש רק ה"ה ולא ה"י, וגם אותיות וא"ו, סה"כ כ"ג, ועוד ב' חלקים מן ה"י דה"י עילאה שירדה אל תוך הוא"ו סה"כ כ"ה, סוד כ"ה אותיות דשמע ישראל, וזה בלשון שמיעה להורות שכולם תלויים באז"ן, ובכ"ה אלו יש פנימיות, וגם חיצוניות, ולכן סה"כ נ', וזה עיקר הארת התבונה, והח' אחרים הם דרך תוספת, וגם הם נחלקים לב' שהם א"ז.

כל החלקים הנ"ל גם מתחברים לק', כי יש ה' עלאה ונ"ח באמצע וה' לתתאה סה"כ ס"ח, ומה שנשארו מהבינה [שהיא י"ה של השם דהיינו יר"ד ה"י] שהיא ל"ה חוץ מהב' חלקים שירדו לפנימיות וא"ו לכן הם ל"ג, יחד עם הס"ח הנ"ל גימ' ק"א לכן הם ק' עם הכולל, וזה מוכרח שיהא בו ק' כי הבינה היא י' ספירות וכ"א כלולה מי' אם כן סה"כ ק', וכמו שיש ס"ג בבינה וכנגדה בתבונה כך צריך להיות ק' בתבונה, והנה התבונה היא נ"ח הנ"ל ועם הה' המתפשטת בז"א הוא מ"ב וסה"כ ק'.

ה' מתפשטת למ"ב כך: ה' היא ה' דהיינו ג' קוים, וכל א' מהקוים נכלל גם כן מה' וה' היא ד"י וג' פעמים ד"י זה מ"ב, ועוד פשוט ומלא ומלא דשם הו"ה היא מ"ב אותיות כך יה"ה, יר"ד ה"י וא"ו ה"י, יר"ד וא"ו דל"ת, ה"י יר"ד, וא"ו אל"ף וא"ו, ה"י יר"ד.

עוד ענין שה' צורת ד"י כי כאן סוד שאמר לעולמו די כי יסוד דבינה מתפשט בז"א עד החזה ושם שאמר לעולמו די, וזה שם שד"י, ועוד שנגד נה"י דבינה יצאה לאה עד חזה דז"א, ושם נפסק ולכן אמר לעולמו די.

נחזור לבאר הל"ג שבבינה, אות אל"ף צורתה ל"ב כזה א' י"ו למעלה וי"ו למטה ועה"כ ל"ג אם כן בינה היא ל"ג ובחי' א', ועוד אל"ף במילואה אל"ף למ"ד פ"א גימ' רס"ו, וכשמחלקים אותו לג' זה פ"ט פ"ט פ"ט, ופ"ט ס"ג יחד עם כ"ו (גימ' הו"ה), אם כן באל"ף במילוי יש ג' שמות ס"ג וג' שמות הו"ה, וזה ג' שיש כנ"ל נ"ח עם ה' מעליו, נ"ח עם ה' מתחתיו, ועוד ס"ג הכללי, וג' שמות הו"ה הם ג' אלפין כי כל א' היא כ"ו שצורתו יר"י א' ועוד אל"ף גימ' ל"ג וג' פ"ל ל"ג עה"כ ק' סוד ק' בבינה עליונה, וכשמצרפים הק' הזה לרס"ו סה"כ שס"ו כמנין ימות החמה (שהם שס"ה ורבע), ואל"ף היא בינה ובינה היא אז"ן כנ"ל ולכן מובן דברי הבהיר שאוזן צורת אל"ף, ועוד אפשר להבין איך מל"ג הזה נמשך ג' אלפין שהוא ק' וק' שורשו מאדנ"י העליון, והם סוד מאה אדנים, ואדנ"י גימ' ס"ה ועם מילוי המילוי שלו שהם ל"ד אותיות [אל"ף למ"ד פ"ה, דל"ת למ"ד ת"ו, נר"ן וא"ו נר"ן, יר"ד וא"ו דל"ת] סה"כ צ"ט והוא בחי' הג' ל"ג הנ"ל, ולכן מובן לשון הפסוק אדנ"י שמעה [דניאל ט יט - אדנ"י שמעה אדנ"י סלחה אדנ"י הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלה"י כי שמך נקרא על עירך ועל עמך], כי שמיעה באזן, לכן שמעה סלחה הקשיבה ר"ת שס"ה כמנין ימות החמה הנ"ל ששרשם בבינה, ולכן עיקר אמירה זו ביוה"כ, וגם מובן איך סוד הבינה הם קולות הנשמעים באז"ן והם בסוד ה' עינויים דיוה"כ שאז אין מלכות ות"ת ניזונים אלא מסוד הקולות ולא מסוד אכילה ושתייה וכו', ועוד תבונה היא ה' אחרונה של הבינה ולכן מובן הכתוב בתיקו"ז מלכות נפש תבונה, וגם מובן למה באד"ז תבונה ענינה בן וב"ת, ובבינה רק נרמז הב"ן (ב"ן י"ה), כי בבינה אין חשבון אדנ"י רק שם הו"ה, ובהתחברותה עם התבונה אז שם הו"ה אדנ"י והוא ב"ן וב"ת ולכן ל"ג דבינה ונ"ח דתבונה הם צ"א כמנין הו"ה אדנ"י.

גם בזה תבין ש"ע נהורין דא"א כי יש באזן ג' מיני ס"ג שהם נ"ח עם ה' עליונה וה' תחתונה וכללות, וזה הן באזן ימין והן באזן שמאל סה"כ שע"ח וזה ש"ע נהורין עם ח' אותיות של ב' הו"ה שיש ברישא חוורא והם למעלה בב' צדדי הראש, וזה מ"ה דאלפ"ן שהוא בחוטם דז"א כי שם מ"ה הוא בז"א וגם החוטם גימ' ס"ג נגד ה' תתאה שמתלבשת כאן ונעשה ס"ג.

ה. מכאן עד סוף הקטע בשעה"ק טו ע"א ד"ה ולתועלת המעיין נביא לשונו: ונבאר עתה איך ע"י חזרת האורות לעלות אל המאציל נעשית מלאכת הכלים. הנה אין ספק כי כל מה שנגלה ונברא למטה כבר נהיה למעלה בכח ולא בפועל, ונמצא כי כח בחי' הכלים כלול ונמצא היה כבר בתוך האורות הנזכרים בבחי' האור היותר גס ועב שבהם, אמנם היה מחובר בו בקשר אמיץ. ובצאת י' ספירות העקודים מפה דא"ק יצאו בבחי' אורות זכים, וכח הכלים מחובר בהם בבחי' אורות גסים ועבים מהם, ולא היו יכולים להתגלות ולהתגשם ולהצטייר. ואמנם בצאתם חוץ אל

מאיר העין ח"א

הפה ודאי שאותו האור הגס והעב נגשם ונתעבה אחר צאתו מן הפה יותר ממה שהיה בתחילה בהיותו בפנים תוך הפה. וכאשר חזרו האורות לעלות במאציל נשאר אותם האורות הגסים הנקראים כח הכלים למטה, ולא יכלו לעלות כיון שקנו בעצמם עתה אחר יציאתם מן הפה יותר עביות וגסות. אבל האורות עצמם הזכים נפשטו מתוך אורות הגסים ועלו למעלה, ואז נשאר אורות הנקראים כח הכלים למטה לבדם, ונתעבו יותר מאד ונעשו כלים גמורים.

ואם תשאל והרי כאשר יחזרו האורות הזכים לירד ולהתלבש בהם כבתחילה יתבטלו מבחי' כלים ויחזרו לבחי' אורות גסים כבראשונה. ויש לומר כי הנה כשהאורות יחזרו לירד אינם חוזרים למקומם הראשון, אמנם אור של הכתר נשאר למעלה מחובר במאצילו ולא ירד עוד למטה, ושאר ט' אורות התחתונים לבדם הם שירדו, ואז נמצא כי אור החכמה נכנס בכלי הכתר ואור הבינה בכלי החכמה וכן על ד"ז כולם. ונמצא כי אין לאורות האלה דבקות גדול עם הכלים כבראשונה, ולכן אינם חוזרים להתחבר כבראשונה אור זך עם אור עב, ולכן נשאר האורות עבים בבחי' כלים גמורים וכמו שיתבאר עתה בע"ה וגם נתבאר זה בדרוש אחר בענין עולם העקודים וע"ש.

ט. מכאן עד סוף הקטע אין בשעה"ק ובמקומו כתוב – ואז בעולם הזה הנקרא נקודים נתחלק האור הזה לי' נקודות פרטיות. וכל נקודה מאלו הי' פרטיות כלולה מן ט' אחרות כנזכר, וכל התשעה' אחרות שבכל נקודה ונקודה היו נכללים בכתר של הנקודה ההיא, באופן שנתחלק האור הזה לי' נקודות הנקראים עשרה כתרים של עשר ספירות האלו. וכל כתר מהם נכלל שאר ט' בחי' שבכל ספירה מהם, ואז נעשו י' בחי' של כלים לצורך י' נקודות אורות, הנקראים עשר כתרים של י' ספירות האלו. אבל לשאר ט' חלקים התחתונים שבכל בחי' של עשרת הכתרים האלו לא נעשה להם בחינת כלים. ונמצא שהם י' כתרים דאורות, ולהם עשרה כלים פרטיים להם לבדם, ושאר ט' חלקי האורות שבכל נקודה ונקודה באו נכללים תוך הכתרים שלהם שבכל נקודה ונקודה. והטעם היה לפי שלא היה עדיין כח לכלים התחתונים לסבול האור, אבל הכלים שהם מבחינת הכתרים הם יותר עליונים ויכולים לסבול האור שלהם, ולכן נקרא עולם זה עולם הנקודים, לפי שבעולם העקודים כל האורות היו כלולים באור הנקרא כתר שבכתר. והוא, כי בכל ספירה וספירה כלולה מי' חלקים והם נקראים נקודים, והכתר שבכתר היא נקודה אחת בלבד ובה היו כלולים כל הי' ספירות דבחי' אורות. וגם הכלי שבהם אינו אלא כלי קטן לבחינת נקודה ההיא הקטנה אבל בעולם הנקודים נתחלקו האורות הנכללים בנקודה אחת הנקראים כתר שבכתר ונעשו י' נקודות הנקראים כתר שבכתר וכו' וכל נקודה מאלו כוללת י' נקודות והם י' כלים קטנים לבחי' י' נקודות אורות קטנים הנקראים כתרים ולכן עולם זה נקרא נקודים כי נתחלק אורותיו לי' נקודות מה שאין כן בעקודים שהם נקודה אחת לבד כוללת כל האורות כולם. ואח"כ נתפשט האור יותר ונגלה ונתחלק לי' ספירות גמורות אשר כל ספירה מהם נחלקת לי' נקודות כנזכר לעיל, וגם נעשו להם כלים כפי בחי' ממש לכל המאה נקודות המתחלקות בעשר ספירות ההם, ואלו נקראים י' ספירות גמורות, וזה נקרא עולם הברודים, וזה נקרא בכל סה"ז והתיקונים בשם עולם האצילות המפורסם וזכור כלל זה. ובה יתבאר לך מה שנז' בס"ה בענין האור הנגלה בבחי' חד נקודה ולפעמים נגלה בבחי' י' נקודים אשר הם מה שתמיד נזכר בחבורינו זה בשם עשרה נקודים של קודם האצילות ולפעמים נגלה בבחי' עשר ספירות גמורות והרי נתבאר לך החלוק יש בין נקודה לספירה.

י. נוסף בשעה"ק יט ע"ב – והענין הוא כי הנה אור הא"ס להיותו בלי קצבה אין נופל עליו לא שם ולא אות כלל חלילה וחס כנודע והעשר ספירות להיות בהם קצבה נקראים בשם ובאותיות של מספר וחשבון קצוב הרי כי האותיות יורו על קצבת האורות וחסרונם שאינם בבחי' אור הא"ס ולכן על שם ארבע חסרונות שבהם נקראים בשם ד' אותיות ההו"ה והנה אחר שנתבאר כי אורות הי' ספירות דעקודים לא נשלם התפשטותם תוך הכלים שלהם אלא על ידי ד' בחינות של התפשטות והסתלקות והתפשטות והסתלקות ובה תבין מה שביארנו לעיל בתחלת זה הדרוש של העקודים כי כל הי' כלים דעולם העקודים אינם רק כלי אחד בלבד כלי כתר שבהם וכל הי' אורות כלולים בתוכו והטעם הוא לפי שקודם שנגמר כלי הזה אע"פ שהאורות היו י' לא היה ניכר אם הם י' כי אינם מתחלקים לי' אלא על ידי הכלים המגבילים אותם ונותנים בהם קצבה ע"כ גבול אור הכתר וע"כ גבול אור החכמה וכו' אבל קודם שנגמר הכלי לא היה ניכר בהם רק היותם אור א' בלבד וכאשר נסתלקו האורות פעם ראשונה נסתלקו כלם בבת אחת ואז ע"י הסתלקותם נעשה הכלי בפעם אחת ובבת אחת כלי א' לבד אבל כאשר נתפשטו האורות בעת התפשטות השני אז היו מחוברים התפשטות והסתלקות יחד שהיא בחי' מטי ולא מטי הנז' לעיל ואז לא נכנסו האורות יחד בבת אחת רק זה נכנס וזה יוצא כנז' לעיל באורך ולכן האורות עצמ' שנתחלקו בזמן כניסת' בזמני' חלוקי' ניכר בהם התחלקותו לי' כי חלק האור שהיה נכנס בתוך הכלי בפעם ראשונה בבחי' מטי ולא מטי נקרא אור כתר והנכנס בפעם שנית נקרא אור חכמה וכו' אבל הכלי שכלו נעשה בבת אחת בעת ההסתלקו' כנז' אינו נקרא רק כלי אחד ואע"פ שלמעלה קראנו אותם י' כלים אינם י' מחולקים אמנם הם כדמיון כלי אחד ארוך והחלק העליון שבו אשר בו נתלבש אור הכתר אנו קוראים אותו כלי הכתר והחלק השני שבו נקרא כלי החכמה באופן שכלם הם כלי א' כולל עשר חלקים ובהם י' אורות מחולקים ולהיות שכלם אינם אלא כלי א' לכן

מאיר העין ח"א

אינו נקרא אלא בשם כלי של הכתר כי הוא הבחי' הראשונה שנאצל ויצא קודם כלם ולכן נקרא על שמו כלי הכתר, עכ"ל.

יא. לתועלת המעיין, הבאנו כאן לשם סיכום קיצור של סדר מטי ולא מטי

יב. נוסף כאן בשעה"ק - דע כי להיות שאלו ה"ס הנקראים עולם העקודים הם אורות וענפים שיצאו מן הפה דאדם קדמון כנז"ל, והנה נודע שבאותה הפה עצמה תהיה בתוכה בחינת י' ספירות שבה, ובספירה העשירית שבה הנקראת מלכות שבה, יש שם י' שרשים של אלו הי' ספירות שיצאו לחוץ הנקראים עולם העקודים. והם ג"כ נקראים י"ס מכתר ועד מלכות, והם שרשים לאלו הי"ס דעקודים שיצאו לחוץ, כי כן הוא בכל העולמות כולם, וכמו שית' בסוף כל זה הדרוש של עולם העקודים וע"ש היטב. ונמצא כי מה שאמרנו לעיל שכשנסתלקו האורות אל המאציל שנשאר אור הכתר תמיד דבוק עם המאציל ולא חזר לירד, הענין הוא, כי עמד שם למטה מספירת המלכות אשר בי"ס הנקראים שרשים של העקודים, אשר כל העשר ההם הם בספירת המלכות אשר מכלל הי' ספירות של הפה עצמו דאדם קדמון. ונמצא כי הי' שרשים הנזכרים, בחי' המלכות שבהם, היא אשר האצילה אלו הי' ספירות הנקראים עקודים, והיא נקראת מאציל אליהם.

יג. נוסף בשעה"ק טז ע"ב - ודע כי כל הכלים האלו לא נתעבו ונתהוו כלים אלא אחר הסתלקות אור המלכות אשר אז הופך פניו מן הכלי, לפי שאע"פ שאור העליון של כלי הכתר נסתלק מתוכו ועלה אל המאציל כיון שעלה במקומו אור החכמה אין כלי הכתר מתעבה ונגשם וכן על ד"ז בכל שאר האורות. ונמצא כי כיון שנתבאר למעלה בדרוש הקודם לזה כי אור הכתר של העקודים מסתלק ראשון לכלם ואור המלכות מסתלק אחרון מכלם, נמצא כי אין מתחיל להיות נעשה בחי' כלי אלא מלמטה למעלה וכלי המלכות קודם ליעשות תחלת כלם, לפי שכיון שאור המלכות מסתלק באחרונה הנה בהיותם מסתלקת מתוך הכלי שלה עצמה אין הכלי מתעבה כנז' לעיל עד שיגמר הסתלקותה לגמרי מכל הכלי שלה, ואז הט' כלים עליונים עדיין יש בהם אור, אע"פ שאין לשום אחד מהם בחי' חלק האור המגיע לחלקו ממש כנז', ולכן אינם מתעבים ונגשמים אבל כלי המלכות שנתרוקנה מן האור שלה לגמרי וגם אין אור אחר למטה ממנה שיעלה בתוכה לכן היא מתעבת ונעשת כלי, אבל אינה מתעבת לגמרי עד שיתרחק האור ממנה לגמרי ג' מדרגות.

יד. בשעה"ק נוסף - אמנם גמר מלאכתם היתה אח"כ בעת שחזרו האורות לירד ירידה שניה לתוך הכלים הנזכרים כמו שנבאר בע"ה. עוד נוסף ביאור בענין עשיית אלו הכלים. הנה נתבאר בדרוש שקדם לזה כי שלשה מיני אורות שיצאו מן האזן ומן החוטם ומן הפה דא"ק הם בחי' נר"ן, והם מתלבשים זה בזה כנז' לעיל בדרוש שקדם. ואמנם אור היוצא מן העינים דא"ק נקרא נשמה לנשמה הנקראת חיה, ומקומה שם למעלה בעיין, אבל היא מתפשטת למטה כמו שנבאר. והוא כי במקומה עומד בבחי' אור מקיף אליהם, וממנה מתפשטת למטה אור מועט דק מאד הנקרא ראייה, ואינה הבל גמור כמו ההבלים היוצאים מן האזן והחוטם והפה שהם הבלים גמורים מוחשים ונרגשים. ולהיותו אור דק מאד וחלש, לכן ממנו נעשה בחינת הכלים של העקודים היוצאים מן הפה, ולא נעשו אורות לפי שהוא אור חלש כנז'. אבל אור האזן והחוטם והפה, אלו לא היו בחי' הבל ממש ומורגש אפילו בחי' כלים לא היו יכולים להעשות, להיותם אורות יותר תחתונים מאור העיניים, ולכן יצאו בבחי' הבל ממש ומורגש, ולכן נעשו בחי' אורות הנקראים נר"ן כנזכר. ונחזור לענין ראיית העינים כנז' ונאמר, כי הנה עשיית הכלים היה על ידי הסתכלות ראייתה והבטתה באור העקודים הנקראים נפש כנז', וזהו סוד פסוק וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל וגו', כי הנה הרוח והנשמה שהם אורות האזן והחוטם נקראים אור גמור, והנפש שהם עקודים היוצאים מן הפה הם נרמזים במלת את יתירה, במה שאמר הכתוב את האור. ואמר כי בהיותו אלהים שהוא המאציל, רואה ומביט בנפש הנקרא את, אז ויבדל וכו' שהם בחי' עשיית הכלים אשר הם המבדילים ומגבילים נותנים קצבה ושיעור באורות ומבדילים חלקיהם זה מזה כנודע. והנה בראיה זו יש אור ישר ואור חוזר. ובהסתכלות ראייה זו בבחינת אור ישר באור הנפש הנזכרת, היה יכולת מספיק לעשות הכלים של ג' ראשונות, אבל השבעה הכלים תחתונים לא נגמרו אלא עד שנמשך הסתכלות אור ישר למטה עד כלי המלכות העשירית, ואח"כ חזרו שני האורות שהם אור ראיית העין ואור הנפש שיצא מן הפה, ושניהם חזרו להסתלק למעלה, מלמטה למעלה, ואז בעת הסתלקותם ממטה למעלה נעשו ז' כלים התחתונים בסוד אור חוזר, אבל ג' כלים הראשונים נעשו באור ישר מלמעלה למטה ע"י הסתכלות אור ישר דעינים באור הנפש כנז'.

ובשעה"ק יז ע"א וז"ל: ונבאר תחלה ענין ירידתם ועשייתם ג' כלים הראשונים כנזכר. כבר נתבאר למעלה כי אור הכתר נשאר מושרש עם השרש שלו הנקרא מאציל שלו, וירד אור החכמה ובו כלולים ח' אורות התחתונים, ונכנסו יחד אל תוך כלי הכתר, וענין זה נקרא מטי כנזכר. ואז אור החכמה מצא שם את הרשימו של אור הכתר הנשאר תמיד בכלי כנזכר, והם מכים ומבטשים זה בזה, ויוצאים ע"י הכאותיהם ובטישותיהם נצוצות של אור, ומאלו הנצוצות נעשים הכלים כמו שהודעתיק למעלה. גם הודעתיק שם כי להיות אור של הכתר גדול מאור של החכמה, אבל בבחינה אחרת כיון שאור הכתר אשר פה אינו רק בחינת רשימו מועט לבד ואור החכמה עם היותו גרוע מאור הכתר הנה הוא אור שלם בשלימותו, ולכן מצד שתי בחינות אלו זה מכה בזה

מאיר העין ח"א

ומוציא ממנו נצוצות, ואז נעשים שני כלים אחד אל הרשימו ואחד אל אור החכמה, באופן שהם הכאות כפולות ועושות שני כלים אחד לרשימו ואחד לחכמה, ואז נעשה אור הרשימו בחינת זכר הנקרא כתר, ואור החכמה נעשה נקבה אליו. ומתלבש אור הרשימו תוך אור החכמה כעין זכר ונקבה בסוד נקבה תסובב גבר, כל אחד בכלי שלו, ושניהם ביחד נקראים כלי אחד בלבד של כתר כלול מזו"ן, כי אין ספירה פחותה מזו"ן. ונמצא כי כלי הכתר נתעבה והוגשם ונגמר עתה לשתי סבות, האחת היא כי אור העיקרי שלו שלא היה בו כח לסבלו כבר נשאר למעלה עם מאצילו, והשני הוא כי אפילו אור הרשימו שנשאר בו נתלבש עתה באור החכמה כנזכר ונתמעט אורו, ויש יכולת בכלי לסובלו עתה מה שאין כן בעת הסתלקות האורות, כי אז אור הרשימו היה מתלבש בכלי שלו בהתדבקות גמור ולא היה הכלי יכול להתעבות ולהתגשם לרבויו האור ההוא שבתוכו. ועל ד"ז נכנס אח"כ אור הבינה בכלי החכמה, וגם יש בהם שתי בחינות הפוכות על דרך הנזכר לעיל, ולכן מכים זה בזה הכאות כפולות, אור בינה ואור רשימו דחכמה, ויוצאות שני מיני ניצוצות ומהם נעשים שני כלים אחד לרשימו של החכמה ואחד לאור הבינה. ואח"כ נתלבשו הרשימו של החכמה תוך האור של הבינה כעין זו"ן, ושניהם בכלי אחד של החכמה. וכן כשנכנס אור החסד בבינה אין בכלי דבינה רשימו גדול כמו שהיה בשנים הראשונים דכתר וחכמה. וזה יובן עם הנזכר לעיל כי אור הבינה נתרחק ממנה ג' מדריגות או קרוב להם, כי אם היה ג' מדריגות גמורות היתה נעשת תיכף כלי גמור בעת הסתלקות אורות כדוגמת ז' הכלים התחתונים, אבל לא היו אלא קרוב לג' מדריגות ולכן אור הרשימו שלו קטן מאד.

טו. בשעה"ק נוסף - ובזה יובן מה שאמרנו בס"ה והתקונים בהרבה מקומות כי המלכות נקראת אספקלריא דלא נהרא מגרמה כלום. והוא לב' סבות, האחד הוא כי האור העיקרי שבה נסתלק ממנה ונשאר בכלי היסוד, ולזה אמר דלית לה מגרמה. ולא עוד שאפילו בחי' אור רשימו לא הניח בה כמו שהניחו שאר האורות בכלים שלהם בעת הסתלקותם כנז' לעיל, ולא נשאר בה אור כלל מעצמה, רק אור א' חדש שהוא אות ד' הנזכר שנמשך מזווג דכר ונוקבא שבבינה. והבן היטב טעם היות נקראת המלכות אות ד' ונקראת דלה ועניה ויובן עם הנז' לעיל. גם בזה יובן ענין התהפכות העולם הזה דעקודים, איך ע"י השארות אור דכתר תוך המאציל נכנסו האורות שלא במקומם, והכלים הזכרים נעשו כלים לאורות הנקבה והכלים הנקבה לאור הזכר. ועם הנז' נתבאר היטב כי כבר נשאר בכל כלי וכלי בחינת רשימו של האור שלו עצמו, כי הרי רשימו דכתר נשאר בחי' הזכר שבכלי הכתר, אלא שהוצרך למלאת חסרונו שיכנס אור החכמה להיות נקבה אליו. וכן על ד"ז בכלי החכמה, הרשימו שבו נשאר בו בבחי' זכר ונכנס בו אור הבינה ונעשת נקבה אליו למלאת חסרונו. ועל ד"ז בכלי הבינה שהיא הנקבה נשאר רשימו שבה לבחי' נקבה כמוה ממש, ונכנס בה אור חדש זכר למלא חסרונה. וכן בכלי היסוד יש בו בחי' זכר ג"כ אלא שנתמלא חסרונו. גם בזה תבין מה שביארנו לעיל וגם יתבאר לקמן, כי בעת חזרת האורות פעם ב' נכנסו ט' אורות בכלי החכמה, ואם הכתר נשאר עם המאציל אינה רק שמונה אורות לבד בכלי החכמה, אבל בזה יובן עם מה שביארנו, כי עם אור זה החדש הנקרא ד' שנכנס בכלי המלכות, בו נשלם מספר עשר ספירות דעקודים.

טז. עד שנמצאים עתה ג' בחי' אלו (הם) שוים בהארתן והם זו"ן של כלי הכתר ואותו הכתר שעליהם. ואחר שהן שוין יקבלו האור שלהם מצד שורש כתר עליון - כ"ז ליתא בשעה"ק וכתב שם עד סוף הקטע כאן בתוספת ביאור וז"ל: ואחר אשר קבלו הזו"ן שפע מן הכתר, הנה צריכה הנקבה לקבל שפע ממחצבה ומקורה העליון דוגמתה, והוא מן חכמת השרשים. ואז החכמה של השרשים יורדת למטה במקום הבינה של השרשים, וכל שאר הספירות שתחתיה גם הם צריכות לרדת ממקומם, עד שנמצא יסוד השרשים שירד במקום מלכות השרשים ושם נכללים יסוד במלכות, הפך מבתחלה שעלתה המלכות ונכללת ביסוד. ואז גם הכתר שתחת השרשים אשר עלה אז במקום מלכות השרשים, מוכרח הוא לירד למטה במקומו הראשון, וירד שם עם הזו"ן דכתר שעלו שם כנזכר. והטעם הוא כי אין לו כח לעמוד עם המלכות השרשים יחד במקומה כי היא גדולה עליו לאין קץ, אם להיות שהיא שרש והוא ענף, ואם שאינו מסוג אחד כי זו מלכות וזו כתר, ולכן מוכרח לירד עם הזו"ן הנזכרים. ואם תקשה א"כ גם בתחלה למה הוצרך לעלות ממקומו וישאר גם אז למטה במקומו עם הזו"ן שעלו שם. וטעם הדבר כי בתחלה היו הם חסרי אור ולא היו יכולים לשבת עמו יחדיו, אבל עתה שכבר הם קבלו הארה ממקום שהוא עצמו מקבל, והוא מן כתר השרשים, ושלשתם מקבלים ממקום ההוא, לכן כבר עתה יש כח בהם לעמוד עמו שם תחת מלכות השרשים.

יז. מתחילת הקטע עד כאן בשעה"ק יח ע"ב בהרחבה - ולכן נבאר תחלה כאשר לא מטי בכתר איך עניינו. כי הנה נתבאר לעיל שחזרת אורות העקודים פעם שנית היו ע"ד מטי ולא מטי, וזה היה בתחלת אצילותם. ושם ביארנו, כי גם מאז ואילך נשאר הדבר הזה תמיד היות אורות העקודים בבחי' מטי ולא מטי, אלא שהיה חילוק ושנוי אחד בזמן התפשטותם בעת אצילותם למה שהיה אח"כ תמיד נוהג עד"ז. ונתחיל לבאר השינוי הזה מה עניינו, ואיך היתה בחינת לא מטי שהוא עליית דכר ונוקבא של כלי הכתר העקודים בפעם ראשונה של זמן אצילותם. הנה בפעם ראשונה כשנאצלו, א"א לומר שנסתלקו לגמרי דא"כ היתה מיתה גמורה אל הכלים ההם, אמנם היה הדבר כדמיון השינה שמסתלקת נשמת האדם ונשאר בגופו קיסטא דחיות כנז' בסה"ז לך פג ע"א. והענין הוא כי בחינת שני המלכיות של הזו"ן שבכלי הכתר הם נקראים קיסטא דחיותא

מאיר העין ח"א

הנשאר בתוך כלי הכתר, והט' ספירות עליונות של הזכר והט' עליונות שבנקבה עולים כלם למעלה לינק מן השרשים כנז"ל, ואז נקרא לא מטי בכתר.

- 1 נלענ"ד שזוהי חזרה על ענפים ב' ג'.
- 2 נראה לכאן שתחילתו היא חזרה על שער א' ענף ג', וסופו כתוב בשער ב' ענף ג', ועי' ביאורים ח"א כב ע"ב שם מודיע שאינו מפרשו שכן הדבר כתוב כבר וכמשנ"ת.
- 3 נראה לכאן שהוא חזרה על שער א' ענף ד', ועי' ביאורים ח"א כב ע"ב שאינו מפרשו מכיוון שהדברים כבר נכתבו לעיל כנ"ל.
- 4 נ"ל שכל מה שמבואר בפרק זה כבר נתבאר בעקודים ב' ג"כ, אמנם אעפ"כ טורח הלש"ו לפרש את שניהם וצ"ע.
- 5 חציו הראשון של הפרק הוא אותו הסוגיא של "דרוש ר' גדליה" (ביאורים ח"א לה ע"ג). והחל מתחילת המחצית השניה של פרק זה ועד לסוף השער מדבר בפרטים קשים בסוגיא דבינה ותבונה והלומד המתחיל יכול לדלגם.
- 6 מה שמבאר והולך מכאן עד לסוף שער טנת"א לכאורה אינו קשור לסוגיא של טנת"א הנוגע לעולם העקודים שכן עיקרם הוא פירוש ספר יצירה, ולכן יכול הלומד המתחיל לדלגו.
- 7 אמנם הביאורים קצת טורח לפרשו, ועי' שער ו' הערה 909.
- 8 כן מעיר בשמן ששון. וצ"ע מ"ט טורח הלש"ו בביאורים לפרשו דווקא כאן ולא שם. עכ"פ כל מה שהוא פירשו כאן הזכרתיים במקומם באותם הפרקים הקודמים.
- 9 מספר אדם ישר, והוא מ"ב [עי' לש"ו ביאורים ח"א מח ע"א וז"ל, דרכו [של המהרח"ו] על פי רוב בכל פרקי המ"ב לדבר בלישנא קלילא וקצר], וכמו כן נמצא ג"כ בשעה"ק ה ע"ד.
- 10 נמחק בשעה"ק ואדם ישר.
- 11 וכינויו (נוסף בשעה"ק).
- 12 התפשטותה (אדם ישר).
- 13 תוכל להראות (שעה"ק ואדם ישר).
- 14 עבדים (אדם ישר ושעה"ק).
- 15 במקום "שיקראו לו ארך אפים וכיוצא בזה" ובהיותו מרחם עליהם נקרא רחום ובהיותו מאריך אפו עליהם נקרא ארך אפים וכן כיוצא וכו' (אדם ישר, ושעה"ק).
- 16 ונבראים (אדם ישר ושעה"ק).
- 17 גם מופיע בשעה"ק מח ע"ד.
- 18 והנה אח"כ עלה ברצונו הפשוט (שעה"ק).
- 19 זמן (נוסף באדם ישר ושעה"ק).
- 20 מספר אדם ישר. ועי' שעה"ק ו ע"א, וכן בדף ט ע"ג, וכן יב ע"ג, ועי' מבר"ש א ע"א.
- 21 ונבאר תחלה (אדם ישר).
- 22 נמחק באדם ישר ובשעה"ק.
- 23 הכנויים (שעה"ק) הפנים (נ"א כנויים) (אדם ישר).
- 24 "כנ"ל (מבר"ש ש"א ח"א פ"ד)" – נמחק באדם ישר.
- 25 מבר"ש א ע"א.
- 26 נמחק באדם ישר.
- 27 צמצם הא"ס את עצמו (אדם ישר ושעה"ק).
- 28 המוסגר נמחק באדם ישר.
- 29 בנקודה (שעה"ק, אדם ישר ומבר"ש).
- 30 אמנם באדם ישר הנקודה שבציור כאן ליתא והמצוייר שם הוא כזה , ובמבר"ש ושעה"ק הציור הוא כזה .
- 31 במקום "לפי שגם א"ס צמצם עצמו בבחי' עגול בהשוואה א' מכל צדדים" – מאחר שהא"ס בהשוואה, גם הצמצום בהשוואה ולא מרובע (כן הוא במבר"ש ושעה"ק).
- 32 "זהר בא" אינו באדם ישר ובשעה"ק.
- 33 "זהר פקודי" אינו באדם ישר ובשעה"ק.
- 34 בתמונת (שעה"ק).
- 35 כ"ז באדם ישר אינו.

מאיר העין ח"א

עי' עוד במב' ש א ע"ב וז"ל, כי הבינה היא הנקרא הבוצינא דקרדינותא לפי שהיא שרש הדינים ומינה תלין, והיא הנק' מ"י ולהיותה גבורה ודין לכן כל מדידות האצילות היו על ידה, לפי שמת החסד מתפשטת בלי גבול, ואמנם הדין אינו מאיר אלא במשקל ומדה כראוי לכל א' לפי מעשיו, ואם כן נמצא כי כל צמצום הוא דין ומזה תבין כל שאר הצמצומים שיבאו אחר כך שנבארם במקומם, כמו צמצום דא"ק שצמצם עצמו להוציא עולם הנקודות וכו', עכ"ל.

ועי' שמן ששון ענף א' אות ב' וז"ל, מצאתי לזה בס' כ"י למהרח"ו זלה"ה הצריך לענינינו דע"י הסתלקות האור הא"ס נשאר באותו המקום רושם האור לבד ומי שגורם לו להסתלק הוא כח הדין, שכל מה שלמטה מוכרח שיהיה שורש למעלה בתכלית הרחמים שאם לא תאמר ששורש הדין היה שם יהיה עול בחיקו ית' שאינו נק' שלם תכלית השלימות אלא מי שלא חסר לו שום דבר ואם לא נאמר שהיה שם הדין נמצא שהוא חסר ח"ו אלא ודאי יש לשם כח הדין ונק' בוצינא דקרדינותא מלשון חטי קרדנותא וכו'.

³⁶ עי' הערות בסוף הספר אות א'.

³⁷ נעשה (שעה"ק).

³⁸ במקום (אדם ישר ושעה"ק).

³⁹ גרסת אדם ישר "והאציל", ושעה"ק גורס "ואז האציל".

⁴⁰ כמין (אדם ישר).

⁴¹ נמשכים (אדם ישר ושעה"ק).

⁴² הסובב אל כל (שעה"ק).

⁴³ מעלה מטה (שעה"ק), ראש סוף (אדם ישר).

⁴⁴ יצדק בקו הזה ראש וסוף מעלה ומטה ימין ושמאל (שעה"ק).

⁴⁵ וצינור דק' נמחק באדם ישר, אמנם בשעה"ק יב ע"ג איתא.

⁴⁶ נוסף כאן בשעה"ק – ויהיה אז בחינת מדריגות בנאצלים זה עליון מזה וזה מקבל מזה כפי הצורך והראוי אליהם מה שאין כן אם היה אור האין סוף נמשך ונתפשט בנאצלים מכל הסביבות צדדי החלל הזה כי אז לא היה הפרש מדריגות בנאצלים שם זה עילה וזה עלול והכל היה השואה אחת ולא היתה זאת כוונתו בעת שהאצילים אלא שיהיו כלם בסוד עילה ועלול, והיותר קרוב אל ראשית הקו בקצהו העליון יהיה מקבל בראשונה והוא ישפיע לחבירו אשר למטה ממנו וכמו שנבאר בס"ד, עכ"ל.

⁴⁷ מעט מעט (נ"א לאט לאט) (אדם ישר).

⁴⁸ נוסף בהגוב"י מכת"י - כי מצא שם בחי' עיגולים מהרשימו שנשאר בחלל ולכן נמשך גם הוא בסוד עיגולים בתחלה כדי להחיותם.

⁴⁹ הנה (אדם ישר).

⁵⁰ שהארת (אדם ישר).

⁵¹ נמחק באדם ישר.

⁵² עי' הערות בסוף הספר אות ב'.

⁵³ "דא"ק" נמחק באדם ישר ושעה"ק.

⁵⁴ "דא"ק" נמחק באדם ישר ושעה"ק.

⁵⁵ "דא"ק" נמחק באדם ישר ושעה"ק.

⁵⁶ "דא"ק" נמחק באדם ישר ושעה"ק.

⁵⁷ 'כלול מ"ס, בסוד' נמחק באדם ישר ובמקומו כתוב 'בציר'.

⁵⁸ מכולם (נוסף באדם ישר, שעה"ק, ולש"ו).

⁵⁹ ימין ושמאל ואמצע (שעה"ק).

⁶⁰ נגלה (לש"ו).

⁶¹ בפירוש (אדם ישר).

⁶² אוצרות חיים.

⁶³ במחשבה (דרושים).

⁶⁴ הזה (אוצ"ח הוצאת אהבת שלום), ברוחב (אוצ"ח הוצאת החיים והשלום).

⁶⁵ שהם "ס דא"ק, ואח"כ י' עגולים אחרים והם "ס דעתיק, ואח"כ בתוכם י' עגולים אחרים

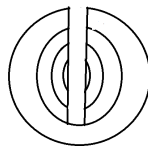
(נמחק באוצרות באוצ"ח דרושים ושעה"ק).

⁶⁶ נמחק באוצ"ח באוצרות דרושים ושעה"ק.

⁶⁷ כאשר (אדם ישר).

מאיר העין ח"א

- 68 ומיעוטו נוסף בשעה"ק.
 69 המוסגר נמחק באוצ"ח.
 70 בשעה"ק נוסף – ונתלין ונאחזין.
 71 במקום "רשות לדבר בו ולהתעסק כלל" איתא באוצ"ח - רשאים להתבונן כלל.
 72 לקבלו (אוצ"ח).
 73 לקבל אורו (שעה"ק).
 74 מספר אדם ישר, ועי' שעה"ק ז ע"ד י ע"א.
 75 (שהם הנרנח"י) והם (ה' מעלות) זו למעלה מזו – נמחק באדם ישר.
 76 בשעה"ק נוסף – והנה עד"ז הוא ב"ס אדם העליון ית' כי יש בהם חמש מדריגות אלו.
 77 פנימי וחיצון שיש – נמחק באדם ישר וכתוב במקומו 'ויש'.
 78 וגם יש י"ס של אורות לכל אור יש בו אר"פ ואר"מ – נמחק באדם ישר.
 79 נוסף בשעה"ק - בחי' רוח.
 80 וסימן לדבר כי הדם שהוא כבד שמלא דם הוא הנפש - נמחק באדם ישר.
 81 פנימיים (אדם ישר).
 82 מבחי' (אדם ישר).
 83 בחינת (אדם ישר).
 84 במקום "גדולה וממשית" איתא בשעה"ק "העיקרית", ובלש"ו "הגדולה שממשיך".
 85 ותיכונים (אדם ישר).
 86 מבר"ש א ע"ד.
 87 נ.ב. במבר"ש פרק א' ב' אמר הכלים של א"ק ע"ש וכ"ה כאן לעיל (לש"ו).
 88 נמחק באדם ישר.
 89 אדם ישר, ועי' שעה"ק ח ע"ב.
 90 עילות (אדם ישר, וכן שעה"ק).
 91 דלתתא (לש"ו בגליון הע"ח), צ"ל "ולעילא" וכן הגיה גר"א בתז"ח [יח ע"ד] (לש"ו בסוף הע"ח).
 92 שעל (שעה"ק ואדם ישר).
 93 גבי' ליתא בביאורים.
 94 בעצמו (נ"א את עצמו) - אדם ישר.
 95 וכפות ידים – אין באדם ישר, וכן שעה"ק.
 96 צמח (נ"א מהרח"ו) – אדם ישר.
 97 דע"י (אדם ישר ושעה"ק).
 98 כמו שנבאר ונצייר ציורו שהוא זה
 אדם קדמון (אדם ישר).
 99 בדרך (נוסף בשעה"ק).
 100 דנפש - נוסף בשעה"ק.
 101 במקום "אלו הנקודים [נ"א העיגולים] עוד אר"מ" איתא באדם ישר ושעה"ק - עיגולים
 דנקודים עומד אר"מ.
 102 והכל בחי' נפש - נוסף בשעה"ק.
 103 במקום "אז רוח שלהם הלבישו" איתא באדם ישר (וכן הוא בלש"ו) - שלהם אז הלבישו,
 ובשעה"ק נוסף - 'היה באופן אחר כי'.
 104 אח"כ (נוסף בשעה"ק).
 105 מקיף (נוסף בשעה"ק).
 106 במקום 'בענין עולם הנקודים כו' צ"ל 'איך ענין עולם הנקודות הם ז' מלכי וכו' (אדם
 ישר, וכן הוא בלש"ו).
 107 שעה"ק יא ע"ד.

עגולי א"ק עגולי עתיק עגולי א"א יושר

מאיר העין ח"א

- 108 יבואו בחי' - נוסף באדם ישר ובשעה"ק.
- 109 במקום "דאימא, וכלים ואר"פ דיושר דאימא על כלים ואר"פ דיושר דאבא, וכלים ואר"פ דיושר דאבא" איתא בשעה"ק - דאר"א וכלים ואר"פ דאר"א על כלים ואר"פ דיושר דא"א וכו'.
- 110 ואמנם נתבאר לעיל כי גם העגולים יש בהם כלים ואור פנימי ואור מקיף. ולא נתבאר לי ענינם, אם כל עגול יש בו כלי באור פנימי, ואמנם האור המקיף שלו, הוא סמוך לו ומקיף עליו, או אם יהיו האור הפנימי והמקיף מרוחקים זה מזה ע"ד שנתבאר באור פנימי ואור מקיף של בחי' קו יושר (שעה"ק).
- 111 מתעלם בתוך כל העולמות (אדם ישר) מתעלה בכל העולמות (שעה"ק).
- 112 וכו' (נוסף באדם ישר).
- 113 עי' שעה"ק יב ע"א שכותב וז"ל, עד שנמצא כי הארץ החומרית הזו שהיא לבוש החיצון של העשיה היא פנימית מכל העולמות וכו'.
- 114 הסובב - נוסף באדם ישר.
- 115 במקום "א"ק (נ"א האדם) הישר" איתא - אדם הישר (אדם ישר, שעה"ק וביאורים).
- 116 רגל (שעה"ק).
- 117 מתחת (שעה"ק).
- 118 בשעה"ק מוחק "סביב" ובמקום זה גורס "משיעור גובה".
- 119 ואינם מתחברים כלל עם ז"ת שבו כנזכר שם במקומו (נוסף בשעה"ק).
- 120 בדפוס שלנו נמצא בדף ה' ע"ב, והוא הקדמה לענף ה'.
- 121 בשעה"ק נוסף 'ובחינת ציור האותיות אעשנה כמו הקדמה אחרת וזו היא', וממשיך במש"כ בענף ה' ד"ה עוד צריך.
- 122 אדם ישר, שעה"ק ה' ע"א.
- 123 ושס"ה גידין - נוסף בשעה"ק.
- 124 בשעה"ק במקום 'שעל הצדיק' נכתב - 'שבפי גיד האמה'.
- 125 הכללית (אדם ישר ושעה"ק).
- 126 אדם ישר גורס את המוסגר.
- 127 "אמר" נמחק בכת"י (הגוב"י).
- 128 המוסגר נמחק באדם ישר.
- 129 היא (אדם ישר).
- 130 בנה"י (אדם ישר ושעה"ק).
- 131 אפילו (אדם ישר וביאורים).
- 132 איננו רק בחינת עולם העשיה בערך אדם קדמון (שעה"ק). אינו אפילו בחי' עולם עשיה דא"ק (אדם ישר). ומכאן עד סוף הפיסקה לא נמצא באדם ישר.
- 133 לדרוש ולית שום שאלה כלל (נוסף בהגוב"י).
- 134 מכאן עד סוף השורה ליתא בכת"י (הגוב"י).
- 135 בין בכללות בין בפרטות כנ"ל יוצא מכל אות ואות מהם הו"ה א' - נמחק באדם ישר ובשעה"ק.
- 136 בכל מקום שהיא (אדם ישר ושעה"ק).
- 137 במילוי יוד"ן כזה יר"ד ה"י וי"ו ה"י - נוסף בשעה"ק.
- 138 כזה: יר"ד ה"א וא"ו ה"א - נוסף בשעה"ק.
- 139 כזה: יר"ד ה"ה ו"ו ה"ה - נוסף בשעה"ק.
- 140 בבינה שבפרצוף (שעה"ק).
- 141 במקום "בז"א בר"ק" כ' אדם ישר ושעה"ק - "בשש ספירות חג"ת נה"י", וביאורים, ולש"ו - (בז"א) בר"ק.
- 142 ליתא באדם ישר ובשעה"ק.
- 143 נוחם יסתר מעיניו (אדם ישר), ובשעה"ק כתב: נוחם יסתר מעיניו ואזלת יד שכלו להבינם ויבנה עליהם במות טלואות בלות בעקודים נקודים וטלואי' טלאי על גבי טלאי כאשר הוא מצוי ונמצא דבר זה אצל המתחכמים בספר הזהר בעיון שכלם האנושי וסיבת טעותם.
- 144 על כל הפרטים (אדם ישר).
- 145 בשעה"ק נוסף - בספר הזהר והתיקונין.

- 146 במקומות (אדם ישר).
 147 'אלו' נמחק (לש"ו).
 148 אשר בזה תבין איך עם היות שסדר ההויות הם ע"ב ואח"כ ס"ג ואח"כ מ"ה ואח"כ ב"ן עם ע"ז יש בחינת ב"ן גדולה מבחינ' ע"ב וכן כיוצא בזה (נוסף בשעה"ק).
 149 נקרא בקה"י "שער העיגולים".
 150 מ"ב מקהילת יעקב.
 151 שבחמש (קה"י, לש"ו).
 152 "י"ס בבחי' כלים" נמחק בקה"י ובמקומו איתא "ב' בחינות שהם". "י"ס בבחי" נמחק בלש"ו ובמקומו איתא "ב' בחינות".
 153 ועד"ז (קה"י ולש"ו).
 154 כמראה אדם (נוסף בקה"י ולש"ו).
 155 מ"ב מקהילת יעקב.
 156 העולמות (קה"י).
 157 דלתתא (לש"ו).
 158 בחי' עשר (קה"י).
 159 עשר כלים (קה"י).
 160 הפנימי (קה"י).
 161 תוך זה (קה"י).
 162 הגהה זו לא נמצאת בקה"י.
 163 אדם ישר מ"ב, שעה"ק ז ע"ג.
 164 העולמות (אדם ישר, וכן שעה"ק).
 165 וכו' (נוסף באדם ישר).
 166 שבי' ספירות (אדם ישר, שעה"ק).
 167 נשאר ממנו קצת (נוסף בשעה"ק).
 168 להישאר (שעה"ק, לש"ו).
 169 בוקע (שעה"ק).
 170 בוקע (שעה"ק).
 171 בכח (נוסף באדם ישר, וכן שעה"ק).
 172 המקיף (אדם ישר, וכן בשעה"ק).
 173 בתוכו בחוזק – נוסף בשעה"ק.
 174 וליכנס (אדם ישר ולש"ו).
 175 ועי"כ יקבל (אדם ישר, וכן בשעה"ק).
 176 נמחק בשעה"ק.
 177 עם היותו גרוע מן המקיף (נוסף בשעה"ק).
 178 קטן מאד נמחק באדם ישר ובשעה"ק ובמקומו איתא יותר קטן.
 179 חופף עליו בנחת – נוסף בשעה"ק.
 180 צמח (נ"א מהרח"ו) (אדם ישר).
 181 אלו (נוסף בלש"ו).
 182 חיצון (אדם ישר).
 183 הם (אדם ישר ולש"ו).
 184 דאו"א (לש"ו).
 185 אדם ישר.
 186 בסוד קו (אדם ישר).
 187 שני (אדם ישר).
 188 ט' (אדם ישר ולש"ו).
 189 נקראים (אדם ישר).
 190 נ"ב כי האצילות לגבי א"ק כעשיה לגבי העולם (הגוב"י).
 191 י"ס (אדם ישר).

- 192 נמחק באדם ישר וכן בביאורים.
 193 עתיקים (אדם ישר).
 194 תוך (א"ק דא"ק) – נמחק באדם ישר.
 195 וא"א מלביש לז"ת לזה העתיק – נמחק אדם ישר.
 196 המוסגר נמחק באדם ישר.
 197 אמנם (אדם ישר).
 198 ורגלי אר"א מוסגר באדם ישר.
 199 למטה (נוסף באדם ישר).
 200 ומתגליין (אדם ישר).
 201 נמחק באדם ישר.
 202 ונתלבשו (אדם ישר).
 203 דז"א דבריה (נ"א דאצילות) – אדם ישר. דז"א דאצילות (ביאורים).
 204 המוסגר נמחק באדם ישר.
 205 מ"ב אדם ישר.
 206 מוסגר באדם ישר.
 207 ומכאן עד סוף הד"ה נמחק בנ"א (לש"ו).
 208 הם (לש"ו – בשם קול ברמה ע"ב).
 209 אדם ישר גורס את המוסגר בסוגריים עגולות ולא המרובעות, וכן הוא בלש"ו בשם קול ברמה, אמנם הלש"ו שם מביא גירסא אחרת 'שנתלבשה'.
 210 בסוד (אדם ישר ולש"ו).
 211 נמחק בלש"ו.
 212 לשועלים (אדם ישר).
 213 המוסגר נמחק באדם ישר, ובלש"ו מ"בראשית ברא" עד "ומתחילה" הכל נמחק.
 214 המוסגר נמחק באדם ישר.
 215 אדם ישר, וביאורים גורסים פנים ולא פני, וכוונתם לגמ' הדרת פנים זקן (שבת קנב ע"א), ולא הפסוק "והדרת פני זקן" (ויקרא יט לב).
 216 נמחק בלש"ו.
 217 במקום "דמל' שבו (נ"א מ"ד במ"ן במל' שבה) שהוא טיפת אודם ארץ אדום" איתא באדם ישר "דמלכות (נ"א במלכות) שבו היא טיפת אודם (ארץ אדום)".
 218 נמחק באדם ישר.
 219 עלמין אתבסמין (אדם ישר).
 220 נ"א עלאה (לש"ו).
 221 רישא דאצילות (אדם ישר, וכן בלש"ו). נוסף כאן באדם ישר - נתקנה, והביאורים (ח"א כח ע"א) גורס כאן את המוסגר להלן 'היינו אור ז"ת שלה המתלבשת ב"ס דאצילות'.
 222 נמחק באדם ישר.
 223 וממשות (אדם ישר).
 224 במקום 'ודא מל' דא"ק וכתר דאצי' והבין' גרס באדם ישר – והיא מלכות א"ק והיא כתר דאצילות והבן זה, והלש"ו (ביאורים שם) גרס – כי היא מל' דא"ק ונשמה לכתר דאצילות.
 225 וכו' נוסף באדם ישר. דביה תליא אי"ן – נמחק (לש"ו).
 226 אקרי אי"ן דביה תליא – אינו באדם ישר וביאורים, ובלש"ו.
 227 מתפרש (אדם ישר, לש"ו).
 228 דמלכות מוסגר באדם ישר.
 229 הרי כי עקביים - אדם ישר וביאורים. (דמלכות) – נוסף אדם ישר.
 230 י' עקב - מוסגר באדם ישר.
 231 היו"ד - נוסף באדם ישר וכן הוא בביאורים.
 232 בעקבות (אדם ישר, וכן ביאורים ע"פ מאמה"כ בתהלים פט נב).
 233 ואחר שיעמדו רגליו על הר הזיתים וישתלם קומתו נאמר עליו (נוסף באדם ישר).
 234 מאד נוסף באדם ישר.

מאיר העין ח"א

- 235 והיא אבן נמחק בלש"ו ובמקומו איתא והאבן.
236 מ"ב אדם ישר.
237 לנשמות (אדם ישר).
238 הנר"נ (אדם ישר).
239 כי נמחק באדם ישר.
240 הא"ס העליון מוסגר על ידי הלש"ו.
241 הוא א"ק הנזכר (אדם ישר), "הוא ע"י א"ק הנזכר" (לש"ו, וכן בביאורים בשם דפוסים אחרים וארבע מאות שקל כסף).
242 סוד - נוסף באדם ישר.
243 מלבושיו (אדם ישר).
244 א' - אדם ישר, (והכוונה לפרק הבא באדם ישר ובע"ח הוא שער קלי' נוגה פרק ב').
245 אדם ישר גורס את המוסגר.
246 ואח"כ כלים ומוחין פנימים - נמחק בלש"ו ובמקומו איתא ואח"כ מוחין כלים פנימיים.
247 מ"ק מספר הדרושים, שעה"ק לו ע"ב.
248 יכולת (ספר הדרושים) רשות (שעה"ק).
249 והחכם הוא יבין מדעתו כי אין מציאות ציור כלל ח"ו שם אמנם מן הא"ס ולמטה אפשר לדבר דרך משל ודמיון - נוסף בדרושים.
250 "ע"י סדר" ליתא בלש"ו ובביאורים.
251 האצילות (דרושים ושעה"ק).
252 שרשי האצילות נמחק בשעה"ק ובמקומו גורס את המוסגר, ובדרושים הגירסא "להיותם שרשים לאצילות אח"כ".
253 נחזור (דרושים ושעה"ק).
254 "הדברים ובחינתם" נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא "האבר".
255 סוד (דרושים), ונמחק בשעה"ק.
256 סוד (דרושים), ונמחק בשעה"ק.
257 נמחק בדרושים ושעה"ק.
258 במקום "מבחי' מל' דתבונה" איתא בשעה"ק ודרושים "יצאה מן נה"י דתבונה", ובלש"ו הגי' "מבחי' מלכות". וכולם אינם גורסים את המוסגר.
259 המתלבשים בסוד מוחין ברישא דז"א (שעה"ק).
260 נמחק בשעה"ק וספר הדרושים.
261 נמחק בשעה"ק וספר הדרושים.
262 נמחק בשעה"ק ובספר הדרושים ובביאורים.
263 'דתבונה' והמוסגר נמחקו בשעה"ק, וכן בספר הדרושים.
264 המוסגר נמחק בשעה"ק ובספר הדרושים.
265 נמחק בשעה"ק ובספר הדרושים.
266 נמחק בשעה"ק, ובספר הדרושים, ובלש"ו.
267 בסוד חכמה נמחק בשעה"ק ובספר הדרושים.
268 הגוף (דרושים ושעה"ק).
269 "לנשמה" נמחק בשעה"ק ובספר הדרושים ובלש"ו, אמנם הביאורים גורסו.
270 כי הלא לא יש רק ג' בחינות נר"ן וכנגדם יש ג' בחי' אלו בנשמה לנשמה - מוסגר בלש"ו, אמנם עי' בביאורים שגורסו.
271 רוח ונפש (לש"ו).
272 הפנימיות בחי' ד' ואמנם כל מציאות היחידה הזאת הוא אור א' לבדו מקיף (שעה"ק).
273 שעה"ק לה ע"ד.
274 בהתרחקו מאד ממקום מוצאו ועי"כ אז אינו אלא בבחי' נפש - שעה"ק וכן הוא בלש"ו.
275 ולסיבה זו הוצרך שיתפשט גם הבל העין והסתכלותו ואז - שעה"ק. "וע"ז באה" נמחק בלש"ו ובמקומו גורס "ועל ידי".
276 ובהכאת הסתכלותו בהבלים אחרים (שעה"ק).

- 277 במקום "בכל האיברים" איתא בשעה"ק "בבחי' הכלי".
- 278 במקום "ונעשה כללות כליהם" איתא בשעה"ק "כללות כל הי"ס".
- 279 כמו אח"ף – שעה"ק.
- 280 ואמנם ההסתכלות (שעה"ק).
- 281 שעה"ק גורס את המוסגר.
- 282 ל' – נוסף בשעה"ק.
- 283 כי הראיה הנמשכת מן החכמה הנק' מרחוק (נוסף בשעה"ק).
- 284 דרך מסך – נמחק בשעה"ק.
- 285 נמחק בשעה"ק ובכת"י (מהגוב"י).
- 286 הפה אשר הוא – נוסף בשעה"ק ובלש"ו.
- 287 'את הוא בחי' הפה שהוא נפש ואז כשראה את הנפש' נמחק בשעה"ק, ובמקומו כתוב – נקראים אור ממש אבל הבל הפה שהוא בחי' נפש טפל אליהם ונק' את האור ואינינו אור עצמו והנה המאציל העליון נסתכל בנפש הנקרא את האור וזה אומרו וירא אלקים את האור.
- 288 כי הכלי הוא הנותן הבדל וגבול וקצבה אל האורות כנודע - נוסף בשעה"ק.
- 289 בדרך ישר – נמחק בשעה"ק.
- 290 שעה"ק במקום "רושם" גורס את המוסגר.
- 291 לכל (שעה"ק).
- 292 'כי פגע בכל בחי' ובחי' מן ההסתכלות לבחי' הבל כתר בכתר וכעד"ז נעשה כל רושם (נ"א ראשית) הכלים החיצונים באברים חיצונים ופנימיים באברים פנימיים' – נמחק בשעה"ק ובמקומו כתוב – מן העשר והוא כי כל בחי' ובחי' מהסתכלות הזו היתה פוגעת בבחי' ההבל כיצד בחי' כתר של ההסתכלות היתה פוגעת בכתר ההבל וחכמה בחכמה וכן על ד"ז בשאר וע"י כן נעשו ראשים דכלים כי מן החיצוניות נעשו איברים חיצוניים ומן הפנימיים איברים פנימיים.
- 293 ר"ל כי התפשטות נקרא חיצוניות נוסף בכת"י – מהגוב"י.
- 294 שעה"ק לא גורס את המוסגר.
- 295 ואמנם הי"ס (שעה"ק), והעשר (לש"ו).
- 296 המוסגר נמחק בשעה"ק וביאורים.
- 297 האור – נוסף בשעה"ק וביאורים.
- 298 המוסגר נמחק בשעה"ק וביאורים.
- 299 לפניו (שעה"ק).
- 300 שעה"ק גורס את המוסגר.
- 301 ויותר מן (שעה"ק).
- 302 שעה"ק לא גורס את המוסגר.
- 303 שאף שבהתפשטות היה היסוד מתפשט לפניו יותר מן המלכות כי היסוד מרוב אורו על המלכות היה בו כח להתפשט יותר מן המלכות אלא מפני שזה היה בסוד אור חוזר שחוזר ומתקרב אל מקורו לא היה מתפשט יותר והיה שוה אל המלכות ולכן בחי' כל הכלים שוים נוסף בכת"י – נוסף בהגוב"י.
- 304 הנה אז שם הוא - נוסף בשעה"ק.
- 305 בהיותו כאן הוא (נוסף בלש"ו)
- 306 ושם יהיה בחי' ראש – נוסף בשעה"ק.
- 307 שרשי – נוסף בשעה"ק.
- 308 בשעה"ק, ביאורים ולש"ו "אל הדבור" נמחק וגורסים את המוסגר.
- 309 ומה שנמצא כי לפעמים עולה ישראל עד החכמה אע"פ שבכאן השורש הוא ישראל ת"ת בחוטם והחכמה בעיניים עכ"ז עלייתו הוא כדמיון האי דארח ריחא שהריח עולה עד המוח שהוא חכמה (שעה"ק).
- 310 ספר הדרושים, שעה"ק לו ע"ג.
- 311 ולא להבין בשלימות – נוסף בשעה"ק.
- 312 דתחות חוטמא כנז' באדרת נשא קלא ע"א (נוסף בשעה"ק).
- 313 ארחא אחרא דתחות פומא והיא תיקון ה' (נוסף בשעה"ק).
- 314 לש"ו גורס כמוסגר.

מאיר העין ח"א

- 315 ג' (נ"א ב') ועובר על פשע" נמחק ובמקומו בדרושים איתא "לא החזיק לעד אפו והוא תיקון ה" ובלש"ו (ובביאורים) איתא "ב' לא החזיק לעד אפו והוא תיקון ה".
- 316 בקילוח ישר – נוסף בשעה"ק.
- 317 מתפשט - שעה"ק.
- 318 בדרושים ובשעה"ק גורסים את המוסגר.
- 319 נמחק בדרושים ובשעה"ק.
- 320 במקום "יש חילוק בין קצת ההבל אשר הוא נגד הפה עצמו או החוטם אל שאר ההבלים המתפשטים לצדדין" איתא בשעה"ק - הפרש יש בין ראשית ההבל במקום התחלת קלוחו בחוזק בהיותו נמשך ביותר כנגד הפה או החוטם לבין סיום ההבל במקום שמתפשט אל הצדדים.
- 321 במקום "שהי' נגד הפה" איתא בשעה"ק ודרושים - כנגד הפה.
- 322 המוסגר נמחק בשעה"ק, וספר הדרושים גורסו.
- 323 ביה (נוסף בדרושים ושעה"ק).
- 324 מבפנים (ספר הדרושים ושעה"ק).
- 325 במקום "זה קצת ההבל" איתא בשעה"ק - וזה הקצה העליון של ההבל.
- 326 המוסגר נמחק בשעה"ק, דרושים, וכת"י (הגוב"י).
- 327 אל מוצאו כמו – דרושים ושעה"ק.
- 328 במקום "הבל זה הראשון הוא עצמות האור הא"ס ממש" איתא בשעה"ק – ההבל היוצא מאחד מג' מקומות הנזכר שהם אח"ף הנה זה ההבל הוא עצמות וממשות האור שיוצא.
- 329 וקצתה האחרון (דרושים), וקצה – שעה"ק.
- 330 במקום "ראש אל הרוח וגוף אל הרוח" איתא בדרושים - רוח אל הראש, ורוח אל הגוף.
- 331 מ"ק מספר הדרושים, ושעה"ק לו ע"ד, ועי' עוד שעה"ק טז ע"ג.
- 332 הבלים ממש – נוסף בשעה"ק.
- 333 הפנימי (לש"ו).
- 334 במקום "יצאו הכלים" איתא בשעה"ק - היה כח לברא ולעשות הכלים ולא הוצרך גם ההבל עצמו שלהם.
- 335 אפילו בחי' הכלים לא היה יכולים לעשות מבלי הבל עצמו ממשיי – נוסף בשעה"ק.
- 336 נמחק בשעה"ק, ודרושים.
- 337 במקום "כי המלכות" איתא בשעה"ק - והנפש נקרא את כנודע כי הנפש היא מלכות.
- 338 נמחק בדרושים.
- 339 "נקרא ר"ן" נמחק וברושים איתא "נשמה ורוח נקראים אור", וכן בלש"ו.
- 340 עם נשמה ורוח – נמחק בכת"י (הגוב"י).
- 341 האור – דרושים.
- 342 נמחק בדרושים.
- 343 שהוא הכלי הוא הנותן ועושה הבדלה וגבול וקצבה אל האורות – נמחק בדרושים וגורס את המוסגר.
- 344 "ונעשה בחי' הכלים" נמחק בדרושים ובמקומו גורס "ועושה בה הכלים".
- 345 במקום "הנה נגמר עשית הגוף אל הראש שהם ג"ר, אך כלים" איתא בדרושים – "היה עושה גוף אל הראש, אך גוף".
- 346 "ועי' הסתלקות ב' מלמטה למעלה שהם אור העקודים ואור העין היה האור חוזר ומלביש את ז"ת" נמחק בדרושים ושעה"ק ובמקומו איתא "ועי' שניהם היה הא"ח ממטה למעלה [ועושה כלים] ומלביש את הז"ת" – שעה"ק (ועי' בביאורים דהוא הגירסא היותר מדויקת).
- 347 עי' הערות בסוף הספר אות ג'.
- 348 למטה – שעה"ק, הדרושים.
- 349 דרושים גורס את המוסגר.
- 350 נמחק בדרושים.
- 351 ביאורים לא גורס את המוסגר, וכן שעה"ק, וכן ספר הדרושים.
- 352 ככל – דרושים.
- 353 רביעית – דרושים.
- 354 רביעית – דרושים.

- 355 שהם האורות (נוסף בשעה"ק) .
- 356 ואז שוים בקומתם גם הם – נוסף בשעה"ק.
- 357 עי' הערות בסוף הספר אות ד'.
- 358 היא (דרושים ולש"ו).
- 359 מכאן עד סוף הפרק איתא בספר הדרושים: וכנגד אלו הששה של זעיר יצאה מכח זאת התבונה לאה מאחורוי, סוד ד' קשר של תפילין, כנגד שש ספירות אלו של הזעיר כנזכר, וכנגד אלו הששה של זעיר. כי ה' זו עשתה סוד ד' וסוד ו', שהיא לאה שהיא אחורי הוא"ו שהם ושש ראשונות של ז"א. ואמנם בסוד הו' יש פסיעה, ואותה הפסיעה היא כנגד אותו שלישי של ת"ת. הרי כי ו' עם הפסיעה הם ס"ג, שהם ו' ספירות, שהם כח"ב דעת חסד גבורה הרי ששה ושליש ת"ת עד החזה הפסיעה לבר, והנה אם תסיר ה' זו משם ס"ג ישאר למעלה י"ד ה"י וא"ו ה"ה שהם בגי' נ"ח כמנין אזן.
- 360 וא"ו שבתוך הה"א (נוסף בלש"ו).
- 361 מ"ק מספר הדרושים, וכן שעה"ק לז ע"ב. עי' הערות בסוף הספר אות ה'.
- 362 והנה (דרושים ושעה"ק), שהנה (לש"ו).
- 363 מן התבונה הפרטית ונתלבשה בז"א (שעה"ק).
- 364 כי אין המקום פנוי – נוסף בשעה"ק.
- 365 ואח"כ החצי – דרושים.
- 366 נמחק בשעה"ק, וכן הוא בלש"ו על פי ע"ח בכת"י.
- 367 במקום שהיה (נוסף בדרושים וכן משמע בשעה"ק).
- 368 מכאן עד סוף הפסקה נמחק בשעה"ק ובמקומו כתוב – הכוללת בינה ותבונה ירד למטה במקום ששם היה מקום התבונה כנז', ונמצא כי הבינה והתבונה שניהם יקראו עתה תבונה כוללת, ובה צריך שימצא כל הוי"ה דס"ג שלימה והיא בחי' הוי"ת יר"ד ה"י וא"ו ה"ה שהיא בגי' אז"ן כנזכר, ועם הה' ב' של מלוי ה"י אחרונה שבה שירדה ונתלבשה בחוטם שהוא הז"א כנז"ל הרי ס"ג שלם.
- 369 ונתלבשה – נוסף בשעה"ק.
- 370 במקום "רק בחי' חיצוניות שלה כמבואר אצלנו בסוד עליית התפילות" איתא בשעה"ק - כל עצמותיה רק בחי' של החיצוניות שלה בלבד אשר נעשית פנימיות תוך ז"א שהוא החוטם, ופנימיות הז"א נקרא חיצוניות בערכה כמבואר אצלנו בסדר עליית תפילת שחרית דימי החול ע"ש.
- 371 ונשאר (לש"ו).
- 372 כיון שהבחי' התחתונה דהוי"ה דס"ג ירדה חיצוניותה ונתלבשה בז"א מוכרח הוא שכל המדרגות העליונות כלם ישתנו מבחינתם הראשונה וירדו אחריה דוגמתה ומה שהיה בתחלה למעלה חיצוניות אל שלמעלה ממנה נעשית עתה פנימיות אל שלמטה ממנה שהיתה תחילת בחי' פנימיות ועתה נק' חיצוניות בערך העליונה – נוסף בשעה"ק.
- 373 אותיות – שעה"ק, וכן בדרושים.
- 374 במקום "לפנימיות ב' ההי"ן" איתא בשעה"ק - הב' ההי"ן.
- 375 עי' הערות בסוף הספר אות ו'.
- 376 נמחק בשעה"ק ודרושים.
- 377 הפנימיות והחיצוניות נמחק בדרושים ובמקומו גורס את המוסגר.
- 378 להתלבש ושאר הי' של הוא"ו הלבישו לחיצוניות בחי' ב' חלקי י' זו היורדין למטה – נמחק בדרושים.
- 379 "של י"י" נמחק בדרושים.
- 380 דרושים ולש"ו גורסים את המוסגר.
- 381 כולם (לש"ו).
- 382 בדרושים גורס את המוסגר.
- 383 הטעם (דרושים ולש"ו).
- 384 נמחק בדרושים.
- 385 שלמטה (לש"ו).
- 386 בדרושים גורס את המוסגר, ובלש"ו גורס "היר"ד (נ"א) היא", במקום "הוא"ר". עי' שעה"ק לז ע"ג ד"ה ועתה (לש"ו).
- 387 המוסגר נמחק בדרושים, ולש"ו.

- 388 הוא"ו (דרושים).
- 389 בשעה"ק נוסף – כי אילו היה צורך להם להוסיף עוד ה' חלקים ודאי שהיה בהם יכולת להוסיף אלא כיון שלא.
- 390 של תוספת ה' – נוסף בשעה"ק.
- 391 של וא"ו המלבישים לב' חלקי יר"ד – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא - המתלבשים תוך י' חלקי וא"ו, וכן בספר הדרושים.
- 392 כלולים מאור – נמחק בשעה"ק, ובמקומו כתוב 'מקבלים אור', וכן הובא בביאורים.
- 393 נמחק בביאורים, וכן בדרושים, ובשעה"ק.
- 394 יחד - נוסף בשעה"ק.
- 395 הא' – דרושים.
- 396 מקבל (שעה"ק).
- 397 בקבלת אורם – נוסף בשעה"ק.
- 398 "בערך" נמחק בשעה"ק וגורס את המוסגר.
- 399 כמו שנבאר (דרושים).
- 400 המוסגר נמחק בשעה"ק ובספר הדרושים.
- 401 שירדה לחוטמא הרי – נוסף בשעה"ק.
- 402 שירדו למטה בג' של הוא"ו – נמחק בשעה"ק ובמקומו כתוב 'דמילוי ה"י', ודרושים גורס בי' של הוא"ו.
- 403 "נכנסו" נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא 'שהלבישו את פנימיות שני החלקים של יר"ד', ובדרושים גורס "נכנסו בה"י של הבינה עצמה".
- 404 שבתבונה – שעה"ק.
- 405 אחרת – דרושים. אחרת גם הם בכלל התבונה – שעה"ק.
- 406 כי כיון שכל (שעה"ק) .
- 407 בשעה"ק נוסף – גם הג' חלקים עליונים של פנימיו' וא"ו זו.
- 408 אחרת (שעה"ק).
- 409 הנז' של פנימיות ו' אשר - נוסף בשעה"ק.
- 410 חלקים (דרושים ושעה"ק).
- 411 "והם סוד" נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא "ונעשים בחי' אות".
- 412 דתבונה (נוסף בשעה"ק).
- 413 בחוטמא הנק' ז"א – שעה"ק.
- 414 בחי' אמצעית ביניהם ונעשית – נוסף בשעה"ק.
- 415 במקום "מכולם הרי ס"ג" איתא בדרושים הגי' "שכולם הם ס"ג", ובשעה"ק "שנתלבש בחוטמא שמספרם יחד ס"ג".
- 416 בסוד אר"מ על התבונה – נוסף בשעה"ק.
- 417 בשעה"ק נוסף – שנעשית אר"מ.
- 418 והכל – דרושים שעה"ק וביאורים.
- 419 מ"ק מספר הדרושים, שעה"ק לז' ע"ד. עי' הערות בסוף הספר אות ז'.
- 420 מכולם – דרושים, לכלם – שעה"ק.
- 421 הנ"ח (נוסף בשעה"ק).
- 422 אל התבונה (שעה"ק).
- 423 ואלו הם עיקר הכל הם סוד (דרושים ושעה"ק).
- 424 ואז יהיו ב' פעמים כ"ה כ"ה – נוסף בשעה"ק.
- 425 ובשכמל"ו של ק"ש – נמחק בשעה"ק ובספר הדרושים.
- 426 מוסגר נמחק בדרושים ושעה"ק.
- 427 מספר – שעה"ק.
- 428 מילוי – דרושים.
- 429 הרי מאה ואחד שהם ק' עם הכללות וזה ענין הל"ג שנשארו בבינה כי הנה הם ב' אותיות – נוסף בשעה"ק.

⁴³⁰ מכאן עד סוף הפיסקה אין בשעה"ק ובמקומו איתא - היו"ד אחרונה של מלוי הה"י שירדו למטה תוך פנימיותו ג' חלקים עליונים של אותיות וא"ו ונעשו ה' עילאה למעלה מן הנ"ח כנז' הנה ישארו למעלה בבינה לג' חלקים כנז' גם דע כי כמו שנתבאר שיש הוי"ה דס"ג אחת הכוללת את בינה ותבונה וגם יש הוי"ה דס"ג אחרת פרטיית בתבונה לבדה לפי שבה נתפשט כל מציאות בינה אח"כ כנז' והנה כמו כן צריך שגם בתבונה יהיו בה כל המאה ברכאן הנז"ל שאמרנו שיש בבינה הוא באופן זה כי הנה נתבאר איך בתבונה יש נ"ח חלקים כמנין אז"ן ועוד יש ה' תתאה המתפשטת בחוטמא שהוא ז"א והיא נעשית בחי' מ"ב כמו שנבאר והנה תחבר מ"ב ונ"ח הרי ק' בתבונה לבדה. ⁴³¹ הנ' – ספר הדרושים.

⁴³² "כי צורת ה' לפעמים בצורה זו ה' שהם ג' קוים נה"י וה' בכל א' שצורתה ד"י" נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא - כי אות ה' מתחלפת בג' ציורים הא' הוא בציור ג' קוים שהם ג' ווי"ן כזה ה' הב' הוא בציור ד"ו כזה ה' הג' הוא בציור ד"י כזה ה' ואמנם בהיותה בציור ד"י הנה הם ג' קוים נה"י ובכל א' מהג' יש ד"י.

⁴³³ בשעה"ק נוסף - והנה היסוד של ה' תתאה שנתלבשה בחוטם.

⁴³⁴ דתבונה המתפשטת תוך ז"א (שעה"ק), נגד נה"י דבינה" נמחק בדרושים ובמקומו איתא "מנה"י דתבונה".

⁴³⁵ באחור ז"א (נוסף בשעה"ק).

⁴³⁶ במקום 'זזהו טעם שאמר לעולמו די ע"י יסוד דבינה שנפסק שם' גורס בשעה"ק - וגם על לאה זו רמזו באמרם שאמר לעולמו די ולא נתפשטה יותר, כי גם היא נקראת עולם כנודע [זהו שמות כ"ב ע"א], ולה נאמר די על ידי יסוד התבונה שגם הוא נפסק שם ולא נתפשט יותר. ובדרושים גרס - וזו היא העולם שנאמר לה ד"י, פי' יסוד של תבונה שנפסק שם כנודע.

⁴³⁷ נמחק בשעה"ק.

⁴³⁸ בתבונה כנ"ל - נוסף בשעה"ק.

⁴³⁹ סוד שס"ה ורביע (ביאורים בשם שעה"ק).

⁴⁴⁰ שורש בחינתם - שעה"ק.

⁴⁴¹ מה שאמרו באד"ז (רצ ע"ב) - נוסף בשעה"ק.

⁴⁴² דק' חשבון של שם הוי"ה' ליתא בכת"י (הגוב"י).

⁴⁴³ דפנים (דרושים).

⁴⁴⁴ דחוורתי דברישא דחוורתי מצד פני הראש - נמחק בשעה"ק ובספר הדרושים, ובמקומו איתא - שיש ברישא חוורא והם למעלה בב' צדדי הראש.

⁴⁴⁵ נמחק בדרושים.

⁴⁴⁶ מוסגר בדרושים.

⁴⁴⁷ אוצרות חיים, שעה"ק יב ע"ד.

⁴⁴⁸ הראש (שעה"ק).

⁴⁴⁹ בשעה"ק נוסף - "וכמו שיתבאר לקמן בענין הכלים שבו שהם בחי' איברים הנזכרים שאינם כלים רק אורות אלא שבערך אור שבתוכם שהוא יותר זך בתכלית לכן נקרא כלי בערכו ואפילו שם זה אינו אלה בהשאלה לשכך את האזן".

⁴⁵⁰ צינורות וחלונות ונקבים (שעה"ק).

⁴⁵¹ אוצרות חיים גורס את המוסגר, וכן הגיה הלש"ו.

⁴⁵² המוסגר נמחק באוצרות חיים.

⁴⁵³ דרך (שעה"ק).

⁴⁵⁴ וב' צנורות אורות אלו יצאו משני הנקבי' של האזנים ימין ושמאל ונתפשטו - נוסף בשעה"ק.

⁴⁵⁵ כלפי (שעה"ק).

⁴⁵⁶ מקום צמיחת שערות הזקן - נוסף בשעה"ק.

⁴⁵⁷ ששם האור בוקע ויוצא דרך צנורות השערות מצד אחור ומצד פנים - נוסף בשעה"ק.

⁴⁵⁸ נמחק בשעה"ק ומוסגר באוצ"ח.

⁴⁵⁹ הוי"ה הנזכרת שהיא גימ' און חסירה ה' - שעה"ק.

⁴⁶⁰ בשעה"ק נוסף - להורות כי אלו הי' ספי' יצאו מן האזן, וכולם אינם אלא הוי"ה א' דס"ג והבן זה.

⁴⁶¹ בשעה"ק נוסף - כי אלו יצאו מאזן ימנית ואלו מאזן שמאלית.

⁴⁶² תחתונים - נוסף בשעה"ק.

- 463 בשעה"ק נוסף – ומזה נמשך ענין אחר והוא כי הנה עיקר הוית הכלים הוא ע"י הכאת
ובטישת שני אורות אלו שהם המקיף והפנימי יחד זה בזה ומבין שניהם נולד הוית הכלים, ולפי
שכאן באו מרחוקים זה מזה כנזכר, ולא עוד אלא שאפילו בסיום התפשטותם בשבולת הזקן לא
נתחברו יחד לגמרי כנזכר לעיל, ולכן נשארו אורות אלו בלתי כלים כלל.
- 464 אדם ישר.
- 465 ולכן (לש"ו).
- 466 אדם ישר ולש"ו גורסים את המוסגר.
- 467 חכמה ומ"ה בינה – אדם ישר.
- 468 מהנקודות – אדם ישר.
- 469 נגד – אדם ישר.
- 470 אדם ישר גורס את המוסגר, וכן הביאורים.
- 471 נמחק באדם ישר.
- 472 ואז (לש"ו).
- 473 הם (לש"ו).
- 474 וישו"ת נכללין עמהם נמחק באדם ישר.
- 475 הטפלים באו"א (נוסף בכת"י הגוב"י).
- 476 ולבושים - אדם ישר.
- 477 היוצא – נוסף באדם ישר, ובלש"ו - שיצא.
- 478 וכל עצמו – אדם ישר.
- 479 נקבי – נוסף באדם ישר.
- 480 אדם ישר ולש"ו גורסים את המוסגר. נ"א שמהם (כת"י – הגוב"י).
- 481 ומהאורות יוצאים (אדם ישר).
- 482 ינעץ – אדם ישר.
- 483 לכן נשברו (נוסח כת"י הגוב"י).
- 484 נמחק בביאורים, ואדם ישר והלש"ו גורסו.
- 485 "דב"ן, וכתרים" – יש ב' גרסאות באדם ישר: א' "דבאלו הכתרים", ב' "דבחי' הכתרים".
- 486 ט"ת דאותיות דב"ן – אדם ישר.
- 487 נ"א העשיה – אדם ישר.
- 488 נמחק באדם ישר, וביאורים גורסו.
- 489 אדם ישר.
- 490 לש"ו גורס – (נ"א) דב"ן. ונמחק באדם ישר.
- 491 (נ"א) דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן דב"ן – אדם ישר ולש"ו.
- 492 אדם ישר גורס את המוסגר.
- 493 אדם ישר גורס את המוסגר.
- 494 ג' (נוסף אדם ישר).
- 495 נמחק באדם ישר.
- 496 כנזכר שם – נוסף באדם ישר.
- 497 אדם ישר וביאורים גורסים את המוסגר.
- 498 הו"ה (אדם ישר).
- 499 הענפים של הו"ה דפנימית והם - נוסף בביאורים.
- 500 אוצרות חיים, שעה"ק יג ע"ב.
- 501 שעה"ק – שבאמצע האותיות.
- 502 המוסגר נמחק בשעה"ק ואוצרות חיים.
- 503 נמחק באוצרות חיים.
- 504 במקום "יותר" (מבחי' אזנים דע כי החוטם הוא אות ו' ל"ג) מבאורות האזנים הוא כי צורת
אות ו' שבתוך אות ה' אשר באזן היתה כלולה עמו (נ"א באוצרות חיים עמה) נתגלה עתה ומה
שהיתה אז בחי' ה' נעשה עתה בחי' ב' אותיות ד"ו להורות יציאת אות ו' לחוץ וגילויה והוא סוד
ז"א שבכאן נתגלה (נ"א ויצא ממעי אמו) ואמנם לא נעשית ו' לבדה אמנם" בשעה"ק איתא – הוא
כי אורות האזניים נתחברו ב' אותיות ד"ו הכוללים כל י' אורות ההם ונעשו אות ה' א' וכאן נפרדו

ונעשו ב' אותיות ד"ו כי אות הוא"ו שהיתה נעלמת תוך אות ה"א הנזכר אשר באורות האוזן הנה נגלית עתה באורות החוטם ויצאה אות וא"ו לחוץ והוא סוד ז"א שנגלה ויצא ממעי אמו לחוץ כנודע בציור ד' אותיות ההו"ה ואמנם לא נגלה בבחי' אות א' הנקראת ו' רק.

⁵⁰⁵ ונקודות שהיו כלולות באות ו' – נוסף בשעה"ק.

⁵⁰⁶ עצמה – אוצרות חיים ושעה"ק.

⁵⁰⁷ בשעה"ק נוסף – עילאה ותתאה.

⁵⁰⁸ באוצ"ח יש כאן הגהה מכת"י וז"ל: שכן בשם ס"ג הוא"ו מליאה באל"ף, והנה כשתכה האל"ף עם וא"ו של ימין ותחלק לו, ותחזור ותכה אותה עם הו"ו של צד שמאל תעשה עוד ששה הרי י"ב שהרי כתובה א' בין שני וו"ן, מפי הרב זלה"ה.

⁵⁰⁹ בסוד ד"ו – נוסף בשעה"ק.

⁵¹⁰ חוטם - הגוב"י מכת"י.

⁵¹¹ חוטם - הגוב"י מכת"י.

⁵¹² שנים בציור יו"ד ושנים בציור יו"י – נוסף בשעה"ק.

⁵¹³ במקום "אבל לא נגלית לגמרי כמו הו' של ה"ה אבל עיקר גמר גילוי ה"ה הוא למטה באור הפה כמ"ש בע"ה" איתא בשעה"ק – ולא גלוי רב כאשר היה באות ו' של ה"ה"א אבל באורות היוצאים מן הפה שם נסתים גלויים לגמרי כמש"ל.

⁵¹⁴ הוא (נוסף בלש"ו).

⁵¹⁵ הם אורות (שעה"ק).

⁵¹⁶ פוגעים באורות החוטם – נוסף בשעה"ק.

⁵¹⁷ המוסגר נמחק בשעה"ק, אוצרות חיים ובביאורים.

⁵¹⁸ המוסגר נמחק בשעה"ק, אוצרות חיים ובביאורים.

⁵¹⁹ אל מקום (שעה"ק).

⁵²⁰ המוסגר נמחק בשעה"ק ובאוצרות חיים.

⁵²¹ נמחק בשעה"ק ובכת"י (הגוב"י).

⁵²² במקום "כי אור של מוחין נקרא ע"ב וזה נקרא ס"ג", איתא בשעה"ק - אשר למעלה במקום המוחין יקרא הו"ה דע"ב ושמן האזן ולמטה יקרא ס"ג.

⁵²³ קה"י.

⁵²⁴ המוסגר נמחק בקה"י.

⁵²⁵ שהאותיות מנצפ"ך – קה"י.

⁵²⁶ דא אמא – קה"י.

⁵²⁷ המוסגר נמחק בקה"י.

⁵²⁸ המוסגר נמחק בקה"י.

⁵²⁹ נקרא' (לש"ו).

⁵³⁰ כי היא נקראת פום ממלל רברבן – נמחק בקה"י.

⁵³¹ ה' גבורות (קה"י ולש"ו) #הגבורות (קה"י וביאורים).

⁵³² נפתח דרך הפה דז"א – קה"י, וכן מביא הביאורים מאדם ישר.

⁵³³ דאו"א (קה"י ולש"ו).

⁵³⁴ הוא (קה"י, ביאורים ולש"ו).

⁵³⁵ הוא (קה"י, ביאורים ולש"ו).

⁵³⁶ המוסגר נמחק בקה"י.

⁵³⁷ המוסגר נמחק בקה"י.

⁵³⁸ ז"ל הגוב"י כאן: בסכ"י איתא מ"ש בשער תיקון הנוק' פ"ב כלל כ', ואח"כ כתוב וז"ל: או"א התחלתם הם יוצאים בגרון דא"א ומלבשים אותו, וכתר שלהם הם שם בגרון דאריך, אלא שהכתר שלו גבוה מכתר שלה. כי כמו שכתר רחל בת"ת דז"א כן כתר דאימא למטה מן ו' ספירות של אבא שהם כחב"ד ח"ג. הנה יש בחי' אחרת שמקבלים או"א משם והיא הדיקנא דא"א החופפת עליהם כנודע ושניהם מקבלים ממנה, וגם בבחי' זו היא ע"ד ראשונה שאבא מקבל הארה ממנה יותר למעלה מן כתר דאימא ו' מדרגות. והוא כי הנה הם י"ג ת"ד, ומזל הח' הוא בחי' יסוד דכתר דא"א כנז' וממנו מקבל הארה כתר דאבא, ומזל ה"ג הוא חסד של הכתר כי ה"ג תיקונים הם ממטה למעלה כנזכר שם, וממזל זה ה"ג מקבל הארה כתר דאימא, והרי יש ו' ת"ד למעלה מכתר דאימא

מאיר העין ח"א

- כנז'. וכמו ששם מקבל כתר דאימא הארה מן חו"ג דאבא עצמו כנז', כך מן הדיקנא מקבל הארה ממקום שנשלמו חו"ג שהם תרין תיקונים תתאין שהם י"ב וי"ג.
- 539 מ"ב קהילת יעקב.
540 נמחק בקה"י.
541 תחתונות – נוסף בקה"י.
542 סג"ל שב"א – קה"י.
543 בכתר – קה"י.
544 נמחק בכת"י (הגוב"י).
545 ניכר – קה"י.
546 סג"ל שב"א – קה"י.
547 נקודתה – קה"י, וכן הוא בביאורים.
548 נמחק בקה"י.
549 כנז"ל – נוסף בקה"י.
550 מ"ב קהילת יעקב.
551 ג"ר – נוסף בקה"י.
552 בסוד מוחין דזעיר אנפין – נמחק בשעה"ק.
553 המוסגר נמחק בקה"י, וכן הוא בביאורים.
554 העפר – קה"י.
555 כעיינין (קה"י).
556 כוללים הז"ת – קה"י, וכן הוא בהגוב"י.
557 נמחק בקה"י.
558 וכן בדס"ג – נוסף בקה"י.
559 במקום "כמ"ש (דף י"ו) וקרינן" איתא בקה"י - וזה שאמר לעיל וקרינן.
560 וכו' – נוסף בקה"י.
561 כ"ב אותיות מן – נמחק בקה"י, אמנם בס"י עם בהגר"א הנוסח הוא כמ"כ בע"ח, וכן הוא בביאורים.
562 קה"י גורס את המוסגר, וכן בביאורים.
563 קה"י לא גורס את המוסגר, וכן בביאורים.
564 הנוקבי – נוסף בקה"י.
565 שורש (נוסף בקה"י, וכ"ה בביאורים בשם האדם ישר).
566 בתוכן (קה"י).
567 במקום "כשהזריע (נ"א שמזרע) אבא יצא" איתא בקה"י - שבזרע יצא.
568 המוסגר נמחק בקה"י.
569 "דגש ורפה ואותיות" נמחק בקה"י ובמקומו גורס "אותיות דגש ורפה".
570 מד ע"ב (קה"י).
571 במקום "שהוא הנקודות העושים דפיקו מכח הנקודות כנזכר דף ס"ט ופ"ט (ת"ז עח ע"א) וכד ייתי רוחא לגבי לבא דתמן נפשא אתמר ביה קול דודי דופק" עי' לש"ו ביאורים ח"א סט ע"ד שמביא במקום זה נוסח של האדם ישר - שהם 'נקודות המוציאים דנפיקו בכח הנקודות כנז' בתיקו"ז סט "וכד ייתי רוחא לגבי לבא".
572 בתיקו"ז הוא בדף נח ע"ב - ביאורים. דף כח - קה"י.
573 המוסגר נמחק בקה"י ובביאורים על פי אדם ישר.
574 ותגא דעל חוטא - נמחק בביאורים על פי אדם ישר, וכן הוא בקה"י ובלש"ו.
575 נמחק בקה"י.
576 נמחק בקה"י.
577 אור חוזר נקרא נקבות (לש"ו).
578 וז"ש בפ' - קה"י.
579 בהיותה (קה"י).
580 צ"ל דף ז ע"ב (ביאורים).

- 581 קה"י גורס את המוסגר.
 582 בהגה"ה (נוסף בקה"י).
 583 מ"ב קהילת יעקב.
 584 לפי שכבר ידעת כי הזעיר אנפין אין לו רק ט"ס ובין כולם הוא אחד - נמחק בקה"י.
 585 בקה"י גרס – גליפנא וכן הוא בזהר שם.
 586 כו' נמחק בקה"י.
 587 קה"י גורס את המוסגר, והביאורים נוקט באופן זה ע"פ האדם ישר.
 588 נ"ה – נמחק בקה"י.
 589 "ת"ת דעת" - נמחק בקה"י. אמנם ביאורים בשם האדם ישר גורס "דעת ת"ת".
 590 קה"י גורס כמוסגר ואילו "ז' בגבורה" נמחק, וכן הוא בביאורים. בת"ת (כת"י הגוב"י).
 591 דף סא בהגה"ה - נוסף בקה"י.
 592 נעשה (קה"י).
 593 המוסגר נמחק בקה"י, וכן בביאורים.
 594 דף י"ג - קה"י.
 595 צ"ל והנשמות. ותיבת 'כי' מיותרת (לש"ו).
 596 כי הנשמות של אדם באים מזה האדם דאצילות" נמחק בקה"י ובמקומו איתא "כי הנשמות הם אדם, ובאים מזה אדם דאצילות"
 597 בהם (נוסף בקה"י ולש"ו).
 598 בקה"י מובא הערה זו בשם הצמח.
 599 מ"ב קהילת יעקב.
 600 וגו' - נוסף בקה"י.
 601 נמחק בקה"י.
 602 הוא דין - נמחק בקה"י.
 603 קה"י גורס ד', והביאורים גורס ד' ע"פ האדם ישר, וכן הוא בהגוב"י על פי כת"י.
 604 וחלק וגבול – קה"י. א' – נוסף בביאורים.
 605 האותיות הם כחות אצולים מעצמות הספירות (קה"י, וכן הוא בביאורים בשם אדם ישר).
 606 ההמלכות - קה"י.
 607 נמחק בקה"י ובביאורים.
 608 כוללות - קה"י.
 609 בקה"י נמחק.
 610 ויה"ו ואי"ן - קה"י, והגוב"י על פי כת"י גורס ויה"ו.
 611 בקה"י נמחק, ובביאורים גורס כי הגם שכל הדברים.
 612 הקדים ש' לא' [נ"א כת"י הקדים מ' לא'] (קה"י).
 613 אוצרות חיים, שעה"ק יג ע"ג.
 614 שהם טעמים תחתונים דהוי"ה דס"ג – נוסף בשעה"ק.
 615 חלון (שעה"ק).
 616 בשעה"ק נוסף – ודע כי אע"פ שאמרנו שלא נתגלית בחי' הכלים עד המקו' הזה, עם כ"ז לא נגלית לגמרי. כי האורות נתחדש ונתוסף בהם עתה שיצאו כל י' ספי' בבחי' אורות עשרה, וכל אור מהם נגלית בחינתו בפני עצמו, וניכר בהם היותם י' אורות שלמים, מה שאין כן באור החוטם שלא נגלו כל העשר אורות כל אחד לבדו, רק יצאו בבחי' שתי אותיות ד"ו, ומכ"ש באורות האזן שלא יצאו אלא בבחי' אות אחת הנקראת ה', כי בכל מקום ומקום ניתוסף גילוי באורות. ואמנ' בבחי' הכלי' היה באופן אחר, כי באזן ובחוטם לא נגלו כלל, וכאן בפה התחיל בחינתם להתגלות לסיבת קירוב אור המקיף עם הפנימי כנזכר לעיל, וא"כ די להם בהגלות בהם בחי' כלי אחד לא י' כלי' פרטיים. ונמצא כי האורות הם י' פרטי' והכלי אינו אלא אחד בלבד, ולכן נקראו אורות אלו בשם עולם העקודים לסיבת עקידתם והתקשרותם כל הי' אורות תוך כלי אחד בלבד.
 617 אוצרות חיים גורס 'היה עושה', אבל הביאורים מוחק המילה היה.
 618 בשעה"ק נוסף – ומש' ואילך נגלית בחי' הכלים מדריגה אחר מדריגה עד שנגלו לגמרי בעולם האצילות הנקרא יעקב כנזכר. נמצא כי כל הויית עולמות אלו היו כדי להאציל עולם האצילות אשר למטה מהם, ויהיה בו בחינ' כלים בגלוי גמור.

- 619 בפ' [בפסוק] הזה - אוצרות חיים.
 620 נמחק בשעה"ק ובהגוב"י ע"פ כת"י.
 621 ומבין ההכאות - אוצרות חיים.
 622 מה שנתחדש (מכת"י - הגוב"י).
 623 הבחינות - שעה"ק, וכן הוא באוצרות חיים.
 624 נמחק בשעה"ק, אוצרות חיים, והגוב"י ע"פ כת"י.
 625 פנימי - אוצרות חיים.
 626 פנימיותו וחיזוניותו - שעה"ק, ובאוצרות חיים הגי' פנימי וחיזון.
 627 שעה"ק - מוחק את המוסגר, וכן הוא באוצרות חיים.
 628 שעה"ק - מוחק את המוסגר, וכן הוא באוצרות חיים.
 629 תוך (שעה"ק).
 630 תוך (שעה"ק).
 631 שעה"ק יג ע"ד, אוצרות חיים.
 632 הל"ב שינים - שעה"ק.
 633 להגבילו ולקבלו (אוצ"ח), להגביל (לש"ו), ובשעה"ק גרס לסובלו ולהגבילו.
 634 לישראל - לש"ו.
 635 בשעה"ק - אינו נכנס ממנו אלא השיעור שיכול הכלי לסבלו והנותר ישאר בחוץ.
 636 מאיר (שעה"ק).
 637 ויאיר זה בזה - נמחק בשעה"ק, וגרסת האוצרות חיים 'ויאיר בו'.
 638 מאירים (שעה"ק).
 639 שעה"ק לא גורס את המוסגר, וכן הוא באוצרות חיים.
 640 שעה"ק - תוך פנימיות.
 641 אדם ישר.
 642 המוסגר נמחק באדם ישר.
 643 בפרטות כל פרצוף ופרצוף בפ"ע - אדם ישר.
 644 מוחין (נוסף באדם ישר).
 645 וז"ן - אדם ישר.
 646 קצת - אדם ישר.
 647 וכן - אדם ישר.
 648 כי - נוסף באדם ישר.
 649 העקודים (אדם ישר ולש"ו).
 650 העקודים (לש"ו).
 651 "שהוא עולם האצילות" נמחק בלש"ו ובמקומו איתא "עד סוף העולמות".
 652 אחר (אדם ישר).
 653 אדם ישר גורס את המוסגר.
 654 והעולמות - אדם ישר, וכן בביאורים.
 655 אדם ישר גורס את המוסגר.
 656 נמחק באדם ישר.
 657 חוזרים - ביאורים, וכן באדם ישר.
 658 במקום 'כיון שצריכין שמירה לכן צריכין להיות אב"א' באדם ישר גרס 'כיון שהם צריכים להיות אחור באחור חוזרים'.
 659 מוסגר באדם ישר.
 660 ואז יצאו - אדם ישר.
 661 ותתקשר - אדם ישר.
 662 וכו' - נוסף באדם ישר.
 663 ובהיותו - אדם ישר.
 664 במקום 'בזמן שבא' גרס באדם יש 'בא'.
 665 אדם ישר ולש"ו גורסים את המוסגר.

- 666 המוסגר נמחק באדם ישר.
- 667 אוצרות חיים ושעה"ק יד ע"א.
- 668 גלוי בחי' – נוסף בשעה"ק.
- 669 נמחק בשעה"ק.
- 670 בשעה"ק מוחק מכאן עד סוף הפיסקא, ובמקומו איתא - האורות בתוכם לכשיוכלו המקבלים לקבלם ולכן אם היו יוצאים האורות בשלימותם לא היה יכולת בכלים להתהוות ולכן יצאו בלתי שלמים ואז הוצרכו לחזור ולעלות אל שרשם לגמור תקונם ובעת חזרתם נעשת ונגלית בחינת הכלים כמו שיתבאר למטה בע"ה ונחזור לענין הראשון איך יצאו בלתי שלמים דע כי ה' בחינות יש בענין האורות והם יחידה חיה ונר"נ.
- 671 בשעה"ק נוסף – ולכן אם היו יוצאים האורות בשלמותם לא היה יכולת בכלים להתהוו' ולכן יצאו בלתי שלמים.
- 672 במקום "ולהשתלם ועי"כ נעשה כלי" גרס בשעה"ק – ובעת חזרתם נעשת ונגלית בחינת הכלים – לא נ"ל שנצרך.
- 673 כמו שיתבאר – שעה"ק וביאורים.
- 674 עי' הערות בסוף הספר אות ח'.
- 675 המוסגר נמחק בדרושים וביאורים.
- 676 המוסגר נמחק באוצרות חיים וביאורים.
- 677 כי האצילות הנקרא נקודים – נמחק בשעה"ק ובמקומו כתוב – בחי' עולם הנקודים שמהם נעשה עולם האצילות.
- 678 כי העקודים יצאו ממטה למעלה מלכות ואח"כ יסוד וכו', והנקודים יצאו ממעלה למטה כתר ואח"כ חכמה וכו' – נוסף בשעה"ק.
- 679 עי' שעה"ק יב ע"ד דרוש העקודים (לש"ו).
- 680 ונלענ"ד חיים לקשר ענין זה עם דרוש אחר שכתבנו לקמן [אצלנו זה אח"ף א, ב, ג, וטנת"א ב'] איך אור האזן הוא נשמה ואור החוטם רוח ואור הפה נפש ולכן אפשר שיצאו מבחינת נפש לבד ואני חושב בודאי ששמעתי מפי מורי ז"ל כי אלו הי' אורות דעקודים כשיצאו היו כלולים מכל ה' בחינותיהם שהם יחידה חיה נר"ן כנזכר אבל הענין הוא שלא נגלה בהם רק בחי' נפש בלבד כדוגמת מה שנתבאר אצלנו בענין נפש האדם התחתון בעולם הזה שבצאתו לאור העולם מבטן אמו יוצא כלול מכל ה' בחי' הנזכרים אבל בראשונה מתגלה הנפש לבדה ואח"כ מתגלית השאר מדריגה אחר מדריגה בהמשך ימי שני חייו כנודע (נוסף כאן שעה"ק ובהגוב"י, וכע"ז באוצ"ח).
- 681 שעה"ק יד ע"ב ד"ה והנה אח"כ.
- 682 נמחק באוצ"ח ובשעה"ק, וכן מכריע בביאורים.
- 683 כמ"ש בזוהר תרומה – נמחק בשעה"ק ובאוצרות חיים.
- 684 המוסגר נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא 'המתפשטים', ובאוצרות חיים מוחק את המוסגר.
- 685 במקום 'אך היסוד אינו לוקח חסד פרטי לעצמו רק שנכללין כל הה' קצוות בו (נ"א ה"ק בו)' גרס בשעה"ק ובדרושים 'אך אח"כ נכללים כל החמש ביסוד'.
- 686 בשעה"ק נוסף – כי הוא נעשה מכללות כלם, וצריך הוא להם וכלם נותנים בו תוספת אחד לבד.
- 687 וזה פירוש שני בפסוק נשבע ה' בנפשו ע"ד שביארנו לעיל כי עולם העקודים נקרא נפשו לפי שהכתר שבהם לא יצא רק בבחי' נפש בלבד - שעה"ק.
- 688 בשעה"ק, וכן באוצרות חיים ולש"ו גורסים המוסגר.
- 689 ע"פ הכת"י כאן מתחיל פ"ג (הגוב"י).
- 690 פנימיים (לש"ו).
- 691 במקום 'בלי תשלומין' בשעה"ק גרס – כל אחת כפי מדריגתם.
- 692 ועי"כ יעשה ויתהווה בחי' כלים – נוסף בשעה"ק.
- 693 בשעה"ק נוסף – והנה היא יצאה ראשונה וחזרה אחרונה.
- 694 בשעה"ק נוסף – כי הנה הוא יוצא אחרון ועלה ראשון.
- 695 באוצרות חיים (וכן הוא בביאורים) - הגי' "במקורו".
- 696 ובהכרח הוא שע"י עלייתם במקום גבוה ממדריגתם שיתוסף תוספת הארה בכולם (נוסף בשעה"ק).

- 697 נמחק בשעה"ק ובדרושים.
- 698 נמחק בשעה"ק ובדרושים.
- 699 "הפנימי" נמחק בשעה"ק, ונוסף - והרי עתה נגרמה המלכות בכל בחי' שאפשר להיות מכאן ואילך והם ה' אורות פנימיים וב' אורות מקיפים בלבד ולכן מכאן ואילך לא נתוסף עוד שום תוספת במלכות.
- 700 נמחק באוצרות חיים.
- 701 אוצרות חיים גורס את המוסגר.
- 702 שלימים וגדולים בשלימותם יותר (שעה"ק).
- 703 וגם זה שינוי אחר שיש מעולם העקודים לעולם הנקודין ועולם האצילות - נוסף בשעה"ק.
- 704 ה' (נ"א ד') - אוצרות חיים.
- 705 טיפת (נוסף בשעה"ק).
- 706 ולכן חזר פנים בפנים עם נוקביה - נוסף בשעה"ק.
- 707 ולכן נשאר אב"א עם אמא - נוסף בשעה"ק.
- 708 והארתן - נוסף בשעה"ק.
- 709 שנסתלקו או"א למעלה נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא בהיות או"א עולים אל המאציל להשלים חסרונם של עצמם.
- 710 מכאן עד סוף הפרק בשעה"ק בסגנון אחר - כי כל תכלית סבת יציאת העקודים האלו חסירי האור הצריך להם היה כדי שיחזרו להתעלות להשתלם, [כדי שיהיה להם חשק לעלות ולקבל (דרושים)] וע"י כך יתגלה בהם בחי' הכלים שלהם. והנה גם ז"א ונוקביה עלו לסבה זו לעשות הכלים שלהם וכמו שנבאר בע"ה.
- 711 אוצרות חיים, ושעה"ק יד ע"ד. ועיי"ש ושם דפרק זה מקומו בפרק הקודם לפני ד"ה והנה קודם.
- 712 הכתר מתחיל לחזור לעלות להתעלם במאציל - שעה"ק.
- 713 נוסף בשעה"ק - נסתלקה הארתו הראשונה שהיה מאיר ומוסיף בכל הספירות שתחתיו.
- 714 בתחתונים - שעה"ק.
- 715 הכתר (שעה"ק).
- 716 נמחק באוצרות חיים.
- 717 מהמאציל עצמו (שעה"ק)
- 718 שעה"ק ודרושים ואוצ"ח לא גורסים את המוסגר.
- 719 ולא היה אור המאציל מגיע אליה - נוסף בשעה"ק.
- 720 לסיבת היותו מסתלק מן התחתונים כנזכר לעיל - נוסף בשעה"ק.
- 721 שעה"ק, אוצרות חיים ובביאורים גורסים את המוסגר.
- 722 "נסתלקה מן המלכות החלק שהיה מגיע אליה ממנו, ולא נשאר בה רק רשימו לבד" - נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא "הפסידו כל הספירות אשר תחתיה בחי' הארה שנתוספה להם על ידי החכמה ולא נשאר בהם אלא רשימו של האור ההוא".
- 723 חזרו כל האורות למקומם הראשון להאיר בספירות אשר תחתיה (שעה"ק).
- 724 אוצרות חיים לא גורס את המוסגר, וביאורים גורסו ומוחק 'כשכלתה'.
- 725 במקום 'כי כשכלתה (כשהתחילה) החכמה לעלות בכתר' גרס בשעה"ק - עוד יש חלוק אחר בזה והוא כי הכתר לא עלה רק מדריגה אחת אבל החכמה עלתה בראשונה למקום הכתר ואז נסתלקו האורות מן כל הספירות אשר תחתיה עד שסיימה עלייתה ועתה במקום הכתר ואז חזרו האורות למקומם.
- 726 נמחק באוצרות חיים וביאורים.
- 727 וכשנשארה שם, שכבר - אוצרות חיים.
- 728 להסתלק מן הספירות אשר תחתיה - נוסף בשעה"ק.
- 729 להתפשט כבראשונה למטה - נוסף בשעה"ק.
- 730 אוצרות חיים, שעה"ק טו ע"א.
- 731 האב (אוצ"ח, שעה"ק, והגוב"י).
- 732 של (אוצ"ח).
- 733 ומשם (שעה"ק).

- 734 במקום "במקום שהיה היסוד" גרס בדרושים ובאוצ"ח "במקומו שביסוד" ובשעה"ק גרס – "במקומו שהוא הנקרא יסוד".
- 735 בעלייתם – נוסף בשעה"ק.
- 736 והנה הרשימו זה הוא דרך יושר והוא רחמים – נמחק בשעה"ק.
- 737 אל התחתונים ולהמשיך להם האור הנמשך לתחתונים מן הא"ס על ידם – נוסף בשעה"ק.
- 738 בשעה"ק גרס - הופכים פניהם למטה כלפי המקבלים והאור שמאירים בעת ההיא נקרא אור ישר והוא רחמים.
- 739 כוונתם לקבל הם עצמם הארה מן המאציל – נוסף בשעה"ק.
- 740 לקבל אורו ממנו – נוסף בשעה"ק.
- 741 לשון שעה"ק מכאן ועד 'אמנם יש הפרש' - והנה אין ספק כי אם יפסק רגע אחד מלהמשיך המאציל אור בתחתונים היה העולם חרב, ולא היה מתקיים אפילו רגע א'. ונמצא כי אפילו בעת עליית האורות למעלה הם ממשיכים למטה אור היורד מן המאציל אל התחתונים על ידם ובאמצעותם כנזכר, אמנם הוא נמשך אז דרך אחור שלהם ונודע כי הפנים הם רחמים והאחוריים הם דינים והאור היורד עתה נקרא אור"ח לפי שיוורד בזמן שהאורות העליונים חוזרים לעלות בשרשם ובאצילם ולכן האור הזה הוא דין. נמצא כי כאשר הכתר חזר ועלה אל המאציל טרם כל הספירות כנזכר לעיל, הנה אותו האור היורד מן המאציל אל הספירות שלמטה מן הכתר נמשך ועובר דרך אחוריים של הכתר והנה הוא דין כנזכר, ועד"ז הוא בזמן עליית שאר הספירות.
- 742 המוסגר נמחק בשעה"ק ובאוצרות חיים.
- 743 "היורד מהמאציל יורד ממנו אל הספי' דרך אחוריו, שהרי הוא הפך פניו למעלה ואחוריו לנאצלים והי' דינין כנ"ל, (נ"א וא"כ אותו האור" – מוסגר באוצ"ח.
- 744 אוצ"ח גורס את המוסגר.
- 745 אוצרות חיים ושעה"ק - אינה.
- 746 ולכן הוא יותר דין מכל שאר הספירות שעליה – נוסף בשעה"ק.
- 747 מקומה של הגה"ה זו היא לקמן בפסקה הבאה אחרי התיבות "כי הנקודות הם לעולם דין" (לש"ו).
- 748 נוהג (ביאורים).
- 749 שירדו ונתפשטו מן הפה ולחוץ ולמטה עד החזה – נוסף בשעה"ק.
- 750 הנקרא אור חוזר נמשך ויורד למטה להאיר בספירות (נוסף בשעה"ק).
- 751 בשעה"ק גרס – הנקרא אור חוזר נמשך ויורד למטה להאיר בספירות.
- 752 והוא אור הרשימו – נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא – שהוא אור הראשון כנז'.
- 753 כי הרשימו נשאר קיים לעולם למטה – נוסף בשעה"ק.
- 754 נולד מביניהם ע"י הכאתם זב"ז – נוסף בשעה"ק.
- 755 באוצרות חיים איתא במקום "האורות" "הנקודין והתגיין". ובהגוב"י מכת"י הגי' "האורות הנקודות והתגיין".
- 756 הם בחי' הכלים – שעה"ק.
- 757 כשנשברו – נוסף בשעה"ק.
- 758 נפשטו מתוך האורות הגסים העבים המחוברים בהם ונשאר האורות הגסים למטה ונעשו כלים – נוסף בשעה"ק.
- 759 ונעשו כלים ממש אבל גם אפשר לומר כי הכל דבר א' ואלו האורות הגסים הם הניצוצות עצמם שנתפשטו וירדו למטה על ידי בטישת והכאת אור הרשימו באור החוזר כנז' ואין בידי להכריע איך שמעתי ועי' במה שיתבאר לקמן כי יש רפ"ח ושכ"ה והנלענ"ד כי יש נצוצי אורות ונצוצי כלים וכל בחי' משניהם היא שכ"ה ורפ"ח כי זה לעומת זה הם, ונחזור לענין הנז' לעיל ובו נכריע כי כבר היו כלים בעולם מלבד הניצוצות – נוסף בשעה"ק.
- 760 לעצמו (שעה"ק ומובא באוצ"ח כנ"א).
- 761 אוצרות חיים דפוס החיים והשלום מציין לשעה"ק כ' ע"ב, ואוצרות חיים של הוצאת אהבת שלום גורס "(נ"א הניקודים)".
- 762 "ואז אותו אור היסוד הכה באור הזה של המל" נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא "ואז האור החוזר היורד בכלי של המלכות פוגע באור עצמו הראשון של המלכות העולה למעלה ובטש דא בדא".
- 763 אמר הכותב חיים הנה ראייה כי הניצוצות הם בחינה אחרת זולת בחי' הכלי כנז"ל – נוסף בשעה"ק.
- 764 מזה האור החוזר (שעה"ק).

- 765 מחיה (אוצ"ח).
 766 איך התגין למעלה מן האותיות ולא בתוכם ממש – נוסף בשעה"ק.
 767 המוסגר נמחק בשעה"ק ובאוצרות חיים.
 768 מהניצוצות ההם היורדים על ידי הבטישה – נוסף בשעה"ק.
 769 אוצרות חיים ושעה"ק גורסים את המוסגר, ובביאורים גורס "בעלייתו ברשימו של".
 770 לא נעשה ממנו בחי' כלי – שעה"ק.
 771 כאשר התחיל אור החכמה לירד ולהכנס בכלי הכתר, ואז היה בזה שנוי וחלוק מה שאין
 כן בכל הט' ספירות האחרונות כי בכלם היה בטישה והכאה אחת לבד וכולן לא נעשה בכל אחת
 מהם רק כלי א' – נוסף בשעה"ק.
 772 מב' בחי' ניצוצות – נוסף בשעה"ק.
 773 דעקודים – נוסף בשעה"ק.
 774 ושניהם נקראים כתר – נוסף בשעה"ק.
 775 נמחק באוצרות חיים.
 776 המוסגר נמחק בשעה"ק, ובאוצרות חיים.
 777 אותם צמצומים - אוצרות חיים ושעה"ק.
 778 שעה"ק יט ע"ב.
 779 עתה – נוסף באוצרות חיים.
 780 של – נוסף באוצרות חיים.
 781 נ"א דברודים - (אוצ"ח).
 782 וכן במלכות דנקודים יש י' שרשים והם שרשים ד"ס דברודים – נמחק באוצ"ח ושעה"ק
 ולש"ו.
 783 נ.ב. באוצ"ח ז ד כתב שהמ"ק זה הוא מלקוטי החברים (לש"ו).
 784 לשון שעה"ק צב ע"א דע כי בכל בחי' ובחי' מכל ד' עולמות אבי"ע יש ד' בחינות, ועי'
 בביאורים ח"ב לד ע"ד שנוקט לגי' זו שהיא עיקר.
 785 לשאר פרצופין (שעה"ק), לשאר (לש"ו).
 786 בסוד מיד כלב יחידתי (שעה"ק).
 787 כי הרי כללות ז"א נקרא רוח (שעה"ק).
 788 כי המלכות והת"ת והבינה שבה הם נר"ן שבה (נוסף בשעה"ק).
 789 נמחק בשעה"ק, וגורס במקומו את המוסגר.
 790 צ"ל מ"ב (אדם ישר).
 791 הם (נוסף בלש"ו).
 792 נמחק באדם ישר.
 793 שעתיד להיות עולם אחר נמחק באדם ישר ובמקומו גורס את המוסגר.
 794 אדם ישר גורס את המוסגר.
 795 בעולם זה - אדם ישר.
 796 נמחק באדם ישר.
 797 נמחק באדם ישר.
 798 נמחק באדם ישר.
 799 נמחק באדם ישר.
 800 נמחק באדם ישר.
 801 נמחק באדם ישר.
 802 "נ"א להעשות ולגמור" נמחק באדם ישר ובמקומו גורס "להגמר".
 803 צ"ל מ"ב (אדם ישר).
 804 נמחק באדם ישר.
 805 נמחק באדם ישר.
 806 העליון (נוסף באדם ישר).
 807 נמחק באדם ישר.
 808 נמחק באדם ישר.

- 809 קהלת יעקב (מ"ב).
 810 המוסגר נמחק בקה"י.
 811 המוסגר נמחק בקה"י.
 812 שהם (נוסף בקה"י).
 813 חסר תשלום הענין וכן הוא בכת"י (הגוב"י), אמנם בקה"י לא חסר.
 814 אדם ישר וקה"י.
 815 פנימיות - אדם ישר.
 816 וחכמה - אדם ישר וקה"י. ובלש"ו - לחכמה.
 817 ואז מאיר בו בחי'. והמוסגר נמחק (אדם ישר).
 818 אמא - אדם ישר.
 819 דאור (אדם ישר וקה"י).
 820 "וכשיעלו אז" נמחק באדם ישר, ובמקומו איתא "וכשעלו".
 821 קהלת יעקב.
 822 שהם (קה"י).
 823 המוסגר נמחק בקה"י.
 824 אם כן (לש"ו).
 825 קה"י גורס את המוסגר.
 826 קה"י גורס את המוסגר.
 827 שיסודה (קה"י).
 828 נמחק בקה"י.
 829 בהוצאת (קה"י).
 830 ע"ש הזכר נמחק בקה"י ובמקומו איתא שם הנזכר וכע"ז בביאורים.
 831 והנה החסד שבע"ב - מוסגר בלש"ו.
 832 הזכיר במקום אחר (לש"ו).
 833 הגה"ה זו מקומה בקה"י הוא לפני דברי הקה"י דלעיל.
 834 נמחק בקה"י.
 835 כי לכן עלו (קה"י וכן הוא בהגוב"י מכת"י).
 836 שלוקחתם (קה"י).
 837 ספר הדרושים מ"ק, שעה"ק טו ע"ד.
 838 ולא (דרושים ושעה"ק).
 839 ושם נעשה מציאות כלי א' אל האור הגדול ההוא - נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא - אז התחיל להתגלות בו בחי' כלים אך לא לגמרי.
 840 אמנם תחלה היה האור כולו של החלקים המגיעים לאצילות כולם נעלמים תוך כלי א' לבד ואותו הכלי היה בו בחי' כלי של כתר העליון - נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא - והענין הוא כי האור הזה יצא כלול מן ' נקודות אורות, וכולם נכללים בנקודה עליונה שבהם הנקראת כתר, ונעשה להם בחי' כלי א' בלבד. והיה הכלי הזה בחי' כלי של האור הנקרא כתר, ובו כלולים כל הט' נקודות אחרות כנזכר, וזהו טעם היות אלו הי' נקודות נקראים בשם עקודים, כי יצאו כולם מקושרות קשר א' אמיץ וכלולות תוך הכתר שבה כנזכר (מובא בביאורים).
 841 ואז נאצל עולם הנקודים (שעה"ק).
 842 ע"י הערות בסוף הספר אות ט'.
 843 נמחק בדרושים.
 844 המציאות - דרושים, לש"ו והגוב"י.
 845 עולם - נוסף בלש"ו.
 846 האצילות (דרושים ולש"ו).
 847 המוסגר נמחק בדרושים.
 848 הראשונה - דרושים.
 849 "אשר הוא חלק" נמחק בשעה"ק וגרס - "החלק והבחינה שבו".
 850 נוסף בשעה"ק - לא נעשו להם כלים ולא נגבל האור בתוכם ולא ניכר וכו'.
 851 הכלי (לש"ו).

- 852 שהוא עד הטבור נמחק בדרושים. החזה (שעה"ק).
- 853 א' הנקרא – נוסף בשעה"ק, והג' בדרושים "ורשימת חותם".
- 854 המוסגר נמחק בשעה"ק ובדרושים.
- 855 מוסגר נמחק בשעה"ק, וכן בדרושים.
- 856 מתגשם ומתעבה – נוסף בשעה"ק.
- 857 ונמצא (נוסף בשעה"ק).
- 858 מחובר – (נוסף בשעה"ק).
- 859 מוסגר נמחק בשעה"ק ובדרושים, אמנם הביאורים גורסו.
- 860 מוסגר נמחק בשעה"ק ובדרושים, אמנם הביאורים גורסו.
- 861 ולכן גם הכלי שלו היה כלי אחד בלבד (נוסף בשעה"ק).
- 862 כי אין קרוב אל המאציל יותר מן הכתר – שעה"ק.
- 863 וזה יקרא נקודים (נוסף בשעה"ק).
- 864 הג' – דרושים.
- 865 אז נעשה שאר חלקי הספי' – נמחק בכת"י (הגוב"י), ובפשטות יש למחוק גם את התיבות "ואחר התפשטות הב'".
- ואחר התפשטות הב' אז נעשה שאר חלקי הספי' – נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא – וזה יקרא נקודים ואח"כ כשיחזרו להתאצל כלים אחרים ע"י אלו אז יתהוו כלים לשאר חלקי הי' ספירות שהם ט' חלקים תחתונים שבכל ספירה וספירה כנ"ל.
- 866 של עולם העקודים כשחזר לעלות אל מקורו כנז"ל – נוסף בשעה"ק.
- 867 שכולל כל אור - נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא - המגביל כל האור העליון כנזכר הראוי אליו.
- 868 לעלות אל מקורו כנזכר – שעה"ק.
- 869 המוסגר נמחק בשעה"ק ובדרושים.
- 870 יתרחק מהם הבטת – נמחק בשעה"ק ובדרושים.
- 871 יקרא אח"כ – נמחק בשעה"ק ובמקומו כתוב – אשר אחר גלוי היותו כלי יהיה נקרא חלק הזה.
- 872 כשנגמר הסתלקותו (נוסף בשעה"ק).
- 873 למטה – נוסף בשעה"ק.
- 874 שנסתלק – שעה"ק.
- 875 נוסף בשעה"ק – של הכלי עצמו.
- 876 והנה גם האור העליון יקרא עתה אחר – נמחק בדרושים.
- 877 מן האור ההוא מתוך חלק הט' של כלי זה – נוסף בשעה"ק.
- 878 חלק הכלי – דרושים, הכלי – שעה"ק.
- 879 כל שיעור היסוד (נוסף בשעה"ק).
- 880 נמחק בדרושים.
- 881 נמחק בדרושים.
- 882 שעה"ק יט ע"ב.
- 883 מכאן עד סוף הפיסקה בשעה"ק נכתב כך – והחלק העליון שבו אשר בו נתלבש אור הכתר אנו קוראים אותו כלי הכתר, והחלק השני שבו נקרא כלי החכמה, באופן שכלם הם כלי א' כולל עשר חלקים ובהם י' אורות מחולקים. ולהיות שכלם אינם אלא כלי א', לכן אינו נקרא אלא בשם כלי של הכתר, כי הוא הבחי' הראשונה שנאצל ויצא קודם כלם ולכן נקרא על שמו כלי הכתר.
- 884 ואמנם (כת"י – הגוב"י).
- 885 ואמנם האורות האלו של עולם העקודים להיות כי בהם נגלה התחלת מלאכת הכלים כנז' לעיל, כי אלו היו הכלים הראשונים שנאצלו לעולם, לכן אין עדיין כח בהם להתעכב האורות בתוכם בהתמדה, ולעולם אלו האורות של העקודים נכנסים ויוצאים, נכנסים ויוצאים תמיד בלי הפסק, ומתנועעים ממקומם כדמיון שלהבת הנר אשר לא ישקוט מהיותו מתנועע תמיד, כנז' בס"ה בפ' פנחס בפסוק אל דומי לך וכו' בדף ריט ע"א. מה שאין כן באורות עולם הנקודים, אשר הכלים שלהם אחר התקון היו כלים גמורים, ויש כח בהם לעמוד ולסבול האורות שלהם בתוכם תמיד, ולכן אחר שנכנסו האורות בתוכם אחר התיקון אינם צריכים להיות בבחי' מטי ולא מטי, אלא תמיד הם מושרשים וקבועים בתוכם, ולמטה נבאר ענין התמדת בחי' זו הנקראת מטי ולא מטי באורות העקודים אף אחר חזרתם שנית וע"ש (שעה"ק טז ע"ד).

886 ביאורים גורס את המוסגר, ובדרושים ליתא.

887 נוסף בשעה"ק טז ע"ד – ובתחלה צריך שתדע כי לא חזרו חזרה תמידית אמנם חזרו על דרך מטי ולא מטי הנזכר בספר הזוהר סוף פרשת פקודי דף רס"ט ע"א (רסח ע"ב), ולכן נבאר פה ענין זה הנקרא בשה"ז מטי ולא מטי. הנה בבא אור העליון ליכנס תוך הכלי אין כח בכלי לסבלו, וכדי שלא ישתבר הכלי התחכם האור והמציא המצאה גדולה והוא כי הנה בראשונה נכנס לתוכו ותכף חוזר ומסתלק מתוכו ובכל רגע ורגע שנכנס לתוכו נותן כח בכלי ומתחזק לאט לאט על דרך מדריגות ותכף יוצא ממנו כדי שלא ישתבר וכך הוא עושה פעמים רבות וכי נכנס האור תוך הכלי יוצא ונכנס ויוצא עד שנגמר הכלי ונתחזק ואז נכנס לתוכו ונשאר שם בקבע.

888 המוסגר נמחק בדרושים.

889 המוסגר נמחק בדרושים.

890 במקום המוסגר גורס בדרושים – 'זה הסתלקות ראשון, אשר לסיבת אותו ההסתלקות עושה הכלי כלי, אז נסתלק האור כולו בפעם אחד', וכע"ז הגיה בביאורים, ובשעה"ק הרחיב הענין וז"ל: והטעם הוא לפי שקודם שנגמרה כלי הזה אע"פ שהאורות היו י', לא היה ניכר אם הם י', כי אינם מתחלקים לי' אלא על ידי הכלים המגבילים אותם ונותנים בהם קצבה ע"כ גבול אור הכתר וע"כ גבול אור החכמה וכו', אבל קודם שנגמר הכלי לא היה ניכר בהם רק היותם אור א' בלבד. וכאשר נסתלקו האורות פעם ראשונה נסתלקו כלם בבת אחת, ואז ע"י הסתלקותם נעשה הכלי בפעם אחת ובבת אחת כלי א' לבד, אבל כאשר נתפשטו האורות בעת התפשטות השני אז היו מחוברים התפשטות והסתלקות יחד שהיא בחי' מטי ולא מטי הנז' לעיל, ואז לא נכנסו האורות יחד בבת אחת רק זה נכנס וזה יוצא כנז' לעיל באורך.

891 שעה"ק יט ע"א.

892 נמחק בדרושים.

893 ספירות – דרושים והגוב'י מכת"י.

894 היה בהם חסרון אור בכלים שלה – שעה"ק.

895 נמחק בדרושים.

896 המוסגר נמחק בשעה"ק ובביאורים, ובדרושים גורסו. ונוסף בשעה"ק - ולכן ד' בחינות זמני חסרון שלהם נקראו בשם ד' אותיות ההו"ה, והענין הוא כי הנה אור הא"ס להיותו בלי קצבה אין נופל עליו לא שם ולא אות כלל חלילה וחס כנודע, והעשר ספירות להיות בהם קצבה נקראים בשם ובאותיות של מספר וחשבון קצוב, הרי כי האותיות יורו על קצבת האורות וחסרונם שאינם בבחי' אור הא"ס, ולכן על שם ארבע חסרונות שבהם נקראים בשם ד' אותיות ההו"ה.

897 בשעה"ק לא גרס מ'גם בהתפשטות הב' יהיה חסרון זה פ"ב בט"ס ולא בכתר..... עד כאן וכתב שם כך: ואע"פ שאין דומה חסרון הנמשך להם בעת ההתפשטות לחסרון הנמשך להם בעת ההסתלקות, עם כל זה כבר היה קצת חסרון בבחינת ההתפשטות גם כן.

898 המוסגר נמחק בביאורים, ובדרושים הגי' הם נוהגים בין'.

899 שעה"ק יט ע"א.

900 עי' הערות בסוף הספר אות י'.

901 ספר הדרושים מ"ק, שעה"ק יז ע"ג.

902 כבר נתבאר כי אור הכתר נשאר במאציל, והתחיל לצאת אור החכמה ויצאו עמו כל שאר האורות אשר תחתיו כלולים בו, ונכנסו בכלי הכתר וזה נקרא מטי בכתר – נוסף בשעה"ק.

903 המוסגר נמחק בשעה"ק ובדרושים.

904 החכמה לבדו להסתלק ממנו ולהכנס במאציל, וזה נקרא לא מטי בכתר – נוסף בשעה"ק.

905 הנוגע (דרושים).

906 שאר (שעה"ק).

907 ולא נסתלקו – נוסף בשעה"ק.

908 כלי (נוסף בשעה"ק).

909 נמחק בשעה"ק.

910 ואז נק' מטי בחכמה – נוסף בשעה"ק.

911 כלפי מטה - נוסף בשעה"ק.

912 הגי' בביאורים ז", ודרושים מוחק את המוסגר.

913 עדיין את הח' (נ"א את הז') אורות – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא - האורות התחתונים. וטעם הפיכת הפנים כנז', הוא למה שביארנו לעיל [לקמן פ"ג בע"ח] כי הזו"ן אשר בכלי החכמה מזדווגים יחד ומולידים אור חדש הנקרא יו"ד ונותנים אותו בכלי הבינה, ולכן

מאיר העין ח"א

הופכים עתה פניהם למטה לתת אור החדש הזה בכלי הבינה, אכן שאר האורות נשארים עדיין למעלה בכלי הבינה (אמר שמואל נלע"ד טעות סופר הוא וצ"ל בכלי החכמה).

⁹¹⁴ החכמה – שעה"ק.

⁹¹⁵ הבינה לבדו אשר ירד בכלי החכמה כנזכר – שעה"ק.

⁹¹⁶ וזה נקרא לא מטי בחכמה – נוסף בשעה"ק.

⁹¹⁷ 'שהוא שהיה בחכמה' – נמחק בדרושים, ובשעה"ק וגרס - הראוי לכלי הבינה.

⁹¹⁸ הכתר ואז כלי חכמה הפך פניו אל הכתר ונתן לו את האור שלו אך אור הבינה שהוא [שהיה] בחכמה אינה עולה עמו בכתר מחמת חשק הבנים שהיא אמם – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא – אור החכמה אשר בכלי הכתר לקבל הארה ממנה וזה נעשה על ידי שחוזרים כלי החכמה להפוך פניה למעלה ואז עלה אור הבינה שבכלי החכמה אל הכתר אבל אור הבינה הראוי לכלי הבינה לא עלה כי בינה נקראת אם הבנים ואינה נפרדת מבניה שהם שאר האורות התחתונים.

⁹¹⁹ דרושים לא גורס את המוסגר.

⁹²⁰ את הח' (נ"א הז') אורות – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא – שאר האורות בכלי של הבינה ואז הוי מטי בבינה.

⁹²¹ רק אב"א – נמחק בשעה"ק, ובהגוב"י הגי' "אב"פ", ובדרושים 'באחור'.

⁹²² הז"ת – שעה"ק.

⁹²³ לבד (נ"א יחד וזהו) פב"פ משא"כ בחסד – נמחק בדרושים ושעה"ק.

⁹²⁴ ויורד אור של חכמה בה – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא – כי האור של כלי החכמה שעלה בכלי הכתר כנז' לעיל חזר עתה להתפשט בכלי החכמה שהוא מקומו.

⁹²⁵ בכלי הבינה – בשעה"ק.

⁹²⁶ ואח"כ – שעה"ק.

⁹²⁷ כלי החסד – שעה"ק.

⁹²⁸ ואז נקרא מטי בחסד. ואח"כ הופך כלי החסד את פניו כלפי מטה עם כלי הגבורה ומאיר בו הארה בלבד. ואע"פ שנתבאר למעלה כי כלי הבינה לא הפך פניה למטה בכלי החסד להאיר בו, הטעם הוא כי בינה נקראת אם הבנים ויש לה תוספת ויתרון עצום עליהם ואין בהם כח לסובלה, אבל השש קצוות עצמם כל אחד מהם יכול לסבול הארת חבירו פנים בפנים, אף אם אינו נותן בו ממש בחינת האורות כנזכר – נוסף בשעה"ק.

⁹²⁹ ולא מטי בחו"ב וחסד לפי שאור – נוסף בשעה"ק.

⁹³⁰ לינק משרשם – נוסף בשעה"ק.

⁹³¹ בינה וחכמה שאין בהם (נ"א ביניהם) אור – נמחק בשעה"ק.

⁹³² לינק משם והפך כלי החסד פניו למעלה - נוסף בשעה"ק.

⁹³³ בחו"ב וחסד – שעה"ק.

⁹³⁴ ואח"כ (שעה"ק).

⁹³⁵ ואח"כ כלי הגבורה הופכת פניה למטה להאיר הארה בלבד לכלי הת"ת פב"פ – נוסף בשעה"ק.

הגה"ה – אח"כ חוזר והוי מטי בכתר ולא מטי בחכמה ולא מטי בבינה, אמנם הפכה הבינה פניה ונתנה האורות לחסד, וכן החסד נתן האורות אל הגבורה, ואח"כ הפכה הגבורה וכו' – דרושים.

⁹³⁶ כד"א ועבד הלוי הוא (זהר ויצא קנד ע"ב, קנו ע"ב) - נוסף בשעה"ק.

⁹³⁷ אז החסד א"צ אליה - נמחק בשעה"ק וגרס – ואז כבר החסד ינק ממנה, ובפרט כי הוא קרוב אליה.

⁹³⁸ למקומו (דרושים).

⁹³⁹ ואח"כ הופך כלי הת"ת פניו למטה עם כלי הנצח להאיר בו הארה בלבד – נוסף בשעה"ק.

⁹⁴⁰ לקבל הארה – נוסף בשעה"ק.

⁹⁴¹ בכלי הגבורה – שעה"ק.

⁹⁴² למעלה, ואח"כ חוזר כלי הת"ת להפוך פניו כלפי כלי הנצח – נוסף בשעה"ק.

⁹⁴³ והופך כלי הנצח פניו כלפי מטה להאיר הארה בלבד לכלי ההוד – נוסף בשעה"ק.

⁹⁴⁴ כי קיבל הארתו כנזכר לעיל – נוסף בשעה"ק.

⁹⁴⁵ לינק מן החסד - שעה"ק.

⁹⁴⁶ עולה עם הת"ת נמחק בשעה"ק ובמקומו איתא - הופך פניו ועולה אורו בת"ת.

- 947 הארה בלבד – נוסף בשעה"ק ודרושים ושעה"ק לא גרסו את המוסגר.
 948 אור (דרושים).
 949 שאז הפך פניו למעלה לעלות אורו – נוסף בשעה"ק.
 950 ואז הפך ההוד פניו למטה - נמחק בשעה"ק וגרס - ואח"כ חוזר והופך פניו למטה.
 951 הארה בלבד בכלי המלכות – בשעה"ק.
 952 במקום "כי עלה בהוד" איתא בשעה"ק - כי הופך עתה פניו למעלה ועולה אורו בכלי ההוד לקבל הארה.
 953 ואח"כ (שעה"ק).
 954 אור שלה שהוא אותה אות ד' שנעשית מזווג ז"ן שבכלי הבינה – נוסף בשעה"ק.
 955 והרי עתה נשלם בחי' הראשונות שהיא מציאות התפשטות והנה הגיעו כל י' אורות עד המלכות ועתה הבחי' הב' היא פשוטה, כי עתה – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא – והרי נשלם עתה התפשטות כל הי' ספירות דאורות דעולם העקודים, וכ"ז ע"י בחינת התפשטות והסתלקות הנקרא מטי ולא מטי כנז' לעיל. וזה הוא בחי' התפשטות הראשון של חזרת האורות דפעם שנית אשר בזמן אצילותם הראשון. וכבר נתבאר לעיל כי גם תמיד אח"כ לעולם חוזרים אורות עולם העקודים להיותם תמיד בבחי' מטי ולא מטי. והענין הוא כי אחר התפשטותם הראשון של חזרת האורות בעת אצילותם שאז היה לא מטי בכתר ומטי במלכות כנז' ואז נשלמו להתפשטות כל האורות בעולם העקודים, הנה אח"כ.
 956 בשעה"ק נוסף כאן - כן הוא תמיד חוזר חלילה לעולם ועד והדברים מבוארים, ולקמן יתבאר ההפרש שיש בין מה שהיה בפעם הראשונה בהתפשטות הראשון למה שהיה משם והלאה תמיד.
 957 והרי עתה כמה בחי' הא' – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא – כלל הדברים הוא בכל האורות הנזכרים.
 958 כאשר עומד האור העליון במקומו – נוסף בשעה"ק.
 959 המשל בזה (נוסף בשעה"ק).
 960 וכאשר הוי מטי ביסוד – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא – כאשר עומד האור העליון במקומו המשל בזה כאשר הוא מטי ביסוד.
 961 כי אור בינה עלה עד הכתר כנזכר לעיל, ולזה צריך גם הוא לעלות עד כלי הבינה – נוסף בשעה"ק.
 962 שוה אור חסד לכל – נמחק בדרושים ושם איתא – החסד יכול לסבול. ובשעה"ק גרס – אין כח בחסד לקבל משם כי יש הפרש גדול ביניהם כיתרון ערך אם עם הבנים.
 963 במקום 'זזה ענין שה"ק הם בפ"ע מדריגה א' ואינם יכולים להדבק בבינה שהיא מג"ר' גרס בשעה"ק – ועם מה שהקדמנו בכלל זה יתבאר לך היטב ההקדמות הנודעים כי י' ספירות יש בהם ב' מדריגות, והם ג' ראשונות שהם חשובות כאחת, ושבעה תחתונות מדריגה אחרת.
 964 ע"י הערות בסוף הספר אות יא.
 965 נוסף בשעה"ק טז ע"ד - הנה בבא אור העליון ליכנס תוך הכלי אין כח בכלי לסבלו וכדי שלא ישתבר הכלי התחכם האור ההוא והמציא המצאה גדולה והוא כי הנה בראשונה נכנס לתוכו ותכף חוזר ומסתלק מתוכו ובכל רגע ורגע שנכנס לתוכו נותן כח בכלי ומתחזק לאט לאט על דרך מדריגות ותכף יוצא ממנו כדי שלא ישתבר וכך הוא עושה פעמים רבות וכי נכנס האור תוך הכלי ויוצא ונכנס ויוצא עד שנגמר הכלי ונתחזק ואז נכנס לתוכו ונשאר שם בקבע.
 966 מכונה בלשון אף (נוסף בשעה"ק).
 967 שהוא לא מטי היה מחמת התחתונים שאין בהם כח – נמחק בשעה"ק, ובמקומו איתא - ואין המשך אף הזה אלא רגע א' בלבד כדי שלא יחרב העולם.
 968 ביאורים מביא נוסחא ישנה 'או'.
 969 אם עולים מעשיהם למעלה לרצון יתמיד האור ההוא להחיות העולמות כלם כל צרכם ואם לאו חוזר ומסתלק, אבל הדבר תלוי ברצונו יתברך אם יעלו מעשה התחתונים עדיין לרצון אם לאו - נוסף בשעה"ק.
 970 שעה"ק טז ע"ג. ובשעה"ק נוסף - הרי נתבאר למעלה כי ז' כלים התחתונים נעשו ונגמרו ע"י הסתלקות האורות, אבל ג' כלים עליונים לא נגמרו עד אחר חזרת האורות פעם שניה לרדת למטה. ונבאר עתה זו החזרה השניה של האורות איך היתה. דע כי אין חזרתם עתה פעם שנית כמו ירידתם בפעם ראשונה, כי אז ירדו כלם למקומם כל הי' אורות.
 971 שהוא גדול ושקול ככל הט' אורות יחד כלם, שישאר למעלה תמיד דבוק בשרשו המאציל אותו, והוא תוך הפה של א"ק – נוסף בשעה"ק.

ועי' שעה"ק טו ע"א, ז"ל, ושאר ט' אורות התחתונים לבדם הם שירדו, ואז נמצא כי אור החכמה נכנסה בכלי הכתר, ואור הבינה בכלי החכמה, וכן עד"ז כלם. ונמצא כי אין לאורות האלה דבקות גדול עם הכלים כבראשונה, ולכן אינם חוזרים להתחבר כבראשונה אור זך עם אור עב, ולכן נשאר האורות עבים בבחי' כלים גמורים וכמו שיתבאר עתה בע"ה. וגם נתבאר זה בדרוש אחר בענין עולם העקודים ועיי"ש. ונמצא כי אור המלכות כשירדה, נכנסה בכלי היסוד ועמדה שם תמיד, ונמצא כי כלי המלכות נשאר בלי אור.

972 הז' (נ"א הח') – דרושים.

973 הנה אין דבר זה מעלה ולא מוריד, כי כלל גדול בידינו כי העליון גדול מכל מה שלמטה ממנו, אם כן גם כשיכנסו ט' אורות יחד בכלי הכתר כל השמנה תחתונים אינם נערכים למאומה בערך אור החכמה שהיא עליונה מכל' והוא האצילה אותם. וכבר נתבאר כי אור החכמה יוכל לסובלו הכלי של הכתר להיותו בחי' יותר עליונה, אם כן מכ"ש הוא שיסבול גם את שאר הח' אורות שתחתיו. ועל ד"ז הוא בשאר הכלים, כי כיון שאין אור המיוחד לכלי ההוא נכנס בו אלא אור קטן זולתו לכן יוכלו לסבול האורות ולא יתבטלו כבראשונה – נוסף בשעה"ק.

974 ספר הדרושים מ"ק, שעה"ק יח ע"א.

975 עי' הערות בסוף הספר אות יב.

976 עי' הערות בסוף הספר אות יג.

977 כלי המלכות - שעה"ק.

978 בשעה"ק נוסף – אז כלי היסוד נחשך ומתחיל להתעבות קצת, וכלי המלכות נחשך ונתעבה ביותר מבראשונה. וכשנסתלק האור שלה לגמרי גם מן כלי ההוד אז כלי ההוד מתחיל להתעבות קצת, וכלי היסוד נתעבה יותר מבראשונה, וכלי המלכות נגמר להתעבות ונעשה כלי גמור. וכשנסתלק אור המלכות מכלי הנצח לגמרי אז כלי הנצח מתחיל להתעבות, וכלי ההוד מתעבה יותר מבראשונה, וכלי היסוד נגמר להתעבות ונעשה כלי גמור.

979 כלי המלכות - שעה"ק.

980 ביאורים גורס את המוסגר.

981 החסד אל (נ"ל על) הכתר שהם ג' מרחקים – נמחק בדרושים, ובמקומו כתוב 'המלכות למעלה מן הכתר'. ובשעה"ק נוסף – כי כשנסתלק אור המלכות לגמרי מתוך כלי הכתר התחיל הכתר להתעבות, וכלי החכמה נתעבה מעט יותר וכו' ואז.

982 המוסגר נמחק בדרושים.

983 עי' הערות בסוף הספר אות יד.

984 המלכות – דרושים.

985 הפיכתה (דרושים).

986 נגמר אור הנשאר – דרושים.

987 אחר – דרושים.

988 מבעת – ביאורים.

989 והנחשך (דרושים).

990 בקיומן (דרושים).

991 עליהם נמחק בדרושים וגורס את המוסגר.

992 פנים (דרושים).

993 דרושים מוחק את המוסגר.

994 בשעה"ק נוסף – ואז האור החדש הזה מכה באור הקטן הרשימו דבינה ושניהם מכים זה בזה, ועושים ב' כלים אחד לזה ואחד לזה.

995 דרושים מוחק את המוסגר.

996 דרושים מוחק את המוסגר, וכן ביאורים.

997 דרושים מוחק את המוסגר, וכן ביאורים.

998 ומכ"ש – דרושים.

999 נמחק בדרושים, וגורס "והם חכמה".

1000 מ"ן שבבינה (שעה"ק).

1001 טפה (דרושים).

1002 מעצמותם – דרושים ושעה"ק.

1003 בשעה"ק נוסף – הם ע"י זיווגם המשיכוהו.

- 1004 ספר הדרושים, שעה"ק יז ע"ב.
- 1005 בשעה"ק נוסף – כי הוא זכר כמוהו.
- 1006 עי' הערות בסוף הספר אות טו.
- 1007 שעה"ק יח ע"א.
- 1008 ואחר שקבלו כל צרכם (שעה"ק).
- 1009 בשעה"ק נוסף – אז הכתר של הענפים העומד שם תמיד הנה הוא ההופך עתה פניו מהם כלפי מעלה אל השרשים.
- 1010 נמחק בשעה"ק.
- 1011 על ידי אותו הכתר של העקודים שנשאר שם תמיד תחת המלכות של השרשים כנז"ל (נוסף בשעה"ק).
- 1012 וכן הכתר עליון של השרשים גם הוא חושק להשפיע בכתר של עקודים שעלה שם (שעה"ק).
- 1013 כי הם בניהם ומאירים בהם די סיפוקם, כדי שגם הענפים שהם בניהם יזדווגו גם הם ויולידו תולדות. ובהיות חשק הענפים גם הם לקבל הארה וליינק מן השרשים, אז הזו"נ שבכלי הכתר של הענפים העליונים עולים שניהם למעלה תחת הכתר שעלה תחת המלכות של השרשים, ושם מקבלים הארתם ממנו – נוסף בשעה"ק.
- 1014 גרמת (דרושים).
- 1015 דרושים גורס את המוסגר.
- 1016 נוסף בשעה"ק – לפי שאלו הכלים של העקודים הם הכלים הראשונים שנאצלו כנז"ל, ולמעלה מהם לא נאצלו כלים כי היה האור רב שם ואין הכלים יכולים להתקיים שם.
- 1017 אבל עתה שאין אור נמשך בכלים רק אחר עליית אור הכלים למעלה לינק ובזה אין הכלים בטלים – לא נכתב בשעה"ק וגרס – ולכן הוצרך שהאורות לבדם של הזו"ן שבכלי הכתר יעלו למעלה, כדמיון הנשמה של האדם התחתון העולה בכל לילה, ומסתלקת מתוך הגוף היא לבדה, ומקבלת שפע הארתה מלמעלה ומתחדשת, וכשגומרת לקבל די צרכה יורדת בעוה"ז בסוד חדשים לבקרים (איכה ג כג), ושואבת חיים אל הגוף השפל אשר בעוה"ז. ולולי היה על דרך זה, לא היה כח בגוף לסבול האור העליון הנמשך אליו מלמעלה.
- 1018 בשעה"ק נוסף – וינקו כל צרכם שעור מה שיוכלו הכלים שלהם לסבול ולא יתבטלו.
- 1019 הזכר והנקבה של הכתר (נוסף בשעה"ק).
- 1020 דוגמת הנשמה כשיוצאת מן הגוף - נמחק בשעה"ק וגרס – שהם בערך הגוף אל הנשמה השורש של – נמחק בשעה"ק.
- 1022 שעה"ק יח ע"ג. ושם נוסף – ואחרי שביארנו עלית האורות שבכתר למעלה בשרשים שלהם, וזה נקרא לא מטי דכתר, וגם עלו אורות דחו"ב בכלי הכתר הנקרא לא מטי דחו"ב, נבאר עתה אופן יניקתם וקבלת הארתם ושפעם של אורות הכתר מלמעלה מן השרשים איך הוא.
- 1023 עליה – דרושים.
- 1024 המלכות של השרשים – שעה"ק.
- 1025 המלכות של השרשים (שעה"ק).
- 1026 ביסוד של השרשים (שעה"ק).
- 1027 נכללת (לש"ו).
- 1028 מתחילת הקטע ועד כאן בשעה"ק בתוספת ביאור וז"ל: - הנה בעלות זו"ן שבכתר למעלה הנה אין שם מקום לעמוד ולכנס בו, לפי שהאור הראשון של הכתר אשר נשאר שם תמיד למעלה תחת מלכות השרשי' הנה הוא גדול מהם לאין קץ, ולכן צריך שהמלכות של השרשים תעלה למעלה עם היסוד של השרשים אשר הוא למעלה ממנה, ואז יוכלו שניהם יחד זה ע"ז היסוד והמלכות, ואז הכתר של העקודים מוצא מקום מלכות השרשים פנוי וריקם ועולה שם, ואח"כ שני האורות זו"נ דכתר דעקודים עולים למקום שהיה שם הכתר של העקודים הראשון העיקרי ושם נכללים שניהם יחד.
- אחר שהכתר שבסוף השרשים עלה במקום שורש המלכות ואינו הופך אחוריו למטה ואז הנוקבא כו' (נוסף בכת"י - הגוב"י).
- 1029 ולהבין זה צריך שנקדים לך הקדמה אחת לבאר כל לשון ובחינת כללות הנזכר בסה"ז ובתיקונים בהרבה מקומות, ובאמרם לית ספי' דלא אתכלילת מחבירתה, ובאמרם שמאלא אתכלילת בימינא וימינא בשמאלא, וכיוצא בלשונות אלו – נוסף בשעה"ק.
- 1030 מיני – נוסף בדרושים.
- 1031 נמחק בדרושים ושעה"ק.

- 1032 האלו (דרושים). "אלו" נמחק בשעה"ק והלש"ו בע"ח, אמנם הביאורים גורסו.
- 1033 המוסגר נמחק בדרושים בשעה"ק ובביאורים.
- 1034 נוסף בשעה"ק – ד' רוחין דאתכלילו כחדא ואתקריאו אהבה.
- 1035 הנקבה – שעה"ק.
- 1036 בשעה"ק נוסף – כאשר שני האורות זה זכר וזה נקבה יתפשטו ויסתלקו מן הכלים שלהם ויעלו למעלה, ויוכללו שני האורות האלו יחד בהיותם בלתי כלים.
- 1037 בשעה"ק נוסף – וזה הזכר נקרא רשימו דאור דכתר כנודע, יונק אור גדול מאד מכתר השרשים, וע"י כך מתעלה מעלתו על נוקביה שהוא בחינת אור עיקרי הראשון של חכמה כנודע, ועתה נוקביה טפילה אליו וגרועה ממנו, לפי שעתה הוא היונק ומקבל שפע ולא היא.
- 1038 בשעה"ק נוסף – כללות אחד, ומקבלת גם היא שפע מכתר עליון של השרשים ע"י הכתר שתחת מלכות השרשים המשפיע והממשיך שפע הנזכר אל הזכר הנזכר. וזו הנקבה מקבלתו ע"י בעלה שהוא הזכר הנזכר, לפי שהזכר הוא בחינת רשימו של הכתר, והם כלם מחצב אחד, אבל הנקבה היא בחינת חכמה ואין לה שייכות עם הכתר, ולכן אינה מקבלת אור הכתר אלא ע"י הזכר.
- 1039 נמחק בדרושים.
- 1040 וקבלו (דרושים).
- 1041 עי' הערות בסוף הספר אות טז.
- 1042 שהוא חכמה עליונה – נמחק בדרושים.
- 1043 מכאן עד סוף הקטע כתב בשעה"ק בסגנון זה - והנה כאשר ירדה חכמת השרשים במקום בינה של השרשים כנזכר, היא משפעת אורה ויורד למטה, והנקבה התחתונה מקבלתו תחלה לפי ששתיהם מסוג אחד, והם בחינת חכמות זו כיצא בזו, ובעודה מקבלת אור זה נכללים בה הזכר שבה, וגם הכתר העיקרי דעקודים אשר תחת מלכות השרשים כנודע, ומקבלים גם הם על ידה משפע ההוא, והיא העיקרית בסוד אשת חיל עטרת בעלה והם טפילים אליה. והבן הקדמה זו וזוכרה כי תצטרך אליה לכמה מקומות.
- 1044 לכתר השרשים (שעה"ק).
- 1045 בשעה"ק נוסף – למטה בחינת הארתה אל הנוקבא דכתר דעקודים שהיא חכמה כמוה כנזכר.
- 1046 קרבת – דרושים.
- 1047 ועוד כי צריכה היא להתקרב למטה כדי שתוכל הנוקבא שבכתר לקבל תחלה ממנו כנ"ל, וזהו גורם קרבת השורש אליה מדריגה א' יותר מקורבת הזכר שבכתר אל שורשו – בשעה"ק כתב בסגנון אחר וז"ל: ועוד כי הנקבה דכתר דעקודים צריכה עתה שתקבל היא בתחלה קודם אל בעלה שהוא הזכר שבכתר, לפי שזה האור הוא נוקביי, ולכן הוצרכה חכמת השרשים להשפיל עצמה ולרדת מדריגה אחת, כדי שתהיה קרובה אל הנקבה התחתונה מדריגה אחת יותר על שעור המדריגות שיש בין כתר השרשים אל זכר כתר דעקודים, וע"י כך תקבל הנקבה קודם הזכר.
- 1048 חכמת השרשים (שעה"ק).
- 1049 נוסף בשעה"ק – כיון שהכתר משפיע למטה, והנה מוכרח הוא שהנקבה תקבל שפע מן החכמה.
- 1050 הפסיק (דרושים).
- 1051 הוא מזה הטעם אחר – נמחק בדרושים וגרס – כי הנה זהו טעם א'.
- 1052 במקום 'שורש החכמה' גרס בשעה"ק - חכמת השרשים.
- 1053 נמחק בדרושים ושעה"ק.
- 1054 כתר השרשים (שעה"ק).
- 1055 חלקי האורה (דרושים).
- 1056 אינו מקבל רק חיות הצריך לו לבד – נמחק בשעה"ק.
- 1057 של (דרושים).
- 1058 "אמנם שורש כתר עליון נקרא לא מטי למטה בעקודים" נמחק בביאורים, ושעה"ק גורס והנה עתה אור השרשים לא מטי בעולם העקודים, וזו"ן דכתר דעקודים מטי בכתר דעקודים.
- 1059 הנקרא (דרושים).
- 1060 ובשעה"ק גרס כאן - יצא לנו מכ"ז כי אור הכתר העיקרי נשאר תחת מלכות השרשים, ואור החכמה הוא העיקרי בכלי כתר העקודים, כי אור הזכר הוא רשימו לבד כנזכר לעיל. וזהו סוד כלם בחכמה עשית, כי בחכמה זו נאצלו כל העולמות אשר למטה ממנה.
- 1061 ספר הדרושים, שעה"ק יח ע"ג.

מאיר העין ח"א

- 1062 של הכתר במקומם – דרושים.
1063 נמחק בדרושים.
1064 בכלי – דרושים.
1065 ובן – דרושים, ושעה"ק, וכן בביאורים.
1066 נמחק בדרושים ובשעה"ק, וכן בביאורים.
1067 בן - דרושים, וכן גרס בביאורים. ובשעה"ק גרס בן שהוא בחי' מיין נוקבין.
1068 בכללין (שעה"ק).
1069 המוסגר נמחק בדרושים.
1070 עי' הערות בסוף הספר אות יז.
1071 ב' המלכיות אלו שוות (דרושים וביאורים).
1072 בהארתם – נוסף בשעה"ק.
1073 הכניסה – דרושים, וביאורים.
1074 מרובה (דרושים), הרבה (לש"ו).
1075 המלכיות (דרושים).
1076 וגם כי עתה קבל אור גדול נוסף מן הכתר הנשאר למעלה תמיד שהוא שורשו של זה הזכר (שעה"ק), ועי' בביאורים שנקט גי' זו לעיקר.
1077 האצילות (דרושים), אצילותם – שעה"ק וביאורים.
1078 נמחק בביאורים ובדרושים.
1079 כי כבר הם שוים - נוסף בשעה"ק.
1080 נמחק בדרושים.
1081 'כל הי' כלים' נמחק בדרושים ובמקומו כתוב 'כולם', וכן הוא בביאורים, וכן בהגוב"י.
1082 נמחק בדרושים.
1083 ד"ו (דרושים).
1084 'הוא עשרה' נמחק בדרושים, וכן מביא הביאורים בשם דפוסים ישנים.